

DEPARTAMENTO DE PSICOLOGÍA EVOLUTIVA Y DE LA
EDUCACIÓN

DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN ELS CINC
FACTORS DE PERSONALITAT

IOLANDA TORRÓ FERRERO

UNIVERSITAT DE VALENCIA
Servei de Publicacions
2006

Aquesta Tesi Doctoral va ser presentada a València el dia 13 de Desembre de 2005 davant un tribunal format per:

- D^a. Ramona Rubio Herrera
- D. José María Román Sánchez
- D^a. Consuelo Cerviño Vázquez
- D. Juan Carlos Meléndez Moral
- D. Miguel Ángel Carbonero Martín

Va ser dirigida per:

D. Antonio Clemente Carrión

D^a. Ana Isabel Córdoba Iñesta

©Copyright: Servei de Publicacions
Iolanda Torró Ferrero

Depòsit legal:

I.S.B.N.:84-370-6506-2

Edita: Universitat de València
Servei de Publicacions
C/ Artes Gráficas, 13 bajo
46010 València
Spain
Telèfon: 963864115

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

FACULTAT DE PSICOLOGIA

Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació

TESI DOCTORAL

**DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN ELS
CINC FACTORS DE PERSONALITAT**

Presentada per:
IOLANDA TORRÓ FERRERO

Dirigida per:
ANTONIO CLEMENTE CARRIÓN
ANA ISABEL CÓRDOBA IÑESTA

EL PRIMER GRAÓ

*A Teòcrit el planyia un dia
el joveníssim poeta Èumens:
“Han passat dos anys d'ençà que escric
i només he fet un sol idil·li.
És l'únic treball meu ben acabat.
Ai de mi, és alta, ho veig,
molt alta l'escala de la Poesia!
Des del primer graó on ara sóc,
ja no pujaré més, desventurat!”*

*I Teòcrit responia: “Són inoportunes
i blasfemes aquestes paraules.
D'haver arribat al primer graó, convé
que te'n sentis ufanós i molt feliç.
Arribar aquí no és poca cosa.
El que has fet, ja és una gran glòria.
Perquè fins i tot aquest primer graó
dista molt del comú de la gent.
Per arribar a pujar aquest graó
cal que siguis –per dret propi-
ciutadà de la ciutat de les idees.
I en aquesta ciutat, és estrany i difícil
d'ésser-hi empadronat.*

...

*Haver arribat aquí no és poca cosa.
El que has fet, ja és una glòria!”*

(Konstandinos P. Kavafis. POEMES)

A la meua mare,
Per haver fet de mi la persona que sóc,
Pel temps que no li vaig dedicar per fer la meua vida,
Pel temps que ja no li podré dedicar.

A Agustí, i als meus fills Esteve i Josep,
Per la seua estima i el seu suport.

AGRAÏMENTS:

Si a algú he d'agrair el que aquest treball, per fi, siga una realitat, és a una persona que va confiar en mi fa ja molt de temps i que no ha deixat de animar-me fins el final, Toni Clemente. Han passat molts anys des de que em va entusiasmar amb un projecte sobre motivació intrínseca i felicitat (*flow*) que no va poder eixir a la llum per dificultats diverses. Finalment, en lloc de “tirar la tovallola” com jo pretenia, Toni va insistir en què “quan les coses no ixen com esperem cal buscar altres camins”, i així vam encetar altra línia d'investigació que també ha aconseguit encisar-me, la Teoria dels Cinc Grans Factors de Personalitat i el desenvolupament psicològic de la personalitat.

En aquesta segona etapa, molt més recent, hi ha altra persona que ha seguit pas a pas, juntament amb Toni, el desenvolupament de la investigació, Ana Córdoba. Més que una co-directora de tesi, ha estat una companya i una amiga. Li agraeix els seus suggeriments, les seues correccions, la seua presència no tan sols física sinó anímica en els moments més difícils.

ÍNDEX

DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC
EN ELS CINQ FACTORS DE PERSONALITAT

Índex

PART TEÒRICA

<ul style="list-style-type: none"> ● CAPÍTOL I: PRINCIPALS APROXIMACIONS TEÒRIQUES AL CONCEPTE DE PERSONALITAT 	45
<ul style="list-style-type: none"> 1.1. INTRODUCCIÓ 1.2. CONSTITUCIÓ, TEMPERAMENT I CARÀCTER 1.3. INDIVIDU, PERSONA I PERSONALITAT 1.4. APROXIMACIONS CIENTÍFIQUES AL CONCEPTE DE PERSONALITAT 1.5. PERSPECTIVA NOMOTÈTICA. PERSPECTIVA IDEOGRÀFICA 1.6. CAP A UNA DEFINICIÓ INTEGRADA DE PERSONALITAT 	47 48 50 54 58 61
<ul style="list-style-type: none"> ● CAPÍTOL II: TEORIES DE LA PERSONALITAT. ANTIGUES, MODERNES I CONTEMPORÀNIES 	67
<ul style="list-style-type: none"> 2.1. INTRODUCCIÓ. ELEMENTS D'UNA TEORIA DE LA PERSONALITAT 2.2. MODELS TEÒRICS EN PSICOLOGIA DE LA PERSONALITAT 	69 73
<ul style="list-style-type: none"> 2.2.1. MODEL INTERNALISTA 2.2.2. MODEL SITUACIONISTA 2.2.3. MODEL INTERACCIONISTA 	75 77 78
<ul style="list-style-type: none"> 2.3. TEORIES DE LA PERSONALITAT. ANTIGUES, MODERNES I CONTEMPORÀNIES 	80
<ul style="list-style-type: none"> 2.3.1. ANTECEDENTS HISTÒRICS 	80
<ul style="list-style-type: none"> 2.3.1.1. DESCRIPCIONS LITERÀRIES 2.3.1.2. DOCTRINES HUMORALS 2.3.1.3. CONCEPCIONS FISOGNÒMIQUES/FRENOLÒGIQUES 2.3.1.4. PROPOSICIONS CARACTERIALS 2.3.1.5. HIPÒTESIS TEMPERAMENTALS 	81 81 82 83 84
<ul style="list-style-type: none"> 2.3.2. FORMULACIONS MODERNES 	87

2.3.2.1. CONCEPCIONS CONSTITUCIONALS / TEMPERAMENTALS	88
2.3.2.2. TEORIES PSICOANALÍTIQUES	90
2.3.3. PROPOSICIONS CONTEMPORÀNIES	103
2.3.3.1. ESQUEMES PSICODINÀMICS ACTUALS.	103
2.3.3.2. TEORIES DE L'APRENTATGE	104
2.3.3.3. PERSPECTIVA FENOMENOLÒGICA-HUMANISTA	106
2.3.3.4. MODELS COGNITIUS.	110
2.3.3.5. CIRCUMPLEXOS INTERPERSONALS.	113
2.3.3.6. CONSTRUCCIONS ESTADÍSTIQUES.	118
2.3.3.7. TEMPERAMENTS NEUROBIOLÒGICS.	124
2.3.3.8. MODELS INTEGRADORS.	128
• CAPÍTOL III: EL MODEL DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT. APROXIMACIÓ HISTÒRICA.	135
3.1. INTRODUCCIÓ	137
3.2. DESENVOLUPAMENT DE LA TRADICIÓ LÈXICA	138
3.3. DESENVOLUPAMENT DE LA TRADICIÓ FACTORIALISTA	140
3.4. EVOLUCIÓ DEL MODEL DELS "CINC GRANS"	142
• CAPÍTOL IV: FACTORS DE PERSONALITAT EN EL MODEL DELS "CINC GRANS"	155
4.1. L'EXTRAVERSIÓ	157
4.1.1. CONCEPCIONS PRIMERENQUES DE L'EXTRAVERSIÓ	159
4.1.1.1. ASPECTES CONTRADICTORIS DE L'EXTRAVERSIÓ.	159
4.1.1.2. ORIGEN DEL CONCEPTE D'EXTRAVERSIÓ	160
4.1.1.3. L'EXTRAVERSIÓ EN EL MODEL DE GUILFORD	161
4.1.1.4. L'EXTRAVERSIÓ EN EL MODEL D'EYSENCK	161
4.1.1.5. L'EXTRAVERSIÓ EN EL MODEL DE CATTELL	162
4.1.1.6. INTEGRACIÓ DELS MODELS PRIMERENCS SOBRE L'EXTRAVERSIÓ.	163
4.1.2. CONCEPCIONS CONTEMPORÀNIES DE L'EXTRAVERSIÓ.	163

4.1.2.1. L'EXTRAVERSIÓ EN RELACIÓ AMB L'AFECTE POSITIU I NEGATIU.	164
4.1.2.2. L'EXTRAVERSIÓ EN EL MODEL DE COSTA I MCCRAE.	164
4.1.2.3. EL PUNT DE VISTA DE TELLEGEN: L'EMOCIONALITAT POSITIVA.	165
4.1.2.4. L'ESQUEMA BIPARTIT DE HOGAN.	166
4.1.2.5. UN MODEL INTEGRATIU DEL CONSTRUCTE.	167
4.1.3. IMPLICACIONS I CONCLUSIONS SOBRE L'EXTRAVERSIÓ	170
4.2. L'AGRADABILITAT.	171
4.2.1. CONCEPTUALITZACIONS D'AGRADABILITAT.	172
4.2.2. PERSPECTIVES TEÒRIQUES EN AGRADABILITAT.	173
4.2.2.1. PERSPECTIVES DEL LLENGUATGE NATURAL.	173
4.2.2.2. PERSPECTIVES EMOCIONALS-MOTIVACIONALS.	174
4.2.3. LA PERSONALITAT PROSOCIAL.	177
4.3. PERSISTÈNCIA, CONSCIÈNCIA, RESPONSABILITAT.	181
4.3.1. CONCEPTUALITZANT LA PERSISTÈNCIA.	183
4.3.1.1. TEORIA PSICOANALÍTICA.	184
4.3.1.2. L'ASSUMPCIÓ DE ROLS .	185
4.3.1.3. TEORIA SOCIOANALÍTICA.	186
4.4. ESTABILITAT EMOCIONAL.	186
4.4.1. EL NEUROTICISME DES DEL PUNT DE VISTA D'EYSENCK.	187
4.4.2. EL NEUROTICISME DES DEL PUNT DE VISTA DE CATTELL.	189
4.5. OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.	191
4.5.1. L'OBERTURA COM A DIMENSIÓ BÀSICA DE PERSONALITAT	192
4.5.2. CONCEPCIONS TRADICIONALS D'OBERTURA.	194
4.5.3. CONCEPCIONS ALTERNATIVES: ESTRUCTURALS I MOTIVACIONALS.	195

•	CAPÍTOL V:	
	DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC I PERSONALITAT	
	AL LLARG DEL CICLE VITAL.	199
5.1.	INTRODUCCIÓ.	201
5.2.	DELIMITACIÓ DE LES ETAPES DEL DESENVOLUPAMENT	
	ADULT CONTINUÏTAT <i>VERSUS</i> DISCONTINUÏTAT.	203
5.2.1.	PRE-ADULTESA.	204
5.2.2.	EDAT ADULTA: EDAT ADULTA PRIMERENCA (JOVENTUT)	
	EDAT ADULTA INTERMITJA (MADURESA)	206
5.2.3.	EDAT ADULTA TARDANA (VELLESA): PLENITUD / SENECTUT	209
5.3.	TEORIES SOBRE EL DESENVOLUPAMENT HUMÀ.	211
5.3.1.	LA PSICOANÀLISI COM A TEORIA DE FORMACIÓ PRIMERENCA.	212
5.3.2.	TEORIA DE ERICKSON DEL DESENVOLUPAMENT PSICOSOCIAL.	214
5.3.3.	TEORIA EVOLUTIVA DE MILTON	217
5.4.	DESENVOLUPAMENT DE LA PERSONALITAT AL LLARG DEL CICLE	
	VITAL.	219
5.4.1.	DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC I PERSONALITAT EN	
	L'ADOLESCÈNCIA.	220
5.4.2.	DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC I PERSONALITAT EN L'EDAT	
	ADULTA PRIMERENCA (JOVENTUT).	224
5.4.3.	DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC I PERSONALITAT EN L'EDAT	
	ADULTA INTERMITJA (MADURESA).	227
5.4.4.	DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC I PERSONALITAT EN L'EDAT	
	ADULTA TARDANA (VELLESA).	231
•	CAPÍTOL VI:	
	PERSONALITAT I ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC.	233
6.1.	INFLUÈNCIA DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE	
	DESENVOLUPAMENT.	235
6.1.1.	PERSONALITAT I ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	236
6.1.2.	PERSONALITAT I ÀREES AFECTIVA I PERSONAL.	237
6.1.3.	PERSONALITAT I ÀREES LABORAL I ECONÒMICA.	238
6.1.4.	PERSONALITAT I ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	239

6.2. ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC AL LLARG DEL CICLE VITAL.	241
6.2.1. ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN L'ADOLESCÈNCIA.	241
6.2.1.1. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT SOCIAL</i> EN L'ADOLESCÈNCIA.	241
6.2.1.2. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT AFECTIU I PERSONAL</i> EN L'ADOLESCÈNCIA.	242
6.2.1.3. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT LABORAL I ECONÒMIC</i> EN L'ADOLESCÈNCIA.	242
6.2.1.4. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT FÍSIC</i> EN L'ADOLESCÈNCIA.	243
6.2.2. ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA (JOVENTUT).	245
6.2.2.1. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT SOCIAL</i> EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA.	245
6.2.2.2. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT AFECTIU I PERSONAL</i> EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA.	246
6.2.2.3. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT LABORAL I ECONÒMIC</i> EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA.	250
6.2.2.4. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT FÍSIC</i> EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA.	252
6.2.3. ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN L'EDAT ADULTA TARDANA (MADURESA).	253
6.2.3.1. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT SOCIAL</i> EN L'EDAT ADULTA TARDANA.	253
6.2.3.2. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT AFECTIU I PERSONAL</i> EN L'EDAT ADULTA TARDANA.	255
6.2.3.3. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT LABORAL I ECONÒMIC</i> EN L'EDAT ADULTA TARDANA.	258
6.2.3.4. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT FÍSIC</i> EN L'EDAT ADULTA TARDANA.	259
6.2.4. ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN LA VELLESA.	261
6.2.4.1. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT SOCIAL</i> EN LA VELLESA.	261
6.2.4.2. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT AFECTIU I PERSONAL</i> EN LA VELLESA.	263
6.2.4.3. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT LABORAL I ECONÒMIC</i> EN LA VELLESA.	265
6.2.4.4. L'ÀREA DE <i>DESENVOLUPAMENT FÍSIC</i> EN LA VELLESA.	267

PART EMPÍRICA

• CAPÍTOL VII:	
DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ.	273
7.1. OBJECTIUS DE LA INVESTIGACIÓ I HIPÒTESIS PRINCIPALS.	275
7.2. INSTRUMENTS UTILITZATS I VARIABLES SELECCIONADES.	279
7.2.1. INVENTARI D'INTERRELACIONS DE PERSONALITAT AMB SUCCESSOS VITALS I PERSONES RELLEVANTS.	279
7.2.2. VARIABLES QUE COMPOSEN L'INVENTARI D'INTERRELACIONS DE PERSONALITAT AMB SUCCESSOS VITALS I PERSONES RELLEVANTS.	280
7.2.3. VARIABLES SELECCIONADES EN LA PRESENT INVESTIGACIÓ.	282
7.3. PROCEDIMENT D'INVESTIGACIÓ.	283
7.3.1. ENTRENAMENT A ENTREVISTADORS.	283
7.3.2. APLICACIÓ DE L'INSTRUMENT.	284
7.3.3. OBTENCIÓ DE DADES.	284
7.3.4. CODIFICACIÓ DE VARIABLES.	285
7.3.5. CATEGORITZACIÓ DE LES CARACTERÍSTIQUES DE PERSONALITAT EN ELS CINC GRANS FACTORS.	285
7.4.5.1. FACTOR 1. EXTRAVERSIÓ –INTROVERSIÓ.	285
7.4.5.2. FACTOR 2. AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.	286
7.4.5.3. FACTOR 3. PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.	287
7.4.5.4. FACTOR 4. ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL.	288
7.4.5.5. FACTOR 5. OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.	289
7.4. DESCRIPCIÓ GENERAL DE LA MOSTRA.	290
7.4.1. DESCRIPCIÓ DE LA MOSTRA SEGONS LES CARACTERÍSTIQUES PERSONALS I SOCIODEMOGRÀFIQUES.	290
7.4.1.1. ANÀLISI DE LA MOSTRA EN FUNCIO DE L'EDAT.	290
7.4.1.2. ANÀLISI DE LA MOSTRA EN FUNCIO DEL GÈNERE.	291
7.4.1.3. ANÀLISI DE LA MOSTRA EN FUNCIO DE L'ESTAT CIVIL.	292
7.4.1.4. ANÀLISI DE LA MOSTRA EN FUNCIO DEL NIVELL SOCIOECONÒMIC.	293
7.4.1.5. ANÀLISI DE LA MOSTRA EN FUNCIO DEL NIVELL CULTURAL.	293

7.4.2. DESCRIPCIÓ DE LA MOSTRA EN FUNCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ DE LES CARACTERÍSTIQUES DE PERSONALITAT.	294
7.4.2.1. DESCRIPCIÓ DE LA MOSTRA EN FUNCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE LA PERSONALITAT EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.	294
7.4.2.2. DESCRIPCIÓ DE LA MOSTRA EN FUNCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE LA PERSONALITAT EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.	301
7.5. PROCEDIMENT D'ANÀLISI DE LES DADES.	307
• CAPÍTOL VIII:	
ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	309
8.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	312
8.1.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ/INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	312
8.1.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	314
8.1.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	315
8.1.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	316
8.1.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	317
8.1.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	318

8.1.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	319
8.1.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	320
8.1.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	321
8.1.2.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	322
8.1.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	323
8.1.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	324
8.1.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	326
8.1.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	327
8.1.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	328
8.1.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	329
8.1.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	330
8.1.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	331

8.1.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	332
8.1.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	334
8.1.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	335
8.1.4. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	337
8.1.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	338
8.1.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	339
8.1.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	340
8.1.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	341
8.1.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	342
8.1.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	343
8.1.5. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	344

8.1.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	345
8.1.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	346
8.1.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	347
8.1.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	348
8.1.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	349
8.1.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	350
8.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	351
8.2.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	352
8.2.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	353
8.2.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	354
8.2.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	355
8.2.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	356

8.2.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	357
8.2.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	359
8.2.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	360
8.2.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	361
8.2.2.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	362
8.2.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	363
8.2.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	364
8.2.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	365
8.2.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	367
8.2.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA/FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	368
8.2.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	369

8.2.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	370
8.2.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	371
8.2.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	373
8.2.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	374
8.2.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	375
8.2.4. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	376
8.2.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	377
8.2.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	378
8.2.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	379
8.2.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	380
8.2.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	381
8.2.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	382

8.2.5. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	383
8.2.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	385
8.2.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	385
8.2.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	386
8.2.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	387
8.2.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	388
8.2.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	389
8.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES O NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	390
8.3.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	391
8.3.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	400

● **CAPÍTOL IX:**

ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT. 409

9.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT. 412

9.1.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT. 412

9.1.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL. 414

9.1.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU. 416

9.1.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL. 417

9.1.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL. 418

9.1.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC. 419

9.1.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC. 420

9.1.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT. 421

9.1.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	423
9.1.2.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	424
9.1.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	425
9.1.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	426
9.1.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	427
9.1.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	428
9.1.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	429
9.1.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	431
9.1.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	432
9.1.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	433
9.1.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	434

9.1.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	435
9.1.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	437
9.1.4. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	438
9.1.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	439
9.1.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	440
9.1.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	441
9.1.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	442
9.1.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	444
9.1.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	445
9.1.5. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	446
9.1.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	448

9.1.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	449
9.1.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	450
9.1.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	451
9.1.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	452
9.1.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	454
9.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	455
9.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ - INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	455
9.2.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	457
9.2.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	458
9.2.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	459
9.2.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE	

PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	460
9.2.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	462
9.2.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	463
9.2.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	464
9.2.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	465
9.2.2.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	466
9.2.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	467
9.2.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	468
9.2.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	470
9.2.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	471
9.2.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	472

9.2.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	474
9.2.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	474
9.2.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	475
9.2.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	476
9.2.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	477
9.2.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	479
9.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	480
9.2.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	481
9.2.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	483
9.2.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	484
9.2.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	485
9.2.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	487

9.2.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	488
9.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	490
9.2.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA/FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	491
9.2.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA/FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	492
9.2.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	493
9.2.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	494
9.2.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	495
9.2.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	496
9.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	497
9.3.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT	498
9.3.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	508

• **CAPÍTOL X:**

ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	519
10.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	522
10.1.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	522
10.1.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	523
10.1.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	524
10.1.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	525
10.1.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	526
10.1.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	527
10.1.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	529
10.1.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	530

10.1.2.1.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	531
10.1.2.2.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	532
10.1.2.3.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	533
10.1.2.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	534
10.1.2.5.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	535
10.1.2.6.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	536
10.1.3.	ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	537
10.1.3.1.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	538
10.1.3.2.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	539
10.1.3.3.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	540
10.1.3.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	541
10.1.3.5.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	542

10.1.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	543
10.1.4. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	544
10.1.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	545
10.1.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	546
10.1.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	547
10.1.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	548
10.1.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	549
10.1.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	550
10.1.5. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	551
10.1.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	552
10.1.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	553

10.1.5.3.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	554
10.1.5.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	555
10.1.5.5.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	556
10.1.5.6.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	557
10.2.	ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	559
10.2.1.	ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	559
10.2.1.1.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	560
10.2.1.2.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	562
10.2.1.3.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	562
10.2.1.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	563
10.2.1.5.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	564

10.2.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	566
10.2.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	567
10.2.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D' AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	568
10.2.2.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D' AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	569
10.2.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D' AGRADABILITAT / FALTA D' AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	570
10.2.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D' AGRADABILITAT / FALTA D' AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	571
10.2.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D' AGRADABILITAT / FALTA D' AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	572
10.2.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D' AGRADABILITAT / FALTA D' AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	573
10.2.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	574
10.2.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	575
10.2.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	576
10.2.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	577

10.2.3.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	578
10.2.3.5.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	579
10.2.3.6.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	580
10.2.4.	ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	581
10.2.4.1.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	583
10.2.4.2.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	584
10.2.4.3.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	585
10.2.4.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	586
10.2.4.5.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	587
10.2.4.6.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	588
10.2.5.	ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	589
10.2.5.1.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A	

L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.	590
10.2.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.	591
10.2.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.	592
10.2.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.	593
10.2.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.	594
10.2.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.	595
10.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES O NEGATIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	596
10.3.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	597
10.3.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.	605

• **CAPÍTOL XI.**

ANÀLISI GENERAL SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR. **615**

11.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR. **618**

11.1.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT. **618**

11.1.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL. **620**

11.1.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA. **621**

11.1.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL. **622**

11.1.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL. **623**

11.1.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA. **624**

11.1.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA. **626**

11.1.2. ANÀLISIS DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT SEGONS ELS GRUPS D'EDAT EN EL PRESENT. **627**

11.1.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL. **629**

11.1.2.2. ANÀLISI DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA. **631**

11.1.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL. **632**

11.1.2.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.	633
11.1.2.5.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA.	634
11.1.2.6.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA.	636
11.1.3.	ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.	637
11.1.3.1.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL.	639
11.1.3.2.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA.	641
11.1.3.3.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL.	642
11.1.3.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.	643
11.1.3.5.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA.	645
11.1.3.6.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA.	646
11.2.	ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.	647
11.2.1.	ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT.	647
11.2.1.1.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL.	649
11.2.1.2.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA.	650
11.2.1.3.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL.	651

11.2.1.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.	652
11.2.1.5.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA.	653
11.2.1.6.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA.	654
11.2.2.	ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.	655
11.2.2.1.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL.	658
11.2.2.2.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA.	659
11.2.2.3.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL.	660
11.2.2.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.	661
11.2.2.5.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA.	662
11.2.2.6.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA.	664
11.2.3.	ANÀLISIS DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT SEGONS ELS GRUPS D'EDAT EN EL FUTUR.	665
11.2.3.1.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL.	667
11.2.3.2.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA.	668
11.2.3.3.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL.	669
11.2.3.4.	ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.	670

11.2.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA <i>ECONÒMICA</i> .	672
11.2.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA <i>FÍSICA</i> .	673
11.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.	674
11.3.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.	674
11.3.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.	682
• CAPÍTOLXII:	
SÍNTESI I DISCUSSIÓ FINAL. CONCLUSIONS I PERSPECTIVES FUTURES D'INVESTIGACIÓ.	689
12.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES O NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT.	693
12.1.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT.	694
12.1.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT.	702
12.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.	708
12.2.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.	709
12.2.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.	717

12.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.	724
12.3.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.	725
12.3.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES O NEGATIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.	731
12.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.	737
12.4.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.	738
12.4.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.	743
12.5. PERSPECTIVES FUTURES D'INVESTIGACIÓ: VALORACIÓ DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.	749
12.5.1. VALORACIÓ DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT.	749
12.5.2. VALORACIÓ DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.	752
12.5.3. VALORACIÓ DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.	756
12.6. CONCLUSIONS FINALS.	759
• ANNEXES	767
• BIBLIOGRAFIA.	795

DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN ELS CINQ FACTORS DE PERSONALITAT

PART TEÒRICA

CAPÍTOL I.

APROXIMACIONES AL CONCEPTO DE PERSONALITAT.

CAPÍTOL I.

APROXIMACIONS AL CONCEPTE DE PERSONALITAT.

1.1. INTRODUCCIÓ.

Tal com afirma una de les principals teories dintre de la Psicologia del Desenvolupament, la aproximació dialèctica, el Desenvolupament Humà mai està complet. Cap llibre, ni cap tesi Doctoral pot arribar a tractar completament alguna cosa tan complexa i important com és el desenvolupament de la personalitat adulta. De la mateixa manera aquest treball d'investigació, que hem titulat *Desenvolupament Psicològic en els Cinc Factors de Personalitat* podria estendre's molt més enllà del que ací hem exposat, convertint-se en el que amb cert sentit de l'humor les doctores Ibáñez i Galdón anomenen "una historia interminable de la Psicologia de la Personalitat" (Ibáñez y Galdón, 1985). Tanmateix som conscients dels límits als quals una tesi Doctoral sobre Personalitat i Desenvolupament Humà pot arribar, tenint en compte també els límits personals de qui presenta el treball, i deixarem per tant oberta la porta a futures investigacions que completen el treball que ací modestament hem iniciat.

La ciència de la personalitat intenta comprendre com són les persones. Tracta de descobrir, comprendre i explicar les regularitats i consistències de la conducta humana, encara que reconeix que els individus són en molts aspectes únics. La ciència de la personalitat elabora teories que ens ajuden a ordenar els fenòmens i ens indica estratègies d'investigació. (Pervin, 1981).

La personalitat és entesa de molt diverses maneres segons els diversos autors, havent-se elaborat per tant diferents models i teories que defenen punts de vista distints tant sobre el concepte com sobre el mètode d'estudi (Ibáñez *et al.*, 1983) i per suposat, també sobre què es el que podem mesurar en Psicologia de la personalitat; és a dir, el problema de la seua avaluació.

Des de la perspectiva dels teòrics de la personalitat, aquesta és considerada típicament com interna, així doncs, no accessible directament. Ara bé, la personalitat es manifesta mitjançant la conducta i l'aparença de la persona, i

ambdues proporcionen els signes externs a partir dels quals es poden inferir els elements interns de la Personalitat (Hampson, 1982).

Sembla que tots actuem com a psicòlegs de la personalitat: observem a les persones, desenvolupem teories tractant d'explicar per què les persones es comporten de la manera que ho fan i per què es diferencien unes de les altres i fem prediccions sobre la conducta que es manifestarà en una determinada situació en funció d'aquestes observacions i teories. El que diferencia al psicòleg de la personalitat professional del amateur és que, com a científics, el psicòleg de la personalitat ha de proposar models teòrics basats en evidències sistemàtiques i científicament contrastades que es basen en una definició clara i operativa dels termes que utilitza.

1.2. CONSTITUCIÓ, TEMPERAMENT I CARÀCTER.

El món grec ens va deixar els conceptes de *Constitució*, *Caràcter* i *Temperament*, conceptes que constitueixen l'origen del terme *Personalitat*.

El terme *Constitució* fa referència al que el que és individual, és alguna cosa així com constància i composició, el que li dona el seu caràcter de "totalitat i permanència", de manera que es podria dir que alguna cosa és individual degut a la seua constitució (Pinillos *et al.*, 1965).

En el concepte de Constitució, i des de l'època grega, està ja implícita la noció de "diferència"; és a dir, la Constitució és el que va a diferenciar a una cosa (individu) de totes les demés, precisament per això podem establir "tipus constitucionals" que mai podran substituir als individus (Ibàñez, 1989).

L'accepció més freqüent del terme Constitució és aquella que el relaciona amb "L'hàbit corporal", entenent per hàbit corporal les característiques morfològiques i fisiològiques d'un individu. Aquestes característiques permetran predir el comportament del subjecte, sobretot les seues predisposicions patològiques i temperamentals.

Si el terme Constitució fa referència principalment a les característiques morfològiques de l'individu, el terme *Temperament* va lligat al funcionament del medi intern, o més concretament a l'estat de predomini i/o equilibri entre els quatre

humors (sang, bilis groga, bilis negra i flema). El concepte de temperament apareix lligat en el món grec a l'igual que el de constitució, a la patologia humana, però a més a més també té unes connotacions molt més psicològiques o comportamentals. Ja Galeno parla explícitament de les relacions existents entre els humors i les diferències individuals, senyalant com el predomini d'algun dels humors comporta el que l'individu fora més ràpid, més intel·ligent o més actiu que altres (Burnham, 1968).

A mesura que els coneixements fisiològics van avançar la teoria dels Temperaments Galènics va caure en desús, però va ressorgir al Renaixement, època en què als individus se'ls classifica segons el seu temperament en quatre tipus bàsics: sanguini, colèric, flegmàtic i malenconiós. Esta classificació temperamental no només va sobreviure al pas del temps sinó que es va incorporar a la psicologia introspectiva del segle XIX com a "alguna cosa" equivalent als processos emocionals. Així per exemple, Wundt (1832-1920) considerava que el *Temperament* feia referència a les "disposicions psíquiques individuals per al sorgiment dels moviments afectius"; Titchener (1867-1927) considerava que el temperament feia referència a la "susceptibilitat de l'individu a situacions emotives, així com al caràcter típic de les seues respostes emotives"; Allport en 1937 defineix el temperament com "fenòmens característics de la naturalesa emocional d'un individu, incloent la susceptibilitat a l'estimulació emocional, la força i rapidesa de la resposta emocional, la qualitat del seu estat d'ànim prevalent i totes les peculiaritats de fluctuació i intensitat en l'estat d'ànim; estos fenòmens deuen considerar-se com dependents dels substrat constitucional i, per tant, bàsicament d'origen hereditari."

Qualsevol de les definicions que considerem de temperament evoca els "aspectes emocionals" de l'individu i existeix un acord prou general en què el temperament fa referència tant a les "disposicions o susceptibilitat" (aspecte intern de l'individu) com als "moviments o respostes emocionals" (conducta e de l'individu) com als "moviments o respostes emocionals" (conducta externa), existint, doncs, un aspecte "públic" i altre "privat" de la vida emocional, aspectes que han sigut arreplegats en el significat popular que el terme té avui (Ibáñez, 1989).

Si la constitució denota les característiques morfològiques de l'individu, el temperament les fisiològiques, existeix un tercer terme, el de *Caràcter* que es pot definir com "marca amb què d'alguna manera s'assenyala una cosa", o més

específicament com a “conjunt de qualitats que distingeixen una cosa de les demés (Casares, 1975). Atenent a estes dos accepcions que ens dona Casares, comprem que el caràcter és també un element essencial de l'ésser individual. El caràcter és, al menys en el món grec, el que ens va a permetre conèixer els aspectes distintius d'una persona, allò que la converteix en un individu únic. Posteriorment, precisament la Psicologia Individual de Adler es sustentará en aquest aspecte distintiu del caràcter, deixant de costat els aspectes constitucionals i temperamentals de l'individu. Però tal com senyala Burnham (1968), en el món grec el concepte de caràcter implica al “desig”. De fet, Aristòteles defineix el caràcter d'una persona com la forma en què esta exerceix el seu poder; és a dir, el caràcter implica el que un desitja ser i, per tant, és responsable del resultat. En certa mesura es pot dir que el caràcter és, segons els grecs, el que mou l'activitat humana, o si es prefereix, és l'aspecte volitiu d'eixa activitat (Ibáñez, 1989).

Hi ha dos notes característiques del concepte de caràcter en el transcurs històric: per una banda denota el que és distintiu d'una cosa o persona; per altra que té un contingut ètic, donat que en el cas de la persona el caràcter no només es desenvolupa, sinó que a més a més indica la manera específica de ser de l'home o de la dona. El caràcter pot servir tant per descriure les característiques peculiars d'un individu com les d'un grup o nació (caràcter nacional), ja que en aquest sentit ètic del terme fa referència a una estructura bàsica distintiva dels éssers humans, que els converteix en alguna cosa “única”.

1.3. INDIVIDU, PERSONA I PERSONALITAT.

Existeix una falta d'acord evident respecte a la pròpia definició del concepte de Personalitat. Tal vegada cabria dir que es tracta d'un concepte “excessivament abstracte” com per a que pugua existir acord entre els seus investigadors (Ibáñez, 1989).

Tanmateix, el que és evident és la necessitat d'una disciplina que es dedique a l'estudi de la Personalitat. La Psicologia de Personalitat ha d'existir perquè existeixen persones i/o individus, en els quals tenen lloc diferents processos psicològics, estudiats i analitzats per una Psicologia General; persones i/o individus que es diferencien entre sí no sols en les seues característiques intel·lectuals i

emocionals, sinó també en els seus desigs, valors, intencions, pertinença a grups, etc., en tot allò que preocupa a la Psicologia Diferencial; persones i/o individus que són “casos únics”, com pretén la Psicologia Clínica, però que al mateix temps conviuen i adquireixen consciència de la seua pròpia “unicitat i identitat personal” en contacte amb els demés, degut a la seua naturalesa social, com preconitza la Psicologia Social. Només una ciència de la persona, únicament la Psicologia de la Personalitat pot integrar i intentar donar raó a tan gran diversitat de dades psicològiques, hauria d'ocupar-se no només de l'obtenció de dades psicològiques que li siguin pròpies, sinó també de recollir aquelles dades que li puguen proporcionar altres disciplines per a intentar donar una imatge unitària i no fragmentada de l'individu i/o la persona (Ibáñez, 1989). Cabria afegir que aquests individus i/o persones evolucionen, canvien i es desenvolupen al llarg del cicle Vital, per la qual cosa també les aportacions de la Psicologia Evolutiva haurien de ser considerades per la Psicologia de la Personalitat, com a ciència que pretén integrar l'estudi de la persona en la seua totalitat.

Qualsevol persona pot acudir a un diccionari i buscar la definició que en ell es done d'*Individu, Persona i Personalitat*. Així doncs, ens trobem amb que aquests conceptes pertanyen a l'àmbit del vocabulari normal. Aquest fet, el que els esmentats termes pertanyen al llenguatge ordinari, va suscitar i encara crea nombrosos problemes als teòrics de la personalitat, donat que al pretendre utilitzar un “llenguatge científic” han de donar un contingut semàntic diferent a cadascuna d'aquestes paraules (Ibáñez, 1989).

Així el terme “*individu*”, en el diccionari de castellà de Maria Moliner, es defineix com “*cada ser completo i separado, de una espècie o género*”, o bé al diccionari de la Llengua catalana de Pompeu Fabra es defineix com “Indivisible. Cada ésser organitzat, animal o vegetal, respecte a l'espècie a què pertany. Tot membre d'una societat humana”. Aquestes definicions corresponen amb prou exactitud al que qualsevol persona té quan se li cita la paraula *individu*. Tan mateix poca gent dels atributs que defineixen eixa paraula.

- Per una banda es parla d'espècie o gènere, per la qual cosa pot aplicar-se per igual a una pedra, a un arbre o a un animal o a un ésser humà.
- En segon lloc, es fa referència a “cada ésser”, la qual cosa implica que es tracta d'un només, és a dir, la singularitat del concepte.

- En tercer lloc, com a adjectiu, indivisible, la definició ens indica que l'individu és indivisible en parts, és a dir, que constitueix una unitat en ell mateix.
- Finalment en la definició de Fabra es fa referència a l'individu humà en especial com a membre individual i indivisible d'una societat humana.

Aquestes característiques que constitueixen la base de la definició d'*individu* en el llenguatge ordinari, serveixen també com a fonament per a molts teòrics de la personalitat que consideren a l'individu com totalitat com la seua unitat bàsica d'anàlisi. Tanmateix, la incorporació de l'individu com a objecte d'estudi de la psicologia de la personalitat és relativament recent, encara que té una llarga història, en sentit estricte apareix com a proposta teòrica a finals del segle XIX; la Psicologia individual apareix lligada al nom d'Alfred Adler (1870-1937) (Ibáñez, 1989).

Tanmateix, no hi ha dubte que el concepte d' *individu* en quant indivisible, està en la base de les primeres teories constitucionalistes, en el concepte de *physies* o natures individuals d'Hipòcrates (Pinillos *et al.*, 1965), encara que el concepte sembla directament relacionat amb l'ambient, tant en el sentit físic (naturalesa) com en el moral (costums).

Si comprovem la definició del concepte de *Persona* en qualsevol diccionari, ens trobem que el concepte fa referència a "individu de l'espècie humana"; és a dir, en contraposició al concepte d'individu que feia referència a un membre de qualsevol espècie, el concepte de persona especifica l'espècie a la que pertany l'individu, és a dir, fa referència a l'individu humà. En aquest sentit es pot dir que la persona implica el ser individual humà, essent les seues característiques definitòries del que és humà.

Segons Cicerón la paraula *Persona* fa referència a quatre aspectes distintius de l'ésser humà:

- a) La seua aparença externa.
- b) El paper social que cadascú ha de desenvolupar.
- c) La dignitat o "estatus" social.
- d) El conjunt de qualitats que fan a un ésser humà apte per al treball que ha de realitzar.

Segons sembla, el concepte de persona relaciona al subjecte amb el medi social amb què es mou.

Com senyala Arnold (1969), el concepte de persona va íntimament lligat al començament d'una Psicologia Humanística, encara que des dels temps antics ja es reconeix la naturalesa essencial d'una persona com a substància única que té una natura dotada de raó. Ser persona significa una unitat única i irrepetible. Implica una totalitat i serveix de fonament tant físic com psíquic de l'individu humà.

Personalitat és un terme que designa, doncs, la individualitat i la unitat de les persones. Des del punt de vista històric, la paraula *Personalitat* prové del terme en llatí "*personare*" que originalment representava la "màscara" utilitzada pels actors de teatre (Millon, T, 1998) (altres autors la deriven del grec "*prosopon*" -màscara- o de l'etrusc "*phersu*" -esperit diabòlic-). Esta màscara era la que utilitzaven els actors romans per a les seues representacions teatrals. En principi sembla haver certa contradicció en aquest terme. Alguna cosa que és tan pròpia i íntima dels subjectes serveix per a designar allò tan superficial com una màscara. Tanmateix, la màscara representa un esquema bàsic o un estudi de la personalitat del personatge interpretat. La màscara servia per intensificar els trets de personalitat del personatge interpretat (Bermúdez, 1989). La màscara es ficava no tant per a ocultar a una persona, sinó per a intensificar el fet de que existeix una persona darrere Ibàñez, 1989).

La seua significació ha canviat al llarg de la història. Com tal "màscara", suggeria una pretensió d'aparença és a dir, la possessió d'altres trets, a més a més dels que caracteritzaven a l'individu que hi havia darrere la màscara. Amb el temps, el terme *persona* va perdre la connotació d'il·lusió i pretensió, i va començar a representar no la màscara sinó la persona real, les seues característiques aparents, explícites i manifestes. El tercer significat és el més proper a l'ús contemporani. La personalitat es concep actualment com un patró complex de característiques psicològiques profundament arrelades, que són en la seua major part inconscients i difícils de canviar, i s'expressen automàticament en gairebé totes les àrees de funcionament de l'individu. Aquests trets intrínsecs i generals sorgeixen d'una complicada matriu de determinants biològics i aprenentatges, i en última instància comprenen el patró idiosincràtic de percebre, sentir, pensar, afrontar i comportar-se d'un individu. (Millon, T, 1998).

Si tenim en compte les definicions que ens dona un diccionari, ens trobem amb la definició de personalitat del diccionari de Maria Moliner, "circumstància de ser

determinada persona. Conjunt de qualitats que distingeixen una persona” o bé amb la de Pompeu Fabra “allò que fa que un ésser sigui una persona i no una cosa o abstracció. Allò que caracteritza una persona”. Ens trobem novament amb les mateixes notes característiques i distintives dels conceptes d'individu i persona. La personalitat és allò que converteix a un subjecte en únic i irrepetible, i a la vegada permet distingir-lo dels demés (Ibàñez, 1989).

Estes definicions arpleguen precisament el sentit que per a la gent del carrer té el terme personalitat, i aquest sentit ve també a coincidir i guarda una estreta relació amb la conceptualització científica del terme que ara analitzarem amb més deteniment.

1.4. APROXIMACIONS CIENTÍFIQUES AL CONCEPTE DE PERSONALITAT. DEFINICIONS.

La frase de Burham (arplegada en Pervin 1990a, pàg.12) “tothom sap el que és la personalitat, però ningú pot expressar-ho amb paraules” , resumeix un dels principals problemes que ens trobem quan tractem de donar una definició científica de Personalitat: hi ha gairebé tantes definicions com autors han escrit sobre el tema.

De fet existeixen autors i teories que s'han centrat en la unicitat de l'ésser humà pensant, a la vegada que això els permeta diferenciar-lo dels demés (Stern, Allport, Murray, Murpy, Lervin, etc., poden considerar-se com els grans representants d'aquest tipus de pensament. Per altra banda, els factorialistes, com Eysenck, Cattell, Guilford, etc., han intentat el camí invers; és a dir, a partir de les diferències individuals, trobar allò que existeix d'únic en l'individu. Per últim, altres autors més preocupats pels orígens del propi concepte han tractat d'enquadrar a la Personalitat en la seua història i en la seua cultura (Snyder, Goffman, Gergen, etc., són exemples d'aquest tipus de perspectiva) (Ibàñez, 1989).

Quan es consideren les diverses definicions de personalitat, convé tenir present dos fets: primer que tota definició ha de reflectir les conductes que constitueixen el focus d'atenció de l'investigador i les tècniques que emprarà en el seu estudi; i segon, que no hi ha cap definició de Personalitat vertadera o falsa, sinó útil i productiva en la mesura en que dirigeix la investigació cap a diferents àrees o fenòmens que porten a un avanç en la disciplina (Pervin, 1970). Per a organitzar les

diferents conceptualitzacions anem a seguir les categories arreplegades per Bermúdez (1985a), proposades ja als llibres i manuals més clàssics sobre el tema (Allport, 1937, Hall i Lindzey, 1970; Pinillos, 1975; Pelechano, 1978):

- *Definicions additives (A)*: s'inclouen ací les conceptualitzacions de la Personalitat com una suma dels diferents aspectes que defineixen a l'individu. Un exemple característic seria la definició de Murray (1932).

- *Definicions integradores (I)*: Com les anteriors, estes definicions també assenyalen que la personalitat està integrada per un conjunt de característiques, però emfatitzen el caràcter organitzat i estructurat que estes representen. Pot servir com a exemple la definició d'Eysenck (1947).

- *Definicions jeràrquiques (J)*: En aquest tipus de definicions, a més a més d'entendre que la personalitat és una organització de parts integrants, afegixen que en l'organització s'estableix una jerarquia de manera que unes parts tenen preponderància sobre altres. Un exemple seria la definició d'Allport (1961).

- *Definicions que emfatitzen l'ajustament al medi (M)*: en aquest cas, s'entén que la personalitat és un conjunt organitzat d'elements que va a determinar l'ajustament característic de la persona al seu entorn. Pot servir d'exemple la definició de Mischel (1976).

- *Definicions que emfatitzen el caràcter distintiu de la personalitat (D)*: aquestes definicions entenen la personalitat com allò més distintiu i únic de l'individu, que el diferencia de totes les demés persones. Les definicions de Guildford (1959), Brody (1972) o Ibáñez (1986) arreplegarien aquest èmfasi.

En la taula següent es recullen, com exemples, una sèrie de definicions que poden il·lustrar cadascuna de les categories abans esmentades. La columna de la dreta de la taula indica el/els tipus de definició de què es tracta:

A= Additiva;

I= Integradora;

M= Ajustament al Medi;

D= Caràcter Distintiu i únic;

J= Jeràrquica

DEFINICIÓ	Tipus
MURRAY (1932): La personalitat és “la suma de tots els trets d'un individu” (pàg.386).	A
ALLPORT (1937): “La personalitat és l'organització dinàmica dins de l'individu, d'aquells sistemes psicofísics que determinen els seus ajustaments únics a l'ambient” (pàg.65).	M,D
LINTON (1945): “La personalitat és una configuració de tipus únic... és l'agregat de processos i estats psicològics de l'individu” (pàg.84).	A, D
EYSENCK (1947): “La personalitat és la suma total dels patrons de conducta actuals o potencials d'un organisme, en tant que determinats per l'herència i l'ambient; s'organitza i desenvolupa mitjançant la interacció funcional dels quatre sectors principals en els que els patrons de conducta estan organitzats: el sector cognitiu (intel·ligència), el sector conatíu (caràcter), el sector afectiu (temperament) i el sector somàtic (constitució), (pàg.23).	A, I
GUILFORD (1959): “... cada personalitat és única... la personalitat d'un individu és el seu patró únic de trets” (pàg.5).	D
ALLPORT (1961): “La personalitat és un sistema... definit simplement com un complex d'elements en interacció mútua” (pàg.659). “La personalitat és un sistema contingut en una matriu de sistemes socioculturals. És una “estructura interior” encaixada en “estructures exteriors” i en interacció amb elles” (pàg.236)	I, J
LUNDIN (1961): “L'estudi de la personalitat pot ser considerat com una rama de l'àrea general de l'aprenentatge, que investiga especialment els processos que tenen rellevància per a l'ajustament humà” (pàg.254).	M
MURRAY i KLUCKHOHN (1965): “El terme personalitat ha segut reservat per a l'estructura hipotètica de la ment, l'organització sòlida i els processos que es manifesten repetides vegades en les actuacions internes o externes que constitueixen la vida d'una persona. Així, la personalitat no és una sèrie de fets biogràfics, sinó alguna cosa més general i estable inferida d'aquests fets” (pàg.38).	I
BRODY (1972): “La personalitat vindria constituïda per aquelles característiques de les persones que són més essencials per al propòsit d'entendre i predir les seues conductes idiosincràtiques” (pàg. 3).	D
ROTTER i HOCHREICH (1975): El terme personalitat s'utilitza generalment “per a descriure les característiques de l'individu, les formes relativament estables de pensar, experimentar i comportar-se, excloent solament aquelles característiques estables que cauen sota la consideració d'intel·ligència o habilitats intel·lectuals... la personalitat serà considerada com un constructe, un terme utilitzat per a designar certs aspectes de la conducta d'una persona, i no com una entitat” (pàg.1).	A
PERVIN (1970): “La personalitat representa les propietats estructurals i dinàmiques d'un individu o individus, tal com aquestes es reflecteixen en les seues respostes característiques a les situacions. En altres paraules, el terme personalitat fa al·lusió a aquelles propietats permanents dels individus que tendeixen a diferenciar-lo dels demés” (pàg. 20, ed. cas,1979)	D
PINILLOS (1975): “La personalitat representa l'estructura intermitja que la psicologia necessita interposar entre l'estimulació del medi i la conducta amb què els individus responen a ella, justament per donar raó de la manera individualitzada en que ho fem”. (pàg.602)	D, M
MISCHELL (1976): “La personalitat designa els patrons típics de conducta (inclosos els pensaments i les emocions) que caracteritzen l'adaptació de l'individu a les situacions de la seua vida” (pàg.1; ed. cas 1979).	M
LEONTIEV (1977): “La personalitat, com l'individu, és el producte de la integració dels processos del subjecte” (cf.en Bermúdez, 1985a, pàg.29).	I

IBÁÑEZ (1986): "... el concepte de personalitat té que sustentar-se en l'estudi i anàlisi de les persones, però no com a pertanyent a un grup, classe social, ètnia, etc., sinó com individus únics i per tant, no com diferents entre sí sinó amb unes característiques o atributs especials; en resum, la psicologia de la personalitat ha de ser l'estudi de la unitat o identitat personal, si es que això es possible" (pàg. 43)	D
HAMPSON i COLMAN (1995): Personalitat es refereix a "aquelles propietats internes d'una persona que duen a patrons de conducta característics" (pàg. 11).	D
REVELLE (1995): "Una persona no només és la simple combinació de valors universals de la naturalesa humana o específics de dos, tres, cinc o fins i tot deu dimensions de trets independents. Una persona és també un processador dinàmic d'informació les memòries dels quals i estructures perceptuals úniques duen a una signatura única cognitiva, afectiva i conductual" (pàg.318)	I, D
SÁNCHEZ-BERNARDOS i AVIA (1995): "... sistema integrat de naturalesa intrapsíquica que comprèn processos generals, conscients i inconscients, que tenen lloc en l'adult normal, una expressió dels quals, però no l'única, són les diferències individuals..." (pàg. 21)	I
LIEBERT i SPIEGLER (2000): "Personalitat és la organització única i dinàmica de les característiques d'una persona particular, físiques i psicològiques, que influeixen en la conducta i les respostes a l'ambient social i físic. Algunes d'aquestes característiques seran úniques de la persona específica (per ex. Els records, els hàbits, les peculiaritats) i altres les compartirà amb unes quantes, amb moltes o amb totes les demés persones (pàg.5-6)	D, M

Taula 2.1. Exemples de definicions de personalitat ordenades cronològicament.

Si analitzem cadascuna de les conceptualitzacions anteriors, podem extraure alguns elements comuns que es repeteixen en les distintes definicions. A l'hora de definir la personalitat, ens trobem amb els següents aspectes (Pinillos, 1975; Bermúdez, 1985a, Bermúdez i Pérez, 2003):

- La Personalitat és un constructe hipotètic, inferit de l'observació de la conducta, sense ser una entitat en sí mateixa.
- La utilització del terme *personalitat*, no implica connotacions de valor sobre la persona caracteritzada.
- La personalitat inclou una sèrie d'elements (trets o disposicions internes), relativament estables al llarg del temps, i consistents d'unes situacions a altres, que expliquen l'estil de resposta dels individus. Estes característiques de personalitat de naturalesa estable i consistent, permeten que pugam predir la conducta dels individus.
- La personalitat també inclou altres elements (cognicions, motivacions, estats afectius) que influeixen en la determinació de la conducta i que poden explicar la falta de consistència i de la mateixa en determinades circumstàncies.

- La personalitat comprèn, doncs, tant la conducta manifesta com l'experiència privada, és a dir, inclou la totalitat de les funcions i manifestacions conductuals.
- La conducta serà fruit tant dels elements més estables (ja siguin psicològics o biològics) com dels aspectes més determinants per les influències personals (percepció de la situació, experiències prèvies), socials o culturals.
- La personalitat és alguna cosa distintiva i pròpia de cada individu a partir de l'estructuració peculiar de les seues característiques i elements.
- L'individu buscarà adaptar la seua conducta a les característiques de l'entorn en que es mou, tenint en compte que la seua percepció de l'entorn va a estar guiada per les seues pròpies característiques personals.

1.5. PERSPECTIVA NOMOTÈTICA. PERSPECTIVA IDEOGRÀFICA.

En l'actualitat els estudis sobre personalitat poden abordar-se des de qualsevol de les grans tradicions històriques, fonamentalment des de les dues més importants: l'aproximació nomotètica o l'aproximació ideogràfica.

La primera d'elles, l'aproximació *nomotètica* o centrada en el constructe, es refereix a la personalitat en un sentit abstracte, no individual. L'èmfasi es posa en el descobriment de com certs constructes tendeixen a relacionar-se uns amb altres o a adherir-se a ells i per què. Amb freqüència, això implica centrar-se en els constructes subsidiaris de la personalitat com un fenomen integrat, com necessitats, motius, trets, mecanismes, esquemes i defenses, sense fer menció a cap persona concreta. Els psicòlegs de clara orientació nomotètica solen creure que, una vegada que s'han aïllat les unitats fonamentals de la personalitat, serà possible expressar cada personalitat particular en termes d'aquestes unitats sense recórrer a la persona en la seua totalitat. En esta perspectiva, la personalitat es descriu en termes de desviació de les puntuacions individuals de la mitja del grup. La combinació de diferents nivells de diferències individuals constitueixen la individualitat. En cap altre lloc és més obvia aquesta afirmació que en les taxonomies que es construeixen utilitzant mètodes d'anàlisi factorial. En ells, nombroses escales que representen una

selecció de trets de personalitat s'analitzen factorialment per descobrir els patrons de covariància latents i els factors més extensos es prenen com a dimensions fonamentals de la personalitat. D'aquesta manera, milers de trets de personalitat poden quedar reduïts a unes quantes dimensions. L'avantatge d'aquesta perspectiva nomotètica és que serveix a les necessitats de la ciència al considerar la personalitat com un ens abstracte, sense individualitzar-lo. Amb aquesta finalitat, la perspectiva nomotètica és indispensable si la personalitat es considerada un fenomen genuïnament científic, no simplement descriptiu. Com la ciència tendeix a la generalització, la personalitat no pot permetre's el luxe de limitar-se al descobriment i l'explicació de lleis de comportament específiques per a una persona o per a un grup reduït de persones. Els psicòlegs de la personalitat busquen regularitats o covariàncies que poden aplicar-se a moltes persones (Millon, 1998).

Mentre que la perspectiva nomotètica ressalta especialment el que hi ha de comú en les persones o les regularitats consistents en una classe d'objectes, la perspectiva ideogràfica ressalta la individualitat, la complexitat i la singularitat de cada persona. Òbviament, les persones tenen diferents personalitats. La perspectiva ideogràfica ens recorda que la personalitat no és només el que fa que cada persona siga eixa persona, sinó el que fa a cada persona distinta a les demés. Tal vegada el punt més important d'aquesta perspectiva siga la idea de que la individualitat és el resultat d'una història única de transaccions entre factors biològics (per ex. El temperament o la constitució genètica) i contextuals (per ex. La vida intrauterina, l'ambient familiar, els rols socials als quals és exposat el xiquet o/i la situació socioeconòmica), una història que mai abans havia existit i que mai més es repetirà.

Com cada personalitat és un producte singular, no pot entendre's mitjançant l'aplicació de lleis universals o mitjançant dimensions de diferències individuals. Pel contrari, l'enteniment de la personalitat requereix una aproximació basada en el desenvolupament, que siga tan rica des del punt de vista descriptiu com la pròpia història de la persona, tan rica que, de fet, només podria rebre el nom de biogràfica.

Henry Murray (1968, 604), autor que va introduir el terme de "personologia", considera que "la història de la personalitat és la personalitat". Mentre que la perspectiva nomològica es pregunta "què es" la personalitat, la perspectiva ideogràfica es planteja el "com" i el "per què", per què eixa persona ha

evolucionat cap a el que és, i no cap a qualsevol altra cosa, una elucidació de les forces específiques del desenvolupament mitjançant les quals un individu particular com una entitat distinta es extret d'un univers infinit de possibilitats.

En la seua forma més extrema, la perspectiva ideogràfica milita contra tota taxonomia, considerant-la una il·lusió que manté la pretensió de ser ciència, però que en sí mateix no és científica. La individualitat absoluta és massa complexa i variada com per a ser organitzada en classes o situada en dimensions de diferències individuals. Si aquestes s'utilitzen, malgrat tot, ha de fer-se amb la consciència de que són artefactes que faciliten la investigació de la individualitat i no objectius finals (Milton, 1998). Tant la perspectiva nomotètica com la ideogràfica de la personalitat no són satisfactòries en les seues formes extremes. La perspectiva nomotètica no reconeix la singularitat de la persona i, consegüentment perd la visió del punt de partida, el desig d'entendre a l'individu. L'enfocament ideogràfic no reconeix que cada individu ha de ser comparat i contrastat amb els demés. Cada persona és concebuda com el resultat d'una història transaccional única entre els factors contextuais i els constitucionals, que mai ha existit abans ni tornarà a existir en el futur.

Encara que cada biografia és única i molt rellevant, per sí mateix per la visió i la capacitat de generalització que esperem de la ciència. Els constructes no poden existir sense els individus amb els que ser comparats, ni els individus poden ser entesos sinó és mitjançant els constructes (Millon, 1998). La divergència entre aquestes dos amples perspectives corre paral·lela a l'existent entre el paper de la personalitat com una ciència pura i el paper de la personalitat en una ciència clínica aplicada. El pes de la individualitat s'ha convertit en la motivació primària per revisar les taxonomies modernes. Els psicòlegs de la personalitat més ortodoxes tendeixen a centrar-se en el constructe. Tanmateix, els científics clínics s'enfronten sempre a la comprensió de la persona única.

La perspectiva integradora busca una síntesis d'aquestes dos tradicions. Idealment, ambdós aspectes haurien d'integrar-se de manera que no només tinguérem un coneixement exhaustiu de cada constructe de personalitat i la seua relació amb altres constructes mitjançant tots els àmbits de la personalitat, sinó també un coneixement profund de l'univers de mecanismes transaccionals

mitjançant els quals les personalitats individuals es transformen durant el desenvolupament.

1.6. CAP A UNA DEFINICIÓ INTEGRADA DE PERSONALITAT.

Bermúdez (1985a) proposa la següent definició de personalitat, que integra gran part dels aspectes que considerem necessaris per a l'enteniment de què és la personalitat.

La personalitat seria: *“L'organització relativament estable d'aquelles característiques estructurals i funcionals, innates i adquirides sota les especials condicions de desenvolupament, que conformen l'equip peculiar i definitori de conducta amb que cada individu afronta les distintes situacions”* (Bermúdez, 1985a, pàg.38).

Així, la definició assenyala la presència d'un conjunt de característiques estructurals i funcionals, valors o factors interns. S'apunta el caràcter estable de les esmentades característiques, la qual cosa permet fer prediccions vàlides de la conducta dels individus. Estes característiques internes y relativament estables, s'interpretaran segons el marc teòric amb què treballem, i determinaran l'afrontament característic de les situacions, de forma diferencial a la manera amb què altres individus ho farien. Quedaria només afegir el seu caràcter de constructe o abstracció per tal de tenir una conceptualització relativament consensuada de personalitat (Bermúdez i Pérez, 2003).

Costa i McCrae (1994) prenent una estratègia similar de recerca d'elements comuns a moltes definicions de personalitat, i recolzant-se en la definició d'Allport de 1961, “organització dinàmica dins de l'individu d'aquells sistemes psicofísics que determinen la seua manera característica de pensar i de comportar-se” , consideren que en una definició de personalitat deuen estar presents els següents aspectes (els tres primers derivarien de la definició d'Allport):

- a) Una organització dinàmica o conjunt de processos que integren el fluir de l'experiència i la conducta.
- b) Sistemes d'organització psicofísica, que representen tendències i capacitats bàsiques de l'individu.
- c) Forma característica de pensar i comportar-se, com hàbits, actituds, o en general, l'adaptació peculiar d'un individu al seu entorn.

- d) Influències externes, incloent tant la situació immediata com les influències socials, culturals i històriques.
- e) La biografia objectiva, o cada esdeveniment significatiu en la vida de cadascú.
- f) L'autoconcepte, o el sentit de l'individu de qui és ell.

A partir d'estos elements, representen un model de personalitat on les tendències bàsiques (veure Figura 2.1.) inclourien les disposicions personals, innates o adquirides, que poden ser o no canviables o modificables amb l'experiència al llarg del cicle vital, com els trets (extraversió, persistència, neuroticisme...), l'orientació sexual, la intel·ligència, o les habilitats artístiques.

Al llarg del desenvolupament estes tendències interactúen amb les influències externes donant lloc a adaptacions característiques, com els hàbits de vida, les creences, els interessos, les actituds, o els projectes personals, així com les relacions i rols socials, que serien adaptacions interpersonals.

L'autoconcepte o la identitat personal és la visió que té l'individu de com és ell. Els processos dinàmics, per la seua part, són els mecanismes que relacionen els distints elements del model.

Segons Caprara i Cervone (2000) la psicologia de la personalitat ha d'anar més enllà de la identificació de les tendències de nivell superficial, per analitzar els mecanismes afectius i cognitius que contribueixen de forma causal al funcionament de la personalitat.

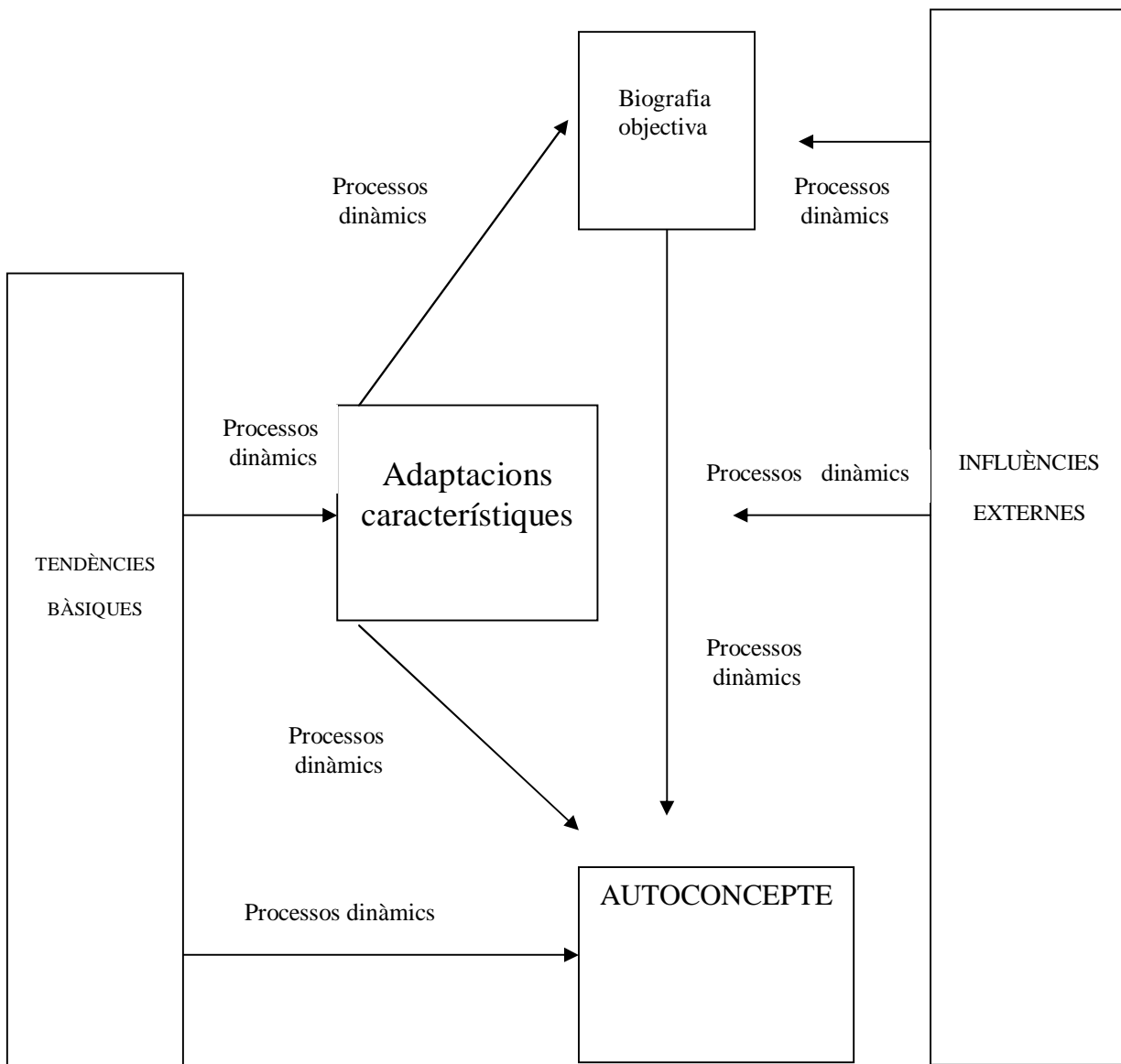

FIGURA 2.1. Concepte de Personalitat (adaptat de Costa i McCrae, 1994)

Des del plantejament de Costa i McCrae, les tendències bàsiques i les influències externes serien considerades com les fonts últimes d'explicació de la conducta, entenent-se com les unitats bàsiques de la personalitat.

Pervin (1998) finalment, encara que no és l'última sí serà l'última definició que comentarem, ens ofereix la següent definició:

“La personalitat és una organització complexa de cognicions, emocions i conductes que dona orientacions i pautes (coherència) a la vida d'una persona. Com el cos, la personalitat està integrada tant per estructures com per processos i reflexa tant la naturalesa (els gens) com l'aprenentatge (l'experiència). A més a més, la personalitat engloba els efectes del passat, incloent els records del passat, així com construccions del present i del futur.” (pàg. 444).

A partir d'esta definició poden extraure's els següents aspectes:

1) L'estudi de les diferències individuals seria només una part del camp de la personalitat, essent el seu veritable objectiu l'anàlisi de l'organització de les parts de la persona en un sistema de funcionament total.

2) S'emfatitza l'estudi de la cognició, les emocions i la conducta (el que pensem, sentim i fem), essent central per a la personalitat l'organització (interrelacions) d'estos elements;

3) És necessari incloure una dimensió temporal, donat que, encara que la personalitat només pot operar en el present, el passat exerceix una influència en el moment actual mitjançant els records i de les estructures resultants de la pròpia evolució, i el futur exerceix la seua influència en el present mitjançant les expectatives i les metes que es planteja aconseguir l'individu.

La major part de les definicions inclouen alguna menció a característiques i estils temperamentals relativament estables. En aquest sentit, tots preferim que les persones amb les què ens relacionem tinguen un comportament relativament estable al llarg del temps i de les situacions que ens permeta predir les seues reaccions i adaptar la nostra pròpia conducta. A més a més desitgem tenir cert sentit de coherència respecte a nosaltres mateix. Així, doncs, hi ha moltes raons per assumir que un determinat nivell d'estabilitat en la personalitat, no només és inevitable, sinó també bastant desitjable (Heatherston i Nichols, 1994).

Per altra banda, al llarg de les nostres vides ens trobem amb contextos socials i etapes pròpies del desenvolupament que podrien afectar a les nostres personalitats. Es fa necessari, llavors, la possibilitat de canvi, donat que afavoreix l'adaptació a les demandes situacionals i culturals, i afavoreix també un adequat funcionament psicològic. Desitgem, doncs, que la personalitat canvie quan la mateixa té efectes negatius per a les relacions interpersonals, la salut física o psicològica, o per al funcionament de la societat.

En paraules de Pervin, (citades en Bermúdez i Pérez, 2003):

“Crec que hem de desenvolupar una teoria de la personalitat que reconega tant l'estabilitat (consistència) com la variabilitat (especificitat situacional) del funcionament de la personalitat... les persones tenen pautes generals de funcionament però també són capaç d'adaptar-se a les exigències d'una situació específica... És esta interacció entre estabilitat i canvi, entre estàtica i fluïda, el que en la meua opinió constitueix l'essència de la personalitat.” (Pervin, 1998, pàg. 448).

En l'actualitat, l'estudi científic de la Personalitat es basa en un esquema dimensional de variables contínues i sense exclusions. Això significa que tots els individus posseeixen les característiques, trets o dimensions de personalitat en major o menor grau (Pelechano, 1966a, 1966b).

* * *

CAPÍTOL II:

**TEORIES DE LA PERSONALITAT:
ANTIGUES, MODERNES I CONTEMPORÀNIES.**

CAPÍTOL II.

TEORIES DE LA PERSONALITAT: ANTIGUES, MODERNES I CONTEMPORÀNIES.

2.1. INTRODUCCIÓ. ELEMENTS D'UNA TEORIA DE LA PERSONALITAT.

De la mateixa manera que ocorria amb les definicions de personalitat, tampoc existeix una única teoria general que pugui donar compte de tots els fenòmens associats amb la personalitat i que compleixca tots els requisits d'una teoria científica, és a dir, que siga comprensiva, parsimoniosa, de valor heurístic, susceptible de comprovació empírica, objectivament definida i refutable (Popper, 1959; Pervin, 1970, Ryckman, 1978). El que s'observa és l'existència d'un elevat nombre de teories que intenten explicar un determinat ventall de fenòmens, encara que la pretensió ideal siga explicar tota la conducta (Bermúdez, 1985d). Juntament a aquestes teories, relativament amples, existeix la tendència a desenvolupar plantejament teòrics dirigits al tractament d'aspectes concrets de conducta.

Què hauria de fer una Teoria de la Personalitat? (Caprara i Cervone, 2000). La resposta seria proporcionar una explicació científica dels fenòmens que investiga. El psicòleg de la personalitat té com a objectiu comprendre els processos i estructures psicològiques que contribueixen al funcionament distintiu de l'individu. En la persecució d'aquest objectiu poden destacar-se una sèrie de supòsits bàsics que són compartits per molts investigadors.

- La creença de que la personalitat és un sistema complex l'organització del qual és el resultat d'interaccions entre subsistemes biològics i psicològics.
- Les persones tenen la capacitat de contribuir proactivament en les seues experiències i desenvolupament.
- Hi ha una continuïtat i coherència en la personalitat que s'aprecia millor quan es considera a la persona com un tot i s'analitza el desenvolupament de l'individu al llarg del cicle vital.

Quan estudiem la personalitat de l'individu tractem de respondre a les preguntes de *qui* es?, *com* ha arribat a ser d'eixa manera?, i *per què* es comporta de la manera en que ho fa?

El *qui* fa referència a les característiques de la persona i a la seua organització i interrelació entre elles.

El *com* es refereix als determinants biològics i ambientals de la personalitat.

El *per què* es refereix a les raons de la conducta d'un individu (factors emocionals, motivacionals o cognitius) (Pervin, 1970).

En les distintes teories, per a donar resposta a aquestes qüestions s'introdueixen els conceptes d'estructura i procés.

L'*estructura* es refereix als aspectes més estables de la personalitat. Generalment, s'han utilitzat els conceptes de *tret* -"rasgo"- i de *tipus* per a recollir els aspectes més disposicionals i difícils de canviar.

- El concepte de *tret* arreplega la consistència de la resposta d'un individu davant diferents situacions, i s'apropa al concepte que la gent utilitza per a descriure la conducta dels altres (hostilitat, agressivitat, sociabilitat ...).

- El concepte de *tipus* arreplega l'agrupació de diferents trets. En comparació al tret, el tipus implica una major generalització de la conducta (per exemple, en el model d'Eysenk, L'extraversió inclou els trets d'impulsivitat i sociabilitat). Diferents teories difereixen en les unitats concretes que utilitza, així per exemple Eysenk utilitza tres factors (Extraversió, Neuroticisme i Psicoticisme), mentre que el model dels Cinc grans inclou, Extraversió, Persistència, Agradabilitat, Neuroticisme i Obertura a l'Experiència.

El *procés* es refereix als aspectes dinàmics de la personalitat; és a dir, als conceptes motivacionals, cognitius o afectius que donen compte de la conducta, els quals interactuen amb les característiques de la situació o context considerat.

Encara que pràcticament totes les teories arrepleguen unitats estructurals i dinàmiques en les seues concepcions, de vegades la seua investigació s'ha inclinat cap a un o altre aspecte.

Les teories disposicionals o de trets, més centrades en l'*estructura*, tenien com a objectiu caracteritzar als individus en termes d'un nombre, preferiblement menut, de disposicions estables que romanen invariables al llarg de les situacions. Així, doncs, es centrarien en característiques estables que diferencien consistentment als individus.

Les aproximacions basades en el *procés*, per la seua part, consideren que la personalitat és un sistema d'unitats mediadores (expectatives, metes, creences...) i processos psicològics (cognitius i afectius), conscients i inconscients, que interactuen amb la situació. Es centren en la interacció entre el sistema de processament social-cognitiu-emocional de l'individu i la situació específica (Bandura, 1986; Mischel, 1990).

L'anàlisi dels fenòmens objecte d'estudi de la personalitat necessita d'ambdues consideracions, tant de l'estructura, com del procés o dimensions de la personalitat (Mischel i Shoda, 1998). No podem observar la personalitat directament, per tant, la personalitat és un constructe teòric (Llor, Abad, Garcia i Nieto, 1995). Només podem inferir la seua estructura i les seues dimensions a través de l'observació dels individus.

Les dimensions de la personalitat serien segons Llor i altres, la constitució, el temperament, els estils cognitius, el mapa motivacional, les aptituds i l'autoconcepte (Llor, Abad, Garcia i Nieto, 1995).

- La *Constitució* es refereix a les característiques morfològiques o físiques de l'individu.
- El *Temperament* fa referència tan a les característiques fisiològiques com als aspectes emocionals i manifestacions externes. ;es refereix a les característiques psicològiques derivades de processos fisiològics heretats.
- Els *Estils Cognitius* són les dimensions cognitives de la personalitat, maneres o estratègies habituals que el subjecte aprèn per a processar els estímuls. Mitjançant els estils cognitius l'entorn cobra un significat psicològic representatiu. Dintre dels estils cognitius trobem les creences, les actituds i els valors.

- El *Mapa Motivacional* fa referència a les motivacions humanes com a forces que modelen la conducta. Segons Maslow la base de les motivacions està en les idees que posseeixen els individus de les seues necessitats bàsiques i en una tendència al creixement. Aquesta tendència organitza totes les demás necessitats bàsiques basant-se en una jerarquia, des de les necessitats bàsiques de supervivència a les necessitats d'autorealització (Maslow, 1976).
- Les *Aptituds* són el conjunt de capacitats mentals dels subjectes que organitzen la informació que arriba al medi extern i intern. Per tant van a influir en la personalitat conceptualitzada com a estratègia adaptativa.
- L'*Autoconcepte* és un dels aspectes més importants que configuren la personalitat, de fet alguns autors el consideren el nucli de la personalitat. L'autoconcepte fa referència a la visió personal que tenim de nosaltres mateix. L'autoconcepte comprèn tots els aspectes de la persona, els rols que desenvolupa, les relacions que manté, les capacitats ... Els trets de personalitat són qualitats específiques de patrons conductuals o d'adaptació que es mantenen units mitjançant l'autoconcepte, format bàsicament per tres components, un componen cognitiu o *autoimatge* (creences i opinions que l'individu té de sí mateix), un el component avaluatiu o *autoestima* (autoacceptació o autorebuig) i un component conductual, comportament amb nosaltres mateix en funció dels altres dos components (Llor, Abad, Garcia i Nieto, 1995).

Noves formulacions intenten en els últims anys integrar totes estes aproximacions. Un exemple seria el Sistema Cognitiu-Afectiu de Personalitat o CAPS (*Cognitive-Affective Personality System*) (vore per exemple Mischel i Shoda, 1995; Shoda i Mischel, 2000), el qual entén que les diferències individuals reflecteixen en part un nivell distint d'activació de les representacions mentals i emocionals (cognicions i afectes) en cada persona, així com una organització distintiva de les relacions entre les pròpies cognicions i els afectes, que determinen el seu diferent pes o importància en unes situacions front a altres. Aquesta organització estable d'interrelacions entre elements seria el resultat de la història d'aprenentatge de la persona en interacció amb el seu potencial biològic.

2.2. MODELS TEÒRICS EN PSICOLOGIA DE LA PERSONALITAT.

Amb la finalitat d'establir una presentació sistemàtica de les teories generals de personalitat, podem extraure la forma en que autors i editors de manuals o publicacions generals de personalitat han utilitzat en la presentació de les diferents aproximacions teòriques (Pervin, 1970; Sarason, 1972; Pelechano, 1973; Rotter i Hochreich, 1975; Pinillos, 1983; Bermúdez, 1985c; Pelechano i Ibáñez, 1989; Pervin, 1990c; Pervin, 1993; Cloninger, 1996; Carver i Scheier, 1997; Liebert i Splieger, 2000; entre altres):

- APROXIMACIONS DINÀMIQUES: Freud, Jung, Fromm, Adler, Horney, Sullivan ...
- APROXIMACIONS HUMANISTES: Rogers, Maslow, May, Murray, Murphy...
- APROXIMACIONS COGNITIVES: Lewin, Kelly...
- APROXIMACIONS MULTI-TRET: Allport, Guildford, Cattell, Eysenck, Model dels Cinc Grans...
- APROXIMACIONS DE TRET ÚNIC: Autoritarisme, Dependència-Independència de camp ...
- APROXIMACIONS BIO-TIPOLÒGIQUES: Pavlov, Teplov, Strelau, Gray
- APROXIMACIONS CONDUCTUALS: Skinner, Dollar i Miller...
- APROXIMACIONS COGNITIVO-SOCIALS: Rotter, Bandura, Mischel i Shoda, Cervone...

Encara que les diferents presentacions dels apropaments teòrics a l'estudi de la personalitat han permès organitzar d'alguna manera el camp teòric, encara seria necessari utilitzar unes dimensions classificatòries més amples que ofereisquen un panorama més sintetitzat de les distintes formulacions del constructe personalitat.

Avia i Bragado (1980) utilitzen tres coordenades al llarg de les quals poden situar-se les distintes teories:

- Orientació nomotètica -Orientació ideogràfica.
- Enfocament intrapsíquic -Enfocament situacional.
- Aproximacions emocionals – Aproximacions cognitives.

El primer eix, *nomotètic-ideogràfic*, arreplega les perspectives les característiques principals de les quals són de tipus metodològic. L'orientació *nomotètica* és comparativa, tenint com a objectiu trobar les dimensions o factors que

permeten definir la personalitat i diferenciar a uns individus de uns altres; orientació seguida fonamentalment per la teoria dels trets (Cattell, per exemple). L'orientació *ideogràfica*, per la seua part, accentua l'estudi del individu total tenint en compte que la seua personalitat és única o peculiar, i originant aproximacions de natura fonamentalment clínica.

El segon eix, *intrapsíquic-ambientalista*, divideix les teories en funció dels factors que més pes tenen en la determinació de la conducta. Les teories *intrapsíquiques* consideren que la explicació de la conducta ve donada per factors interns o personals (com les aproximacions clíniques, fenomenològiques, factorials o cognitives); mentre que les *ambientalistes* consideren la conducta en funció de factors situacionals o extens a l'individu, com les teories de l'aprenentatge.

El tercer eix, *emocionals-cognitives*, senyalaria els diferents aspectes que van a ser el focus d'atenció primordial de les teories. Mentre que les aproximacions emocionals es centren en els processos energètics que possibiliten i activen la conducta (com les teories psicodinàmiques en general), les teories cognitives incideixen en els processos cognitius, racionals i simbòlics que organitzen la conducta (com els constructes personals de Kelly).

Hampson (1982) distingeix tres perspectives en l'estudi de la personalitat.

- La primera és la *perspectiva del teòric* de la personalitat, que analitza els aspectes emocionals i dinàmics que donen compte de la conducta; distingint dintre d'aquesta perspectiva, les teories de tret únic (per exemple, dependència–independència de camp, locus de control, necessitat de consecució de metes...) i les teories multi-tret (Cattell, Eysenck, el Model dels Cinc Grans...).
- La segona perspectiva inclou les teories que els no psicòlegs elaboren sobre la personalitat, incloent les anomenades *teories implícites* o creences comunes que manegen d'una manera informal en la nostra vida quotidiana i generalment, d'una forma no del tot conscient.
- La tercera perspectiva, per últim, seria la del *sí mateix (self)* o aproximacions centrades en l'estudi de les autopercepcions, com les formulacions de Rogers.

Bermúdez (1989, 1985d) planteja tres models teòrics que integrarien les diferents aproximacions teòriques i d'investigació en personalitat:

- *Model internalista*: entén que la Conducta està fonamentalment determinada per factors Personals o definitoris de l'individu.
- *Model situacionista*: entén que la Conducta està principalment determinada per les característiques de l'ambient o Situació en que aquesta té lloc.
- *Model interaccionista*: Reuneix les dues posicions anteriors, assenyalant que la conducta està determinada, en part per característiques personals i en part per paràmetres situacionals, i fonamentalment per la interacció d'ambdós conjunts de determinants.

2.2.1. MODEL INTERNALISTA.

Els plantejaments teòrics integrats en el model internalista deriven del paradigma organísmic, el punt de partida del qual serà la consideració de l'organisme viu com una totalitat organitzada, configurada per distints components, l'estructura final del qual serà la suma de les diferents parts integrants. Aquest model entén l'individu com un organisme actiu, determinant fonamental de la conducta que manifesta en les distintes situacions.

Els determinants principals de la conducta són els factors, dimensions estructurals o *variables personals*, que defineixen a un individu. Aquests plantejaments internalistes mantenen que la conducta dels individus és altament consistent i estable, donat que, si les expressions comportamentals dels individus depenen de les seues característiques personals, no afectant gairebé gens la situació, s'esperarà que, en la mesura en que aquestes característiques són relativament duradores i consistents, la conducta a que donen lloc, també ho siga. Per altra banda, si la conducta és funció de les variables personals, conegudes estes, podran fer-se prediccions vàlides respecte al comportament dels individus.

Poden diferenciar-se tres tipus de plantejaments teòrics en funció de com consideren la naturalesa de les característiques personals:

- a) plantejaments processals

b) plantejaments estructurals

c) plantejaments biològics.

A) PLANTEJAMENTS PROCESSALS.

Les teories processals, també anomenades “d’estat”, consideren que les variables personals que determinen la conducta i que possibiliten la seua predicció són de naturalesa dinàmica, com “estats o mecanismes de naturalesa afectiva o cognitiva, existents en l’individu (Bermúdez, 1985d, p.85).

En aquest tipus de plantejament s’utilitza, la qual cosa implica l’estudi de l’individu total, amb la seua peculiar organització dels estats i processos internes estudiats a partir de la recollida de dades basades en l’observació de la conducta, generalment en contextos terapèutics, dades que després s’extrapolen de vegades a contextos no clínics, proposant-se com a teories generals de la conducta.

En aquest tipus de plantejaments podem incloure les teories psicodinàmiques (Freud, Jung, Adler...), les teories fenomenològiques (Rogers, Maslow...) o la teoria dels constructes personals de Kelly (1955). Totes estes teories comparteixen els supòsits generals del modelo internalista i els particulars dels models processals.

B) PLANTEJAMENTS ESTRUCTURALS.

En aquest tipus de plantejament es considera que les variables personals són de naturalesa “estructural”, anomenant-les com a trets o disposicions estables de conducta, l’organització i estructuració de la qual configura la personalitat d’un individu.

Allport (1937) defineix el “tret” com alguna cosa que té existència real. amb els següents termes: “... sistema neuropsíquic amb capacitat per a iniciar i guiar formes coherents de comportament adaptatiu. Cattell (1957) o Guilford (1959) consideren els trets o constructes com unes disposicions relativament estables i duradores que exerceixen efectes generalitzats sobre la conducta. Els trets són comuns a les distintes persones, explicant les diferències individuals en funció de la posició que cada individu ocupa al llarg de la dimensió (o tret), així com de la organització peculiar entre els distintes trets. El model de trets en els últims anys s’ha

centrat en torn al consens derivat dels Cinc grans factors de personalitat, de manera que qualsevol nou “constructe” que entra en escena, s’analitza en relació amb estos cinc factors (Ozer i Raise, 1994).

C) PLANTEJAMENTS BIOLÒGICS.

Des d’aquests plantejaments es considera que la conducta manifestada per un individu està determinada per la seua peculiar configuració anatòmica, establint-se a partir de l’observació sistemàtica de distintes configuracions corporals i dels comportaments associats amb elles, tipologies constitucionals que han estat utilitzades en major mesura en contextos clínics i en l’estudi de la conducta delictiva (ex. tipologies de Kretschmer o de Sheldon).

Dintre d’aquest context també es poden incloure les concepcions que expliquen la conducta a partir del funcionament del Sistema Endocrí (Pende, Marañón) o del Sistema Nerviós (autors de la psicologia soviètica com Paulov, Teplov, Nebylitsyn, o de la psicologia occidental com ara Eysenck, Zuckerman, Gray...).

2.2.2. MODEL SITUACIONISTA.

Els supòsits principals del model situacionista deriven del paradigma mecanicista, la proposta principal del qual és que les causes que posen en marxa els organismes i dirigeixen el seu funcionament, són externes a ells mateixa. D’aquesta manera el coneixement dels factors o condicions externes permeten establir prediccions exactes del que ocorrerà en posteriors moments i establir, doncs, seqüències causals.

Els plantejaments integrats en el model situacionista es caracteritzen, respecte al model internalista, per un canvi en la consideració dels factors determinants de la conducta. Mentre que el model anterior, el major pes explicatiu del comportament recaia sobre variables personals (trets o processos afectius i/o cognitius); en el model situacionista la determinació de la conducta recau sobre factors externs a l’individu, és a dir, sobre les condicions estimulars que configuren la situació en que es desenvolupa la conducta. Tot açò es tradueix en dos supòsits principals: la consideració de que la conducta s’aprèn i l’èmfasi en que l’estudi de la conducta com una unitat d’anàlisi.

Es considera que gairebé la totalitat de la conducta és producte de l'aprenentatge; per tant, han d'estudiar-se els processos d'aprenentatge pels quals adquirim noves conductes mitjançant la utilització de metodologies experimentals, manipulant les variables del medi i observar les conseqüències d'aquesta manipulació sobre la conducta.

En aquest plantejament arriba a identificar-se i fer equivalent el concepte de personalitat amb el de conducta, considerant aquesta, la conducta, com l'objecte principal de la investigació. Açò contrasta amb la visió internalista, en la qual l'estudi de la conducta era només un instrument mitjançant el qual podrien arribar a analitzar els determinants subjacents a la conducta, els quals eren l'objectiu primari.

Avui en dia, el model situacionista ha reconduït els seus plantejaments a partir de les aportacions sobre l'aprenentatge social de Rotter (1954) i Bandura (1977) cap a models socio-cognitius representats per Bandura (1999) i pel sistema Cognitiu-Afectiu de personalitat (CAPS) representat per Mischel i Shoda (1995), on els conceptes que abans rebutjava el model conductista com ara creences, valors i metes, són precisament el centre d'atenció, al mateix temps que tracta d'integrar els avanços teòrics, empírics i metodològics del model de trets de personalitat.

2.2.3. MODEL INTERACCIONISTA.

En els models anteriors (internalista i situacionista) es partia del supòsit de que la conducta estava fonamentalment determinada per forces orgàniques o internes (paradigma organísmic) o bé per forces ambientals o externes (paradigma mecanicista). No obstant això, ambdós models reconeixen implícitament la participació de les forces no considerades coma principal, és a dir, la situació, en el model internalista, i l'organisme, en el model situacionista.

Aquest paradigmes unidimensionals (organísmic i mecanicista) només poden postular relacions de naturalesa additiva o interactiva unidireccional entre els elements determinants de la conducta. Aquests tipus de relacions semblen insuficients per a explicar els aspectes més importants de la conducta humana, que sorgeix a partir del procés continu de interacció entre situació, organisme in conducta.

El *paradigma dialèctic* vendria a superar les limitacions del plantejaments unidimensionals. La conducta estaria determinada, en part per variables situacionals, en part per variables personals, però fonamentalment per la interacció entre ambdós tipus de determinants.

Les dues principals corrents dintre del interaccionisme estarien representades per:

- La nova Psicologia interaccional de Endler i Magnusson (1976)
- La teoria de la interacció conductual de Staats. (1963, 1975, 1983) que ha incorporat principis del conductisme social a la teoria de la personalitat.

Endler i Magnusson (1976) consideren la interacció o *feedback multidireccional* entre l'individu i la situació com un determinant més de la conducta. Altres supòsit afirma que l'individu és un *agent intencional i actiu* en aquesta interacció. També afirmen que els *factors cognitius* són els determinants essencials de la conducta, essent important també el paper dels factors emocionals. En quant al paper de la situació en la interacció, afirmen que més que la situació en sí, és el *significat psicològic* de la situació el factor més important de la interacció.

Per altra banda, la teoria interaccionista de Staats (1963) comença els seus primers passos en una anàlisi teòrica del llenguatge per definir la conducta d'un individu. La personalitat és conceptualitzada com allò que comprèn tant el desenvolupament i funció cognitiva del llenguatge com els aspectes emocionals i motivacionals. L'estructura motivacional comprèn tots els estímuls (socials, sexuals, estètics...) i a les paraules que els representen. Aquesta estructura motivacional és un sistema d'estímuls apresos instrumentalment formats per actituds (A) que tenen propietats reforçants (R) i propietats directives o d'incentiu (D). Aquest sistema (ARD) afecta a la forma en què l'individu aprèn noves actituds, afecta a la seua percepció sobre què és premi o càstig i governa les conductes manifestes. Les diferències en aquest sistema ARD provoca que l'individu tinga diferents experiències i emeta diferents respostes quan s'enfronta a un mateix ambient (Staats, 1975).

Encara que els psicòlegs de la personalitat, i en concret els seguidors de l'aproximació interaccionista, no neguen la importància dels factors o característiques físiques de les situacions, el seu interès s'ha centrat en els factors

psicològics, o el que anomenen “situació percebuda”. Amb aquest terme es fa referència al “procés pel qual les situacions i les condicions situacionals són percebudes, construïdes cognitivament i valorades per la persona. (Magnusson, 1981, pp. 22).

2.3. TEORIES DE LA PERSONALITAT: ANTIGUES, MODERNES I CONTEMPORÀNIES.

Les classificacions actuals de la personalitat són el resultat d’una llarga i continuada història. Els esquemes classificadors que ací es resumeixen representen, malgrat les seues semblances, diferents opinions respecte a les dades que és important observar i com han de organitzar-se per a que representen millor el que és la personalitat.

Els teòrics sempre han estat convençuts de que la complexitat de la personalitat pot ser estudiada de forma sistemàtica i científica. Cada esquema classificador no és només un model per a organitzar les idees sobre la personalitat, sinó també una manera de plantejar preguntes significatives i proporcionar respostes interessants.

Dividirem la presentació en tres períodes de temps: el primer, al qual ens referim com a “Antecedents Històrics” inclou als teòrics el treball dels quals es va desenvolupar des de l’Antiguitat fins la Primera Guerra Mundial; el segon, denominat “Formulacions Modernes” representa les contribucions dels autors que desenvoluparen les seues teories entre la Primera i la Segona Guerra Mundial; el tercer període, que anomenem “proposicions contemporànies” inclou als teòrics més importants que van proposar les seues teories des de la segona meitat dels segle XX fins avui.

2.3.1. ANTECEDENTS HISTÒRICS

La història de les actuals caracteritzacions de la personalitat té alguns antecedents en concepcions que aparegueren en l’Antiga Grècia. Existeix una

exposició d'aquestes concepcions en les revisions detallades publicades per Roback (1927) i Allport (1937). Tanmateix seguirem ací l'exposició més recent de Theodore Millon (1998) sobre els Antecedents, les teories modernes i les contemporànies sobre personalitat.

2.3.1.1. DESCRIPCIONS LITERÀRIES.

Allport s'ha referit a l' "escriptura del caràcter" com un estil literari menor, originari d'Atenes, probablement inventat per Aristòtil i desenvolupat fins la seua forma més precisa i brillant per la ploma de Teofraste. Presentades com retrats "verbals", estes representacions del caràcter són escenes breus que capten certs tipus comuns de forma tan encertada que poden ser identificats i apreciats pels lectors o públic en totes les facetes de la vida. En elles s'accentua i s'adorna un tret dominant amb la finalitat de posar de manifestació els principals defectes o debilitats de l'individu. Són especialment simplificacions estilitzades properes a la burla o la caricatura. Allport (1937) va posar de manifest la superficialitat dels jocs de paraules d'aquesta caracterologia literària, com una forma limita i sovint errònia de descriure la personalitat.

2.3.1.2. DOCTRINES HUMORALS.

És possible que el primer sistema explicatiu per a especificar dimensions de la personalitat haja segut la doctrina dels humors corporals proposada pels antics grecs fa 25 segles. Curiosament, la història sembla haver completat un cercle. Així com la doctrina humoral va intentar explicar la personalitat en funció dels suposats líquids corporals, gran part de la psiquiatria contemporània busca respostes en les hipòtesis bioquímiques i endocrinòlogues.

En el segle IV a. C. Hipócrates va arribar a la conclusió de que totes les malalties procedien d'un excés o un desequilibri entre quatre humors corporals: la bilis groga, la bilis negra, la sang i la flema. Els humors eren l'encarnació de la terra, l'aigua, el foc i l'aire, components bàsics de l'univers segons el filòsof Empédocles. Hipócrates va identificar quatre temperaments bàsics, el colèric, el malencònic, el sanguini i el flegmàtic, que corresponen respectivament a un excés de bilis groga, bilis negra, sang i flema. Modificat per Galeno segles després, el temperament colèric es va associar a la irascibilitat, el temperament malencònic es caracteritzava

per una tendència a la tristesa, el sanguini incitava a l'individu a l'optimisme, i el flegmàtic era concebut com una predisposició a l'apatia.

Encara que la doctrina dels humors s'ha abandonat per donar lloc a estudis científics sobre qüestions com la química neurohormonal, la seua terminologia i les seues connotacions encara romanen en expressions actuals com "encendre's la sang" o estar de "bon humor".

2.3.1.3. CONCEPCIONS FISIOGNÒMIQUES/FRENOLÒGIQUES.

Així com la doctrina humoral pot ser vista com una precursora de la neurobiologia psiquiàtrica contemporània, la frenologia i la fisiognomia poden concebre's com els precursors de la psiquiatria morfològica moderna. Antigament també s'especulava sobre la possibilitat de que l'estructura corporal estaguera associada a les característiques de personalitat.

La fisiognomia, recollida per primera vegada en els escrits d'Aristòtil, intenta identificar les característiques de la personalitat a partir de l'aparença externa, en especial de la configuració i les expressions facials. Al llarg de la història, la gent ha intentat valorar als demés a partir de l'observació del seu semblant, l'expressió de la seua cara, la forma dels seus ulls, la seua actitud corporal i els seus moviments. Tanmateix, no va ser fins al segle XVIII quan es va realitzar el primer estudi sistemàtic per a analitzar la morfologia externa i la seua relació amb el funcionament psicològic.

Malgrat la desacreditació d'alguns dels seus aspectes, la frenologia, tal com va ser practicada per Franz Josef Gall, va constituir un intent seriós i honest de construir una ciència de la "personologia". L'argument utilitzat per Gall per a justificar la mesura de les variacions en el contorn cranial no era il·lògica considerant el limitat coneixement de l'anatomia del segle XVIII. Va intentar utilitzar mètodes objectius i quantitius per a deduir l'estructura interna del cervell. A l'intentar desxifrar les característiques de personalitat a partir de les suposades correlacions amb el sistema nerviós, Gall es troba entre els primers en defensar l'existència d'una relació

directa entre la ment i el cos. A l'afirmar que el cervell era l'òrgan central dels pensaments i de les emocions, va concloure que tant la intensitat com les característiques dels pensaments i les emocions es correlacionarien amb les variacions de tamany o forma del cervell o del seu recipient, el crani. D'aquesta manera les persones que presenten projeccions cranials majors mostrarien les corresponents característiques psicològiques en major mesura que qui presenta protuberàncies menors. Malgrat la debilitat evident del sistema de Gall, aquest va ser el primer en elaborar una tesi raonada per a explicar la idea de que les característiques de la personalitat es correlacionarien amb l'estructura corporal.

2.3.1.4. PROPOSICIONS CARACTERIALS.

A finals del segle XIX, un psicòleg francès, Ribot (1890) va intentar formular una tipologia caracterial de forma anàloga a les classificacions botàniques. A partir de la variació de la intensitat de dos trets, la sensibilitat i l'activitat, Ribot va pretendre construir diversos tipus principals. Entre les personalitats proposades s'inclouïa:

- a) el "*caràcter humil*", caracteritzat per un excés de sensibilitat i una energia limitada.
- b) el "*caràcter contemplatiu*", marcat per un excés de sensibilitat i un comportament passiu.
- c) el "*tipus emocional*", que combinava una impressionabilitat extrema i una disposició activa.
- d) el "*caràcter apàtic*", poca sensibilitat i poca energia.
- e) el "*caràcter calculador*", poca sensibilitat i comportament actiu.

Altre teòric francès, F. Queyrat (1896) va aplicar un mètode semblant en la seua formulació de nous tipus caracterials a partir de la combinació de tres disposicions: l'emotivitat, l'activitat i la meditació. En els casos de preeminència d'una única disposició, el caràcter adoptava la forma d'un *tipus emotiu, actiu o meditatiu* pur. Un segon grup de caràcters normals estava format pel predomini simultani de dos disposicions, la qual cosa conduïa a tipus activo-emotius o

“*passionals*”, caràcters activo-meditatius o “*voluntaris*” i a personalitats meditativo-emotives o “*sentimentals*”. En un tercer grup Queyrat va identificar els caràcters en els que les tres disposicions estaven equilibrades com a “*equilibrat*”, “*amorfo*” i “*apàtic*”. Quan una o més d’aquestes tendències funcionava de forma irregular o aleatòria Queyrat els denominava “tipus inestable”, “irresolt” o “contradictori”.

Aproximadament una dècada més tard sorgiren diversos teòrics d’altres nacions europees, entre els quals destaquen els psicòlegs holandesos Heymans i Wiersma (1906-1909). Identificaren tres criteris fonamentals per a l’avaluació del caràcter: el nivell d’activitat, la emotivitat i la susceptibilitat a l’estimulació externa front a la interna. Aquests criteris anticiparen idèntics criteris triples desenvolupats per McDougall (1908-1932), Meumann (1910), Freud (1915-1925) i Millon (1969), encara que des de models teòrics clarament distints. A partir de la combinació de aquests tres criteris, Heymans i Wiersma van deduir la presència de huit tipus caracterials:

1. el “caràcter amorfo”: passivitat, absència d’emotivitat i susceptibilitat externa.
2. el “caràcter apàtic”: passivitat, absència d’emotivitat i orientació interna.
3. el “caràcter nerviós”: passivitat, emotivitat i sensibilitat externa.
4. el “caràcter sentimental”: passiu, emotiu i internament impressionable.
5. el “caràcter sanguini”: actiu, no emotiu i externament receptiu.
6. el “caràcter flegmàtic”: activitat, absència d’emotivitat i tendències internes.
7. el “caràcter colèric”: activitat, emotivitat, sensibilitat externa.
8. el “caràcter desapassionat”: activitat, emotivitat, sensibilitat interna.

Com ja s’ha comentat, els criteris desenvolupats per Heymans i Wiersma es corresponen en gran mesura amb les dimensions derivades per teòrics posteriors, concretament les polaritats activitat-passivitat, emotivitat del plaer-dolor i la sensibilitat interna o cap a un mateix - sensibilitat externa o cap als demés.

Cal fer una menció a Lazursky, psicòleg rus que va publicar la seua obra en 1906. Aquest autor va suggerir que l’aparent diversitat dels caràcters podria agrupar-se en tres tipus d’ordre superior:

- a) els que es relacionen negativament amb la societat, semblen desvinculats de les qüestions quotidianes i estan mínimament adaptats a les demandes del seu entorn.
- b) els que són modelats per l'entorn i depenen de que les circumstàncies externes guien el seu comportament i les seues accions.
- c) Els que són amos del seu destí, controlen el seu entorn i són capaços de funcionar independentment de la voluntat dels demés.

2.3.1.5. HIPÓTESIS TEMPERAMENTALS.

En els inicis del segle XX es van intentar identificar els elements constitutius del temperament i determinar la forma en que es combinaven per a conformar patrons distintius. Amb la finalitat d'il·lustrar es descriuen les idees proposades per quatre teòrics: Hirt, McDougall, Meumann i Kollarits.

El psiquiatra alemà E. Hirt publica en 1902 el llibre *Die Temperamente*. Hirt va dividir el temperament d'acord amb els quatre humors clàssics, però intentant trobar paral·lelismes amb les poblacions psiquiàtriques.

- Les persones que tenien un accentuat temperament flegmàtic s'inclinaven a exhibir una apatia mòrbida com l'observada en els casos de demència precoç; aquests pacients no estaven únicament inactius, sinó que semblaven desconnectats del món i estaven massa indiferents com per a queixar-se de la seua situació.
- Les persones dotades d'un temperament sanguini extrem es caracteritzaven per una excitabilitat, un entusiasme i una desconfiança superficials, i per tant eren habitualment diagnosticats com tipus histèrics; el seu principal estímul per a l'acció eren la vanitat, la necessitat d'atenció i la recerca del plaer.
- El temperament colèric incloïa els caràcters suspicços que sempre estaven anticipant traïcions i mala fe, i els tipus renegons que sempre estaven criticant als altres i esperant l'oportunitat de mostrar la seua superioritat.

- Les persones que presentaven una disposició malencònica va ser dividits en dos categories, els que tenien una inclinació activa dominades per un pessimisme i una amargura irritables i les més passives que es trobaven entre els tipus especulatiu i rumiatius.

William McDougall va proposar la “consolidació dels sentiments” en la seua obra titulada “*Introduction to Social Psychology*”, publicada per primera volta en 1908. Seguint un mètode semblant al de Heymans i Wiersma, McDougall va dividir huit temperaments basats en diferents combinacions de tres dimensions fonamentals: la intensitat (força i urgència), la persistència (expressió interna front a expressió externa) i l’afectivitat (susceptibilitat emocional) dels impulsos comportamentals.

- Els casos d’ alta intensitat eren concebuts com individus actius i els de baixa intensitat com individus passius.
- Una alta persistència dirigia a la persona cap al món extern, mentre que les persones amb baixa persistència s’orientaven cap a qüestions internes.
- L’afectivitat era entesa com a susceptibilitat al plaer i al dolor, de manera que les persones caracteritzades per una alta afectivitat eren particularment susceptibles a eixes influències de plaer-dolor i les de baixa afectivitat no ho eren.

La combinació d’aquestes tres dimensions va conduir a McDougall a l’elaboració dels següents huit temperaments:

1. temperament “tenaç”: gran intensitat, alta persistència i baixa afectivitat
2. temperament “voluble”: baixa intensitat, alta persistència i alta afectivitat.
3. temperament “inestable”: gran intensitat, baixa persistència i alta afectivitat.
4. temperament “pessimista”: gran intensitat, baixa persistència i baixa afectivitat.
5. temperament “ansiós”: baixa intensitat, alta persistència i alta afectivitat.
6. temperament “optimista”: gran intensitat, alta persistència i alta afectivitat.
7. temperament “plàcid”: baixa intensitat, alta persistència i baixa afectivitat.

8. temperament "mandrós": baixa intensitat, baixa persistència i baixa afectivitat.

Un dels principals esforços per a construir una teoria del temperament el va realitzar el psicòleg alemany Meumann, en el seu text de 1910, *Intelligenz und Wille*. Meumann va especificar huit qualitats fonamentals dels sentiments. De totes elles les principals eren la polaritat plaer front a desplaer i les dos formes d'expressió de l'excitació, la activa i la passiva. Meumann va considerar menys significatives altres característiques com la facilitat per a l'excitació i la intensitat de l'afecte. A partir de la combinació de les dimensions plaer-desplaer i activitat-passivitat, Meumann va intentar donar compte dels quatre humors clàssics:

- Temperament sanguini: la modalitat activa i la qualitat de plaer es combinen.
- Temperament colèric: combinació de modalitat activa amb sentiments desplaents.
- Temperament flegmàtic: combinació d'un estil passiu i sentiments de plaer.
- Temperament malencònic: combinació de passivitat i desplaer.

El psiquiatra húngar Kollarits va formular altre esquema al seu llibre *Charakter und Nervositat*, publicat en 1912. També en aquest cas es destaquen les dimensions de plaer i desplaer, i d'excitabilitat (activitat)front a tranquil·litat (passivitat) com a base per a derivar els tipus caracterials majors. Per exemple, Kollarits descriu l'afablement harmonitzat "eufòric tranquil" en contrast amb el "depressiu tranquil" que està harmonitzat de forma desplaentera, així com "l'indiferent" que manca de la capacitat per a experimentar afectes plaents o desplaents. També va relacionar estes dimensions amb els quatre humors de manera semblant a Meumann.

- Temperament sanguini: interacció de la modalitat d'excitabilitat i plaer.
- Temperament colèric: combinació d'excitabilitat i desplaer.
- Temperament flegmàtic: correspondria al tipus "indiferent".
- Temperament malencònic: combinació de modalitat tranquil·la i desplaer.

2.3.2. FORMULACIONS MODERNES.

La majoria dels teòrics que es presenten en aquesta secció són europeus, ja que aquest és l'origen de les principals contribucions científiques de principis del segle XX, A mesura que l'interès psicològic va creuar l'Atlàntic i el psicoanàlisi va adquirir un *estatus* preeminent en els anys 30, 40 i 50, la influència d'aquests teòrics es va esborrar ràpidament. Moltes de les seues contribucions van ser redescobertes per les concepcions contemporànies.

2.3.2.1. CONCEPCIONS CONSTITUCIONALS / TEMPERAMENTALS.

Aquesta secció exposa breument la opinió de diversos teòrics que van intentar justificar racionalment la relació entre la forma corporal i el tipus de comportament.

A) ERNEST KRETSCHMER

Kretschmer és el primer constitucionalista modern, va suggerir una sèrie de proposicions a les que va intentar trobar suport empíric (1926). En les seues primeres investigacions Kretschmer va categoritzar a les persones segons la seua tipologia física i va relacionar les diferències morfològiques amb la esquizofrènia i la psicosis maníaco-depressiva. A mesura que les seues investigacions progressaven va estendre la seua teoria al temperament normal. Kretschmer va proposar que les persones podien agrupar-se en quatre tipus físics bàsics:

- Tipus pícnic: tipologia compacta, tòrax i abdomen amples, extremitats dèbils i poc musculoses i tendència a l'obesitat.
- Tipus atlètic: desenvolupament musculós generalitzat i una dotació esquelètica forta.
- Tipus astènic: tipologia fràgil, amb musculatura prima i una estructura òssia delicada.
- Tipus displàsic: mescla de les altres tres variants, estructura corporal "desgarbada".

Kretschmer defensava que existia una clara relació entre la personalitat maníaca-depressiva i la constitució pícnica, així com entre l'esquizofrènia i el tipus astènic. Kretschmer considerava que els trastorns psicòtics eren accentuacions dels tipus de personalitat bàsicament normals.

Els individus astènics normals tendien a la introversió, a la timidesa i a una falta de calidesa personal, és a dir, les mateixes característiques però de menor intensitat que els aïllats i hermètics esquizofrènics amb els quals se'ls relaciona.

Els tipus pícnics normals eren considerats com gregaris, amistosos i interpersonalment dependents, això és variables menys extremes del malencònic i el socialment excitable maníaco-depressiu.

Per altra banda, Kretschmer va concebre que hi havia quatre tipus de reaccions fonamentals:

- La reacció "astènica": tendència a la tristesa, a la fatiga i a la depressió; una incapacitat per reunir l'energia suficient com per a mostrar la més mínima ansietat front als esdeveniment vitals.
- La reacció "primitiva": s'observa en persones que descarreguen l'impacte de les seues experiències de forma immediata i que no tenen capacitat per a retindre i integrar l'experiència, patró de personalitat que trobava en els tipus explosius, delinqüents i mandrosos, immadurs i guiats instintivament.
- La reacció "expansiva": persones vulnerables als esdeveniments estressants, clarament sensibles als pensaments dels altres i incapaces de manejar les frustracions socials; la seua gran sensibilitat i irritabilitat els predisposava a la suspicàcia i als comportaments paranoides agressius.
- La reacció "sensitiva": tendència a la contenció de les emocions, un gran nivell d'activitat intrapsíquica i una gran pobresa expressiva, la qual cosa determinava un comportament meditatiu, ansiós, restringit i insegur.

B) WILLIAM SHELDON.

William H. Sheldon és el teòric constitucionalista americà més conegut (1940, 1954). Sheldon, seguint a Kretschmer, també va formular una sèrie

d'hipòtesis relatives a la relació entre la psique corporal, el temperament i la psicopatologia. En el seu esquema morfològic va identificar tres dimensions:

- La primera, l'"endomorfidat" és apreciada a partir de la redonesa i suavitat de les formes corporals.
- La segona, la "mesomorfidat" es caracteritza per un predomini del teixit muscular i connectiu.
- La tercera, l'"ectomorfidat" s'identifica a partir de la linealitat i la fragilitat de l'estructura corporal.

En la seua tipologia del temperament, Sheldon va especificar tres grups de dimensions: la "viscerotonia", la "somatotonia" i la "cerebrotonia".

El *comportament viscerotònic*, que es correspon a l'endomorfidat, es caracteritza per la gregarietat, la facilitat per a l'expressió dels sentiments i emocions, el gust per el benestar i la relaxació, l'evitació del dolor i la dependència de l'aprovació social.

La *somatotonia*, associada a la mesomorfidat, es manifesta mitjançant un caràcter enèrgic, elevada energia física, baixa ansietat, valor, insensibilitat social, indiferència front al dolor i necessitat d'actuació enèrgica front als problemes.

La *cerebrotonia* correspon a l'ectomorfidat, es defineix per una tendència a l'autodomini, a la introversió i al retraïment social i per la preferència per la soledat a l'enfrontar-se als problemes.

Sheldon troba correlacions entre les mesures morfològiques i temperamentals i els síndromes psiquiàtrics. Una revisió exhaustiva es troba a l'obra de Theodore Millon (Millon, 1998).

Altres teòrics com Sjobring, Kahn o Tramer no es centren en les diferències en les característiques morfològiques o estructurals per desenvolupar les seues teories sobre els temperaments, sinó en les variacions endocrinològiques o neuroanatòmiques implícites (Millon, 1998).

2.3.2.2. TEÓRIES PSICOANALÍTQUES.

Els teòrics psicoanalítics han insistit en la importància de les experiències primerenques en la infantesa, donat que predisposen a l'individu a patrons adaptatius patològics que es mantindran al llarg de tota la vida. Segons les denominades hipòtesis psicogèniques, els esdeveniments primerencs estableixen sistemes defensius profundament arrelats que poden conduir a l'individu a reaccionar front a les noves situacions com si foren duplicats del que va ocórrer en la infantesa. Aquests estils defensius anticipatoris persisteixen al llarg de la vida i produeixen males adaptacions progressives o trastorns de personalitat.

Per al punt de vista analític és fonamental el concepte de conflicte psíquic. El comportament resulta de la competició entre els desigs i les seues prohibicions. Totes les formes de comportament, emoció o cognició serviran a múltiples necessitats i objectius.

Les teories psicodinàmiques veuen la personalitat, no com un conjunt de trets cadascun d'ells operant d'una manera més o menys independent per a influir en la conducta, sinó com una organització de necessitats, motius, disposicions, hàbits i habilitats, una organització pensada per a estar al servei de certes metes. Depenent de la versió de la teoria psicodinàmica les metes poden estar formades per instints biològics, els manaments de la cultura o les conviccions i experiència del propi individu (McCrae i Costa, 1990 pp.108).

Per a alguns pot semblar estrany que s'agrupen juntes com a teories dinàmiques o teories del jo un grup de teories tan diverses com les de Freud, Jung, Rogers, Murray, Loevinger, Maslow o fins i tot Allport. Tots aquests autors i altres més, assumeixen que els individus tenen una varietat de tendències conflictives potencials diferents, i totes assumeixen que la principal tasca d'una teoria de la personalitat es explicar com i per què tots aquests impulsos són canalitzats i introduïts en la rutina, en les conductes útils o de vegades irracionals que emprenem o la consciència que experimentem.

A) SIGMUND FREUD

Sigmund Freud, Karl Abraham i Wilhelm Reich són els fundadors de la tipologia caracterial psicoanalítica. Estes categories van ser concebudes inicialment

com a producte de frustracions o satisfaccions dels impulsos pulsionals o libidinosos en els estadis psicosexuals de maduració en que es produïen.

Els principals tipus caracterials associats a diferents fases o estadis psicosexuals en els que es produeixen els problemes evolutius van ser formulats per Sigmund Freud, Karl Abraham i Wilhelm Reich.

- Caràcters orals: El període oral es diferencia en dos fases, la fase oral-succió (en la que s'accepta el menjar de manera indiscriminada) i la fase oral-mossegadora (en la que s'accepta el menjar selectivament, en ocasions es rebutja o es mastega de manera agressiva).
- Una fase de succió massa indulgent condueix al *tipus oral-dependent*. Aquest tipus de persones es caracteritzen per un optimisme imperturbable i una ingènua afirmació d'elles mateixa, despreocupades i emocionalment immadures en el sentit de que els assumptes seriosos semblen no afectarles.
- Un període de succió poc gratificant s'associa a una dependència i una credulitat excessives; per exemple, xiquets deprivats poden aprendre a "tragar-se" el que siga per tal de garantir la consecució de qualsevol cosa.
- Les frustracions en l'estadi oral-mossegador sol comportar el desenvolupament de tendències orals agressives durant l'edat adulta com el sarcasme i l'hostilitat verbal. Aquest tipus de caràcter es anomenat *oral-sàdic*, oposat en molts aspectes al caràcter oral-dependent. El patró bàsic és el de la desconfiança, el malhumor i la tendència a culpar al món de tota qüestió desplaent.
- Caràcters anals: Les dificultats associades amb el període anal condueixen també a diferents modalitats de personalitat adulta. Durant aquest estadi, els xiquets poden tant controlar els seus esfínters com comprendre les expectatives dels seus pares; per primera vegada en les seues vides, els xiquets tenen el poder de frustrar de forma conscient i activa les demandes dels seus pares, i aquest tenen o no l'opció de satisfer els seus desigs. Segons els resultats obtinguts, els xiquets adoptaran actituds front a les figures d'autoritat que tindran efectes a llarg termini. Els caràcters anomenats anals són diferents entre sí depenent de

si la resolució del seu conflicte es produeix en un període anal-expulsiu o en l'anal-retentiu.

- Les característiques que emanen del període anal-expulsiu són principalment la suspicàcia i la megalomania, una tendència extrema a l'ambició i a la presumpció, i un patró d'autoafirmació, desordre i negativisme.
- Les dificultats que sorgeixen en la fase anal tardana o anal-retentiva, solen associar-se a la frugalitat, l'obstinació i l'ordre. Existeix un predomini de la parsimònia i la pedanteria, una meticulositat puntillosa i una rígida devoció a les regles i normes socials.
- Caràcters fàlics: aquest període de desenvolupament psicosexual pot ser complicat per una sexualitat narcisista. Encara que els impulsos libidinosos es dirigeixen normalment cap al sexe oposat, en ocasions es produeix una excessiva orientació cap a un mateix. Durant aquest període de necessari contacte genital, tant la frustració intensa com l'excessiva indulgència poden produir un conflicte i un aïllament defensiu. El resultat serà una lluita pel lideratge, una necessitat de destacar dins d'un grup i males reaccions front a les mínimes derrotes.
- Els trets del *caràcter fàlic-narcisista* són la vanitat, el descaro, l'arrogància, la confiança en sí mateix, la gelor, la reserva i l'agressivitat defensiva. Si aquestes persones aconseguen captar l'atenció de les altres, solen mostrar-se encantadores, dispostes i espontànies; si pel contrari no es senten apreciades, tendeixen a degradar-se o a mostrar-se exhibicionistes i provocatives.
- Els trets del *caràcter histèric* els tenen persones fixades en el nivell genital que no han aconseguit la maduresa psicosexual, són persones amb poca capacitat per sublimar els impulsos i estan preocupades per l'excitació i la descàrrega sexual. Es distingeixen per la seua temerositat i nerviosisme, gran superficialitat i volatilitat interpersonal, pseudopoder de seducció i incapacitat per fer esforços sostinguts.
- El *caràcter masoquista* es caracteritza per l'autocrítica, l'hàbit de turmentar-se i de turmentar als altres. El masoquista es troba en una

posició terrible, busca l'amor com l'afecte, però ambdós tenen com a conseqüència el dolor, evita el dolor mostrant-se poc atractiu, però això té com a conseqüència la no consecució de l'amor que anhelaven.

Es particularment notable l'esquema inicial que Freud va proposar com a central per a la comprensió del funcionament de la personalitat; desafortunadament aquest esquema mai va ser desenvolupat per complet com un sistema de la dinàmica de la personalitat com Freud pretenia. La seua concepció va ser formulada per ell mateix en els següents termes:

"... La nostra vida mental està completament governada per tres polaritats expressades en les següents antítesis:

Subjecte (jo) – Objecte (món extern)

Plaer – Dolor

Actiu – Passiu

Dins de la ment, estes tres polaritats estan connectades unes a altres de diverses formes molt significatives" (Freud, 1915, pp 76-77)...

Aquestes tres dimensions ja eren ben conegudes amb anterioritat a 1915 per Heymans i Wiersma, McDougall, Meumann i Kollarits. Malgrat la importància atorgada per Freud a estes tres polaritats a l'identificar-les com els elements que governen tota la vida mental, no va ser capaç d'aprofitar-les com a estructura sobre la qual formular els tipus caracterials. Uns 50 anys més tard Millon (1969) va utilitzar les mateixes polaritats per a construir una sèrie de huit patrons bàsics de personalitat.

En altre moment de la seua exploració de les dimensions de la personalitat, Freud va proposar que la classificació caracterial hauria de basar-se en la seua distinció estructural simple entre el "Allò", el "jo" i el "superjo", Així, en 1932 intenta crear tipus caracterials segons l'estructura intrapsíquica dominant:

En primer lloc proposa el "tipus eròtic", la vida del qual està governada per les demandes impulsives del "Allò".

En segon lloc, en el tipus anomenat "narcisista" trobem a les persones tan dominades per les demandes del "jo" que no els afecta ni les demandes del "allò" ni les del "superjo".

En tercer lloc, va suggerir els "tipus compulsiu", la vida del qual està regulada per la severitat del "superjo".

Finalment Freud va identificar una sèrie de tipus mixtes en els quals la combinació de dues de les estructures intrapsíquiques tenien més pes que la tercera.

B) WILHELM REICH

El concepte de caràcter en la seua formulació psicoanalítica actual no va aparèixer fins als escrits de Wilhelm Reich en 1933. Reich va suggerir que la solució neuròtica dels conflictes psicosexuals s'aconseguia mitjançant una reestructuració completa de l'estil defensiu individual, mitjançant una total formació del caràcter.

Contràriament als seus predecessors, Reich argumentava que l'aparició de símptomes patològics específics eren d'importància secundària front a l'estructuració total del caràcter que es produïa com a conseqüència d'aquestes experiències. Per a Reich, les modalitats defensives particulars adquirides durant les experiències primerenques conformaven una "armadura caracterial". A mesura que el procés de consolidació progressa, la resposta a conflictes previs es transforma en actituds cròniques, en formes cròniques de reaccionar automàticament: (Reich, 1949 pp.46).

La contribució de Reich va ampliar l'impacte de les vicissituds dels impulsos, des de la formació de símptomes específics fins a la formació de tipus caracterials o de personalitat. Tanmateix, constitueix una exposició limitada, no va ser capaç d'especificar trets o estructures caracterials derivades de mecanismes no defensius. Segons Reich, la formació del caràcter tenia una funció exclusivament defensiva, com una "armadura inflexible" contra les amenaces del món extern i intern. Reich no va reconèixer que els trets del caràcter podrien tindre altre origen, a més a més dels primers conflictes. En aquest sentit s'han introduït modificacions contemporànies a la caracterologia psicoanalítica que s'exposaran més endavant en les teories contemporànies.

C) CARL GUSTAV JUNG

Jung, juntament amb Adler, primers deixebles de Freud i primers dissidents, van presentar essencialment tipologies de caràcters normals, lliures de

símtomes clínics. La seua intenció va ser crear una base teòrica per als estils de vida normals.

Jung va fer ja una primera distinció entre extraversió i introversió. L'extraversió representa un fluir d'energia cap al món extern, mentre que la introversió representa el fluir d'energia cap al món intern (Jung, 1921). L'extravertit, segons Jung, explica els esdeveniments des del punt de vista de l'entorn i veu les coses com procedents de l'exterior (Jung, 1921). La interpretació de l'introvertit és bàsicament subjectiva, extraient de l'entorn allò que considera necessari per a la satisfacció de les necessitats internes. A més a més, existeixen quatre modalitats psicològiques d'adaptació o funcionament que interactuen amb la introversió i l'extraversió: el pensament, el sentiment, la sensació i la intuïció.

- El “pensament” es refereix a l'acte de pensar de forma lògica i intencionada que permet avaluar les situacions serena, imparcial i racionalment.
- El “sentiment” és un procés subjectiu i afectat pels valors personals. Ha de diferenciar-se de la emoció, doncs es tracta d'una activitat més racional i menys impulsiva.
- La “sensació” es refereix a les percepcions lligades al moment actual que són experimentades de forma immediata a partir dels sentits i les excitacions corporals.
- La “intuïció”, pel contrari, es relaciona amb una orientació futura que anticipa possibles situacions.

El pensament i el sentiment són funcions racionals, mentre que la sensació i la intuïció es consideren irracionals.

A partir de la combinació de l'extraversió i la introversió i cadascuna de les quatre funcions psicològiques, Jung crea una matriu 4 x 2 que conté huit tipus bàsics.

1. El “tipus extravertit-pensatiu” tendeix a basar les seues accions exclusivament en valoracions intel·lectuals i a reconstruir els esdeveniments segons aquestes. Estes persones són considerades com normatives o sofistes que imposen als demés els propis punts de vista.

2. En el “tipus extravertit-sentimental” predomina la voluntat d’ajustar-se a les expectatives externes i l’evitació de la crítica i la reflexió. Es suprimeixen els judicis personals i es realitza un esforç considerable per mantenir-se consistent i lleial, així com per a adherir-se a les demandes dels altres.
3. El “tipus extravertit-sensible” persegueix el plaer com a veritable realitat. Presenta poca tendència a la reflexió i no desitja examinar el passat ni el futur. El que no s’experimenta de forma espontània és percebut com sospitós. Els pensaments i les emocions es redueixen a les seues qualitats immediates, suposadament objectives. Aquestes persones van sempre a la recerca del plaer pel plaer, i poden convertir-se en persones degenerades i sense escrúpols.
4. El “tipus extravertit-intuïtiu” basa les seues expectatives en l’aspecte potencial de les coses, en la recerca de la novetat i en les possibilitats de les persones. Experimenta l’estabilitat com a monòtona i sufocant, i busca intensament situacions noves, per a abandonar-les tan aviat com s’anticipen les seues potencialitats.
5. El “tipus introvertit-pensatiu”, no trau conclusions a partir de les dades objectives, com el pensador extravertit, sinó de les reflexions subjectives. Aquest tipus de pensador és incapaç d’expressar-se, donat que construeix imatges que no tenen res a veure amb les esdeveniments objectius. És habitualment taciturn i no poques vegades s’esforça per aconseguir l’aprovació dels altres.
6. El “tipus introvertit-sentimental” tendeix també a mostrar-se silenciós i inaccessible, i s’amaga de vegades rere una màscara de malenconia. Encara que aquestes persones semblen reservades, tanmateix senten intensament però tendeixen a expressar eixos sentiments de forma personal, mitjançant la pintura o la poesia.
7. El “tipus introvertit-sensible es caracteritzen per les seues reaccions altament subjectives front a esdeveniments objectius. No sol haver una relació lògica entre la realitat i la resposta subjectiva, com a conseqüència estes persones solen mostrar-se arbitràries i impossible de predir les seues reaccions o

comportaments. Les persones d'aquest tipus solen estar interessades en qüestions espirituals que no són accessibles a la comprensió objectiva.

8. El "tipus introvertit-intuïtiu" trau conclusions des del més profund de l'inconscient i tendeixen al misticisme i a les formes d'expressió artística. Estes persones solen ser un enigma per als demés i poden semblar distants i alienes a la realitat convencional.

D) ALFRED ADLER

El concepte fonamental del sistema teòric d'Adler (1964) és la *sobrecompensació*, entesa com una tendència innata a contrarestar les deficiències o inadequacions mitjançant un sistema reparador.

Segons Adler, la compensació dels sentiments d'inferioritat adopta la forma d'establiment d'objectius ficticis i aspiracions poc realistes mitjançant les quals l'individu podria reparar les seues deficiències.

Les estratègies compensatòries anomenades per Adler "proteccions neuròtiques", ajuden a l'individu a mantenir intactes els objectius ficticis mitjançant maniobres protectores diverses. L'estil de vida individual representa patrons d'esforç distintius que es deriven de les deficiències personals i les compensacions adaptatives utilitzades per afrontar-les.

Adler va formular la seua tipologia de l'estil de vida sobre la base de dos polaritats, activa-passiva i constructiva-destructiva.

- La *dimensió activa-passiva* reflexa si la persona ha après a donar o iniciar, o bé a rebre o aconseguir.
- La *dimensió constructiva-destructiva* es refereix bàsicament al nivell d'interès social. Uns nivell alts d'interès social reflectissen una orientació constructiva, mentre que uns nivells baixos reflectissen una orientació destructiva.

A partir de la combinació dels dos pols extremes, Adler proposa quatre estils de vida bàsics:

- Estil de vida “actiu-constructiu”: és l'estil de vida més saludable i ideal. Afirmar que aquestes persones es senten a gust visquent i experimentant la seua existència com a profitosa; estan disposat a afrontar amb la mateixa fermesa les avantatges i desavantatges, estan interessades en servir a la humanitat i intenten superar les dificultats amb esforços creatius.
- Estil de vida “passiu-destructiu”: es caracteritza per una tendència negativista. Aquestes persones són descrites com acusadores i amb tendència a buscar culpables, sempre esperant aconseguir alguna cosa dels demés, sempre necessitant el suport d'algú i es comporten de forma passiva-agressiva i desesperada; tenen el que Adler anomena un estil de vida neuròtic.
- Estil de vida “passiu-constructiu”: es defineix per la recerca d'atenció, pel comportament seductor i la pretensió de reconeixement per ser ells mateixa més que pel que aconsegueixen.
- Estil de vida “actiu-destructiu”: intenta captar l'atenció a base de convertir-se en una molèstia per als demés i de comportar-se de forma rebel, tirànica i en ocasions delictiva amb els altres.

Jung i Adler van reorientar la caracterologia cap a aspectes socials del funcionament personal, donant lloc, en últim terme, a l'orientació interpersonal, els màxims representants dels quals són les descripcions de la personalitat de Karen Horney, Erick Fromm i Harry Stack Sullivan (les teories de la qual les comentarem en l'apartat de Circumplexes interpersonals).

E) KAREN HORNEY

Karen Horney planteja el que ella considera les principals “solucions” als conflictes vitals bàsics en la seua obra, publicada entre 1937 i 1950.

Horney va identificar tres formes principals de relació que poden sorgir de l'enfrontament amb les inevitables incerteses i frustracions de la vida: “moure's cap” a la gent o “moure's contra” la gent o allunyar-se de la gent.

En el seu llibre de 1945, *Our inner conflicts* (Horney, 1945), Horney formula tres tipus caracterials que reflecteixen cadascuna de les tres solucions:

- El “moviment cap” es troba en el *tipus sumís*.
- El “moviment contra” en el *tipus agressiu*.
- L’allunyament es troba en el *tipus independent*.

En 1950 Horney reconceptualitza la seua teoria basant-se en la forma particular que té cada persona de resoldre els seus conflictes intrapsíquics. Corresponent-se a les tricotomies prèvies, les anomena:

- solució de “retirada”
- solució “expansiva”
- “resignació neuròtica”
- En la orientació del “moviment cap a”, també anomenat submissió o retirada, es troben les persones amb una marcada necessitat d’afecte i d’aprovació, una tendència a negar les pròpies aspiracions i l’autoafirmació, i una convicció de que l’estima resol tots els problemes. L’autoestima ve determinada per la opinió dels demés, es subordinen els desigs personals i es tendeix a l’autoculpabilització, indefensió, passivitat i depreci d’un mateix.
- En el tipus de “moviment contra”, agressiu, amb solucions expansives, els individus es vanaglorien d’ells mateix i mostren una negació rígida de qualsevol debilitat o deficiència. La vida és entesa com una lluita per la supervivència en la que hi ha que controlar o explotar als altres, sobreixir, burlar i minimitzar als que tenen poder. Horney descriu tres subdivisions d’aquesta solució:
 - La solució “narcisista” suggereix que l’individu realment creu que és la imatge idealitzada. Estes persones podran mantenir el seu sentit elitista i de superioritat en la mesura en què els demés reforcen eixa creença.
 - La segona solució es la “perfeccionista”, inclou a les persones que creuen ser el que els estàndards socials pretenen que siguem i es

dediquen a reprimir qualsevol indici de que la seua forma de vida no s'ajuste a eixos estàndards.

- La tercera solució s'anomena "sadisme vengatiu", es tracta de persones que s'atorguen tots els poders i drets i intenten negar-los als altres. Es consideren omnipotents, obtenen satisfacció despreciant i sotmetent als altres al dolor o a la humiliació. Mitjançant aquestes accions el tipus vengatiu sent que restaura el seu orgull i la seua glòria.
- La tercera modalitat de relació és el tipus d'allunyament. Mitjançant l'ús de la "resignació neuròtica", aquestes persones tenen com a principal objectiu l'evitació activa dels demés, donat que temen que les relacions provoquen sentiments i desigs que només conduiran al conflicte i a la frustració. Adopten un estil de vida contingut, convertint-se en espectadors independents, i només troben la pau mitjançant la restricció dels seus desigs i necessitats.

F) ERICK FROMM

Fromm va ser un dels primers teòrics que va reinterpretar les teories de Freud seguint una línia social; va qüestionar la rellevància de les forces libidinoses com principals elements del desenvolupament del caràcter. Va posar un especial èmfasi en les transaccions interpersonals de cada estadi entre pares i fills. El patró compulsiu, per exemple, no era concebut com el resultat de les frustracions experimentades durant l'estadi anal, sinó com a producte dels models de comportament exhibit per un pare rígid i meticulós que imposa la neteja i l'ordre com objectius per al xiquet durant l'entrenament de la higiene personal.

Fromm va diferenciar cinc orientacions caracterials que es desenvolupen a partir de diferents experiències personals d'aprenentatge, quatre d'elles es consideren improductives i només una productiva:

- La primera s'anomena "*orientació receptiva*" i es caracteritza per una necessitat extrema de suport extern per part dels pares, els amics i les

figures d'autoritat. Tot el que es considera bo i necessari es troba fora d'un mateix. De forma semblant al caràcter oral-succió analític clàssic, estes persones troben consol en el menjar, en la beguda i en la dependència dels demés; es comporten de forma optimista, receptiva i amistosa, excepte quan preveuen una pèrdua o un rebuig.

- La segona orientació s'anomena "*caràcter explotador*"; estes persones intenten aconseguir de les demés tot allò que desitgen per sí mateix mitjançant l'astúcia o la força. Són persones pessimistes, suspicaces, malhumorades, i incapaces de produir res per elles mateix, per la qual cosa arravaten als altres el que poden, argumentant que el que poden aconseguir dels altres és millor del que poden produir per elles mateix. Aquest tipus és semblant al caràcter oral-mossegador analític o a l'estil agressiu de Horney.
- La tercera orientació que Fromm va denominar "*caràcter acumulador*", és el més paregut al tipus anal-retentiu psicoanalític. Aquestes personalitats aconseguen sentir-se segures mitjançant la preservació i l'acumulació, a partir de rodejar-se d'un mur protector i retirar-se al seu interior tant com li siga possible sense deixar res a fora. Són persones rígides i compulsivament ordenades, reàcies a compartir possessions o pensaments, incapaces d'expressar afecte i poc receptives als sentiments i idees noves.
- La quarta orientació, anomenada "*caràcter mercantil*", és una contribució original de Fromm a la caracterologia, donat que no havia segut exposada en escrits precedents. Aquestes persones s'ajusten a qualsevol expectativa o requeriment dels altres. En la seua forma de ser hi ha poques coses genuïnes o estables, donat que sempre estan disposades a adaptar-se i "vendre's" per fer realitat els desigs dels altres. Són superficials, les seues relacions no tenen profunditat i sinceritat, varien en funció de les circumstàncies.
- La cinquena i última orientació descrita per Fromm és el "*caràcter productiu*"; es contempla com la personalitat saludable i creativa, la que desenvolupa completament el seu potencial, és capaç de pensar de forma

independent, a la vegada que és respectuosa amb el punt de vista dels altres i és sensible a les experiències afectives i als plaers sensuals sense mostrar-se ni indulgent ni egocèntrica.

2.3.3. PROPOSICIONS CONTEMPORÀNIES

2.3.3.1. ESQUEMES PSICODINÀMICS ACTUALS.

Malgrat la pèrdua de *status* i protagonisme de la psicoanàlisi en els últims 20 o 30 anys són molts els autors i les escoles que han desenvolupat les seues teories. Cal ressaltar fonamentalment les contribucions dels teòrics analítics del jo i de l'escola britànica de les relacions objectals.

A) TEÒRICS ANALÍTICS DEL JO.

O. Fenichel (1945), és probablement el més important erudit psicoanalític contemporani, va classificar els trets del caràcter en tipus de “sublimació” o “reactius” depenent de si les energies institives que anaven sorgint de la maduració eren compatibles amb el Jo, i per tant incloses en patrons normals i lliures de conflictes (sublimació), o si eren presa de les pretensions del Jo i substituïdes per mesures defensives destinades a resoldre el conflicte (mesures reactives). Al fer aquesta distinció, Fenichel va ser el primer en reconèixer que l'energia instintiva podia donar lloc a caràcters lliures de la resolució de conflictes. Els trets del caràcter sublimatori els va descriure com a no patològics.

Heinz Hartmann (1939/1958), David Rappaport (1958) i Erik Erikson també van advertir que els orígens del caràcter podrien trobar-se en les energies instintives, que són independents dels conflictes i de les seues resolucions. Tant per a Hartmann com per a Rappaport el Jo i els seus instints provenen d'una matriu comú de potencials biològics que es diferencien en energies separables per al funcionament adaptatiu. Estos potencials del Jo, anomenats “aparells autònoms” es conceben com preadaptats per a manejar entorns normalment esperables.

Erikson va ampliar el concepte anterior de “aparells autònoms” establint que el desenvolupament del caràcter sorgeix de tres fonts interrelacionades : les

energies instintives, les capacitats de maduració del Jo i els estàndards externs establerts per la societat per a cada estadi del desenvolupament.

Semblaria lògic que Hartmann, Rappaport o Erikson hagueren proposat tipus caracterials derivats d'energies del jo lliures de conflicte; és a dir, trets no reactius patològics per la seua inadequació o discrepància amb les expectatives de l'entorn social. Com que cap d'ells va intentar elaborar una caracterologia, l'esquema psicoanalític va romandre durant molts anys tal com havia estat formular per Freud, Abraham i Reich 50 anys abans (Millon, 1998).

B) TEÒRICS DE L'ESCOLA BRITÀNICA DE LES RELACIONS OBJECTALS.

En els anys 40 i 50 diversos pensadors britànics començaren a fer noves formulacions de la teoria psicoanalítica. La més innovadora d'aquests teòrics va ser probablement Melanie Klein (1948), una de les creadores del psicoanàlisi infantil. L'element clau de la teoria de les relacions objectals de Klein és el fet de que la ment està composta de representacions internes preformades de les relacions externes del xiquet (és a dir, els seus objectes). Klein creia que la ment posseeix fantasies preprogramades, la qual cosa implicava la presència en el xiquet d'un coneixement no après que donava forma i el preparava per a experiències posteriors.

Fairbairn (1952) va proposar l'existència de "objectes infantils endopsíquics": imatges universals prístiques en l'inconscient dels xiquets. Fairbairn sostenia que aquests objectes no maduraven a no ser que els xiquets tingueren experiències satisfactòries amb els seus companys en el món real. La deprivació d'estes relacions guiades instintivament derivarien en una pèrdua de capacitats socials o en aversió al contacte social, precursors de posteriors trastorns de personalitat.

Altres teòrics analítics han desenvolupat les seues teories en el marc dels trastorns de personalitat, com Otto Kernberg, Heinz Kohut, John Gunderson o Michael Stone (veure Millon, 1998)

2.3.3.2. TEORIES DE L'APRENTATGE.

Entre els principals supòsits de les postures conductistes sobre la Personalitat trobem que la psicologia ha d'ocupar-se de l'estudi de la conducta (Watson, 1924). Això significa que la personalitat ha de ser tractada com la imatge del que l'ésser humà fa. Mitjançant l'anàlisi dels comportaments i les dependències ambientals es pot trobar una informació estable, consistent i fiable del que implica la personalitat. La personalitat queda reduïda als processos d'aprenentatge i a les conductes observables, de la qual cosa podem deduir d'alguna manera la negació de la personalitat.

Les aportacions més representatives del conductisme a la concepció de la personalitat són les d'autors com Watson, Spence, Dollar i Miller i Skinner. Comentarem breument només algunes d'aquestes aportacions (veure un desenvolupament més detallat de les teories en Pelechano, 1996e).

Per a Watson, la personalitat no és més que el producte final del nostre sistema d'hàbits. La personalitat és el conjunt de comportaments que poden ser observats en un interval de temps determinat. La personalitat és producte de la plasticitat de l'ésser humà i dels aprenentatges; eixa plasticitat és major en les primeres etapes de la vida i va disminuint progressivament. L'ambient és més estable a partir dels 30 anys, per la qual cosa la personalitat també es manté més estable durant l'edat adulta.

Les aportacions de Dollar i Miller (1941) es caracteritzen pel seu intent de síntesi entre la psicoanàlisi i la teoria conductista de l'aprenentatge. La seua és una teoria de formació de la personalitat. Segons ells, els elements de construcció de la personalitat són el hàbits, els impulsos, l'indici, la resposta i el reforç. Tots aquests elements expliquen la gènesi de la personalitat mitjançant l'aprenentatge, condicionament clàssic i operant. Dollar i Miller introdueixen el concepte de conflicte entre impulsos com a influència de la psicoanàlisi. Els conflictes suposen que davant una mateixa situació es poden produir diferències en les respostes degut a l'existència de més d'un impuls, la qual cosa genera un conflicte.

Per a Skinner, avaluar la personalitat és avaluar la conducta. Aquesta s'avalua mitjançant el que ell anomena Anàlisi Funcional de Conducta, anàlisi dels antecedents i els conseqüents de les conductes. El descobriment dels enllaços funcionals entre estímuls i respostes proporcionen la clau per a interpretar la conducta. Segons Skinner es pot controlar la conducta mitjançant el control estricte

dels antecedents i conseqüències de la mateixa, la qual cosa significa d'alguna manera la negació de la llibertat (Pelechano, 1996e en Albiñana, 2000). Els conductistes assumeixen la negació de la personalitat en funció de la conducta.

2.3.3.3. PERSPECTIVA FENOMENOLÒGICA-HUMANISTA.

La perspectiva humanística es troba dintre dels enfocaments fenomenològics, que consideren fonamental la percepció del propi subjecte sobre sí mateix i sobre el món per comprendre el desenvolupament humà. Aquests enfocaments, com també ho faran els models cognitius, es basen en la creença de que la realitat és la percepció de l'individu d'eixa realitat. La perspectiva humanista va ser creada com a alternativa als enfocaments psicoanalistes i als enfocaments conductistes. La perspectiva humanista centra la seua atenció en el que ells defineixen com el comportament del ser humà. Dintre dels seus supòsits bàsics es considera a l'individu com un tot integrat, únic i organitzat. Aquesta perspectiva implica que la persona pot dirigir el seu propi desenvolupament. Es considera a l'home com a "lliure" en contraposició al concepte de l'home del conductisme (Rogers, 1961).

La psicologia segons aquesta perspectiva ha d'ocupar-se d'estudiar experiències humanes com l'autopercepció, les experiències internes, l'autoconfiança, la creativitat, les relacions socials. Aquesta psicologia té una visió social i una finalitat última que seria segons Rogers "l'autorealització" (Rogers, 1961).

Dues són les figures més destacades d'aquest enfocament, Rogers i Maslow. Altra figura important és Charlotte Bühler, qui des d'una perspectiva humanística va contribuir en gran mesura a explicar el desenvolupament de la personalitat al llarg del cicle vital. Les tesis de Bühler les comentarem en el capítol V, que tracta sobre les teories del desenvolupament de la personalitat.

A) CARL ROGERS.

Carl Rogers va centrar les seues investigacions en explorar la personalitat dels individus i el seu potencial per al canvi. La hipòtesi central de "l'enfocament

centrat en la persona” com ell mateix l’anomena, consisteix en considerar que l’individu posseeix en ell mateix els mitjans per a l’autocomprensió, per al canvi del concepte d’ell mateix, de les actituds i del comportament autodirigit i que els mitjans poden ser explotats només amb proporcionar un clima determinat d’actituds psicològiques favorables (Rogers, 1978).

El self és un concepte central en la seua teoria; el self constitueix un tot format per les autopercepcions i els valors atorgats a eixes autopercepcions.

Rogers considerava que les persones tenien dificultats per acceptar qui eren i reconèixer els seus sentiments veritables, els quals inicialment són positius i innats. Els altres significatius (pares, germans, professors, companys...) impedeixen i mediatitzen la conducta, mitjançant el càstig o l’amenaça de no donar-nos estima, la qual cosa significa que l’estima i el respecte no són atorgats a no ser que l’individu es conforme amb les normes socials o paternes. Com a resultat d’açò, l’autoconcepte disminueix. Aquestes restriccions i la retroalimentació negativa continuen al llarg de tota la vida adulta (Rogers, 1947).

El desenvolupament de la personalitat comença en la infantesa on les experiències amb el món aniran creant la “consciència d’un mateix” (Rogers, 1961). La consciència d’un mateix sorgeix com a resultat de les experiències de diferenciació dels demés. L’individu repeteix les experiències que són valorades positivament per la necessitat de consideració dels altres individus. Quan l’individu arriba a l’edat adulta, la personalitat té la missió d’interpretar les experiències (Rogers, 1974). De vegades existeixen incongruències entre el Sí mateix i l’experiència. En eixos moments la personalitat es troba en un estat de confusió. La congruència entre el “jo ideal” i el “jo real” explica el bon o el mal ajustament personal i la capacitat d’adaptació de l’individu. Per a millorar l’adaptació de l’individu s’ha d’incrementar les experiències positives, crear percepcions positives sobre l’autoconcepte i llevar-se els sentiments de preocupació pel que els altres volen o pensen d’un mateix (Rogers, 1959).

El funcionament ple de la personalitat té cinc característiques segons Rogers (Rogers, 1980):

- Obertura a l’experiència (contrari a la defensivitat).
- Viure l’experiència (ser flexible, adaptable, tolerant).

- Confiança organísmica (confiança interna que guie a l'individu).
- Llibertat experiencial (sentir-se lliure i responsable de les pròpies accions).
- La creativitat.

Segons Rogers, les persones en un ambient ple d'actituds positives i enriquidores desenvolupen un major coneixement d'elles mateix, major confiança, major capacitat per a elegir els propis comportaments. Aprenen més. Tenen més llibertat per a ser i per a arribar a ser. L'individu en un clima propici és lliure d'elegir qualsevol direcció, però en la realitat elegeix formes positives i constructives. Tota vida orgànica es dirigeix cap a la culminació de les seues potencialitats; esta tendència no es troba només en els éssers vius, sinó que és una part de la forta tendència formativa del nostre univers. Per això, quan es proporciona un clima psicològic que permet a les persones ser, ens trobem amb una tendència que impregna tota la vida orgànica, una tendència a arribar a ser tota la complexitat de que l'organisme és capaç, i a una escala major, segons Rogers, "s'està així sintonitzant amb una potent tendència creativa que ha format el nostre univers des del més petit floc de neu fins la més gegantesca de les galàxies, des d'una humil ameba fins la més sensible i dotada de les persones" (Rogers, 1978, pp.346).

B) ABRAHAM MASLOW.

És un dels principals teòrics de l'enfocament humanístic de la Personalitat. La tesis de Maslow és que els éssers humans comencen a dirigir-se cap a l'autorealització en quant queden satisfetes les seues necessitats bàsiques de menjar, roba i vivenda. Considera que l'home només està sa quan s'autorealitza creativament.

Maslow, a l'igual que Rogers, assenyala la importància del poder creatiu dels éssers humans. El pressupòsit bàsic de la autorrealització és que si es suprimeixen els mecanismes de defensa, l'individu humà tendeix a una nova expressivitat creadora. Aquesta nova expressivitat es posa de manifest en el que Maslow anomena "les experiències culminants": moments privilegiats en els quals cadascú de nosaltres es portat més enllà de nosaltres mateix, ja siga mitjançant la via estètica, eròtica, religiosa o simplement quotidiana. Podem trobar molta

semblança en el que Maslow considera “experiències-culminants” i l’actual concepte d’“experiència òptima” o *Flow*, (fluir) de Mihaly Csikszentmihalyi (Csikszentmihalyi, 1975, 1982a, 1985; Csikszentmihalyi i Graef, 1980; Csikszentmihalyi i Figurski, 1982).

Maslow (1970) proposa una teoria motivacional de la personalitat. Maslow no fa referència a l’estructura de la personalitat sinó que parla de les forces que mouen a l’individu cap a metes personals recompensants i significatives. Proposa en la seua teoria que les necessitats humanes estan ordenades jeràrquicament des del nivell fisiològic fins les necessitats més elevades d’autoactualització. Les primeres han de ser satisfetes per a passar a les necessitats d’ordre superior. Les necessitats ordenades jeràrquicament són:

- Necessitats fisiològiques (fam, set, sexe)
- Necessitats de seguretat (sentir-se segur)
- Necessitats de pertinença i estima (sentir-se acceptat i estimat)
- Necessitats d’autoestima (competència i acceptació d’un mateix)
- Necessitats d’autoactualització

La satisfacció de les necessitats marca la tendència de desenvolupament dels individus. Tan mateix, la major part dels individus detenen el seu desenvolupament abans d’haver satisfet les necessitats d’autoactualització (Maslow, 1954). Per a aconseguir les necessitats de creixement personal i autoactualització és imprescindible l’establiment d’uns valors del ser que s’identifiquen amb la veritat, la bondat i la bellesa (Maslow, 1971).

Una de les crítiques que es fan al model és el seu caràcter utòpic (les persones actualitzades són una minoria privilegiada). La teoria no explica el funcionament personal de la majoria de la població (Báguena, 1996c).

C) LA PSICOLOGIA POSITIVA

Actualment apareixen nous enfocaments que ben bé podríem classificar com a humanistes, donat el seu caràcter *holístic* i positiu de la personalitat. Es tracta

del que actualment s'anomena la corrent de pensament de la Psicologia Positiva, que tracta de l'estudi de la personalitat de les persones sanes i saludables. La Psicologia Positiva centra la seua atenció en les fortaleces humanes, en aquells aspectes que ens permeten aprendre, gaudir, ser alegres, generosos, persones serenes, solidaris i optimistes. La idea bàsica que sustenta aquest enfocament és que identificant el millor de nosaltres mateix i desenvolupant eixos aspectes positius, podem millorar sensiblement la nostra vida i la dels que ens envolten i aconseguir així la felicitat. (Seligman, 2003). Essent actius i creatius, conscients de la part que som en el procés de l'evolució podem donar significat a les nostres vides, i ser més feliços gaudint de cada moment en el camí; aquest ha de ser l'objectiu de la Psicologia del tercer mil·lenni (Csikszentmihalyi, 1990a, 1993).

2.3.3.4. MODELS COGNITIUS.

Pocs camps han avançat tant en les dues últimes dècades com el de les ciències cognitives. A partir de la progressiva transcendència dels trastorns de personalitat i del ràpid creixement de la neurociència, ha hagut una veritable explosió de treballs teòrics i empírics sobre el paper dels processos cognitius en la comprensió de la personalitat i el tractament de la psicopatologia.

Els teòrics cognitius afirmen que les persones reaccionen davant el seu entorn segons la percepció singular que tinguen d'aquest, No importa quan distorsionada siga eixa percepció. La forma personal de conceptualitzar els esdeveniments és la que determina el comportament. Per la qual cosa, els conceptes i les teràpies no han de formular-se segons la realitat objectiva ni els processos inconscients, sinó d'acord amb la interpretació individual dels esdeveniments.

Les concepcions cognitives de la personalitat assumeixen que el valor dels estímuls, tant interns com externs, depenen de la significació que els atribueix l'individu. Aquests successos van conformant la estructura cognitiva personal, la representació que cadascun té del medi i les estratègies i normes que segueix per a interpretar la seua experiència i tractar d'aconseguir les seues metes.

Les metes de cada individu, els seus plans i objectius, les competències conductuals i cognitives que posseeix, les seues expectatives i maneres de construir

i predir la realitat, el valor subjectiu que concedeix als estímuls i a les conseqüències de les respostes pròpies i d'altres, i la seua capacitat de regular-se i autocontrolar-se són, entre altres, variables que reclamen l'atenció per part dels teòrics d'aquesta perspectiva cognitiva (Mischel, 1973).

De la interacció entre la Personalitat (entesa bàsicament com un conjunt de repertoris i estils cognitius) i la construcció i significació personal que l'individu fa del seu ambient, resulten pautes de conducta concretes, relativament estables que caracteritzen la Personalitat (Endler i Magnusson, 1976).

Segons Murray (1988) l'orientació cognitiva representa la tradició kantiana, en la que l'individu imprimeix significat a les experiències vitals i desenvolupa un esquema o un sistema de creences amb la finalitat d'organitzar el món físic i social.

Tant Kelly (1955) com Beck (1963) han descrit la formació d'estructures cognitives significatives que organitzen i classifiquen aquests esquemes segons jerarquies més complexes. Els sentiments i comportaments disfuncionals reflecteixen l'actuació d'esquemes distorsionats i produeixen errors perceptius, atribucionals i interpersonals repetitius. El canvi terapèutic requereix la reorientació dels supòsits distorsionats, de les percepcions equivocades i de les expectatives errònies.

Aaron T. Beck ha estat l'autor que més ha contribuït a la metodologia coneguda com a "teràpia cognitiva" (Beck, 1963, 1967, 1976). Més recentment, Beck i els seus col·laboradors (Beck i Freeman, 1990b) han abordat el tema de la personalitat, definint "esquemes cognitius" que determinen les experiències i comportament dels individus, així com de nombrosos trastorns de personalitat.

Estructures relativament estables que anomenen "esquemes" seleccionen i organitzen l'experiència i la tradueixen en forma d'estratègies emocionals i de comportament habituals. Mitjançant l'assignació de significat als esdeveniments, els esquemes cognitius inicien una reacció en cadena que culmina en patrons de comportament manifestos que caracteritzen el que anomenem "trets de personalitat".

Els esquemes disfuncionals o distorsionats donen lloc a estratègies desadaptatives que, a la vegada, fan que la persona siga susceptible de patir dificultats vitals globals i repetitives. Aquests esquemes cognitius idiosincràtics, desplacen i probablement inhibeixen altres esquemes que podrien ser més

adaptatius o apropiats en determinades situacions. Com a resultat introdueixen una distorsió sistemàtica i persistent en el sistema de processament d'informació de la persona.

Encara que Beck coneix perfectament la importància tant dels esquemes del Si mateix com els esquemes interpersonals, ha posat especial èmfasi en els primers, detallant esquemes cognitius distorsionats per a cadascun dels trastorn de personalitat que proporcionen una base per a la planificació de la teràpia cognitiva.

No menys significativa per a l'aplicació de l'orientació cognitiva al coneixement de la personalitat i a la patologia és el treball de Albert Ellis (1962, 1987). Com a creador de la denominada psicoteràpia racional-emotiva, Ellis ha defensat que les alteracions psicològiques són el resultat d'una forma de pensar il·lògica o irracional. Així mateix també considera que la infelicitat, la ineficiència i altres alteracions mentals poden eliminar-se quan les persones aprenen a maximitzar la racionalitat del seu pensament.

Ellis no defineix categories de trastorns de personalitat sinó que prefereix referir-se a les malinterpretacions cognitives com a base de les dificultats psíquiques. Estableix clarament que les dificultats de personalitat reflecteixen supòsits idiosincràtics poc realistes i culpabilitzadors sobre un mateix o sobre els demés. La tasca del terapeuta és fer veure als pacients que les seues dificultats són fruit de percepcions distorsionades o de creences errònies. Tota teràpia eficaç ensenya o indueix als pacients a tornar a pensar o percebre els esdeveniments vitals amb la fi de canviar els seus pensaments poc realistes.

Forgus i Schulman (1979) assumeixen a l'igual que Beck i Ellis, que les creences errònies estan en la base dels comportaments i sentiments desadaptatius. El marc fonamental en el que s'organitzaven aquests sistemes de creences distorsionades es va denominar "esquema nuclear" que incloïa les autopercepcions, la visió del món i les instruccions comportamentals. L'estil de vida resultant (seguint la denominació d'Alfred Adler) atorga validesa i perpetua les creences bàsiques que conformen l'esquema nuclear.

Cada personalitat posseeix una estructura cognitiva que la diferencia de les demés, però existeixen similituds en les persones en quant a la naturalesa d'aquestes estructures cognitives.

Forgus i Schulman descriuen esquemes nuclears d'alguns trastorns de personalitat:

- Les personalitats paranoïdes creuen que no agraden als demés, que la vida és una lluita competitiva contra enemics externs i que, per tant, poden excusar les seues deficiències mitjançant la culpabilització dels altres.
- L'esquema nuclear de la personalitat antisocial inclou la creença de que mereixen tot el que els apetisca, de que en la vida "el peix gran es menja al peix petit", i de que la màxima que ha de guiar el seu comportament ha de ser "menjar-se als demés abans que ells em mengen a mi".
- Les personalitats obsessivo-compulsives creuen que se'ls farà responsables de que qualsevol cosa vaja mal, que la vida és imprevisible i que han de mantenir-se alerta per a protegir-se contra qualsevol contrarietat.

2.3.3.5. CIRCUMPLEXES INTERPERSONALS.

En els últims anys, la perspectiva interpersonal sobre la personalitat s'ha convertit en una de les principals direccions del pensament. Malgrat les diferències entre els teòrics respecte als raonaments i els constructes específics utilitzats, existeix un acord en quan a que la personalitat és més intel·ligible en funció de tendències interpersonals recurrents que configuren i perpetuen estils de comportament, pensament i sentiment.

Els defensors de l'orientació interpersonal solen proposar el model estructural circumplexe com l'esquema de treball més útil per a classificar les seues dimensions fonamentals.

D'acord amb aquesta perspectiva, les dimensions interpersonals de la personalitat s'organitzen en forma de cercle i posseeixen propietats identificables. Les dimensions més adjacents es correlacionarien més que les no adjacents i el grau de correlació entre dos segments qualsevol seria directament proporcional a la distància entre un i altre dintre del cercle.

Tots els teòrics d'aquesta perspectiva comparteixen la idea de que existeixen seqüències causals desadaptatives entre les percepcions interpersonals, els fets comportamentals i les reaccions psicosocials. Aquestes seqüències

interpersonals són rígides i extremes, i s'activen malgrat de ser inapropiades en nombroses situacions socials. Com a estils instrumentals d'afrontament, aquests comportaments són perjudicials per la seua incapacitat d'adaptació i la seua tendència a perpetuar i crear dificultats més que a resoldre-les. Per exemple, segons McLemore i Brokaw (1987), la personalitat evitadora sosté una postura temerosa i de retirada front a un entorn que es resisteix a proporcionar-li les experiències d'acceptació i intimitat que tan desesperadament desitja. Aquests comportament d'evitació solen provocar rebuig o indiferència, la qual cosa reforça les tendències evitadores de la persona.

Encara que la tipologia de la personalitat de Harry Stack Sulliman no és de caràcter eminentment interpersonal. No obstant això, l'esquema de treball que proposa en els seus escrits va assentar les bases per a conceptualitzar el caràcter interpersonal de les dificultats de personalitat. Sullivan va descriure breument una sèrie de 10 varietats de personalitat:

- El primer tipus anomenat "*personalitat no integradora*", es caracteritza per relacionar-se de manera fugaç amb els demés, per la incapacitat de beneficiar-se de l'experiència i per ignorar les conseqüències del propi comportament. Estes persones decepcionen constantment als demés per la seua superficialitat i la seua tendència a la divagació, la qual cosa, no obstant, no les predisposa a sentir-se descontentes o a preguntar-se perquè els altres reaccionen de la manera que ho fan.
- El segon síndrome de Sullivan, anomenat "*personalitat absorta en ella mateixa*" o fantàstica, es caracteritza per un pensament autista i fantasiós. Enfrontades al dilema de si el món és essencialment bo o roí, estes persones perceben les relacions com a meravelloses o despreciables i es comprometen en una sèrie de relacions íntimes que inevitablement acaben en profundes desil·lusions, fet que no impedeix que les busquen i repetisquen una i altra vegada.
- La "*personalitat incorregible*" es caracteritza per l'hostilitat cap als demés i un patró de comportaments poc amistosos i negatius. Perceben a les figures d'autoritat com especialment hostils i tendeixen a queixar-se amargament de qui ostenta posicions superiors.

- El quart síndrome és la “personalitat negativista”, individus que s’enfronten a una considerable falta de seguretat en ells mateixa mitjançant el rebuig de qualsevol subscripció del punt de vista dels demés, la resistència passiva o subtil a les normes socials o formes de conciliació cíniques.

- El cinquè tipus que Sullivan va concebre com a varietat supernegativista és el “titubejant”; el titubeig és vist per la majoria dels teòrics com un trastorn simptomàtic.

- El sisè síndrome és el format per les personalitats “guiades per l’ambició” que es caracteritzen per l’explotació dels demés, la competitivitat i les manipulacions sense escrúpols.

- Les persones amb el setè síndrome, la personalitat “asocial” solen ser independents i solitàries, encara que són capaces d’establir i mantindre relacions personals càlides i gratificants. Semblen incapaces d’apreciar la possibilitat de que els altres les valoren; malgrat que alguns subjectes asocials són sensibles, altres semblen impermeables i van per la vida sense establir relacions íntimes.

- La personalitat “inadequada” es distingeix per necessitar la guia d’una persona forta que accepti la responsabilitat de prendre les decisions quotidianes; estes persones semblen haver après que la indefensió és una forma adequada d’adaptar-se a la vida.

- El novè síndrome va ser anomenat per Sullivan com la personalitat “homosexual”: la seua característica distintiva és la de creure que l’amor es limita només a les persones del mateix sexe.

- L’últim síndrome l’anomena la personalitat “crònicament adolescent”. Aquestes persones estan sempre perseguint els seus ideals, però rara volta són capaces de complir les seues aspiracions sentimentals o vocacionals. Algunes de elles resolen finalment les seues frustracions, mentre que altres es tornen cíniques o lascives o es queden solteres.

A) TIMOTHY LEARY

Inspirats en el treball de Horney, Fromm i Sullivan, Timothy Leary (1957) i els seus col·laboradors construïren una tipologia interpersonal basada en dos dimensions: dominància-submissió i amor-odi. Utilitzant gradacions i permutacions, Leary va distingir 16 segments comportamentals que posteriorment va agrupar en huit tipus interpersonals diferents. Cadascun d'ells s'identifica per dues variants, una forma extrema i altra moderada; s'utilitzen dues denominacions per a cadascun dels huit tipus, la primera identifica la variant moderada o més adaptativa, i la segona la més extrema i patològica.

- Personalitat “rebel-desconfiada”
- Personalitat “retraguda-massoquista”
- Personalitat “dòcil-dependent”
- Personalitat “cooperativa-sobreconventional”
- Personalitat “responsable-hipernormativa”
- Personalitat “dominant-autocràtica”
- Personalitat “competitiva-narcissista”
- Personalitat “agressiva-sàdica”

Una descripció detallada de cada tipus la podem trobar en la revisió de Millon (1998, pp.59-60).

B) LORNA S. BENJAMIN.

Com és habitual entre els investigadors més innovadors, Benjamin (1974, 1993a) també reconeix la interacció de les dimensions cognitiva, afectiva i interpersonal en la seua articulació de les qualitats fonamentals de la personalitat i dels seus trastorns. El seu model inclou elements dels treball de Leary i Beck, així com dels autors d'orientació psicodinàmica.

Benjamin anomena a la seua perspectiva “anàlisi estructural del comportament social”. El seu model d'interaccions interpersonals es construeix sobre tres dimensions ortogonals: l'atenció centrada en els demés, l'atenció centrada en el Sí mateix i l'atenció introjectiva.

Benjamin concep la personalitat com la conseqüència de les primeres interrelacions amb els pares i les posteriors experiències d'aprenentatge social amb

altres congèneres. L'aspecte més fonamental de les seues tesis és que el patró de interpersonal adult reflexa:

- a) el desenvolupament de la competència instrumental interpersonal.
- b) L'aprenentatge de les conseqüències de la necessitat i la malaltia.
- c) L'aparició del concepte del Sí mateix i la identitat del jo.
- d) L'aprenentatge de les conseqüències interpersonals de l'expressió de l'afecte.

C) DONALD J. KIESLER

Mitjançant la utilització de l'anomenada "teoria de la comunicació interpersonal", Kiesler (1983, 1986) ha centrat la seua atenció en les transaccions que es produeixen entre les persones a partir de les seues experiències vitals. Kiesler suggereix que les persones transmeten un "missatge suggerent" als demés mitjançant canals verbals i no verbals amb la finalitat de crear una particular relació codificador-descodificador. Així, doncs, les dificultats emocionals i de personalitat dels individus procedeixen de contracomunicacions problemàtiques que dedueixen inconscientment els demés.

En el seu detallat i precís anàlisi del cercle interpersonal formulat en 1982, Kiesler organitza la seua taxonomia en funció de dues dimensions principals:

- La filiació (amor-odi)
- El control (dominància-submissió).

Segons la seua perspectiva evolutiva, el xiquet adopta un estil interpersonal, un paper i una definició del Sí mateix distintius en les primeres etapes de la vida, la qual cosa comporta una posterior relació amb els demés en funció del grau d'*intimitat* i *control* que vullga aconseguir amb ells.

Els patrons interpersonals i les presentacions de Sí mateix són relativament constants i es validen repetidament durant les interaccions subsegüents a partir de les respostes que el xiquet "provoca" en els demés.

La classificació formulada per Kiesler conté uns 350 ítems interpersonals bipolars, dels quals de 3 a 9 defineixen unes 64 subclasses que a la vegada

s'agrupen en 16 segments principals. Kiesler proposa una sèrie de transformacions que relacionen els trastorns de la personalitat del DSM amb els perfils del seu cercle interpersonal.

D) JERRY S. WIGGINS

A l'igual que Kiesler, Wiggins organitza 16 segments de funcionament interpersonal al voltant de dos eixos:

- Filiació (calidesa-conciliació front a gelor-disputa)
- Dominància (ambició-dominància front a conformisme-submissió)

Segons la perspectiva de Wiggins, cada segment interpersonal representa una mescla de filiació i dominància.

Wiggins considera els trastorns de personalitat com a exageracions de segments interpersonals determinats; així per exemple, la personalitat compulsiva seria una exageració del segment interpersonal d'ambició-dominància, la qual cosa comporta una excessiva formalitat i preocupació per les normes i detalls trivials; la personalitat narcisista és una exageració del segment arrogant-calculador i inclou exhibicionisme i falta d'empatia cap als demés; la personalitat paranoide es considera una exageració del segment gelor-disputa i es caracteritza per la hipersensibilitat, la disposició al contraatac i la restricció de l'afectivitat.

2.3.3.6. CONSTRUCCIONS ESTADÍSTIQUES.

Des dels començaments de la Psicologia de la Personalitat com a disciplina de la psicologia científica, un dels objectius predominants ha estat descriure l'estructura de la personalitat i els elements o trets fonamentals que la configuren. Els *trets* són descriptors que utilitzem per a caracteritzar la personalitat dels individus.

Allport ja va proposar que els trets eren els elements fonamentals de la personalitat, encara que no va indicar el nombre total de trets que la formaven. Els diferents autors no s'han ficat d'acord (encara que actualment s'intenta un consens) en el nombre de factors que conformen l'estructura de la personalitat. Cattell

proposa que són 16 els trets de personalitat, Eysenck 3 i altres models actuals parlen de 5, com el Model dels Cinc Grans (*Big five*).

Les teories més influents en Psicologia de la personalitat han considerat la tècnica de l'Anàlisi factorial com una eina útil per a poder arribar a descriure eixos trets fonamentals de la personalitat.

L'anàlisi factorial és un dels mètodes estadístics que calculen correlacions entre un ampli grup de variables com trets, comportaments o símptomes. Els patrons o agrupacions entre estes correlacions s'anomenen factors de primer ordre o primaris: els elements que configuren estos factors són interpretats per dotar-los de significat psicològic rellevant. A partir de la combinacions dels elements originals en unitats majors, es deriven agrupacions de segon ordre o ordre superior. Habitualment les agrupacions de segon ordre són les que millor serveixen per abastar un concepte tan ampli com és la personalitat.

Els models que utilitzen anàlisis estadístics intenten identificar les dimensions bàsiques o els factors de personalitat mitjançant mètodes matemàtics. Una vegada que els elements han segut identificats, la següent tasca a la que s'enfronta l'investigador és la reagrupar-los en combinacions d'ordre superior que es corresponguen amb els estils o patrons de personalitat manifestos. La seqüència és en primer lloc analítica i posteriorment sintètica.

A) RAYMOND CATTELL

Un dels primers i més productius autors que utilitzen el mètode factorial per a la construcció de dimensions de personalitat va ser Raymond Cattell (1957, 1965).

Cattell (1965) defineix la personalitat com "allò que ens diu el que una persona farà quan es trobe davant d'una situació determinada". Segons Cattell el que fa una persona (Resposta) és funció de la Situació en la que es troba en un moment concret i de la seua Personalitat ($R = f(S,P)$).

L'element estructural bàsic de la personalitat és el tret, que implica tendències reactives generals i fa referència a característiques relativament permanents.

D'acord amb el seu *origen* els trets poden ser constitucionals o ambientals. Els trets constitucionals estan determinats biològicament, mentre que els trets ambientals es deuen a l'experiència, és a dir, a interaccions amb l'ambient o situació.

En funció del seu *contingut*, els trets es poden dividir en trets de capacitat o aptitudinals, de personalitat o temperamentals i trets dinàmics. Els trets de capacitat o aptitudinals fan referència als recursos per a solucionar problemes com la intel·ligència. Els trets de personalitat o temperamentals es refereixen a la forma peculiar de comportament de cada persona i els trets dinàmics estan relacionats amb la motivació o causa del comportament.

Les seues investigacions el van dur a identificar 16 factors primaris o trets fonamentals, que posteriorment va organitzar en les següents dimensions bipolars:

- “Esquizotímia” (reservat, allunyat, crític) front a “ciclotímia” (afectuós, reposat)
- “Intel·ligència baixa” (pensament concret) front a “Intel·ligència alta” (abstracte)
- “Poca força del jo” (inestable) front a “molta força del jo” (tranquil, madur)
- “Submissió” (dèbil, acomodatiu) front a “dominància” (independent, agressiu)
- “Desurgència” (serio, prudent, taciturn) front a “surgència” (animat, entusiasta)
- “Poca força del Superjo” (despreocupat) front a “molta força del Superjo” (sensat)
- “Trèctia” (cohibit, reprimat, tímid) front a “pàrmia” (emprenedor, espontani, atrevit)
- “Hàrria” (sensibilitat dura, realista) front a “prèmsia” (dependent, superprotegit)
- “Alaxia” (fiable, adaptable, de tracte fàcil) front a “protensió”(suspicaç)
- “Praxernia” (pràctic, convencional) front a “autia” (imaginatiu, abstret)
- “Senzillesa” (natural, senzill, franc) front a “astúcia” (calculador, perspicaç)
- “Adequació imperturbable” (segur) front a “tendència a la culpabilitat” (preocupat)
- “Conservadorisme” (respectuós, tolerant) front a “radicalisme” (crític, liberal)
- “Adhesió al grup” (dependent) front a “autosuficiència” (amb recursos)
- “Baixa integració” (autoconflictiu) front a “molt control de l'autoimatge” (adaptat)
- “Poca tensió érgica” (relaxat, tranquil) front a “molta tensió érgica” (tens, frustrat)

Els factors de segon ordre de Cattell poden resumir-se de la següent manera: *creativitat v.s. convencionalitat*, *duresa v.s. sensibilitat*, *neuroticisme v.s. estabilitat*, *lideratge v.s. seguiment*, *ansietat alta v.s. ansietat baixa*; *introversió v.s. extraversió*.

Cattell utilitza els dos últims factors de segon ordre per a formular quatre tipus de personalitat:

- El primer tipus, “ansietat alta-introversió” es caracteritza per la tensió, l’excitabilitat, la suspicàcia, la inseguretat, els zels, la inestabilitat, la timidesa i la vergonya.

- El segon tipus, “ansietat baixa-introversió” tendeix a ser flegmàtic, inalterable, fiable, adaptable, madur, tranquil, autosuficient, gelat, tímid, despreocupat i ple de recursos.

- El tercer tipus de personalitat, “ansietat alta-extraversió”, compren a persones tenses, excitables, insegures, suspicaces, zeloses i inestables, però a la vegada sociables, entusiastes, loquaces, pràctiques i dependents.

- L’últim tipus, “ansietat baixa-extraversió”, defineix a persones flegmàtiques, confiades, inalterables, adaptables, madures, calmades, càlides, sociables, entusiastes, pràctiques i convencionals.

B) HANS EYSENCK

Eysenck (1952, 1960, 1969) ha contribuït en nombroses àrees d’investigació sobre l’aprenentatge i el comportament. Sobre la base dels seus estudis ha seleccionat tres dimensions de personalitat: neuroticisme (N), extraversió (E) i psicoticisme (P).

Eysenck també pretenia trobar les dimensions bàsiques de la personalitat a l’igual que Cattell, però a diferència d’aquest, Eysenck es va basar en teories ja existents sobre els elements de la personalitat. Cattell pel contrari es basava en els termes que descriuen la personalitat en el llenguatge però no va partir de cap pressupòsit teòric.

Les influències teòriques d'Eysenck es remunten a la tipologia hipocràtica-galènica i a la seua posterior actualització per Kant i Wundt (veure més detalladament aquestes influències en Sanjuan, 2003).

Estimulat també per les idees de Jung, Kretschmer y Paulov, Eysenck ha construït un sistema explicatiu en funció de la reactivitat del sistema nerviós autònom i la susceptibilitat al condicionament. Així per exemple, les persones amb una reactivitat autonòmica alta són propenses a patir trastorns neuròtics, mentre que les persones que són molt susceptibles al condicionament tendeixen a mostrar un comportament introvertit. Des del punt de vista de la psicopatologia, les persones situades en els extrems de la condicionabilitat i la reactivitat autonòmica tendeixen a desenvolupar pors o compulsions, mentre que les que són poc susceptibles al condicionament solen comportar-se de forma extravertida i potencialment antisocial.

Eysenck (1967, 1990) proposa un model jeràrquic de personalitat amb diferents nivells que van del que és més específic al més general:

1. El primer nivell està representat per les *respostes específiques* (conductes obertes o encobertes com les cognicions) que poden observar-se alguna vegada i poden ser -o no- característiques de l'individu.

2. El segon nivell ve definit per les *respostes habituals*, que serien respostes específiques que es repeteixen quan les circumstàncies són similars.

3. En el tercer nivell els actes habituals s'organitzen en *trets*. Els diferents trets són constructes teòrics que es basen en les intercorrelacions entre les respostes habituals que sí són observables. Estos trets serien el resultat de les primers anàlisis factorials, essent, per tant, factors de primer ordre.

4. El nivell més general és el quart, en el que els trets s'agrupen en el que Eysenck anomena *tipus*. Estos tipus sorgeixen a partir de les intercorrelacions entre els diferents trets. Aquests tipus serien factors de segon ordre, donat que s'obtenen a partir de les anàlisis factorials realitzats amb els trets o factors de primer ordre.

Eysenck proposa que tres tipus són suficients per a descriure adequadament la personalitat, Neuroticisme (N), Extraversió (E) i Psicoticisme (P), encara que aquests tres superfactors engloben a 27 factors primaris. Segons el propi Eysenck (1990), els 16 factors de Cattell estarien en el tercer nivell de la seua

proposta (nivell de trets), mentre que els tres que ell proposa estarien al quart nivell o de *tipus*.

Eysenck entén el que ell anomena tipus, el Neuroticisme, l'Extraversió i el Psicoticisme des d'una perspectiva dimensional, no categorial. Entendre els tipus com a categories implicaria que els dos polos oposats de cada factor estan separats (o s'és extravertit o introvertit, per exemple). Tanmateix, entendre els tipus com a dimensions, com ho fa Eysenck, significa que entre pol i pol existeix tot un continu de possibilitats. D'aquesta manera la diferència entre les persones són només quantitatives i es deriven de la seua posició en cadascuna de les dimensions, superfactors o tipus.

La teoria d'Eysenck, conseqüentment, entén que l'anormalitat i la normalitat formen part d'un mateix continu, per la qual cosa, les diferències entre persones normals i amb problemes psicopatològics serien només de caràcter quantitatiu, però no qualitatiu, en total oposició al que argumentava la psiquiatria tradicional (Sanjuan, 2003).

C) COSTA, MCCRAE I WIDIGER. EL MODEL DELS CINCO GRANS FACTORS

Els exponents més enèrgics i persuasius de l'estudi dimensional de la personalitat són els seguidors del Model de Cinc Factors, en especial Costa, McCrae (Costa i McCrae, 1985; 1990; 2003).

Encara que dedicarem un capítol sencer (capítol III) a desenvolupar la evolució històrica d'aquesta teoria sobre la personalitat i altre capítol (capítol IV) a desenvolupar el coneixement que es té sobre cadascun dels cinc grans factors de personalitat, en aquest apartat anem a fer un breu resum del que ha seguit aquest model d'estudi de la personalitat.

Fa uns 60 anys, McDougall (1932), un gran teòric de la personalitat i la psicologia social, ja havia suggerit que la millor forma d'analitzar la personalitat era considerar-la com expressió de cinc factors distints. Thurstone (1934), investigant la personalitat des d'una perspectiva distinta, va analitzar 60 adjectius qualificatius que caracteritzaven la personalitat i va trobar que podien reduir-se a cinc factors independents. Cattell (1947, 1965) va seguir la línia de Thurstone i va concloure que podien definir-se cinc solucions factorials d'ordre superior per a representar els 16

factors bàsics que havia investigat. A partir dels treballs de Fiske (1949), Tupes i Christal(1961), Norman (1963), Goldberg (1990, 1992) i altres, els investigadors més recents del Model de Cinc factors sostenen que han identificat les dimensions de trets fonamentals que caracteritzen la personalitat i els seus trastorns.

El Model dels Cinc Factors deriva fonamentalment dels estudis del lèxic popular, és a dir, de la codificació de les paraules descriptives del llenguatge profà. Encara que hi ha algun desacord respecte a la denominació utilitzada per a representar els cinc factors, existeix el suficient acord entre contextos i cultures diferents com per a considerar els següents factors altament fiables:

1. FACTOR 1. Extraversió, que reflexa la disposició a les interaccions interpersonals, a l'activitat, a la recerca d'estimulació i a la vivacitat.

2. FACTOR 2. Agradabilitat, que representa a les persones que tendeixen a tindre un bon caràcter i són confiats, disposats a ajudar i altruistes.

3. FACTOR 3. Responsabilitat, que reflexa un alt grau d'organització, fiabilitat, persistència, ambició i control.

4. FACTOR 4. Neuroticisme, que reflexa nivells crònics d'instabilitat emocional i susceptibilitat al malestar psicològic.

5. FACTOR 5. Obertura a l'experiència, definida habitualment per apreciar les experiències noves, la proposició d'idees originals, la curiositat i la imaginació.

Encara que el Model de Cinc Grans Factors ha rebut importants crítiques (Davis i Millon, 1993) en quant als seus supòsits i suport empíric, proporciona un interessant esquema de trets factorials i ha demostrat ser extremadament consistent a través de nombroses solucions factorials, s'usa en diverses cultures i llenguatges i es mostra estable entre observadors.

2.3.3.7. TEMPERAMENTS NEUROBIOLÒGICS.

Per a aconseguir una descripció més clara d'un sistema tan complex com és la personalitat, molts investigadors intenten dissecar-lo a partir del seus components més fonamentals o subjacents per a, posteriorment, sintetitzar aquests sobre la base de la seua interrelació.

Així, doncs, si examinem la secció anterior dedicada als circumplexes interpersonals, podem observar que s'han dividit els processos de les relacions humanes en certes polaritats fonamentals i s'han combinat posteriorment (per exemple, Leary) amb la finalitat d'aconseguir un retrat més complet de cadascun dels diferents tipus de personalitat.

De la mateixa manera, en la secció sobre les construccions estadístiques els teòrics intentaven diferenciar els constituents essencials o factors de la personalitat mitjançant la segmentació d'aquesta en trets com el neuroticisme, extraversió o afiliació. Posteriorment estos trets es combinen de diferents maneres amb la finalitat de comprendre una personalitat determinada.

Així mateix, els teòrics dels temperaments neurobiològics, intenten identificar els temperaments bàsics de la personalitat i explicar el caràcter en funció de la combinació d'uns components amb altres (per exemple, Siever i Cloninger). No tots els investigadors estan d'acord amb l'estil combinatori o analític-sintètic, encara que tots els autors dels temperaments neurobiològics comparteixen la creença de que els mecanismes i les disposicions biològiques/constitucionals són fonamentals per a comprendre la personalitat i els seus trastorns.

Alguns autors com Donald Klein, Larry Siever, Cloninger o Hagop Akiskal han desenvolupat les seues teories més específicament en el marc de la psicopatologia i dels trastorns de la personalitat (Millon, 1998). Desenvoluparem només algunes teories més generals, que inclouen l'estudi de la personalitat normal.

A) TOMAS I CHESS

Les seues investigacions (Tomas i Chess, 1977) han segut especialment significatives en la identificació de les característiques temperamentals en la infantesa. Observaren centenars de xiquets des del seu naixement fins els primers anys de l'adolescència. S'utilitzaren escales de mesura per a quantificar dimensions comportamentals com ara el nivell d'activitat, el ritme, la tendència a l'apropament o a l'allunyament, l'adaptabilitat, la intensitat de les reaccions o la qualitat de l'estat d'ànim. Es va trobar que la majoria dels xiquets mostraven un tipus de comportament identificable i distintiu des dels primers mesos de vida. Alguns eren molt regulars i altres absolutament caòtics, uns pretenien aconseguir qualsevol cosa

que se'ls presentara, altres evitaven qualsevol cosa nova. Encara que podrien diferenciar als xiquets en qualsevol de les dimensions proposades, van observar que dos de les dimensions contenien característiques especialment significatives per al desenvolupament posterior, la primera l'anomenaren "patró d'activitat" del xiquet i la segona "adaptabilitat". Pel que respecta a la primera dimensió de "*patró d'activitat*", els xiquets actius mostraven un comportament decidit i vigorós, es dirigien contínuament cap al seu entorn i insistien en que els esdeveniments tingueren lloc d'acord amb els seus desigs. Pel contrari, els xiquets passius mostraven una orientació receptiva i semblaven conformar-se esperant a veure què feien els demés per tal de satisfer les seues necessitats, acceptant la situació fins a veure finalment els seus desigs complits.

Els segon grup de constel·lacions temperamentals s'organitzava al voltant del que els investigadors anomenaren "*adaptabilitat*". Un grup de xiquets es caracteritzava per la regularitat, un apropament positiu als estímuls nous i un alt grau de flexibilitat en resposta a les condicions canviants. Altre grup mostrava funcions biològiques irregulars, exhibia reaccions de retraïment front a estímuls nous i mínima flexibilitat en resposta al canvi, i expressava intensos i freqüents estats d'ànim negatius.

B) ARNOLD BUSS I ROBERT PLOMIN.

La teoria temperamental del desenvolupament de la personalitat proposada per Buss i Plomin (1975, 1984) s'asseu firmament en la investigació empírica. Aquests autors han suggerit tres temperaments fonamentals, *l'activitat*, *l'emotivitat* i *la sociabilitat*.

- La "*activitat*" es refereix al total d'energia emergent, de manera que les persones actives solen estar sempre ocupades, sempre van amb presses, es mouen constantment i semblen no cansar-se, al contrari que les persones passives o letàrgiques.

- La "*emotivitat*" és equivalent a la intensitat de reacció: així, la persona emotiva s'activa amb facilitat, mostra un excés d'afecte, de mal geni, oscil·lacions brusques de l'estat d'ànim i un elevat nivell d'expressivitat.

- El tercer temperament, la “sociabilitat”, consisteix en la necessitat d’estar amb els demés. Les persones situades en l’extrem “filiatiu” de la dimensió de sociabilitat troben molt gratificant la interacció amb els altres, molt més que les experiències no socials. Contrastant amb els individus situats en l’extrem oposat de la dimensió que Buss i Plomin anomenen “desvinculats”.

Encara que serien teòricament esperables totes les permutacions possibles de dos o tres temperaments, Buss i Plomin afirmen que no totes es reflecteixen en la investigació sobre personalitat o en la literatura clínica. Les persones amb una alta emotivitat i sociabilitat tendeixen a buscar la companyia dels demés, però podrien estar inhibides per una forta ansietat produïda per un rebuig o un ridícul potencials. La combinació d’una alta sociabilitat i una alta activitat sembla estar relacionada amb el clàssic patró extravertit, mentre que les persones amb baixos nivell en ambdós temperament són relacionats amb el patró introvertit.

B) ROBERT CLONINGER

A partir d’un model que intenta basar-se en substrats genètics i neurobiològics. Cloninger (1986, 1986a, 1986b, 1993) proposa una complexa teoria basada en la interacció de diverses disposicions de trets. Per a la seua formulació són fonamentals una sèrie de característiques o dimensions heretables: la *recerca de la novetat*, l’*evitació del dany* i la *dependència de la recompensa*. Cadascuna d’aquestes dimensions està associada a diferents sistemes neurobiològics, concretament el dopaminèrgic, el serotoninèrgic i el noradrenèrgic, respectivament.

La interacció d’aquests trets heretables conformen el desenvolupament de la personalitat influint sobre les experiències d’aprenentatge, el processament de la informació, les reaccions de l’estat d’ànim i l’adaptació general. Segons les diferents combinacions d’aquestes tres dimensions fonamentals, els individus tendiran a desenvolupar patrons de comportament i estils de personalitat particulars.

- La “*recerca de la novetat*”, predisposa a la persona a la estimulació o excitació front a estímuls nous, la qual cosa condueix a la recompensació de recompenses potencials i a una evitació activa de la monotonia i el càstig.

- La “*evitació del dany*” reflecteix una tendència a respondre de forma accentuada front a estímuls aversius, la qual cosa suposa que l’individu inhibeixca el seu comportament per a evitar el càstig, la novetat i les frustracions.

- La “dependència de la recompensa” es concep com una tendència a respondre a senyals de recompensa (per exemple, senyals verbals d’aprovació social) i a ser resistent a l’extinció dels comportaments prèviament associats a les recompenses o la interrupció del càstig.

Així per exemple, persones amb la disposició de recerca de la novetat i puntuacions mitges en les altres dos dimensions es caracteritzen per ser impulsives, exploradores, excitables, irritables i extravagants, tendeixen a perseguir objectius nous encara que descuiden sovint els detalls, es distrauen o s’avorreixen amb facilitat. Aquesta dimensió està relacionada amb el sistema neurobiològic dopaminèrgic. Els individus amb un nivell baix de dopamina, tenen un nivell de recerca de la novetat inferior a la mitja, i solen caracteritzar-se per ser persones poc disposades a implicar-se en interessos nous, preocupades per detalls insignificants i amb tendència a ser reflexius, rígids, estoics, lèngüds, ordenats i persistents.

A partir de diferents combinacions d’aquestes tres disposicions o temperaments fonamentals, Cloninger descriu una sèrie de patrons de trets de personalitat de segon ordre i d’agrupacions de tercer ordre de tipus o trastorns de personalitat. Per exemple, la personalitat histriònica es defineix per una elevada recerca de la novetat, una baixa evitació del dany i una alta dependència de la recompensa, la qual cosa es deriva de la impulsivitat, vulnerabilitat emocional i el narcisisme com a patrons de trets de segon ordre. Cloninger, Svrakic i Przybeck (1993) han ampliat el model original per a incloure una quarta dimensió, anomenada “persistència”.

2.3.3.8. MODELS INTEGRADORS:

TEORIA DE L’APRENTATGE BIOSOCIAL. MODEL EVOLUTIU.

Un dels aspectes fonamentals de la teoria de l’Aprentatge Biosocial (Millon 1969, 1977, 1981, 1986a, 1986b, 1990) és que la personalitat es desenvolupa com a resultat de la interacció de forces ambientals i organísmiques. Aquestes interaccions comencen en el mateix moment de la concepció o es mantenen al llarg de la vida. Persones amb potencials biològics semblants posseeixen personalitats diferents segons les experiències a les que es veuen exposades. D’acord amb esta teoria els factors biològics poden configurar, facilitar o limitar la naturalesa de les experiències i aprenentatge de la persona de varies

maneres. Per exemple, el mateix entorn pot ser percebut de manera distinta per individus que tinguen diferents sensibilitats biològiques. Les persones registren els distints estímuls a intensitats variables segons el seu patró únic de vigilància, agudeses sensorial i disposició temperamental. Per tant, les diferències significatives en l'experiència són configurades en primer terme per la dotació biològica de la persona.

La teoria sosté també que la interacció entre factors biològics i psicològics no és unidireccional, en el sentit de que els determinants biològics sempre precedeixen e influeixen en el curs de l'aprenentatge i l'experiència. El ordre dels factors pot ser invers, sobretot en les etapes inicials dels desenvolupament.

Es considera que la maduració biològica depèn en gran mesura d'una experiència favorable amb l'entorn. el desenvolupament del substrat biològic podria alterar-se, i fins i tot detindre's, mitjançant la deprivació d'estimulació en els períodes sensibles de ràpid creixement neurològic.

Més enllà de la influència fonamental d'aquestes experiències primerenques, la teoria sosté que existeix una interdependència en la interacció de manera que les disposicions biològiques dels xiquets evoquen reaccions en els demás que accentuen aquestes disposicions. Per tant, els xiquets exerceixen un paper actiu en la creació de les seues pròpies condicions ambientals que, en contrapartida, serveixen com a base per al reforçament de les seues tendències biològiques.

S'han especificat dos aspectes d'aquest sistema d'aprenentatge biològic-social interactiu:

- En primer lloc, les disposicions biològiques de l'individu en procés de maduració són importants, doncs augmenten la probabilitat d'aprenentatge de certs tipus de comportament.
- En segon lloc, sembla clar que les disposicions temperamentals primerenques provoquen reaccions en els demás que accentuen eixes tendències inicials; és a dir, la dotació genètica del xiquet no només configura el seu comportament, sinó que també configura el dels seus pares. La interacció recíproca entre les disposicions temperamentals i les reaccions paternes s'estan començant a explorar recentment.

Davant la gran quantitat de teories al voltant de la personalitat que hem tractat de resumir en aquest capítol, cal preguntar-se si aquests diferents esquemes conceptuals coincideixen el suficient com per a permetre la identificació de tendències o temes comuns. Millon (1969) revisa les diferents dimensions dels teòrics més rellevants des de principi de segle intentant trobar els paral·lelismes entre totes elles i proposa un esquema tripartit amb les següents dimensions:

- La dimensió “*activitat-passivitat*”, que es refereix a si l’individu pren la iniciativa per a configurar els esdeveniments que la rodegen o si el seu comportament és bàsicament reactiu a ells.

- La dimensió “*plaer-dolor*” reconeix que, en últim terme, les motivacions apunten cap a una de dues direccions: tendència cap a esdeveniments que són atractius o reforcen positivament o tendència a allunyar-se dels que són aversius o reforcen negativament.

- La distinció “*subjecte-objecte*” reconeix que entre tots els objectes de nostre entorn existeixen dos que destaquen entre els demés pel seu poder per a afectar-nos: nosaltres mateix i els altres.

Les dimensions *activitat-passivitat*, *plaer-dolor* i *subjecte-objecte*, ja foren identificades en part o com un tot per Heymans i Wiersma (1906,1909), McDougall (1908, 1932), Meumann (1910), Kollarits (1912), Kahn (1928), Fiske i Madi (1961) i altres. També la distinció *subjecte-objecte* és paral·lela a la de "introvertit-extravertit" de Jung o la distinció *activitat-passivitat* és la mateixa polaritat utilitzada per Adler. Segons veiem, existeix un consens inusual en molts aspectes entre tots els plantejaments teòrics.

A partir d’aquest esquema tripartit Millon (1969) va derivar patrons de personalitat d’afrontament, formes d’aconseguir un reforçament positiu i d’evitar una estimulació aversiva. Aquestes estratègies reflecteixen el tipus de reforç que les persones aprenen a perseguir o evitar (*plaer-dolor*), on intenten obtenir-lo (el sí mateix- els altres) i com han après a comportar-se per a aconseguir-ho o escapar (*activitat-passivitat*). Mitjançant la combinació de la naturalesa (positiva o plaer front a negativa o dolor), l’origen (el sí mateix front als altres) i els comportaments instrumentals (actius front a passius) implicats en la consecució dels diferents reforçaments, es deriven huit patrons d’afrontament bàsics i tres variants (que es

corresponen en últim extrem amb les diferents trastorns de personalitats del DSM-III).

Una de les principals distincions derivada teòricament del model era que les persones podien diferenciar-se en funció de si trobaven la seua principal de reforçament en ells mateix o en els demés. Esta distinció es correspon amb els patrons de personalitat dependents o independents, encara que es deriven altres més.

- Les persones *dependents* han après que és millor obtindre dels demés els sentiments associats amb el plaer o l'evitació del dany ; estes persones comportamentalment mostren una forta necessitat de suport i atenció externes.

- Les persones *independents*, pel contrari, es caracteritzen per la confiança en elles mateix; han après que obtenen el màxim plaer i el mínim dany si depenen més d'elles mateix que dels altres.

- Altres persones no estan segurs de quin camí prendre i es troben en permanent conflicte entre si dependre d'ells mateix o dels demés per a l'obtenció del reforçament; són els anomenats per Millon *ambivalents*.

- Algunes persones mostren un dèficit de la capacitat per a sentir adequadament els reforçaments de plaer o dolor, uns es caracteritzen per una incapacitat per experimentar plaer o dolor i no mostren l'habitual necessitat d'obtenció de plaer ni la necessitat normal d'evitar el càstig, altres no experimenten plaer però són hipersensibles al dolor. Millon anomena a ambdós grups de persones *desvinculats*, ja que són incapaços d'experimentar recompenses procedents d'ells mateix o dels demés, i oscil·len entre l'aïllament social i els comportaments d'alienació.

Altra dimensió teòrica compren a les persones que obtenen instrumentalment el reforçament que busquen de manera activa o passiva.

- Les persones actives es caracteritzen pel seu estat d'alerta, vigilància, persistència, decisió i ambició en quan a comportaments intencionats; planegen estratègies, valoren alternatives, manipulen els esdeveniments i afronten els obstacles amb la finalitat d'obtenir plaer o evitar el malestar d'un càstig, són

emprenedors, prenen la iniciativa i són resolts per a controlar les circumstàncies de l'entorn.

- Les personalitats passives utilitzen poques estratègies manipulatives per a aconseguir els seus fins. Solen mostrar aparença d'inactivitat, no tenen ambició ni persistència i mostren una actitud de resignació en el sentit de que no prenen per a configurar els esdeveniments i esperar a que les circumstàncies del seu entorn segueixen el seu curs.

Millon combina en una matriu 4 x 2 es estils dependent, independent, ambivalent i desvinculat amb la dimensió activitat-passivitat, produint 8 tipus bàsics de personalitat, als quals afegirà tres variants amb trastorns greus que conformaran 11 patrons de personalitat.

1. Personalitat submissa (patró passiu-dependent).
2. Personalitat gregària (patró actiu- dependent).
3. Personalitat narcisita. (patró passiu-independent).
4. Personalitat violenta (patró actiu- independent).
5. Personalitat respectuosa. (patró passiu-ambivalent).
6. Personalitat sensitiva (patró actiu-ambivalent).
7. Personalitat introvertida. (patró passiu-desvinculat)
8. Personalitat inhibida (patró actiu-desvinculat).
9. Personalitat cicloide.
10. Personalitat paranoide.
11. Personalitat esquizoide.

Cadascun d'aquest 11 tipus de personalitat tenen en la seua forma extrema similituds amb els 11 trastorns de personalitat definits en la DSM-III. (veure la correspondència i definició de cadascun en Millon, 1998, pp 72-73).

En 1990 Millon redefineix el seu model de la personalitat i els seus trastorns, revaluant les característiques més profundes o latents en les que es basa el funcionament humà. Millon va arribar a la conclusió de que la millor manera d'explicar les lleis més profundes del funcionament humà consistia en examinar els principis universals derivats de manifestacions no psicològiques de la naturalesa (per exemple, la física, la química, la biologia). Millon va deduir que els principis i processos de la evolució eren essencialment universals, encara que s'expressaren

de diferent forma en la física, la química, la biologia o la psicologia. En el seu llibre de 1990 Millon intenta il·lustrar els conceptes universals que considerava fonamentals per a totes les esferes de la progressió evolutiva, incloent l'experiència humana; d'alguna manera la teoria ontogènica dels estadis neuropsicològics que presentava en el text de 1969 s'ajustava prou a la nova concepció teòrica de la filogènesis evolutiva.

Des d'aquest nou punt de vista evolutiu, cada espècie mostra aspectes comuns en quan al seu estil adaptatiu o de supervivència. Tanmateix, dintre de cada espècie existeixen diferències d'estil i d'èxit adaptatiu entre els seus membres front als diversos i canviants entorns als qual s'enfronten.

La *personalitat*, des d'aquest punt de vista, podria ser entesa com la representació del major o menor *estil distintiu de funcionament adaptatiu* que exhibeix un organisme o una espècie particular front als seus entorns habituals. Els trastorns de personalitat representarien estils particulars de funcionament desadaptatiu deguts a deficiències, desequilibris o conflictes en la capacitat de la espècies per a relacionar-se amb el seu entorn.

Amb la finalitat de construir un model preliminar sobre els estils normals i anormals de la personalitat, s'utilitzaren quatre esferes o fases evolutives en les quals es podien aplicar els principis evolutius i ecològics, anomenades "existència", "adaptació", "replicació" i "abstracció", que comentarem més detalladament en el capítol referent al desenvolupament de la personalitat (cap. V).

Fins ací un punt i a part en aquesta "història interminable" de les Teories de la Personalitat. Nombroses teories, per a comprendre i entendre un únic objecte, mai millor dit un subjecte, la persona.

Com diu Millon:

"Les persones són l'únic sistema orgànicament integrat de la psicologia, han evolucionat durant milers d'anys i són inherentment creades des del naixement com a entitats naturals més que com a gestalts limitades per la cultura i derivades de l'experiència. La cohesió intrínseca de la persona no és una simple construcció retòrica, sinó una autèntica unitat substantiva. Les característiques personològiques poden ser sovint dissonants i ser fragmentades a efectes pràctics o científics,

però són segments d'una entitat biopsicològica inseparable i un producte natural del progrés evolutiu” (Millon, 1998 pp. 74).

I per anar més enllà de la persona, recorde ací la cita de Rogers en la que planteja la seua hipòtesi per al futur.

“S’ha formulat la hipòtesi de que existeix una tendència formativa direccional en l’univers, que pot ser seguida i observada en l’espai estel·lar, en els cristalls, en els microorganismes en la vida orgànica, en els éssers humans. És una tendència evolutiva cap a un ordre major, una complexitat més gran, una interrelació major. En l’espècie humana es desenvolupa des de la formació de una sola cèl·lula a un mecanisme orgànic complex, a un coneixement i un sentiment infraconscient, a un coneixement conscient del propi organisme i del món extern, a una consciència transcendental de la unitat dels sistema còsmic incloent l’espècie humana.” (Rogers, 1978, pp.345).

* * *

CAPÍTOL III:

EL MODEL DELS “CINC GRANS”.

CAPÍTOL III: EL MODEL DELS “CINC GRANS”.

3.1. INTRODUCCIÓ.

Dels models teòrics que hem anat explicant al capítol anterior, hem seleccionat el model dels “Cinc Grans” factors de personalitat com a marc teòric de referència per explicar i situar el treball empíric de la present investigació.

El model dels “Cinc Grans” (Extraversió, Agradabilitat, Persistència, Estabilitat Emocional i Obertura a la Experiència (Digman, 1990, John, 1990; John et al., 1988) es proposa com un intent d’unificació dels diferents punts de vista existents al voltant de les teories de la personalitat. Aquest model suposa l’existència de cinc factors o dimensions bàsiques de personalitat amb les que es podria descriure com és una persona. Suposadament, tindrien validesa universal, donat que es troben en cultures diferents i són aplicables des de la joventut fins la vellesa.

Aquest model proposa cinc grans dimensions fonamentals per a la descripció i avaluació de la personalitat que es situa en un nivell de generalització intermig entre els models que defineixen poques dimensions extremadament generals (com els superfactors d’Eysenck) i altres models que preveuen un major nombre de dimensions de capacitat més específica (com els setze factors de Cattell, els tretze de Guilford i els huit de Comrey).

En aquest model conflueixen dues tradicions d’investigació diferents: la lexicogràfica i la factorialista. Aquest model ha estat desenvolupat a partir d’aquestes dues perspectives teòriques i metodològiques diferents:

- a) La primera és l’enfocament lèxic de la personalitat.
- b) La segona es refereix a l’avaluació de la personalitat mitjançant qüestionaris i anàlisis factorials.

Des de les dues perspectives es deriven conclusions semblants sobre la natura pentafactorial de la personalitat. El fet que autors diferents arriben a les

mateixes conclusions des d'enfocaments diferents encara dona més validesa a les seues conclusions (Durà, 1994).

a) La *tradició lexicogràfica* està basa en la hipòtesi de la *sedimentació lingüística* de Cattell (1943) segons la qual les diferències individuals socialment rellevants estan codificades en el llenguatge quotidià. L'anàlisi d'aquest llenguatge quotidià, considerat com a font principal de tots els possibles descriptors de la personalitat, ha portat a la construcció de diferents llistats de termes, sobre tot adjectius, que es refereixen a les diferències individuals.

b) La *tradició factorialista* fonamentalment es proposa conèixer la estructura de la personalitat mitjançant la utilització de qüestionaris i l'aplicació de les tècniques d'anàlisi factorial.

Els Cinc Grans factors representen, doncs, un punt de convergència entre les teories implícites de la personalitat basades en els coneixements /creences de la gent comú que impregnen el lèxic relatiu a la personalitat i les teories explícites de la personalitat, basades en els coneixements acumulats a partir de la investigació científica.

L'examen de les relacions entre els diferents descriptors de la personalitat ha evidenciat repetidament la presència de cinc grans factors, independentment de les tècniques de factorització emprades, dels procediments d'avaluació (auto i heteroavaluació), de les característiques de les poblacions (sexe/edat) i dels contextos lingüístics i culturals (Estats Units, Alemanya, Holanda, Itàlia, Japó, Filipines, Taiwan i Espanya) (John, Angleitner i Ostendorf, 1988; Digman, 1990; John, 1990; Caprara i Perugini, 1991.).

3.2. DESENVOLUPAMENT DE LA TRADICIÓ LÈXICA.

Aquesta orientació considera el llenguatge com el recurs més adient per a l'estudi sistemàtic de la personalitat (Digman, 1994; Goldberg, 1981). L'enfocament lèxic és, dels dos enfocaments esmentats, el que més investigacions ha generat, mitjançant els anàlisis del termes (substantius i adjectius).

La hipòtesis lèxica (Goldberg, 1990) defèn que al llarg del temps les persones s'han adonat que les característiques de personalitat són veritablement

importants en les interaccions amb els demás i han anat generant termes que permeten referir-se a elles, per la qual cosa en els diferents llenguatges naturals han quedat codificades aquelles característiques de personalitat que són més importants i socialment més útils. Segons aquesta tradició lèxica, les anàlisis del llenguatge poden ajudar a averiguar quins són els elements bàsics que componen la personalitat.

Els investigadors que s'enquadren en aquest enfocament segueixen bàsicament els següents passos:

- Es recullen nombrosos termes relatius a diferents característiques de personalitat que es troben en el llenguatge natural utilitzant algun diccionari.
- Amb la finalitat de reduir termes, una sèrie de jutges apliquen diferents criteris establerts pels investigadors (reduir sinònims, etc...).
- Els termes que queden després de la reducció s'utilitzen per a que un grup de persones s'autoavaleu i/o també per a que altres persones conegudes les valoren en les mateixes dimensions.
- S'aplica la tècnica de l'anàlisi factorial a les dades disponibles (autoavaluació i avaluació pels altres), obtenint-se després del procediment cinc factors.

L'objectiu final és aconseguir una taxonomia de característiques bàsiques de personalitat, que amb un nombre reduït de termes estiga contingut l'ample ventall de termes diferents amb els quals pot ser descrita la personalitat d'algú.

En aquest camp es poden distingir tres fases d'investigació (Pelechano, 1996d):

- a) La primera fase comprèn els estudis realitzats fins l'any 1949.
- b) La segona fase, de 1949 a 1980, es caracteritza per la recerca de coherència.
- c) La tercera fase, a partir de l'any 1980. es una fase de consolidació i expansió de línies d'investigació.

3.3. DESENVOLUPAMENT DE LA TRADICIÓ FACTORIALISTA.

Els *Cinc Grans* semblen configurar-se com una estructura adequada i integradora per a la descripció de la personalitat en el llenguatge natural, i en el context dels qüestionaris de personalitat. Ha estat possible reconduir a uns mateixos factors les dimensions de personalitat aïllades en l'àmbit de la tradició factorialista per autors com Cattell, Guilford, Eysenk i Comrey mitjançant qüestionaris de personalitat com el 16PF, el GZTS (Guilford-Zimmerman Temperament Survey), el EPQ, el CPS, el CPI i el MBTI i més recentment el BFQ (veure taula 3.1.)

Els instruments utilitzats originalment per a la mesura dels cinc grans factors contenen llistats d'adjectius (monopolars o bipolars), seleccionats a partir de les anàlisi del vocabulari arreplegat als diccionaris, per intentar determinar en cadascuna de les dimensions els identificadors més característics. Des d'aquesta perspectiva, els adjectius han demostrat ser un mètode d'avaluació fàcil i ràpid. Tanmateix, l'ús de llistats d'adjectius pot no ser suficient per a l'anàlisi dels diversos i complexos aspectes de la personalitat (Costa, McCrae i Dye, 1991; Briggs, 1992).

Costa i McCrae (1985) van proposar un qüestionari, el NEO-PI o NEO-Personality Inventory, per a la mesura dels cinc grans, que consta de 181 elements en la primera versió i de 240 en la edició més recent (Costa, McCrae i Dye, 1991). Seguint un plantejament jeràrquic, cadascuna de les cinc dimensions identificades com Neuroticisme, Extraversió, Obertura a la Experiència, Afabilitat o Agradabilitat i Persistència resulta de la agregació de sis subdimensions. Ara bé, el nombre de subdimensions identificades en alguns casos sembla redundant i la classificació d'algunes subdimensions estan en desacord amb la major part de la literatura sobre el tema; per exemple, la Hostilitat és classificada com a subdimensió del Neuroticisme, mentre que generalment és considerada com al pol oposat a l'Afabilitat; L'Afecte és identificat com a subdimensió de la extraversió, mentre que segons alguns autors, com ara Goldberg, constituiria un aspecte de l'Afabilitat.

En el quadre següent es presenta un resum dels resultats de les principals contribucions a la mesura dels Cinc Grans factors de personalitat.

	I	II	III	IV	V
	ENERGIA O EXTRAVERSIÓ	AFABILITAT	PERSISTÈNCIA	ESTABILITAT EMOCIONAL	INTEL·LECTE OBERTURA MENTAL
16PF (Krug i Johns, 1986)	Extraversió	Duresa	Força del super-jo	Ansietat	Independència
GZTS (McCrae, 1989)	Activitat social	Disposició paranoide	Autocontrol	Estabilitat emotiva	Reflexivitat
EPQ (McCrae i Costa, 1985)	Extraversió	Psicoticisme		Neuroticisme	—
CPS (Noller, 1987; Boyle, 1989)	Extraversió Activitat	Empatia Confiança	Ordre	Estabilitat emotiva. Masculinitat	Conformisme social
CPI (McCrae i John, 1992)	Sociabilitat	Feminitat Normes	Respecte	Benestar	Èxit
MBTI (McCrae i John, 1992)	Extraversió	Sentiment	Percepció	—	Intuïció
BFQ (Caprara i al., 1993)	Energia	Afabilitat	Persistència	Estabilitat Emocional	Obertura Mental

TAULA 3.1. Relació de les dimensions de personalitat mesurades pels principals models i instruments amb els Cinc Grans Factors.

El qüestionari *Big Five* (BFQ) de Caprara, Barbaranelli i Borgogni (2001) pren en consideració l'experiència de McCrae i Costa i aporta algunes millores per a la comprensió i avaluació dels *Cinc Grans*, que han segut anomenats: Energia (E), Afabilitat (A), Persistència (P), Estabilitat Emocional (EE) i Obertura Mental (OM). En total el BFQ consta de 132 elements agrupats en dimensions i subdimensions.

Dimensió o subdimensió	Adjectius representatius
E Energia	DINÀMIC, EXTRAVERTIT I DOMINANT
Di <i>Dinamisme</i>	dinàmic i actiu
Do <i>Dominància</i>	dominant i assertiu
A Afabilitat	ALTRUISTA, COMPRESIU I TOLERANT
Cp <i>Cooperació</i>	cooperador i afectiu
Co <i>Cordialitat</i>	cordial i cortès
P Persistència	RESPONSABLE, ORDENAT I DILIGENT
Es <i>Escrupolositat</i>	meticulós i precís
Pe <i>Perseverància</i>	perseverant i tenaç
EE Estabilitat Emocional	EQUILIBRAT, TRANQUIL I PACIENT
Ce <i>Control de les emocions</i>	capaç de dominar les seues emocions
Ci <i>Control dels impulsos</i>	capaç de dominar els seus impulsos
OM Obertura Mental	CREATIU, FANTASIÓS I INFORMAT
Ac <i>Obertura a la cultura</i>	obert a interessos de tipus cultural
Ae <i>Obertura a l'experiència</i>	obert a idees noves i valors diferents als propis

TAULA 3.2. Alguns adjectius representatius de cadascuna de les dimensions i subdimensions de Personalitat en el model de Caprara, Barbanelli i Borgogni.

3.4. EVOLUCIÓ DEL MODEL DELS “CINC GRANS”.

El recent ressorgir de l'interès pel model de personalitat dels cinc factors sembla reflectir un “consens de treball” entre els nombrosos investigadors que destaquen la importància de les dimensions de : (I) Extraversió, (II) Agradabilitat, (III) Persistència, (IV) Neuroticisme i (V) Obertura a l'Experiència/Intel·lecte. Aquestes dimensions han estat recentment el principal focus dels capítols del *Annual Review of Psychology* (Digman, 1990; Wiggins i Pincus, 1992), assaigs especials de revistes (Costa, 1991; McCrae, 1992), llibres editats (Costa i Widiger, 1993; Wiggins, 1996), i en nombroses referències en articles en revistes de personalitat, clínica i psicologia social (Boele de Raad, 1995; Zsófia Szirmák i Boele de Raad, 1994; Quevedo-Aguado *et al.*, 1996; Watson *et al.*, 1992; Marshall *et. al.*, 1994; Miller i Lynam, 2003; Mihura *et al.*, 2003, etc.).

L'interès pel model de personalitat dels cinc factors ha crescut i ha disminuït durant les passades cinc dècades per diferents raons, però actualment s'evidencia un creixement que sembla probable continue en el futur.

En la taula següent volem destacar els primers autors que van contribuir directa o indirectament a la tradició dels cinc factors, així com als autors més recents que han estat associats a les diferents perspectives teòriques relacionades amb el model dels cinc factors (Wiggins i Trapnell,1997).

Dècada	
1930	Thurstone (1934); Allport i Odbert (1936)
1940	Cattell (1943, 1945); Eysenck (1947); Guildford (1948); Fiske (1949).
1950	Cronbach i Meehl (1955);Loevinger (1957);Cattell (1957); Guildford (1959)
1960	Tupes i Christal (1961);Tupes i Kaplan (1961); Norman (1963,1967); Borgatta (1964).
1970	Adcock (1972); Eysenck (1972); Howarth (1976); Cattell (1973); Hofstee (1976); Goldberg (1977); Tomas (1977); Brokken (1978); Digman (1979).
1980	Borkenau (1988); Botwin i Buss (1989); Conley (1985); McCrae i Costa (1985c); Digman i Takemoto-Chock (1981); Goldberg (1980,1981,1982); R.Hogan (1986)M John, Goldberg i Angleitner (1984); Peabody i Goldberg (1989);
1990	Trapnell i Wiggins (1990); (Wiggins i Trapnell,1997), Digman (1990) i Goldberg (1993); Silva i col·laboradors (1994); McCrae i Costa (1990,1997);
2000	Kallasmaa, Allik; Realo i McCrae (2000)

TAULA 3.3. Principals autors que han contribuït al desenvolupament del model dels Cinc Grans Factors de Personalitat.

3.4.1. La dècada de 1930

En la taula anterior hi ha una selecció dels principals autors que han contribuït a l'evolució del que actualment és el model dels Cinc Factors (Wiggins i Trapnell,1997).

La primera cita és referent a un article de L.L.Thurstone (1934), al qual Goldberg (1993) ha ressaltat recentment com a antecedent de l'actual model dels Cinc Factors. Wiggins i Trapnell citen a Thurstone com a font dels mètodes multifactorials que han contribuït tant als models multivariats de trets de personalitat.

Thurstone (1934) també descriu un estudi en el qual els avaluadors comptaven amb una llista de 60 adjectius de trets "d'ús comú per descriure gent" i sobre la qual cada avaluador era preguntat per a que indicara els adjectius que podrien ser utilitzats per descriure algú a qui coneixien bé. Thurstone va trobar que cinc factors eren suficients per donar compte de les intercorrelacions entre els adjectius i va arribar a l'optimista conclusió de que "la científica descripció de la personalitat no deu ser tan desesperançadorament complexa com es pensava" (p.14). Aquest pot ser el exemple més primerenc de l'entusiasme dels Cinc grans per la parsimònia.

Allport i Odbert (1936) reuniren un lèxic de trets de personalitat mitjançant l'examen exhaustiu de termes descriptius de personalitat en el *New International Dictionary* de Webster (1925) i classificant-los en les categories de trets personals, estats temporals, avaluacions socials i termes metafòrics.

Encara que relacionades, és important distingir entre la tradició iniciada per Thurstone i la iniciada per Allport i Odbert.

Thurstone desenvolupa mètodes multivariats per tal de capturar "vectors de la ment" que revelen l'estructura de la personalitat com es manifesta en les diferències individuals. Històricament aquesta tradició ha estat caracteritzada pels desacords en quant al nombre de factors, el mètode apropiat de rotació, i la natura dels criteris per a establir la validesa dels factors. Aquestes diferències d'opinió seran evidents en els sistemes oposats de Cattell i Eysenck, per exemple.

La tradició iniciada per Allport i Odbert està relacionada amb el desenvolupament de taxonomies d'atributs de personalitat com es reflecteixen al

llenguatge ordinari (John, Angleitner i Ostendorf, 1988). Revisant les taxonomies dels termes descriptius de la personalitat desenvolupada en els últims 50 anys, John, Goldberg i Angleitner (1984) observaren que les taxonomies diferien en: (a) els procediments de mostreig, (b) l'extensió o reducció, (c) grau d'estructuració, (d) abstracció, i (e) els criteris d'avaluació. Allport i Odbert, per exemple, consideraven *tots* els termes en un diccionari íntegre, i classificant els termes en quatre amples categories. No es van considerar possibles jerarquies i no es va intentar avaluar el lèxic final. Goldberg (1982), pel contrari, comença amb una llista reduïda d'una investigació amb diccionari prèvia, redueix aquesta llista considerablement, estructurant la taxonomia d'acord amb regles estrictes, generant un gran nombre de categories que encaixen en dimensions d'ordre major, i avalua la taxonomia final amb diferents tipus de criteris.

3.4.2. La dècada de 1940.

Les taxonomies de termes descriptius de trets de personalitat van ser emprades amb una gran varietat de propòsits per lexicògrafs, psicolingüistes, psicòlegs cognitius i altres estudiosos del llenguatge. També van servir com a base per a la construcció d'instruments en el desenvolupament de models multivariats de la estructura de la personalitat, com ha seguit demostrat per Cattell. Cattell (1943) va considerar que el "lexicon" de Allport-Odbert era una útil definició del que constituïa l'esfera del llenguatge de la personalitat. Sobre la base de jutjar les similituds semàntiques, va reduir el "lexicón" de aproximadament 4500 termes a 171 grups de sinònims. Escales d'avaluació bipolars van ser construïdes per a representar els grups de sinònims, i des de les seues intercorrelacions en un estudi d'avaluació per parelles, es van identificar 35 grups com "l'esfera estàndard reduïda de la personalitat". En posteriors estudis analítics, Cattell (1945) identifica 12 factors primaris sota els 35 grups.

Cattell va ser un assessor al Projecte d'Investigació en Selecció del Michigan VA (E.L.Kelly & Fiske, 1951), en el qual s'investigaren els procediments per a la selecció d'estudiants graduats en psicologia clínica. Les "dades bàsiques d'avaluació" en aquest projecte eren un grup de 22 escales d'avaluació bipolar seleccionades dels 35 grups de Cattell. Aquest disseny va permetre a Fiske millorar

el seu primer estudi sobre la consistència de la estructura de factors primaris entre avaluacions procedents de diferents fonts (Fiske, 1949). Dos importants conclusions es deriven d'aquest estudi: (1) "un alt grau de consistència existeix entre les estructures factorials trobades entre les diferents fonts d'avaluació", (2) les dades suggereixen una solució de 5 factors (no de 12).

Durant aquesta mateixa dècada els dos principals projectes d'investigació taxonòmics de J.P. Guilford i de Hans J. Eysenck estaven començant a prendre forma. Guilford (1948) es va centrar en promoure una comprensió més ampla de les aproximacions factorials analítiques per a mesurar el desenvolupament i aplicar estos mètodes a l'estudi dels trets de personalitat. La primera descripció d'Eysenck (1947) dels seu model estructural de dos factors també apareix en esta època.

3.4.3. La dècada de 1950

Els anys 50 van ser un període de desenvolupament interromput en la història del model dels Cinc Grans i no va ser fins als acabaments d'aquesta dècada quan es va reconèixer la importància de la demostració de Fiske.

Encara que va haver poca investigació de la rellevància directa del model de cinc factors, hi havia dues línies de desenvolupament en l'avaluació de la personalitat que posen els fonaments per a la reemergència del model en anys posteriors. Per una banda la filosofia de la ciència, que està darrere de la idea de la validesa de constructe (Cronbach & Meehl, 1955; Lovinger, 1957), van animar molt els enfocaments substantius per a la construcció de tests. Açò va fer que la perspectiva empírica amplament mantinguda associada amb el MMPI i als enfocaments substantius fora compatible amb l'avaluació dimensional i les teories sobre l'estructura de la personalitat. Els cinquanta van ser també el període en què les aproximacions analítiques factorials a la estructura de la personalitat van aflorar. Cattell (1957) i Guilford (1959) van presentar les principals revisions dels seus programes de investigació estructural i van aparèixer nombrosos estudis del 16 PF i dels GZTS.

3.5.4. La dècada de 1960

Ernest Tupes va ser un membre del personal de l'anteriorment esmentat Projecte d'Investigació en Selecció del Michigan VA, i en el treball posterior en la Base de les Forces Aèries de Lackland va utilitzar 20 de les 22 escales d'avaluació bipolar de l'anterior projecte, en l'avaluació dels cadets de la Acadèmia de les Forces aèries. Investigant l'estructura factorial de l'avaluació per iguals sobre estes 20 variables, Tupes i Christal (1958) van trobar una clara i generalitzable estructura de cinc factors que van identificar com a Extraversió, Agradabilitat, Consciència, Estabilitat Emocional i Cultura. A més a més, tant les escales d'avaluació individual com les puntuacions en els cinc factors de personalitat estaven relacionades amb una important variable criteri, tal com els informes d'Efectivitat, que eren avaluacions sobre la habilitat dels cadets per al lideratge o potencial per a ser oficials fetes per companys, per algun superior i per oficials. Per exemple, les correlacions entre les puntuacions en cada factor i els informes d'Efectivitat en tres classes de cadets eren: Extraversió (0.24), Agradabilitat (0.35), Consciència (0.60), Estabilitat Emocional (0.58) i Cultura (0.53) (Tupes & Kaplan, 1961).

Tupes i Christal (1961) investigaren la natura "universal" de la solució dels cinc factors per comparacions directes dels resultats factorials de huit mostres altament diverses de subjectes. Quatre d'estes mostres eren militars, dos eren mostres d'estudiants universitaris de Cattell i dos eren de l'estudi de Kelly i Fiske d'estudiants graduats. Les variables d'avaluació dels trets de personalitat en totes les mostres s'havien derivat dels 35 grups de Cattell. L'estabilitat de la solució dels cinc factors a través de les diverses mostres i condicions era destacable.

Sens dubte, l'impacte del suport de Tupes i Christal sobre la comunitat psicomètrica de principis dels 60 podria haver estat limitat pel fet que tots els seus informes tenien la forma d'informes tècnics del Laboratori de Personal de Lackland i circulaven entre un grup distingit, però reduït de civils. De no haver segut per un article publicat per Warren Norman, un distingit civil la investigació del qual va ser recolzada pel Laboratori de Personal, ben bé podria haver hagut altra "interrupció" en el desenvolupament històric dels "Cinc Grans".

El paper de Norman (1963) és una fita fonamental en el desenvolupament històric del model dels cinc factors perquè va proporcionar: (1) una clara declaració de les raons i procediments per a desenvolupar una taxonomia d'atributs de personalitat ben estructurada; (2) el criticisme psicomètric dels treballs factorials inicials de Cattell i un suport de la rotació ortogonal analítica; (3) una comparació analítica de la generalitzabilitat de la solució dels cinc factors en un disseny experimental apropiat; i (4) una cridada per al desenvolupament de mesures d'auto-informe dels cinc factors, utilitzant la comparació d'iguals com a criteri. (Wiggins i Trapnell, 1997).

Encara que va ser clarament un entusiasta dels Cinc Factors, Norman compartia l'escepticisme dels investigadors primerencs al plantejar-se la suficiència de estos factors i sentia que "era el moment de retornar al toll total dels noms dels trets en el llenguatge natural, en lloc de buscar indicadors de personalitat addicionals no fàcilment assumits sota un o altre d'aquests cinc factors recurrents" (Norman, 1963; pàg.582). Actuant segons les seues pròpies recomanacions, Norman va retornar al novament disponible *Tercer Nou Diccionari Internacional de Webster (1961)* i va desenvolupar un nou grup de 18.125 termes que van ser rigorosament reduït i classificat (Norman, 1967) per a proporcionar les bases per a les més contemporànies taxonomies d'atributs de personalitat, incloent aquella desenvolupada per Goldberg i els seus col·laboradors (John i altres, 1988, pp. 184-189).

03.5.5. La dècada de 1970

Les contribucions de Norman a la tradició dels cinc factors porta a alguns a caracteritzar el model com "els Cinc de Norman" (*The Normal Five*) (Bouchard, Lalonde, & Gagnon, 1988). Des d'una perspectiva estrictament històrica, un podria estar temptat a caracteritzar el model com "els Cinc de Cattell", però això suposaria donar un seriós pas en fals (*faux pas*). Malgrat els seus orígens en les escales d'avaluació i grups (clusters) que ell va desenvolupar, Cattell mai va acceptar l'alternativa de cinc factors als seus 20 o més factors primaris, ni estava disposat a els Cinc Grans com a aproximacions útils a cinc dels seus nou o més factors de segon nivell (Cattell, 1973). Encara que les raons per renegar del model dels cinc factors semblen ser més metodològiques que teòriques, cal tenir en compte la relació tan estreta entre mètode i contingut que existeix en la teoria de Cattell de la

personalitat. Més que qualsevol altre teòric, Cattell inclou mètodes específics d'investigació de l'anàlisi factorial en la seua recerca per a destacar determinants de variables fenotípiques (Wiggins, 1984).

Les objeccions de Cattell (1973) a les solucions de cinc factors, i a altres solucions de dimensions relativament menudes, són que: (1) les matrius de correlació han segut infra-factoritzades; (2) els factors han segut mecànicament, normalment ortogonalment, rotats mitjançant grups de variables superficials ("cluster chasing" / perseguint el grup); i (3) els factors resultants són sovint "pseudo factors de segon ordre", més que vertaders o fonamentats factors de segon nivell. La preocupació de Cattell és que factors que en realitat són factors de nivell secundari puguen erròniament correlacionar amb un grup de factors primaris i aparèixer en el primer nivell. Esta preocupació reflexa la seua preferència conceptual per els factors primaris: " la evidència és que els primaris... són científicament més importants i constants i que els secundaris són més fonedissos (que desapareixen) i sobre tot relacionats amb circumstàncies accidentals de un grup particular" (p.107).

Les preferències conceptuais i metodològiques de Cattell estan lluny de ser compartides universalment, i els anys setanta va ser un període en què aquestes preferències van anar canviant-se per treballadors de dins i de fora de la tradició cattelliana (ex. Adcock, 1972; Digman, 1972; Eysenck, 1972; Goldberg, Norman & Schwartz, 1972, 1980; Howart, 1976; Howarth & Browne, 1971; Karson & O'Dell, 1974; Sells, Demaree & Will, 1970).

3.5.6. La dècada de 1980

Des del criteri relativament cru de comptar les citacions d'actualitat, pot semblar que l'interès i la defensa del model dels Cinc Grans ha passat per un nombre elevat de falsos començaments al llarg dels anys i després explota en els vuitanta. Tanmateix, el desenvolupament ha estat més gradual, i la major part s'ha centrat al voltant del treball i l'energia de Lewis R. Goldberg en l'Institut d'Investigació d'Oregon (ORI, Oregon Research Institute). Des de 1960, l'ORI era un lloc al qual estudiants eren convidats a anar a passar períodes de temps que variaven des de pocs dies fins a alguns anys. Des de les primerenques col·laboracions amb Norman, Goldberg ha tingut un constant interès en proporcionar

una base psicomètrica i lèxica ferma per a les dimensions dels Cinc Grans, i aquest interès ha estat amplament transmès a altres.

Durant els anys vuitanta, el treball publicat de Goldberg va servir com una introducció als Cinc Grans per a una audiència més jove i renovava l'interès d'investigadors més experimentats.

“Després de la nostra experiència amb aquestes escales –les escales d'avaluació de Cattell- el nostre interès en el model dels Cinc Grans va minvar, i va retornar només quan Goldberg (1981, 1982, 1983) va renovar la recerca de les dimensions universals en els noms dels trets i va desenvolupar un instrument millor” (McCrae & Costa, 1985b, p. 165).

La continuïtat es també evident en l'interès constant de John Digman en el model de personalitat dels cinc factors. Els primers estudis de Digman (1963, 1972) sobre escales de personalitat de xiquets suggereixen que un nombre relativament menut de factors eren suficients per a caracteritzar aquest domini, i posteriors anàlisis d'aquest i altres estudis d'adults el van convèncer de la importància de les dimensions dels Cinc Grans (Digman, 1979), que ha continuat defenent al llarg de 20 anys (Digman, 1989; Digman & Inouye, 1986; Digman & Takemoto-Chock, 1981). A més a més de la seua demostració multivariada de la natura ubíqua de l'estructura de cinc factors, Digman (1985) ha estat especialment preocupat amb la interpretació essencial dels factors per ells mateixa en la línia dels constructes de personalitat primerencs. El capítol sobre la estructura de la personalitat publicat en el *Annual Review of Personality* (Digman, 1990) està gairebé exclusivament referit a la literatura dels Cinc Grans i reflexa agradablement l'actual zenit (*zeitgeist*) en aquest camp.

3.5.7. La dècada de 1990 i estudis recents (2000 / 2005)

En l'actualitat, dintre dels estudis que tracten sobre l'estructura de la personalitat, el model dels Cinc Grans s'imposa majoritàriament, existint un gran consens del que pràcticament només s'aparten les propostes de Cattell, amb els 16 factors i la d'Eysenck, amb tres. (Sanjuan, 2003). Açò suposa una gran avanç, donat que comptar amb una taxonomia acceptada per un ample nombre d'experts, possibilita l'enteniment entre ells i l'avanç en la investigació. Tanmateix, encara que

va arribant-se a un consens, també és cert que no hi ha un acord total en quant a la denominació dels Factors ni en les variables o trets de personalitat que queden inclosos en cadascun dels factors o dimensions de Personalitat.

En quant a la denominació, els factors sobre els quals hi ha més acord són el I (*Extraversió*) i el IV (*Neuroticisme v.s. Estabilitat Emocional*). També existeix prou consens respecte al factor II (*Amabilitat*, també anomenat *Afabilitat* o *Agradabilitat*). Existeix un menor acord respecte a la denominació dels altres dos factors. Així al factor V se l'ha anomenat *Cultura*, *Intel·lecte* o *Obertura a l'Experiència* i al factor III se l'ha nomenat *Responsabilitat*, *Consciència*, *Escrupolositat* o *Perseverància* ("Tesón" en castellà). Tanmateix, el fet de que els noms siguin diferents no significa que els factors necessàriament difereixen, donat que les variables que conformen cada factor són bastant semblants (John, 1990).

Digman (1990) i Goldberg (1993) consideren que sobre el contingut de cadascun dels factors, en general es pot dir que:

- Hi ha acord entre els teòrics dels Cinc Grans en la dimensió I (Extraversió) i la dimensió IV (Neuroticisme *versus* Estabilitat Emocional).
- Existeix una considerable semblança, però no identitat, en el contingut del factor III (Persistència) entre les diferents propostes.
- En el factor V és en el que es donen les majors discrepàncies donat que mentre algunes propostes l'entenen com Obertura, altres arrepleguen fonamentalment els aspectes d'Intel·lecte o Imaginació.
- En el factor II (Afabilitat) es donen algunes discrepàncies, donat que alguns aspectes del factor (com per exemple la cordialitat) també saturen en la dimensió d'Extraversió, per la qual cosa alguns autors en lloc d'incloure'ls en Afabilitat ho fan en Extraversió.

Respecte a aquest últim punt, McCrae i Costa (1997) en concordància amb el que trobaren en mostres americanes, en una mostra coreana trobaren que el tret de *Cordialitat* saturava amb un pes de 0,65 en la dimensió d'Extraversió i també amb un 0,45 en Afabilitat. Un patró idèntic de resultats es va trobar en una mostra

espanyola en un estudi de Silva i col·laboradors (1994), així com en altre estudi de Kallasmaa, Allik; Realo i McCrae (2000) amb una mostra d'Estònia. L'estudi de Silva va trobar que Cordialitat saturava amb un 0,68 en Extraversió i amb 0,46 en Afabilitat, mentre que en la mostra estoniana es va trobar que saturava 0,60 en Extraversió i 0,44 en Afabilitat. Si un tret de personalitat satura en més d'un factor implica que és característic d'ambdós factors o més, per la qual cosa no podríem parlar de factors independents sinó de factors que comparteixen algunes de les seues característiques que els defineixen. En alguns treballs també s'ha trobat que l'*Assertivitat*, aspecte de l'Extraversió, saturava en la dimensió d'Afabilitat. En una mostra portuguesa saturava un $-0,55$ en Afabilitat (McCrae i Costa, 1997), en la mostra espanyola un $-0,31$ (Silva i col., 1994) i en la mostra estona un $-0,41$ (Kallasmaa i col., 2000). McCrae i Costa (1997) també troben en les mostres americanes resultats semblants i argumenten que les persones assertives tenen la tendència a ser dominants (Baixes en Afabilitat). Això explicaria les correlacions negatives en Afabilitat trobades també en les mostres espanyola, estona i portuguesa.

Una cosa semblant succeeix amb *Hostilitat*, a la que és considera un aspecte del Neuroticisme, però que també satura en la dimensió d'Afabilitat. En una mostra americana obté un pes de 0,63 en Neuroticisme i un de $-0,48$ en Afabilitat (Costa, McCrae i Dye, 1991); en una mostra coreana obté un pes de 0,58 en Neuroticisme i un 0,52 en Afabilitat (McCrae i Costa, 1997); en la mostra espanyola, satura un 0,35 en Neuroticisme i amb un $-0,76$ en Afabilitat (Silva i col., 1994) i en la mostra estona arriba a un 0,66 en Neuroticisme i un 0,56 en Afabilitat. Estos resultats són esperables donat que les persones que són hostils sovint tenen dificultats en les relacions amb els demés (baixa afabilitat). Com podem concloure dels resultats anteriors i com a resum podem dir que *Cordialitat* i *Assertivitat*, que són aspectes del factor d'Extraversió, també podrien ser incloses en el factor d'Afabilitat, i que la *Hostilitat* que pertany al Neuroticisme, també es podria incloure en Afabilitat.

Pel que podem veure a partir dels resultats dels estudis anteriorment esmentats, alguns factors no són del tot independents, donat que alguns trets definitoris d'aquests factors també estan definint alguna cosa característica d'altre factor, la qual cosa suposa un gran problema metodològic amb implicacions

conceptuals (Sanjuan, 2003). Per resoldre el problema de la falta de consens, un treball de John (1990) ha intentat arribar a un acord sobre quines característiques pertanyen a cadascun dels factors, per a la qual cosa va partir d'una llista d'adjectius desenvolupats prèviament al descobriment dels Cinc Grans i va demanar a 10 jutges que classificaren els 300 adjectius dels que constava la llista en cadascun dels cinc factors sempre que fora possible o en una sisena categoria si no ho era. L'acord entre jutges va ser prou alt, en valors que anaven entre un 0,90 per al factor IV fins a 0,94 per al factor V. Setanta sis dels adjectius van ser assignats a algun dels cinc factors amb un acord del 100 %, mentre que altres 36 adjectius es classificaren amb un acord del 90%. El total d'aquests termes es presenten a la taula següent, en la que podem veure els adjectius classificats en funció dels cinc factors.

Adjectius assignats a cadascun dels pols dels Cinc Grans factors

FACTOR I	BAIX	Tranquil, reservat, vergonyós, silenciós, tímid, solitari.
	ALT	Parlador, assertiu, actiu, energètic, obert, franc, dominant, fort, entusiasta, presumptuós, sociable, valent, aventurer, sorollós, líder.
FACTOR II	BAIX	Crític, gelat, hostil, bregador, dur de cor, poc amable, cruel, sever, poc agraït, agarrat.
	ALT	Simpàtic, amable, agraït, afectiu, blanet de cor, càlid, generós, confiat, útil, indulgent, agradable, afable, cordial, cooperatiu, gentil, elogiador, sensible.
FACTOR III	BAIX	Despistat, desordenat, frívol, irresponsable, descuidat, poc formal, oblidadís.
	ALT	Organitzat, detallista, planificador, eficient, responsable, fiable, de confiança, concienzut, precís, pràctic, pausat, que té cura, caut.
FACTOR IV	BAIX	Tens, ansiós, nerviós, malhumorat, preocupat, susceptible, poruc, s'autocompadeix, temperamental, inestable, es castiga, emotiu.
	ALT	Estable, calmat, satisfet, poc emotiu.
FACTOR V	BAIX	Ordinari, interessos estrets, senzill, superficial, poc intel·ligent.
	ALT	Interessos amplis, imaginatiu, intel·ligent, original, penetrant, curiós, sofisticat, artístic, llest, ocurrent, perspicaç, enginyós, graciós, amb recursos, informat, lògic, civilitzat, prudent, refinat, digne.

TAULA 3.4. Adjectius assignats a cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat, adaptat per John (1990) de McCrae, Costa i Busch, (1986).

CAPÍTOL IV:

FACTORS DE PERSONALITAT EN EL MODEL DELS “CINC GRANS”.

CAPÍTOL IV:

FACTORS DE PERSONALITAT EN EL MODEL DELS "CINC GRANS".

En aquest capítol anem a fer una revisió de cadascun dels cinc factors de Personalitat considerats en el model dels "Cinc Grans" per separat, tenint en compte com s'han entès cadascun dels factors al llarg del temps i en l'actualitat.

Encara que, com ja hem vist al Capítol III, cada model ha anat variant els factors que considerava més importants, la nomenclatura dels factors, així com les característiques de personalitat que incloïa cada factor, darrerament hi ha prou consens en la consideració dels següents factors de personalitat que analitzarem per separat en aquest capítol: Extraversió, Agradabilitat, Persistència, Estabilitat Emocional i Obertura a l'Experiència.

Les anàlisis de Goldberg (1990) de la llista de trets de Norman (1963, 1967) repetidament confirmen l'estructura de cinc factors; ell és qui va suggerir el terme de "Cinc Grans" (*Big Five*) per a descriure aquesta estructura. La recent literatura sobre els Cinc Grans factors de personalitat proporciona evidència suficient per a la fermesa d'aquesta estructura i està sent la base per a un ressorgiment de l'interès en l'avaluació de la personalitat. Aquest model ha estat ben documentat amb dades originàries de diverses mostres (homes i dones normals, pacients, xiquets i adults) i transculturalment en diversos països inclòs Espanya, Alemanya, Japó, Holanda, Hongria, Itàlia, Israel, Turquia, Filipines ... (Quevedo-Aguado *et. al*, 1996; Montag i Levin, 1994; Szirmák i Boele de Raad, 1994; Di Blas i Forzi, 1998; Somer i Goldberg, 1999; Church, Katigbak i Reyes, 1996.).

4.1. L'EXTRAVERSIÓ.

L'extraversió és una característica molt coneguda. Per a la majoria de les persones, el terme "extravertit" ràpidament li evoca la imatge d'algú que busca fora i gaudeix de la companyia dels altres, algú que es troba segur i còmode en situacions socials. Altres descriptors de l'extraversió inclouen ser valent, atrevit, assertiu, viu,

energètic, entusiasta i optimista. Contràriament, la caracterologia oposada, la introversió, pot ser descrita de manera general com més calmada i reservada, i menys efectiva interpersonalment (Watson, D, & Clark L.A., 1997).

Introversió-Extraversió (que ací nomenarem simplement “Extraversió”) també és un concepte extremadament important en la psicologia dels trets (“*rasgos*”). Per exemple, un factor d’Extraversió pot ser identificat en gairebé qualsevol inventari de personalitat multidimensional, com ara el Qüestionari de Personalitat Multidimensional (MPQ; Tellegen, 1982, 1985), el Formulari d’Investigació de Personalitat (Personality Research Form, PRF; Jackson, 1984) i el Qüestionari de 16 factors de Personalitat (16PH; Cattell, Eber & Tatsuoka, 1980), (en Watson, D & Clarck, L.A., 1997).

Alguns aspectes d’Extraversió han segut aïllats en alguns instruments no especialment dissenyats per avaluar trets de personalitat, incloent per exemple l’Inventari Psicològic de Califòrnia (CPI; Gough, 1987) i l’Inventari de Personalitat Multifàsic de Minnesota (MMPI, Hathaway & McKinley, 1943; veure Costa, Busch, Zonderman & McCrae, 1986). De la mateixa manera, una dimensió general d’Extraversió ha estat identificada en un inventari dissenyat per a mesurar trets i conductes rellevants a trastorns de personalitat (Clark, 1993; Clark, Vorhies, & McEwen, 1994). A més a més, l’Extraversió ha estat inclòs com a factor d’ordre superior en es principals esquemes taxonòmics de trets de personalitat que s’han desenrotllat durant els passats 50 anys. Per exemple, l’interès general s’ha centrat en el model de personalitat dels Cinc Factors que invariablement inclou l’Extraversió com a una de les seues dimensions constituents (ex. Digman, 1990; Goldberg, 1993; McCrae i Costa, 1985, 1987). Altres teòrics (Eysenk & Eysenck, 1975; Tellegen, 1985) han proposat pel contrari estructures de tres factors, però tanmateix retenen l’Extraversió (o una dimensió conceptualment comparable) en els seus models. Encara que falta una taxonomia de trets de personalitat consensuada, cada model inclou l’Extraversió com un dels seus factors constituents. (en Watson, D & Clarck, L.A., 1997).

El concepte d’*Extraversió* és sovint vist tipològicament, amb “extravertits” i “introvertits” definint categories discretes i autolimitades. Tanmateix, la investigació consistentment ens mostra l’Extraversió com una *dimensió* de diferències individuals; és a dir, encara què casos extrems poden trobar-se en ambdós pols del

factor, les puntuacions poden estar en qualsevol lloc d'un ample continu. A més a més, la major part dels individus obtenen puntuacions intermitges en el tret, i no poden ser identificats clarament com a introvertits o extravertits. Per altra banda, l'Extraversió és una dimensió molt general (d'ordre superior) que està així mateix composta per trets més específics o primaris; la seua existència és inferida des de covariacions observades empíricament entre estos trets primaris (Watson, D, & Clark L.A., 1997).

4.1.1. CONCEPCIONS PRIMERENQUES DE L'EXTRAVERSIÓ.

4.1.1.1. ASPECTES CONTRADICTORIS DE L'EXTRAVERSIÓ.

Encara que en les diferents conceptualitzacions teòriques sobre l'extraversió totes comparteixen alguns trets més destacats (per exemple, la sociabilitat, la facilitat de conversa...), una revisió més exhaustiva d'aquests models fa veure alguns fets inconsistents i fins i tot contradictoris. Per exemple, la descripció que ens ofereix Costa i McCrae (1985) s'assembla molt a la concepció popular sobre l'extravertit:

"A més a més d'agradar-li la gent i preferir grups grans i reunions, els extravertits també són assertiu, actius i xerraires; els agrada la excitació i la estimulació, i tendeixen a ser alegres. Són enèrgics i optimistes" (p.10).

Per contrastar, el retrat que ens ofereix Eysenck i Eysenk (1975) és:

"El típic extravertit és sociable, li agraden les festes, té molts amics, necessita tindre gent a la qui parlar-li, i no li agrada llegir o estudiar per ell mateix, sols. Desitja l'excitació, agafa reptes, actua impulsivament i és generalment un individu impulsiu. Sempre té una resposta a punt, i generalment li agraden els canvis; està lliure de preocupacions, fàcil de portar, optimista i li agrada "riure i estar alegre"... en general els seus sentiments no estan sota el seu control i no sempre és una persona de confiança" (p.5).

Aquestes dues descripcions són completament consistents en alguns aspectes bàsics. Les dues destaquen que els extravertits són sociables, xerraires, alegres i optimistes, i que gaudeixen dels canvis i de la excitació en les seues vides. Tanmateix, per damunt d'això, hi ha algunes divergències molt agudes: La més destacada, és que Eysenck & Eysenk –però no Costa i McCrae- argumenten que els extravertits són impulsius, arriscats, i d'alguna manera, de poca confiança.

Parlant de manera general podríem dir que el extravertit “eysenckià” sembla més pobrament socialitzat que els individus descrits per Costa i McCrae.

Una anàlisi d'altres conceptualitzacions rellevants revela l'existència de discrepàncies encara més grans. Per exemple, Hogan (1983) i Tellegen (1985) emfatitzen que els extravertits, a més a més de ser fàcils i influenciables socialment, són ambiciosos, molt treballadors i individus orientats a obtenir resultats, a la realització. Per tant, malgrat les característiques compartides, aquests individus darrerament semblen destituir a aquelles persones impulsives, divertides i de poca confiança descrites per Eysenck (Watson D. i Clark, L.A., 1997).

4.1.1.2. ORIGEN DEL CONCEPTE D'EXTRAVERSIÓ.

El concepte d'Introversió-Extraversió va ser introduït per Jung (1921), encara que William James (1907) i altres havien proposat alguns esquemes tipològicament semblants (veure J.P. Guilford & Braly, 1930, per a una revisió d'aquests models primerencs). En la teoria de Jung, introversió i extraversió no eren trets de personalitat *per se*, sinó que representen diferents actituds i orientacions cap al món. Els introvertits estan orientats cap a experiències subjectives internes, focalitzant-se en els seus propis pensaments, sentiments i percepcions. Conseqüentment, tendeixen a ser introspectius, rumiatius, i preocupats per ells mateix, i aparenten ser calms, associables i reservats. Pel contrari, els extravertits estan més enfocats externament i objectivament. Estan més preocupats per altra gent i pel món que els envolta, i orientats més a l'acció que al pensament. Són vistos pels altres com més actius, externs i sociables.

En termes disposicionals moderns aquest concepte junguà clarament és multidimensional, combinant diversos trets no relacionats. Com s'esperava els extravertits són més sociables, però també són descrits com a més actius i impulsius, menys disfòrics i menys introspectius i menys preocupats per ells mateix que els introvertits. Aquesta multidimensionalitat va ser ràpidament reconeguda per investigadors que tractaven de mesurar el constructe empíricament (J.P. Guilford & Braly, 1930). Poc després, J.P. Guilford i Guilford (1934, 1936) –utilitzant la llavors “nova tècnica” d'anàlisi factorial- demostraren que els ítems d'introversió-extraversió existents podrien ser factoritzats en diversos trets distints, incloent

sociabilitat, Neuroticisme, introspecció, impulsivitat i masculinitat-feminitat (en Watson D. & Clark, L.A., 1997).

4.1.1.3. L'EXTRAVERSIÓ EN EL MODEL DE GUILFORD.

En estudis posteriors, J.P. Guilford i els seus col·laboradors es centraren en elaborar escales per a mesurar cadascun d'aquests específics trets; estos esforços els dugueren a la creació del *Guilford-Zimmerman Temperament Survey* (GZTS; J.P. Guilford & Zimmerman, 1949; veure també J.S. Guilford & Zimmerman, Guilford, 1976). La conclusió més important que es deriva d'aquests estudis va ser que els ítems de Sociabilitat, Emocionalitat negativa i Introspecció/Impulsivitat romanien separats, fins i tot en els factors d'ordre superior. Per tant, Guilford identifica tres factors d'ordre superior amb aquelles dades, dos dels quals són ací especialment rellevants. El primer, que ell anomena "Activitat Social", està format per tres trets primaris: Ascendència (dominància *versus* submissió), Sociabilitat (interès social *versus* *aloofness), i Activitat general (energia *versus* lentitud). Esta dimensió d'ordre superior clarament pot ser identificada amb el constructe d'Extraversió.

Irònicament, Guilford aplica el terme "Introversió-Extraversió" al factor d'ordre superior format per les escales de "*Rhathymia*" (contenció *versus* impulsivitat) i "*Thoughtfulness*" (reflexivitat *versus* irreflexivitat). Per tant, Guilford va veure els aspectes d'impulsivitat i irreflexió del concepte originalment junguà com el cor de l'extraversió. Darrerament, tan mateix, els noms dels factors són menys importants que el fet comprovat que la sociabilitat/energia i la impulsivitat/irreflexivitat del concepte de Jung en el fons defineixen factors separats, fins i tot als nivells més generals (Watson D. i Clark, L.A., 1997).

4.1.1.4. L'EXTRAVERSIÓ EN EL MODEL D'EYSENCK.

És en aquest context en el que podem veure l'evolució del model de H.J. Eysenck d'Extraversió. Consistentment amb la interpretació de Guilford sobre nucli o cor del constructe, Eysenck va utilitzar l'escala de "*Rhathymia*" (contenció *versus* impulsivitat) com el punt de sortida per a la construcció de la seua escala d'extraversió original, que va ser inclosa en *l'Inventari de Personalitat de Maudsley* (MPI; Eysenck, 1959). El seu anàlisi dels 261 ítems de Guildford finalment el van

dur a construir una escala formada majorment per qüestions de l'escala de "Rhathymia" i de l'escala de Sociabilitat GZTS, *Guilford-Zimmerman Temperament Survey* (J.P. Guilford & Zimmerman, 1949; Eysenck & Eysenck, 1969; J.P. Guilford, 1975). Esta composició d'ítems es manté essencialment en la versió posterior de l'escala, que va ser inclosa en l'inventari de Personalitat d'Eysenck (EPI; Eysenck & Eysenck, 1968).

Per tant, l'Extraversió d'Eysenck originalment conté elements tant de Sociabilitat com d'Impulsivitat. Tanmateix, el fet que Guilford trobara que aquests components eren independents un de l'altre, i que aquesta troballa es replicara amb diferents investigadors, ha fet que ara es considere generalment que la Impulsivitat deu desvincular-se de la Sociabilitat, Energia i altres aspectes de la Extraversió (J.P. Guildford, 1975; Zuckerman, Kuhlman & Camac, 1988).

Eysenck observa un patró semblant amb les seues pròpies dades, i per això ha tret el component d'Impulsivitat de l'última escala d'Extraversió que està continguda en el Qüestionari de Personalitat d'Eysenck (EPQ; Eysenck & Eysenck, 1975).

A diferència de la majoria de teòrics en esta àrea, Eysenck sempre ha estat interessat principalment en els factors d'ordre superior en ells mateixa, i mai ha articulat una estructura sistemàtica al nivell dels trets primaris. Més recentment, tanmateix, ha suggerit que la extraversió està formada per nou trets primaris, molts d'ells coincideixen amb els de Guildford (ex.: Sociable, dominant, assertiu, actiu, viu, animat), però altres dels quals continuen l'ombra cap a la impulsivitat (recerca de sensacions, aventurat, lliure de preocupacions) (Eysenck & Eysenck, 1985).

4.1.1.5. L'EXTRAVERSIÓ EN EL MODEL DE CATTELL.

Cattell va treballar més o menys independentment de Guilford i d'Eysenck, però darrerament identificava una dimensió d'Extraversió d'ordre superior molt semblant. Esta línia d'investigació s'originava amb l'esforç d'Allport i Odbert (1936) per arreplegar una llista exhaustiva de termes relacionats amb trets de personalitat en llengua anglesa. Allport i Odbert eventualment establiren una llista de 4.504 termes que clarament representaven trets de personalitat. Cattell (1945, 1946) va reduir aquest paquet a un grup més pràctic de 35 grups (*clusters*)

mitjançant classificacions del contingut racional i anàlisi de clusters. Estudis factorials posteriors conduïren a Cattell a construir el seu grup de 16 factors primaris de personalitat (Cattell, 1980).

Com Guilford, Cattell va estar sempre més interessat amb aquests trets primaris que amb les dimensions d'ordre superior. Tanmateix, els anàlisis factorials del 16PF consistentment confirmen la existència d'un factor d'Extraversió d'ordre superior que és definit per cinc trets primaris (Cattell, 1980):

A: fàcil de dur, cordial *versus* reservat, imparcial

E: dominant *versus* sumís

F: entusiasta *versus* ensopit

H: aventurer *versus* tímid

Q₂: socialment immers *versus* autònom

4.1.1.6. INTEGRACIÓ DELS MODELS PRIMERENCS SOBRE L'EXTRAVERSIÓ.

Les dimensions d'ordre superior identificades per Guilford, Eysenck i Cattell estan fortament relacionades unes a altres i tenen diversos trets en comú. Els termes més consistentment esmentats són Ascendència i Sociabilitat. Els extravertits són vist com a gregaris, amigables, dominants i fàcils socialment. Ells gaudeixen estant amb altra gent i es senten confiats i confortables quan interactuen amb ells. Tots els punts de vista emfatitzen els aspectes social/interpersonal del constructe.

Eysenck i Cattell veien els extravertits com a individus intrèpids i aventurers que buscaven excitació i estimulació en les seues vides; aquesta recerca de sensacions més enllà inclou el prendre riscos en el model d'Eysenck. A més a més, Guildford i Eysenck ambdós argumenten que els extravertits són actius, vius i plens d'energia. Finalment, també Eysenck i Cattell inclouen un componen afectiu substancial en els seus models, descriuen als extravertits com a alegres, optimistes i entusiastes. Com veurem més endavant, aquesta energia i els components afectius han esdevingut encara més destacables en formulacions recents.

4.1.2. CONCEPCIONS CONTEMPORÀNIES DE L'EXTRAVERSIÓ.

4.1.2.1. L'EXTRAVERSIÓ EN RELACIÓ AMB L'AFECTE POSITIU I NEGATIU.

Formulacions més recents han mantingut molts dels trets primaris tradicionals, incloent un reconeixement del component social/interpersonal. Tanmateix, també han hagut alguns canvis significatius, el més important està sent la focalització creixent sobre l'aspecte emocional positiu d'aquesta dimensió.

Per a comprendre estos canvis, devem examinar breument l'estructura de l'experiència emocional subjectiva. Alguns estudis han demostrat repetidament que l'estat d'ànim autoavaluat es caracteritza per dos dimensions dominants que reflecteixen el rol de la valència en l'experiència afectiva (Mayer & Gaschke, 1988; Watson, 1988b; Watson i Tellegen, 1985). Específicament, els termes d'estat d'ànim amb valència negativa co-ocurreixen fortament en individus, i es combinen per a formar un factor ample que anomenen "Afecte Negatiu" (AN); de la mateixa manera, estats d'ànim amb valència positiva també tendeixen a co-ocurrir i conjuntament componen la dimensió d'ordre superior anomenada "Afecte Positiu" (AP). Ambdues dimensions poden ser mesurades be com un estat (ex: fluctuacions en l'estat d'ànim transitòries) o be com un tret (ex: diferències individuals estables en el nivell afectiu general).

L'Afecte Negatiu (AN) representa el nivell d'angoixa i insatisfacció d'un mateix. Alt AN reflexa un ample marge d'estats d'ànim negatius, incloent por, angoixa, menyspreu, culpa, tristesa, disgust i insatisfacció personal. Pel contrari, l'Afecte Positiu (AP) representa un estat d'arousal plaenter que reflexa sentiments d'estar activa i efectivament compromès. Alt AP està format per termes que reflecteixen entusiasme (ex: *excitat, entusiasta*), alegria (*feliç, encantat*), energia (*actiu, enèrgic*), alerta mental (*atent, interessat*), i confiança (*fort, confiat*). Termes que suggereixen sentiments càlids i afiliatius (*amistós, sociable, cordial*) són també forts marcadors del factor d'AP.

Les escales de Afecte Positiu correlacionen significativament amb Extraversió, però no amb Neuroticisme, mentre que escales d'Afecte Negatiu estan substancialment correlacionades amb Neuroticisme, però generalment no relacionades amb Extraversió (Costa & McCrae, 1980, 1984; Emmons & Diener, 1986; Tellegen, 1985; Watson & Clark, 1984).

4.1.2.2. L'EXTRAVERSIÓ EN EL MODEL DE COSTA I MCCRAE.

Els resultats de les investigacions anteriors han dut als investigadors a explorar més profundament les relacions entre Afecte Positiu i Extraversió, i consegüentment a augmentar el component afectiu del constructe d'extraversió.

Costa i McCrae (1980, 1984) va ser els primers investigadors en explorar aquestes relacions sistemàticament i en incorporar les troballes al seu model (Costa & McCrae, 1985, 1982). Tal com subratllen Costa i McCrae, l'Extraversió està formada per sis trets primaris o facetes, alguns dels quals són molt semblants a aquells dels models primerencs (*Assertivitat, Recerca de Sensacions i Activitat*). Un modest canvi és que la *Sociabilitat* és dividida en dos facetes altament correlacionades, *Gregarietat* (desitjar la companyia dels altres) i *Cordialitat* (sentiment d'afecte cap als altres). El canvi més significatiu és la inclusió d'una faceta anomenada "*Emocions Positives*", Esta faceta reflexa les diferències individuals estables en la tendència a experimentar emocions positives; no és cap sorpresa que aquest tret estiga correlacionat significativament amb les escales d'Afecte Positiu (AP). És destacable, tanmateix, que totes les altres facetes de la Extraversió (especialment *Cordialitat, Activitat i Assertivitat*) estan també relacionades d'alguna manera amb l'estat de Afecte Positiu (Costa i McCrae, 1984). Tanmateix, Watson i Clark afirmen que les seues dades indiquen que les Emocions Positives no tenen necessàriament les fortes correlacions amb les mesures del tret d'Afecte Positiu; de fet, ells han trobat només que les facetes d'*Activitat, Assertivitat i Emocions Positives* totes correlacionen de manera semblant amb el tret de Afecte Positiu (Watson D. i Clark, L.A., 1997).

4.1.2.3. EL PUNT DE VISTA DE TELLEGEN: L'EMOCIONALITAT POSITIVA.

Encara que Costa i McCrae assignen un rol més prominent a les diferències individuals en Afecte Positiu (AP), ells encara veuen la sociabilitat –la preferència per, i gaudir de la companyia dels altres- com el cor o la essència de la dimensió (McCrae & Costa, 1987).

Tellegen (1985; Tellegen i al., 1988), tanmateix, proposa una reformulació radical del constructe. De fet, les diferències individuals en Afecte Positiu juguen un paper tan destacat en la conceptualització de Tellegen que ell ha proposat que la disposició d'ordre superior siga anomenada "Emocionalitat Positiva".

En el model de Tellegen, l'Emocionalitat Positiva és dividida en quatre facetes primàries. Un component, el *Benestar*, representa les diferències individuals en Afecte Positiu que defineix l'essència del constructe. Altres dues facetes reflecteixen les tendències interpersonals que han estat tradicionalment associades a l'Extraversió: *Potència Social* és una mesura d'ascendència o dominància, mentre que *Aproximació Social* mesura la sociabilitat o afiliació. El tret primari més important de Tellegen és la *Realització*: puntuacions altes indiquen que són ambiciosos, perfeccionistes i disposats a treballar hores seguint metes relacionades amb la realització. Per tant, el model de Tellegen també vincula aquest tret general amb la motivació eficaç (White, 1959), sentiments de competència i domini (Bandura, 1977), i un estil de compromís efectiu amb l'ambient d'un mateix. Aquest punt de vista del constructe emfatitza les seues qualitats adaptatives, productives i socialitzadores molt més que l'individu impulsiu, temerari, imprudent, atrevit, que busca sensacions, del model eysenckià.

4.1.2.4. L'ESQUEMA BIPARTITA DE HOGAN.

Tellegen i al. (1988) també destaquen que la Emocionalitat Positiva es divideix en dos subfactors en alguns dels seus anàlisis:

- Un subfactor que ells anomenen "Emocionalitat Positiva general" que està definit per la escala de Realització, i essencialment reflexa els aspectes de dominància, competència i domini del tret.
- El segon subfactor que és anomenat "Emocionalitat Positiva comuna" i és definit per la Proximitat Social; aquest representa la cara càlida, cordial i afiliativa de la disposició.

Curiosament, aquest esquema bipartit s'assembla al model proposat per Hogan (1983). Hogan opina que la Extraversió finalment hauria de dividir-se en dues disposicions distintes i separades, que ell anomena "*Surgència*" i "*Sociabilitat*". *Surgència* té a veure amb qüestions d'"estatus". Individus amb alta surgència són ambiciosos, tenaços i influents; són líders i tenen metes molt elevades per a ells en el treball i en altres activitats. Pel contrari, *Sociabilitat* es centra al voltant de qüestions de popularitat. Els individus sociables són amigables, expressius, exhibicionistes i gaudeixen estant al voltant de la gent.

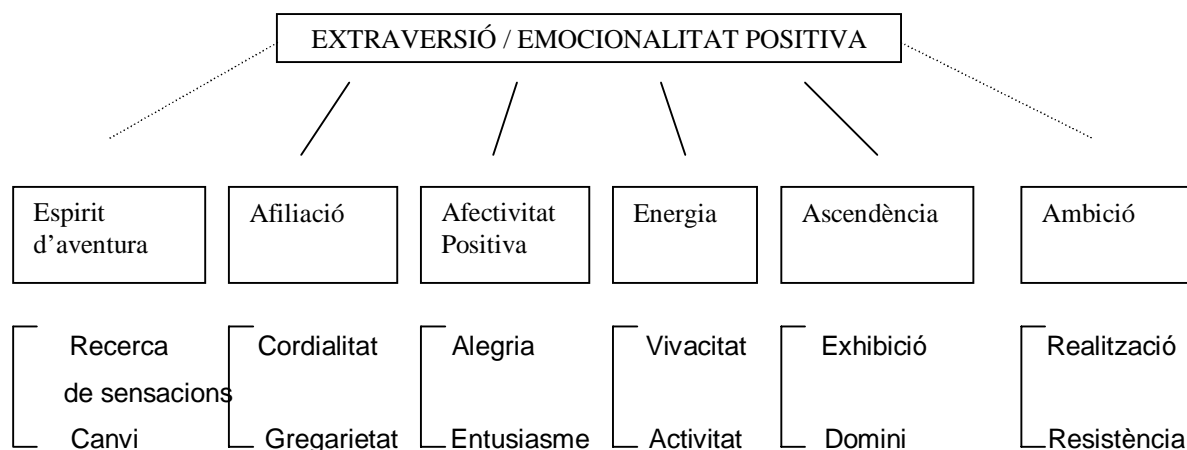
Es digne mencionar que estos esquemes bipartits produeixen factors que s'assemblen a les principals dimensions de la teoria interpersonal. Wiggins (1979) ha demostrat que dues dimensions apareixen de manera consistent en els estudis de trets interpersonals. Una dimensió pot anomenar-se "Status o Dominància", i és definida per *assertiu* i *autoconfiat* en un pol versus *sumís* i *insegur*, en el pol oposat; esta dimensió pot identificar-se amb la "Surgència" de Hogan i amb l'"Emocionalitat Positiva Agent" de Tellegen. La segona dimensió pot anomenar-se "Estima o Afiliació". *Cordial* i *Agradable* defineixen un pol, amb *fred* i *baralladís* en l'altre; açò és òbviament similar a la Sociabilitat de Hogan i a la Emocionalitat positiva Comuna de Tellegen.

Estos esquemes bipartits certament garantitzen més atenció en el futur. Darrerament estan provant-se les avantatges de dividir l'Extraversió en estos dos components. Com veurem, encara que estos dos subfactors estan d'alguna manera separats (contenen elements independents), també comparteixen característiques comunes (com ara l'experiència de l'afecte positiu), i combinen un nivell d'ordre superior. De moment, continuarem tractant l'Extraversió com un sols constructe d'ordre superior (Watson D. I Clark, L.A., 1997).

4.1.2.5. UN MODEL INTEGRATIU DEL CONSTRUCTE.

Watson i Clark (1997) proposen un model integratiu del constructe d'extraversió. El seu model és integratiu en el sentit que arreplega el ample marge de contingut que pot ser assumida en aquesta dimensió d'ordre superior; és a dir, conté tots els principals elements constitutius que estan inclosos en totes les formulacions actuals.

La figura 1 esquemàticament reflexa els tres nivells del constructe segons Watson i Clark. Al nivell més alt està la dimensió d'ordre superior, que ells anomenen Extraversió /Emocionalitat Positiva, per una banda mantenen la terminologia tradicional d'*Extraversió*, i per altra banda inclouen el terme alternatiu proposat per Tellegen d'*Emocionalitat Positiva*, perquè emfatitza el component afectiu positiu que des del punt de vista de Watson i Clark forma l'essència el constructe.

La dimensió d'ordre superior es divideix en el model de Watson i Clark en sis trets. Quatre d'estes facetes –Afilació, Ascendència, Afectivitat Positiva i Energia- estan connectades a la dimensió d'ordre superior per línies sòlides (contínues) indicant que són vistos com a elements centrals del constructe. Els altres dos components restants –esperit d'aventura i ambició- són concebuts com a elements menys centrals, per la qual cosa es connecten mitjançant línies discontinúes en l'esquema. Aquests dos components estan absents en algunes de les principals conceptualitzacions del constructe. Encara que l'ambició juga un paper important en els models de Hogan i de Tellegen, és omíttida en els altres models. De la mateixa l'esperit d'aventura, és inclòs d'alguna manera en els models d'Eysenck, de Costa i McCrae i Cattell, però està absent en els models de Hogan i de Tellegen. Costa i McCrae (1988, 1992) afirmen que l'Ambició actualment és un component del factor de Persistència o Consciència més que de l'Extraversió. La impulsivitat no s'inclou com un tret component de esta dimensió, encara que l'esperit d'aventura conté algunes qualitats relacionades (Zuckerman i al., 1988).

Al nivell més baix en la figura anterior, cadascun dels sis components es divideix en dos subtrets altament correlacionats entre ells. Per exemple, Les escales de Cordialitat i de Gregarisme tenen altes correlacions (Costa i McCrae, 1984), així

com les mesures de Realització (consecució de metes) i de resistència (Jackson, 1984).

Realitzarem a continuació una breu descripció de cadascun dels trets components del factor d'ordre superior d'Extraversió:

- L'Esperit d'aventura reflexa les diferències individuals en atreviment i aventura. Els qui puntuen alt desitgen canvis i varietat en les seues vides, i es troben avorrits i insatisfets quan el canvi està absent (*Canvi*). També gaudeixen amb activitats excitants i busquen ambients estimuladors (*Recerca de sensacions*).

- L'Afiliació representa el component de sociabilitat que ha segut prominent en tots els models d'extraversió. Persones altament afiliatives tenen sentiments de cordialitat i amiatat cap als altres, i donen una gran vàlua a les relacions interpersonals pròximes (*Cordialitat*). A més a més, estos individus gaudeixen amb la companyia dels altres i estan molt motivats cap a interaccions socials freqüents (*Gregarietat*).

- L'Afectivitat Positiva representa les diferències individuals estables en la freqüència i intensitat d'estats d'ànims positius. Els individus que puntuen alt freqüentment es senten feliços, alegres i són optimistes sobre el seu futur (*Alegria*). A més a més, troben que és fàcil estar excitats i entusiasmats sobre esdeveniments i activitats en les seues vides (*Entusiasme*).

- El component d'Energia avalua les diferències individuals en vigor. Informes de persones amb altes puntuacions manifesten una gran capacitat d'energia, i que es manegen a un ritme ràpid (*vivacitat*). Estos individus sovint tenen molts interessos i "*hobbies*", i pensen que duen unes vides completes, ocupades i interessants (*Activitat*).

- L'Ascendència reflexa diferències en assertivitat i perspectiva social. Aquells que puntuen alt generalment són teatrals i divertits, i els agrada ser el centre d'atenció en situacions socials (*Exhibicionisme*). També solen ser decidits i són bons líders, els agrada controlar i influenciar als altres (*Dominància*).

- L'Ambició reflexa diferències en conductes relacionades amb l'èxit, domini o competència. Individus altament ambiciosos els encanta trobar-se amb reptes i dominar tasques difícils; Aprecien l'excel·lència i mantenen altes

expectatives per a les seues conductes (*Realització*). També estan disposats a treballar hores i hores per tal d'aconseguir les seues metes, i perseveren fins i tot quan estan esgotats o frustrats (*Resistència*).

4.1.3. IMPLICACIONS I CONCLUSIONS SOBRE L'EXTRAVERSIÓ.

Les conceptualitzacions teòriques sobre la Extraversió han evolucionat gradualment al llarg dels passats 75 anys. Esta evolució implica elements tant de canvi com de continuïtat. La continuïtat s'ha vist reflectida en els components interpersonals del tret; tots els principals teòrics en esta àrea han vist –i continuen veient- als extravertits com a individus gregaris i amb ascendència social. Al mateix temps el constructe ha canviat d'una manera notable amb els anys. El que més destaca és que les primeres conceptualitzacions emfatitzaven que els extravertits eren irreflexius, imprudents, temeraris, impulsius, i poc fiables. Estos punts de vista tendien a retratar als extravertits d'alguna manera com a individus per socialitzar que estaven poc adaptats a les restriccions de la societat contemporània. Pel contrari, les els models recents tendeixen a destacar els aspectes més adaptatius i productius de la disposició. Per tant, els extravertits, a més a més de la seua facilitat social i gregarietat, són considerats cada vegada més com ambiciosos, molt treballadors i dominants. Les consideracions més recents han considerat també com a molt important el component afectiu positiu del tret ((Watson D. I Clark, L.A., 1997). Estos models consideren que els extravertits són feliços, entusiastes, confiats, actius i enèrgics.

Aquest punt de vista novel·los suggereix que l'Extraversió jugaria un paper destacat en l'avaluació i el diagnòstic clínic. Meehl (1975) va ser un dels primers teòrics en reconèixer el valor clínic potencial de aquest tret de personalitat. Meehl defensava que existeixen diferències individuals significatives en quan a “capacitat hedònica” –capacitat bàsica per a experimentar plaer-. D'acord amb Meehl , molts pacients que busquen ajuda ho fan no tant pels seus nivells excessius d'ansietat o algun altre afecte negatiu, sinó més be per una absència general d'alegria i plaer en les seues vides. Meehl, curiosament, va suggerir que l'escala de “Surgència” de

Cattell (que és un excel·lent marcador del factor d'Extraversió de segon ordre) era probablement un bon candidat per a mesurar les diferències individuals en quant a capacitat hedònica. Investigacions posteriors han recolzat l'argument de Meehl de que la Extraversió és una dimensió important en l'àmbit clínic. Per exemple, Depue *et al.* (1987) han mostrat que aquest constructe juga un paper central en el Trastorn Bipolar. De manera semblant, alguns estudis mostren que el tret de Afectivitat Positiva (AP) té important implicacions en la comprensió de la depressió i l'ansietat. (Clark & Watson, 1991; Tellegen, 1985; Watson, Clark & Carey, 1988). Específicament, mesures del tret d'Afectivitat Negativa (AN) estan fortament correlacionades amb símptomes i diagnòstic tant de depressió com d'ansietat, indicant que el Afecte Negatiu (AN) és un important indicador de trastorn psiquiàtric (Watson & Clark, 1984). Pel contrari, el tret de AP està clara i consistentment relacional amb símptomes i diagnòstic de depressió, suggerint-se que el Afecte Positiu pot ser un factor crític per a distingir els estats depressius dels estats ansiosos.

Queden clares les relacions de l' Extraversió i la Emocionalitat Positiva amb l'àmbit clínic. Les implicacions clíniques d'aquests constructes hauran de ser més profundament explorades en el futur, i tenint en compte les evidències disponibles, mesures d'aquests constructes hauran de ser incloses en l'avaluació clínica.

Finalment, investigacions futures hauran d'explorar la controvèrsia de si l'Extraversió hauria de dividir-se o no en dos subfactors, un que inclou l'adaptació exitosa mitjançant relacions interpersonals satisfactòries, i altre l'adaptació mitjançant la dominància, el domini i la realització (Hogan, 1983; Tellegen i al., 1988). Tanmateix, ambdós subfactors contenen un element afectiu positiu comú, per la qual cosa sembla viable considerar encara a l'Extraversió com una única dimensió d'ordre superior que conté aquests dos subfactors.

4.2. L'AGRADABILITAT.

En aquest punt examinarem l'Agradabilitat com una dimensió de personalitat. L'Agradabilitat és concebuda com una variable general que sintetitza tendències i conductes més específiques (per exemple, ser amable, considerat, cooperatiu, servicial...).

L'aproximació del llenguatge natural desenvolupada per Goldberg (1981) considera que les diferències individuals que són més significatives en les transaccions diàries entre les persones estaran codificades més probablement en el nostre llenguatge. El llenguatge sobre personalitat pot tindre els seus orígens en la necessitat dels grups humans de prendre accions concertades (Hogan, 1983). L'acció dels grups és més eficient quan els membres individuals estan disposats a acceptar les normes del grup i a suspendre els seus propis interessos individuals per al bé del grup.

Wiggins (1991) suggereix que les diferències individuals en Agradabilitat poden formar part d'un sistema motivacional en el qual la gent s'esforça per unir-se i solidaritzar-se amb els grups als quals pertany o pretén pertànyer.

Investigació bioconductual bàsica suggereix que les diferències individuals en Agradabilitat en els adults poden tindre els seus orígens en processos autoregulatoris afectius en la infantesa. En particular, diferències individuals en el patró de inhibició de l'afecte negatiu poden estar relacionades amb el desenvolupament de l'Agradabilitat (Fox i Davidson, 1984) .

La conducta prosocial pot ser conceptualitzada com una forma d'Agradabilitat. Investigació recent suggereix que semblen haver components disposicionals importants per a la conducta prosocial. Malgrat la complexitat conceptual, el constructe anomenat Agradabilitat reapareix constantment en la investigació sobre personalitat. La generalització d'estudis és explicada per la seua importància en la comprensió de la personalitat i la conducta interpersonal (Graziano i Eisenberg, 1997).

4.2.1. CONCEPTUALITZACIONS D'AGRADABILITAT.

L'Agradabilitat ja era una dimensió bàsica de personalitat en el passat reconeguda, però ha rebut diferents noms o etiquetes per part dels diferents teòrics. Pot haver desacords en quan als orígens o les etiquetes, però les descripcions de la dimensió del fenomen de l'Agradabilitat mostra coincidències remarcables. Adler (1938/1964) anomena "interès social" a una dimensió caracteritzada per trets com cooperació, empatia, despreniment i identificació amb els altres. Horney (1945) des

d'un punt de vista psicoanalític considera aquesta aproximació positiva als altres com a part de la dependència produïda en resposta a sentiments d'inadequació.

Dintre de la tradició psicomètrica, Fiske (1949) va nomenar a la dimensió "conformitat". En la reanàlisi dels sis estudis principals, Digman i Takemoto-Chock (1981) suggereixen l'etiqueta d' "obediència amigable *versus* desobediència hostil". Hogan (1983) ofereix el terme d'Agradabilitat (*likability*). Digman i Inouye (1986), més va suggerir que la seua dimensió d'obediència amigable era similar, si no idèntica, a la dimensió "amor-odi" d'altres models de personalitat (Leary, 1957). Més recentment. Johnson i Ostendorf (1993) suggereixen que el significat de l'Agradabilitat esta probablement determinada per com un investigador elegeix la rotació dels eixos del factor en relació amb altres dimensions de personalitat. Depenent de la rotació , l'Agradabilitat pot ser significativament vista, be com "estar en possessió d'una disposició plaentera" o be "adaptar-se als desigs dels altres".

En el model de personalitat de Wiggins (Wiggins, 1980; Wiggins i Broughton, 1985), la dimensió de personalitat de "cordialitat-agradabilitat" està explícitament vinculada a una orientació motivacional d'altruisme.

4.2.2. PERSPECTIVES TEÒRIQUES EN AGRADABILITAT.

4.2.2.1.PERSPECTIVES DEL LENGUATGE NATURAL SOBRE L'AGRADABILITAT.

Una font important d'informació sobre la personalitat ve del llenguatge. Cattell (1957) va observar que al llarg dels segles la "pressió per una necessitat urgent" ha induït a la gent a general símbols verbals per a cada aspecte important de la conducta d'una persona individual que molt probablement afecte a la interacció interpersonal. Si l'Agradabilitat és una dimensió important en el llenguatge natural de personalitat, llavors haurà d'aparèixer amb freqüència en el llenguatge i el vocabulari utilitzat. Segons Goldberg quan més important siga una diferència individual en les transaccions humanes, més llenguatges tindran un terme per a ella (Goldberg, 1981). Goldberg suggereix que cadascuna de les Cinc Grans dimensions de personalitat es refereixen a cinc qüestions universals que els individus es pregunten sobre els estranys amb els qui van a trobar-se. Una d'aquestes cinc qüestions és, "Es X agradable (cordial i amable) o desagradable (gelat i distant)? (p.161).

També dintre del marc dels Cinc Grans, però des d'un enfocament teòric diferent del utilitzat per Golberg, Hogan (1983) pren una aproximació bio-evolutiva. Hogan defèn que els llenguatges sobre personalitat tenen el seu origen en processos de grup. Ell afirma que certes diferències individuals (per exemple, la cooperativitat) eren més importants per a promoure la supervivència del grup que altres (com per exemple, la sensibilitat estètica) durant el llarg període d'evolució humana. Hogan afirma que l'adquisició evolutiva dels termes del llenguatge de personalitat està mediada pel consens social. Les persones que miren o coneixen a altres persones, arriben a un acord sobre les tendències d'eixa persona. En esta anàlisi, el llenguatge de les diferències individuals serveix per a avaluar el consens social sobre el valor d'un individu per al grup (Baron, 1988; aproximació ecològica a la percepció social). Graziano (1994) i Loehlin (1992) realitzen una anàlisi detallada de l'heretabilitat de les diferències individuals en *Agradabilitat*.

Si reconeixem que el 99% de l'evolució humana succeeix quan els humans vivien en grups de caçadors/recol·lectors d'uns 30 individus, i si reconeixem que la cooperació era un atribut essencial en aquests grups (Konner, 1975), llavors és plausible que l'Agradabilitat dels individus fora una dimensió que tinguera una especial atenció (Cosmides i Tooby, 1992). No és implausible que la disposició a la desagradabilitat i al egoisme condugueren a l'exclusió dels grups socials (Jensen-Cambell, Graziano & West, 1995). Els psicòlegs socials ens ofereixen anàlisis addicionals de les dinàmiques d'inclusió i exclusió de grup.

Quin pot ser el valor funcional de l'Agradabilitat individual per al grup? Una explicació està relacionada amb la necessitat d'acció grupal. Els grups generalment tenen tasques que acomplir i el compliment és més fàcil quan els membres del grup mantenen un consens sobre la tasca a fer i un significat per a acomplir-la. Segons els primers investigadors de les dinàmiques de grup quan més cohesió entre els membres del grup existeix, més fàcil és aconseguir la mobilitat del grup (Festinger, 1950).

4.2.2.2.PERSPECTIVES EMOCIONALS-MOTIVACIONALS SOBRE L'AGRADABILITAT.

Fins ara hem considerat l'Agradabilitat des d'una perspectiva cognitiva. S'hem centrat sobre l'Agradabilitat segons el coneixement de la gent de l'Agradabilitat en ells mateixa i en altres. L'aproximació del llenguatge natural és en

ella mateixa una orientació cognitiva en la qual s'emfatitza la interdependència entre el llenguatge, la percepció social i la personalitat.

Tanmateix hi ha tres limitacions a esta perspectiva.

- Primera, l'aproximació cognitiva és principalment descriptiva, no explicativa. Descriu com les persones organitzen les impressions d'Agradabilitat, però estan menys clars els mecanismes que indueixen a certes persones a ser més agradables que altres.

- Segona, fins i tot dins l'estructura de l'aproximació del llenguatge natural, la paraula "agradable" connota un element afectiu en l'avaluació. Els elements afectius i motivacionals de l'Agradabilitat no estan descrits (i molts menys explicats) adequadament pels models que es fonamenten en la cognició, el llenguatge i en les avaluacions racionals (exemple, Adelman i Zajonc, 1989; Zajonc i Marcus, 1984).

- Tercera, l'aproximació cognitiva no ha establert clarament les connexions amb una literatura que vincula les emocions positives a la conducta prosocial. Aquesta literatura es fonamenta sobre les emocions induïdes situacionalment i d'efectes a curt termini, però és possible que estats emocionals crònics tinguin una relació similar amb la conducta social positiva.

Les diferències en Agradabilitat en els adults poden tindre unes bases temperamentals. Hi ha evidències per a l'estabilitat a llarg termini de la conducta desagradable: xiquets amb un mal temperament es converteixen amb homes que són descrits com incontrolables, irritables i malhumorats (Caspi, Bem, i Elder, 1989). També queden prou demostrades les bases biològiques del temperament (Rothbart, 1989).

Tractant d'explicar aquest component temperamental de la dimensió d'Emocionalitat, Bush i Ploming (1984) suggereixen que en comparació amb la gent poc emotiva, la gent emotiva s'afligeix quan es troba amb estímuls emocionals i reacciona amb nivells d'*arousal* emocional més alts. Com a conseqüència poden ser més durs fins que es tranquil·litzen quan s'estressen. Aparentment als xiquets agressius crònics no és fàcil calmar-los. Blush i Plomin (1984) suggereixen que el nivell d'*arousal* bàsic en Emocionalitat és degut a una hiperactivitat simpàtica del sistema nerviós autònom. Com a conseqüència de certa predisposició biològica, els

individus poden seguir probablement una trajectòria de desenvolupament particular que els duga a tindre més o menys Agradabilitat. Les diferències individuals en Agradabilitat poden sorgir com a part de la ontogènia dels sistemes d'excitació i inhibició. Si podem assumir que l'Agradabilitat està associada amb la inhibició de l'afecte negatiu, els models que vinculen la lateralització del cervell i la inhibició són rellevants en aquest tema.

Kinsbourne i Bemporad (1984) suggereixen un model ontogènic multiaxial per a explicar el desenvolupament dels processos d'auto-regulació. En aquest model, el còrtex frontotemporal esquerre controla l'acció sobre el canvi extern, incloent la planificació i seqüenciació dels actes (el sistema d'acció, "vaig"). El còrtex frontotemporal dret controla el *arousal* emocional intern (el sistema d'inhibició, "no vaig"). Estos dos sistemes operen de manera sinèrgica, utilitzant informació procedent dels centres posteriors. Danys en el còrtex orbital frontal dret estan associats a una desinhibició emocional. Danys en l'àrea frontal dorsolateral esquerra estan associats amb inacció i apatia. L'evidència normativa suggereix que l'hemisferi dret es desenvolupa abans que l'hemisferi esquerre (l'acció abans que la inhibició). Rothbart (1989) destaca el paral·lelisme respecte al treball de Luria, en el qual la modulació de la conducta social d'acord amb el context està associat a lòbul temporal dret (el qual regula, com hem vist, el sistema d'inhibició).

Fox i Davidson (1984) suggereixen que hi ha diferències en l'especialització hemisfèrica per a l'afecte. L'hemisferi esquerre està associat amb aproximació i afecte positiu, mentre que l'hemisferi dret està associat amb afecte negatiu i evitació. Cap al final del primer any de vida, el desenvolupament de la transferència comissural permet a l'hemisferi esquerre inhibir funcions de l'hemisferi dret. Això implica dos conseqüències, la inhibició dels afectes negatius i la possibilitat de alternar conductes entre l'aproximació i l'evitació.

Els dos models esmentats abans (Kinsbourne i Bemporad,1984); Fox i Davidson ,1984) descriuen un patró suposadament universal d'ontogènia neurològica des d'un enfocament normatiu del desenvolupament. Tanmateix, si hi hagueren (que segur que hi han) diferències individuals respecte als moments de completar-se els processos de lateralització, hi haurien implicacions per als orígens de l'Agradabilitat. És a dir, durant la ontogènia els individus poden diferir respecta a la força o el moment de les seues connexions amb l'hemisfèric esquerre o en la

transferència comissural. Amb aquestes diferències, haurien de correspondre diferències en l'expressió emocional i en la inhibició de l'afecte negatiu. Diferències en expressió que a la vegada conduirien a diferents experiències de socialització.

Des d'una perspectiva del desenvolupament, fins i tot si el retràs en la ontogènia de la inhibició fora temporal, podria tindre conseqüències a llarg termini (per exemple, mares que manifesten una disminució dels sentiments de vincle cap als seus fills de 3 mesos si les conductes de plorar i altres formes d'afecte negatiu no disminueixen, (les quals depenen del control inhibitori) (Robson i Moss, 1970). Investigacions longitudinals sobre la interrupció del vincle afectiu mare-fill han demostrat patrons de desagradabilitat persistent tals com agressions i desobediència, sobre tot en xics (Renken, Egeland, Marvinney, Manglsdorf i Sroufe, 1989).

Altre tipus d'explicació de l'Agradabilitat implica emocions associades a l'Hostilitat. Costa i al. (1988) consideren que la variable *Potencial d'Hostilitat* puntuada en l'entrevista estructurada de Rosenman (SI), (Rosenman, 1978), és un dels ingredients actius de les malalties coronàries vinculades a la personalitat tipus A. Aquest estudi també proporciona abundant informació sobre els correlats de l'Agradabilitat, mesurada amb el NEO-PI de Costa i McCrae. La experiència d'hostilitat (ràbia) no és el mateix que l'expressió de l'hostilitat. En general, l'expressió de l'Hostilitat estava negativament relacionada amb l'Agradabilitat, mentre que l'experiència de ràbia correlacionava positivament amb el factor de Neuroticisme (Costa i al., 1988). Costa i al. destaquen en aquest estudi que no hi ha suficients dades per concloure l'existència d'un vincle entre el factor d'Agradabilitat i malaltia coronària.

En general es pot afirmar que existeixen importants vincles entre els processos emocionals/motivacionals i les diferències individuals en Agradabilitat. Aquests processos emocionals poden tindre una base biològica, i són posteriorment modificats per les experiències de vida al llarg del cicle vital. Les diferències en Agradabilitat estan probablement relacionades amb importants efectes socio-emocionals i de salut. (Graziano i Eisenberg, 1997).

4.2.3. LA PERSONALITAT PROSOCIAL.

La tendència a una conducta prosocial és una de les formes de l'Agradabilitat. La conducta prosocial és típicament definida com una conducta voluntària que intenta beneficiar a un altre (independentment de si la conducta està motivada per altruisme o basada en altres formes de motivació com puga ser l'aprovació social). Aquesta conducta ve a coincidir amb les paraules sobre trets de personalitat del llenguatge natural associades a l'Agradabilitat com "simpàtic", "generós", "amable", "servicial" i "considerat" (Goldberg, 1992).

Com la gent pot actuar d'una manera amable, servicial i considerada per una gran varietat de raons i és freqüentment impossible mesurar els motius dels individus que els porten a accions prosocials, considerem la conducta prosocial en general més que parlar únicament de conducta altruista (que seria un tipus específic de conducta prosocial). Tanmateix, es possible que l'altruisme i altres constructes com la simpatia o el raonament moral orientat als altres, estiguen més relacionades amb l'Agradabilitat que la conducta prosocial (Penner i Fritzsche, 1993).

Apareix en la literatura científica certa evidència respecte a l'existència de diferències individuals estables en les tendències prosocials. Graziano i Eisenberg (1997) es centren principalment en analitzar aquella literatura relativa a les diferències individuals estables en la resposta prosocial i les possibles bases d'aquestes disposicions, presentant una visió general d'aquelles dades rellevants per a determinar el rol de la personalitat en l'altruisme.

L'evidència de diferències innates heretades en les tendències prosocials dels individus proporcionaria suport a l'afirmació de que hi ha certament una personalitat prosocial. La major part del treball limitat sobre diferències heretades en les tendències prosocial fan referència al concepte de "empatia". Batson (1983) i Hoffman (1981) proposen que la capacitat per a l'empatia es el substrat biològic sobre el qual es construeix l'altruisme humà. L'empatia (i la simpatia) ha estat empírica i conceptualment vinculada a la conducta prosocial (Eisenberg Fabes i Miller, en premsa; Batson, 1987; Blum, 1980; Feshbach, 1978; Hoffman, 1984; Staub, 1978). Diferències individuals basades genèticament en la resposta emocional vicaria als altres pot explicar les diferències individuals en la conducta prosocial (Batson, 1987; Hoffman, 1984).

Consistentment amb la perspectiva de que les diferències disposicionals en empatia i en conducta prosocial tenen unes bases biològiques, diversos grups

d'investigadors han trobat altes estimacions d'heretabilitat (de 0.44 a 0.72) en estudis de bessons que s'han autoavaluat com a empàtics i amb conductes prosocials (Loehlin i Nichols, 1976; Matthews, Batson, Horn i Rosenman, 1981; Rushton, Fulker, Neale, Nias i Eysenck, 1986). Recents treballs amb xiquets molt menuts suggereixen que les respostes d'empatia estan certament basades genèricament en part, particularment els components emocionals de l'empatia (Zahn-Waxler, Robinson i Emde, 1992). En resum, els pocs estudis existents sobre l'heretabilitat de l'empatia i les tendències prosocials proporcionen evidència consistent de que hi han diferències individuals estables en la resposta prosocial. Tanmateix es requereix més investigació addicional.

Molt més voluminosa és la literatura relativa a la influència cultural i de les tècniques específiques de criar als xiquets en l'aparició de conductes prosocials. Una revisió extensa de dita literatura es pot trobar en els treballs de Eisenberg i Mussen, 1989; Moore i Eisenberg, 1984; Radke-Yarrow, Zahn-Waxler i Chapman, 1983. En general, els investigadors han trobat que la resposta prosocial està sistemàticament relacionada tant per viure en determinades tipus de cultures com per ser exposat a determinades tècniques de socialització (Graziano i Eisenberg, 1997).

Els xiquets als quals rutinàriament se'ls ha demanat que participen en la cura dels altres i en tasques importants per a l'existència de la família, són més prosocials que aquells xiquets de cultures en les quals estes expectatives són dèbils o no existeixen (Whiting i Whiting, 1975). La gent que ha estat exposada a models altruístics és més probable que s'enganxe a realitzar tasques de caràcter prosocial, sobre tot si han segut exposats a aquestes influències en un context càlid i de suport. Les variacions en el context d'aprenentatge estan associades amb les relativament estables diferències individuals en la resposta prosocial. De fet, les variacions en les experiències d'aprenentatge generen diferències individuals en valors, motius, capacitats cognitives, coneixement sobre ajuda, auto-percepcions i respostes afectives, diferències totes elles associades amb les variacions en les tendències prosocials (Graziano i Eisenberg, 1997).

Si hi ha diferències estables en els nivells característics de conducta prosocial dels individus més enllà del temps i de les situacions, és probable que esta estabilitat siga deguda en part a aspectes de la personalitat de l'individu o al

funcionalment sociocognitiu (West i Graziano, 1989). Aquells investigadors que ha realitzat estudis longitudinals han trobat evidència d'una modesta estabilitat en els nivells relatius dels individus de les tendències prosocials. L'evidència d'estabilitat és més dèbil en estudis amb xiquets més menuts (Dunn i Munn, 1986; Eisenberg, Wolchik, Goldberg, Engel i Pasternack, 1992). L'escassa evidència de consistència en la resposta prosocial en els primers anys (la major part dels estudis s'havien fet amb xiquets entre 6 mesos i dos anys) no és sorprenent donat que els principals canvis en les capacitats cognitives i altres activitats, així com les conductes de socialització, tenen lloc els primers anys de vida.

L'estabilitat de les tendències prosocials s'incrementen amb l'edat en la infantesa. Block i Block (1973) van trobar els pre-escolars que eren descrits per la seua educadora com servicials i cooperatius, empàtics, considerats, dependents i responsables a l'edat de quatre anys, més probablement que els seus companys a l'edat de 5 eren capaços de compartir un premi amb altre xiquet. Eisenberg *et al.* (1987) trobaren que fer donatiu caritatiu era consistent de 7 a 8 anys fins a 9-10 anys, i de 9-10 anys fins a 11-12 anys. Bart-Tal i Raviv (1979) trobaren que les escales sociomètriques d'educadors i companys de l'altruisme d'estudiants de sisè grau eren relativament estables en un període de 2 anys.

Un índex alternatiu d'estabilitat en les respostes prosocials es la qualitat de les reaccions de l'individu cap a una persona necessitada o angoixada (més bé que la simple quantitat d'una conducta de donar). Radke-Yarrow i Zahn-Waxler (1984) van obtenir informes detallats de mares de xiquets d'un a dos anys que observaren les reaccions que ocorrien naturalment quan observaren a altres amb situació d'angoixa o necessitat. Trobaren que dos terços dels xiquets eren estables sobre un període de 5 anys en la manera de reaccionar. Per exemple, si responien emocionalment amb una conducta d'evitació, o amb una resposta cognitiva, o no emocional a l'edat de 2 més probablement faria el mateix a l'edat de 7.

Hi ha molt poques dades referents a l'estabilitat de la conducta prosocial en adolescents i adults. Oliner i Oliner (1988) en un estudi retrospectiu d'europaus que van rescatar jueus dels nazis en la II Guerra Mundial, trobaren que els rescatadors era més probable que els companys que no es van implicar en activitats de rescat que manifestaren haver estat implicats en altres conductes prosocials durant l'any anterior a l'entrevista (alimentant o visitant un malalt, arreplegant diners

per alguna causa, ...). D'aquesta manera al seu estudi arrellegaren dades que evidenciaven la consistència en respostes prosocials sobre 3 o 4 dècades.

Zelding, Saving-Williams i col·laboradors observaren quatre grups d'adolescents en campaments d'estiu sobre un període de setmanes. Diferències individuals en conductes prosocials eren clarament reconegudes pels companys després de només 4 dies i les percepcions romanien estables després de setmanes (Zeldin et. al, 1982). A més a més els nivells de conducta prosocial observats eren altament consistents en diferents situacions (Small i al., 1983).

En resum, la evidència suggereix que hi ha una estabilitat moderada en la resposta prosocial dels individus després dels anys pre-escolars. Tanmateix, l'evidència per a la consistència és encara més forta pel fet que alguns dels estudis esmentats impliquen índex observacionals de conducta prosocial més que merament simples índex d'autoinformes.

Si hi ha diferències individuals en prosociabilitat, es podria esperar que les persones prosocials manifesten algunes característiques personals diferents que les persones menys socials. En particular, les persones prosocials (i particularment les més altruistes) manifesten alts nivells d'aquelles característiques que han estat conceptualment vinculades a respostes orientades als altres (simpatia, empatia, alt nivell de raonament moral, valoració dels altres, sentiments de responsabilitat cap als altres) (Eisenberg i al. en premsa; Schwartz i Howard, 1984; Staub, 1974, 1978, 1986; Underwood i Moore, 1982).

Sociabilitat i assertivitat son més que qualsevol altre tret de personalitat característiques que han estat més consistentment relacionades amb la conducta prosocial. Un cert nivell d'assertivitat és necessari per a que la gent espontàniament s'aproximi a altres que necessiten ajuda o assistència (Midlarsky i Hannah, 1985).

4.3. PERSISTÈNCIA, CONSCIÈNCIA, RESPONSABILITAT.

El terme en anglès "*conscientiousness*", ha estat traduït de diferents maneres, la qual cosa fa que aquest factor tinga no només diferents noms, sinó també diferents connotacions. Podríem traduir-lo com a "conscienciabilitat" o tal vegada la "conscienciació" (però cap dels termes podem trobar-lo en el diccionari

general de la llengua catalana Pompeu Fabra). Tal vegada l'expressió que més s'apropa al significat del terme podria ser "a consciència", que significar fer bé, sense frau. Dir que un cosa està feta a consciència, significa que està feta amb cura, ben feta, minuciosament... i aquest pot ser el sentit del terme "escrupolositat" amb el qual s'ha traduït també el terme "*conscientiousness*". Tanmateix, donades les connotacions negatives que per a alguns té el terme "escrupolositat" en la nostra cultura ("obrar sense escrúpols", sense mirament, caiga qui caiga, o bé el terme escrúpol com a sensació de repugnància "em feia escrúpol") ens sembla més adient utilitzar altres de les connotacions del factor com ara Persistència o Responsabilitat. En la part empírica d'aquest treball s'hem decidit pel nom de Persistència per a anomenar al factor, per la qual cosa ara endavant utilitzarem també aquest terme com a traducció del terme en anglès "*conscientiousness*".

Tots els estudis sobre descriptors de personalitat en el llenguatge natural - començant per Allport i Odbert (1936) - identifiquen la dimensió de Persistència. Norman (1963, 1967) investiga sobre l'estructura dels termes de trets i proporciona una taxonomia de personalitat en la qual el terme Persistència és un dels seus cinc components.

La dimensió de Persistència en l'estructura dels Cinc grans es refereix a la conformitat social i el control de l'impuls. La dimensió de Persistència porta a que l'avaluació de la personalitat es revitalitzi en la Psicologia Aplicada.

- Primer, perquè s'ha demostrat que la falta de persistència és el principal problema en les situacions laborals. Els empleats persistents són ciutadans bons per a les organitzacions; els empresaris pregunten a la comunitat psicològica per avaluacions efectives de la "honestat" i la "integritat".

- Segon, els resultats empírics recolzen la validesa de les mesures de Persistència per a predir la conducta productiva i l'execució de la feina. Meta-anàlisis que inclouen mesures de Persistència mostren relacions consistents i significatives amb tots els criteris d'execució en el treball en totes les ocupacions estudiades (Barrick i Mount, 1991; Tett i altres, 1991). De les cinc dimensions de personalitat dels Cinc Grans, la Persistència és l'única dimensió que mostra validesa consistentment a través de diferents organitzacions, treballs i situacions.

Hogans i Ones (1997) consideren el concepte de "*conscientousness*" molt vinculat al concepte d'Integritat. El factor de *Persistència*, més adequadament anomenat *Responsabilitat* segons les consideracions de Hogan i Ones, es defineix per la seua característica de conformitat social i control dels impulsos (dos característiques que difícilment trobarem en la població delinqüent); és el grau en que una persona fa l'esforç per a adaptar-se a la societat. Per a Freud, una persona no pot adaptar-se completament a l'autoritat perquè hi ha sempre ambivalència en la relació. Des de la perspectiva del desenvolupament, normalment la conducta responsable és una estratègia dissenyada per a acomodar-se a l'autoritat i evitar la culpabilitat associada a les crítiques dels superiors.

Les diferències individuals en *Persistència-Responsabilitat* formen un continu, des de qui no té cap *Responsabilitat* –qui és incapaç de resoldre els conflictes amb l'autoritat- a qui és massa responsable, qui és també massa compulsiu, tossut, obstinat, meticulós en l'acompliment dels deures.

Donat que vivim en grups, participem de la jerarquia que hi ha en els nostres grups. D'alguna manera estem motivats a participar en eixa interacció social, que es el procés pel qual podem aconseguir reconeixement i *status* social. Des de la perspectiva socioanalítica de Hogan (1983), el vehicle per a participar en els processos de grup és la identitat. Quan interactuem amb altres i els altres ens observen, les seues reaccions cap a nosaltres es converteix en la nostra "reputació" i això va configurant la nostra identitat. Podem desenvolupar una identitat respecte al nostre rol vocacional d'estudiant, conseller, ministre ... o de "persona íntegra".

Una persona que és descrita per les altres com a responsable i persistent (*conscientousness*) desenvolupa la identitat d'una "persona de integritat". La conformitat genera acceptació social i la conformitat també facilitarà l'"estatus" social. El xiquet responsable probablement gaudirà de les relacions positives amb pares, mainaderes, i altres persones d'autoritat degut a la seua tendència a conformar-se i a deixar-se portar. L'adolescent responsable és de fiar, s'adapta al grup i es conforma amb l'autoritat adulta. Desenvolupa la reputació de ser dependent, responsable i que té cura de les coses (*Responsabilitat*). El respecte pels altres també el durà a la reputació de ser amable y de confiança (*Agradabilitat*), així com ser consistentment en calma i content (*Estabilitat Emocional*). Aquesta identitat és reforçada mitjançant l'acceptació i l'aprovació social.

4.3.1. CONCEPTUALITZANT LA PERSISTÈNCIA.

4.3.1.1. TEORIA PSICOANALÍTICA.

En psicologia de la personalitat, Freud proporciona una primerenca discussió important del constructe de Persistència o Responsabilitat. Ell explica la persistència en termes del super-ego -consciència- la primera estructura a desenvolupar en personalitat. El super-ego determina l'actitud d'un mateix cap a l'autoritat i, d'acord amb Freud, el super-ego és clau perquè tots els assumptes de desenvolupament tenen a veure amb l'autoritat. Freud no només reconeix la importància de la consciència, sinó que també anticipa un dilema modern: que massa responsabilitat o persistència pot ser tan indesitjable com massa poca. Encara que els psicòlegs d'avui poden veure com a indesitjable la poca responsabilitat o persistència, Freud va fer referència als problemes de massa responsabilitat-persistència (rigidesa, omnipotència, i un super-ego punitiu que descriu l'extrem final d'aquest factor.

A diferència de altres estructures de personalitat, el super-ego depèn de les relacions socials, i el determinant fonamental de la disposició d'una persona cap a l'autoritat és la resolució del complex d'Edip, segons Freud. El complex d'Edip, una constel·lació de desigs i fantasies inconscients, comprèn la interacció, el conflicte i la negociació amb els pares d'un. Si la resolució és positiva o negativa depèn de la relació entre el xiquet/a i els seus pares. Més enllà, Freud argumenta que la visió de la infantesa com un període d'innocència lliure de corrupció sexual era mítica. Més bé, els xiquets són primitius, indisiplinats i han nascut en un estat de "perversitat polimorfa". Les activitats que produeixen plaer a la majoria dels xiquets tindrien la desaprovació dels pares i només un nombre menut de conductes serien socialment aprovades (Francher, 1990). Amb el temps, la família i els educadors, canalitzen aquestes tendències en expressions acceptables i conducta civilitzada. La naturalesa d'aquest llarg procés de desenvolupament social on els pares intenten moldejar la sexualitat indisiplinada de la infantesa és fonamental per a totes les relacions subsegüents amb els pares i l'autoritat.

La perspicàcia de Freud suggereix que la Persistència-Responsabilitat és un producte del super-ego que es desenvolupa des de la resolució dels conflictes

entre la sexualitat infantil i les forces de socialització guiades parenteralment. Una de les més acurades idees teòriques de Freud és que la Persistència o responsabilitat comença en el procés de resoldre els conflictes amb l'autoritat. Les relacions amb els pares determina les relacions amb altres figures d'autoritat en la vida (superiors militarment, empleats, professors i experts).

4.3.1.2. L'ASSUMPCIÓ DE ROLS .

L'històric abisme entre la teoria de la personalitat i les mesures de personalitat sembla particularment manifesta en els 25 anys des dels últims escrits de Freud i les demostracions de la validesa de les mesures de personalitat. Abans de 1950 , la creença convencional de la criminologia (Sutherland, 1951) era que els delinqüents i els no delinqüents podrien no diferenciar-se sobre la base de la personalitat. Gough i Peterson (1952) conclouen, després d'examinar 113 estudis, que les mesures de personalitat no poden distingir entre criminals i no criminals. Des de la perspectiva de l'assumpció de rols, Good i Peterson desenvolupen un fons de 64 ítems que diferencien fortament als delinqüents dels no delinqüents. Quatre temes caracteritzaven als ítems discriminatius: deficiències en l'assumpció de rols, ressentiment, alienació i rebeldia. Aquests temes van ser incorporats a l'escala de socialització de l'Inventari psicològic de Califòrnia (Goug, 1957, 1987), tal vegada l'inventari més validat per a mesurar el factor de *Conscientiousness* (Responsabilitat-Persistència-Escrupolositat).

Des de la teoria de l'assumpció de rols o papers (rol-taking) , Gough (1960) proposa que la gent està normalment distribuïda al llarg d'un continu de socialització de manera que alguns són inusualment escrupolosos i responsables, la majoria són complidors de les regles, i altres són hostils a les regles de la societat i les convencions.

Empíricament, l'excessiva hostilitat està associada amb la conducta criminal i delinqüent. L'explicació de Gough per a esta classe de conducta és que el psicòpata falla en l'anticipar les expectatives socials i exhibeix una capacitat deficient per a assumir rols durant la interacció social. La insensibilitat a les expectatives i regles sembla resultar d'una inhabilitat egoista per a comprendre els

efectes de la conducta d'un en els altres. Tanmateix, aquest argument no explica per què els delinqüents i psicòpates son insensibles a les regles en primer lloc.

4.3.1.3. TEORIA SOCIOANALÍTICA.

La teoria socioanalítica (Hogan. 1983) també dóna compte de les relacions empíriques mentre expliquen la importància de les diferències individuals en la dimensió de *Conscientiousness* (Responsabilitat-Persistència-Escrupolositat). La teoria de Hogan afirma que (1) la gent es rodeja i continua vivint en grups; (2) cada grup es caracteritza per una jerarquia i aquells amb *estatus* marquen les regles per a la gent que viu en el grup; (3) la gent està conscient o inconscientment motivada per l'*estatus* i l'acceptació social; (4) la interacció social és el procés pel qual totes les necessitats humanes i metes, incloent l'èxit reproductiu, s'aconsegueixen; i (5) el procés d'interacció social i de vida en societat és fonamental perquè les necessitats d'estatus i acceptació social puguen aconseguir-se.

Seguint la teoria socioanalítica, La Persistència i la responsabilitat seria part d'una elecció d'identitat, una estratègia per a acomodar-se als membres del grup. En la infantesa, el xiquet rep atenció i aprovació per ser ordenat, sumís i dependent; el xiquet probablement repetirà aquelles activitats que li comporten una aprovació de l'autoritat. Tanmateix, en l'adult, els processos que recolzen un comportant responsable i persistent són inconscients. És fàcil entendre com la Persistència promou la supervivència del grup i de l'organització. La gent s'implica en activitats que són consistents amb la seua identitat: aquells que volen que els demés els consideren com a responsables, arribaran a temps al treball i completaran les seues tasques acuradament.

4.4. ESTABILITAT- INESTABILITAT EMOCIONAL.

La Inestabilitat Emocional, comunament anomenada també Neuroticisme, és una ampla dimensió de la psicologia normal caracteritzada per una tendència a experimentar crònicament emocions negatives i a mostrar conductes i característiques cognitives relacionades (Costa i McCrae, 1980, 1987b; McCrae i Costa, 1984).

Els individus altament neuròtics tenen generalment punts de vista negatius d'ells mateixa i del món que distorsionen la realitat objectiva.

McCrae i Costa consideren que la dimensió de Neuroticisme és prou estable (McCrae i Costa, 1984) i cada vegada més hi ha evidències de que és heretable (Pedersen, Plomin, McClearn i Friberg; Rose, Koskenvuo, Kaprio, Sarna i Langinvainio, 1998; Tellegen i al., 1988 en Wiebe, D. i Smith, T, 1997).

Existeixen diversos instruments per a la mesura del Neuroticisme (McCrae, 1982), com ara l'escala de Neuroticisme de l'Inventari de Personalitat d'Eysenck (Eysenk i Eysenk, 1968) o el factor de Neuroticisme de l'Inventari de Personalitat NEO (Costa i McCrae, 1985).

4.4.1. EL NEUROTICISME DES DEL PUNT DE VISTA D'EYSENCK.

En 1944 Eysenck va realitzar un estudi a gran escala que li va possibilitar l'establiment de les seues dimensions més importants de personalitat: l'Extraversió i el Neuroticisme. En aquest estudi inicial va utilitzar una mostra de 700 pacients neuròtics que van ser qualificats a partir d'una escala que constava de 39 ítems. Sotmeses les dades a Anàlisi Factorial, dels resultats eixiren dos factors principals. El primer factor que explicava un 14 % de la variança va ser identificat com Neuroticisme (N). Aquest factor es trobava integrat per elements com una personalitat mal organitzada, falta d'energia, to muscular pobre, etc... un segon factor bipolar (distímia/histèria) explicava el 12% de la variança i contrastava dos grups de símptomes: per una banda, la distímia es defineix per ansietat, depressió, tendències obsessives, irritabilitat, mal de cap..., per altra, la histèria es relacionava amb símptomes de conversió, anomalies sexuals i una actitud histèrica. Ambdós factors (neuroticisme i distímia/histèria) eren ortogonals.

En estudis posteriors, Eysenck va provar l'existència d'ambdós factors en poblacions de subjectes normals i és quan el factor de distímia/histèria passa a denominar-se Introversió-Extraversió. Es suposava, a més a més, que una puntuació elevada en la dimensió d'Extraversió-Introversió no indicava cap grau

d'anormalitat en Neuroticisme, però una puntuació elevada en Neuroticisme juntament a altra elevada en extraversió o en Introversió senyalava el tipus de trastorn neuròtic que tenia el subjecte. Així, el distímic era el prototip d'introvertit neuròtic i el histèric el d'extravertit neuròtic.

Al llarg del temps i a partir de les investigacions posteriors, Eysenck es va vore en la necessitat de modificar el punt de vista anterior, perquè es trobava en què els histèrics no obtenien, en general, puntuacions altes en extraversió, sinó més bé les obtenien mitjanes (Bartholomew, 1959; McGuire i al., 1963; Sigal i al., 1958). També va trobar que els histèrics puntuaven més baix en Neuroticisme que els distímics.

Totes aquestes investigacions i altres moltes relacionades van conduir a Eysenck a reformular una de les teories més importants sobre la neurosis i el Neuroticisme. (Báguena, Belloch, 1985).

Aquesta dimensió fa referència a l'emocionabilitat de l'individu, per la qual cosa també s'anomena Estabilitat Emocional- Inestabilitat Emocional, termes considerats actualment més adequats donat que el terme Neuroticisme té implicacions psicopatològiques.

D'acord amb la teoria dels trets que formen la dimensió, les persones amb puntuacions altes en Neuroticisme o el que és el mateix, amb alta Inestabilitat Emocional tindran canvis freqüents d'humor i amb freqüència es sentiran preocupades, culpables, ansioses o deprimides. Són persones molt emotives, presentant reaccions molt fortes als estímuls i recuperant-se més lentament dels seus efectes.

Les bases neurològiques de la dimensió s'asseuen en el sistema límbic o cervell visceral (Eysenck, 1981), que inclou les estructures de l'hipocamp, l'amígdala, el cíngul, el sèptum i l'hipotàlam. Aquest sistema està relacionat amb l'activació de tipus neurovegetatiu, com la freqüència cardíaca, la pressió sanguínia, la sudoració, l'activitat gàstrica o la tensió muscular entre altres. D'acord amb la proposta d'Eysenck, els subjectes més inestables emocionalment presentarien una major activació neurovegetativa que els subjectes estables (major freqüència cardíaca, major pressió sanguínia...).

La evidència empírica respecte al substrat biològic d'aquesta dimensió és més insatisfactòria, donat que els estudis realitzats amb població normal no han tingut èxit a l'hora de vincular el Neuroticisme amb medicions psicofisiològiques d'activació autonòmica (Eysenck, 1990). Quan els subjectes amb un Neuroticisme alt s'han exposat a diferents estressors, tant en el laboratori com en estudis de camp, no s'han trobat evidències consistents de que siguin més reactius fisiològicament que aquells amb puntuacions baixes en la dimensió. Els Eysenck (Eysenck i Eysenck, 1985) consideren que els resultats inconsistents poden ser deguts a que no s'ha tingut en compte l'estrès situacional, de manera que, només les situacions amb un estrès associat considerable produirien diferències en activació neurovegetativa. També existeix el problema de la especificitat individual de la resposta, així com que determinats estressors produeixen distints patrons d'activació fisiològiques en diferents persones.

El més característic de les persones amb puntuacions elevades en Neuroticisme serien la seua preocupació, insatisfacció, pessimisme i aflicció cròniques i no tant les reaccions agudes, en les quals sí es presentaria la resposta simpàtica descrita per Eysenck.

4.4.2. EL NEUROTICISME DES DEL PUNT DE VISTA DE CATTELL.

De la mateixa manera que es considera que el factor de segon ordre de Cattell anomenat "exvia-invia" correspondria a la dimensió eysenckiana d'Extraversió-Introversió, el factor de ansietat de Cattell correspondria al factor Neuroticisme d'Eysenck.

Seria convenient explicitar el trànsit que es produeix entre el patró de conducta neuròtica (factors de primer ordre) fins el factor de segon ordre anomenat per Cattell *ansietat* (Bàguena i Belloch, 1985). En el qüestionari 16PF, Cattell i Eber (1966) descriuen les característiques conductuals d'un grup diagnosticat com a neuròtic front als membres d'una població adulta ben ajustada. En aquest sentit el perfil de l'individu neuròtic a partir del 16 PF seria: baixa força de jo, baixa dominància, baixa impulsivitat, baix atreviment, alta sensibilitat emocional, alta suspicàcia, alt autisme, alta tendència a la culpabilitat i alta ansietat flotant o tensió èrgica.

Aquest perfil apareix clarament segons Dellhes (1977) en el grup clínicament definit com neuròtic que difereix significativament del normal. Als patrons esmentats abans, caldria afegir segons aquest autor els de baix desenvolupament del super-ego i baix desenvolupament en el sentiment d'un mateix (Bàguena i Belloch, 1985).

L'existència d'una debilitat del jo en el neuròtic, com assenyala Dellhes (1977), no constitueix un fet sorprenent per a molts clínics. La persona baixa amb força del jo es transforma fàcilment, es molt susceptible als canvis d'humor i a la fatiga, no podent aconseguir una expressió adequada dels seus impulsos i satisfacció de les seues necessitats. La debilitat del jo s'associa clarament amb ansietat, donades les correlacions consistentment trobades entre estos dos dimensions.

Una segona característica important del Neuroticisme és la baixa puntuació en el factor de dominància, probablement com a conseqüència dels fracassos freqüents, desaprovació social i falta d'autoconfiança que es dona en aquests individus.

A més a més dels factors de debilitat del jo, baixa dominància o submissió i falta d'impulsivitat, que Cattell reconeix com a heretats en els seus orígens, la sensibilitat emocional, la tendència a la culpabilitat i l'ansietat flotant, resulten factors importants per a distingir als subjectes neuròtics dels normals (Bàguena i Belloch, 1985).

El pol de baix atreviment que caracteritza al neuròtic, assenyala una ràpida responsivitat autònoma davant l'amenaça, que es troba clarament associada amb la ansietat i indica una predisposició a la timidesa. L'elevada tensió èrgica o ansietat flotant recolza l'existència del factor general d'ansietat que es troba present en el Neuroticisme, segons Cattell.

Finalment, pel que es refereix al Neuroticisme caldria comentar el factor de primer ordre anomenat autisme. Un alt grau d'autisme en el 16PF indicaria una elevada subjectivitat i desatenció de la realitat. La persona autista des d'aquest punt de vista té manca d'interessos pràctics, desatén les necessitats de seguretat i socials, i es troba absorta en els seus pensaments. No es tracta, doncs, de l'autisme característic en algunes manifestacions esquizofrèniques.

Pel que respecta al Neuroticisme des del punt de vista de Cattell, Bàguena i Belloch (1985) conclouen dues coses:

- a) apareix un abatiment funcional complex, en termes dels processos de personalitat comuns a totes les persones.
- b) L'ansietat, una nota característica en alt grau de la conducta neuròtica.

Per altra banda, Dellhes (1977), arreglant les idees de Cattell, estableix les diferències entre els conceptes d'ansietat i Neuroticisme. L'autor considera que mentre que alguns psicòlegs han confós el Neuroticisme amb l'ansietat, altres han realitzat definicions massa amples, de manera que mesclen tendències depressives, reaccions a l'estrès, fatiga i altres conceptes.

Establint-se un perfil diferencial dels neuròtics a partir del 16 PF, els neuròtics puntuarien alt en el factor de segon ordre d'ansietat, baix en dominància i impulsivitat, i alt en sensibilitat emocional respecte als subjectes normals. Aquest patró diferencial entre neuròtics i normals es recolza pels resultats de Rickels i altres (1966) que mostraven que quan els neuròtics canvien sota psicoteràpia, les seues puntuacions es desplacen en una direcció normal en aquests factors (Bàguena i Belloch, 1985).

Així que, encara que Freud feia de l'ansietat "el problema central de la neurosis", sembla ser que els neuròtics difereixen dels normals en aspectes que van més enllà de l'ansietat.

4.5. OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.

Els trets de personalitat són normalment definits coma dimensions de diferències individuals. De la mateixa manera que els neuròtics poden considerar-se que puntuen alt en Neuroticisme, els artistes i poetes poden considerar-se exemples d'individus amb altes puntuacions en Obertura a l'Experiència. Leonardo da Vinci, Beethoven o Whitman, tots ells eren somniadors, aventurats i amb imaginacions agudes, eren sensibles i apassionats, amb un ample ventall de reaccions emocionals. Tenien una insaciable curiositat, i mantenien en l'edat adulta la capacitat de meravellar-se i sorprendre's com els xiquets (McCrae i Costa, 1995). Tanmateix, poca gent té el talent que es necessita per a ser un artista creatiu, però molts tenen les disposicions.

Recents investigacions suggereixen que l'Obertura a l'Experiència és una de les dimensions fonamentals de personalitat (McCrae, 1993, 1994) rellevant no tan sols per a comprendre el temperament artista, sinó també relacionada amb les actituds socials, el grau d'hipnotitzabilitat, els canvis de carrera o el raonament moral.

Encara que és habitual referir-se a la dimensió de personalitat en termes d'individus "oberts" o "tancats", cal recordar que l'Obertura es refereix a un continu de diferències individuals en el processament de l'experiència, i que la majoria de la gent té puntuacions mitges en Obertura.

L'Obertura no pot entendre's com a la cultura que és adquirida a través d'una bona educació, ni com a intel·ligència o qualsevol altra habilitat cognitiva. Més bé, segons McCrae i Costa, l'Obertura ha de ser entesa en termes estructurals i motivacionals.

Entre els psicòlegs de la personalitat, sembla ser el més controvertit dels cinc grans factors de personalitat (McCrae i John, 1992). Tanmateix, les dades recents proporcionen un suport ferm al constructe, i un nombre elevat de psicòlegs l'empren (per ex., John, 1990). Aquest constructe es semblant al concepte de mentalitat oberta i relacionat amb una bona voluntat d'aprendre noves maneres de pensament de la gent.

4.5.1. L'OBERTURA COM A DIMENSÍO BÀSICA DE PERSONALITAT.

Uns quants investigadors s'han referit a aquest concepte, encara que amb etiquetes diferents: Sembla haver quatre descobriments independents de la dimensió que anomenem Obertura a l'Experiència:

1. Treballant a partir del model de personalitat de Cattell representat en trets del llenguatge natural i en tests psicològics, Fiske (1949) i posteriorment Tupes i Christal (1961,1992) i Norman (1963), obtingueren cinc factors que han estat anomenats els "Cinc Grans" (John, Angleiter i Ostendorf, 1988) i formen les bases del model de personalitat de McCrae i Costa (McCrae i Costa, 1987). En cinquè factor va ser anomenat "Cultura" tant per Tupes i Christal com per Norman; Fiske ha considerat també l'etiqueta de "Culturitzat" abans d'adoptar la frase "intel·lecte investigador". Aquest

factor ha estat centrat en la intel·ligència i en l'activitat intel·lectual, però inclou també sofisticació cultural i imaginació. Goldberg (1981) troba un factor semblant en la seua anàlisi dels adjectius del llenguatge anglès i l'anomena "Intel·lecte"; Hogan (1986), fortament influït per la investigació sobre els "Cinc Grans", inclou una mesura de "intel·lectualitat" en el seu inventari de personalitat.

2. Tellegen i Atkinson començaren amb una anàlisi de mesures que havien estat vinculades a la susceptibilitat hipnòtica. En una anàlisi conjunta amb mesures de resistència del jo i control, ells trobaren tres factors que interpretaren com Estabilitat (oposat a Neuroticisme), Introversió (*versus* Extraversió), i "obertura per a absorbir i auto-alterar les experiències" o "Absorció". Només aquest últim factor d'absorció estava relacionat amb la susceptibilitat hipnòtica. Tellegen i Atkinson conclouen que "l'Absorció" pot ser interpretat com la capacitat per a absorbir i auto-alterar l'atenció, trobat en experiències culminants (flow), experiències místiques, hipnosis i creativitat artística (Tellegen i Atkinson 1974, en McCrae i Costa, 1995).
3. A Coan li interessava el que ell anomenava la "personalitat òptima", i va examinar les característiques que identificaven un ample ventall de teories de personalitat. Coan va trobar un factor de obertura en l'anàlisi dels ítems dels seu Inventari d'Experiència, aquests ítems correlacionaven amb mesures que suggereixen "sensibilitat emocional, interessos estètics, liberalisme i independència, així com una certa flexibilitat intel·lectual i emocional" (Coan, 1974, en McCrae i Costa, 1995).
4. Buscant diferències d'edat en l'estructura de la personalitat, Costa i McCrae (1976) van fer anàlisis de Cluster a les escales del Qüestionari de 16 Factors de Personalitat, 16PF de Cattell. A més a més de les agrupacions de Neuroticisme i Extraversió, ells trobaren que les escales B (intel·ligència), I (sensibilitat), M (imaginació) i Q1 (pensament liberal), formaven un grup ample en determinats grups d'edat. Ells interpretaren aquesta agrupació com Obertura a l'Experiència, i continuaren investigant utilitzant una modificació de les escales de Coan. Van crear un Inventari d'Experiència, E.I. (Costa i McCrae, 1978) per a mesurar l'Obertura en les

àrees de fantasia, estètica, sentiments, accions, idees i valors. Les escales EI van ser revisades i darrerament incorporades a l'Inventari de Personalitat NEO revisat (NEO-PI-R; Costa i McCrae, 1992), un qüestionari de mesura del model dels Cinc Grans factors.

Com que les puntuacions en l'escala d'Obertura del NEO-PI estan substancial i significativament relacionades amb l'*Absorció* de Tellegen i Atkinson, l'*Intel·lecte* de Goldberg, la *Cultura* de Norman, sembla ser que la tradició lèxica i la tradició de retornar al jo, convergeixen en la identificació d'una ampla i bàsica dimensió de personalitat, l'Obertura a l'experiència.

4.5.2. CONCEPCIONS TRADICIONALS D'OBERTURA.

Convergir a un nivell empíric, no significa convergir a nivell conceptual. De fet, no hi ha acord fins i tot en l'etiqueta a usar per a referir-se a la dimensió (Saucier, 1992 en McCrae i Costa, 1995).

Goldberg (1981) i Digman i Inouye (1986) prefereixen el terme *Intel·lecte*; Norman (1963) utilitza *Cultura*; i el factor corresponent és identificat com a *Sensació versus Intuïció* en el "Myers-Briggs Type Indicator", MBTI (Myers i MxCaulley, 19985 en McCrae i Costa, 1995). És comprensible la dificultat de resumir amb una sola paraula un dels constructes més amples en psicologia de la personalitat, però l'elecció d'etiquetes és important. La paraula *Intel·lecte*, pot confondre el significat del terme. De fet, els interessos intel·lectuals poden ser un reflex de la intel·ligència i podrien ser millor explicats i mesurats per tests d'intel·ligència.

El terme *Obertura a l'Experiència* té també les seues desavantatges; especialment si s'abreua com *Obertura*, pot suggerir el tret diferent de obertura o tancament interpersonal (Jourard, 1964 en McCrae i Costa, 1995). Obertura també podria suggerir una receptivitat passiva i poc crítica, la qual cosa seria clarament inapropiada. La gent oberta activament busca experiències externes i són particularment reflexius i crítics sobre les idees que troben.

Qualsevol etiqueta que es trie, serà insuficient per comunicar el que el constructe significa en la seua totalitat. Seria útil tenir una definició conceptual, una teoria de l'Obertura que explicara per què la gent difereix en aquesta dimensió.

4.5.3. CONCEPCIONS ALTERNATIVES: ESTRUCTURALS I MOTIVACIONALS.

A) l'Obertura com a estructura psíquica.

Escales de validació de l'obertura a través d'observadors demostren de manera consensuada que l'Obertura es fàcilment inferida de la parla i la conducta observable (McCrae i Costa, 1989a). Però fonamentalment l'Obertura és una qüestió d'experiència interna, un fenomen mental relacionat amb l'àmbit del coneixement o la profunditat i intensitat de la consciència. No és sorprenent que moltes de les bases conceptuais de la dimensió vinguen del treball de psicòlegs dinàmics, com Adorno i altres (1950,1959), Kris (1952) i Rogers (1961), per als quals el concepte de consciència era fonamental (en McCrae i Costa, 1995).

Tal com destaca Coan (1974), els psicoanalistes s'han centrat típicament en la psicopatologia i en les restriccions en la consciència produïdes per processos defensius de repressió. Segons aquest model, els conflictes intrapsíquics porten a la repressió, que comporta a la vegada limitacions en l'àmbit de la consciència. Remoure els conflictes comportarà un increment en l'Obertura.

Aquest punt de vista és semblant al que manté Rogers (1961), el qual veu l'Obertura com un resultat i reflex de la salut mental.

Tanmateix, aquest supòsits dels psicoanalítics i psicòlegs humanístics, presenten dos problemes. Primer, l'Obertura no correlaciona amb Neuroticisme ni amb cap altra mesura de salut mental, la qual cosa significa que individus poc ajustats tenen la mateixa probabilitat de ser oberts que aquells amb un bon ajustament. (McCrae i Costa, 1985a). Segon, és difícil explicar la generalitat de l'Obertura des d'aquesta perspectiva. En la major part del pensament psicoanalític, els mecanismes de defensa operen en conflictes i ansietats molt específics. Es comprensible que un trauma primerenc puguera deixar un punt cego particular, però

per què hauria de dur a punts de vista polítics conservadors o a una indiferència front l'art i la bellesa? (McCrae i Costa, 1995).

Un model dinàmic més plausible pot inferir-se dels escrits de Frenkel-Brunswik sobre la personalitat Autoritària (Adorno et. al, 1950, 1969 en McCrae i Costa, 1995). Frenkel-Brunswick destaquen que “sembla haver una tendència general en part dels que puntuen baix en Autoritarisme (els no-autoritaris) a exposar-se a experiències amples i diverses –emocionals, cognitives i perceptuals– fins i tot amb el risc de tenir que modificar les seues nocions preconcebudes i establir conflictes” (p.464). La hipòtesi de que l'Obertura està inversament relacionada amb l'autoritarisme es recolzada per l'evidència de que l'escala d'Autoritarisme de Altemeyer (1981) està relacionada amb la puntuació global en Obertura del NEO-PI-R., amb una puntuació $r = -0,57$. (Trapnell, 1994 en McCrae i Costa, 1995). Frenkel-Brunswick interpreta aquestos resultats en termes d'una baixa defensivitat en part de la gent oberta, una habilitat per a permetre en la consciència impulsos inacceptables o indesitjables. Suggereix que els autoritaris no és que tinguen més conflictes, sinó que s'enfronten a ells d'una manera particular per l'estructura de la seua consciència.

McCrae i Costa hipotetitzen que els homes i dones oberts intel·lectualitzen els seus conflictes, mentre que la gent tancada els reprimeixen o els neguen. El mecanisme de projecció és utilitzat per individus tancats perquè veuen el món de manera simplista en termes de bo o roïn, i és més fàcil assumir que els altres són roïns i el jo és el bo. Sota aquesta interpretació, l'autoritarisme (o mentalitat tancada) no és el resultat de la defensa (com postulava Frenkel-Brunswick), sinó un dels determinants de la formació del conservadurisme polític i la insensibilitat estètica, correlats que comparteixen la mateixa causa, el tancament a l'experiència (McCrae i Costa, 1995).

Tanmateix, les conseqüències d'estructures cognitives permeables no sempre són adaptatives. S'han trobat correlacions entre les escales del NEO-PI-R i mesures de dissociació (Bernstein i Putnam's, 1986, Riley, 1988 en McCrae i Costa, 1995) i percepcions excèntriques mesurades amb l'Escala de Personalitat Adaptativa i No Adaptativa (Clark, 1993 en McCrae i Costa, 1995). Gent molt oberta sembla tindre algunes característiques de pensament esquizotípic; si aquest és

adaptatiu o no dependrà d'altres aspectes de personalitat i de l'ambient social de l'individu.

Sembla que una manera útil de caracteritzar la Obertura és en termes d'estructura de la consciència. Els individus oberts tenen accés a més pensaments, sentiments i impulsos en consciència, i poden mantindre'ls simultàniament. Tolerància a l'ambigüitat, ambivalència emocional, i sinestèsia perceptual són tot distintius de la persona oberta. La capacitat per a l'absorció, per a focalitzar l'atenció profundament, pot ser el resultat d'aquesta estructura. Per als individus tancats, les idees, sentiments i percepcions estan relativament aïllades i poden competir per a la completa atenció. Per als individus oberts, tots aquests elements poden estar simultàniament en la consciència, proporcionant una experiència més profunda i intensa.

B) Obertura com a necessitat d'Experiència.

Donar compte de l'estructura de l'obertura pot ser necessari, però no sembla ser suficient. La gent oberta no són passius recipients d'una mescla d'experiències, ells busquen activament noves i variades experiències. Obertura implica motivació, necessitat de varietat, (Maddi i Berne, 1964 en McCrae i Costa, 1995). Els individus tancats poden somniar desperts però es probable que els somnis i desigs siguin convencionals i repetitius i serveisquen com a motius per escapar de l'estrès, els somnis dels individus oberts es caracteritzen per la novetat i elaboració i estan motivats per interessos intrínsecs. El mateix passa amb les accions.

Fiske (1949 en McCrae i Costa, 1995) va caracteritzar la activa curiositat dels individus oberts nomenant el factor com a *Intel·lecte Investigador*. Els arguments filosòfics són avorrits per a una mentalitat tancada perquè no tenen un valor pràctic, i són interessants per a la gent oberta perquè suposen un repte intel·lectual i perquè poden comportar noves i sorprenents conclusions. Ambdues coses, el procés d'explorar i la novetat del descobriment atrauen a la gent oberta.

La gent oberta tendeix a seguir polítiques liberals i valors socials perquè qüestionar a l'autoritat és una extensió natural de la seua curiositat. Així mateix com persegueixen qüestions de valor solen tindre un alt desenvolupament moral (Lonky,

Kaus i Roodin, 1984 en McCrae i Costa, 1995) i una resistència a la convenció pròpia dels artistes bohemis.

Les investigacions de Zuckerman sobre la recerca de sensacions poden ser rellevants per a entendre els aspectes motivacionals de l'Obertura. Les escales de recerca de Sensacions estan relacionades significativament amb l'Obertura. Zuckerman suggereix que la novetat, en l'absència d'amenaça, pot ser recompensada mitjançant l'activació de neurones noradrenèrgiques, la qual cosa suposa l'existència d'unes possibles bases neuroquímiques de l'Obertura (Zuckerman, 1984 en McCrae i Costa, 1995).

McCrae i Costa argumenten que la gent oberta es caracteritza tant per una estructura de consciència permeable en particular i per una motivació activa a buscar més enllà del que és familiar. Es probable que l'estructura siga el resultat de la motivació, més bé que al revés. En absència d'una necessitat per a noves experiències, una estructura oberta no proporcionaria cap avantatge.

CAPÍTOL V.

DESENVOLUPAMENT DE LA PERSONALITAT EN L'EDAT ADULTA.

CAPÍTOL V.

DESENVOLUPAMENT DE LA PERSONALITAT EN L'EDAT ADULTA.

5.1. INTRODUCCIÓ.

Una vegada emmarcada l'estructura bàsica que suporta el present treball d'investigació, mitjançant l'establiment d'un concepte integrador de personalitat (capítol I), el coneixement de les principals teories de la Personalitat (capítol II), el desenvolupament d'una de les teories més actuals, en concret, la teoria dels Cinc Grans factors de personalitat (capítol III), detenint-se més extensament en conèixer en profunditat cadascun dels cinc grans factors (capítol IV), el present capítol pretén centrar-se en el Desenvolupament de la Personalitat al llarg del cicle vital, detenint-se en considerar les principals investigacions sobre el desenvolupament de la personalitat en cadascuna de les etapes objecte d'estudi en la part empírica d'aquest treball, concretament l'etapa de l'adolescència, l'edat adulta primerenca o joventut, l'edat adulta intermitja o maduresa i finalment l'etapa de la vellesa.

Al llarg dels anys 70 es van realitzar diversos estudis longitudinals sobre personalitat, proporcionant per primera vegada unes bases sòlides científiques per avaluar les teories de personalitat i l'envelliment. Tots els estudis suggerien un grau extraordinari d'estabilitat: la personalitat canvia aparentment molt poc després dels 30 anys en la majoria de persones.

Després d'uns anys d'estudis longitudinals, Costa i McCrae (1984) publiquen un estudi organitzat al voltant d'un model de trets de personalitat tridimensional. En 1990 els mateixos autors amplien i aprofundeixen sobre el coneixement de l'envelliment i personalitat, afegint els resultats dels estudis longitudinals fins el moment, encara que no alteren les conclusions bàsiques a les que van arribar en aquell primer estudi. Tanmateix, el llibre de 1990 és absolutament diferent de l'anterior, reflectint un avantatge important respecte al de 1984. El model tridimensional que van seguir en 1984 era només un dels molts models que

competien sobre l'estructura de la personalitat, cap d'ells clarament superior als altres. Tanmateix, en els últims anys, psicòlegs de la personalitat procedents d'una gran varietat de perspectives han coincidit en un model de personalitat de cinc factors (afegint Agradabilitat i Persistència, a les originals dimensions de Neuroticisme, Extraversió i Obertura a l'experiència del treball original de Costa i McCrae). Estudiant aquests cinc factors al llarg del cicle vital, es pot donar compte de què es el que passa en la personalitat quan homes i dones envelleixen (Costa i McCrae, 1990; 2003).

Com canvia la personalitat durant la maduresa? Els psicòlegs des de William James (1890/1959) s'han plantejat la qüestió de si diversos aspectes de la personalitat, incloent els trets de personalitat, canvien de manera significativa durant la maduresa i quan tenen lloc eixos canvis.

Tradicionalment, les teories sobre envelliment i personalitat es dedicaven a predir els canvis que la personalitat faria com a resultat de l'envelliment i dels canvis físics, socials i històrics que l'acompanyaven. Però si considerem que la personalitat és estable (cosa que encara avui està en debat), aquest punt de vista estaria equivocacat. En lloc d'això, caldria pegar-li la volta a la qüestió i preguntar com les disposicions permanents afecten al procés d'envelliment i conformen el curs vital de l'individu. Aquesta nova aproximació està sent adoptada cada vegada més per un gran nombre d'investigadors .

Tanmateix la qüestió de si la personalitat canvia o es manté estable no està resolta. Les hipòtesis contemporànies sobre el desenvolupament dels trets de personalitat provenen de les teories sobre què son els trets de personalitat. La teoria dels Cinc Grans factors de McCrae i Costa (1996) afirma que els trets de personalitat es formen exclusivament per causes biològiques (gens) i que arriben perfectament formats a l'edat adulta primerenca; conseqüentment, aquesta teoria prediu pocs o cap canvi en qualsevol dimensió de la personalitat després de l'edat adulta primerenca. Pel contrari, les perspectives contextualistes consideren que els trets estan molt determinats i que una important influència sobre els trets és l'ambient social de l'individu (Haan, Millsap i Hartka, 1986; Helson, Jones i Kwan, 2002). Les perspectives contextualistes, per tant, prediuen la plasticitat: el canvi és complex i continu a causa dels múltiples factors que poden afectar als trets de personalitat.

Com veiem, diferents teories fan diferents prediccions respecte als canvis en els trets de personalitat al llarg de la maduresa. El punt de vista biològic de la teoria del Cinc Factors proposa la hipòtesis de l'estabilitat (la hipòtesis de la *argamassa*): tots els trets de personalitat deixen de canviar al voltant dels 30 anys. Pel contrari, les perspectives contextualistes proposen que els canvis són molt variats i persistirien durant la maduresa. El desenvolupament de la personalitat en la maduresa es debat, doncs, entre considerar que la personalitat es fixa i endurida com l'argamassa o està en un canvi continu (Srivastava, Oliver, Potter i Gosling, 2003).

La perspectiva dels Cinc Grans Factors de Costa i McCrae ha evolucionat des dels plantejaments inicials (1990, 1994). Srivastava, Oliver, Potter i Gosling (2003), anomenen "hipòtesis de la argamassa dura" als plantejaments de la formulació original de la teoria (tal com és descrita en Costa i McCrae, 1994), la qual afirma que després dels 30 no es produeixen ja els efectes de l'edat sobre la personalitat, i això és així per a cadascuna de les cinc grans dimensions de personalitat. Més recentment s'ha produït una revisió menuda dels plantejaments inicials (McCrae i Costa, 1999) que Srivastava, Oliver, Potter i Gosling anomenen "hipòtesis de la argamassa tova", perquè ací la personalitat es "com l'argamassa que no ha acabat de quallar, que està fent-se més i més viscosa", Costa i McCrae afirmen ara que els trets de personalitat canvien molt més lentament després dels 30 anys que abans dels 30.

Siga com siga, intentarem donar llum a aquesta qüestió del canvi o l'estabilitat, mitjançant aquesta revisió d'investigacions recents al voltant del tema.

5.2. DELIMITACIÓ DE LES ETAPES DEL DESENVOLUPAMENT HUMÀ ADULT. CONTINUÏTAT *VERSUS* DISCONTINUÏTAT.

La Psicologia del Desenvolupament és una ciència que estudia els canvis que apareixen amb l'edat o en el temps, i que són una funció de la interacció entre l'herència, l'experiència passada i l'experiència present.

En les teories contemporànies des de la Psicologia Evolutiva quan es parla d'edat no ens referim a una concreta sinó a un dels períodes en que es divideix el desenvolupament humà.

Si bé és cert que determinats canvis psicològics poden adscriure's a edats concretes, tanmateix això sol ser més freqüent en la primera infantesa, on els canvis deguts a l'edat poden ser deguts a la maduració neuropsicològica que seguirà una seqüència més fixa i esperada en edats primerenques, encara que així i tot són possibles les variacions interindividuals. Tanmateix, posteriorment, a partir de l'adolescència i principalment els períodes de l'edat adulta i la vellesa, es fa més complex establir marges d'edat concrets per delimitar cada període, doncs influeixen altres distints a la maduració com la cultura, el moment històric que viu el subjecte, el grup social i els trets i característiques individuals. D'aquesta manera la maduració va obrint pas a noves possibilitats de canvi introduint les múltiples influències (Palacios, 2001).

En aquest apartat tractarem de delimitar cadascun dels períodes evolutius als quals ens referirem en la part empírica del present treball, justificant la delimitació d'edats en que comença o acaba cada tram. Aquesta delimitació té una finalitat més bé estadística, donat que com ja hem comentat es complex establir marges d'edat concrets donades les diferències individuals degudes a factors bio-psico-socio-emocionals que afecten a cada individu al llarg del seu cicle vital. Tanmateix, ens servirà de guia considerar els períodes de desenvolupament humà establerts per les principals teories evolutives.

Els autors que han intentat distingir una sèrie d'etapes evolutives s'han centrat principalment en la consideració de la discontinuïtat del desenvolupament, manifestant que cada etapa comporta una sèrie de canvis qualitativament diferents als d'etapes anteriors (Erikson, 1963; Levinson, 1978, en Córdoba, 2002). Per altra banda, els autors que defenen la continuïtat manifesten que al llarg del desenvolupament es produeixen canvis de forma gradual i progressiva, de manera que no és tan senzill detectar diferències qualitatives entre els diferents estats en un individu

5.2.1. PRE-ADULTESA

Aquest període comprendria aproximadament dels 18 als 23 anys i es diferencia de l'adolescència per ser un període de major independència respecte a la família, i per ser un període que només existeix en aquelles cultures que allarguen

la transició fins la vida adulta per raons socio-culturals. També és un període on apareixen nous factors de risc i estrès en el desenvolupament personal (Chisholm i Hurrelmann, 1995).

En l'actualitat i en la nostra cultura és complex generalitzar sobre la transició de l'adolescència a la vida adulta i el que aquesta comporta, donat que existeixen nombrosos criteris que han de considerar-se conjuntament (Chisholm i Hurrelmann, 1995). Per altra banda, no podem parlar d'una transició directa d'una etapa a la següent, sinó progressiva.

Alguns criteris que definirien l'inici de l'edat adulta d'acord amb diversos autors com Serra i González (1988), Jaffe (1998) o Steinberg (1999) serien:

- Criteris biològics: basats en la finalització dels canvis físics.
- Criteris cronològics-legals: basats en la majoria d'edat en termes legals entre els 18 i els 20 anys.
- Criteris psicològics: relacionats amb la consecució d'una identitat personal, que es basa en l'autonomia tant emocional com comportamental i ideològica, així com en la maduresa cognitiva i l'experiència subjectiva de "sentir-se adult".
- Criteris psicosocials: referits a transicions evolutives i circumstàncies pròpies de l'adult com la finalització de l'escolarització formal, el matrimoni, la paternitat/maternitat i el desenvolupar un treball estable.
- Criteris socioeconòmics: referits a la independència econòmica, el nivell màxim de la qual suposaria l'autonomia adulta plena, on l'individu compta a una llar pròpia i autosuficència econòmica.

Tenint en compte aquests criteris, moltes vegades l'inici de l'edat adulta no es completa fins l'inici de la meitat de la segona dècada o fins i tot més tard. Arnett (1998) anomena a aquest període de transició "adultesa emergent, adultesa jove o pre-adultesa".

A diferència del que passa en les etapes d'infantesa i adolescència, on existeixen marcadors crítics biològics que delimiten el començament i/o el final de cada etapa, el començament de l'edat adulta està relacionat amb la cultura. En aquest sentit, segons la Teoria de la socialització ampla i restringida de Arnett i

Taber (1994), les diferències culturals en la temporalitat (“timing”) i variabilitat de la transició a l’edat adulta reflecteixen diferències en les pràctiques de socialització d’una cultura determinada. El començament de l’edat adulta implicaria des d’aquesta teoria assumir la pròpia responsabilitat per a acceptar les conseqüències de les pròpies accions, decidir sobre els propis valors i creences independentment de les dels pares o altres influències i aconseguir independència econòmica. En paraules d’Arnett (1998), aquests criteris responen al desenvolupament de la capacitat de l’individu per a la independència, l’autosuficiència i la confiança en sí mateix.

5.2.2. EDAT ADULTA: EDAT ADULTA PRIMERENCA (JOVENTUT) / EDAT ADULTA INTERMITJA (MADURESA)

L’edat adulta correspon al període que comprèn des dels 23 als 65 anys; podem distingir etapes i sub-etapes diferenciadores de cada fase. En l’edat adulta (i també en la vellesa) les sub-etapes que es distingeixen tenen menys contingut psicològic que en altres períodes vitals, doncs estan més relacionades amb rols i marcadors de caràcter psicosocial. Per això no existeix un consens total sobre els límits de cada subetapa.

Són nombroses les propostes de classificació de les distintes etapes de l’edat adulta i la vellesa, tal com podem veure en la taula 5.1., ara bé, considerarem de manera més ampla la proposta més recent de Clemente (2002) que considera 5 etapes de desenvolupament en l’edat adulta:

- Joventut (20-35 anys): Edat dels projectes de vida actual i futura.
- Adultesa (35-50 anys): Fase d’estabilització dels projectes iniciats en la joventut.
- Maduresa (50-65 anys): Fase de consolidació definitiva de les possibilitats de vida.
- Plenitud (65-80 anys): fase de gaudir de la realitat aconseguida i inici de dificultats.
- Senectut (a partir dels 80): fase de manteniment del millor nivell de vida possible.

Les tres primeres subetapes formarien part de l'edat adulta primerenca i intermitja i les dues últimes de l'edat adulta tardana o vellesa.

1- Joventut (20-35 anys).

És l'edat dels projectes de vida actual i futura (Clemente, 2002).

Per a Levinson (1982) esta etapa d'edat adulta primerenca comprendria dels 17 als 40 anys, on distingeix una transició des 17 als 22, l'entrada en el món adult dels 22 als 28, novament una etapa de transició (als 30) dels 28 als 33 i un assentament dels 33 als 40.

Segons Levinson (1982) l'entrada en el món adult es caracteritzaria per la creació de la *primera estructura* important que pot incloure el matrimoni i la separació de la família d'origen. Per altra banda, la transició dels 30 es caracteritzaria perquè l'individu pren consciència dels errors comesos fins el moment i els reavalua reconsiderant les primeres decisions i prenent noves decisions necessàries (Levinson, 1982). Dels 30 als 40 l'individu crea una *segona estructura* de vida adulta, que implica el compromís i concentració en el treball, família, amics i comunitat (Levinson, 1982)

Per a Neugarten (1999) aquest període comporta com a objectiu principal la confrontació amb la societat, la clarificació dels valors i aconseguir un ajustament entre el jo i la societat. Neugarten (1999) suggereix que aquest període està caracteritzat per l'establiment de relacions d'intimitat, la paternitat/maternitat i el compliment d'expectatives en l'àmbit laboral, responent a les exigències de reestructuració de rols, valors i sentit del jo, cap a una preocupació pels altres significatius amb els quals estarà unit durant anys (en Córdoba, 2002).

2 – “Adultesa” (35-50 anys).

Seria la fase d'estabilització dels projectes iniciats en la joventut (Clemente, 2002). Levinson (1982) distingeix entre la transició de la meitat de la vida (dels 40 a 45 anys), la transició dels 50 (dels 45 als 50) i la culminació (dels 55 als 60 anys).

En general, aquesta seria l'etapa de major productivitat (Lefrancois, 2001). Per això Levinson denomina aquesta fase de generativitat si s'acompleixen les expectatives del període, front al d'estancament en cas contrari. També es caracteritza per certs canvis físics subtils, encara que inevitables i irreversibles. Segons Levinson (1990), el primer subperíode, dels 40 als 45, es caracteritzaria per un compromís renovat amb la família, la carrera i per un canvi d'estil de vida. És un període en el qual la persona avalua la seua vida, pren decisions per elaborar una nova estructura.

Des del punt de vista social, les relacions interpersonals es fan més properes que en qualsevol altre període, bé siga amb els pares, fills, germans o amics (Lefrancois, 2001). Neugarten (1999) incideix en les noves funcions familiars, la consciència del jo com a pont entre generacions, les noves responsabilitats de l'individu com a fill de pares que envelleixen i el traspàs d'autoritat cap als fills que comencen a prendre les seues pròpies decisions. És una etapa, per altra banda, on canvia la perspectiva el temps que es veu en funció del que queda per viure, més que en funció del que ja s'ha viscut. Per a Neugarten (1999) la mitjana edat es caracteritza per ser un període on els individus utilitzen les experiències passades per a buscar solucions als problemes presents, en comparació amb edats més avançades on la persona es mostra més preocupada per a ficar ordre als seus records, tal vegada com a preparació per al final.

Diversos autors enquadren la *mitjana edat* en aquest període, que comprendria l'interval dels 40 als 50, i que en l'actualitat es considera com un període de transició més que com una crisi (Rosenberg *et al.*, 1999).

3 – “Maduresa” (50-65 anys).

Es tracta d'una fase de consolidació definitiva de les possibilitats de vida (Clemente, 2002).

El subperíode que comença sobre els 50-55 anys, és per a Levinson (1982) la transició dels 50 i compliria una funció similar a la transició dels 30, on s'intenta ajustar i modificar l'estructura anterior, en aquest cas de l'edat adulta intermitja. Finalitza amb la culminació de l'edat adulta intermitja (55-60 anys) que resulta una fase relativament estable a partir de la qual la carrera de l'individu pot començar a declinar.

5.2.3. EDAT ADULTA TARDANA (VELLESA): PLENITUD / SENECTUT

Palacios (2001) utilitza el terme *Vellesa* per designar esta etapa, que comprendria dels 65 anys en davant. Segons Levinson (1982) podríem diferenciar entre la transició a l'edat adulta tardana (dels 60 als 65 anys) i l'edat adulta tarda en sí o vellesa, a partir del 65.

De la mateixa manera que hi havia uns marcadors que definien el pas de l'adolescència a l'edat adulta primerenca, així també existeixen uns marcadors que definirien la transició a la vida adulta tardana:

- L'edat cronològica, de 60 a 65 anys.
- Les variables temporals, com la vivència des esdeveniments propis del final de l'edat adulta intermitja com el niu buit, la jubilació, ser avis...
- Els canvis físics associats al procés d'envelliment que es fan clarament visibles.
- L'aïllament laboral i l'estabilitat econòmica e independència del context familiar propi.
- La concepció del temps, que es percep en la seua dimensió abstracta i no com un temps viscut en un moment present.

Tots els autors coincideixen en considerar que el començament de l'edat adulta tardana o vellesa es situaria a partir de la jubilació, aproximadament als 65 anys. Tanmateix, el factor jubilació no hauria de ser un criteri diferencial, donada la

gran variabilitat de condicions físiques, culturals i socials de les persones en aquestes edats (Arroyo, 2001).

Tenim la concepció de que l'envelliment no implica canvis, sinó que és més bé una ampliació del que ha segut la maduresa. Tanmateix, des de les teories contemporànies aquesta concepció sobre aquest període ha canviat. De fet, en els últims anys han sorgit noves i innovadores teories sobre el que significa un envelliment positiu (Belsky, 1996).

Per a Neugarten (1999) esta etapa comporta canvis que li confereixen un caràcter diferenciador. Així, es caracteritza per la renúncia i adaptació a les pèrdues del treball, amics, parella, abandó del sentit de la competitivitat i autoritat, reconciliació amb els membres de la família, afrontament de les morts de familiars i a la vegada la necessitat de conservar un sentit d'integritat del que un o una ha sigut, més que del que un o una és (Neugarten, 1999 en Córdoba, 2002).

En l'actualitat, s'intenta canviar una sèrie d'estereotips sobre la vellesa, com són la consideració de la persona major com a cognitivament impedida, emocionalment pertorbada, necessitada econòmicament, físicament dèbil i aïllada del món i, al mateix temps demostrar que molts dels individus de més de 65 anys són vitals i actius (Belsky, 2001; Muñoz i Alix, 2002).

Clemente (2002) estableix la diferenciació entre la plenitud ("majors més joves") i la senectut ("majors més majors").

1- La Plenitud.

És una fase que comprèn el període dels 65 als 80 anys. Es caracteritza per ser una fase de gaudir de la realitat aconseguida i en la que s'inicien les dificultats (Clemente, 2002).

Es tracta de persones que no solen tindre malalties que els incapaciten, que es senten en la seua mitjana edat i que rebutgen la idea de ser considerats vells. Per a Neugarten (1974) són persones saludables, actives, enèrgicament implicades en activitats socials i d'oci i capaces de treballar.

2- La Senectut.

Cobriria l'etapa de vida existent a partir dels 80 i es caracteritzaria pel manteniment del millor nivell de vida possible (Clemente, 2002). La persona està més exposada a la discapacitat física i mental, que encaixa més amb l'estereotip de persona major fràgil i dependent (Belsky, 2001).

Neugarten (1974) suggereix que a partir dels 75 anys els subjectes poden presentar discapacitats significatives que requereixen de recursos degut a l'increment de les seues necessitats socials i de salut. Tanmateix, per a Zarit (1996) aquesta segona fase de l'Edat adulta tardana podria començar fins i tot més tard perquè la transició cap a la dependència o la discapacitat no està en relació directa amb l'edat; una persona major de 75 anys pot seguir activa, independent i competent mentre que per a una altra aquesta transició pot generar-se abans dels 65 anys.

5.3. TEORIES SOBRE EL DESENVOLUPAMENT HUMÀ.

Durant moltes dècades el camp de la psicologia tractava el tema del desenvolupament de la personalitat en la maduresa amb bastant deixadesa. Fa vint o trenta anys, l'assumpció que mantenien la major part dels psicòlegs, així com la societat en general, era que una vegada passats els traumes de l'adolescència, l'entrada al món del treball, havent-se casat i "assentat el cap", res més nou podia passar fins l'inevitabilitat de la pròpia mort. Però, ara tothom reconeix que les coses no són tan senzilles, que la maduresa no és un període de apatia i constància. Moltes persones de mitjana edat manifesten canvis conductuals que en certa manera s'assemblen a una segona adolescència (Wrightsman, 1988).

Per a apropar-se al tema del coneixement del desenvolupament humà i més concretament del desenvolupament de la personalitat, anem a considerar en primer lloc tres extenses perspectives teòriques sobre el tema que intentarem sintetitzar:

a) L'aproximació de la "formació primerenca", la qual assumeix que l'estructura de la personalitat s'estableix en els primers anys de la infantesa i es manté essencialment invariable.

b) L'aproximació de la teoria d'estadis de desenvolupament, representada en els conceptes d' Erik Erickson, Daniel Levinson i Roger Gould.

c) L'aproximació evolutiva de Milton.

5.3.1. LA PSICOANÀLISI COM A TEORIA DE FORMACIÓ PRIMERENCA.

La teoria psicoanalítica clàssica, malgrat les modificacions posteriors, assumeixen que la personalitat es forma al llarg dels cinc primers anys de vida. L'estructura que s'estableix llavors influirà en les conductes de la resta de la vida. Si els produeixen "fixacions" en aquestes edats tan tendres, tindran implicacions en la nostra conducta com a adults.

Convençut de que els instints sexuals eren els més importants per al funcionament d'una persona, Freud va proposar que la personalitat es desenvolupa en funció de quatre estadis que es corresponen a altres tantes zones-òrgans que serveixen en els primers cinc anys de vida, per a satisfer els instints d'autoconservació, i mitjançant els quals es satisfan els desigs sexuals. Així, la libido original es va organitzant en etapes psicosexuals i als final de les tres primeres o fases pregenitals (oral, anal i fàlica), la personalitat d'un individu està totalment conformada, de manera que les experiències recompensades i castigades del xiquet (des del naixement fins els cinc anys) caracteritzarien el comportament adult. A aquest període el segueix una fase de latència i la última etapa psicosexual (la genital), com una segona iniciació de la vida sexual.

El desenvolupament normal de la personalitat suposa passar d'una fase a altra havent satisfet l'instint sexual amb la zona corporal corresponent (principal font d'estimulació i plaer en eixe moment). En el cas de produir-se una hipergratificació o infragratificació en un estadi es produirà la *fixació*, la qual cosa suposa que l'energia psíquica roman en catèxia en les imatges dels objectes que poden satisfer la necessitat de manera que l'energia libidinal estarà permanentment enganxada en eixe estadi.

L'estructuració de les fases correspon a una evolució de les necessitats d'autoconservació (menjar, control d'esfínters i descobriment dels òrgans genitals), però la interpretació del que en elles succeeix a nivell sexual, així com la repercussió per al funcionament adult, són intuïcions freudianes (De Miguel, 1996).

- La *fase oral* té lloc durant el primer any de vida i la zona erògena és la boca. S'estableixen dues sub-fases en funció de la zona bucal:
 - 1) Fins als 8 mesos, el plaer prové dels llavis i la llengua mitjançant activitats com xuclar o tragar. L'adult fixat en aquesta etapa manifestarà el caràcter oral-incorporatiu, caracteritzat per conductes excessives de menjar, beure, fumar i besar, o activitats simbòliques com col·leccionar coses o ser una persona crèdula que es "traga" tot el que sent.
 - 2) Durant els quatre mesos següents, les zones d'on prové el plaer són les genives i les mandíbules amb activitats com tallar i absorbir. En cas de fixació l'adult tindrà un caràcter agressiu oral-sàdic, i es mossegarà les ungles, li agradarà menjar i preferirà activitats simbòliques com el sarcasme i el cinisme.
- El segon any de vida es correspon amb la *fase anal*, essent les galtes i l'anús les zones erògenes associades. El xiquet, seguint les normes socials, ha d'aprendre a controlar els seus processos fisiològics. També aquí es diferencien dues sub-fases:
 - 1) Durant la primera el plaer prové de l'expulsió dels excrements, amb la qual cosa el caràcter, en cas de fixació, serà l'anal-expulsiu (es tindran problemes per a retindre els esfínters o es serà excessivament generós).
 - 2) En la segona fase, el plaer prové de tindre els excrements, amb la qual cosa el caràcter serà l'anal-retentiu en cas de fixació (es pateix estrenyiment o s'és molt avar, parsimoniós, obsessiu per l'ordre i amb tendència al perfeccionisme).
- La tercera fase, la *fase fàlica*, és la més complicada i dura des del tercer fins al cinquè anys. El penis és la zona erògena associada (fins i tot en les xiques, doncs Freud considerava al clítoris com un petit penis). El descobriment de tindre o no tindre penis, així com els sentiments cap a la mare i el pare poden conduir a l'aparició de complex d'Edip en els xics, o el complex d'Electra en les xiques, la resolució dels quals té una profunda influència en la vida adulta, començant ací les diferències entre

homes i dones. Ells tenen, segons Freud, ansietat de castració i elles enveja de penis. En cas de no superar-se el complex d'Electra, la dona adulta manifestarà activitats relacionades amb la recerca del penis (essent promíscua o tenint comportaments que "castren" als homes, com enganyar-los, crear-los dificultats, fer-los mal...). L'adult que manifesta característiques del seu pare, i sobreestima la masculinitat i la virilitat (comportaments de caràcter fàlic) no ha superat el complex d'Edip i queda fixat en aquesta etapa del desenvolupament psicosexual.

- Després d'aquestes fases pre-genitals esdevé un període de latència (dels 6 als 12 anys). Durant aquest temps els interessos sexuals es reprimeixen i es desplacen a altres activitats com aprendre, l'esport i tasques amb grups d'iguals. L'energia libidinal està sublimada i s'estableixen les restriccions ètiques que permetran a l'adult protegir-se dels impulsos del complex d'Edip.
- Amb la fase genital s'acaba el desenvolupament i comença la pubertat, es reinicia la vida sexual desenvolupant-se els instints sexuals amb major intensitat, però la direcció ja està determinada pel que ha esdevingut en les fases pregenitals. Durant l'adolescència, l'individu desenvolupa els seus desigs de sexualitat adulta, intentant satisfer-los i aprenent a incorporar-los a la seua conducta dintre dels límits permesos per la societat.

5.3.2. TEORIA DE ERICKSON DEL DESENVOLUPAMENT PSICOSOCIAL.

La segona gran conceptualització sobre el desenvolupament de la personalitat és la formulació de la teoria d'estadis. Erik Erikson (1959, 1963) dona impuls a l'explicació orientada als estadis que estén el desenvolupament al llarg de tot el cicle vital generant una teoria de huit estadis de desenvolupament.

La teoria d'Erikson serveix com a prototip de la teoria d'estadis, en la que successius estadis o períodes o són només qualitativament diferents, sinó que són discontinus respecte als següents. Una crisi o una elecció crítica en cada estadi porta eventualment a l'acabament abrupte de cada període, encara que la transició al següent període o estadi pugui dur diversos mesos o fins i tot anys. Els estadis es construeixen els uns sobre els altres, de la manera en què cada crisi es resolga

afectarà a la capacitat de la persona per a afrontar amb èxit els conflictes dels estadis següents. Cada nou estadi és vist com un nivell completament nou d'integració estructural.

Segons Erikson, el desenvolupament de la personalitat es produeix per "passos crítics de moments de decisió entre el progrés i la regressió, la integració i el retard" (Erikson, 1963 pp.270-271 en Wrightsman, 1988).

La teoria psicosocial d'Erikson va modificar la teoria freudiana en molts aspectes. En primer lloc identificant importants influències socials en el desenvolupament, i en segon lloc, mitjançant l'aportació de que la vida humana consisteix en una contínua recerca de la identitat.

Des d'aquest punt de vista la teoria d'Erikson contribueix a donar una ampla perspectiva al desenvolupament humà.

El desenvolupament de la personalitat segons Erikson (1968) es dona necessàriament en el context social de l'individu, per la qual cosa dona importància a les interaccions de la persona amb la família, les institucions socials i fins i tot la cultura concreta del període en que viu.

Abans d'Erikson, el desenvolupament personal i emocional no es considerava com una funció dels educadors, sinó de clínics especialment preparats per a la solució de problemes patològics. La gran contribució d'Erikson va consistir en presentar els problemes de creixement personal fora de les ombres de la patologia i d'integrar-los en el procés complet del desenvolupament de la personalitat normal, tornant l'estudi psicològic a l'àrea evolutiva, com a dipositària de l'objectiu d'afavorir la millora dels processos de desenvolupament psicològic (Clemente, 1996).

Erikson va definir la pròpia teoria com a aplicable a tot el procés de desenvolupament del cicle vital establint determinades fases relacionades específicament amb el desenvolupament psicosocial, que ara resumim però que més endavant tractem amb major amplitud al desenvolupar cada etapa del cicle vital.

FASE I: Rep el nom de Confiança Bàsica versus Desconfiança Bàsica. Es correspon amb la fase oral de Freud en quant a l'època d'aparició, el primer any de

vida; durant la mateixa els xiquets aprenen a confiar amb els altres, en funció de les atencions que reben dels mateixos, o pel contrari desenvolupen la desconfiança.

FASE II: El que en la teoria freudiana era la fase anal, en Erikson es converteix en l'etapa d'Autonomia *versus* Dubte o Vergonya. En ella els xiquets aprenen a exercir la seua voluntat, així com a controlar-se a ells mateixa, i en cas contrari, experimenten la inseguretad i el dubte al mateix temps que són capaços de fer moltes coses per ells mateixa.

FASE III: Fase corresponent a l'etapa fàlica freudiana del tercer al sisè any, que en Erikson contraposa el sentit de la Iniciativa amb el sentit de la Culpa. En ella els xiquets aprenen a iniciar-se en les seues pròpies activitats, a gaudir al comprovar que poden dur-les a terme i a desenvolupar cada vegada més l'interès per implicar-se en activitats. Si es tracta d'ocasions en que no se'ls permet desenvolupar la seua pròpia iniciativa es senten culpables a causa dels seus intents frustrats de sentir-se independents.

FASE IV: Es correspon amb l'etapa de latència i en Erikson es contraposa la Industriositat amb la Inferioritat. Com en l'etapa de latència, també en aquest moment els xiquets van aprenent a ser competents i efectius en les activitats que veuen que són apreciades pels adults i pels companys, i és el moment en que poden sentir-se víctimes dels sentit d'inferioritat quan experimenten que es senten inferiors als altres en la mestria que pretenien desenvolupar.

FASE V: Contraposa el sentit d'Adquisició de la identitat personal en contraposició a la Difusió de la Identitat, o a la Confusió, i és l'última de les fases d'Erikson que es correspon amb les etapes de desenvolupament psicosexual de Freud. En aquesta etapa els adolescents intenten fiançar el seu sentit d'identitat personal com una part de la seua pertinència a un determinat grup social i, en cas contrari, es senten confusos respecte al que són o respecte al que pretenen fer amb la seua vida.

FASE VI: Durant aquesta fase es contraposen en el desenvolupament psicosocial la Intimitat *versus* l'Aïllament, la superació adequada del qual dóna lloc a l'aparició de l'Estima. Els joves, donat que aquesta fase es correspon amb la primera època del desenvolupament adult, busquen un company d'intimitat en la seua pròpia vida, i la falta d'èxit es transforma en la soledat i aïllament com a

maneres de viure que haurà de ser superades per tal de continuar amb un desenvolupament psicosocial adequat.

FASE VII: En ella es contraposa el sentit de la Generativitat amb l'estancament d'un mateix, donant lloc a la cura i atenció dels demés. Els adults, donat que aquesta fase es correspon al període de desenvolupament adult, han de sentir-se productius en aquesta fase, siga en el seu propi treball, siga en el seu desig de crear una nova generació amb la dedicació als fills i a la família.

FASE VIII: es tracta de l'última fase en la que les persones de més edat contraposen el sentit d'Integritat al de l'experiència de la Desesperació. Les persones majors intenten donar sentit a tota la seua experiència anterior i convèncer's de que les seues vides han tingut sentit; en cas contrari entren en la desesperació de pensar que no han aconseguit en les seues vides els objectius que s'havien proposat i que, en certa manera, l'han desperdiciat. Una superació adequada de dita fase dóna lloc a l'adquisició de la Saviesa com a culminació del desenvolupament psicosocial de la pròpia vida (Clemente, 1996).

5.3.3. TEORIA EVOLUTIVA DE MILTON.

La teoria evolutiva de Milton ja ha estat breument resumida en el capítol II, encara que ací anem a especificar els aspectes concrets que aporta la teoria respecte al desenvolupament.

En general, l'organisme humà ha de passar per quatre "etapes" i complir un conjunt paral·lel de quatre "tasques" per a desenvolupar-se de forma adequada en la vida. Les primeres tres etapes i tasques i en part, també la quarta, són compartides per espècies inferiors i poden considerar-se una recapitulació de les quatre fases de l'evolució (Milton, 1990). Cada etapa i cada tasca corresponen a una de les quatre fases evolutives: *existència, adaptació, replicació i abstracció.*

En la vida d'un organisme individual, cada fase evolutiva es recapitula i s'expressa ontogenèticament, és a dir, tot l'organisme passa per les etapes del desenvolupament, que tenen uns objectius funcionals relacionats amb les seues respectives fases evolutives. En cada etapa l'individu adquireix unes disposicions personalògiques que representen l'equilibri o la predilecció cap a una de les dues tendències bipolars predominants en cada etapa. Les polaritats que representen les

tres primeres fases són: plaer-dolor, pasivitat-activitat i altres-sí mateix (ja descrites en l'exposició inicial de la teoria al capítol II). La polaritat de la quarta fase és la de "raonament intel·lectual" (pensament) – "ressonància afectiva" (sentiment).

El fet de que una inclinació aparega com la dominant al llarg del temps es deu a la interacció recíproca de factors intra i extraorganísmics. Per això, en la infantesa primerenca la funció organísmica primària és "continuar existint". Ací l'evolució ha portat mecanismes que orienten al xiquet cap a entorns que potencien la vida (plaer) i l'aparten dels que amenacen la vida (dolor).

L'expressió dels trets o disposicions adquirits en les primeres etapes del desenvolupament es transforma a mesura que es van desenvolupant les facultats o disposicions posteriors (Millon, 1969). Les disposicions primerenques de desenvolupament poden passar per diverses vicissituds, de manera que el significat en el context de l'organisme s'estructura posteriorment en configuracions de trets de personalitat més complexos.

Existeixen quatre etapes neurològiques del desenvolupament que són paral·leles a les quatre fases evolutives esmentades: *existència, adaptació, replicació i abstracció*. Cada fase evolutiva es relaciona amb una etapa diferent del desenvolupament ontogenètic (Millon, 1969) i té una tasca assignada. Per exemple, la tasca de potenciació-preservació de la vida correspon a la etapa de "fixació sensorial" del desenvolupament, que fa referència al període en el que el xiquet aprèn a discriminar entre les experiències enriquidores de les amenaçadores (fase d'existència).

- Etapa 1. Fixació sensorial
- Etapa 2. Autonomia sensoriomotora.
- Etapa 3. identitat puberal genèrica.
- Etapa 4. integració intracortical.

Fase evolutiva	Funcions de supervivència	Etapa neuropsicològica	Procés de desenvolupament
EXISTÈNCIA	Potenciació de la vida (plaer) Preservació de la vida (dolor)	FIXACIÓ SENSORIAL	Desenvolupament de la confiança en els demés.

ADAPTACIÓ	Modificació ecològica (activa) Acomodació ecològica (passiva)	AUTONOMIA SENSORIOMOTORA	Adquisició de la confiança adaptativa
REPLICACIÓ	Específica (altres) Específica (Sí mateix)	IDENTITAT PUBERAL GENÈRICA	Assimilació dels papers sexuals
ABSTRACCIÓ	Raonament intel·lectual (pensament) Ressonància afectiva (sentiment)	INTEGRACIÓ INTRACORTICAL	Equilibri entre la raó i l'emoció

Taula 5.1. Components del model evolutiu de Milton.

5.4. DESENVOLUPAMENT DE LA PERSONALITAT AL LLARG DEL CICLE VITAL.

Respecte a l'evolució de les dimensions de personalitat durant el cicle vital, diferents estudis proven l'existència de canvis dintre d'una relativa estabilitat. Si bé les dimensions de personalitat semblen ser relativament estables, sí poden produir-se canvis en la importància de les mateixes respecte a les experiències vitals dels individus (Soldz i Vaillant, 1999).

Segons Brandstaetter (1989) els canvis de personalitat en l'edat adulta poden estar relacionats amb canvis en l'estructura o l'organització de la personalitat com a resultat dels diferents aprenentatges, experiències viscudes i la interacció entre les diversos aspectes de l'individu.

Kogan (1990) va revisar quatre grans estudis longitudinals sobre la personalitat (*the Baltimore longitudinal study of aging, Kelly's longitudinal study of engaged couples, Cardiovascular Disease Project, Oakland Growth Study*). Aquests quatre estudis utilitzaven metodologies i variables diferents. Les conclusions dels quatre estudis demostraven una estabilitat de la personalitat en llargs períodes de temps. L'edat inicial en aquests estudis de Kogan (1990) estava delimitada en l'edat adulta primerenca.

Pedersen i Reynolds (1998) indiquen que l'estabilitat depenia de l'edat inicial de les persones que participen en els estudis. Haan i altres (1996) trobaren

canvis en la personalitat si l'edat inicial s'establia en l'adolescència tardana i no es trobaven canvis quan l'edat inicial s'establia en l'edat adulta primerenca.

Un estudi longitudinal sobre trets de personalitat relacionats amb l'Estabilitat Emocional (des dels 14 anys fins els 48) confirma que certs estats emocionals de l'adolescència poden romandre com a problemes emocionals en l'edat adulta (Offer, Kaiz, Howard i Bennett, 1999). Tanmateix, problemes que en l'adolescència semblen ser importants, amb l'edat adulta i la maduresa normalment redueixen la seua intensitat.

En un estudi de Johnston i Page (1991) sobre l'evolució de la personalitat a través de l'adolescència tardana i l'edat adulta mostrava diferències de gènere en el desenvolupament de la personalitat. Les dones, a mesura que augmenten l'edat mostren un major ajustament personal i menors nivells de depressió. Els homes mostren majors nivells d'estabilitat, internalitat i globalitat en l'estil atribucional, per la qual cosa es sentien millor adaptats.

Segons sembla, alguns factors de personalitat semblen ser més estables que altres. Així per exemple, Graziano (1994) considera que l'Agradabilitat és una disposició genètica estable al llarg del cicle vital, i per tant, amb un substrat biològic important. Els canvis que es poden produir en aquest factor en relació a les experiències de la vida o de l'ambient interpersonal són menuts.

Tanmateix, trobem resultats contradictoris pel que fa a altres factors. Alguns estudis confirmen que l'Extraversió o el Neuroticisme decreixen significativament des de l'adolescència fins la maduresa (Carmichael i McGue, 1994). Pel contrari, altres estudis mostren com l'Extraversió s'incrementa tant en dones com en homes des dels 18 anys fins els 62 (Jones i Meredith, 1996). Calen, doncs, més estudis longitudinals que ens aclareisquen aquests resultats certament contradictoris.

5.4.1. DESENVOLUPAMENT DE LA PERSONALITAT EN L'ADOLESCÈNCIA.

En el desenvolupament de la personalitat durant l'etapa de l'Adolescència, més que en altres característiques psicològiques, cal tenir en compte els estereotips socials que influeixen no només en els adolescents, sinó també en tota la societat. (Clemente, 1996). La societat està esperant de l'adolescent que, aplicant la

generalització que tot estereotip suposa, que tinga un determinat tipus de conducta sexual, que es mostre més tolerant en l'ús de les drogues, que eixca més per les nits, que tinga un determinat gust per la música, etc.

Com indica Sorensen (1973) els adolescents es troben a la recerca del seu propi rol front als múltiples rols perfectament delimitats per les persones adultes; només assumint pertànyer a la col·lectivitat de l'Adolescència poden competir en un moment en el que els rols personals encara estan per definir.

En un estudi realitzat a partir d'una Enquesta de Salut de la Comunitat Valenciana feta en 1993, pel que respecta a la opinió dels subjectes enquestats sobre la pròpia felicitat personal segons els diferents grups d'edat, es va trobar que en el període entre 16 i 24 anys (encara que no coincideix amb el que anomenem estrictament adolescència, sinó més bé la primera joventut) el 55,3 % es considerava mitjanament feliç, un 42,5 es considerava molt feliç. Esta valoració mitjana de la felicitat en esta primera etapa de l'edat adulta ens indica que encara és una etapa d'inestabilitat i canvis, d'incerteses i dubtes, que poc a poc aniran resolent-se de manera més o menys satisfactòria. L'època de major felicitat sembla coincidir amb aquells subjectes les edats dels quals es trobaven entre 25 i 44 anys (un 56,7% es considera molt feliç) i entre 45 i 64 anys (amb un 54%). Tanmateix, si es considera en sentit negatiu, la falta de felicitat, aquest estudi mostra com la falta de felicitat augmenta de manera directament proporcional a l'edat, sent l'adolescència/joventut l'etapa en que els subjectes consideren menys que cap altra la falta de felicitat (només un 1% dels subjectes més joves d'aquesta mostra es consideraven infeliços), front a un 6% dels subjectes majors de 65 anys (Clemente, 1996).

D'entre les moltes teories de la personalitat, Erikson (1986) és qui més ha incidit en el concepte de crisis com a recerca de la pròpia identitat. De fet, ja abans Erikson (1968) anomenava esta època l'estadi de la Identitat *versus* Difusió de la Identitat, especificant quatre conflictes en la recerca d'estabilització d'eixa identitat.

- a) el primer seria la tasca d'identificació pròpia en contra del sentit d'inutilitat o futilitat que pot afectar al propi autoconcepte.
- b) el segon té a veure amb l'anticipació de rols i la inhibició o retràs en l'assumpció dels mateixos.

- c) el tercer el de ser un mateix en contra dels dubtes que sobre sí mateix van apareixent.
- d) el quart el del reconeixement social *versus* l'aïllament autístic.

La teoria d'Erickson sosté que la formació de la pròpia identitat té dos estadis:

1. En el primer estadi l'individu busca una resposta a la pregunta de "Qui soc jo?". Esta pregunta es fa especialment important en l'adolescència, en la que els subjectes es troben preocupats pel que són i el que semblen als ulls dels demés. Es troben mal amb el seu aspecte físic i desenvolupament sexual, i insegurs amb el rol social que encara no han acabat de confirmar davant ells mateix i davant els altres. Per això, molts adopten l'estratègia de d'imitar als herois o de somniar amb immensos ideals amb els quals demostrar la seua vàlua . tanmateix, la identificació amb els herois propis del grup va perdent transcendència a mesura que va creixent la pròpia identitat .Aquesta identitat es forma necessàriament en comparació amb els demés, veient les característiques dels seus companys, observant les seues reaccions. Moltes vegades la pròpia identitat pren el camí d'identificar-se amb els estereotips que la pròpia societat té sobre el període de l'adolescència, és a dir, acaba per fer-se realitat la "profecia autocomplida", complint-se allò que la societat espera de l'adolescent. Quan ja l'individu té formada la identitat i queda superat aquest estadi anirà adquirint la confiança de que posseeix la pròpia identitat i continuïtat, que contrastarà amb la identitat i continuïtat que l'atribueixen els demés.

2. El segon estadi és aquell que Erickson anomena l'estadi de la intimitat. La intimitat seria la capacitat per a realitzar-se a sí mateix o per a dedicar-se a algun objectiu i desenvolupar la força ètica per a assumir els propis compromisos, encara que aquestos signifiquen sacrifici i sofriment. Són molts els que arriben a aquest segon estadi al final de l'escolarització, cap als 16 anys, altres a partir dels vint anys o més tard.

La identitat de l'adolescent es veu afectada per les seues experiències anteriors i per les que continuen afectant-li, especialment pels diversos rols que ha hagut d'assumir en el seu procés de desenvolupament. Tanmateix, el resultat respecte a la seua identitat no és la mera suma de totes les experiències; el procés de formació de la pròpia identitat requereix "la capacitat de sintetitzar les

successives fases d'identificació en un tot coherent, consistent i únic" (Conger, 1978 en Clemente, 1996).

Els adolescents es troben contínuament avaluant-se a ells mateix en funció de les reaccions que capten els demés, per la qual cosa són capaços d'imaginar prèviament quina serà l'opinió que els seus actes va a generar en qui els mira i pot jutjar-los. Com diu Elkind (1976), es troben sempre davant una "audiència imaginària" que ha de valorar el que són i el que fan. És imaginària perquè moltes vegades no són el focus d'atenció dels demés, malgrat que ells pensen i senten que ho són. Han de descobrir que tots estan actuant davant tal audiència, i que ells mateix també formen part d'ella com una simple peça més del context, és a partir d'aquesta presa de consciència quan comencen a normalitzar les seues relacions i a ficar les bases de l'autèntica comunicació interpersonal (Clemente, 1996).

Al final de l'adolescència, segons Erickson s'haurà aconseguit la pròpia identitat o es continuarà amb la crisi de confusió personal, podent prendre la mala resolució de la crisi dos camins diferents però igualment incorrectes: o bé el subjecte s'aïlla a sí mateix de tota relació amb la seua família i els seus companys, o bé la seua personalitat perd la seua pròpia identitat dins la massa que el rodeja i de la que és incapaç de diferenciar-se psicològicament.

Una anàlisi profunda de la teoria d'Erickson ha dut a James Marcia (1966, 1980) a diferenciar quatre estadis en el desenvolupament de la pròpia identitat, així com quatre tipus de resolució dels mateixos.

a) *Difusió de la identitat*: en esta etapa els adolescents no han experimentat encara la crisi, donat que no han explorat encara alternatives significatives, ni han efectuat cap tipus de realització. Es troben encara indecisos sobre la seua elecció ideològica o ocupacional.

b) *Limitació de la Identitat*: els adolescents ja han experimentat algun tipus d'actuació, però no han entrat en crisi. Açò sol succeir quan els pares eduquen de manera lliure, més que de manera autoritària, però per això mateix els adolescents no tenen unes circumstàncies adequades per a explorar i comprendre per ells mateixos les diferents ideologies, les diferents vocacions, etc.

c) *Compàs d'espera*: moment en el qual els adolescents es troben ja en meitat de la crisi. Els adolescents es troben buscant actuacions qüestionant-se activament tot tipus d'alternatives.

d) *Consecució de la identitat*: Els adolescents aconseguixen eixir de la crisi amb actuacions adequades.

Els punts de vista teòrics actuals sobre el procés d'identitat suggereixen, en primer lloc, que el desenvolupament de la identitat és molt més llarg, en circumstàncies més gradual i amb menys ruptura del que implica el terme de crisis de Erickson. En segon lloc, d'acord amb Marcia (1980, 1983), el procés d'identitat és extraordinàriament complex i ni comença ni acaba en l'adolescència. Comença amb el desenvolupament del sentit del self i amb l'emergència de la independència en la infantesa, arribant a la seua fase final amb la revisió i integració de la pròpia vida en la vellesa. El que sí es dona en l'adolescència, especialment en l'última etapa de la mateixa, és que el desenvolupament físic, el desenvolupament cognitiu i el desenvolupament social avancen fins el punt que l'individu pot reordenar totes les seues identitats i identificacions de la infantesa i adolescència per a construir el seu propi camí cap a la maduresa.

La formació de la pròpia identitat no succeeix de cop, suposa una decisió vocacional en una determinada direcció, una implicació ideològica i una orientació sexual determinada; però aquests components de la identitat poden aparèixer en un llarg procés amb múltiples negociacions. Són decisions que van prenent-se poc a poc; de vegades són decisions trivials i de vegades importants. Però al llarg dels anys de l'adolescència les decisions comencen a formar un tot que, poc a poc, arribarà a constituir la personalitat de l'individu a la que anomenen identitat (Santrock, 1989 en Clemente, 1996).

5.4.2. DESENVOLUPAMENT DE LA PERSONALITAT EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA (JOVENTUT).

Resulta molt difícil determinar el començament de l'edat adulta, en comparació amb altres etapes com l'infància o l'adolescència. Tant la infància com l'adolescència tenen referents fisiològics i existeix un consens entre les diverses teories del desenvolupament respecte a quan comença i acaba aproximadament

cadascuna d'elles. Tanmateix els factors que determinen el començament de l'edat adulta són més bé de caràcter social: l'edat del primer treball, l'edat de finalitzar els estudis, l'edat de casar-se o tenir el primer fill, independència respecte a la família, etc... i evidentment aquests esdeveniments de caràcter social no succeeixen a tots els individus a la mateixa edat, existint molta variabilitat, doncs, entre el que podríem anomenar l'edat d'inici de l'etapa adulta.

Rappoport (1986b) fixa els límits de l'edat adulta entre els 25 i 50 anys perquè aproximadament als 26 anys la major part de les persones ja han aconseguit certes adaptacions fonamentals a l'edat adulta. Segons Santrock (1989) l'edat adulta primerenca començaria als 22 anys quan la major part de les persones inicien el desenvolupament de la seua carrera professional i elegeixen si conviure en parella o no. (Albiñana, 2000)

Si la personalitat es defineix bàsicament sobre els 18 o 19 anys, entre els 18 i els 25 anys es considera un període d'adaptació a l'edat adulta (Rappoport, 1986a). La personalitat segueix definint-se en aquest període inicial de l'edat adulta. Al final dels 25 anys la majoria dels individus ja han definit els rols adults específics que han de desenvolupar (Kimmel i Weiner, 1998; en Albiñana, 2000).

La transició a la vida adulta significa redefinir els vincles antics amb els pares i les amistats. L'individu pren decisions personals i ha de defensar-les davant de pares i amics, la qual cosa va reafirmant la seua personalitat i consolidant la seua identitat.

Ja hem comentat com la consecució de la pròpia identitat no es un succés que esdevinga de sobte, sinó que procedeix paulatinament a partir de tots els punts de referència que el adolescent va assumint fins que arriba el moment de prendre les seues pròpies determinacions. De la mateixa manera, la evolució posterior de la seua personalitat continua mantenint moltes de les seues característiques principals en un anar i vindre de continuïtat i discontinuïtat que evite la ruptura, al mateix temps que permeten la possibilitat de canvi i perfeccionament (Clemente, 1996).

Això significa que el concepte estàtic de personalitat, en sentit estricte freudià, en el que aquesta quedava determinada per les experiències de la infantesa i el resultat en l'adolescència i la vida adulta, no seria assumit com a tal. La vida és

un continu que reiteradament està exposant a cada persona a noves possibilitats, fins i tot a noves possibilitats d'interpretació de les experiències per les que necessàriament passa.

L'estadi que Erickson anomena d'intimitat sorgeix quan els individus es troben en un bon camí per a establir una identitat estable i amb èxit. La consecució d'aquesta intimitat s'aconsegueix amb els anys inicials de la vida adulta, en la joventut, incloent en la intimitat tant l'amistat com les relacions sexuals.

En el cas de que l'individu no siga capaç de superar la crisi de la intimitat pot quedar-se en l'aïllament. De fet intimitat *versus* aïllament és el sisè estadi dels vuit que Erickson estableix al llarg del cicle vital.

Quan algú no ha estat capaç de donar sentit a les relacions amb els demés en els anys de la seua joventut, és possible que això es tradueix en importants trastorns de personalitat que porta al subjecte a rebutjar, ignorar o atacar a aquells davant els quals es sent frustrat.

Des de l'Aïllament a la intimitat, Orlofsky, Marcia i Lesser (1973) han desenvolupat una classificació que suggereix cinc estils de personalitat:

- *L'estil Aïllat*: es correspon amb l'aïllament personal davant qualsevol contacte social, amb poc o cap afecció ("apego") íntim, tant amb individus del propi com de l'altre sexe. Encara que l'individu mostra signes de desenvolupar relacions interpersonals, normalment aquestes interaccions produeixen estrès.
- *L'estil Pseudointimitat*: implica el manteniment de certa afecció heterosexual, amb poca o cap profunditat o proximitat psicològica.
- *L'estil Estereotipat*: consisteix en establir relacions superficials que tendeixen a ser dominades i dirigides per lleus relacions d'amistat amb companys del mateix sexe més que del sexe oposat.
- *L'estil Preintimitat*: posseeix emocions mixtes sobre el seu compromís, doncs al mateix temps intenta oferir amor però sense les obligacions que aquest suposa.
- *L'estil Intimitat*: es capaç de crear i mantindre una o més relacions profundes d'amor i estima.

Es precisament en esta etapa d'edat adulta primerenca o joventut quan els individus desenvolupen normalment una relació d'intimitat amb altres individus. En aquest tipus de relació d'intimitat un aspecte important és el compromís d'un individu respecte als demés. Tanmateix, en aquesta etapa de joventut, els individus mostren també un gran interès per la seua independència i la seua llibertat., per la qual cosa el desenvolupament personal que es dona en la joventut normalment exigeix una interdependència difícil, traduït en un balanç entre intimitat i compromís per una part, i llibertat i independència per l'altra (McAdams, 1988 en Clemente, 1996). Aquest balanç inestable no s'aconsegueix únicament en la joventut, sinó que serà una tasca de desenvolupament personal al llarg de tota la vida.

5.4.3. DESENVOLUPAMENT DE LA PERSONALITAT EN L'EDAT ADULTA INTERMITJA (MADURESA).

Segons Papalia i Olds (1997) l'edat adulta intermitja es defineix com el període comprés entre els 40 i els 65 anys. Santrock (1989) considera també l'edat adulta intermitja dels 40 o 45 anys fins els 65 anys, depenent de les vivències dels individus. Segons aquest autor el període representa un temps de reflexió sobre un mateix i les metes aconseguides, un període de desil·lusió per les metes no aconseguides i adaptació al desgast físic que comença a fer-se evident.

Molta gent opina que el desenvolupament de la personalitat per a una persona que es troba en la meitat de la vida és molt improbable, doncs en eixa edat ja s'ha aconseguit certa estabilitat de la personalitat. Tanmateix, en la literatura psicològica trobem que la segona meitat de la vida és alguna cosa així com una segona adolescència, especialment amb el sentit de "crisis" que esta etapa du associat. Hi ha qui parla d'una segona oportunitat per fer les coses que un vol, per trobar-se a un mateix i prendre més independentment el control de la pròpia vida (Fried, 1967; Vaillant, 1977 en Clemente, 1996).

Ens trobem novament amb el tema del canvi *versus* l'estabilitat de la personalitat en el desenvolupament adult. ¿Es donen realment canvis en aspectes de personalitat, estructura del caràcter, creences, etc... com es donen en la joventut, o més bé la personalitat ha adquirit ja una configuració completament estable fins el final de la vida?. Desgraciadament la resposta no és fàcil des del moment en què la personalitat presenta multitud d'aspectes complexos difícils de mesurar al llarg del

temps. Al mesurar l'estabilitat o l'evolució de la personalitat ens trobem amb el problema de tindre que distingir entre les diferències que són degudes al propi desenvolupament i aquelles que procedeixen dels efectes generacionals. Els canvis deguts a la pròpia dinàmica del desenvolupament serien certs per a pràcticament tothom a mesura que va progressant al llarg del cicle vital, mentre que els efectes generacionals només podríem observar-los en una generació concreta que haja viscut el mateix període històric específic.

Són múltiples les investigacions, especialment d'estudis longitudinals, que avalen l'estabilitat de determinades característiques de personalitat (Costa, McCrae i Aremburg, 1980; Schie i Paaham, 1976). Tanmateix, la qüestió no sembla tan clara quan s'utilitzen dissenys sectorials (Neugarten, 1977), trobant-se diferències segons l'edat en característiques de personalitat com rigidesa, cautela, conservadorisme, autoconcepte i satisfacció en la vida, evolucionant igualment de l'extraversió cap a la introversió (Clemente, 1996).

Les teories que ens han servit de base en l'estudi del desenvolupament de la personalitat al llarg del cicle vital, ressalten el concepte de "crisis" o període crític en la maduresa durant el qual la persona revisa la seua pròpia situació personal, la qual cosa pot dur a conclusions positives o negatives per a la persona implicada.

El fet mateix de que l'individu adult al voltant dels 40 anys reflexione respecte al que podria considerar la meitat de la vida pot suposar que es trobe amb certs objectius sense complir, i que considere les últimes oportunitats per a aconseguir-los, tal vegada amb una visió més realista de les seues possibilitats i amb cert sentiment de desconfiança respecte a les pròpies forces per tal de progressar al ritme en que ho havia fet en les dues últimes dècades (entre els 20 i els 40). A més a més existeixen altres fets que poden contribuir en alguns casos a donar eixa sensació de pèrdua d'identitat o d'insatisfacció pel que s'ha aconseguit. És l'època en la que els fills comencen a independitzar-se, la qual cosa pot donar lloc a cert sentit d'aïllament sobre tot en algunes mares que de cop es troben soles tot el dia, patint de vegades el que s'anomena "síndrome del niu buit". En altres casos la realització del desenvolupament professional pot trobar-se amb falta d'objectius o amb entrebancs, al constatar que personal més jove i preparat va sent elegit per a llocs superiors en els quals es somniava ocupar.

Sheehy (1976) centra les seues investigacions sobre la psicologia de la dona i obté unes conclusions que són confirmades per autors com Rinke i col (1985) o Moane (1987). Segons Sheehy, les dones cap als 35 o 40 anys veuen com els seus fills deixen la casa per continuar els estudis; precisament perquè els fills van desapareixent de casa, o perquè ja no requereixen tanta atenció, és el moment en que aquelles dones que s'havien dedicat només a la seua educació pretenen reincorporar-se al món del treball. També es tracta d'una època anomenada "edat de la infidelitat". Cap a la meitat dels 30 és l'edat mitjana en la qual més dones que es divorcien, tornen a casar-se o consideren eixa possibilitat. Igualment és cap als 35 quan més dones abandonen la llar. Es tracta, doncs, d'una edat en la qual una dona es sent deslligada de les seues principals responsabilitats, en especial de l'atenció contínua cap als fills i en la que tornen a produir-se importants canvis als quals adaptar-se. (Sheeny, 1976 en Clemente, 1996).

En contra del que sostenen les anteriors teories analitzades, Whitebourne (1986) ofereix dades i arguments en contra de que la crisi de la meitat de la vida siga un fet típic i evolutivament beneficiós en la vida de cada adult. La principal evidència que ofereix l'autor en contra de tal crisi és la de demostrar que la immensa majoria de gent de tal edat no refereix tal transició en les seues vides, que aquells que sí ho consideren probablement es deu a que presenten una personalitat de tipus neuròtic.

Així mateix, un estudi longitudinal fet per *l'Institut of Human Development* de Berkeley, Califòrnia, on es duia a terme l'estudi del desenvolupament de les dimensions de personalitat des del començament de l'adolescència fins l'edat de la maduresa, no descobriren cap tipus de crisis de meitat de la vida (Haan, 1981).

Costa i McCrae (1980), seguint el seu propi model teòric que en aquest treball d'investigació desenvolupem amplament, van crear una escala específica per a mesurar la suposada crisi, d'acord amb les teories de Levinson i Gould. Tan sols va aparèixer un factor que podria estar relacionat amb l'esmentada crisi, el factor de Neuroticisme, doncs només les puntuacions arreplegades 10 anys abans en un estudi longitudinal dut a terme, correlacionaren amb les puntuacions més altes en l'escala específica referida a la crisi. Açò va en la línia de suposat per la teoria de Vaillant (1977), anteriorment esmentada.

En un estudi sobre els estadis de la vida adulta de Levinson desenvolupat per Rush, Pecock i Milkovich (1980) es va trobar entre altres coses que l'edat no tenia res a veure amb el canvi d'ocupació, com seria d'esperar que coincidiria amb la suposada crisi de la meitat de la vida. Igualment en un estudi de Reinke, Holmes i Harris (1985), tampoc es va trobar cap dada que recolzara la crisi referida a la primera part dels anys quaranta, encara que sí van trobar dades que confirmaven que les dones sofrien una crisi semblant poc abans dels 30 anys, però en cap cas coincidint amb la crisi de la meitat de la vida.

Whitebourne (1986) conclou que de les dades anteriorment esmentades es dedueix més bé un cos sòlid d'investigació a favor de l'estabilitat de la personalitat adulta, i deixa entre parèntesi el fet de la crisi a la meitat de la vida.

L'envelliment és un procés natural i gradual de desenvolupament i/o deteriorament biològic que comença en una època primerenca de la vida i continua durant tota la vida fins la mort (Kalish, 1983). Aquests processos no són evidents si no amb els anys, encara que ja a partir dels 40 el desgast és més evident. Aquest desgast fisiològic, social i psicològic afecta a la personalitat dels individus.

Des del començament en el món adult l'individu ha d'aprendre a sobreviure, lluitar contra els problemes o dificultats derivades del món laboral, econòmic, familiar, social, d'amistat. Els adults més joves estan massa ocupats en la lluita i en l'adaptació psicològica com per a desil·lusionar-se sobre les expectatives de la vida adulta (Rappoport, 1986b). Tanmateix, cap als 40 anys la persona ja ha trobat el seu lloc en la societat. A partir dels 40 l'individu entra en una etapa de reflexió sobre el que ha adquirit, sobre el que ha aconseguit i sobre els canvis que s'ha produït. Les persones comparen les seues expectatives de joventut amb la realitat present.

Es en aquest moment (40-45 anys) en el qual podem situar el límit entre l'edat adulta primerenca i l'edat adulta intermitja (Bühler, 1968b). Bühler considera que l'edat adulta pot ser dividida en dos períodes:

- El primer comprendria entre els 25 i els 45 anys aproximadament. En aquest primer període la persona estaria en una època d'expansió creadora de sí mateix –de generativitat segons altres- i inclou l'autorealització en l'àmbit laboral, familiar i social. Aquesta expansió creadora d'un mateix es relaciona amb el

concepte d'autorealització de Rogers (1974) i Maslow (1970), que implica la recerca del sentit significatiu d'un mateix que tot adult ha de trobar.

- La segona etapa començaria més o menys als 45 anys. Bühler l'anomena fase climatèrica. És en aquesta etapa on les persones madures adopten actituds reflexives respecte a les seues vides i respecte a elles mateixa.

Per a Bühler la personalitat madura es veu modelada primer per l'esforç cap a l'autorealització i posteriorment per l'avaluació d'eixe esforç i del que s'ha aconseguit.

5.4.4. DESENVOLUPAMENT DE LA PERSONALITAT EN L'EDAT ADULTA TARDANA (VELLESA).

Pedersen i Reynolds (1998) afirmen que existeixen suficients evidències sobre canvis al llarg de períodes de 30 o 40 anys en característiques com l'Autoconfiança, l'Extraversió i la Dependència. Aquests autors consideren que han de ser analitzades les contribucions dels factors genètics i ambientals a l'estabilitat o al canvi de la personalitat, sobretot en la vellesa on es produeix un declinar en algunes dimensions de personalitat.

Amb el pas dels anys es produeix un increment en la variança de canvi, s'incrementa la proporció de factors ambientals que poden produir canvis en la personalitat. Els canvis poden no estar produïts directament per l'edat sinó per les experiències a les quals els individus s'enfronten al llarg de la seua vida. Així, les experiències de jubilació en la vellesa o del niu buit en la maduresa estan més relacionades amb els canvis de funcionament personal que la pròpia edat segons diversos estudis (Serra, González i Oller, 1989).

Un examen longitudinal sobre l'estabilitat o el canvi en les dimensions d'Extraversió, Estabilitat Emocional i Obertura a l'experiència confirmen certa estabilitat en la segona meitat de la vida en aquests factors i un declinar terminal (Pedersen i Reynolds, 1998). Aquests estudis coincideixen amb les conclusions d'Eysenck (1988) i Costa i McCrae (1990) sobre una estabilitat relativa en les dimensions de la personalitat durant l'edat adulta i un declinar posterior en la vellesa. En la vellesa, segons Eysenck es produeix un descens en els nivells de Psicoticisme, Neuroticisme i Extraversió. McCrae i Costa (1990) confirmen aquests

resultats d'estabilitat en l'edat adulta i declinar en la vellesa. L'Extraversió, l'Obertura a l'Experiència, l'emocionalitat positiva i el control sobre la vida disminueixen en la vellesa. Els majors mostrarien més sentiments de soledat, depressió i de control per part dels altres de la seua pròpia vida.

Durant la vellesa, com hem comentat, es produeix un declinar en alguns aspectes de la personalitat (Labouvie-Vief, 1999). Les persones es tornen més introvertides, dependents de camp, l'autoconcepte i l'autoestima baixen, declina la identitat, apareix rigidesa en els patrons conductuals i actitudinals i es redueix el control ambiental i el sentiment d'autoeficàcia (Hagberg, Samuelsson, Lindberg i Dehlin, 1991). Tanmateix, alguns autors afirmen que les persones majors es tornen més obertes, franques i alegres (Field i Millsap, 1991; Hoffman, Paris i Hall, 1996).

La personalitat, en general, es torna més bàsica, és a dir, es simplifica i queden les característiques més bàsiques de l'individu. Aquests nous processos, aquestes noves actituds semblen obeir a una estratègia d'adaptació davant les pèrdues i l'estrès (Herzog i Markus, 1999). Els majors posseeixen estratègies per a regular les seues emocions de manera flexible (Gatz i Zarit, 1999). Aquesta flexibilitat emocional els ajuda a afrontar les experiències negatives de les pèrdues (Brandstäedter i Greeve, 1994). Tanmateix, altres dimensions romanen estables. Segons Field i Millsap (1991) aquestes dimensions més estables són la satisfacció amb un mateix, l'alegria, l'intel·lecte que implica el funcionament cognitiu i la mentalitat oberta.

Podem concloure que existeixen canvis relatius de personalitat al llarg del cicle vital. Les dimensions o factors no sofreixen grans canvis durant el curs vital, però sí sembla haver un declinar en l'última etapa de la vida causat fonamentalment pel deteriorament físic i la reducció d'*estatus* socioeconòmic. Aquest declinar es troba en procés d'investigació per tal de conèixer quins són els mecanismes d'adaptabilitat de les persones majors.

CAPÍTOL VI:

PERSONALITAT I ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC.

CAPÍTOL VI: PERSONALITAT I ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC.

En aquest capítol es pretén fer una recopilació dels estudis més recents que relacionen les principals etapes del cycle vital amb les àrees de desenvolupament psicològic objecte d'anàlisi en la present investigació.

Així mateix, ens interessa especialment la influència de la personalitat sobre aquestes àrees de desenvolupament, tenint especial interès en arregar en aquest treball les més recents investigacions sobre el tema, especialment des de la perspectiva dels Cinc Grans factors de personalitat, perspectiva sobre la qual hi ha en l'actualitat més consens i més investigació psicològica.

6.1. INFLUÈNCIA DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

La influència de la personalitat sobre les àrees de desenvolupament de l'individu al llarg del cycle vital és la base sobre la qual es fonamenta aquest treball d'investigació.

En la part empírica del treball, que més endavant analitzarem amb profunditat, per a l'avaluació de la personalitat de la mostra experimental hem considerat el model dels Cinc Grans Factors per ser una de les aproximacions teòriques més vigents en l'actualitat i que genera més treballs d'investigació, a partir dels quals fonamentar millor les conclusions que es deriven de la nostra investigació.

En els últims anys s'ha arribat a un consens significatiu al voltant de l'ús del model dels Cinc Factors (Extraversió, Neuroticisme, Agradabilitat, Persistència i Obertura Mental) com a marc de referència per a les investigacions sobre les relacions entre personalitat i àrees de desenvolupament (Booth-Kewley i Vickers, 1994; Marshall, Wortman, Vickers, Kusulas i Hervig, 1994; Smith i col., 1992). Aquestes investigacions han demostrat que el model dels Cinc Factors incorpora la major part dels resultats d'investigació generats a partir d'altres models teòrics.

Tanmateix, alguns dels estudis que comentarem també han tingut en compte altres models com el d'Eysenk o Cattell, per exemple.

Soldz i Vaillant (1999) afirmen que existeix una relació entre els Cinc Grans factors de personalitat i els diversos dominis o àrees de funcionament vital i que aquesta relació s'incrementaria al llarg de la vida. També conclouen que els factors afecten de manera significativa en diferents períodes de la vida en relació als dominis o àrees de desenvolupament. Per exemple, el Neuroticisme o Inestabilitat Emocional estaria relacionat amb el bon ajustament en l'edat adulta primerenca. L'Obertura a l'Experiència es relacionaria amb la creativitat en l'edat adulta intermitja. El factor de persistència o escrupolositat és el millor predictor del bon funcionament d'un individu en les últimes etapes de la vida, l'explicació d'aquest fet la trobem en la importància del autocontrol i la planificació. També el factor de Neuroticisme pot ser el millor predictor de la conducta en la meitat de la vida per la seua relació amb la vulnerabilitat genètica a la depressió o qualsevol altra forma de trastorn emocional. Segons Soldz i Vaillant (1999) la relació entre els factors de personalitat i les diverses àrees de funcionament vital ha de ser objecte de major estudi i investigació. Mitjançant aquesta Tesi doctoral pretenem aportar noves dades en aquest sentit que afavoreisquen la comprensió d'aquestes relacions entre les àrees de desenvolupament de l'individu i els factors de personalitat, concretament els factors proposats al model dels Cinc Grans factors de personalitat.

6.1.1. PERSONALITAT I ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Pel que fa a les relacions entre característiques o factors de personalitat i la seua influència sobre l'àrea social, cal considerar un factor especialment important en les relacions socials, el factor d'Extraversió.

Furnham (1984) troba diferències entre estudiants universitaris extravertits i introvertits. Els extravertits mantenen vides socials més excitants que els introvertits.

L'Extraversió, L'Estabilitat Emocional i l'Obertura a l'Experiència també influeixen en les variables socials i l'adaptació social d'adolescents de 18 anys (Brooks i DuBois, 1995). El factor d'Extraversió està relacionat amb les relacions socials de les persones d'edat adulta intermitja (Soldz i Vaillant, 1999). El factor

d'Agradabilitat està relacionat amb l'establiment de xarxes de suport social. Mount i Barrick (1998) revelen que el factor Extraversió està relacionat positivament amb les relacions socials en l'àmbit laboral.

Per als adolescents entre 17 i 20 anys l'amistat és una font important de suport emocional. Un estudi sobre les característiques personals dels adolescents mostra com les característiques més rellevants en l'amistat són l'Agradabilitat i l'Extraversió. Per a les dones la característica més important és l'Agradabilitat i per als homes ho és l'Extraversió (Cheng, Bond i Chan, 1995). Altre estudi confirma els resultats sobre la dimensió d'Extraversió en el sentit de que és una de les dimensions que correlaciona en major mesura amb les estratègies utilitzades per a trobar amics (Medvedova, 1998).

Estudis sobre l'envelliment mostren com en l'etapa de la vellesa baixa les puntuacions en Extraversió i en Obertura a l'experiència, la qual cosa s'associa a un allunyament de les relacions socials superficials (Carstensen, Graff, Levenson i Gottman, 1996).

6.1.2. PERSONALITAT I ÀREES AFECTIVA I PERSONAL.

Diversos estudis confirmen la influència de les dimensions de personalitat en les diferents àrees de desenvolupament personal i emocional. Un exemple és l'estudi recent de Tucker i al. (1998) sobre el divorci i la influència de les característiques de personalitat. Als individus que formaven part de l'estudi eren avaluats en intervals de 5 en 5 anys, durant més de 50 anys. Una hipòtesis de l'estudi era la influència diferencial de les característiques de personalitat sobre la probabilitat de divorci. Les conclusions confirmaren que els individus amb puntuacions altes en Desagradabilitat (irascibles, egoistes, sense empatia) i baixes en Perseverància (absència de Perseverància i falta de responsabilitat) tenien més probabilitats d'un divorci primerenc. No obstant això, els subjectes que puntuaven alt en Neuroticisme (inestabilitat i sensibilitat) eren els subjectes amb més probabilitats de divorci.

Angleiner i al. (1998) en un estudi sobre la dimensió d'inestabilitat Emocional senyalen la gran influència sobre les àrees Afectiva i Personal dels subjectes. La dimensió d'Inestabilitat Emocional es relaciona amb la propensió a les

experiències cròniques d'emocions negatives i disfòria. Les dimensions d'Estabilitat Emocional i d'Extraversió, afavorien l'ajustament psicològic i emocional dels individus (Gray, 1973).

Maltby i Lewis (1997) examinen les actituds i les conductes religioses en funció dels trets de personalitat descrits per Eysenk (Neuroticisme, Psicoticisme i Extraversió-Introversió). La religiositat correlaciona negativament amb puntuacions d'Estabilitat Emocional (Maltby i Lewis, 1997; Maltby, 1997).

6.1.3. PERSONALITAT I ÀREES LABORAL I ECONÒMICA.

Pel que respecta a la relació de les dimensions de personalitat i seua influència sobre les àrees laboral i/o econòmica, algunes investigacions en el camp de la psicologia organitzacional valoraren la importància de la utilització del model dels Cinc Grans factors com a tècnica de mesura (Barri i Mount, 1991; Digman i Takemoto Chock, 1981). En una anàlisi dels factors més rellevants en les àrees esmentades, el factor de Persistència (també anomenat Escrupolositat, Consciència o Responsabilitat) mostrava unes correlacions consistents amb la realització del treball en tots els sectors ocupacionals considerats. L'Extraversió era el millor predictor de la interacció social. L'Obertura a l'experiència, juntament amb l'extraversió, eren els predictors més vàlids de la capacitació i habilitat o perícia en els sectors ocupacionals. En l'àrea laboral les àrees més rellevants semblen ser la Persistència, l'Extraversió o l'Obertura a l'experiència (Barri i Mount, 1991; Digman i Takemoto Chock, 1981).

Singh (1989) identifica les variables que afecten a l'èxit en la direcció dels gerents d'empreses en un grup de subjectes entre els 27 i els 58 anys. L'Estabilitat Emocional, les característiques d'eficiència intel·lectual i l'Extraversió-Introversió estaven associades a l'èxit en la direcció. Els subjectes es mostraven intel·ligents, reservats, ben educats, orientats al poder i relaxats. Singh també va identificar les variables de personalitat que influeixen positivament per al creixement de l'empresa, com són, continuïtat d'esforç o persistència, tenacitat, competitivitat, puntualitat, tolerància, resistència a la pressió i adaptació al canvi. Totes aquestes característiques estan relacionades amb les dimensions de persistència i la d'Obertura a l'Experiència.

Brandstaetter (1989) afirma que la formació professional ha de tindre en compte dues dimensions de la personalitat com són l'obertura al canvi i l'estabilitat personal.

6.1.4. PERSONALITAT I ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

Pel que respecta a la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física i la salut, per exemple, trobem nombroses investigacions que confirmen la influència de determinats factors de personalitat sobre aquesta Àrea Física, tan relacionada amb la salut.

Hi ha característiques de personalitat, factors estables de diferenciació individual, que faciliten el desenvolupament i el manteniment de certs patrons conductuals. Algunes variables de personalitat predisposen als individus al desenvolupament de conductes que podrien ser perilloses per a la seua salut.

Nombroses investigacions, fonamentalment de caràcter correlacional, han determinat l'existència de variables de personalitat consistentment associades a conductes de risc (aquest és el cas per exemple de la impulsivitat, psicoticisme, neuroticisme, ansietat o la hostilitat), mentre que altres variables presenten una associació positiva amb conductes saludables (per exemple, persistència, afabilitat, optimisme, resistència o expectativa de autoeficàcia) (Bermúdez, 1997a,b).

Les dimensions d'*Afabilitat* i *Persistència* són rellevants per al desenvolupament d'una conducta saludable i aconseguir nivells més elevats de benestar físic i psíquic (Costa i MacCrae, 1980, 1984; McCrae i Costa, 1991).

Pel que respecta a la dimensió d'*Afabilitat*, són coneguts els efectes negatius per a la salut associats a nivells baixos en aquesta dimensió, caracteritzats per l'hostilitat i el cinisme. Pel contrari, nivells elevats podrien contribuir al desenvolupament d'un entorn social que reduiria l'estrès i facilitaria la consecució de majors nivells de salut i benestar. Per altra banda esta dimensió està associada al desenvolupament regular d'exercici físic, menor consum de substàncies perilloses, millor control dietètic i pràctiques de cura personal (Booth-Kewley i col., 1994).

Pel que respecte a la dimensió de *Persistència* sembla associada a una millor condició física (Hogan, 1989), major adherència al tractament mèdic (Christensen i Smith, 1995), millors hàbits de salut (Booth-Kewley i col., 1994) i longevitat (Friedman, Tucker, Tomlinson-Keasey, Schwartz, Wingard i Criqui, 1993;

Friedman, Tucker, Schwartz, Tomlinson-Keasey, Marttín, Wingard i Criqui, 1995b). Aquest efecte protector de la dimensió de Persistència podria explicar-se per l'esforç i continuïtat que afavoreixen l'èxit social i milloren la qualitat de vida; essent així mateix factors essencials per al manteniment de la conducta orientada a la consecució d'objectius i metes que ens proposem aconseguir.

Spiro *et al.* (1995) realitzaren una investigació amb el qüestionari 16-F de Cattell per a predir la incidència de la hipertensió. Les conclusions d'aquest estudi és que l'Estabilitat Emocional correlaciona negativament amb la incidència de la hipertensió i amb diferents conductes saludables; és a dir, les persones emocionalment més inestables tenen més probabilitat de presentar hipertensió.

Jerram i Coleman (1999) realitzaren un estudi seguint el model dels Cinc Grans factors, per analitzar la seua relació amb la salut de les persones majors, entre 75 i 84 anys, utilitzant l'Inventari NEO-PIR i un qüestionari sobre problemes de salut. El factor de Neuroticisme es va associar a problemes mèdics, la percepció negativa de la salut i la freqüència de visita al metge. L'Extraversió estava associada a conductes saludables. L'Obertura a l'Experiència i l'Agradabilitat estaven associades a una visió positiva de la salut. També trobaren diferències entre sexes. Les dones agradables informaven d'un menor nombre de problemes de salut i registren un menor nombre de visites mèdiques que les dones que puntuen alt en Desagradabilitat. Els homes persistents i escrupulosos tenien una visió més positiva de la seua salut i realitzaven més visites al metge que els homes desagradables. Aquesta investigació confirma que les característiques de personalitat influeixen en les conductes saludables i, consegüentment, en la salut. Els seus autors opinen que la influència en la salut de les característiques de personalitat hauria de ser estudiada en profunditat.

Costa i altres (Costa, Fleg, McCrae i Lakatta, 1982) havien identificat que el nivell de Neuroticisme determina les percepcions sobre la salut dels individus.

També el factor d'Extraversió incideix o média en les conductes que proporcionen la salut. Els introvertits mostren una major sensibilitat física, la qual cosa explicaria la importància de les relacions entre introversió i la salut (Stelmack, 1997). Altre estudi sobre la sensibilitat a estímuls troba que el nivell d'Extraversió determina el tipus d'estímuls als quals respondre, mentre que el Neuroticisme influeix en la magnitud de la reacció (Bachorowki i Newman, 1990). Aquest estudi

confirma que les expectatives de sentir un dolor intens i les respostes dels neuròtics eren més fortes als estímuls físics que els demés grups.

6.2. ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC AL LLARG DEL CICLE VITAL.

6.2.1. ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN L'ADOLESCÈNCIA.

6.2.1.1. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT SOCIAL* EN L'ADOLESCÈNCIA.

L'Adolescència és l'etapa del cicle vital on fonamentalment es desenvolupa l'identitat de l'individu. Per a formar i desenvolupar eixa identitat és fonamental la relació amb els altres. El concepte d'un mateix es forma tant per les experiències pròpies de l'individu com per la visió que els demés tenen d'un mateix. Els individus fan els seus propis judicis i s'autoavaluen en funció també de la visió que els demés tenen d'ells, i és en funció d'aquestes avaluacions com va desenvolupant-se el autoconcepte i l'autoestima. L'autoestima es forma fonamentalment a partir de dos causes: de l'observació pròpia d'un mateix i de l'assimilació e interiorització de la imatge i opinió que els demés tenen i projecten de nosaltres (Alcántara, 1993).

Els adolescents necessiten recolzament emocional i social per tal de construir adequadament la seua identitat (Kimmel i Weiner, 1998), per la qual cosa els adolescents es preocupen molt per les seues relacions socials, essent conseqüentment l'àrea social d'especial interès per a qualsevol subjecte adolescent. La amistat és més important en la adolescència que en qualsevol altra època de la vida (Berndt i Perry, 1990). La relació amb els amics suposa un punt de suport emocional, una font d'afecte i comprensió, i és fonamental per tal d'aconseguir la independència dels pares i establir les bases de la intimitat adulta (Albiñana, 2000).

Un dels aspectes més importants per tal d'aconseguir la identitat en l'adolescent és la independència dels pares i la identificació amb els companys i amics. Els adolescents pretenen arribar a ser diferents als seus pares i afirmar els seus propis punts de vista (Kimmel i Weiner, 1998; Grotenvant i Cooper; Smollar i Youniss, 1989), la qual cosa sovint és font de conflicte familiar. Aquesta "lluita" per la

independència es desenvolupa segons Kimmel i Weiner en tres fases. En la primera el subjecte comença a veure als seus pares com a ésser vulgars. En la segona, els pares i fills s'enfronten en la lluita per la independència. Finalment la tercera fase suposa la normalització de les relacions, els adolescents comencen a adquirir rols adults i a valorar de nou als pares (Kimmel i Weiner, 1998).

6.2.1.2. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT AFECTIU I PERSONAL* EN L'ADOLESCÈNCIA.

L'adolescència és, com ja hem comentat, el període de formació de la Personalitat (Grotevant i Cooper, 1985) i en el qual es desenvolupa la identitat de l'individu.

Des de diverses perspectives s'ha assenyalat que tenir relacions íntimes amb altres persones és una necessitat humana bàsica que és molt important per al benestar de l'individu (Baumeister i Leary, 1995; Ryan i Deci, 2000). Una gran quantitat de dades revelen que la majoria de la gent és més feliç quan té una vinculació afectiva amb algú que quan no en té. En general es pot dir que és la qualitat de les relacions i no la quantitat la que prediu el benestar. Els individus que tenen relacions més íntimes o de més qualitat mostren més benestar (Ryan i Deci, 2001).

L'adolescència és l'etapa en que s'inicien aquest tipus de relacions més íntimes; l'establir no només relacions socials estables, relacions d'amistat i companyerisme, sinó també l'inici de relacions afectives més profundes és un dels objectius del subjecte adolescent. La consecució o no d'aquest objectiu serà motiu de conflicte intra e interpersonal i contribuirà també al desenvolupament de la pròpia identitat, de l'autoconcepte i la pròpia autoestima.

Una primera aproximació a les relacions afectives i sexuals durant la primera etapa del desenvolupament adult, l'adolescència, la podem trobar en la simple anàlisi dels resultats obtinguts en diferents grups d'edat sobre el grau de satisfacció que manifesten respecte a la vida social, dades de l'Enquesta sobre la Salut en la Comunitat Valenciana.

6.2.1.3. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT LABORAL I ECONÒMIC* EN L'ADOLESCÈNCIA.

L'àrea econòmica i laboral també són d'importància cap al final de l'etapa de l'adolescència per ser el moment en què es fa l'elecció de la carrera professional o l'inici de en el món del treball. Estes qüestions són fonamentals per a la formació de la personalitat i de la identitat (Grotenvant i Durrett, 1980). Encara que l'Educació Secundària Obligatòria, amb l'obligatorietat de l'ensenyament fins el 16 anys, ha retardat un poc la incorporació al món del treball, és cert que molts adolescents abandonen el sistema educatiu només compleixen 16 anys per començar a treballar, molts d'ells sense haver acabat l'ensenyament obligatori. Evidentment no sols els factors de capacitat cognitiva són els que intervenen en les decisions de continuar o no estudiant, sinó també qüestions socials, culturals i factors de personalitat.

6.2.1.4. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT FÍSIC* EN L'ADOLESCÈNCIA.

L'àrea física o de desenvolupament físic és, com no podria ser d'altra manera, d'especial importància durant aquesta etapa del Cicle Vital. Tingam en compte que són precisament els canvis fisiològics que tenen lloc en l'individu a partir dels 12, 13 o 14 anys els que marquen l'inici de l'adolescència. La importància d'aquests canvis sobre el desenvolupament de la personalitat es poden observar en la influència psicològica de la maduració primerenca o tardana (Cohn, 1991). Esta diferència temporal de desenvolupament es pot veure en el patró de canvis fisiològics de les xiques respecte als dels xics i com aquesta diferència en la maduració fisiològica afecta a la maduració psicològica. La personalitat de les xiques en termes generals madura abans que la dels xics. Les diferències en el desenvolupament de la personalitat més primerenca de les xiques és molt evident en els últims anys de secundària i estan encara presents en els primers anys de universitat (Cohn, 1991; en Albiñana, 2000).

Kimmel i Weiner troben diferències en el desenvolupament personal entre els xics i les xiques que maduren abans i els qui ho fan més tardanament (Kimmel i Weiner, 1998). La maduresa precoç o tardana té efectes diferents sobre la personalitat i l'autoconcepte (Siegel, 1982). Els xiquets que maduren abans que la resta de companys són més equilibrats, tranquils, ben disposats i menys impulsius que els que maduren tardanament. Però també estan més preocupats pel seu aspecte, són prudents i s'ajusten més a les normes (Siegel, 1982; Papalia i Odds, 1987). Els adolescents que maduren tardanament es senten rebutjats, dependents,

agressius i insegurs. La maduració primerenca millora l'autoconcepte físic dels xics que es senten més musculosos i al mateix nivell de maduresa que les xiques de la seua edat. Les xiques, pel contrari, no prefereixen madurar prompte, sinó al mateix temps que les seues companyes (Livson i Peskin, 1980). Les xiques que maduren abans tendeixen a ser més introvertides i tímides. Formen una imatge pobra d'elles mateixa, amb un nivell d'autoestima menor i es senten poc atractives, també es senten incòmodes perquè destaquen de la resta de xiquetes. Tanmateix, degut a aquest primerenc afrontament de les dificultats derivades de la seua maduració s'ajusten millor a les circumstàncies de la vida adulta (Livson i Peskin, 1980).

Tots els canvis biològics i fisiològics dels adolescents afecten a la imatge corporal i a l'autoconcepte físic. Els aspectes que més influència tenen sobre l'autoconcepte i el desenvolupament de la identitat en l'adolescència són precisament els canvis en l'aparença física perquè són els més observables pel propi subjecte i pels demés (Bercheid, Walster i Bohmstedt, 1973). Són les xiques les més preocupades per la pròpia aparença degut als estereotips socials sobre la bellesa. Els índexs de depressió en xiques adolescents són superiors als dels xics. Sembla ser que determinats sentiments relacionats amb la imatge corporal tenen una continuïtat al llarg del cicle vital. Els individus que es troben a sí mateix atractius durant la seua adolescència mantenen una alta autoestima i manifesten ser més feliços que aquells que es consideren poc atractius. Segons alguns autors estes diferències perduren fins els quaranta anys aproximadament (Berscheid, Walster i Bohrnstedt, 1973).

Zebrowitz, Collins i Dutta, confirmen en un estudi longitudinal la relació d'influència mútua entre la personalitat i l'aparença externa. L'atractiu físic produeix efectes sobre la personalitat en etapes primerenques; posteriorment, una personalitat estable produeix efectes sobre l'aparença física (Zebrowits, Collins i Dutta, 1998).

Alguns aspectes de la personalitat afecten a aspectes de la salut física. Darrere de malalties com l'obesitat, l'anorèxia, la bulímia o el consum de drogues semblen estar implicats aspectes psicològics i de personalitat. Així, per exemple, els adolescents obesos reconeixen la seua falta de voluntat juntament amb un grau elevat d'estrès emocional (Berndt i Perry, 1990). En l'anorèxia i la bulímia apareixen molts factors socials i culturals. Estes malalties es relacionen també amb sentiments

depressius, de perfeccionisme i de dependència emocional (Lindeman, 1999). Els trastorns alimentaris afecten a dones i adolescents preocupades excessivament pel seu pes i amb personalitats obsessives i perfeccionistes (Lindeman, 1999; Davis, Katzman i Kirsh, 1999). Eixes característiques de personalitat escrupulosa i obsessivo-compulsiva en adolescents anorèxiques les duen de vegades a adoptar patrons de comportaments d'excessiva activitat física. En el consum de drogues semblen influir elements de personalitat com l'inconformisme, la rebeldia, l'ansietat o la tristesa. El no consum de drogues està relacionat amb el benestar físic i mental en l'adolescència, relacionat amb sentiments d'optimisme, esperança i autoestima (Carvajal, Clair, Nash i Evans, 1998). Segons estos autors, existeixen, doncs, factors de personalitat que intervenen juntament amb els elements socials en l'abús de les substàncies tòxiques.

6.2.2. ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA (JOVENTUT).

6.2.2.1. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT SOCIAL* EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA.

La primera gran tasca que es presenta en l'edat adulta en relació a les relacions interpersonals és la de decidir compartir la vida amb algú. La interdependència entre persones amb sentiments amorosos i sexuals va a fer que les altres relacions socials mantingudes fins el moment canvien de forma substancial (Rappoport, 1986b).

El primer vincle que es modifica és el de la relació amb els pares (Diehl i altres, 1998). S'han d'establir relacions madures; independentment del fet que la persona es case o no, entre els 24 i els 28 anys l'individu experimenta canvis psicològics que el fan madurar i replantejar-se la situació amb les pares. És a partir dels 28 anys quan els joves comencen a sentir-se més capaços d'enfrontar-se a la vida sense l'ajuda dels pares (Vaillant i Vaillant, 1990 en Albiñana, 2000). Les persones que decideixen casar-se van a tindre l'ajuda de l'altre per a compartir les responsabilitats de la vida, però l'individu ha d'afrontar els inconvenients d'adaptar-se a una persona amb la que mai ha conviscut així com compartir el procés d'adaptació als pares d'ambdós.

En esta etapa de l'edat adulta primerenca les relacions personals amb els amics van perdent importància i les relacions es limiten als companys de treball, veïns, pares dels companys de classe dels fills, amistats de la parella... totes elles es caracteritzen per ser relacions superficials, forçades per les circumstàncies (Rappoport, 1996b; Papalia i Olds, 1997). La confiança es deixa per als membres de la família. Les dificultats que la vida adulta imposa en quan a responsabilitats i restriccions de temps suposen el canvi de les relacions d'amistat que eren tan intenses durant l'adolescència.

Les relacions socials d'amistat de l'adolescència es redueixen per múltiples causes com l'evolució psicològica diferent dels amics, les decisions sobre la seua vocació o carrera professional, la parella i la família (Clemente, 1996). Durant l'adolescència el grup d'amics és molt important davant la falta de criteri propi i d'identitat de l'adolescent. El grup mostra els mateixos patrons de comportament, els mateixos pensaments, les mateixes actituds i desigs. Tanmateix, conforme es va formant la identitat individual, la persona començarà a dissentir del grup, a tenir gustos propis i a no deixar les seues preferències en favor de les preferències del grup (Kimmel i Weiner, 1998 en Albiñana, 2000).

L'adulthood porta associada una reducció de la extraversió i una pèrdua de sensibilitat respecte a l'altre (DeStAubin i McAdams, 1995). L'amistat adulta es converteix en un instrument contra l'avorriment o per a ocupar el temps lliure. Aquest procés, tanmateix, dependrà de la personalitat de l'individu més o menys extravertit, més o menys interessat en les relacions amb els altres, en el grau d'altruisme i lleialtat als amics (DeStAubin i McAdams, 1995; Santrock, 1989). Malgrat això, les relacions socials en l'etapa adulta disminueixen en quantitat, però si es mantenen al llarg dels anys es converteixen en relacions de qualitat, on es presta ajuda o consell per resoldre problemes de relació de parella, dels fills, dels pares majors, i on el suport emocional és molt important (Papalia i Olds, 1997).

6.2.2.2. L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU I PERSONAL EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA.

Segons Erikson (1963) en aquesta primera etapa de l'adulthood l'individu s'enfronta a una nova tasca de desenvolupament, la intimitat. Erikson anomena a aquest període d'intimitat *versus* aïllament. L'individu té la tasca de posar a prova la

seua identitat i les seues característiques de personalitat en les relacions amb els demés, especialment en les relacions afectives. La decisió de mantenir una relació d'intimitat suposa la exposició de la identitat creada durant l'adolescència, suposa també cert grau de confiança amb un mateix, i cert grau de seguretat per tal de no sentir por davant el que l'altre puga pensar d'un mateix. En canvi, si la persona no es sent segura de la seua identitat, llavors s'aïllarà del seu entorn. Les persones han de poder suportar cert grau de frustració. (Albiñana, 2000). També Arnold, (1969) afirma que per a establir relacions afectives madures és necessari que la persona senta autoconfiança i seguretat en les característiques de la seua personalitat. Les relacions d'intimitat en la joventut es caracteritzen pel compromís i el sacrifici per a establir una relació madura i una vida de intimitat sexual satisfactòria.

Durant l'etapa adulta primerenca, la identitat recentment creada es va a sotmetre a la prova de la intimitat. La personalitat de l'individu serà avaluada en la proximitat de les relacions (Clemente, 1996).

Pollina i Snell (1999) estudien l'afrontament dels problemes en les relacions íntimes. Segons les característiques de personalitat s'afrontaran d'una manera o altra, millor o pitjor, els problemes que puguem eixir. L'autoestima elevada s'associa amb estratègies d'afrontament positives i actives. Les característiques personals depressives estan relacionades amb la falta d'estratègies i amb l'autocrítica. Les característiques personals obsessives s'associen amb les estratègies centrades en la emoció i en la poca competència. Les característiques personals d'escrupolositat es relacionen amb estratègies centrades en el problema i la expressió de la emoció. Per últim, les característiques d'ansietat es relacionen amb l'autocrítica i amb els intents d'evitació dels problemes. Les conclusions sobre aquest estudi mostren com la personalitat influeix en la expressió i l'afrontament de les situacions interpersonals íntimes (Pollina i Snell, 1999 en Albiñana, 2000).

Rathus i Nevid (1989) descriuen una sèrie de períodes en tota relació afectiva íntima, des de el moment de contacte zero (detecció de la presència de l'altre) fins que la relació acaba.

- El primer pas és una *Atracció inicial*, l'altre deixa de ser indiferent i som conscients de la seua presència. Llavors fem en marxa estratègies d'aproximació que desenvolupen emocions positives. Les experiències passades són molt

importants, tant les positives com les negatives. Una història de frustracions i desengany pot evitar qualsevol intent d'aproximació. Les emocions negatives dependran de les característiques de personalitat, de la confiança i de la fortalesa emocional.

- El segon pas es la *Construcció de la relació*. Els factors que afavoreixen la relació són la concordància entre atractiu físic, tindre actituds semblants i avaluacions recíproques favorables. El contacte ofereix informació mútua dels aspectes personals. És important establir confiança.

- El tercer pas es l'estadi de la *Continuació de la relació*. Existeixen factors que obstaculitzen la continuïtat com ara l'avaluació negativa del procés ja recorregut, la consciència d'aportació desigual a la relació, els cels, la insatisfacció mútua. Pel contrari la satisfacció mútua depèn de factors com l'apreci de l'altre, el compartir interessos, l'implicar-se en noves activitats socials o pràctiques sexuals, la igualtat en l'aportació i l'absència de cels.

- L'últim pas és el *Final de la relació* quan la insatisfacció s'instal·la en la relació. Per a mantindre la relació hi ha que recórrer a esforços addicionals o a les pròpies expectatives d'autoeficàcia de que la relació va a poder-se millorar. Si aquests factors no es donen les persones opten per trencar la parella.

Hi ha aspectes de personalitat que són essencials per a l'enamorament (Murstein, 1980). Els estudis sobre aquest tema demostren els principis de semblança i complementarietat. La *semblança* és el primer factor per a l'atracció i l'estabilitat de la parella; les persones semblants s'atrauen. Les persones que comparteixen actituds, interessos, valors i conductes senten una atracció recíproca. La *complementarietat* és el segon principi (Murstein, 1980); davant la no semblança és convenient la complementarietat. En alguns casos la complementarietat ajuda més a l'estabilitat de la parella que la semblança.

Les relacions poden tenir continuïtat en forma de matrimoni. El matrimoni suposa sentiments de felicitat, tant per als homes com per a les dones, davant d'altres estats com la solteria, la separació, el divorci o la viduïtat (Ross i altres, 1990). El matrimoni suposa una intimitat, un compromís psicosocial, una estabilitat i un recolzament emocional. El principal suport de la identitat ara vindrà de la parella (Kimmel i Weiner, 1998). El matrimoni suposa també una acceptació i comprensió de

l'altre, la qual cosa suposa també un creixement d'un mateix, així com de les habilitats, interessos i coneixements que es comparteixen.

Tanmateix, hi ha persones que decideixen no compartir la vida amb ningú i romandre solteres. Aquestes persones manifesten característiques de personalitat diferents a les persones casades (Papalia i Olds, 1997). Prefereixen gaudir de major independència i llibertat. Els agrada la soledat, la autosuficiència, la possibilitat de viure moltes experiències i aconseguir autonomia psicològica i social, encara que han de resistir la pressió social de pares o amics.

En aquesta etapa d'edat adulta primerenca o també anomenada per alguns autors joventut (de 20 a 35 anys) (Clement, 1996), no és només l'edat en la que s'inicien i es consoliden les relacions d'intimitat, sinó també en la que s'estableixen nous rols com els que suposa la paternitat o la maternitat; encara que cada vegada més la nostra societat va retardant més aquest paper, és fonamentalment en aquesta etapa on la major part de les parelles tenen el seu primer fill o filla.

Amb el naixement del primer fill s'entra en una segona etapa d'evolució dels matrimonis. Si la primera etapa suposava una adaptació personal a l'altre i un repartiment de rols (Clemente, 1996), la segona etapa suposa acceptar responsabilitats noves, adaptació i resistència a la frustració. La visió romàntica del naixement del primer fill/a es veu truncada per la realitat. Els fills necessiten una dedicació que impedeix que l'individu es dedique a altres activitats, sobre tot les que produeixen benestar com la dels *hobbies* o els amics (Clemente, 1996). Aquest període de cria dels fills (que s'allargarà fins l'edat adulta intermitja) va canviant en relació a l'edat dels fills. Els fills centraran l'evolució dels matrimonis fins i tot quan els fills abandonen la llar i s'independitzen.

Si les persones no són capaces d'adaptar-se al matrimoni llavors es produeix la ruptura de la relació amb la separació i el divorci (Ketcham, 1990). La separació i el divorci comporta el sentiment de fracàs en la pròpia relació (Tucker i altres, 1998). La dissolució del matrimoni és un fenomen generalment que succeeix en l'edat adulta primerenca (Papalia i Olds, 1997). Les relacions posteriors es veuran afectades per les experiències negatives de la primera separació i la capacitat d'adaptar-se a una nova situació.

Hem vist, doncs, com aquesta etapa de l'edat adulta primerenca té un ventall de experiències importantíssimes sobretot en les àrees de desenvolupament personal (consolidació de la pròpia identitat) i afectiva (establir relacions de intimitat, matrimoni, naixements dels fills, possibilitats de ruptura i separació...), una etapa de canvis importants on les característiques personals jugaran un paper decisiu per a l'adaptació i afrontament dels nous rols que l'etapa demana.

6.2.2.3. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT LABORAL I ECONÒMIC* EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA.

Levinson (1986) considera que dels 17 als 33 anys l'individu construeix una estructura provisional de vida. Esta estructura es construeix fonamentalment al voltant del treball i/o la família.

En aquests primers anys de la vida adulta l'individu es troba en una fase d'aprenentatge i de progressiva independència. Els somnis i les expectatives normalment es relacionen amb el món laboral. Si aquestos somnis no s'acompleixen en la mitjana edat es pot desenvolupar una crisi d'identitat.

Vaillant (1977) considera que en la primera etapa de l'edat adulta es produeix la consolidació de la carrera. Els joves es troben centrats en el progrés de la seua carrera o desenvolupament vocacional o professional. Aquesta tasca de la consolidació de la carrera seria una etapa més entre l'etapa de la intimitat i la de la generativitat proposada per Erikson.

Actualment el període de transició a l'edat adulta és cada vegada més llarg, precisament per raons laborals i socioeconòmiques. Seria necessari concebre un nou període que representara a aquells individus que "reunint les condicions necessàries per a desenvolupar les funcions dels adults en la societat de la qual formen part, no disposen de les condicions suficients per organitzar el seu propi grup domèstic i per a independitzar-se de la família d'origen" (Agulló, 1998). Aquest grup d'individus ja ha superat totalment l'adolescència però no són reconeguts com socialment adults, precisament per les condicions de dependència econòmica respecte als pares. Alguns estudis confirmen la dificultat de consolidació de la identitat dels joves parats o en situació de precarietat laboral (Clemente, 1996). La major proporció d'atur es situa entre els 21 i 24 anys, just en el moment en què molts joves haurien d'iniciar-se en el món laboral. L'atur suposa no només conseqüències

econòmiques greus, sinó també greus conseqüències psíquiques, sobre tot en l'àrea de la identitat. El retràs en aconseguir la independència econòmica suposa el no acabar de definir la pròpia identitat o un deteriorament en aquesta (Agulló, 1998). El rol del treball suposa un element fonamental per a acabar de madurar i passar al món adult; si no s'aconsegueix el creixement personal, l'autoconcepte i l'autoestima disminueixen i es perd la imatge social front als altres (Clemente, 1996). A mesura que augmenta l'edat dels joves parats la identitat es deteriora més i més (Agulló, 1998).

En l'edat adulta primerenca les persones mostren un increment en la duresa general o insensibilitat. La personalitat es torna resistent amb capacitat d'assimilar les experiències de gran tensió que fiquen a prova el concepte d'un mateix. L'individu fica a prova la seua personalitat en el món laboral. En el món laboral existeix una gran competitivitat. Aquesta depèn tant dels mèrits i aptituds pròpies com de la capacitat per a competir agressivament (Rappoport, 1986b).

Al llarg de l'etapa adulta l'individu ha d'aprendre a sobreviure i protegir-se. Tant en el món laboral, com també en el matrimoni o l'amistat, l'adult adopta moltes vegades posicions psicològicament defensives al comprendre la dificultat i el risc dels nous reptes (Papalia i Olds, 1997; Rappoport, 1986b). Aquesta actitud de l'etapa adulta més madura contrasta amb l'atreviment característic de la primera joventut.

Sembla haver diferències de personalitat associades a les diferències de valoració respecte al treball en adults joves i adults més majors (Agulló, 1998). Els joves es preocupen més per l'interès que puga tindre el treball, pel desenvolupament de les seues potencialitats i per la seua autorrealització. Els treballadors més majors estan més preocupats pel compliment de les normes, la relació entre els companys i el rebre ajuda en el treball.

També són moltes les diferències de gènere trobades en relació al món del treball (Roberts, 1997). Diverses investigacions demostren que el treball és beneficiós per a les dones, especialment si ha estat elegit per ella mateixa com a forma autorrealització o de desenvolupament personal i no basant-se només en necessitats econòmiques. Les mares que treballen fora casa manifesten una moral més alta i major optimisme que les mares desocupades (Roberts, 1997). Altre estudi d'aquest autor examinava el paper dels canvis en la personalitat entre la maduresa

primerenca i intermitja pel que respecta a les experiències laborals. Els resultats mostraven que la socialització en el treball era un factor que incidia en el canvi de personalitat. Les experiències laborals estan associades als canvis entre l'edat adulta primerenca i intermitja. En el període entre els 27 i els 42 anys les dones treballadores arriben a ser més autònomes i més flexibles. Aquests resultats confirmen que la personalitat canvia al llarg del desenvolupament adult. Es confirma la plasticitat de les característiques personals per a adaptar-se a les situacions i més en concret, a les situacions laborals (Roberts 1997 en Albiñana, 2000).

6.2.2.4. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT FÍSIC* EN L'EDAT ADULTA PRIMERENCA.

Aquesta etapa és precisament l'època de la vida en la que els individus estan més sans (Papalia y Olds, 1997; Tucker et al., 1995). El jove adult és un individu sa, amb força, energia i resistència. Els principals problemes de salut dels individus en aquesta primera etapa de l'edat adulta esdevenen com a conseqüència dels estils de vida dels individus (Papalia i Olds, 1997). Els estils de vida estan determinats per les preferències de l'individu, els seus interessos i les característiques de personalitat (Santrock, 1989; Hoffman, Paris i Hall, 1995).

Segons un estudi sobre l'estat de salut de la població espanyola segons l'edat de l'Anuari estadístic de l'any 1991 entre els 16 i 44 anys es concentra el major percentatge de població que considera que la seua salut és bona o molt bona. Segons aquest estudi els homes es senten amb millor salut que les dones.

L'efecte de la bona salut afecta de manera decisiva a l'ajustament personal, social i laboral dels individus entre 20 i 35 anys. (Santrock, 1989).

Sembla com si el funcionament òptim de l'individu el capacitara per a enfrontar-se als grans reptes que durant aquesta etapa adulta primerenca ha d'experimentar: l'inici de l'etapa laboral, la independència dels pares, l'elecció o no d'una parella per a conviure, la formació d'una família, etc... tot això comporta nivells importants d'ansietat i estrès. Els individus que manifesten tindre una vida mitjanament agitada són precisament aquells que es troben en edats entre 25 i 44 anys (Clemente, 1996).

En l'edat adulta primerenca és fonamentalment, com hem dit, quan es desenvolupen vincles afectius estables i es consoliden les relacions de parella.

Aquest fet segons alguns estudis, sembla tenir conseqüències beneficioses també per a la salut. Les persones casades semblen ser més saludables que les persones no casades o divorciades (Ross i al., 1990). Encara que el matrimoni significa majors responsabilitats, també suposa seguretat i confiança que augmenten l'autoconcepte i l'autoestima.

Existeixen diferències en els comportaments i la preocupació per la salut entre homes i dones. Les dones tenen una major sensibilitat pel cos i estan més interessades per temes de salut, realitzen conductes més saludables, estan més preocupades per les malalties i fan més per previndre-les. Aquesta orientació cap a la cura del cos pot ser un factor que incideisca en la major esperança de vida en les dones respecte als homes (Nathanson i Lorenz, 1982 en Albiñana, 2000).

Algunes investigacions han trobat relació entre característiques de personalitat i la realització de comportaments saludables com la pràctica d'exercicis físics. Les persones que realitzaven regularment exercicis físics eren persones amb un bon ajustament personal, amb interessos socials i culturals i vitals, mentre que aquelles que no realitzaven activitats atlètiques eren persones més sensibles, més ansioses i amb interessos més científics o espirituals (Schnur, Vaillant i Vaillant, 1990).

6.2.3. ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN L'EDAT ADULTA INTERMITJA (MADURESA).

6.2.3.1. L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL EN L'EDAT ADULTA INTERMITJA.

Les relacions socials predominants en l'edat adulta són el matrimoni, la relació amb els pares, fills i/o amics i companys de treball. Podríem considerar alguna d'aquestes relacions, fonamentalment la relació amb la parella i els fills, en els aspectes afectiu-personals, però de fet són també un tipus de relació social si considerem que les relacions interpersonals es limiten molt en aquesta etapa, arribant en alguns casos a ser gairebé les úniques. Comentarem les relacions de parella en l'apartat del desenvolupament afectiu i les relacions amb els fills en aquest apartat.

Les relacions interpersonals que tenen lloc en esta etapa són d'una gran implicació emocional i personal, són fonamentalment les relacions amb els fills

adolescents, la relació amb uns pares ja majors i les relacions amb els germans i amb els amics (Diehl i altres, 1998). Les relacions amb els fills venen a cobrir la tasca de desenvolupament de la "generativitat" o l'ajuda o guia a les generacions més joves que comentarem en l'apartat següent, com a característica identificatòria de la identitat personal en aquesta etapa adulta intermitja. Els adults madurs necessiten ajudar a altres més joves, per la qual cosa les relacions personals en aquesta etapa es basen en proporcionar suport als demés, tant als fills com als pares majors, com als amics (Santrock, 1989).

Durant l'etapa de la infantesa dels fills, els pares estan molt centrats en cobrir les necessitats bàsiques dels seus fills, de salut, nutrició, seguretat i creixement... però a l'arribar a la maduresa, els fills han crescut i estan també en una situació de "crisi emocional", en l'adolescència (DeStAubin i McAdams, 1995). És una etapa difícil per a pares i fills on les relacions de vegades són tenses.

Com a conseqüència dels canvis socials i econòmics, els nous hàbits socials i les necessitats econòmiques fan que els fills estiguen en casa molt més temps que ho feien abans, postposant-se l'efecte del "niu buit". Això suposa la convivència de dos generacions d'adults en la llar amb estils de vida diferents (Mederos i Pont, 1996). Els pares tindran problemes per a restaurar la intimitat en la parella, explorar nous interessos personals i per a resoldre els conflictes matrimonials. Alguns estudis assenyalen que la presència d'un fill adult en casa reduïa l'estrès matrimonial perquè el conflicte es centra fonamentalment entre el pare i el fill (Suitor i Pillemer, 1978 en Albiñana, 2000).

Encara que els fills visquen fora de casa, els pares seguiran exercint eixe paper de suport als fills i el paper d'avis dels seus nets. Aquest fet reflexa la força personal dels adults d'edat intermitja entre les contínues necessitats dels adults joves (Pearlin, 1980) i al mateix temps entre les noves necessitats generades pels pares majors (Labouvie-Vief, Diehl, Chiodo i Coyle, 1995).

En esta etapa de l'edat adulta intermitja els individus són capaços de mirar als seus pares objectivament, sense idealitzar-los ni culpabilitzar-los, amb les seues fortaleses i debilitats (Labouvie-Vief, Diehl, Chiodo i Coyle, 1995). Els adults comencen a comprendre la vida dels seus pares. La integració dels sistemes cognitiu i emocional característic d'aquesta etapa madura junt als processos de reflexió fan que els fills madurs compreguen millor als pares i es senquen units a

d'ells d'una manera especial (Labouvie-Vief, 1999). Al mateix temps, el declinament físic dels pares majors implica una dependència entre pares i fills. Es produeix un efecte d'inversió de rols, on el pare major passarà a ser com el fill i el fill passarà a ser com el pare del vell. El factor de maduresa filial determinarà que el fill accepti i s'adapte a eixe paper de tenir cura del seus pares (Kalish, 1983; Motlis, 1985 en Albiñana, 2000).

Entre l'atenció als fills joves i als pares majors, s'observa que les persones adultes madures inverteixen menys temps en les relacions personals amb els amics, per la qual cosa les persones en aquesta edat tenen una quantitat menor d'amics però de molta més qualitat emocional (Papalia i Olds, 1997); si les amistats es mantenen al llarg dels anys, les relacions s'intensifiquen i proporcionen suport emocional (Suitor i Pillemer, 1993).

6.2.3.2. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT AFECTIU I PERSONAL* EN L'EDAT ADULTA INTERMITJA.

Els canvis en la personalitat i l'estil de vida durant l'edat adulta s'atribueixen al que s'anomena "la crisi de la meitat de la vida" (Papalia i Olds, 1997), encara que com hem comentat al capítol V, en l'apartat sobre el desenvolupament de la Personalitat en l'edat adulta intermitja, nombroses investigacions no recolzen l'existència d'aquesta suposada crisi (Whitebourne, 1986; Haan, 1981; Reinke, Holmes i Harris, 1985).

Erikson (1950, 1968) és l'autor que més ha contribuït a la revisió d'aquest període. La revaluació de la vida passada, en certs individus produeix implicacions importants sobre les àrees afectiva i personal (de vegades una revisió de la pròpia identitat i del que s'ha aconseguit o no, pot derivar en canvis en les relacions afectives i sexuals).

El matrimoni o les relacions de parella en general poden ressentir-se en l'edat adulta intermitja. A l'igual que ocorrerà amb altres aspectes de la seua vida com el treball, la persona adulta pot no trobar sentit al seu matrimoni o relació de parella. Amb els anys existeixen aspectes que es desgasten, com el sexe, el companyerisme i els interessos mutus. Tanmateix, la confiança i la lleialtat profunda és allò que amb els pas dels anys es reforça i creix. Aquesta confiança mútua és el que alguns consideren l'amor madurs que ajuda a sostenir als membres de la parella

en mig de les tensions diàries (Rappoport, 1986b). Investigacions sobre el matrimoni troben un declinar en el nivell de satisfacció conjugal en les primeres etapes del matrimoni que és millorada quan els fills se'n van de la llar (Bergman, 1991). Aquesta baixada en el nivell de satisfacció ve determinada pels problemes de la convivència i les incongruències entre les expectatives i la realitat. Els factors més importants en la prolongació de la vida en comú semblen ser els sentiments positius, el compromís i el compartir objectius i metes comunes (Bergman, 1991).

Erikson afirma que en l'adulthood el subjecte que ja ha aconseguit certa estabilitat del jo està preocupat per les generacions més joves, es té un sentit de compromís amb els que vindran després. Si les persones madures no són capaces de generar i ajudar a les generacions més joves es produeix un estancament de la identitat, la qual cosa es reflexa en una excessiva preocupació per un mateix. Segons Erikson (1968) l'evolució ha fet que els individus majors necessiten "ser necessitats" i aquesta necessitat la coneguem com a "generativitat". La generativitat s'expressa en primer lloc amb els propis fills, però si l'individu no té fills pot expressar-la amb els fills dels altres o en accions que beneficien a generacions futures. La generativitat proporciona creixement personal i integració dels sistemes cognitiu i emocional (DeStAubin i McAdams, 1995; Mansfield i McAdams, 1996).

A igual que Erikson, Vaillant considera que en aquest període es produeix una introspecció (Vaillant, 1997; Vaillant i Vaillant, 1990). En l'edat adulta intermitja finalitza el període de consolidació de la carrera. La persona comença un període d'introspecció on es planteja qüestions que anteriorment havia acceptat sense reflexió, qüestions sobre els seus objectius i sobre els convencionalismes socials. Aquest període de introversió es superat per la generativitat i el compromís en causes socials. Els individus més generadors eren els més adaptats segons Vaillant.

Rogers (1980) ens dona també la seua visió d'aquest període. Alguns adults poden tenir problemes pel desgast i la falta de sentit vital. L'adult madur es pot sentir atrapat per les circumstàncies vitals. Els adults aconsegueixen superar esta situació mitjançant l'èmfasi en l'expansió d'un mateix, en la reflexió sobre el concepte d'ell mateix i trobant noves perspectives sobre les situacions. Aquesta revaluació i reflexió proporciona a l'individu sentiments d'alliberament de la tensió juntament amb una millor adaptació psicològica per a enfrontar-se a la vellesa.

Aquestes idees explicarien la necessitat de canviar de professió o de parella en alguns individus en l'edat adulta.

En general, la majoria d'autors coincideixen en que existeixen dos opcions de desenvolupament: els individus madurs poden "estancar-se" en el seu desenvolupament, com a conseqüència del desgast i el deteriorament personal (o tal vegada siga aquesta la causa: l'estancament precisament provoca a la llarga un deteriorament), o bé els individus madurs poden prosseguir el seu desenvolupament autorrealitzant-se. Aquesta autorrealització implica trobar sentit a les seues vides mitjançant la reflexió de l'experiència i mitjançant l'ajuda a les generacions més joves. L'individu renovarà els seus compromisos, i revaluarà les metes i objectius de la seua vida (Field, 1997 en Albiñana, 2000).

La transició a l'edat adulta intermitja com ja vam veure al capítol anterior, no té perquè comportar una crisi de la meitat de la vida. La crisi suposaria una transició pertorbadora. La persona se n'adona del curta que és la vida i pren consciència per primera vegada de la mort (Jacques, 1967). Tanmateix, aquest descobriment no sempre és traumàtic, sinó que suposa un ajustament més i una transició com un altra.

La personalitat en aquesta etapa s'orienta més del que és extern al que és intern i es dóna més importància a la emocionabilitat. Segons Blanchard-Fields (1997) i Labouvie-Vief (1997, 1999) en l'edat adulta intermitja es produeix una integració dels sistemes cognitiu i emocional. Les emocions són reorganitzades i sorgeixen noves emocions. La integració del sistema emocional i cognitiu afavoreix el desenvolupament de la personalitat i el *self*. El concepte d'un mateix es torna més significatiu. La integració d'aquest dos sistemes afavoreix la comprensió de la vida in del individu i apareix la possibilitat de desenvolupament de la "saviesa".

Barnet demostra l'existència de diferències entre homes i dones respecte a la satisfacció en aquesta etapa. La satisfacció de les dones estava relacionada amb el control que sentien respecte a les seues vides i al plaer respecte al que han viscut. El control que tenien respecte a les seues vides depenia de si les dones tenien un treball remunerat o no. No es va trobar un patró evolutiu d'inflexió en la satisfacció, la qual cosa demostra que les dones no sofreixen eixa crisi de la meitat de la vida tan fortament com els homes. No obstant això, als 40 anys les dones lluiten per la seua identitat com a persones independents, per l'*estatus*, el poder i

l'autocontrol de les seues vides (Barnet, 1985). A partir dels 50 les dones es tornen més assertives, segures, independents i menys crítiques amb elles mateix. La plenitud de la vida de les dones es situa sobre els 50 anys, després d'haver suportat les situacions estressants durant l'edat adulta primerenca. Les dones als 50 es senten més segures i posseeixen un major autoconcepte (Papalia i Olds, 1997). Les dones de mitjana edat que mostren més generativitat són les que se senten més segures i més satisfetes (MacDermid, DeHaan i Heilbrun, 1996; Reitzes, Mutran i Fernández, 1994; Vandewater, Ostrove i Stewart, 1997). La generativitat està caracteritzada per les característiques de personalitat de Extraversió, Obertura a l'experiència, Estabilitat emocional, Agradabilitat, motivació de consecució de metes i dominància, així com la necessitat d'afiliació (DeStAubin i McAdams, 1995).

6.2.3.3. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT LABORAL I ECONÒMIC* EN L'EDAT ADULTA INTERMITJA.

L'estabilitat de la personalitat durant l'època adulta depèn en gran mesura de l'estabilitat en els rols familiar i laboral (Clausen i Jones, 1998).

En l'edat adulta intermitja poden produir-se dos tipus de patrons laborals diferents. El primer patró el representen els treballadors de carreres professionals estables. El segon patró el representen els treballadors que han tingut que realitzar canvis en les seues carreres professionals o que han perdut el seu treball (Voydanoff, 1983).

El primer patró es un patró de benestar. Les persones han desenvolupat carreres professionals estables i es troben en el cim de les seues carreres quan arriben a l'edat adulta intermitja, arreplegant importants beneficis personals de satisfacció, saviesa i experiència. Els individus que segueixen aquest patró poden arribar a ocupar llocs de responsabilitat en algun moment de la seua vida professional. Els treballadors del primer patró poden desenvolupar els seus treballs com a treballadors compulsius o com a treballadors tranquils (Tamir, 1989); els primers tenen característiques de personalitat "tipus A" (amb les conseqüències negatives que això suposarà per a la seua salut), es segons estan conformes amb el que ha aconseguit, estan millor adaptats, accepten les seues limitacions i tenen una major sensació de relaxació; els segons, els més tranquils, també són més feliços

perquè el seu benestar emocional no depèn tant del que aconseguisquen laboralment.

El segon patró de vida laboral el representen aquells individus que canvien de carrera professional degut a múltiples factors socials, econòmics o personals. Les diferències sobre el benestar personal depenen de si el canvi és voluntari o forçós (Schultz i Schultz, 1986). Si el canvi és voluntari, aquest pot ser degut als processos d'autoavaluació que es presenten en aquesta edat. També en aquest patró laboral estarien els individus aturats o pre-jubilats com a conseqüència de les polítiques socioeconòmiques actuals. Aquests treballadors adults veuen molt difícil l'entrada de nou en el món laboral sofreixen problemes d'autoestima pèrdua d'identitat. Aquesta pèrdua és major quan els individus defineixen la seua identitat en base al treball i l'estatus social que els proporciona (Voydanoff, 1983). S'adaptaran millor a l'atur si compten amb certs recursos econòmics. Si tenen recursos no es sentiran tan fracassats i veuran la pèrdua de treball en termes més objectius, sense sentir-se culpables. Les persones que aconseguen mantindre la seua autoestima alta, que es mantenen actives i participen en grups socials, són les més capaces de combatre amb més eficàcia l'atur (Berryman i altres, 1991).

Existeixen estudis que relacionen les característiques de personalitat i els rols laborals. Alguns estudis conclouen que les persones amb determinades dimensions de personalitat com són l'escrupolositat o necessitat d'ordre prefereixen institucions burocràtiques (Rappoport, 1986b). Tanmateix les persones que no tenen aquestes característiques trobaran dificultats en realitzar estes tasques o es sentiran frustrades. La majoria d'incidents d'estrès es relacionen amb la sobrecàrrega en el treball o l'esgotament davant les frustracions en les expectatives, o bé per una falta de sentit personal en el treball (Papalia i Olds, 1997). Les persones que aconseguen trobar sentit al treball, superant el desgast del que és quotidià, descriuen els seus treballs com un repte, un estímul, existeix descobriment i aprenentatge i un compromís d'un mateix. Pel contrari, la falta d'un sentit personal en el treball significa que les persones estan desencantades en la tasca que realitzen perquè no li troben un sentit personal o un objectiu vital (Rappoport, 1986b).

A partir dels 45 anys, les persones comencen a ser conscients del deteriorament progressiu que el pas dels anys i les experiències vitals han produït. En alguns casos poden aparèixer sentiments d'angúnia per la disminució de l'atractiu físic, sobre tot en aquelles persones que valoren la bellesa física en excés (Papalia i Olds, 1997). També hem de tenir en compte els canvis en el funcionament psicomotor i sensorial, els canvis en la força física i els temps de reacció, els canvis en la sexualitat, la menopausa i el climateri masculí. Malgrat tot, cal dir que la majoria de les persones accepten els canvis, superant les pressions socials, tenint un estat de salut relativament bo i considerant l'edat madura com un esdeveniment positiu (Papalia i Olds, 1997; Santrock, 1989 en Albiñana, 2000).

Les dones semblen més segures i assertives en la seua edat madura. En una enquesta sobre salut en dones entre 21 i 65 anys, les dones que estaven en la menopausa, entre 42 i 50 anys es sentien més positives, de millor humor i més saludables. Desapareixen algunes dolences que tenien i manifestaven menys nivells d'estrès (Matthews, 1992).

Johnson (1999) proposa que la utilització d'estratègies per afrontar l'estrès, com la flexibilitat o la resistència a l'estrès, són beneficioses per a la salut. La optimització de la personalitat mitjançant la estabilitat emocional i l'autoconfiança semblen associar-se a la salut física i emocional.

Per altra banda, la tendència a experimentar estrès o la manera en que s'afronten les situacions estressants estan molt relacionades amb certs factors de personalitat (Papalia i Olds, 1992; Clemente, 1996). S'anomena patró de personalitat "tipus A" a aquella tendència a percebre les vivències de manera estressant, no tant per les situacions en sí, sinó per la manera d'afrontament pròpia de l'individu. Els individus amb patró de personalitat "tipus B" són més pacífics, tranquils, relaxats, no tenen pressa, són objectius a l'establir les pròpies metes personals i accepten la no consecució dels objectius proposats (Friedman i Rosenman, 1974).

Els individus amb personalitat "tipus A" són més propensos a manifestar determinades malalties com ara les malalties coronàries, propensió a atacs cardiovasculars (Friedman i Rosenman, 1974; Rosenman, 1983; Barefoot, Dahlstrom i Williams, 1983; Ragland i Brand, 1988). Investigacions diverses dels autors anteriorment esmentats demostraren com les persones que sofriren atacs cardíacs entre els 30 i 40 anys manifestaven comportaments de personalitat "tipus

A". Les persones "tipus B" normalment no tenien infarts abans dels 70, quan tot el sistema cardiovascular ha envellit.

Segons Rosenman (1983) la relació entre la personalitat i la malaltia es produeix com a conseqüència de la impaciència i la irritabilitat. Aquestes característiques fan que el sistema glandular segregue quantitats constants de noradrenalina. Les quantitats anormals de noradrenalina tenen com a efecte l'acceleració de la taxa cardíaca fins a paràmetres anormals, l'increment de la pressió i danys en les capes internes de les venes i artèries.

Altres característiques de personalitat semblen estar relacionades amb el càncer. Eysenk (1994) menciona un tipus de personalitat "tipus C", Aquest patró de personalitat es caracteritza per una tendència a la supressió d'emocions com l'ansietat i la ira, la dificultat per a controlar l'estrès, el desenvolupament de sentiments com la desesperança, desamparo i/o depressió. Semblen existir suficients evidències que mostren l'existència d'una relació causal entre personalitat i estrès, per una banda, i entre personalitat i càncer, per altra. La variable intermitja és el sistema immunològic.

Les característiques de personalitat tenen, doncs, importants repercussions en la salut sobre tot en relació a l'afrontament de l'estrès i al manteniment d'hàbits saludables, qüestions que l'anomenada "Psicologia de la Salut" assenyala com a fonamentals al concebre la salut com la conjunció de factors físics, socials i psicològics (Rodríguez, 1995).

Cal tenir en compte, que és en aquesta edat adulta intermitja on els efectes dels hàbits seguits al llarg de la primera meitat de la vida, així com els diferents estils de vida, les característiques de personalitat, les predisposicions biològiques etc... començaran a fer-se sentir sobre el cos de l'individu que comença inevitablement el seu procés progressiu d'envelliment.

6.2.4. ÀREES DE DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC EN L'EDAT ADULTA TARDANA (VELLESA).

6.2.4.1. L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL EN LA VELLESA.

En la vellesa, gairebé de manera semblant al que ocorria en l'adolescència, les relacions socials tornen a ser un aspecte essencial. Els majors

prefereixen les interaccions familiars i emocionalment significatives, mentre que els joves prefereixen les relacions amb companys i amics. Les persones majors necessiten relacions socials més íntimes, properes i que proporcionen suport emocional i material (Cartensen, 1993; Silverstein i Angelelli, 1998; Labouvie-Vief, 1999). Moltes investigacions han demostrat que les xarxes de suport social estan relacionades amb la salut física i mental i amb l'esperança de vida de les persones majors (Berkman i Syme, 1979; Tyler i Hoyt, 2000 en Albiñana, 2000).

El principal suport de la persona vella és la família, la parella, els fills, els nets i els germans, encara que com veurem també els veïns i amics són una font important de suport social.

Després de la jubilació, a l'anar-se'n els fills de casa, el matrimoni major torna a retrobar-se. El resultat d'aquest retrobament va a dependre de com haja estat la relació matrimonial en les etapes anteriors. És en l'etapa dels 55 als 65 anys quan els matrimonis experimenten major intimitat i companyerisme.

Tanmateix la realitat és que un percentatge elevat de dones majors de 65 anys són viudes. La pèrdua del company o companya suposa una de les majors pèrdues que les persones experimenten en els seus últims anys. Implica la pèrdua d'un rol familiar, d'un dels familiars més importants, de compartir els treballs i la pèrdua de la satisfacció sexual. L'aflicció depèn de com fora la relació de la parella. Les persones poden desconnectar-se temporalment de les relacions socials per a adaptar-se a la nova situació. Són els homes els que més temps necessiten per a eixa adaptació, donat que en molts casos han d'aprendre a fer tasques que abans no feien (Kalish, 1983). Moltes persones majors també opten per casar-se més esperant trobar companyia i satisfacció sexual que per raons econòmiques (Motlis, 1985), encara que sovint es troben amb la oposició dels fills que en esta etapa tenen un paper protector cap als pares.

Encara que la vellesa representa un conjunt de pèrdues, tanmateix existeix un guany important, la relació dels majors amb les néts. Els majors valoren tant la quantitat com la qualitat del contacte amb els seus fills i néts. Els majors proporcionen als fills i als néts afecte i ajuda en l'atenció als menuts (Kalish, 1983). La relació que els majors mantenen amb els néts és molt satisfactòria generalment, donat que no senten tanta responsabilitat i obligació. La relació amb els néts millora

el benestar psicològic, proporciona al vell l'oportunitat de desenvolupar els rols perduts i altres aspectes personals que no havien desenvolupat fins el moment.

A més a més de les relacions familiars amb els fills i els néts, les relacions amb els amics i els veïns són altra font de suport emocional dels majors (Fernández-Ballesteros i altres, 1991). Davant la mort de familiars com els pares, germans, parella i/o altres familiars, les relacions amb amics i veïns constitueix un important suport i recolzament mutu. Les relacions socials d'amistat proporcionen una vida més agradable i satisfactòria.

Encara que les persones majors poden sentir-se millor amb persones de la mateixa edat es considera que la formació de grups integrats per persones de diferents generacions és molt important per a afavorir la integració dels majors i evitar la discriminació. El contacte intergeneracional és favorable, tant per a la autoimatge dels vells com per als joves. Les actituds dels joves cap a les persones majors es modifiquen i es tornen més positives. Un programa de contacte intergeneracional realitzat per Colston, Harper i Mitchener Colston (1995) va aconseguir millorar l'autoconcepte, el benestar general, l'autoestima, l'estat d'ànim psicològic i la integració social de les persones majors.

6.2.4.2. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT AFECTIU I PERSONAL* EN LA VELLESA.

L'àrea de desenvolupament afectiu en aquesta etapa està molt vinculada a l'àrea social, donat que la parella, els fills i fonamentalment els néts són una font important d'afecte i satisfacció personal per a la persona major. La imatge del matrimoni en aquesta etapa última de la vida és molt positiva (Quirouette i Gold, 1992). Suposa un punt de suport i ajuda per a superar millor els aspectes més negatius de l'edat com els problemes de salut i l'estrès davant la proximitat de la mort. L'ajustament conjugal és un factor predictor del benestar psicològic en la vellesa (Quirouette i Gold, 1992).

Pel que respecta al desenvolupament de l' àrea personal, cal dir que per a un bon ajustament en aquesta última etapa de la vida és fonamental la consecució d'una identitat integrada, un autoconcepte positiu que done sentit a tot un cicle vital.

Tanmateix, la nostra societat està plena de prejudicis i estereotips negatius respecte a la vellesa que afecten a l'autoconcepte dels majors. Aquestes

falses creences consideren a la vellesa igual a decadència i a malaltia. La jubilació és considerada com un precipitant de la mort i a les persones velles com aïllades, incompetents, fràgils i menys intel·ligents (Palmore, 1988). De tot això es deriva que la major part dels individus d'aquesta edat tardana rebutje la idea de que el consideren vell i s'utilitzen tantes maneres d'anomenar a aquesta etapa.

El procés que porta als majors a tenir una autoestima negativa ve determinat per diversos aspectes (Cartensen, 1992). En principi, el procés de formació de l'autoestima i l'autoconcepte ve determinat per totes les experiències positives o negatives, els èxits i els fracassos al llarg de tota la vida. En segon lloc, quan l'individu arriba a la vellesa experimenta esdeveniments que no li permeten negar que és vell. Tanmateix, l'edat cronològica no és suficient per a que una persona s'identifiqui com a vella. Els factors com la pèrdua de salut, la jubilació, la pèrdua d'independència, la mort de familiars i amics, etc... contribueixen a la visió de la persona com a vella (Smith-Barusch, 1997 en Albiñana, 2000).

Els indicadors objectius de la vellesa no són els que comporten un autoconcepte tan negatiu en algunes persones velles, són els aspectes socials dels estereotips negatius els que formen una autoimatge negativa de l'individu (Meléndez, 1996). A la vegada aquesta imatge negativa afecta a la conducta, fomentant una conducta estereotipada i la pèrdua de control sobre el món, la qual cosa confirma el concepte de sí mateix i la disminució de l'autoestima (Smith-barusch, 1997).

Tant els processos d'envelliment com els estereotips socials afecten a l'autoestima i a l'autoconcepte de les persones majors, i conseqüentment al desenvolupament de la seua personalitat (Mederos i Puente, 1996). Es produeix una pèrdua de la identitat juntament amb un descens de les conductes socials. A més a més apareix una imatge corporal negativa degut a la disminució de les capacitats físiques. Tot això confirma que en l'última fase de la vida, a partir dels 60 anys es produeixca un descens en l'autoconcepte de l'individu (Ecuyer, 1992).

Un aspecte a comentar és la religiositat associada a la vellesa (Koenig, Kvale i Ferrel, 1988; Musick, Blazer i Hays, 2000). El retorn a la religió durant la vellesa pot ser un efecte de la recerca del significat de la vida i de la mort, més que un interès exclusiu en assumptes espirituals. El rol de la religió també és un rol que recolza als majors que inclou el suport social d'una comunitat religiosa. Les persones

més devotes tenen una actitud millor davant la vellesa, una moralitat més alta, es senten més satisfetes i menys soles (Koenig, Kvale i Ferrel, 1988).

La integració dels sistemes emocional i cognitiu durant l'edat adulta intermitja serà un factor essencial per a l'adaptació i ajustament en la vellesa. La integració dels sistemes emocional i cognitiu és el pas previ per a desenvolupament de la saviesa en la vellesa (Smith i Baltes, 1990, Labouvie-Vief, 1999). Els majors sembla que utilitzen en major mesura estratègies de reinterpretació de les situacions, d'evitació dels conflictes i d'acceptació dels esdeveniments negatius, la qual cosa els ajuda a adaptar-se millor front a les pèrdues i altres estressors.

Per a Erikson, l'última fase per la que travessa el desenvolupament de la personalitat és la de la integritat del jo *versus* la desesperació. La persona major ha d'aconseguir la integritat del jo en el sentit de trobar un sentit a la seua existència. L'individu ha de trobar la seua "missió" en la vida, que sàpiga qui és i qui ha segut, que tanque el cercle vital i que arribe a la meta. La persona major necessita trobar un sentit positiu a la seua vida que li permeta assumir els errors i les oportunitats perdudes. Ha d'observar els èxits i els fracassos a través de la bona voluntat de les seues accions. Si la persona no és capaç de trobar eixe sentit positiu, es desesperarà perquè no acceptarà la seua pròpia vida, voldrà una segona oportunitat que no tindrà, no voldrà morir, li tindrà por a la mort i es deprimirà. Aquesta desesperació pot estar provocada tant pels errors importants que marcaren la seua vida com per la infinitat d'errors menuts, no excessivament importants, però per la suma dels quals la persona considere la seua vida com errònia.

La integritat del jo implica l'acceptació de que el cicle de la vida necessàriament ha de complir-se. La persona ha de sentir que la seua vida ha sigut digna. Segons Erikson la integritat del jo ha anat madurant poc a poc al llarg de les set etapes prèvies de desenvolupament. Al fina per sí mateix s'aconseguirà la integritat del jo i permetrà a l'individu consolidar la seua personalitat amb la saviesa adquirida per l'experiència. Això suposa no témer a la mort. La integritat del jo requereix el record i la recapitulació de la vida. Mitjançant aquesta retrospectiva s'arriben a conclusions importants i necessàries per a afrontar el final de la vida.

6.2.4.3. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT LABORAL I ECONÒMIC* EN LA VELLESA.

La transició de ser treballador a jubilat és un dels canvis més importants que tenen lloc en els últims anys de la vida dels individus (Motlis, 1985). La jubilació té aspectes negatius com la reducció del salari, la necessitat d'adaptar-se a un nou rol i la pèrdua de contactes informals vinculats al treball (Motlis, 1985; Mederos y Puente, 1996). Un dels aspectes més importants que afecta a les àrea afectiva i personal, és la pèrdua de la base de la identitat personal que l'individu tenia amb el seu rol de treballador (Herzog i Markus, 1999). Són moltes les persones per a les quals la seua identitat va associada al desenvolupament d'un tipus de treball, per a les quals deixar de treballar significa una pèrdua de l'autoconcepte i de l'autoestima. Es tracta de persones les vides de les quals han estat massa centrades en el treball, deixant de costat altres aspectes de la seua vida com la família, el temps d'oci o els amics.

Tanmateix, per a altres persones els aspectes de la jubilació no són tant negatius; l'individu té una major llibertat, més opcions d'autorealització, possibilitat de canviar de lloc de residència, moltes vegades tornar al lloc d'origen, o tindre temps per a fer tot allò que sempre s'havia volgut fer (Mederos i Puente, 1996).

Tres són les teories que es mantenen respecte a la jubilació o la seua visió positiva o negativa.

Per una banda està la visió de la jubilació com un esdeveniment negatiu (Havighurst, 1968) en la que s'argumenten totes les pèrdues que es deriven de la jubilació: restriccions econòmiques, sentiments de falta de control, incertesa pel futur, pèrdua de les relacions socials informals del treball, pèrdua de rols, no saber què fer amb el temps...

Per altra part, altra teoria aporta la seua visió positiva de la jubilació (Cumming i Henry, 1961). La jubilació suposa l'alliberació de les responsabilitats socials i professionals de l'individu. La llibertat per dedicar-se a altres activitats que l'individu desitjava fer. Les persones es troben bé perquè ja no es senten tan responsables del manteniment de la família.

La tercera visió és la teoria reconciliadora sobre la jubilació (Kalish, 1983). Suposa que la percepció negativa o positiva de l'individu sobre la jubilació va a dependre del seu caràcter i de les característiques de personalitat. També dependrà de les prioritats i preferències de l'individu. Si l'individu prefereix seguir treballant,

doncs, la jubilació suposarà un canvi negatiu. Pel contrari, si prefereix retirar-se i dedicar-se a altres activitats a les quals no podia dedicar-se per falta de temps, la jubilació implicarà sentiments de satisfacció.

Pel que respecta a l'ajustament econòmic, cal dir que la nostra és una societat que es mou en termes socioeconòmics (Mederos i Puente, 1996). L'estatus social dels individus el marca la seua productivitat econòmica o la seua capacitat de consum. Un individu que veu reduït el seu poder adquisitiu (com és el cas dels jubilats) també veurà reduïda la seua consideració social. Aquest és un fet que juntament amb altres estereotips socials negatius afectarà a l'autoconcepte d'alguns majors.

6.2.4.4. L'ÀREA DE *DESENVOLUPAMENT FÍSIC* EN LA VELLESA.

L'envelliment és un procés progressiu i molt llarg que s'inicia quan es redueix la capacitat reproductora de les cèl·lules, la capacitat d'incorporació de cèl·lules noves per regenerar les antigues.

Cal distingir dos conceptes associats a l'envelliment que sovint es confonen, encara que un correspon a un procés d'envelliment normal i l'altre a un procés patològic, es tracta de la senectut i la senilitat. S'anomena senectut a l'etapa final de l'edat adulta tardana dintre del procés normal d'envelliment d'una persona sana. El terme senilitat s'utilitza quan aquest procés es mental o físicament patològic i com a conseqüència produeix invalidesa física o psíquica. La senilitat no és només una conseqüència de l'envelliment, sinó que pot produir-se com a resultat de malalties, accidents i/o condicions socio-emocionals que no poden ser oblidades. La confusió d'aquests termes dona lloc a molts estereotips sobre la vellesa (Palmore, 1988 en Albiñana, 2000).

Cinc són els tipus de pèrdues que preocupen a les persones en la vellesa: la pèrdua d'estatus, la pèrdua de suport, la pèrdua de l'atractiu físic, la pèrdua de rols útils i respectats, i la pèrdua de salut i vigor físic (Mederos i Puente, 1996). Per tal d'afrontar aquestes pèrdues l'individu ha d'anar fent una sèrie d'adaptacions. Si no es produeixen les adaptacions, els individus manifestaran uns comportaments

defensius i regressius (viure en el passat, manifestar conductes infantils, patir de lapsus de memòria, de la vista o al·lucinacions) (Motlis, 1985).

Es consideren que són fonamentalment tres els factors crítics que afecten a la personalitat en la vellesa (Rappoport, 1997): el deteriorament físic, l'estimulació i el procés de morir. Els tres factors actuen tant a nivell físic, cognitiu com socio-emocional.

El desgast que prové de la maduresa es manifesta de vegades en un deteriorament evident en la vellesa, el primer factor crític d'aquesta etapa. Tots els canvis físics, socials i emocionals que això comporta poden de vegades provocar una crisi personal (Slaikeu, 1998).

El segon factor, el de la estimulació, afavoreix el benestar psicològic en la vellesa. L'activitat física, mental, cognitiva i social afavoreix l'autoconcepte i l'autoestima (Herzog i Martkus, 1999). Les persones que es mantenen actives es troben millor i menys afectades pels processos de senectut i senilitat. La qual cosa ens fa pensar que les persones majors desenvolupen una necessitat d'estimulació semblant al de la infantesa primerenca.

El tercer aspecte crític és la percepció de la proximitat de la mort i l'adaptació al fet d'haver de morir. La persona vella és més conscient d'aquest esdeveniment inevitable. L'individu ha de resoldre els seus sentiments respecte a la mort (Smith-Barusch, 1997). Existeixen també diferències individuals en la resolució dels sentiments front a la mort. Alguns vells semblen mostrar-se indiferents davant aquest tema, però si aprofundeix la mort constitueix un factor important en la seua vida emocional, provocant tensió emocional, ansietat i insomni (Wolf, 1968).

Pel que fa a l'àrea de desenvolupament físic, molts estudis confirmen els beneficis de mantenir una activitat física que afavoreisca la salut i el benestar físic i psicològic de les persones velles, de manera que els processos de deteriorament associats a l'edat disminueixen. L'activitat física durant la vellesa és molt important per a mantenir una bona salut física i mental (McCrae i Costa, 1988; Bengtson, Reedy i Gordon, 1985). La pràctica d'exercici contribueix al manteniment d'una autoestima alta i a l'autoconcepte positiu, afavorint un locus de control internalitzat i percepció de major autoeficàcia. Els individus que en major o menor mesura

realitzen activitats físiques mostren personalitats més saludables (Smith i Storandt, 1997)

La percepció de soledat té efectes sobre els nivells d'ansietat dels individus (Fees, Martin i Poon, 1999). En altre programa de medicina geriàtrica (Sabin 1993) trobaren que la major part de les intervencions sanitàries intervenien sentiments de soledat dels pacients. Les conclusions assenyalaven que la qualitat de vida de les persones majors millorava quan aquests tenien relacions amistoses lliurement elegides i significatives.

Els sentiments de depressió poden millorar-se amb programes de suport social i programes d'augment de l'autoconcepte i autoestima (Hoffman, Paris i Hall, 1996; Papalia i Olds, 1997), la qual cosa confirma la importància de les relacions socials i de les característiques de personalitat en el manteniment de la salut.

També la hipertensió en la tercera edat està relacionada amb trets de inestabilitat emocional. En un estudi longitudinal de 17 anys de duració, mostraren que els índex de hipertensió correlacionaven negativament amb el factor de personalitat d'estabilitat emocional (Spiro i altres, 1995).

En la vellesa, més que en qualsevol altra etapa, s'ha trobat una relació directa entre desenvolupament social i salut. Berkman i Syme (1979) trobaren una relació estadísticament significativa entre la integració social de les persones i la taxa de mortalitat. Segons aquest estudi les persones que es consideraven a elles mateix com a més integrades socialment tenien més probabilitat de viure durant més anys que aquelles que consideraven tenir poques relacions socials. Aquests estudis fiquen de relleu les relacions entre els mecanismes psicològics, biològics i socials de la salut, considerada actualment com un sistema bio-psico-social. La integració social s'associa tant als estats psicològics positius com al manteniment de conductes saludables i de prevenció de malalties (Cohen i Syme, 1986; Tylei i Hoyt, 2000).

* * *

DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC
EN ELS CINC FACTORS DE PERSONALITAT

PART EMPÍRICA

CAPÍTOL VII:

DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ.

CAPÍTOL VII.

DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ

Aquest primer capítol de la part empírica de la nostra investigació té com a objectiu oferir l'estructura general del bloc metodològic que presentem a continuació i que desenvoluparem amb els propers capítols, així com definir amb precisió les principals característiques del nostre disseny d'investigació.

En esta segona part metodològica exposarem els procediments seguits en el disseny de la investigació. En aquest apartat es mostren els objectius bàsics de la investigació, així com les hipòtesis principals que tractem de comprovar mitjançant la mateixa. S'analitzaran també les característiques fonamentals de la mostra utilitzada, la descripció de l'instrument de recollida de dades sobre les característiques de personalitat i la interacció amb les àrees de desenvolupament, així com el procediment seguit per la recollida de dades. Es definiran clarament les variables implicades en la investigació i els procediments de categorització de les dades. Finalment es comentaran els procediments d'anàlisi estadístiques utilitzats i els resultats obtinguts en la present investigació.

L'objectiu és oferir una visió general del disseny de la investigació per tal de donar a conèixer de manera clara el procediment seguit i els anàlisis estadístics efectuats per tal d'arribar als resultats, així com facilitar la lectura, la comprensió i interpretació d'aquests resultats.

7.1. OBJECTIUS DE LA INVESTIGACIÓ I HIPÒTESIS PRINCIPALS.

L'estudi de la personalitat s'ha centrat fonamentalment en l'anàlisi de la personalitat dels adults en un sentit estàtic. Les consideracions evolutives, els canvis o estabilitats que es produeixen al llarg del temps o del desenvolupament de l'individu ha estat un tema pendent en l'estudi de la personalitat, així com la influència de la personalitat en les diferents àrees de desenvolupament psicològic o viceversa, és a dir, com el desenvolupament en les diferents àrees pot afectar o configurar un determinat tipus de personalitat. La present investigació pretén aportar

alguna llum a aquesta configuració de factors que tant influeixen en el desenvolupament humà.

En aquest Projecte d'Investigació ens interessa especialment la relació entre els factors de personalitat (els Cinc Grans factors de personalitat de Costa i McCrae, els *Big Five*) i la seua relació amb les diferents àrees de desenvolupament psicològic: Física, Econòmica, Laboral, Personal, Afectiva i Social. Partim del supòsit de que les àrees de desenvolupament afecten i es valoren de manera diferenciada segons els diferents grups d'edat, com ja han demostrat altres estudis (Albiñana, 2000).

L'estudi es centra en quatre períodes del desenvolupament: L'adolescència (de 14 fins a 22 anys), l'edat adulta primerenca (de 23 a 44 anys), l'edat adulta tardana (de 46 fins a 64 anys) i la vellesa (majors de 65 anys).

Encara que una quantitat rellevant de literatura sosté la relativa estabilitat de les característiques de la personalitat mitjançant estudis longitudinals sobre autodescripcions dels individus (Costa i McCrae, 1998; Bengtson, Reedy i Gordon, 1985) també és cert que aquesta estabilitat no es contradiu amb els canvis que es produeixen en aspectes específics i volem comprovar si les percepcions d'un mateix canvien relativament al llarg del període adult en relació als canvis Socials, laborals, familiars, afectius... de la vida dels subjectes, com a preparació davant els canvis (normatius) o com a conseqüència dels mateixos.

Per això, el propòsit de la investigació d'alguna manera és doble:

D'una banda ens interessa fonamentalment realitzar un estudi evolutiu, tenint en compte les diferents valoracions sobre les àrees de desenvolupament realitzades pels subjectes en els diferents grups d'edat en cadascun dels distints factors de personalitat i valorant períodes de temps distints, el passat, el present i el futur.

D'altra banda ens interessa analitzar com els diferents factors de personalitat incideixen sobre la valoració de les àrees de desenvolupament, independentment dels grups d'edat.

Les Hipòtesis que ens proposem confirmar per mitjà de la nostra investigació es centren, per tant, en estos dos supòsits bàsics:

A) En cadascun dels factors de personalitat, determinats grups d'edat valoraran de manera significativament diferent dels altres grups determinades àrees de desenvolupament.

B) Característiques concretes de la personalitat influiran de manera diferent en la valoració de les àrees de desenvolupament.

Respecte al primer supòsit, la diferent valoració en les àrees de desenvolupament segons els grups d'edat, les Hipòtesis que ens hem plantejat són les següents:

A) En cadascun dels factors de personalitat, determinats grups d'edat valoraran de manera significativament diferent als altres grups determinades àrees de desenvolupament.

1. Els subjectes adolescents valoraran més que qualsevol altre grup d'edat l'Àrea de desenvolupament Social.

2. Els subjectes en la vellesa valoraran més que els subjectes d'edat adulta l'Àrea de desenvolupament Social.

3. Els subjectes adolescents, juntament amb els subjectes d'edat adulta primerenca, valoraran més que la resta de grups (edat adulta intermèdia i vellesa) l'Àrea Afectiva.

4. L'Àrea de desenvolupament Personal tindrà més importància en l'adolescència i en l'edat adulta primerenca que en la resta de grups d'edat, per la qual cosa les valoracions en estes dues etapes seran més elevades que en l'Edat Adulta intermitja i en la Vellesa.

5. L'Àrea Laboral serà més valorada pels subjectes de l'Edat Adulta primerenca i intermitja, que pel grup d'Adolescència i Vellesa.

6. L'Àrea de Desenvolupament Econòmic serà més valorada pels dos grups de subjectes d'edat adulta, primerenca i intermèdia, que per qualsevol altre grup d'edat.

7. L'Àrea Física és valorada en l'Adolescència i en la Vellesa més que en els altres dos grups d'edat adulta.

D'altra banda, respecte al segon supòsit de la valoració distinta en les àrees de desenvolupament en els diferents grups de personalitat, ens plantejem inicialment les hipòtesis següents:

B) Característiques concretes de la personalitat influiran de manera diferent sobre les àrees de desenvolupament.

8. Els subjectes del factor d'Extraversió valoraran més l'Àrea Social que aquells subjectes d'altres grups de personalitat.

9. Els subjectes que s'autovaloren en el factor d'Agradabilitat valoraran més que els altres grups de personalitat l'àrea de desenvolupament Afectiu.

10. El grup de subjectes del factor de Persistència valoraran més les àrees Laboral que els subjectes d'altres grups de personalitat.

11. L'Estabilitat-Inestabilitat Emocional afectarà les valoracions en l'Àrea Física més que altres factors de personalitat, així els subjectes estables o els inestables mostraran valoracions més altes en esta àrea de desenvolupament que els subjectes amb altres característiques de personalitat.

12. El factor d'Obertura a l'Experiència influirà sobre l'àrea de desenvolupament Personal més que els altres factors de personalitat, per la qual cosa els subjectes oberts valoraran més esta àrea que els subjectes amb altres característiques de personalitat.

Tenint en compte que en l'*Inventari d'Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials* (Clemente i Gimeno, 2000) les valoracions sobre les àrees de desenvolupament es realitzen tant a partir de les autovaloracions positives com a negatives de la personalitat, tant en el passat, en el present com en el futur, considerem que estes hipòtesis es compliran en cadascun dels períodes de temps considerats i les hipòtesis del primer supòsit per a cada una de les característiques de personalitat.

7.2. INSTRUMENTS UTILITZATS I VARIABLES SELECCIONADES.

7.2.1. INVENTARI D'INTERRELACIONS DE PERSONALITAT AMB SUCCESSOS VITALS I REFERENTS SOCIALS.

L'instrument utilitzat en la nostra investigació ha estat *l'Inventari de Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials* (Clemente i Gimeno, 2000) que podem trobar als Annexos.

L'instrument ha estat creat dintre d'un projecte més ample d'investigació dintre de la Psicologia Evolutiva en el qual es pretén realitzar una sèrie d'estudis sobre el desenvolupament adult mitjançant l'anàlisi d'*històries de vida* per determinar l'impacte sobre la personalitat dels subjectes dels diferents successos vitals i canvis que ha experimentat al llarg de la seua existència o viceversa, és a dir, com determinats esdeveniments s'afronten d'una manera o altra en funció de la personalitat. L'instrument també arreplega informació sobre les persones que al llarg de la vida han seguit rellevants per a l'individu i sobre la seua influència en les àrees de desenvolupament.

Un dels factors importants en la vida dels individus són els esdeveniments vitals, els successos importants que impacten l'individu i promouen els canvis, el desenvolupament i la maduració segons Slaikeu (Slaikeu, 1988, en Albiñana 2000). Com a éssers Socials, no podem oblidar la importància de la influència dels altres. Per tal de realitzar una revisió completa de la vida dels individus es important tenir en compte tant els successos vitals importants, les persones rellevants així com els aspectes que defineixen la personalitat de l'individu. L'objectiu de *l'Inventari d'Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials*, era crear un instrument d'entrevista evolutiva que permetia examinar aquests tres punts fonamentals en la història de vida dels individus i permetrà valorar les interrelacions existents entre la personalitat, els successos vitals i la influència de persones rellevants.

L'instrument complet té dues parts: una entrevista oberta en el que l'individu realitza una síntesi autobiogràfica de la seua història de vida (la persona escriu una síntesi de la seua vida) i una entrevista semiestructurada en la que al

subjecte se li pregunta sobre els successos vitals positius i negatius més importants, les persones més rellevants en la seua vida i d'influència més positiva o negativa, així com sobre les característiques positives i negatives més rellevants de la seua personalitat. Així mateix en esta segona part se li demana a l'individu que sobre una escala *Likert* de 0 a 7 valore la influència d'aquests tres punts (successos, persones rellevants i personalitat) sobre determinades àrees de Desenvolupament Personal. És a dir, per exemple que valore com la influència de determinada persona, o determinat succés vital o característica de personalitat ha influït en l'Àrea Social, Laboral, Afectiva, etc... En esta part d'entrevista semiestructurada s'analitzen els tres aspectes esmentats i les seues influències sobre determinades àrees, tant del Passat, en el Present, com una estimació del que s'espera per al Futur.

En la present investigació es centrarem en una part molt concreta de l'instrument; no anem a tindre en compte els successos vitals ni les persones rellevants de l'individu al llarg de la seua vida, sinó que ens interessa específicament la influència de la Personalitat sobre les diferents àrees de Desenvolupament Personal (àrees Física, Econòmica, Laboral, Afectiva, Personal i Social), tenint en compte tant la Personalitat percebuda en el Passat, en el Present, com la personalitat esperada per al Futur.

7.2.2. VARIABLES QUE COMPOSEN L' INVENTARI D' INTERRELACIONS DE PERSONALITAT AMB SUCCESSOS VITALS I REFERENTS SOCIALS.

L'Inventari de Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials (Clemente, A., 1994) es divideix en cinc apartats:

- Variables personals.
- Història de vida.
- Successos vitals.
- Persones rellevants.
- Personalitat.

El primer apartat fa referència a les variables personals i sociodemogràfiques que hem considerat més importants per a la investigació, com ara l'edat, el sexe, l'estat civil (solter, casat, separat/divorciat, vidu...), el nivell socioeconòmic, i el nivell cultural. Per tal de valorar el nivell socioeconòmic i el nivell

cultural, els subjectes es valoraven sobre una escala Likert de 5 punts (molt baix, baix, mig, alt, molt alt), que posteriorment per facilitar les anàlisis hem reduït a 3 (nivell baix, nivell mig i nivell alt). També l'estat civil s'ha reduït a tres: casats, solters o altres.

En el segon apartat de l'Inventari l'individu ha de realitzar un resum de la seua història de vida. Encara que no ha estat possible realitzar en aquesta investigació l'anàlisi qualitatiu de cada història de vida (cosa que esperem fer en futures investigacions), sens dubte aquest apartat servia de reflexió per posar en ordre els records de cara a respondre millor els apartats posteriors.

En el tercer apartat els subjectes deuen nombrar els principals esdeveniments vitals positius o negatius (per ordre d'importància fins a quatre successos) del seu Passat, i del Present (succeïts durant l'últim any abans de l'entrevista), així com que estimen successos que podrien succeir en el Futur ("què desitjaries evitar" / "que desitjaries que el succeïra"). El primer succés anomenat en cada espai temporal és el més rellevant o de major impacte per al subjecte. Després de nomenar cada succés individu deu valorar el grau d'influència de l'esdeveniment sobre cadascuna de les àrees de Desenvolupament Personal (àrees Física, Econòmica, Laboral, Afectiva, Personal i Social). El grau d'influència és valorat sobre una escala Likert de 7 punts on 1 significa poca o cap influència i 7 significa la màxima influència.

En el quart apartat de l'Inventari, el subjecte entrevistat deu escriure el nom de les persones o grups rellevants que més han influït en la seua vida, tan positiva com negativament, tant en el Passat com en el Present. En la valoració de les persones rellevants en el Futur es considera aquelles persones que "més admires" o aquelles que "més rebutges"). De manera semblant l'apartat anterior, es poden anomenar fins a quatre persones o grups per ordre d'importància descendent i valorar la influència que aquestes persones han tingut, tenen o tindran sobre les sis àrees de desenvolupament.

En el cinquè apartat i el que ens interessa especialment en aquesta investigació, individu nomenarà els aspectes de personalitat tant positius com negatius que més li han influït en el Passat i el Present o pensa que li influiran en el Futur. També en aquest cas es citaran fins a quatre aspectes de personalitat

ordenats per ordre d'importància descendent, i es valorarà la influència positiva o negativa de cadascun dels aspectes sobre les sis àrees de Desenvolupament.

7.2.3. VARIABLES SELECCIONADES EN LA PRESENT INVESTIGACIÓ.

Dels sis apartats de l'*Inventari de Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials* només tindrem en compte en la present investigació els apartats corresponents a les variables personals i als aspectes de Personalitat.

Concretament s'hem centrat en l'avaluació dels aspectes de Personalitat positius i negatius del Passat, del present i estimació del Futur, i en la valoració que els subjectes de la mostra fan de la influència de la seua personalitat en diferents moments de la seua vida sobre les sis Àrees de Desenvolupament Personal (Social, Afectiva, Personal, Econòmica, Laboral i Física). D'aquesta manera, la present investigació té en compte i amplia altra investigació sobre el tema realitzada amb el mateix instrument però que tenia en compte les autovaloracions de personalitat fetes en el Present (Albiñana, 2000).

De la mateixa manera que les persones elaborem conceptes de nosaltres mateix en el present, així també ens queda el record del que hem segut en el passat i del que pretenem ser en el futur. Markus i Nurius (1986) estableixen el concepte de "*yoes possibles*", per representar el que els subjectes pensen que poden arribar a ser, temen arribar a ser i els agradaria arribar a ser. Així en la nostra investigació podem analitzar eixos jo possibles a partir de l'anàlisi de les autovaloracions de la personalitat en el Futur, concretament de la personalitat positiva estimada (el que ens agradaria arribar a ser) o en la personalitat negativa estimada (allò que no vull ser però crec que ho seré en funció de la idea prèvia de mi mateix en el passat i en el present). Els jo possible, la idea de mi mateix per al futur, és una espècie de creació de la imaginació i l'individu intentarà guiar l'acció en el present per tal d'aconseguir-lo. L'anàlisi de la personalitat en el futur i les conclusions que de la mateixa es deriven és una tasca un tant arriscada i atrevida, doncs ens movem més en el terreny de la desitjabilitat o la imaginació que en el de la realitat. Tanmateix resulta una tasca interessant que més endavant abordarem. Més interessant encara resulta l'estudi de les autovaloracions de la personalitat en el Passat i en el Present.

Determinar l'estabilitat de la personalitat i veure quins són els determinants contextuals (successos vitals per exemple) que intervenen en els canvis en les autovaloracions d'un mateix. Però, desafortunadament la relació amb els aspectes de Successos Rellevants i la Personalitat la deixarem per a futures investigacions, donada la gran magnitud de dades que ja tenim en compte en la present investigació. En aquest estudi es centrarem només –que no es poc- en la relació de la personalitat en el Passat, Present i Futur sobre les àrees de Desenvolupament Personal, segons les variables personals d'edat i sexe fonamentalment.

7.3. PROCEDIMENT D'INVESTIGACIÓ.

7.3.1. ENTRENAMENT A ENTREVISTADORS.

L'instrument utilitzat en la present investigació, l'*Inventari d'Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials* era completat pels subjectes de la mostra amb l'ajuda d'un entrevistador que guiava el procés de realització de l'inventari mitjançant una entrevista individualitzada subjecte a subjecte.

Els entrevistadors o entrevistadores (alumnes de Psicologia o d'Educació Social) eren entrenats per a familiaritzar-se amb l'instrument i per a garantir la correcta aplicació i la integritat de les dades objectes de l'estudi. Es van realitzar pràctiques autoaplicant-se l'inventari i explicant els dubtes que sorgien durant la seua aplicació. En primer lloc, a l'inici de l'entrevista el subjecte devia escriure un resum de la pròpia vida (entre dos i quatre fulls); només en el cas de les persones majors o analfabetes, l'entrevista es gravava i era l'entrevistador qui la transcrivia en el paper. Aquest inici servia per tal que el propi individu organitzara els records que posteriorment tindria que analitzar a l'inventari.

Posteriorment es presentava l'inventari i es llegien les instruccions. L'entrevistador realitzava les preguntes pertinents mentre que el propi subjecte contestava al full de registre. En el cas de persones majors o amb dificultats per a escriure o comprendre el format de l'inventari, era l'entrevistador qui responia sobre l'inventari seguint les respostes del subjecte entrevistat.

En primer lloc els subjectes entrevistats devien decidir quins successos vitals, persones rellevants o aspectes de la personalitat positius i negatius havien resultat importants en el Passat, en el Present o esperaven anaven a succeir en un futur ; posteriorment es feien les autovaloracions de la influència d'aquests aspectes sobre les àrees de desenvolupament.

Els entrevistadors explicaven als subjectes experimentals cada aspecte de l'inventari, especialment aquells relacionats amb la valoració de les influències que els successos vitals, les persones rellevants o els aspectes de personalitat podrien tindre sobre les diferents àrees de Desenvolupament i les diferències de significat entre les diferents àrees a valorar (Àrea Física, Econòmica, Laboral, Personal, Afectiva o Social).Aquest era la part més complicada i laboriosa de l'entrevista segons els propis entrevistadors, i segons els comentaris posteriors dels propis subjectes entrevistats.

7.3.2. APLICACIÓ DE L'INSTRUMENT.

Un element important abans de completar l'inventari era crear un clima agradable d'empatia amb els subjectes entrevistats donat que s'anava a procedir a una anàlisi minuciosa de la història de vida. El temps per a completar l'entrevista variava entre dues i quatre hores donada la reflexió intensa sobre aspectes concrets de la pròpia vida, els comentaris, l'avaluació de cada aspecte sobre les àrees de desenvolupament, etc... En el cas de persones majors es realitzava en varies sessions per tal d'evitar el cansament o la falta d'interès per completar l'inventari.

7.3.3. OBTENCIÓ DE DADES.

Les primeres dades que s'obtenen a partir de l'Inventari són aquelles que es refereixen a les característiques personals (edat i sexe) i sociodemogràfiques (estat civil, nivell socioeconòmic, nivell cultural). Per a determinar el nivell socioeconòmic i cultural s'utilitza una escala de 1 a 5 en la que s'especifica un determinat nivell d'ingressos anuals o un nivell d'estudis determinat.

Posteriorment els subjectes especifiquen aquells successos vitals, persones rellevants i aspectes de personalitat que han segut determinants en la

seua vida, tant en sentit positiu com negatiu. Escrivien fins a 5 successos, persones o característiques per ordre d'importància. Els subjectes utilitzen les pròpies paraules, be referint-se amb un sol concepte o una frase curta. Aquesta part de l'inventari és, doncs, de resposta oberta.

Finalment, els subjectes valoren la influència dels aspectes que han esmentat (be siguen successos, persones com característiques de personalitat) sobre les àrees de Desenvolupament Físic, Econòmic, Laboral, Personal, Afectiu i Social, per a la qual cosa s'utilitzava una escala Likert de 7 intervals.

7.3.4. CODIFICACIÓ DE VARIABLES.

En la present investigació només anem a analitzar aquelles variables referides a aspectes de Personalitat, donat que l'anàlisi dels successos vitals y l'anàlisi de les persones rellevants han estat amplament estudiades en altres investigacions (Córdoba, 1999).

Donat que l'inventari es presenta en un format de resposta oberta quan el subjecte experimental ha de decidir sobre aquells aspectes o característiques de personalitat més rellevants, es trobem en una gran quantitat de respostes referides a descriptors i adjectius sobre personalitat que han utilitzat els subjectes per a descriure's a sí mateix.

Seguint la línia de la tradició lèxica hem agrupat els més de 200 descriptors (fonamentalment adjectius) en 77 categories (33 dimensions d'adjectius bipolars, 2 dimensions amb tres categories i una dimensió amb cinc categories d'adjectius) cadascuna de les quals corresponia a un dels Cinc Grans Factors de Personalitat. Hem pres com a referent els 100 adjectius bipolars de Goldberg (1992) i investigacions prèvies (John, 1989b) per determinar a quin dels cinc factors pertanyia cada categoria.

7.3.5. CATEGORITZACIÓ DE LES CARACTERÍSTIQUES DE PERSONALITAT EN ELS CINC GRANS FACTORS.

7.3.5.1. FACTOR 1. EXTRAVERSIÓ – INTROVERSIÓ.

Aquest factor fa referència a si un subjecte és bàsicament actiu i dominant (pol d'extraversió) o be pel contrari passiu i sumís (pol d'introversió). El terme

Extravertit va ser creat per Jung per nomenar a aquells individus que “viven cap a fora”. És un dels factors que s’inclouen en totes les teories multifactorials de la personalitat.

Agrupa les següents categories:

Poi d'EXTRAVERSIÓ:

5.2. Extravertit / Obert / Comunicatiu / Loquaç / Sociable

8.1. Entusiasta / Passional

12.1. Dominant / Autoritari / Competitiu / Obstinat

22.2. Valent

33.2. Sentit de l'humor

Poi d'INTROVERSIÓ:

5.1. Introvertit / Tímid / Vergonyós / Reservat

8.2. Serio / Ensopit

12.2. Sumís / Dòcil / Manipulable

22.1. Poruc

33.1. Poc sentit de l'humor

7.3.5.2. FACTOR 2. AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

Aquest segon factor fa referència a si una persona és agradable i propera, o bé gelada i distant. El factor Agradabilitat-Desagradabilitat està relacionat amb els aspectes més morals i humans de la personalitat, si la persona és considerada bona i altruista, o pel contrari és egoista i egocèntrica. Alguns investigadors consideren l'existència d'un sisè factor de Personalitat anomenat *Honestedat* com a un factor diferenciat, però que segons la teoria dels Cinc Grans estaria inclòs en el segon factor d'Afabilitat o Agradabilitat.

Les categories per les que està format el factor són les següents:

Poi d'AGRADABILITAT:

4.2. Comprensiva / Saber escoltar / Empatia

10.2. Altruista / Bona / Amorosa

11.2. Humil

- 13.2. Sensible
- 13.3. Carinyosa
- 21.2. Complaent / Amable / generosa
- 25.3. Senzilla / Natural
- 27.2. Confiada
- 29.2. Ètica / Justa / Noble / Lleial / Fidel
- 30.2. Solidària / Servicial
- 32.2. Honesta / Sincera

Pol de DESAGRADABILITAT:

- 4.1. Incomprensiva
- 10.1. Egoista / Egocèntrica
- 11.1. Orgullosa
- 13.1. Duresa emocional / Gelor emocional
- 21.1. Tacanya / Àvara
- 27.2. Desconfiada
- 27.3. Zelosa
- 27.4. Envidiosa
- 27.5. Rancorosa / Venjativa
- 29.1. Injusta / Immoral / Deslleial / Infidel
- 30.1. Insolidària
- 32.1. Mentirosa / Hipòcrita

7.3.5.3. FACTOR 3. PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

També anomenat factor d'Escrupolositat-Falta d'Escrupolositat, però que ací anomenarem Persistència (en castellà "*Tesón*") o falta de Persistència, per evitar les connotacions que l'escrupolositat o la falta d'escrupolositat té en la nostra llengua i que s'allunya del significat real del factor.

Aquest factor està relacionat amb la responsabilitat i la consciència sobre els deures i les obligacions. El factor es pregunta si el subjecte és responsable i ordenat o bé pel contrari irresponsable i desordenat. És la dimensió de la personalitat que controla la conducta impulsiva així com la que organitza i dirigeix el comportament.

Les categories per les que està format el factor són les següents:

Poi de PERSISTÈNCIA

- 3.2. Responsable
- 7.1. Realista / Pràctica
- 8.2. Sobri
- 9.2. Ordenada / Organitzada
- 18.2. Treballadora / amb Força de Voluntat
- 25.1. Reflexiva / Calculadora
- 28.2. Estalviadora
- 31.2. Lluitadora / Perseverant / Constant
- 36.2. Coherent

Poi de FALTA DE PERSISTÈNCIA

- 3.1. Irresponsable
- 9.1. Desordenada / Descuidada / Despistada
- 16.2. Despreocupada
- 18.1. Mandrosa / Peresosa / Negligent
- 25.2. Impulsiva
- 28.1. Balafiadora / Malgastadora
- 31.1. Inconstant
- 36.1. Incoherent

7.3.5.4. FACTOR 4. ESTABILITAT / FALTA D'ESTABILITAT EMOCIONAL.

Aquest factor fa referència a si la persona és estable o inestable emocionalment i a la sensibilitat de la persona. Està relacionat amb el factor de Neuroticisme de Eysenck.

Les categories per les que està format el factor són les següents:

Poi d'ESTABILITAT EMOCIONAL:

- 1.2. Tranquil·la / Pacífica / Assossegada / Pacient
- 6.2. Optimista / Jovial / Alegre / Il·lusionada / Motivada / Feliç
- 19.2. Saludable
- 20.2. Amb confiança en sí mateix / Segura de sí mateix / Decidida
- 23.2. Elevada autoestima i autoconcepte

24.2. Equilibri / Harmonia / Estable emocionalment

34.2. Bon caràcter / Bon humor

PoI d'INESTABILITAT EMOCIONAL:

1.1. Ansiosa / Tensa / Impacient

6.1. Depressiva / Melangiosa / Malenconiosa / Pessimista / Seria

16.1. Plena de preocupacions / Escrupulosa / Perfeccionista / Obsessiva / Maniàtica

19.1. Malaltissa / Hipocondríaca

20.1. Insegura / Indecisa / Susceptible

23.1. Baixa autoestima i autoconcepte

24.1. Inestable / Afectada pels sentiments

34.1. Mal caràcter / Agressiva / Mal Geni

7.3.5.5. FACTOR 5. OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA / FALTA D'OBERTURA.

Aquest és un factor que relaciona la personalitat amb els aspectes cognitius, però és independent de la intel·ligència. També s'anomena factor d'Intel·lecte. Tanmateix algunes persones poden puntuar alt en aquest factor sense tenir necessàriament un Coeficient Intel·lectual alt. Aquest factor també fa referència a l'amplitud d'interessos dels individus. El factor fa referència a si el subjecte és eixerit i té interès per les coses o és tancat d'idees.

Les categories per les que està format el factor són les següents:

PoI d'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA

2.2. Inconformista / Crítica / Analítica

7.2. Imaginativa

14.2. Intel·ligent / Llista / Brillant

15.2. Transigent / Permissiva / Tolerant

17.2. Emprenedora / Atrevida / Desinhibida / Activa / Ambiciosa

26.2. Independent / Autosuficient

35.2. Adaptable / Obert a noves experiències

PoI de FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA

2.1. Conformista / Conservador / Acomodat

- 14.1. Ignorant
- 15.1. Intransigent / Intolerant
- 17.1. Cohibit / Passiu
- 26.1. Depenent / Influenciable
- 35.1. Poc Adaptable / Tancat a noves experiències

7.4. DESCRIPCIÓ GENERAL DE LA MOSTRA.

La mostra està formada per un total de 2800 subjectes d'ambdós sexes (1788 dones i 1012 homes) amb edats compreses entre els 14 i 92 anys, escollits a l'atzar entre la població de la Comunitat Valenciana.

En primer lloc presentem una descripció de la mostra en base a una sèrie de característiques tant personals (edat i sexe) com socio-demogràfiques. Entenem com a característiques socio-demogràfiques aquelles que fan referència a variables com el nivell cultural, el nivell socio-econòmic o l'estat civil.

En segon lloc realitzarem una descripció de la mostra en funció de la distribució en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat i analitzarem la relació d'aquests cinc factors amb les variables personals (edat y sexe) y socio-demogràfiques (estat civil, nivell socio-econòmic i nivell cultural).

7.4.1. DESCRIPCIÓ DE LA MOSTRA EN FUNCÍÓ DE LES VARIABLES PERSONALS I SOCIODEMOGRÀFIQUES.

La mostra està formada per 2800 subjectes d'ambdós sexes entre 14 i 92 anys.

7.4.1.1. ANÀLISI DE LA MOSTRA EN FUNCÍÓ DE L'EDAT.

En primer lloc analitzarem la mostra en funció de la variable *Edat*.

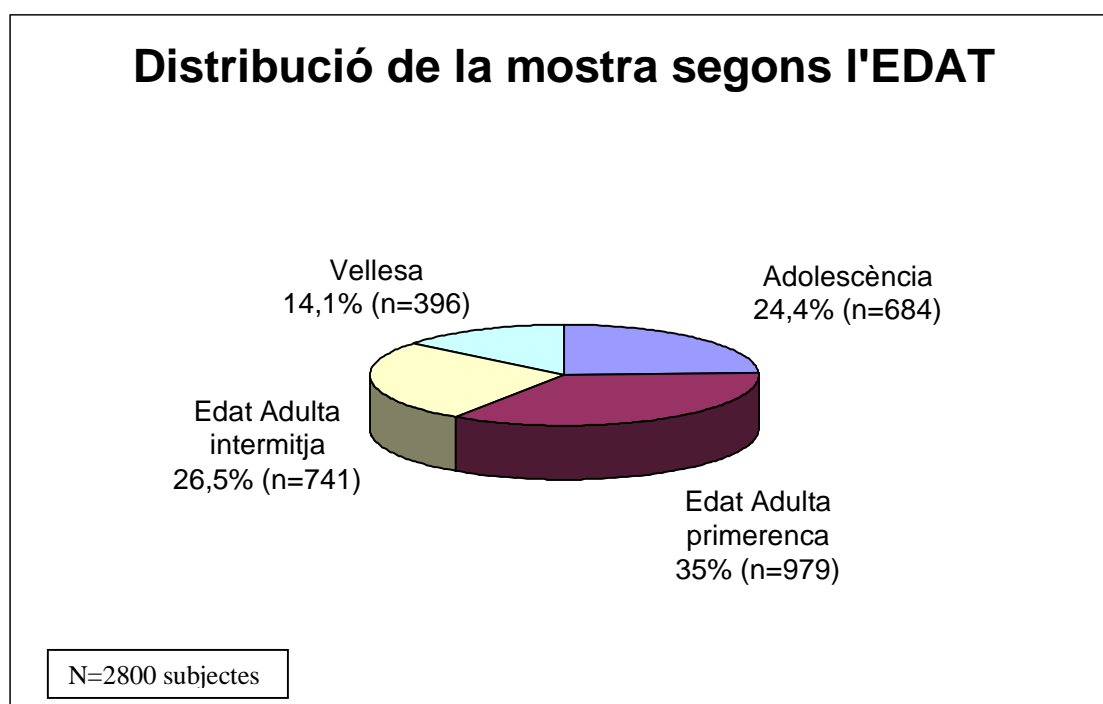
Per a l'anàlisi de dades formarem quatre grups d'edat: Adolescència, Edat Adulta primerenca, Edat Adulta intermitja i Vellesa.

El **Grup d'Adolescència** està format per subjectes entre 14 i 22 anys. El número de subjectes de la mostra adolescent és de 684 subjectes (un 24,4 % de la mostra total), 453 dones i 231 homes.

El **Grup d'Edat Adulta primerenca**, el formen subjectes entre 23 i 45 anys. Està format per 979 subjectes (un 35% de la mostra total), 612 dels quals són dones i 367 homes.

El **Grup d'Edat Adulta intermitja** agrupa als subjectes entre 46 i 64 anys. El nombre de subjectes d'aquest grup és de 741 (un 26,5% de la mostra), 457 dones i 284 homes.

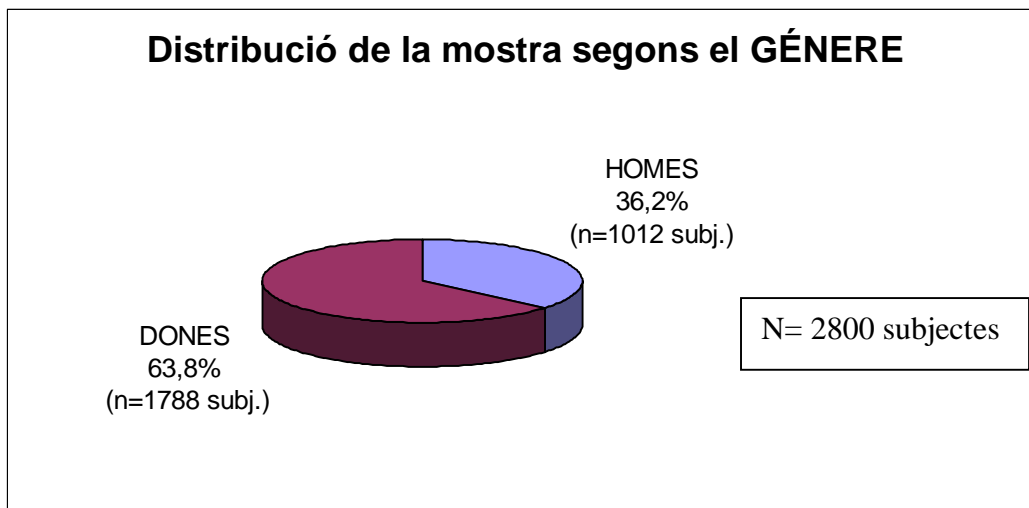
Finalment, el **Grup de vellesa** agrupa als subjectes majors de 65 anys. Aquest grup el formen 396 subjectes (un 14,1 % del total de la mostra), 266 dones i 130 homes.

GRÀFIC 7.1. Distribució de la mostra segons l'edat.

7.4.1.2. ANÀLISI DE LA MOSTRA EN FUNCÍO DEL GÈNERE.

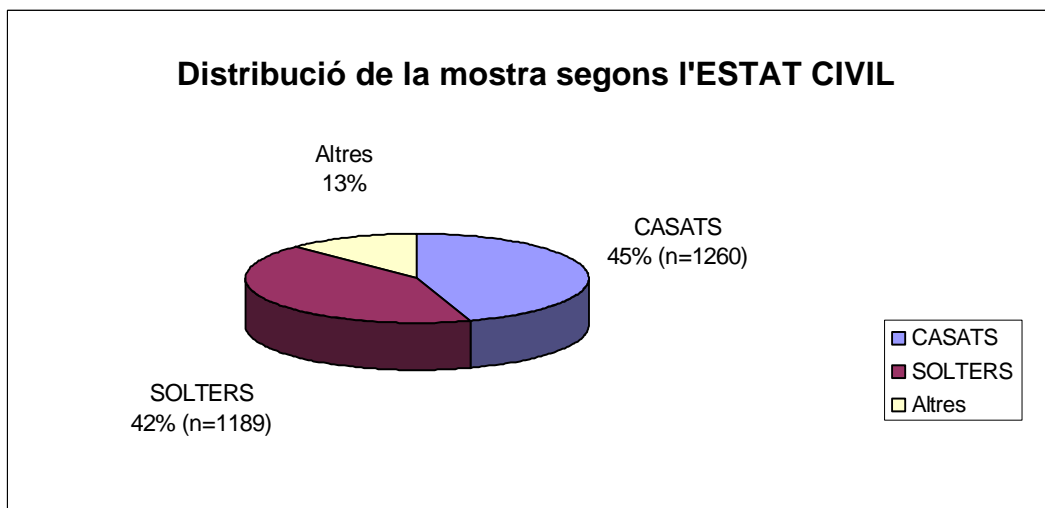
Del total de la mostra 1788 subjectes són dones (el 63,8 % de la mostra total) i 1012 són homes (el 36,2 %).

GRÀFIC 7.2. Distribució de la mostra segons el gènere.

7.4.1.3. ANÀLISI DE LA MOSTRA EN FUNCIO DE L'ESTAT CIVIL.

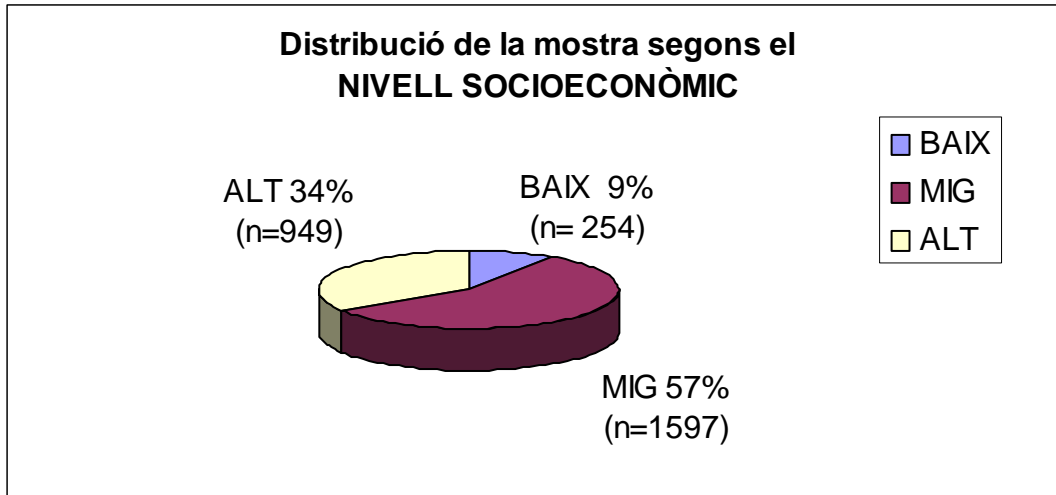
La mostra total, formada com ja hem dit per 2800 subjectes, en funció de l'estat civil es distribueix de la següent manera: 1189 subjectes solters, 1260 subjectes casats i 351 subjectes en altres estats civils (separats, vidus i vídues...).

GRÀFIC 7.3. Distribució de la mostra segons l'estat civil.

7.4.1.4. ANÀLISI DE LA MOSTRA EN FUNCIO DEL NIVELL SOCIOECONÒMIC.

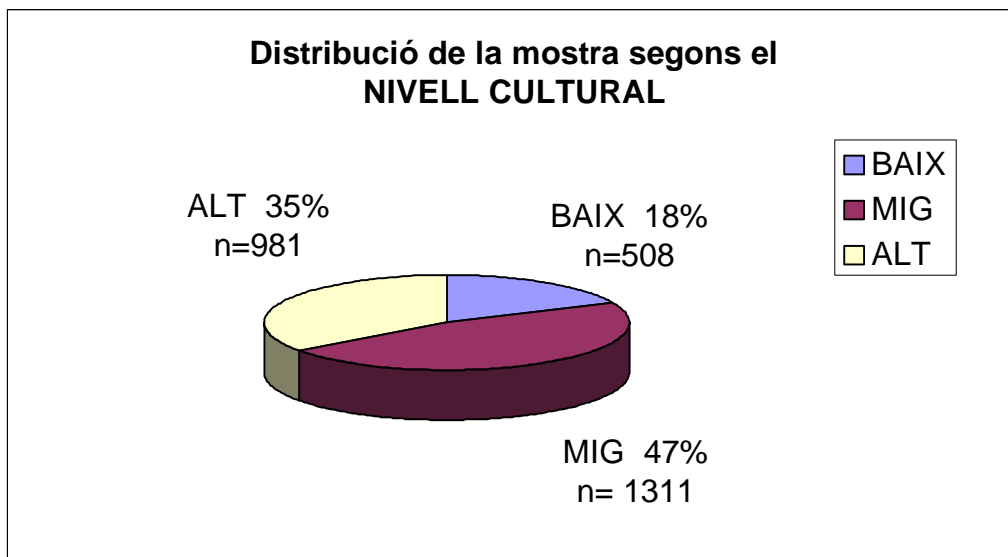
Com podem veure al gràfic més de la meitat dels subjectes de la mostra (el 57%) es situen en un nivell socioeconòmic mig, un 34% considera el seu nivell socioeconòmic alt, i només un 9% el considera baix.

GRÀFIC 7.4. Distribució de la mostra segons el nivell socioeconòmic.

7.4.1.5. ANÀLISI DE LA MOSTRA EN FUNCIO DEL NIVELL CULTURAL.

Gairebé la meitat de la mostra (un 47%) és d'un nivell cultural mig, i un 35% és de nivell cultural. Només un 18% considera que el seu nivell cultural és baix.

GRÀFIC 7.5. Distribució de la mostra segons el nivell cultural.

7.4.2. DESCRIPCIÓ DE LA MOSTRA EN FUNCIO DE LA DISTRIBUCIÓ DE LES CARACTERÍSTIQUES DE PERSONALITAT.

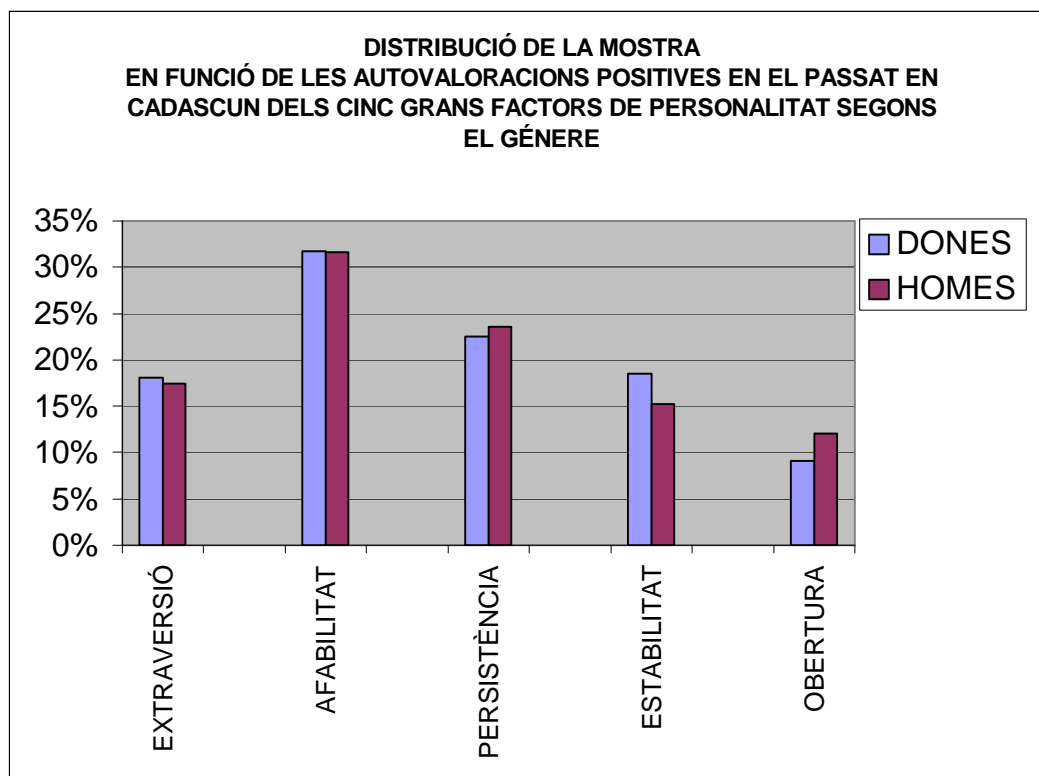
7.4.2.1. DESCRIPCIÓ DE LA MOSTRA EN FUNCIO DE LA DISTRIBUCIÓ DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE LA PERSONALITAT EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

A) Descripció de la mostra en funció de la distribució de les autovaloracions positives de la Personalitat en el *Passat*.

Com podem observar a la taula i al gràfic següents, la característica positiva de Personalitat del Passat predominant en la nostra mostra és l'Afabilitat, amb un total de 888 subjectes (31,71%) que han considerat com a característica predominant de la seua personalitat algun adjectiu pertanyent al factor d'Afabilitat dels cinc grans. Això és així tan en dones (31,77 %) com en homes (31,62 %).

	<i>PASSAT +</i>					
	DONES		HOMES		TOTAL	
EXTRAVERSIÓ	18,12 %	n=324	17,49 %	n=177	17,89 %	n=501
AFABILITAT	31,77 %	n=568	31,62 %	n=320	31,71 %	n=888
PERSISTÈNCIA	22,54 %	n=403	23,62 %	n=239	22,92 %	n=642
ESTABILITAT	18,51 %	n=331	15,22 %	n=154	17,32 %	n=485
OBERTURA	9,06 %	n=162	12,06 %	n=122	10,14 %	n=284
		n=1788		n=1012		n= 2800

TAULA 7.1. Percentatges de subjectes de la mostra que s'han autovalorat positivament en el Passat en els diferents factors de Personalitat segons el Gènere.

GRÀFIC 7.6. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions positives de personalitat en el Passat segons el Gènere.

En el Passat, el factor de Persistència ha estat el segon més valorat, amb un 22,92 % del total de subjectes de la mostra, amb 642 subjectes. També en la mostra de dones com en la d'homes es dona un percentatge semblant (22,54% de dones front a un 23,62% d'homes).

Els factors d'Extraversió i Estabilitat com a característiques positives de personalitat obtenen un percentatge semblant (17,89% de subjectes que consideren l'extraversió com a principal característica de personalitat en el Passat front a un 17,32 % de subjectes que consideren l'estabilitat com a la característica de personalitat predominant).

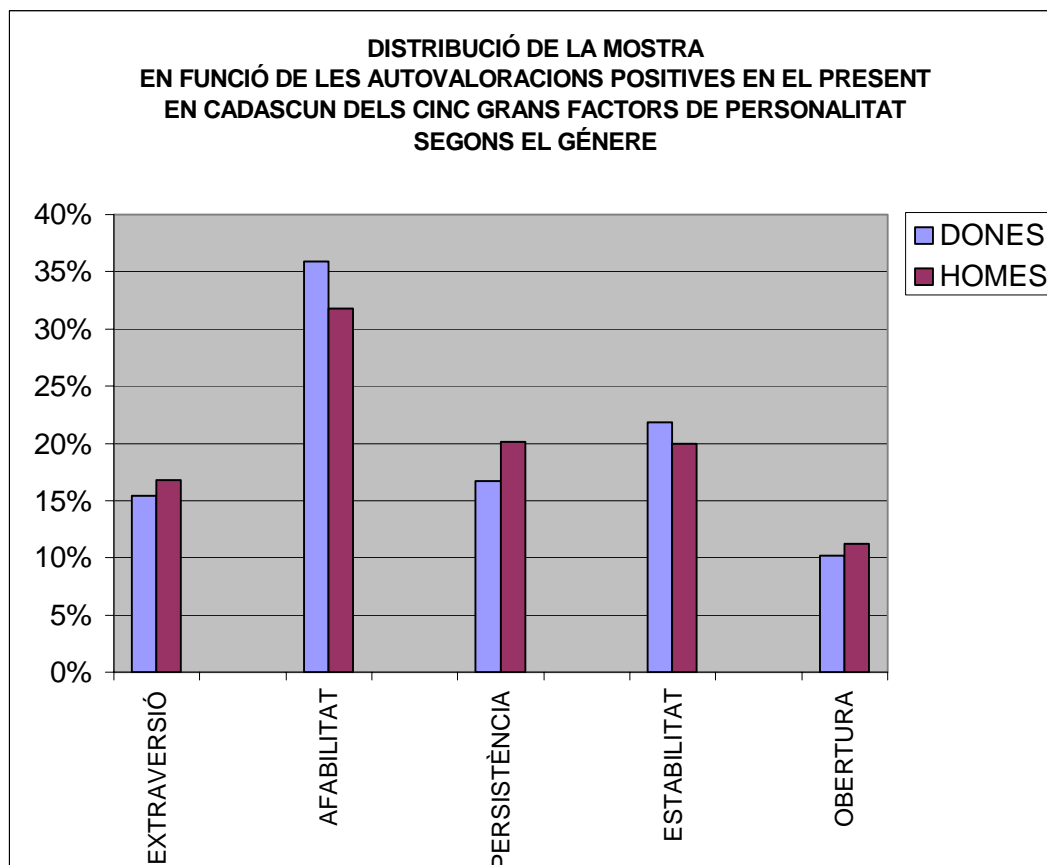
Finalment només un 10,14% de subjectes han considerat l'Obertura a l'Experiència com a primera característica de personalitat, amb un total de 284 subjectes. S'observa un percentatge lleugerament superior d'homes que consideren aquesta característica de personalitat (un 12,06%) respecte al percentatge de dones que es consideren obertes a l'experiència (9,06%).

B) Descripció de la mostra en funció de les autovaloracions positives de la Personalitat en el *Present*.

Com podem observar a la taula gràfic següents, la característica positiva de Personalitat del Present predominant en la mostra és l'Afabilitat, amb un total de 963 subjectes (34,39%) que han considerat com a característica predominant de la seua personalitat algun adjectiu pertanyent al factor d'Afabilitat dels cinc grans. De la mateixa manera que en la valoració de la personalitat en el passat, el percentatge és semblant en homes i dones, encara que lleugerament superior en dones (35,85 % de dones front a un 31,82 % d'homes).

	<i>PRESENT +</i>		
	DONES	HOMES	TOTAL
EXTRAVERSIO	15,38 % n=275	16,80 % n=170	15,89 % n=445
AFABILITAT	35,85 % n=641	31,82 % n=322	34,39 % n=963
PERSISTÈNCIA	16,72 % n=299	20,16 % n=204	17,96 % n=503
ESTABILITAT	21,87 % n=391	19,96 % n=202	21,17 % n=593
OBERTURA	10,18 % n=182	11,26 % n=114	10,57 % n=296
	n=1788	n=1012	n= 2800

TAULA 7.2. Percentatges de subjectes de la mostra que s'han autovalorat positivament en el Present en els diferents factors de Personalitat segons el Gènere.

GRÀFIC 7.7. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions positives de personalitat en el Present segons el Gènere.

A diferència de les autovaloracions en el passat en que el factor de Persistència estava en segon lloc, en el present el factor d' Estabilitat és el que està en segon lloc amb un total de 593 subjectes (21,17% del total de la mostra).

En el present, el factor de Persistència ocupa el tercer lloc amb un 17,96 % del total de subjectes de la mostra, amb 503 subjectes. El percentatge de subjectes amb personalitat persistent en dones és lleugerament inferior en dones que en homes (un 16,72 % de dones front a un 20,16 % d'homes en aquest factor).

Els factors d'Extraversió comprèn al 15,89 % de la mostra total i el d'Obertura a l'Experiència un 10,57 %. El percentatge de homes extravertits i oberts a la experiència es lleugerament superior en homes que en dones.

C) Descripció de la mostra en funció de les autovaloracions positives de la Personalitat estimades per al Futur.

En el Futur, la característica de Personalitat que els subjectes majoritàriament desitjarien desenvolupar és l'Estabilitat Emocional amb un 37,68 % de subjectes, concretament 1055 subjectes consideren que en el Futur aquest és el factor que els agradaria tindre.

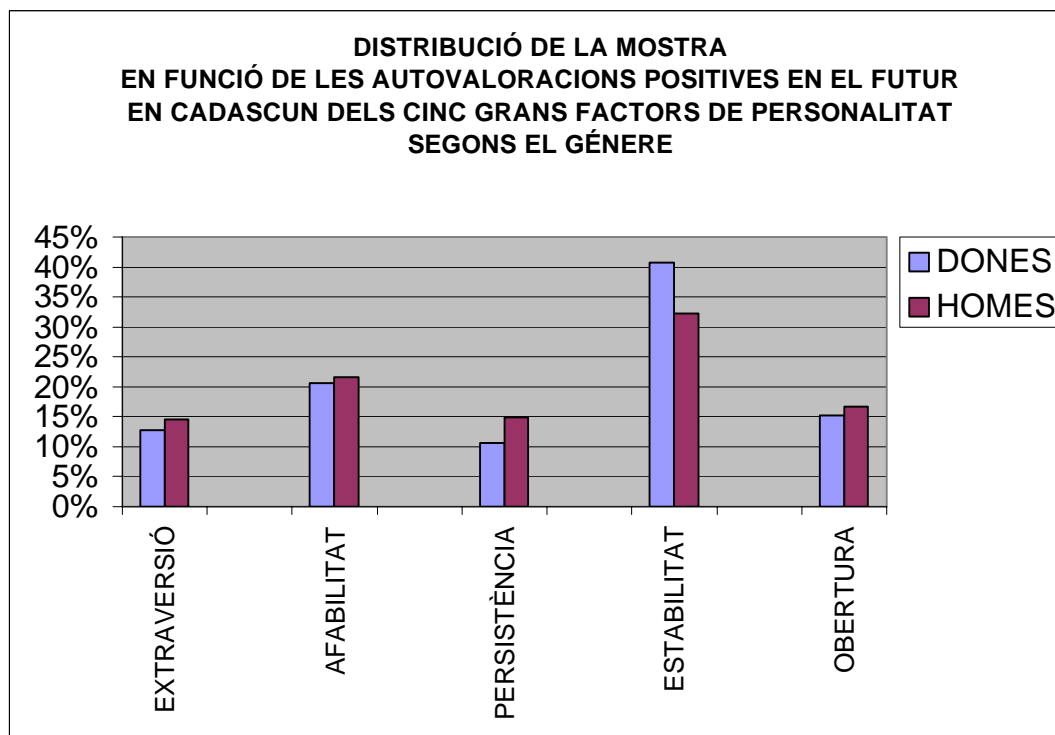
L'Afabilitat és el factor que segueix amb nombre de respostes, amb un 21,03 % de subjectes (n=589) els quals manifesten que voldrien desenvolupar aquest factor.

l'Obertura a l'Experiència, un factor que ha resultat menys valorat en les característiques predominants en el Passat i en el Present, passa en les autovaloracions del Futur a ser el tercer factor de desitjabilitat més valorat, amb un 15,75 % de les respostes (441 subjectes).

L'Extraversió amb un 13,36 % i la Persistència amb un 12,18 % han estat els factors menys valorats.

	<i>FUTUR +</i>		
	DONES	HOMES	TOTAL
EXTRAVERSIÓ	12,70 % n=227	14,53 % n=147	13,36 % n=374
AFABILITAT	20,69 % n=370	21,64 % n=219	21,03 % n=589
PERSISTÈNCIA	10,63 % n=190	14,92 % n=151	12,18 % n=341
ESTABILITAT	40,77 % n=729	32,21 % n=326	37,68 % n=1055
OBERTURA	15,21 % n=272	16,70 % n=169	15,75 % n=441
	n=1788	n=1012	n= 2800

TAULA 7.3. Percentatges de subjectes de la mostra que s'han autovalorat positivament en el Futur en els diferents factors de Personalitat segons el Gènere.

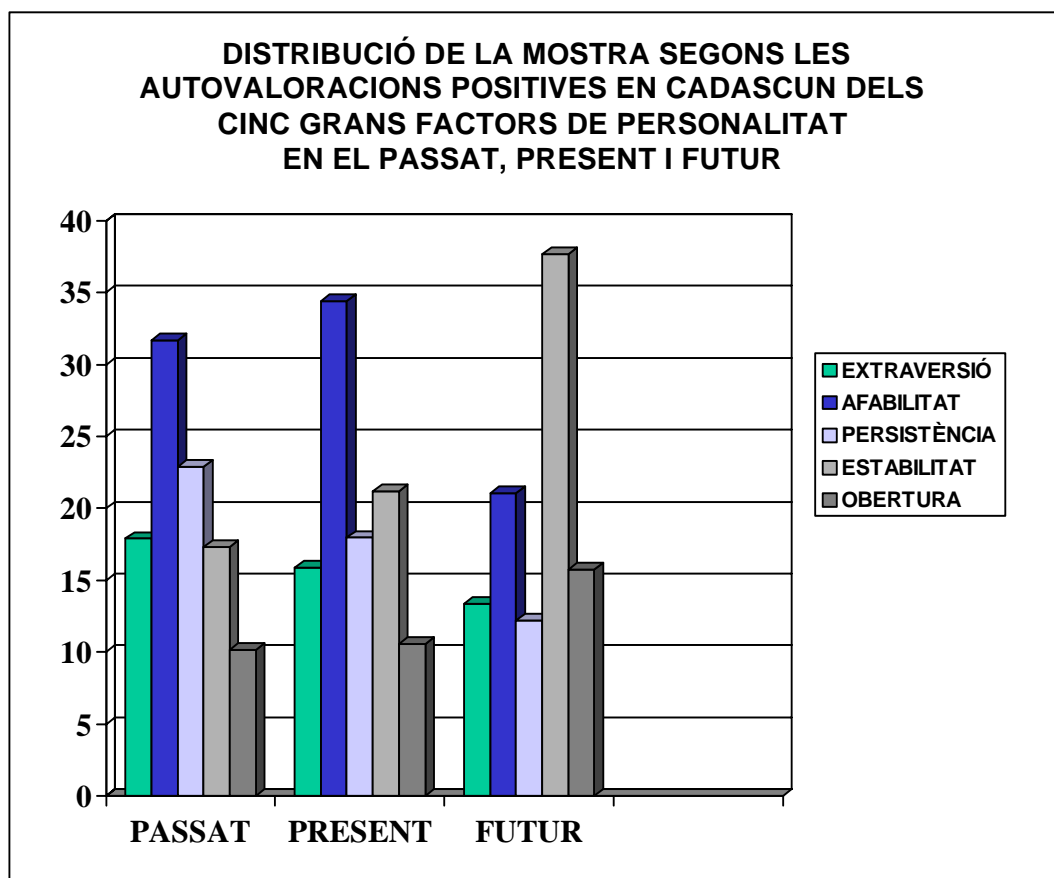
GRÀFIC 7.8. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions positives de personalitat estimades per al Futur segons el Gènere.

* * *

En la taula i el gràfic següent es pot observar perfectament la diferència entre les autovaloracions de la Personalitat fetes respecte al Passat i el Present (més o menys amb percentatges semblants), en contrast amb la valoració de la personalitat desitjada per al Futur, la qual es valorada de manera ben diferent.

	PASSAT	PRESENT	FUTUR
EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ	17,89 % (n=501)	15,89 % (n=445)	13,36 % (n=374)
AFABILITAT / FALTA D'AFABILITAT	31,71 % (n=888)	34,39 % (n=963)	21,03 % (n=589)
PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA	22,92 % (n=642)	17,96 % (n=503)	12,18 % (n=341)
ESTABILITAT / INESTABILITAT	17,32 % (n=485)	21,17 % (n=593)	37,68 % (n=1055)
OBERTURA / FALTA D'OBERTURA	10,14 % (n=284)	10,57 % (n=296)	15,75 % (n=441)

TAULA 7.4. Percentatges de subjectes de la mostra que s'han autovalorat positivament en els diferents factors de Personalitat en el Passat, en el Present i en el Futur.

GRÀFIC 7.9. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions positives de personalitat en el Passat, Present i Futur, respecte als Cinc Grans factors de Personalitat.

Com podem observar al gràfic anterior, els subjectes de la mostra s'han distribuït de manera semblant en les valoracions del Passat i del Present, tenint un percentatge molt elevat de subjectes que consideren l'Agradabilitat o Afabilitat la principal característica positiva de personalitat en el Passat i en el Present. Tanmateix, observem com en la valoració de les característiques estimades per al Futur, el percentatge de subjectes del factor d'Agradabilitat baixa espectacularment i ser fonamentalment Estable emocionalment és la característica més desitjable en el Futur.

Aquesta és doncs, la distribució de la nostra mostra pel que respecta a les característiques positives de personalitat que més endavant analitzarem i comentarem d'una manera més detallada.

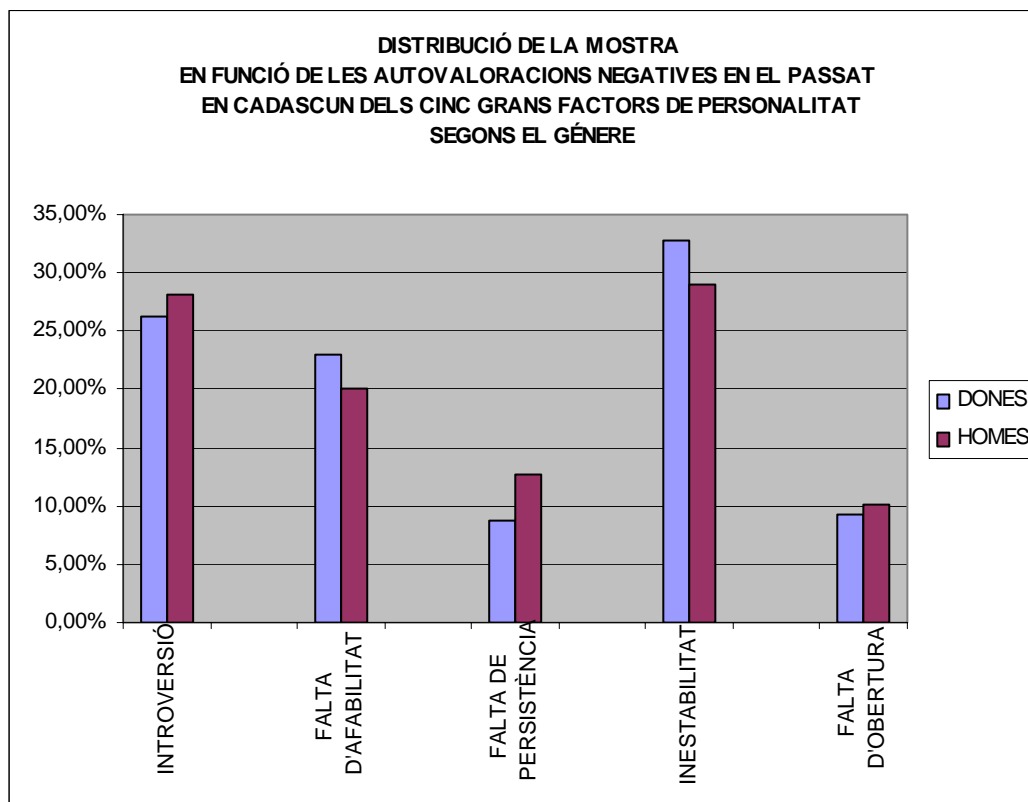
7.4.2.2. DESCRIPCIÓ DE LA MOSTRA EN FUNCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE LA PERSONALITAT EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS.

A) Descripció de la mostra en funció de la distribució de les autovaloracions negatives de la Personalitat en el *Passat*.

Segons podem veure al gràfic següent, l'Inestabilitat emocional és el Factor de personalitat considerat per més subjectes de la mostra com al més representatiu de la seua personalitat negativa en el passat, essent superior en dones que en homes (32,83% v.s. 29,05%). Proporcionalment són més les dones que han manifestat tenir una personalitat inestable en el Passat.

	PASSAT -		
	DONES	HOMES	TOTAL
INTROVERSIÓ	26,28 % 470	28,16 % 285	26,96 % (n=755)
FALTA D'AFABILITAT	22,93 % 410	20,06 % 203	21,89 % (n=613)
FALTA DE PERSISTÈNCIA	8,68 % 155	12,65 % 128	10,10 % (n=283)
INESTABILITAT	32,83 % 587	29,05 % 294	31,46 % (n=881)
FALTA D'OBERTURA	9,28 % 166	10,08 % 102	9,57 % (n=268))
	n=1788	n=1012	N= 2800

TAULA 7.5. Percentatges de subjectes de la mostra que s'han autovalorat negativament en el Passat en els diferents factors de Personalitat segons el Gènere.

GRÀFIC 7.10. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions negatives de personalitat en el Passat segons el Gènere.

En el Passat, el factor de d'Extraversió-Introversió considerat negativament ha estat el segon més valorat, amb un 26,96% del total de subjectes de la mostra, amb 755 subjectes. També en la mostra de dones com en la d'homes es dona un percentatge semblant (26,28% de dones front a un 28,16% d'homes).

El factor d'Afabilitat o Agradabilitat o més bé en el seu pol negatiu la Falta d'Afabilitat ha estat considerat com la principal característica negativa de personalitat en un 21,89% de la mostra, amb un total de 613 subjectes.

El factor de Persistència-Falta de Persistència només el representa al voltant del 10,10% de la mostra.

Finalment només un 9,57% de subjectes han considerat el factor Obertura a l'Experiència - Falta d'Obertura com a primera característica negativa de personalitat, amb un total de 268 subjectes.

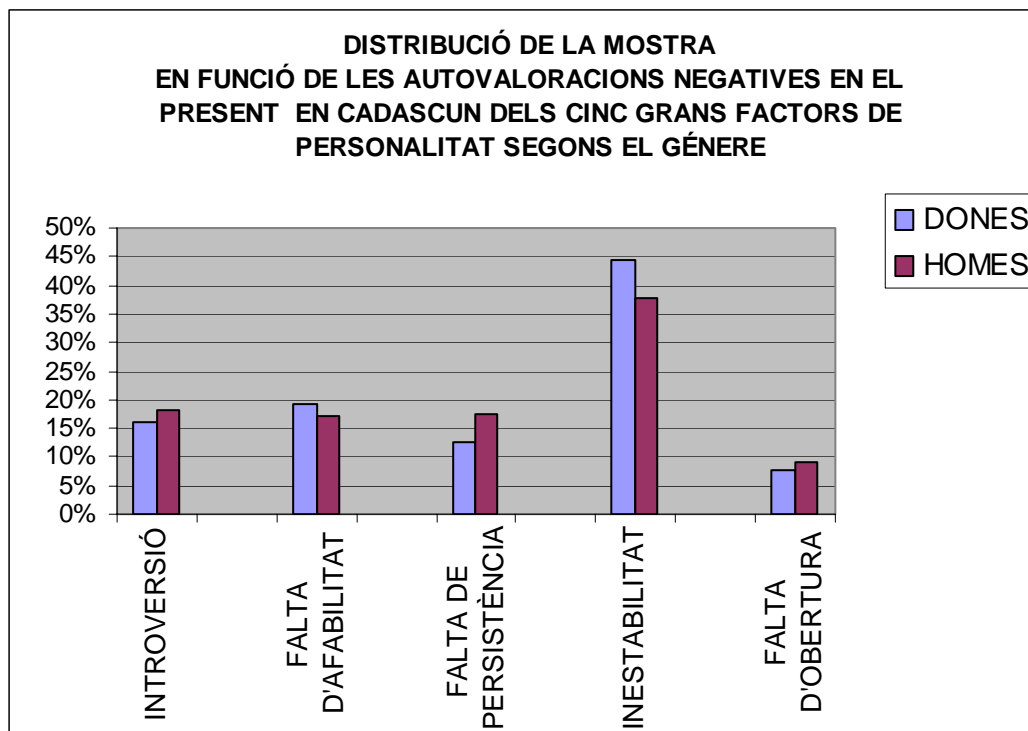
B) Descripció de la mostra en funció de la distribució de les autovaloracions negatives de la Personalitat en el *Present*.

Respecte a les autovaloracions negatives en el Present, observem com l'Inestabilitat emocional és, amb diferència, el Factor de personalitat considerat per més subjectes de la mostra com al més representatiu de la seua personalitat negativa, amb un total de 1173 subjectes (d'una mostra de 2800); és a dir, gairebé el 42 % de la mostra ha considerat l'Inestabilitat emocional com a característica negativa de Personalitat, essent superior en dones que en homes (44,24% v.s. 37,75%). Proporcionalment són més les dones que han manifestat tenir una personalitat inestable en el Present (cosa que també s'observava en les valoracions en el Passat).

El factor menys representat entre les valoracions de les característiques negatives de personalitat en el Present és el d'Obertura-Falta d'Obertura a l'experiència, amb un 8,32% de la mostra. La resta de factors estan representats amb percentatges semblants, entre el 14% i el 18 % de la mostra total.

	<i>PRESENT</i> -		
	DONES	HOMES	TOTAL
INTROVERSIÓ	15,94 % 285	18,28 % 185	16,78 % (n=470)
FALTA D'AFABILITAT	19,35 % 346	17,19 % 174	18,57 % (n=520)
FALTA DE PERSISTÈNCIA	12,64 % 226	17,59 % 178	14,43 % (n=404)
INESTABILITAT	44,24 % 791	37,75 % 382	41,89 % (n=1173)
FALTA D'OBERTURA	7,83 % 140	9,19 % 93	8,32 % (n=233)
	n=1788	n=1012	N= 2800

TAULA 7.6. Percentatges de subjectes de la mostra que s'han autovalorat negativament en el Present en els diferents factors de Personalitat segons el Gènere.

GRÀFIC 7.11. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions negatives de personalitat en el Present segons el Gènere.

C) Descripció de la mostra en funció de la distribució de les autovaloracions negatives de Personalitat esperades en el *Futur*.

Respecte a les autovaloracions negatives estimades per al Futur, observem com l'Inestabilitat emocional torna a ser el Factor de personalitat considerat per més subjectes de la mostra com al més representatiu de la seua personalitat negativa, amb un total de 1247 subjectes (d'una mostra de 2800); el 44,53 % de la mostra ha considerat l'Inestabilitat emocional com a característica negativa de Personalitat, essent molt superior en dones que en homes (46,98% v.s. 40,22%). Proporcionalment són més les dones que han manifestat que tal vegada tindran una personalitat inestable en el Futur (cosa que també s'observava en les valoracions en el Passat i en el Present).

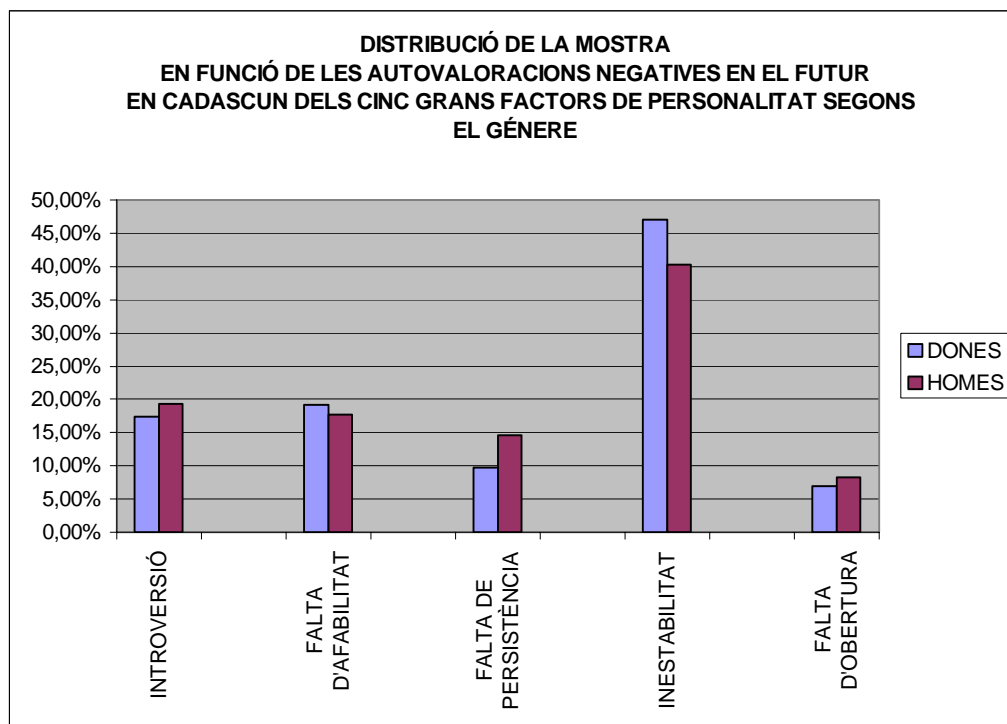
El factor menys representat entre les valoracions de les característiques negatives de personalitat en el Present torna a ser el d'Obertura-Falta d'Obertura a l'experiència, amb només un 7,39% de la mostra.

Els factors d'Extraversió-Introverció i el d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat considerats com a característiques negatives estan representats amb percentatges semblants, al voltant del 18 % de la mostra total.

El factor de Persistència-Falta de persistència en sentit negatiu el representa un 11,43 % de la mostra total, sent major el nombre d'homes que el consideren com a característica negativa de Personalitat en el futur (un 14,53%) que el de dones (9,68 %).

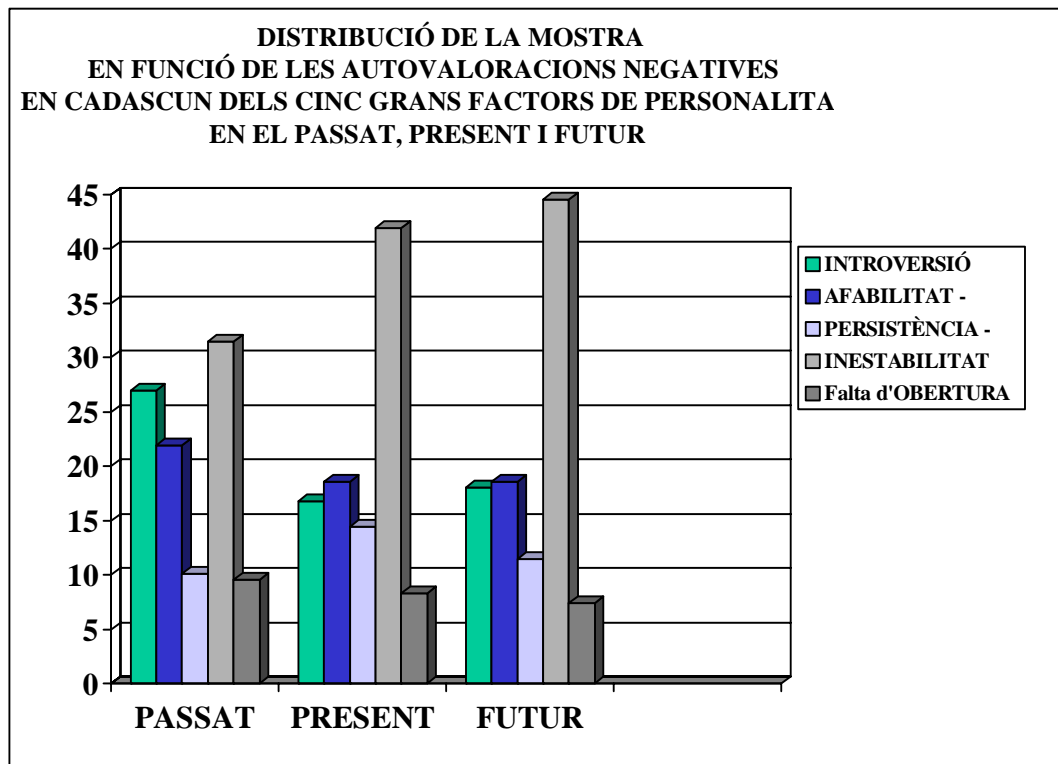
	FUTUR -		
	DONES	HOMES	TOTAL
INTROVERSIÓ	17,34 % 310	19,26 % 195	18,03 % 505
FALTA D'AFABILITAT	19,13 % 342	17,69 % 179	18,61 % 521
FALTA DE PERSISTÈNCIA	9,68 % 173	14,53 % 147	11,43 % 320
INESTABILITAT	46,98 % 840	40,22 % 407	44,53 % 1247
FALTA D'OBERTURA	6,879 % 123	8,30 % 84	7,39 % 207
	n=1788	n=1012	n= 2800

TAULA 7.7. Percentatges de subjectes de la mostra que s'han autovalorat negativament en el Futur en els diferents factors de Personalitat segons el Gènere.

GRÀFIC 7.12. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions negatives de personalitat en el Futur segons el Gènere.

* * *

GRÀFIC 7.13. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions positives de personalitat en el Passat, Present i Futur, respecte als Cinc Grans factors de Personalitat.

En el gràfic anterior es pot observar perfectament la diferència entre les autovaloracions de la Personalitat fetes respecte al Passat, el Present i el Futur. Com podem observar ésser la Inestabilitat emocional és la característica de personalitat més freqüent en qualsevol dels tres períodes temporals considerats: passat, present i futur (31,46%, 41,89% i 44,53% dels subjectes respectivament). És molt inferior el nombre de subjectes que han considerat el factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència com a característica negativa de Personalitat, amb un percentatge de subjectes inferior al 10% en els tres períodes.

7.5. PROCEDIMENT D'ANÀLISI DE LES DADES.

El present treball té com a objectiu analitzar la influència de determinades característiques de Personalitat (categoritzades en algun dels Cinc Grans Factors de personalitat) sobre determinats àmbits vitals que ací anomenem àrees de Desenvolupament, depenent fonamentalment de factors com l'edat, tant en el Passat, en el Present com l'estimació del que puga succeir en el Futur.

Aquestes variables d'influència es corresponen amb les valoracions donades pels subjectes de cadascun dels factors de personalitat sobre les diferents àrees de desenvolupament com són la influència sobre les àrees Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física.

Aquestes variables d'influència seran les *variables dependents* de la nostra investigació.

Els Factors que utilitzem com a *variables independents* són aquelles que considerem rellevants als nostres objectius, en aquest cas el grup d'edat i els Factors de Personalitat.

En cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats (Extraversió-Introversió, Agradabilitat-Desagradabilitat, Persistència-Falta de Persistència, Estabilitat-Inestabilitat Emocional i Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència) tenint en compte tant el seu aspecte o influència positiva com negativa, realitzarem en primer lloc diverses anàlisis de variances d'un factor (amb cadascun dels cinc factors) per veure si existeixen diferències significatives en funció del Grup d'Edat en quant a les valoracions de les àrees de desenvolupament. Posteriorment aplicarem les proves *c i t* de Dunnett, de comparació de mitjanes, per tal de concretar on es produeixen específicament les diferències.

Es realitzaran les anàlisis de variances amb les mostres de cadascun dels Cinc Grans factors de personalitat seleccionades de la mostra total, tant pel que fa als factors considerats com a característiques positives de personalitat com pel que fa a les característiques negatives; i això serà així, tant en la consideració de la personalitat en el Passat, en el Present com en l'estimació de la personalitat en el Futur.

Els resultats corresponents a les anàlisis de les valoracions dels subjectes dels diferents factors de personalitat sobre les àrees de desenvolupament en el

Passat es desenvoluparan amplament al capítol VIII. Les anàlisis corresponents a les valoracions dels subjectes dels diferents factors de personalitat sobre les àrees de desenvolupament en el Present s'explicaran al capítol IX i les corresponents a les estimacions per al Futur, al capítol X.

Posteriorment, al capítol XI, es comenten els resultats de les Anàlisis que s'han fet amb el total de la mostra (n=2800) sense diferenciar els factors de personalitat, tant pel que fa a les valoracions sobre les àrees de desenvolupament de la mostra que ha considerat les característiques de personalitat com a positives, com del total que ha considerat les característiques negatives de personalitat.

Finalment, al capítol XII es realitzarà la síntesi, conclusió i discussió de tots els resultats i s'avançaran futures perspectives d'investigació.

* * *

CAPÍTOL VIII:

ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE L'INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

CAPÍTOL VIII:

ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest capítol anem a analitzar les autovaloracions sobre les àrees de desenvolupament realitzades pels subjectes de la mostra. Cadascun dels subjectes ha manifestat com a característica principal de la seua personalitat del Passat algun adjectiu que hem adscrit a algun dels Cinc Grans Factors de Personalitat, considerant cada factor de manera independent. Realitzarem en primer lloc una anàlisi de varianza d'un factor (amb cadascun dels factors) per veure si existeixen diferències significatives en funció del Grup d'Edat en quant a les valoracions de les àrees de desenvolupament. Posteriorment aplicarem les proves *c* i *t* de Dunnett, de comparació de mitjanes, per tal de concretar on es produeixen específicament les diferències.

El subjectes de la mostra d'aquesta investigació, com ja hem comentat, responien a *l'Inventari d'Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials*. L'apartat específic de *Personalitat* que ens interessa en aquesta investigació es divideix en tres apartats referents a les autovaloracions de la Personalitat en el Passat, en el Present i en el Futur i la seua influència sobre les àrees de Desenvolupament. Cadascun d'aquests apartats es divideix així mateix en dos, autovaloració de les característiques de personalitat positives i autovaloració de les característiques de Personalitat negatives.

En primer lloc realitzarem una anàlisi general considerant les característiques de personalitat considerades pels propis subjectes com a positives en el Passat, comentant les diferències d'autovaloracions existents en funció dels diferents Grups d'Edat. Posteriorment farem una anàlisi diferenciada segons les característiques de personalitat considerades com a negatives en el Passat i la seua influència sobre les àrees de desenvolupament.

Les autovaloracions fan referència a la influència que la personalitat del subjecte ha pogut tindre sobre les àrees de desenvolupament: Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica o Física.

8.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN CADASCUN DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat considerarem les autovaloracions positives fetes pels subjectes de la mostra, en les quals valoraven la influència d'aquelles característiques de personalitat que consideraven positives en el passat sobre les sis àrees de desenvolupament, les àrees Social, Afectiva, Laboral, Econòmica i Física.

Es farà una anàlisi diferenciada per cadascun dels Cinc Grans Factors de personalitat: el factor Extraversió-Introversió, el factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat, el factor de Persistència-Falta de persistència, el factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional i el factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència.

8.1.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat es realitza l'Anàlisi de Variança sobre la mostra d'aquells subjectes que han considerat qualsevol dels pols de factor Extraversió/Introversió en sentit positiu. En primer lloc cal considerar la distribució de la mostra en aquest primer factor de personalitat. Si tenim en compte que 467 subjectes han considerat l'extraversió en sentit positiu i només 34 subjectes han considerat la introversió com a positiva, podem concloure que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes extravertits fonamentalment, encara que de manera general ens referíem al genèric Factor Extraversió-Introversió.

Pel que respecta a la valoració de la influència de la personalitat sobre les àrees de desenvolupament en aquells subjectes que s'autoavaluen segons alguna

característica positiva de personalitat pertanyent al Factor Extraversió-Introversió, no sembla haver diferències significatives entre els diferents grups d'edat respecte a la valoració de les àrees Social, Afectiva i Personal. Tanmateix aquestes diferències sí son estadísticament significatives pel que fa a les àrees Laboral, Econòmica i Física.

FACTOR 1: EXTRAVERSIÓ – INTROVERSIÓ (Passat positiu)					
	Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASPOS1S Inter-grupos	7,451	3	2,484	1,239	,295
Intra-grupos	996,517	497	2,005		
Total	1003,968	500			
PASPOS1A Inter-grupos	,891	3	,297	,167	,918
Intra-grupos	882,861	497	1,776		
Total	883,752	500			
PASPOS1P Inter-grupos	3,692	3	1,231	1,018	,384
Intra-grupos	600,863	497	1,209		
Total	604,555	500			
PASPOS1L Inter-grupos	99,457	3	33,152	7,722	,000
Intra-grupos	2133,780	497	4,293		
Total	2233,238	500			
PASPOS1E Inter-grupos	67,967	3	22,656	7,880	,000
Intra-grupos	1428,983	497	2,875		
Total	1496,950	500			
PASPOS1F Inter-grupos	45,276	3	15,092	3,857	,010
Intra-grupos	1944,609	497	3,913		
Total	1989,884	500			

TAULA 8.1. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el passat positivament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

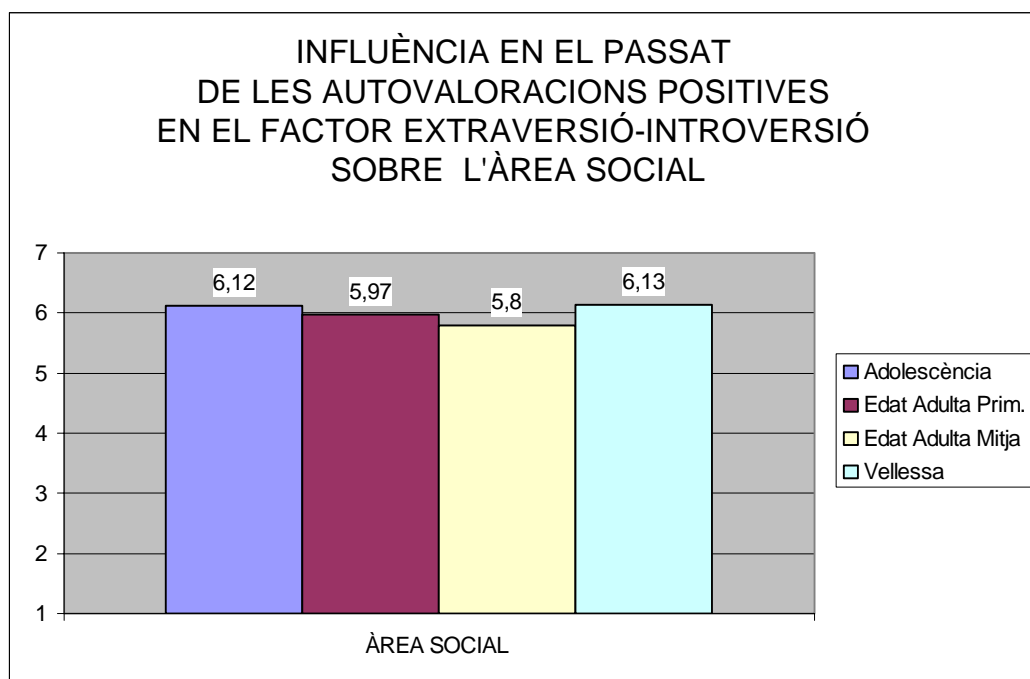
Com podem observar en el quadre anterior en tres de les àrees (àrea Laboral, àrea Econòmica i àrea Física) el nivell de significació és inferior al 0,01 la qual cosa indica la existència de diferències significatives entre les valoracions dels diferents grups d'edat en aquestes àrees.

8.1.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

En l'Àrea Social no apareixen diferències significatives respecte a les valoracions en esta àrea entre els diferents grups d'edat. Així, doncs, tots els grups de d'edat valoren de manera semblant la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea.

TAULA 8.2 Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	7,451	2,484	1,239	0,295

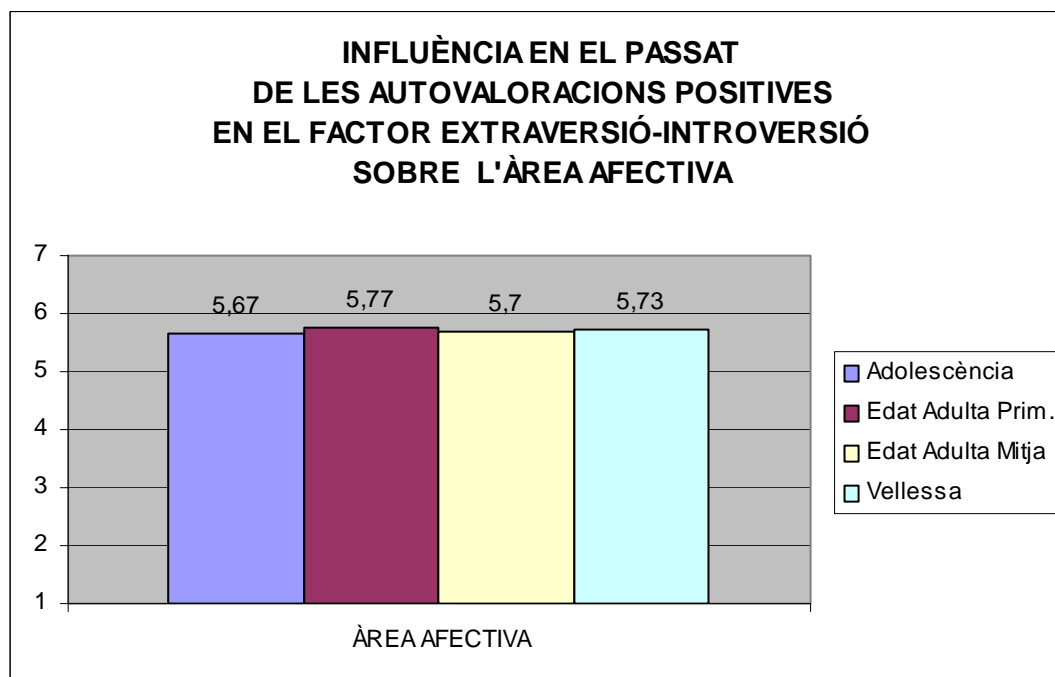
GRÀFIC 8.1. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, n=501 (Adolescència n=159, Edat Adulta primerenca n=192, Edat Adulta intermitja n=110, Vellesa n=40).

8.1.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

Segons les anàlisis de varianza realitzats no existeixen diferències significatives segons l'edat en quant a la valoració de l'àrea Afectiva. No hi han diferències significatives entre les valoracions dels diferents grups d'edat; és a dir tots els grups d'edat d'aquells subjectes que han considerat en el passat tindre característiques positives de personalitat del factor Extraversió-Introversió valoren d'una manera molt semblant la influència de la seua personalitat sobre l'àrea afectiva.

TAULA 8.3. Resultats de l'Anàlisi de Varianza entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	0,891	0,297	0,167	0,918

GRÀFIC 8.2. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, n=501 (Adolescència n=159, Edat Adulta primerenca n=192, Edat Adulta intermitja n=110, Vellesa n=40).

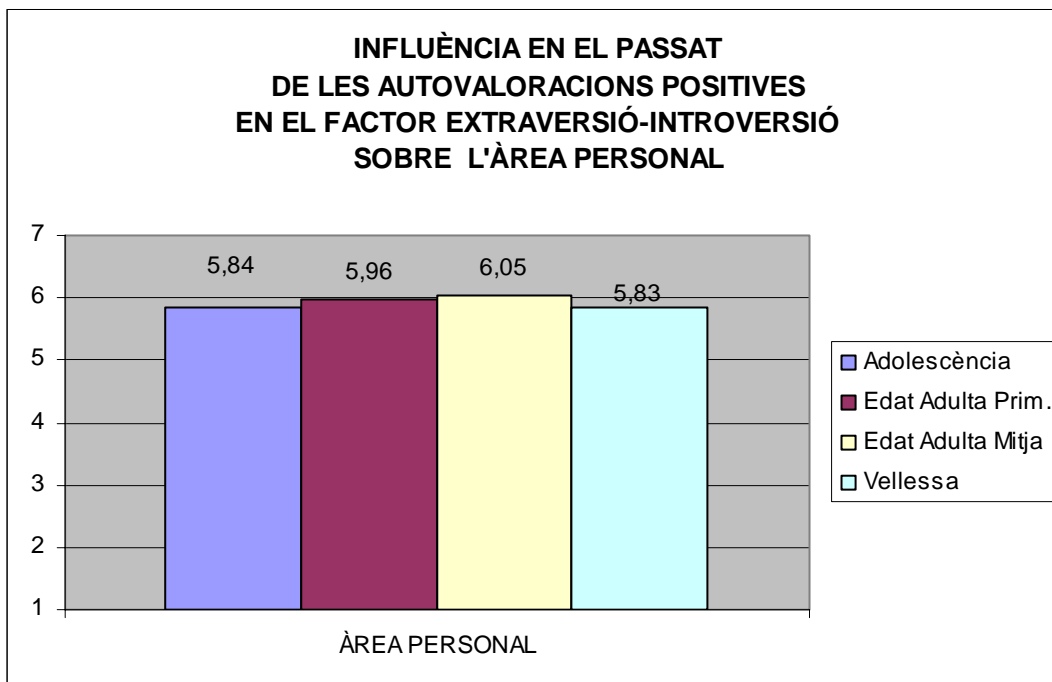
8.1.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No existeixen diferències significatives segons l'edat en quant a la valoració de l'àrea Personal.

TAULA 8.4 Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	3,692	1,231	1,018	0,384

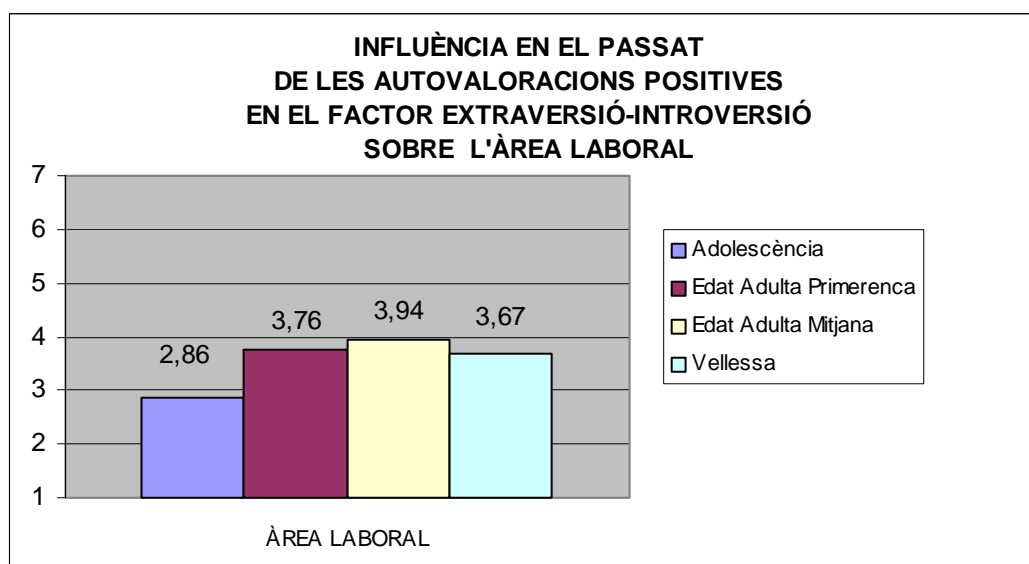
GRÀFIC 8.3. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, n=501 (Adolescència n=159, Edat Adulta primerenca n=192, Edat Adulta intermitja n=110, Vellesa n=40).

8.1.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

En l'Àrea Laboral l'Anàlisi de variància ens indica un valor de $F=7,722$ amb un nivell de significació inferior al 0.0001, la qual cosa ens mostra l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions en aquesta àrea Laboral realitzades pels subjectes de diferents grups d'edat que han valorat com a primera característica positiva de personalitat del passat algun adjectiu del factor I, Extraversió-Introversió.

TAULA 8.5 Resultats de l'Anàlisi de Variància entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	99,457	33,152	7,722	< 0,0001

GRÀFIC 8.4. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral (Adolescència $n=159$, Edat Adulta primerenca $n=192$, Edat Adulta intermitja $n=110$, Vellesa $n=40$).

Com podem apreciar en la taula i el gràfic anteriors apareixen diferències significatives ($p < 0,0001$) en les autovaloracions de l'Àrea Laboral entre els diferents

grups d'edat en la mostra de subjectes que han considerat el factor d'Extraversió-Introversió com a característica fonamental de la seua personalitat en el passat.

Així, apareixen diferències entre els subjectes adolescents (amb una valoració mitja en l'àrea Laboral de 2,86) i els subjectes d'Edat adulta primerenca (amb una valoració mitja de 3,76), resultant una diferència de mitges de -0.89. Els adolescents valoren menys la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral que els del grup d'edat adulta primerenca.

Encara més significativa és la diferència entre els adolescents i els subjectes d'Edat adulta mitjana (amb una diferència de mitges de -1.07), la qual cosa significa que els subjectes del factor Extraversió-Introversió considerats en el grup d'adolescència valoren l'àrea Laboral molt menys que els subjectes del mateix factor en edat adulta mitjana.

Les diferències existents en quant a la valoració de l'Àrea Laboral entre les subjectes adolescents i els subjectes vells no arriben a ser significatives.

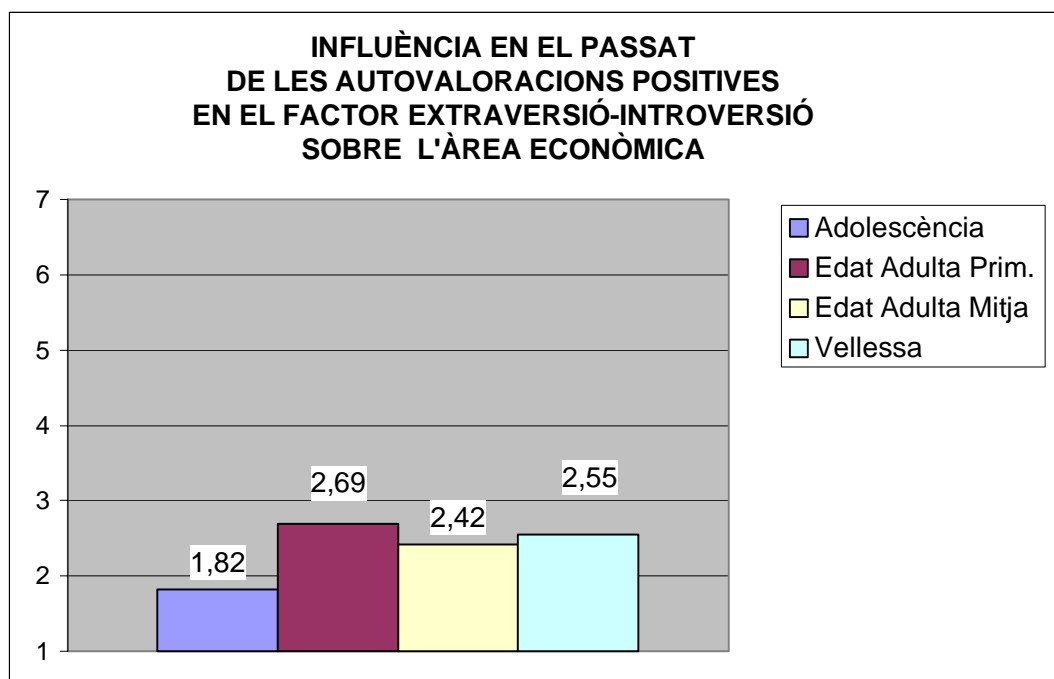
8.1.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

En quant a la valoració de l'Àrea Econòmica apareixen diferències entre adolescents i els altres tres grups d'edat pel que respecta a la valoració de la influència de la personalitat sobre aquesta àrea. L'anàlisi de variança ens dona una puntuació $F=7'880$ i un nivell de significació $<0'0001$.

Pel que veiem al gràfic següent, els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica, amb una diferència significativa respecte als altres tres grups d'edat, existint una diferència de mitges entre els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca de $-0,86$, de $-0,60$ respecte als d'edat adulta mitjana i de -0.73 respecte al grup de vellesa.

TAULA 8.6 Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Pasta positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	67,967	22,656	7,880	< 0,0001

GRÀFIC 8.5. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, n=501 (Adolescència n=159, Edat Adulta primerenca n=192, Edat Adulta intermitja n=110, Vellesa n=40).

8.1.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

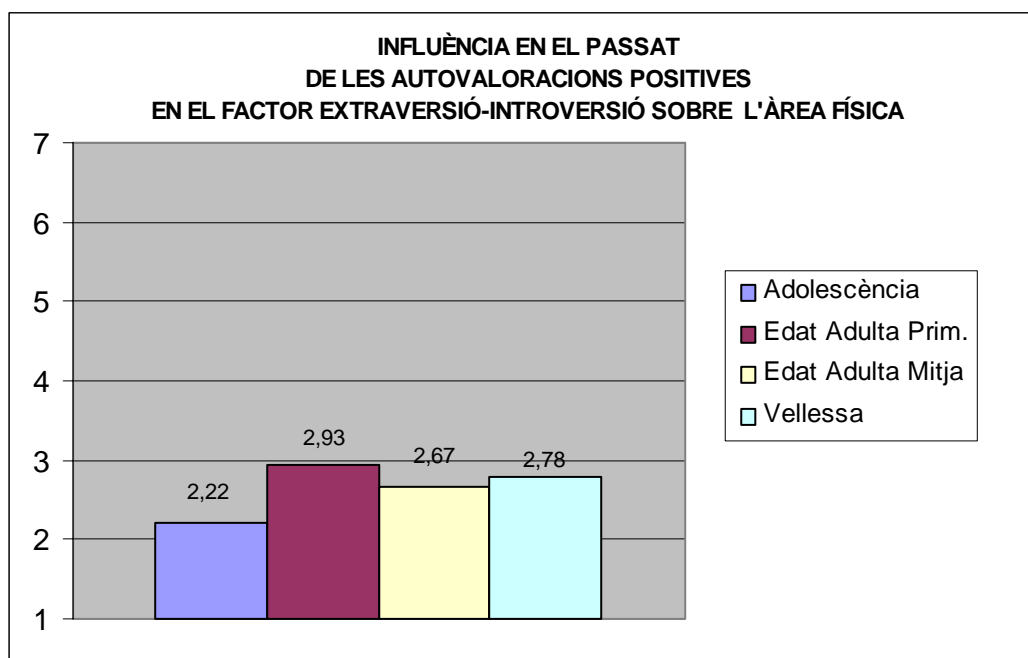
Pel que fa a la valoració de l'àrea Física en la mostra de subjectes del Factor Extraversió-Introversió considerat en sentit positiu només apareixen diferències significatives entre el grup d'adolescents i el grup de subjectes en edat adulta primerenca. El grup de subjectes d'edat adulta primerenca (entre 23 i 45 anys) valoren l'àrea Física més que qualsevol altre grup d'edat, essent la diferència respecte els adolescents estadísticament significativa (amb una diferència de mitges de 0,71). Convé tenir en compte que el grup de subjectes que en l'actualitat es troben en l'edat adulta primerenca, són els que en el passat eren adolescents. En aquest sentit aquestes dades poden ser coherents amb el fet que anticipàvem en

una de les hipòtesis sobre la major valoració de l'Àrea Física en l'Adolescència (i també en la vellesa, encara que per raons diferents).

TAULA 8.7. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en l' Àrea Física.

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	45,276	15,092	3,857	0,01

GRÀFIC 8.6. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N= 501 (Adolescència n=159, Edat Adulta primerenca n=192, Edat Adulta intermitja n=110, Vellesa n=40).

* * *

8.1.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat anem a considerar únicament les diferències que trobem en la valoració de les diferents àrees en funció de l'edat en la mostra de subjectes que han considerat com a característica de personalitat més rellevant en el passat l'Agradabilitat (n=879), gairebé un 32% de la mostra. Són molts pocs (només

9) els subjectes que han considerat el pol oposat, la Desagradabilitat en sentit positiu.

Pel que fa a aquest grup de subjectes que consideren la seua Agradabilitat com un factor positiu de la personalitat, tornen a aparèixer diferències entre els subjectes dels diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Laboral, Econòmica i Física, no existint diferències respecte a la valoració de les altres àrees (àrea Social, àrea Afectiva i àrea Personal).

FACTOR 2: AGRADABILITAT – FALTA D'AGRADABILITAT (Passat positiu)						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASPOS1S	Inter-grupos	13,573	3	4,524	1,869	,133
	Intra-grupos	2139,521	884	2,420		
	Total	2153,095	887			
PASPOS1A	Inter-grupos	12,177	3	4,059	2,364	,070
	Intra-grupos	1517,786	884	1,717		
	Total	1529,963	887			
PASPOS1P	Inter-grupos	11,181	3	3,727	2,536	,056
	Intra-grupos	1298,926	884	1,469		
	Total	1310,107	887			
PASPOS1L	Inter-grupos	74,050	3	24,683	5,874	,001
	Intra-grupos	3714,859	884	4,202		
	Total	3788,909	887			
PASPOS1E	Inter-grupos	52,704	3	17,568	6,734	,000
	Intra-grupos	2306,349	884	2,609		
	Total	2359,053	887			
PASPOS1F	Inter-grupos	45,718	3	15,239	5,214	,001
	Intra-grupos	2583,521	884	2,923		
	Total	2629,239	887			

TAULA 8.8. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el passat positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

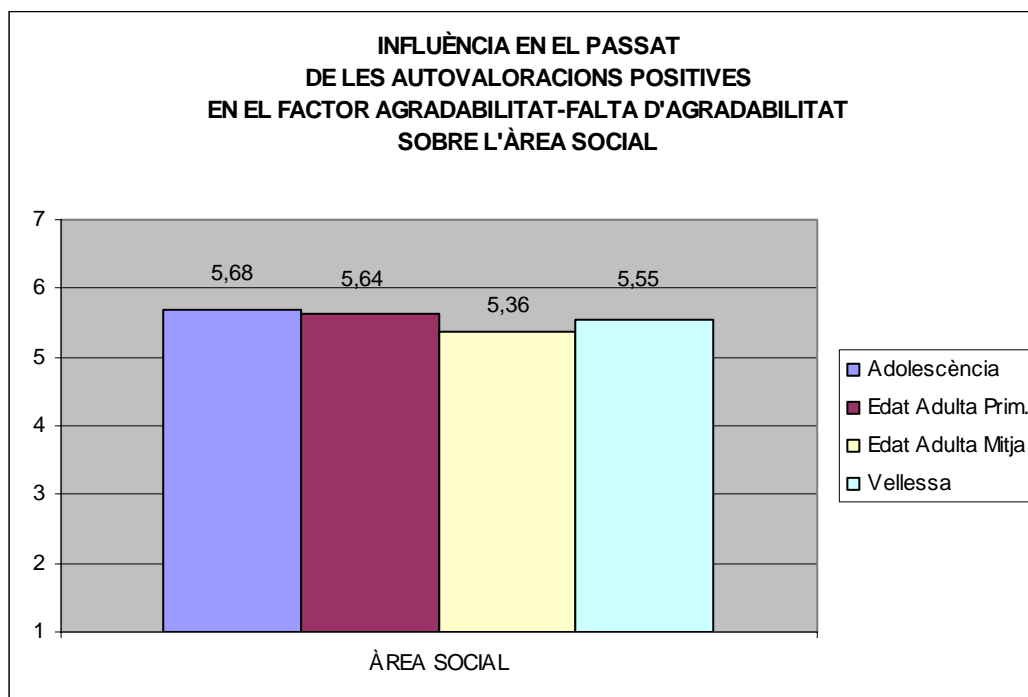
8.1.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

No apareixen diferències significatives segons l'edat en quan a la valoració de la influència de la Personalitat agradable en el passat sobre l'àrea de desenvolupament Social. Tots els grups valoren de manera semblant aquesta àrea.

TAULA 8.9. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	13,573	4,524	1,869	0,133

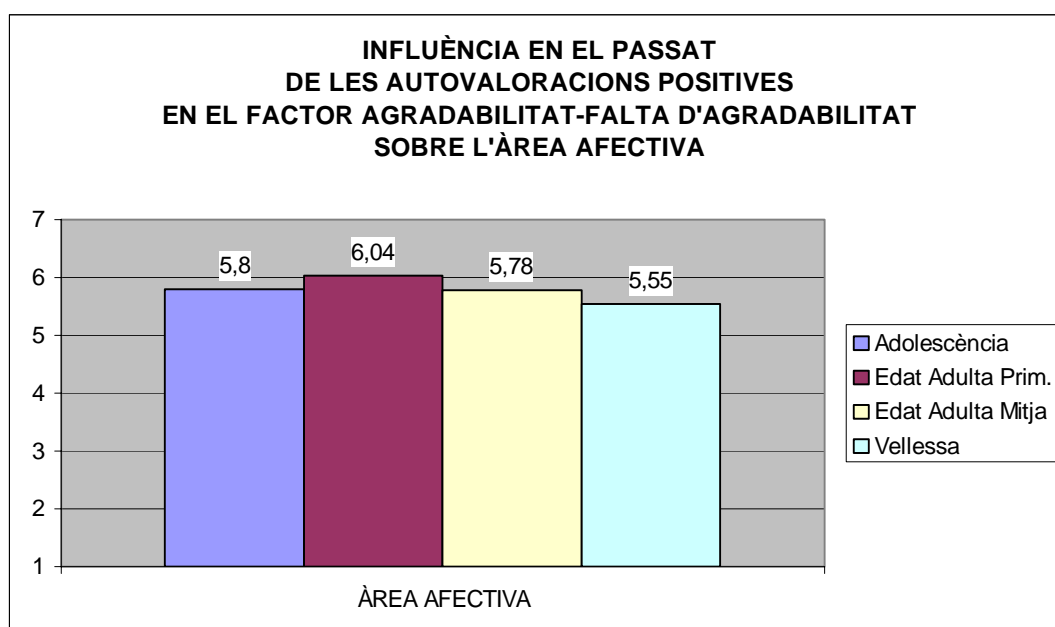
GRÀFIC 8.7. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, n= 888 (Adolescència n=257, Edat Adulta primerenca n=312, Edat Adulta intermitja n=214, Vellesa n=105).

8.1.2.2. ANÀLISIS DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

En l'àrea de desenvolupament afectiu no apareixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat pel que respecta a la valoració que fan els subjectes de personalitat agradable en el passat de la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea afectiva.

TAULA 8.10. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Agradabilitat/ Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	12,177	4,059	2,364	0,070

GRÀFIC 8.8. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, n= 888 (Adolescència n=257, Edat Adulta primerenca n=312, Edat Adulta intermitja n=214, Vellesa n=105).

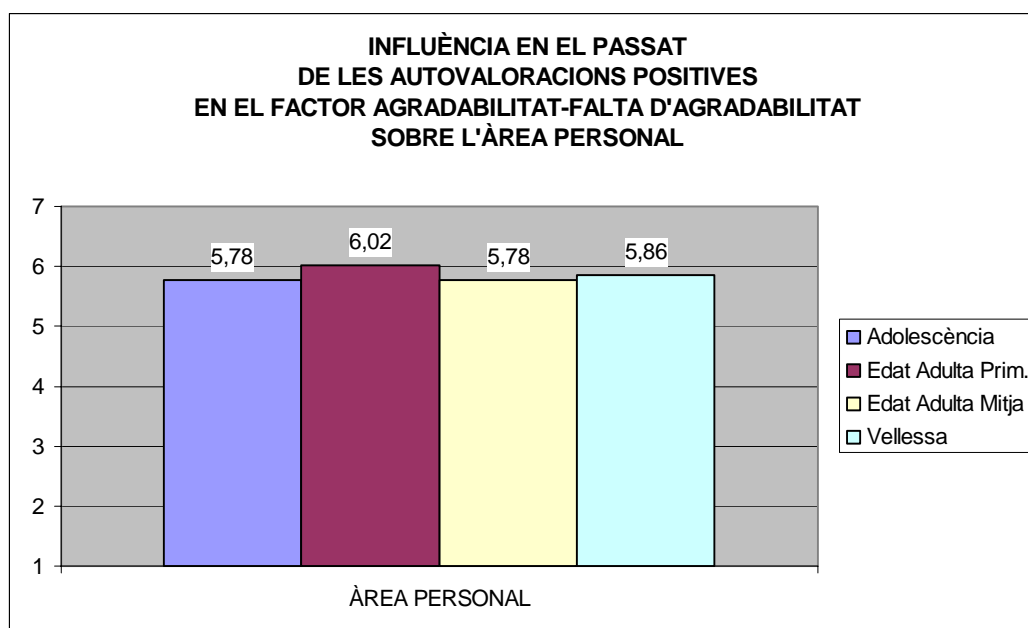
8.1.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

Tots els grups d'edat dels subjectes que han considerat l'Agradabilitat com a característica positiva de Personalitat han valorat de manera semblant la influència de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament Personal.

TAULA 8.11. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Agradabilitat/ Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	11,181	3,727	2,536	0,056

GRÀFIC 8.9. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, n= 888 (Adolescència n=257, Edat Adulta primerenca n=312, Edat Adulta intermitja n=214, Vellesa n=105)

8.1.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

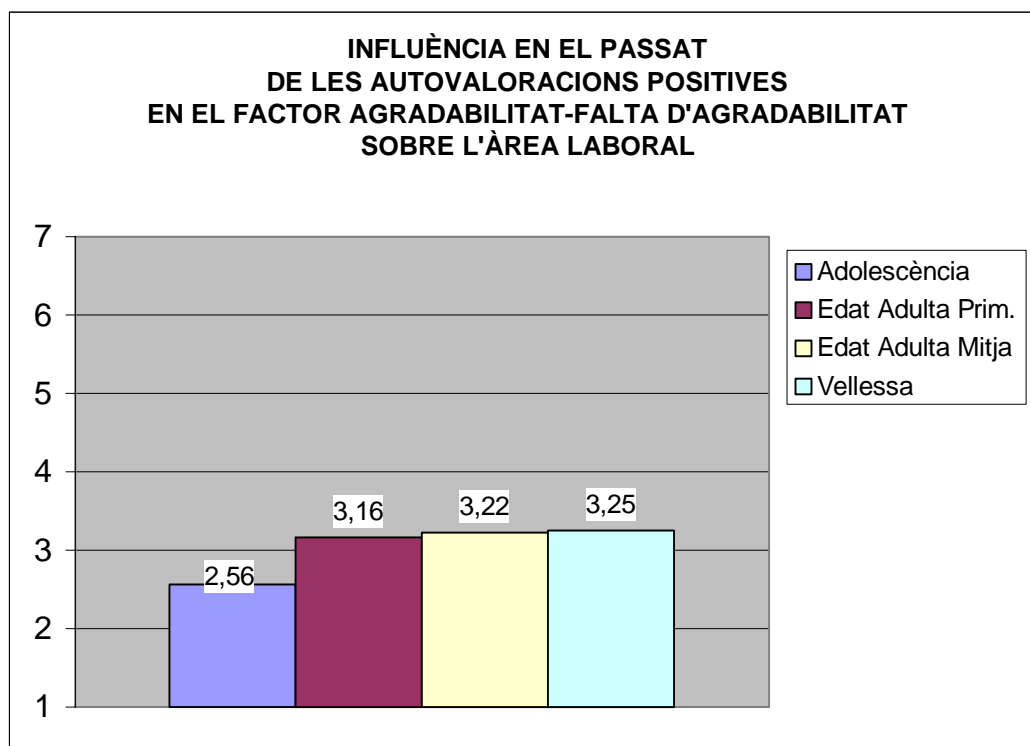
Pel que respecta a les diferències segons l'edat en quant a la valoració de l'àrea de desenvolupament laboral en els subjectes del Factor d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat com a característica positiva de personalitat, trobem que el grup d'adolescència presenta diferències significatives respecte als altres tres grups d'edat, edat adulta primerenca, edat adulta intermitja i vellesa (amb diferències de mitges de -0.60, -0.66 i -0.69 punts respectivament).

Els adolescents considerats especialment agradables en el passat valoren l'Àrea Laboral molt menys que els altres grups d'edat. Consideren que la seua personalitat ha influït ben poc en l'àrea Laboral (puntuació mitja de 2,56), dada particularment evident si tenim en compte que és un grup d'edat (subjectes entre 14 i 22 anys) que majoritàriament en el passat encara no havia accedit al món del treball.

Pel que es pot veure al gràfic següent els altres tres grups valoren més la influència de la seua personalitat agradable sobre l'Àrea Laboral, essent aquestes valoracions similars.

TAULA 8.12. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	74,090	24,683	5,874	0,001

GRÀFIC 8.10. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, n= 888 (Adolescència n=257, Edat Adulta primerenca n=312, Edat Adulta intermitja n=214, Vellesa n=105).

8.1.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

Respecte a l'Àrea Econòmica s'ha obtingut en l'Anàlisi de Variança un resultat de 6,734 en la prova F, amb un nivell de significació inferior a 0,0001, la qual cosa ens indica l'existència de diferències significatives en les valoracions dels diferents grups d'edat en aquesta Àrea Econòmica.

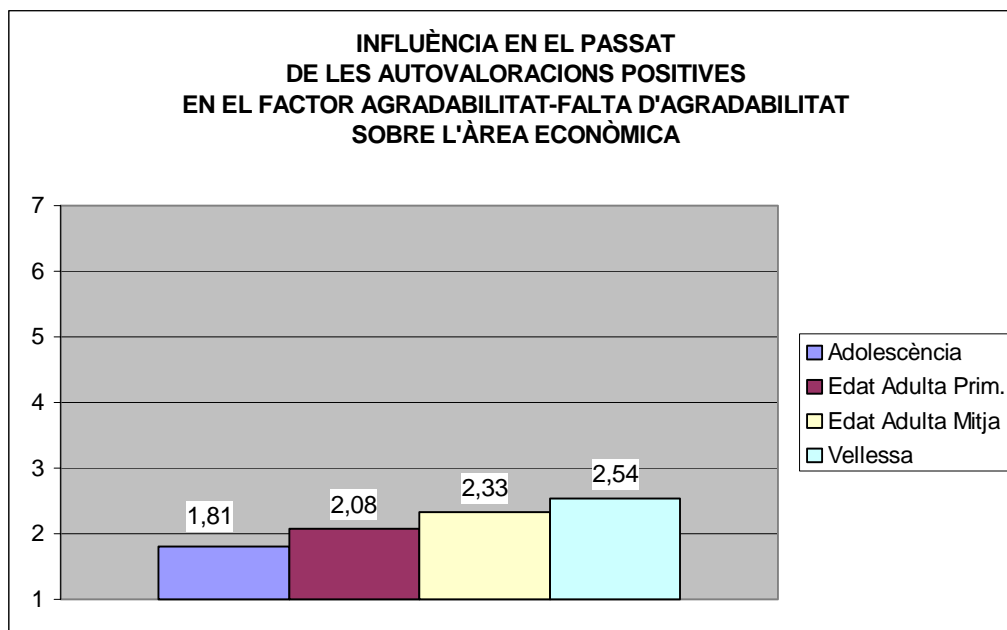
Apareixen diferències significatives entre l'Adolescència i l'Edat Adulta Madura (-0.51) i entre l'Adolescència i la Vellesa (-0.73). Els adolescents valoren significativament menys que els adults madurs i els vells la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica.

També cal destacar les diferències en les valoracions d'aquesta àrea existents entre el grup de vellesa i el d'edat adulta primerenca (amb una diferència de mitges de 0.47). Els vells d'aquesta mostra són els qui més valoren la influència de la seua personalitat caracteritzada en el passat per l'Agradabilitat sobre l'Àrea Econòmica, sent significatives les diferències respecte a les autovaloracions fetes pels adolescents i els d'edat adulta primerenca. A mesura que s'incrementa l'edat s'aprecia un augment en la valoració de la personalitat agradable sobre aquesta Àrea Econòmica.

TAULA 8.13. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	52,704	17,568	6,734	< 0,0001

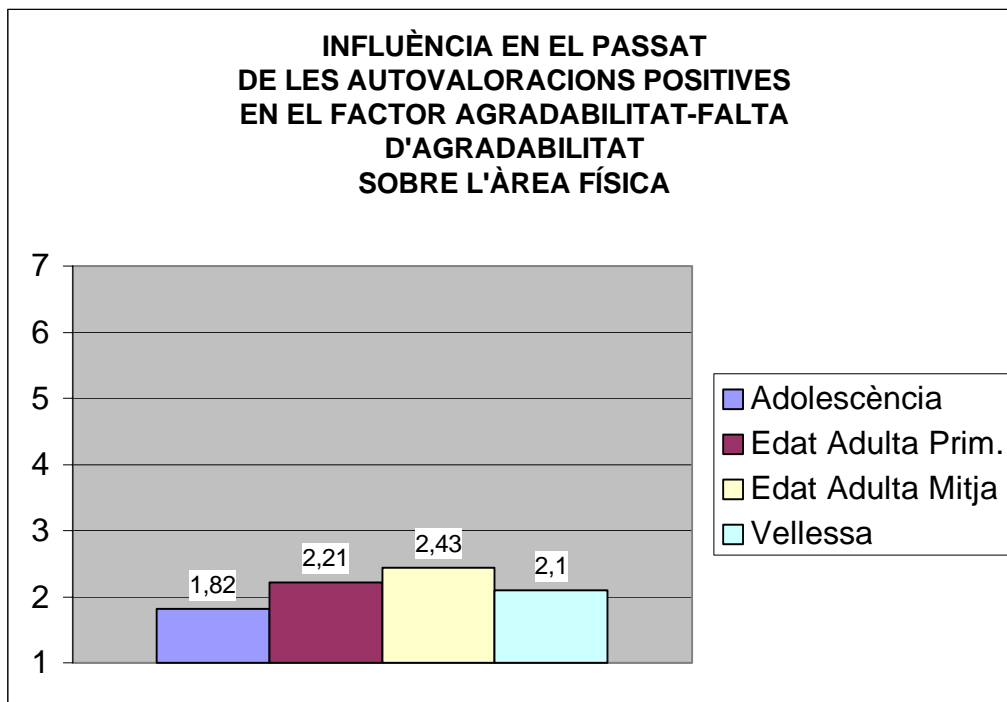
GRÀFIC 8.11. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor d'Agradabilitat /Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica (Adolescència n=257, Edat Adulta primerenca n=312, Edat Adulta intermitja n=214, Vellesa n=105).

8.1.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

També l'Adolescència presenta diferències en quant a la valoració de la influència de l'Agradabilitat sobre l'Àrea Física respecte als grups d'Edat adulta primerenca i l'edat adulta mitjana (no difereix significativament respecte a la vellesa). Adolescents i vells valoren menys que els altres dos grup d'edat adulta la influència de la seua Agradabilitat sobre l'Àrea Física. El grup que més valorava aquesta àrea Física en el passat és el grup considerat ara en l'edat adulta mitjana o madura.

TAULA 8.14. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	45,718	15,239	5,214	0,01

GRÀFIC 8.12. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Física (Adolescència n=257, Edat Adulta primerenca n=312, Edat Adulta intermitja n=214, Vellesa n=105).

* * *

8.1.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Entre el grup de subjectes que consideren que la Persistència (622 subjectes) o la Falta de Persistència (20) ha estat en el Passat el principal factor de la seua personalitat trobem que existeixen diferències pel que respecta a la valoració de les àrees desenvolupament segons el grup d'Edat. Així trobem diferències significatives segons l'edat en les autovaloracions de les àrees Laboral, Econòmica i Física.

FACTOR 3. PERSISTÈNCIA – FALTA DE PERSISTÈNCIA (passat positiu)						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASPOS1S	Inter-grupos	9,884	3	3,295	1,082	,356
	Intra-grupos	1941,873	638	3,044		
	Total	1951,757	641			
PASPOS1A	Inter-grupos	1,244	3	,415	,121	,948
	Intra-grupos	2180,639	638	3,418		
	Total	2181,883	641			
PASPOS1P	Inter-grupos	4,813	3	1,604	,910	,436
	Intra-grupos	1125,157	638	1,764		
	Total	1129,970	641			
PASPOS1L	Inter-grupos	191,131	3	63,710	20,079	,000
	Intra-grupos	2024,372	638	3,173		
	Total	2215,503	641			
PASPOS1E	Inter-grupos	434,400	3	144,800	33,294	,000
	Intra-grupos	2774,711	638	4,349		
	Total	3209,111	641			
PASPOS1F	Inter-grupos	137,758	3	45,919	10,696	,000
	Intra-grupos	2739,054	638	4,293		
	Total	2876,812	641			

TAULA 8.15. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor de Persistència / Falta de Persistència respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

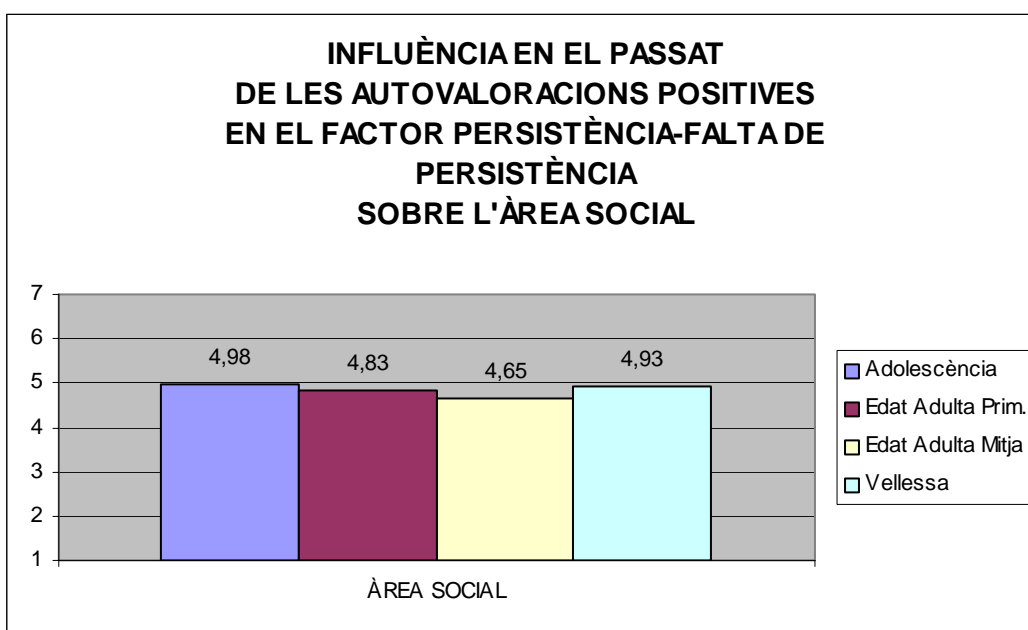
Tal com ens indica la taula anterior, l'Anàlisi de Variança mostra l'existència de diferències significatives en les àrees Laboral, Econòmica i Física entre els diferents grups d'edat, diferències que analitzarem seguidament a partir de les diferències de mitges observades i dels resultats de les proves *c* i *t* de Cruett.

8.1.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Segons podem veure a la taula i al gràfic següent no sembla haver diferències significatives pel que respecta a la valoració de l'àrea Social entre els subjectes dels diferents grups d'edat que tenien en el passat com a característica principal de personalitat positiva la Persistència.

TAULA 8.16. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	9,884	3,295	1,082	0,356

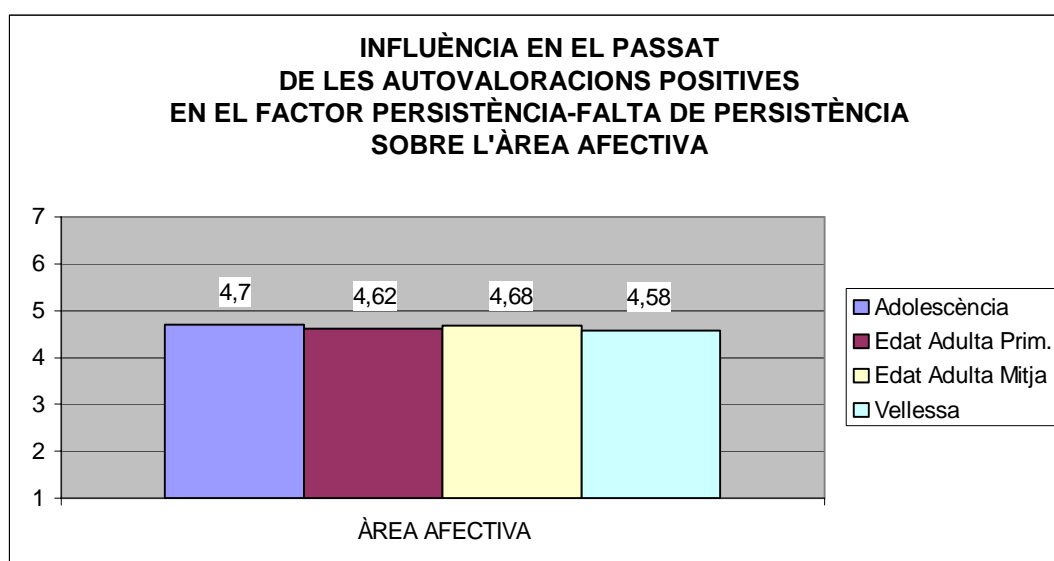
GRÀFIC 8.13 Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el passat en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, n=642 (Adolescència n=99, Edat Adulta primerenca n=199, Edat Adulta intermitja n=199, Vellesa n=145).

8.1.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

Pel que respecta a la valoració de l'Àrea Afectiva d'aquells subjectes que han considerat en el passat la Persistència o Falta de Persistència com a característica principal de personalitat en sentit positiu no sembla haver diferències significatives segons l'edat.

TAULA 8.16. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	1,244	0,415	0,121	0,948

GRÀFIC 8.14 Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, n=642 (Adolescència n=99, Edat Adulta primerenca n=199, Edat Adulta intermitja n=199, Vellesa n=145).

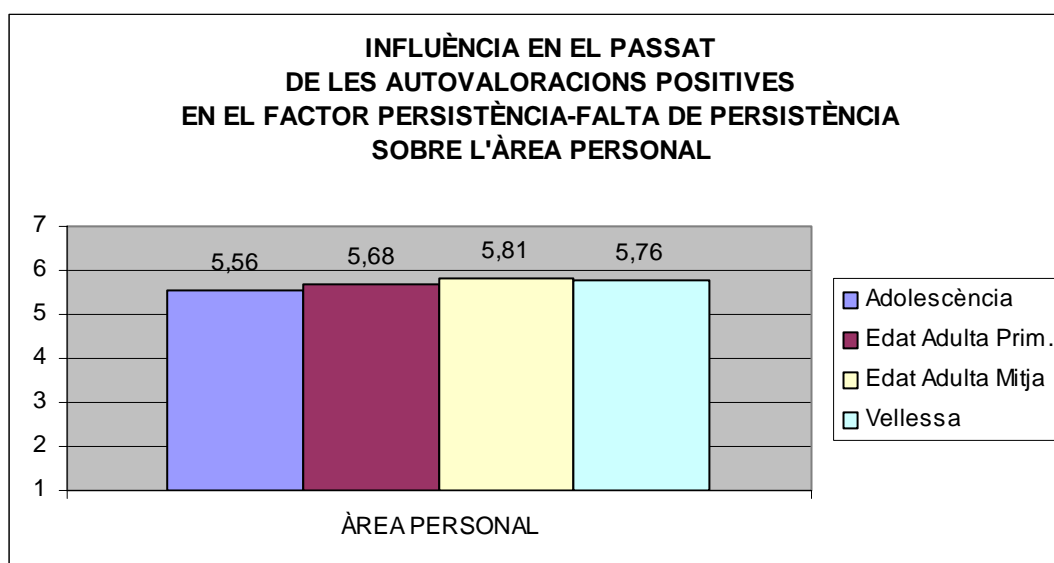
8.1.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en quant a la valoració de l'àrea personal en el grup de subjectes que han considerat el factor Persistència-Falta de Persistència com a característica positiva de la personalitat en el passat.

TAULA 8.17 Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	4,813	1,604	0,910	0,436

GRÀFIC 8.15 Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=642 (Adolescència n=99, Edat Adulta primerenca n=199, Edat Adulta intermitja n=199, Vellesa n=145).

8.1.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

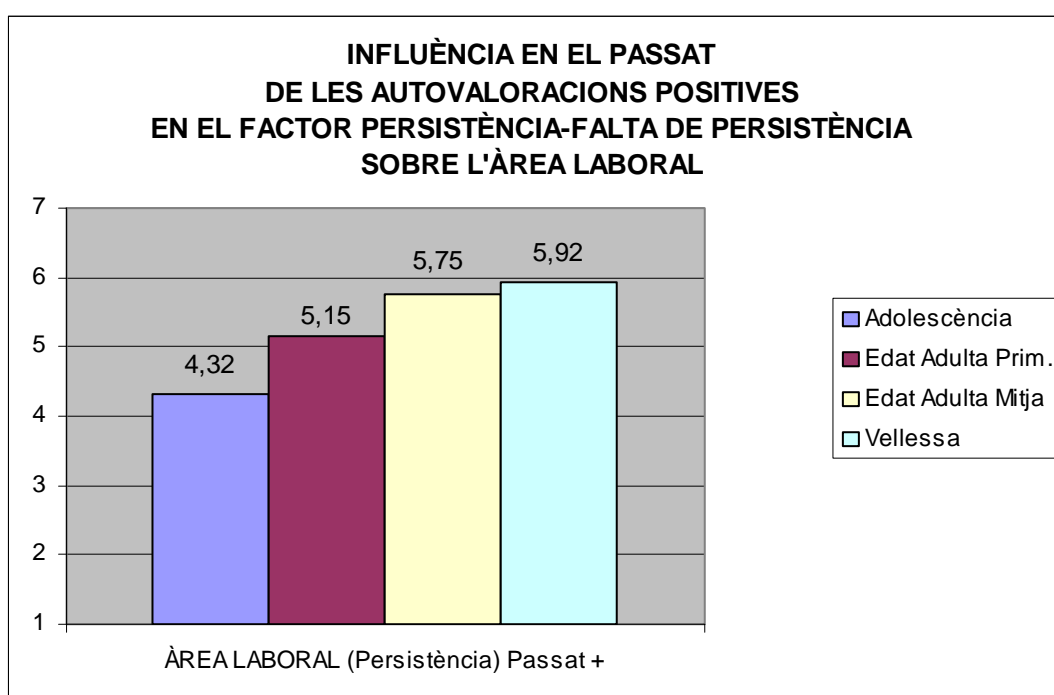
En quan a la valoració de l'àrea Personal les Anàlisis de Variança ens indiquen l'existència de diferències significatives entre els diferents grups d'edat.

Les persones adolescents valoren menys l'Àrea Laboral que la resta de grups. També el grup d'Edat adulta primerenca difereix significativament en aquesta valoració respecte als altres grups. Aquest grup valora l'àrea Laboral més que el grup d'edat adolescent, però menys que el grup d'Edat Adulta tardana i el grup de Vellesa. El grup de persones velles difereixen significativament respecte a la valoració dels adolescents (amb una diferència de mitges respecte als adolescents de 1,59) i els d'edat adulta primerenca (amb una diferència de mitges de 0,77), els

vells valoren més aquesta Àrea Laboral (recordem que estan valorant el passat) que els dos grups esmentats (adolescents i edat adulta primerenca).

TAULA 8.18. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	191,131	63,71	20,079	<0,0001

GRÀFIC 8.16 Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=642 (Adolescència n=99, Edat Adulta primerenca n=199, Edat Adulta intermitja n=199, Vellesa n=145).

Com podem observar al gràfic anterior, en aquesta mostra formada per subjectes especialment persistents i escrupulosos en el passat, observem que la valoració de la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Laboral augmenta segons augmenta l'edat, així les persones velles són les que manifesten una major valoració, seguides de l'edat adulta madura i l'edat adulta primerenca, sent els joves qui menys valoren aquesta àrea. Podem concloure, doncs, que la valoració de l'Àrea Laboral augmenta amb l'edat.

8.1.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

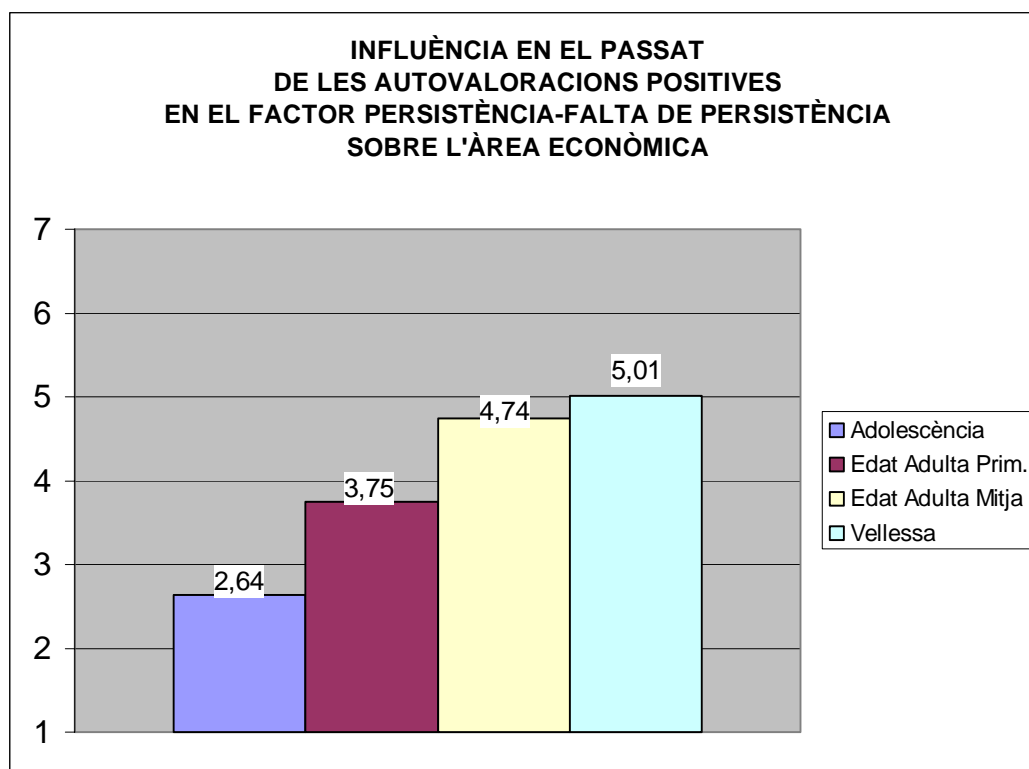
En aquest grup de subjectes que destaquen la persistència i l'escrupolositat com una característica positiva de la seua personalitat en el passat, trobem també diferències molt significatives en quant a la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica en funció de l'edat.

Els adolescents tornen a diferir significativament en la valoració de l'aquesta àrea. A mesura que s'incrementa l'edat, l'Àrea Econòmica és més valorada en aquest grup de subjectes que consideren la persistència un factor positiu en la seua personalitat. Novament el grup d'adolescents difereix significativament de la resta dels tres grups, sent els que menys valoren la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Econòmica. La diferència de les valoracions dels adolescents respecte al grup de persones velles és significativa (-2.38), així com respecte al grup de persones adultes madures (-2.11), sent menor però també significativa la diferència respecte a les persones adultes més joves (-1.13). També s'observen diferències significatives entre el grup d'edat adulta primerenca i els altres dos grups més majors, edat adulta madura (-0,98) i vellesa (-1.25).

En la valoració feta pels diferents grups d'edat d'aquesta Àrea Econòmica en aquesta mostra de subjectes que consideren la Persistència una característica fonamental de la seua personalitat en el passat, s'aprecia un augment a mesura que augmenta l'edat dels subjectes,. No hi ha diferències entre els grups d'edat adulta madura i de vellesa.

TAULA 8.19. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	434,4	144,8	33,294	<0,0001

GRÀFIC 8.17. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N= 642 (Adolescència n=99, Edat Adulta primerenca n=199, Edat Adulta intermitja n=199, Vellesa n=145).

8.1.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

Respecte a la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física els subjectes adolescents difereixen significativament respecte als altres grups d'edat.

A mesura que s'incrementa l'edat la valoració és més alta, així la diferència de mitges entre els adolescents i els d'edat adulta primerenca és de $-0,74$, entre els adolescents i els d'edat adulta madura és de $-0,95$ i entre els adolescents i els vells és de $-1,50$. És a dir, els adolescents valoren menys que qualsevol altre grup d'edat la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Física.

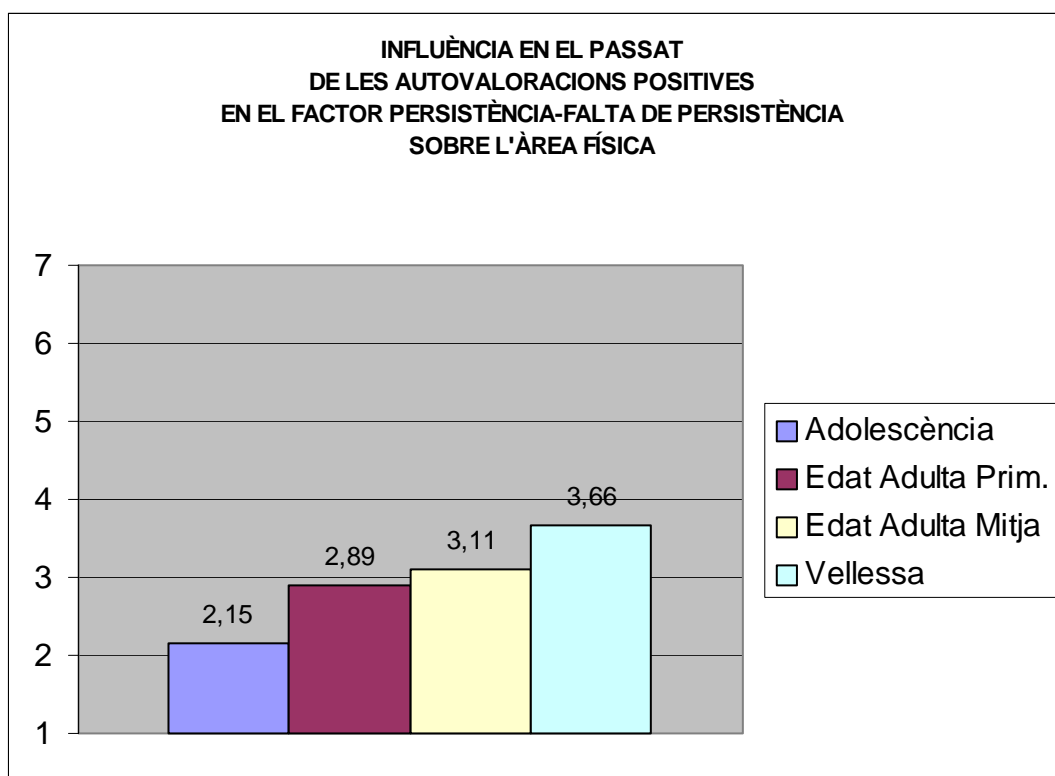
La diferència també és significativa entre el grup de subjectes d'edat adulta primerenca i el grup de vellesa ($-0,76$).

Novament apreciem un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'àrea física a mesura que s'incrementa l'edat dels subjectes, en aquest cas són subjectes que han manifestat com a característica fonamental de personalitat en el passat la Persistència.

TAULA 8.20. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	137,758	45,919	10,696	<0,0001

GRÀFIC 8.18.. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Física (Adolescència n=99, Edat Adulta primerenca n=199, Edat Adulta intermitja n=199, Vellesa n=145).

* * *

8.1.4. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

La mostra de subjectes del factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional ha valorat majoritàriament l'estabilitat com a positiva (464 subjectes) front als 21 subjectes que han considerat ser inestables com una característica positiva de personalitat.

En el grup de subjectes que consideren majoritàriament com a característica positiva fonamental de la seua personalitat l'Estabilitat Emocional, no s'observen diferències respecte a la valoració de les àrees Social, Afectiva i Personal. Ara bé tornem a trobar diferències significatives ($p < 0.01$) pel que fa a la valoració de les àrees Laboral, Econòmica i Física entre alguns grups d'edat.

FACTOR 4. ESTABILITAT – FALTA D'ESTABILITAT (Passat positiu)						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASPOS1S	Inter-grupos	13,902	3	4,634	1,808	,145
	Intra-grupos	1232,531	481	2,562		
	Total	1246,433	484			
PASPOS1A	Inter-grupos	12,199	3	4,066	1,775	,151
	Intra-grupos	1102,184	481	2,291		
	Total	1114,384	484			
PASPOS1P	Inter-grupos	1,451	3	,484	,402	,751
	Intra-grupos	578,260	481	1,202		
	Total	579,711	484			
PASPOS1L	Inter-grupos	54,511	3	18,170	4,277	,005
	Intra-grupos	2043,271	481	4,248		
	Total	2097,781	484			
PASPOS1E	Inter-grupos	67,956	3	22,652	7,380	,000
	Intra-grupos	1476,448	481	3,070		
	Total	1544,404	484			
PASPOS1F	Inter-grupos	57,107	3	19,036	4,257	,006
	Intra-grupos	2150,695	481	4,471		
	Total	2207,802	484			

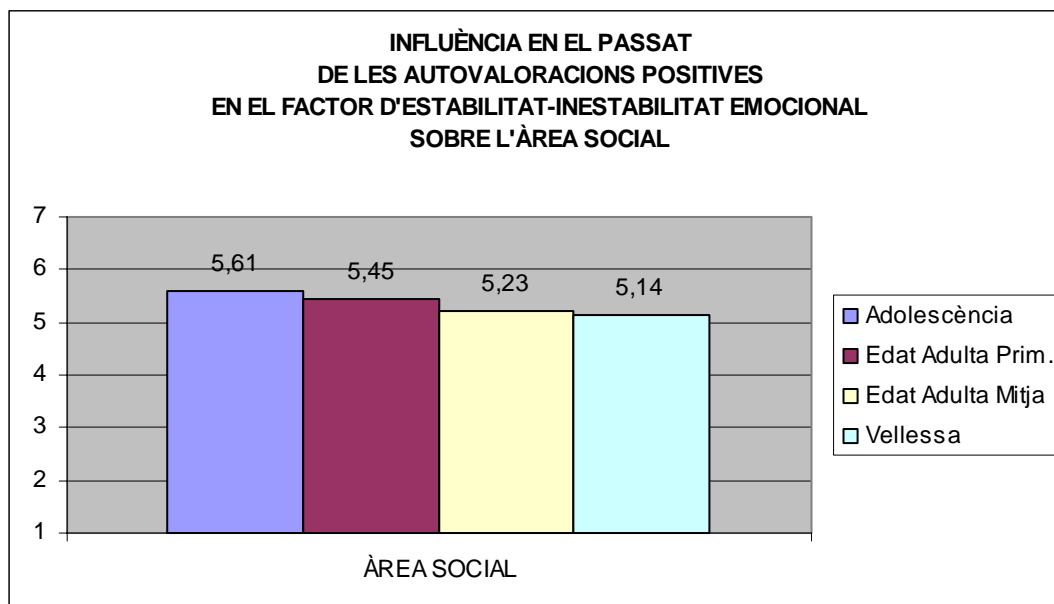
TAULA 8.21. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència / Falta de Persistència respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal.

8.1.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

No hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat en quant a les autovaloracions fetes pels subjectes del factor Estabilitat-Inestabilitat Emocional considerat en sentit positiu (subjectes que consideren fonamentalment la seua estabilitat emocional en el passat com a positiva). És a dir tots els grups de subjectes considerats en el passat com a estables emocionalment valoren de manera semblant la influència de l'estabilitat emocional sobre l'àrea social.

TAULA 1. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	13,902	4,634	1,808	0,145

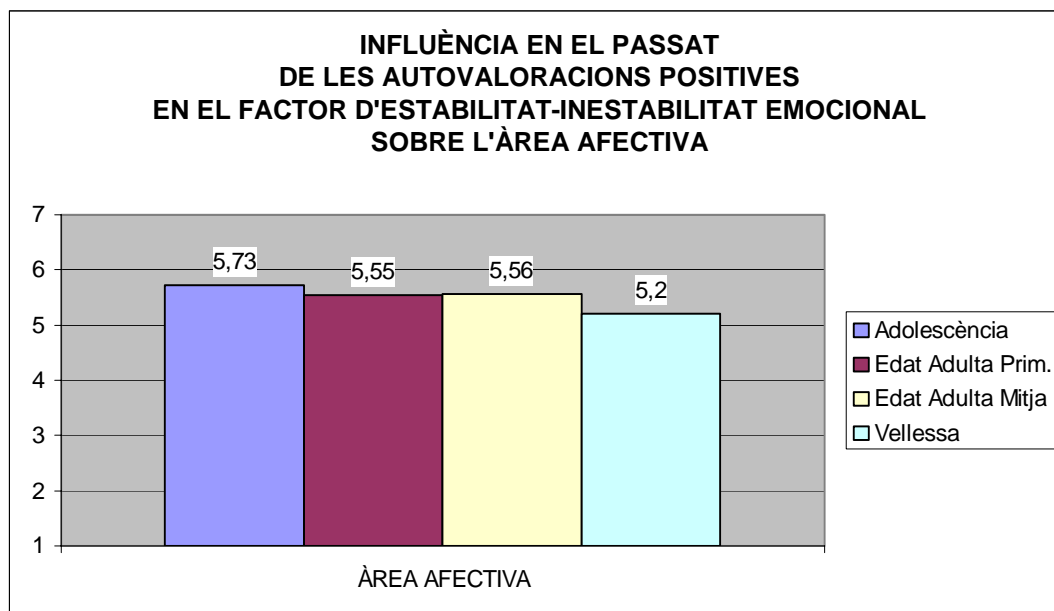
GRÀFIC 8.19. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=485 (Adolescència n=117, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=133, Vellesa n=70).

8.1.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

En l'àrea de desenvolupament afectiu no apareixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat pel que respecta a la valoració que fan els subjectes de personalitat estable en el passat de la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Afectiva.

TAULA 8.22. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	12,199	4,066	1,775	0,151

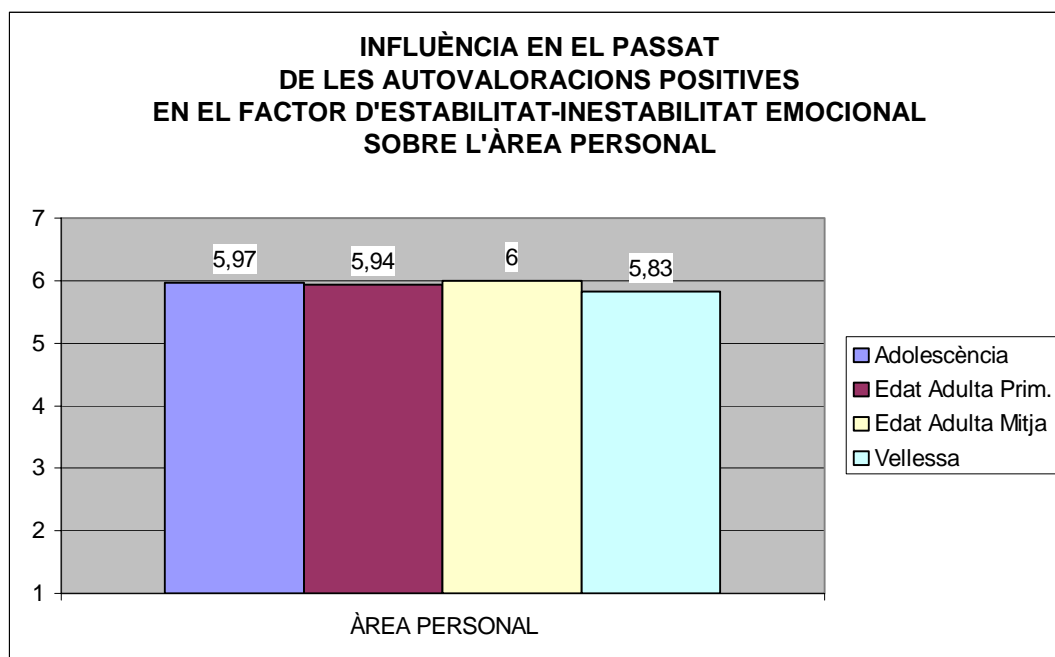
GRÀFIC 8.20. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=485 (Adolescència n=117, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=133, Vellesa n=70).

8.1.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No hi ha diferències segons l'edat en la valoració de l'àrea Personal per part d'aquells subjectes que consideren que van tindre en el passat una personalitat fonamentalment estable.

TAULA 8.23. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	1,451	0,484	0,402	0,751

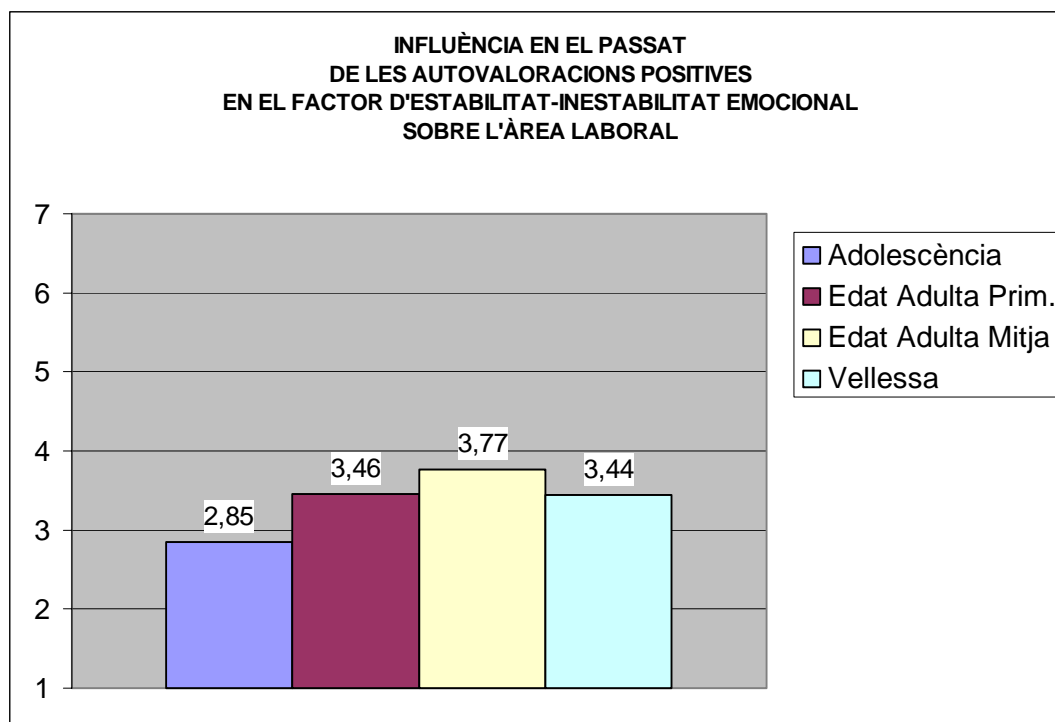
GRÀFIC 8.21. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=485 (Adolescència n=117, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=133, Vellesa n=70).

8.1.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

En l'Àrea Laboral s'observen només diferències entre les autovaloracions dels adolescents respecte a les dels subjectes d'edat adulta madura (amb una diferència de mitges de $-0,92$). Els joves adolescents que consideraren tindre en el passat una personalitat fonamentalment estable valoren menys que els adults madurs de personalitat semblant l'Àrea Laboral, sent aquesta diferència significativa ($p=0,005$).

TAULA 8.24. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	54,511	18,17	4,277	0.005

GRÀFIC 8.22. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N= 485 (Adolescència n=117, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=133, Vellesa n=70).

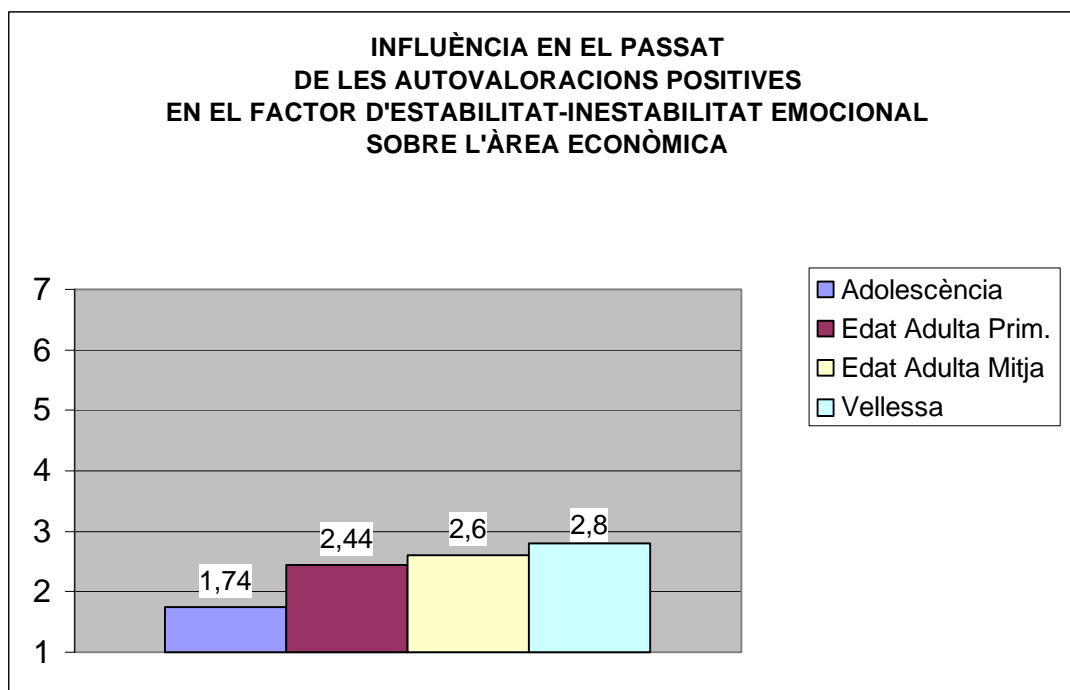
8.1.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

Respecte a la valoració de l'Àrea Econòmica observem que aquesta augmenta a mesura que augmenta l'edat dels subjectes, així trobem diferències molt significatives entre els adolescents i la resta dels grups, sent majors aquestes diferències quan més gran és la diferència d'edat. La diferència de mitges dels adolescents respecte al grup de subjectes en edat adulta primerenca és de -0.70, respecte als d'edat adulta madura és de -.087 i respecte del grup de vellesa és de -1.06.

TAULA 8.25. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	67,956	22,652	7,380	< 0,001

GRÀFIC 8.23. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=485 (Adolescència n=117, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=133, Vellesa n=70).

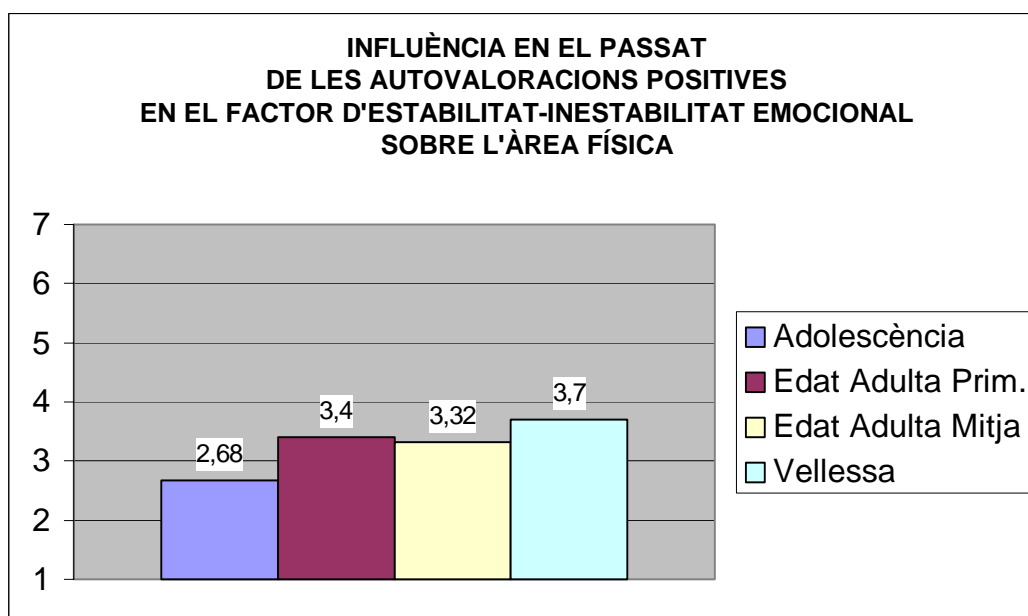
8.1.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Física, trobem només diferències molt significatives entre els adolescents i els vells (-1.02), sent menor les diferències però també significatives entre els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca.

Els més joves valoren menys que qualsevol altre grup la influència de la seua personalitat estable sobre l'Àrea Física, essent significatives les diferències respecte al grup de vellesa i el d'edat adulta primerenca, com hem comentat. Recordem que els adolescents actuals en el passat eren pre-adolescents o xiquets, per als quals l'Àrea Física no era considerada important.

TAULA 8.26. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el passat en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	57,107	19,036	4,257	0,006

GRÀFIC 8.24. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el passat en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N= 485 (Adolescència n=117, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=133, Vellesa n=70)

* * *

8.1.5. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Respecte a la mostra que representa al factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència com a característiques positives de personalitat , ens trobem com 274 subjectes han considerat l'Obertura a l'Experiència com a positiva, mentre que només 10 han considerat la falta d'Obertura com una característica positiva de personalitat. Queda clara doncs, quin és el pol positiu del factor.

En la mostra de subjectes que consideren fonamentalment l'Obertura a l'Experiència com a principal característica de la seua personalitat en el passat, observem per primera vegada en el grup de subjectes que estem analitzant (autovaloracions de la personalitat positiva en el passat) que existeixen diferències significatives respecte a la valoració de l'àrea Social entre determinats grups d'edat.

Les diferències són encara majors pel que respecta a la diferència de autovaloracions entre els subjectes adolescents i la resta dels grups en les àrees Laboral, Econòmica i Física, tal com podem comprovar a la taula següent.

FACTOR 5. OBERTURA – FALTA D'OBERTURA		(Passat positiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASPOS1S	Inter-grupos	23,568	3	7,856	3,004	,031
	Intra-grupos	732,221	280	2,615		
	Total	755,789	283			
PASPOS1A	Inter-grupos	2,149	3	,716	,246	,864
	Intra-grupos	816,847	280	2,917		
	Total	818,996	283			
PASPOS1P	Inter-grupos	5,478	3	1,826	1,384	,248
	Intra-grupos	369,353	280	1,319		
	Total	374,831	283			
PASPOS1L	Inter-grupos	138,286	3	46,095	10,451	,000
	Intra-grupos	1234,964	280	4,411		
	Total	1373,250	283			
PASPOS1E	Inter-grupos	136,013	3	45,338	9,990	,000
	Intra-grupos	1270,776	280	4,538		
	Total	1406,789	283			
PASPOS1F	Inter-grupos	52,866	3	17,622	4,596	,004
	Intra-grupos	1073,680	280	3,835		
	Total	1126,546	283			

TAULA 8.27. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/ Falta d'Obertura respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal.

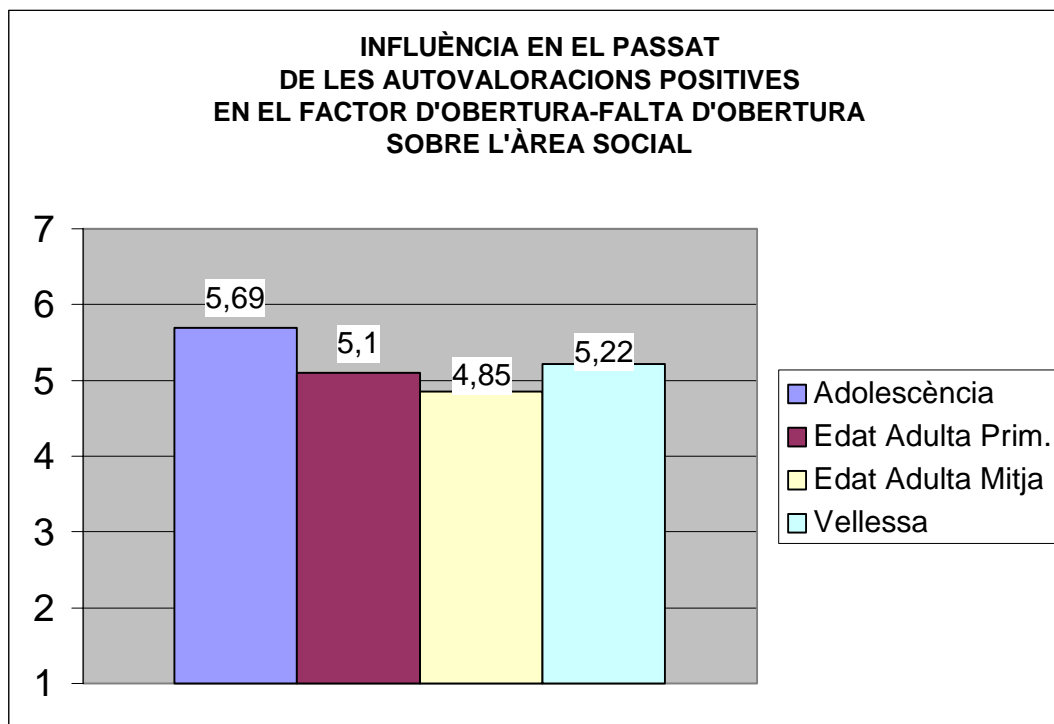
8.1.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Pels resultats de l'anàlisi de variança realitzat amb el grup de subjectes autoavaluats com *Oberts a l'experiència* apareixen diferències segons l'edat en quant a la valoració de la influència de la pròpia personalitat sobre l'Àrea Social, obtenint-se un resultat en la prova F de 3,004 amb un nivell de significació de 0,03.

Així, respecte la valoració de l'Àrea Social les diferències significatives es troben entre els subjectes adolescents i els d'edat adulta intermitja, sent els joves oberts a l'experiència els que valoren més que els adults madurs l'àrea Social (diferència de mitges de 0,85). En general els adolescents la personalitat dels quals era en el passat fonamentalment oberta valoren més que qualsevol altre grup d'edat la influència de aquesta personalitat sobre l'àrea social, encara que només són estadísticament significatives les diferències existents entre les autovaloracions dels adolescents i dels d'edat adulta intermitja (de 46 a 64 anys).

TAULA 8.28. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	23,568	7,856	3,004	0,031

GRÀFIC 8.25. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=284 (Adolescència n=52, Edat Adulta primerenca n=111, Edat Adulta intermitja n=85, Vellesa n=36)

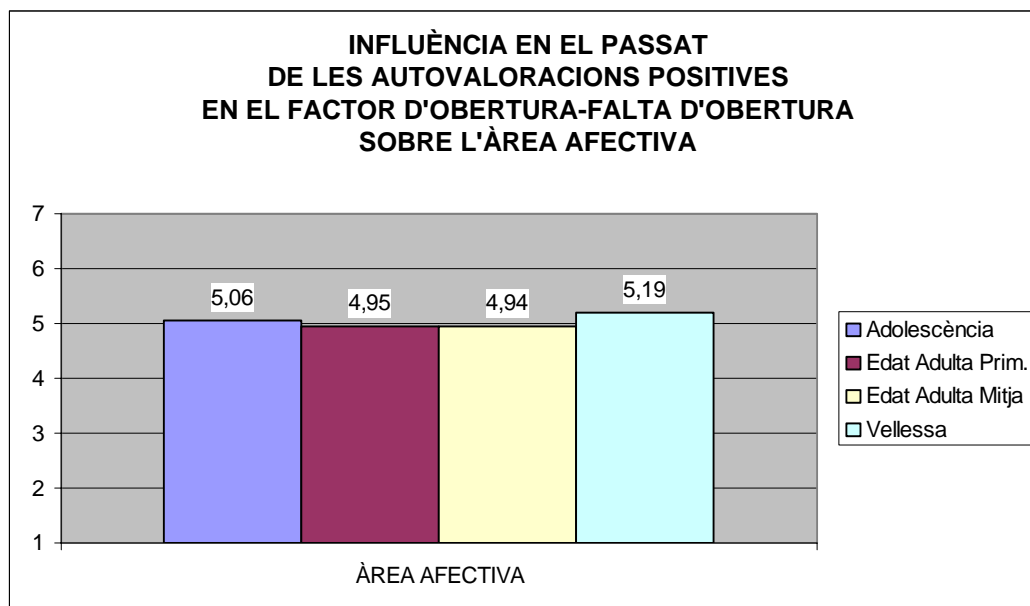
8.1.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències segons l'edat en la valoració de l'àrea afectiva entre els distints grups de subjecte que consideraren tindre en el passat una personalitat Oberta a l'Experiència.

TAULA 8.29. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	2,149	0,716	0,246	0,864

GRÀFIC 8.26. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=284 (Adolescència n=52, Edat Adulta primerenca n=111, Edat Adulta intermitja n=85, Vellesa n=36).

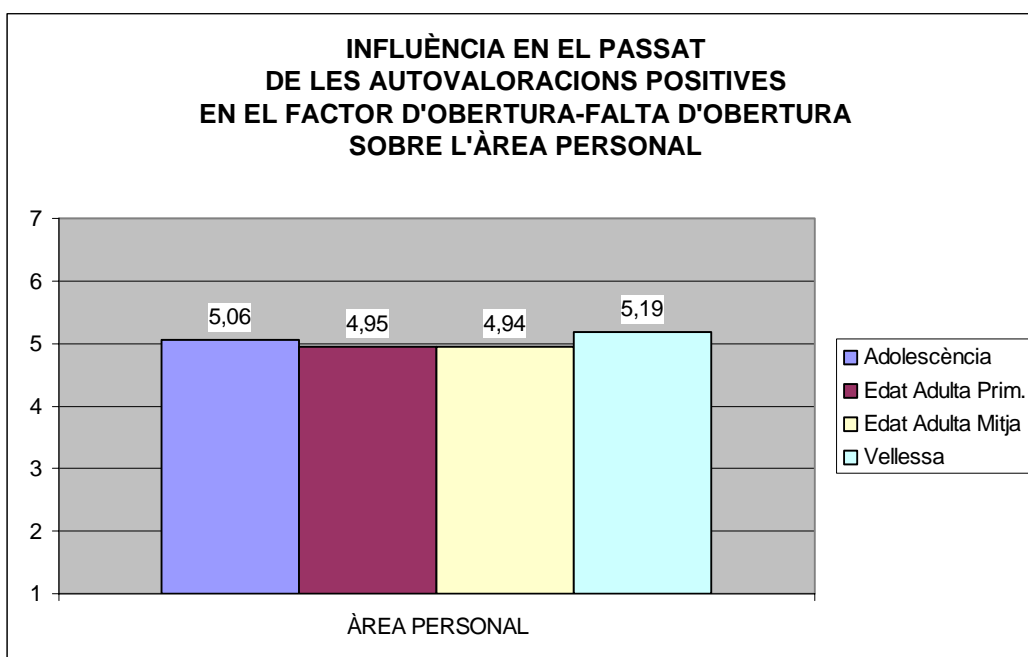
8.1.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No hi ha diferències segons l'edat en la valoració de l'Àrea Personal entre els distints grups de subjectes que consideraren tindre en el Passat una personalitat Oberta a l'Experiència.

TAULA 8.30. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	5,478	1,826	1,384	0,248

GRÀFIC 8.27. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=284 (Adolescència n=52, Edat Adulta primerenca n=111, Edat Adulta intermitja n=85, Vellesa n=36).

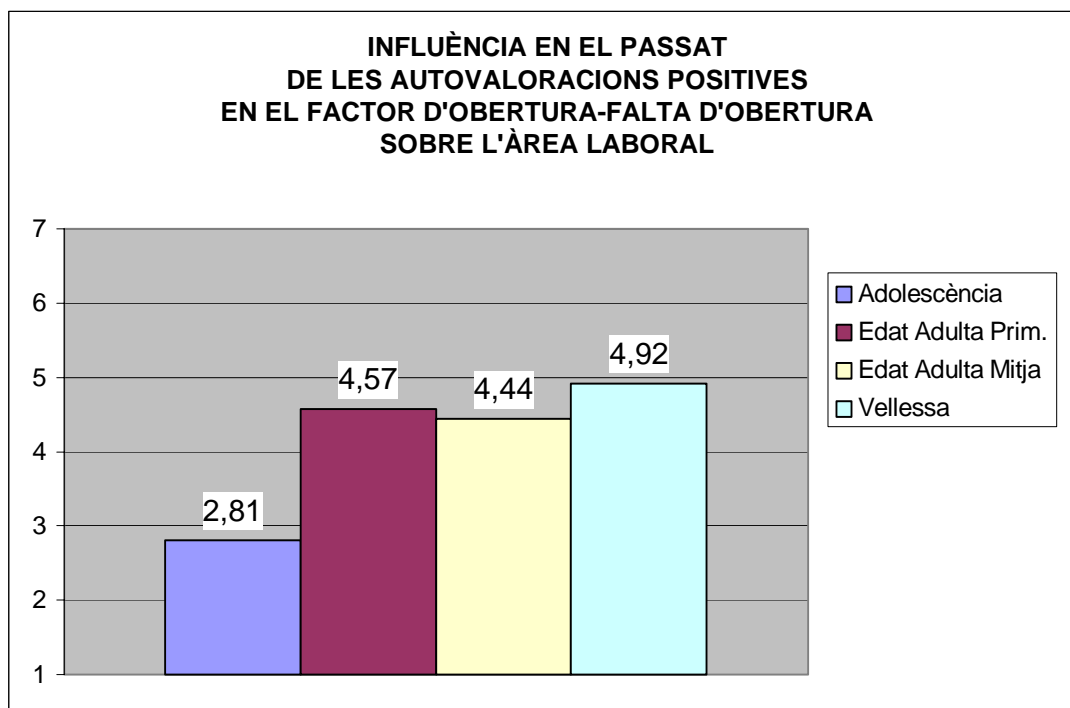
8.1.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

En l'Àrea Laboral els adolescents valoren significativament menys aquesta àrea que qualsevol altre grup d'edat, sent especialment significativa la diferència respecte al grup de vells (-2,11), seguida dels d'edat adulta primerenca (-1,76) i madura (-1,63).

Aquestes diferències segons ens mostra el resultat de l'anàlisi de variança són estadísticament significatives, amb un nivell de significació inferior al 0,0001.

TAULA 8.31. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	138,286	46,095	10,451	<0,0001

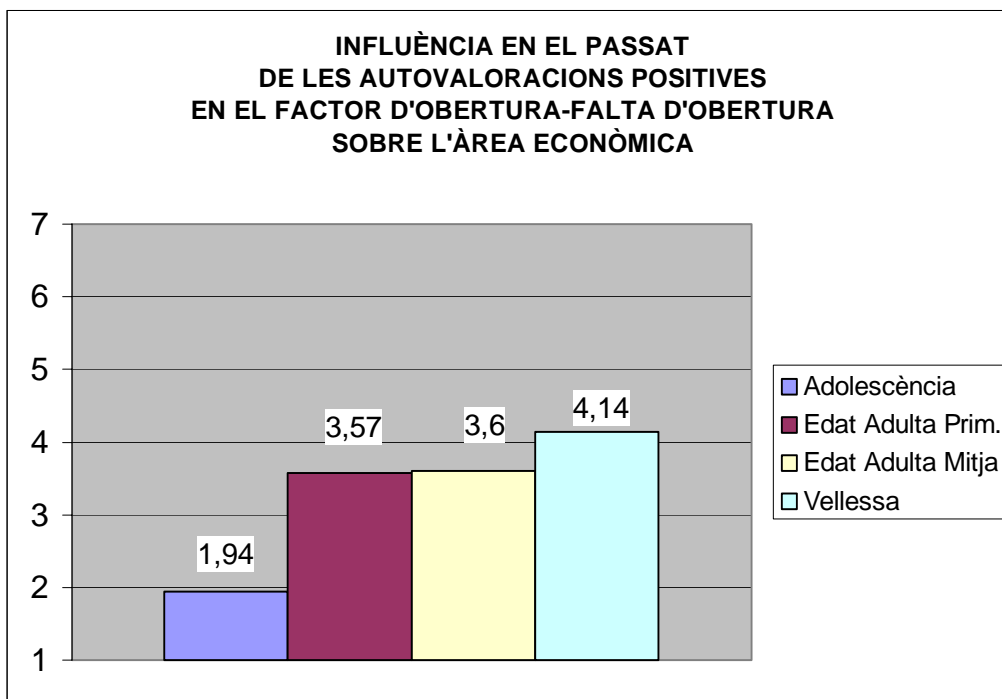
GRÀFIC 8.28. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Passat en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=284 (Adolescència n=52, Edat Adulta primerenca n=111, Edat Adulta intermitja n=85, Vellesa n=36).

8.1.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

Pel que fa a l'àrea Econòmica, també es troben únicament diferències significatives entre el grup més jove i la resta dels grups; la valoració de la influència de la personalitat oberta a l'experiència sobre l'àrea econòmica augmenta conforme augmenta l'edat dels subjectes, així els vells són els qui més valoren l'àrea, seguida dels adults madurs i dels adults primerencs, sent significativament menys valorada aquesta àrea pel grup de subjectes adolescents.

TAULA 8.32. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	136,013	45,338	9,99	<0,0001

GRÀFIC 8.29. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=284 (Adolescència n=52, Edat Adulta primerenca n=111, Edat Adulta intermitja n=85, Vellesa n=36).

La diferència de mitges del grup d'adolescència respecte al grup de subjectes en edat adulta primerenca és de $-1,63$, respecte al grup d'adults madurs de $-1,66$ i respecte als vells de $-2,20$, sent els subjectes adolescents els que menys valoren aquesta àrea

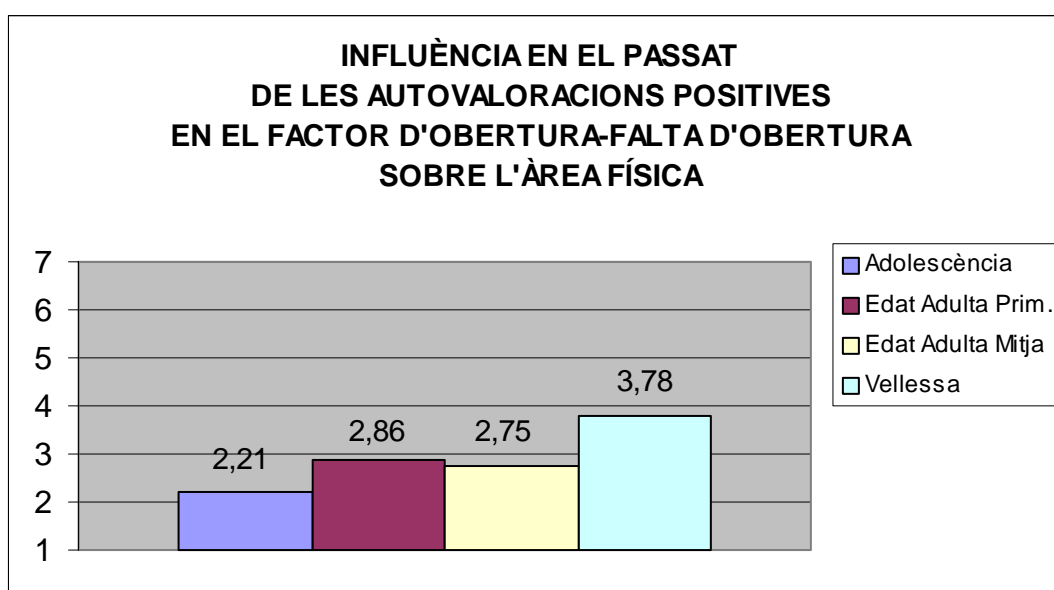
8.1.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

En la valoració de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes "oberts a l'experiència" trobem diferències significatives entre els grup d'adolescència i el grup de vellesa ($-1,57$). Els joves valoren menys la influència de la seua personalitat oberta sobre l'àrea física que els vells.

TAULA 8.33 Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	52,866	17,622	4,596	0,004

GRÀFIC 8.30. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Passat en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=284 (Adolescència n=52, Edat Adulta primerenca n=111, Edat Adulta intermitja n=85, Vellesa n=36).

* * *

8.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat anem a considerar les autovaloracions negatives fetes pels subjectes de la mostra, en les quals valoraven la influència d'aquelles característiques de personalitat que consideraven negatives en el passat sobre les sis àrees de desenvolupament objecte del nostre estudi, les àrees Social, Afectiva, Laboral, Econòmica i Física.

Es farà una anàlisi diferenciada per cadascun dels Cinc Grans Factors de personalitat: el factor Extraversió-Introversió, el factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat, el factor de Persistència-Falta de persistència, el factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional i el factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència

8.2.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Anem a considerar com a mostra en aquest punt aquells subjectes que han considerat com a característica negativa de personalitat en el passat algun adjectiu adscrit al factor d'Extraversió-Introversió.

Les anàlisi de varianza tindran en compte de manera global tots els subjectes del factor Extraversió-Introversió considerat en sentit negatiu. Aquest grup està format majoritàriament per persones que consideren el pol de la introversió com a negatiu (amb un total de 528 subjectes), ara bé, són bastants els qui valoren l'extraversió negativament (227 subjectes).

Entre el grup de persones que valoren com a negatius alguns aspectes de la seua personalitat en el passat relacionats amb el factor Extraversió-Introversió, trobem algunes diferències significatives segons l'edat en quant a la valoració que fan els subjectes de la influència de la seua personalitat sobre cadascuna de les àrees de desenvolupament.

FACTOR 1: EXTRAVERSIÓ – INTROVERSIÓ		(Passat negatiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASNEG1S	Inter-grupos	51,612	3	17,204	6,513	,000
	Intra-grupos	1983,864	751	2,642		
	Total	2035,475	754			
PASNEG1A	Inter-grupos	2,589	3	,863	,347	,791
	Intra-grupos	1868,158	751	2,488		
	Total	1870,747	754			
PASNEG1P	Inter-grupos	3,409	3	1,136	,640	,589
	Intra-grupos	1333,338	751	1,775		
	Total	1336,747	754			
PASNEG1L	Inter-grupos	53,828	3	17,943	5,325	,001
	Intra-grupos	2530,640	751	3,370		
	Total	2584,469	754			
PASNEG1E	Inter-grupos	43,630	3	14,543	7,067	,000
	Intra-grupos	1545,464	751	2,058		
	Total	1589,094	754			
PASNEG1F	Inter-grupos	18,659	3	6,220	2,043	,106
	Intra-grupos	2285,972	751	3,044		
	Total	2304,630	754			

TAULA 8.34. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal.

Com podem observar en el quadre anterior, de l'anàlisi de variança realitzat podem deduir que existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat en les autovaloracions de les àrees Social, Laboral i Física. Les diferències no semblen ser significatives pel que respecta a les àrees Afectiva, Personal i Física.

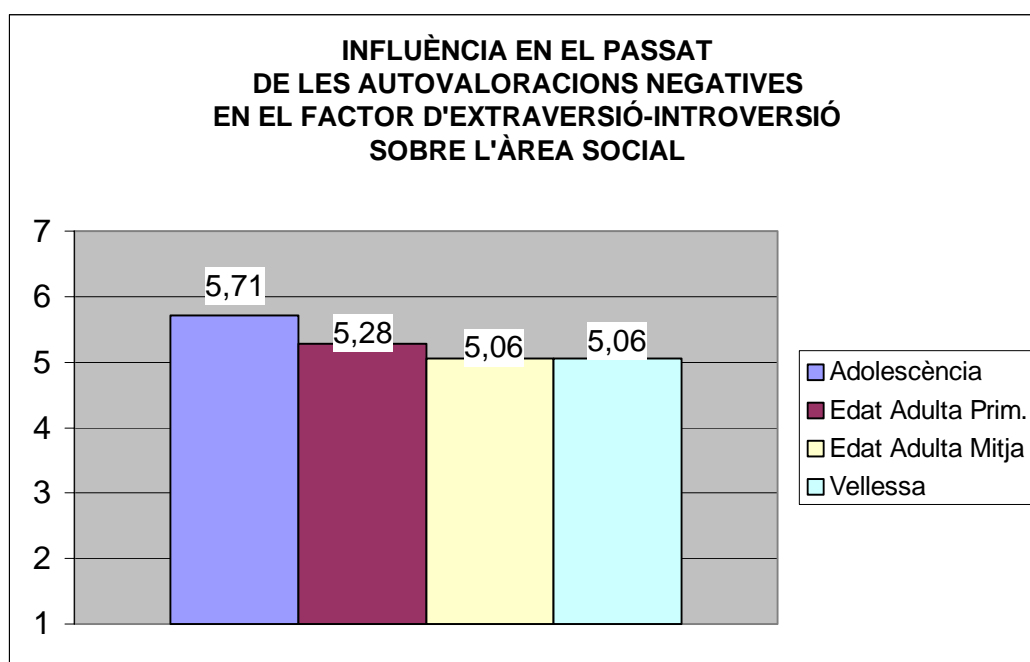
8.2.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Pel que respecta a la valoració de l'Àrea Social d'aquells subjectes que han considerat alguna característica del factor Extraversió-Introversió en sentit negatiu, trobem diferències significatives segons els grups d'edat amb un nivell de significació inferior al 0,0001. Són els subjectes adolescents els qui difereixen de la resta dels grups d'edat pel que respecta en aquest cas a la valoració de l'Àrea Social. Els adolescents valoren que la seua Extraversió/Introversió considerada en sentit negatiu ha influït sobre l'àrea Social més que la resta dels grups. Així trobem diferències de mitges respecte als d'edat adulta primerenca de 0,43, respecte als

d'edat adulta madura de 0,66 i respecte a la vellesa de 0,65. No existeixen diferències entre la valoració de l'Àrea Social entre la resta de grups.

TAULA 8.35. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	51,612	17,204	6,513	<0,0001

GRÀFIC 8.31. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=755 (Adolescència n=202, Edat Adulta primerenca n=260, Edat Adulta intermitja n=192, Vellesa n=101).

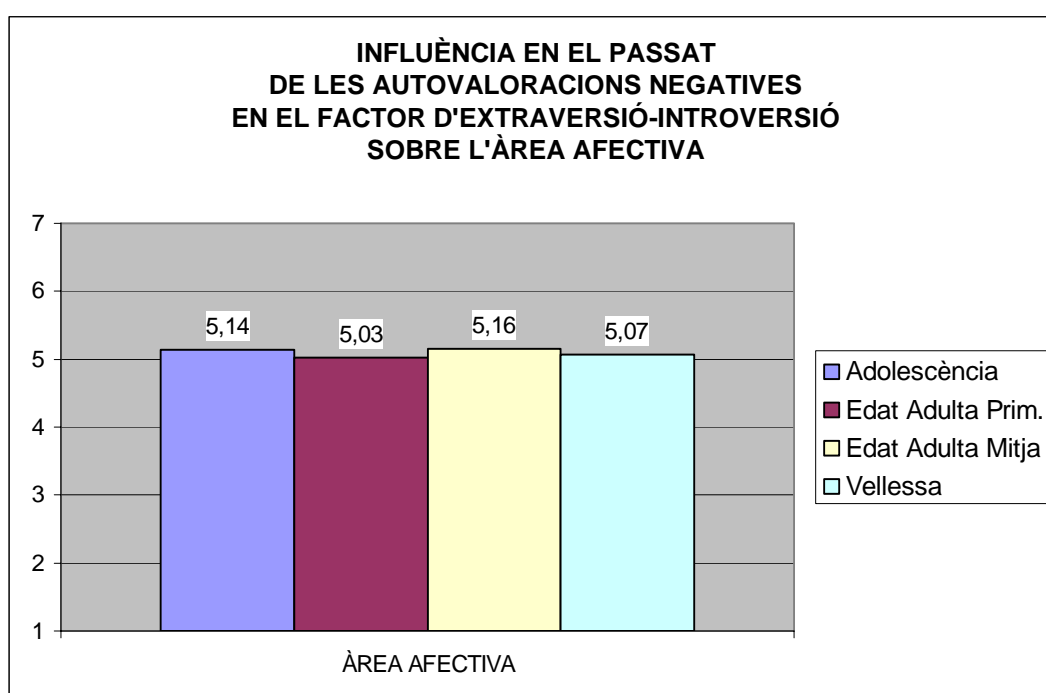
8.2.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No trobem diferències entre grups d'edat en la valoració de l'àrea Afectiva en la mostra de subjectes que han considerat com a característica negativa de personalitat algun adjectiu del Factor d'Extraversió-Introversió.

TAULA 8.36. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	2,589	0,863	0,347	0,791

GRÀFIC 8.32. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=755 (Adolescència n=202, Edat Adulta primera n=260, Edat Adulta intermitja n=192, Vellesa n=101).

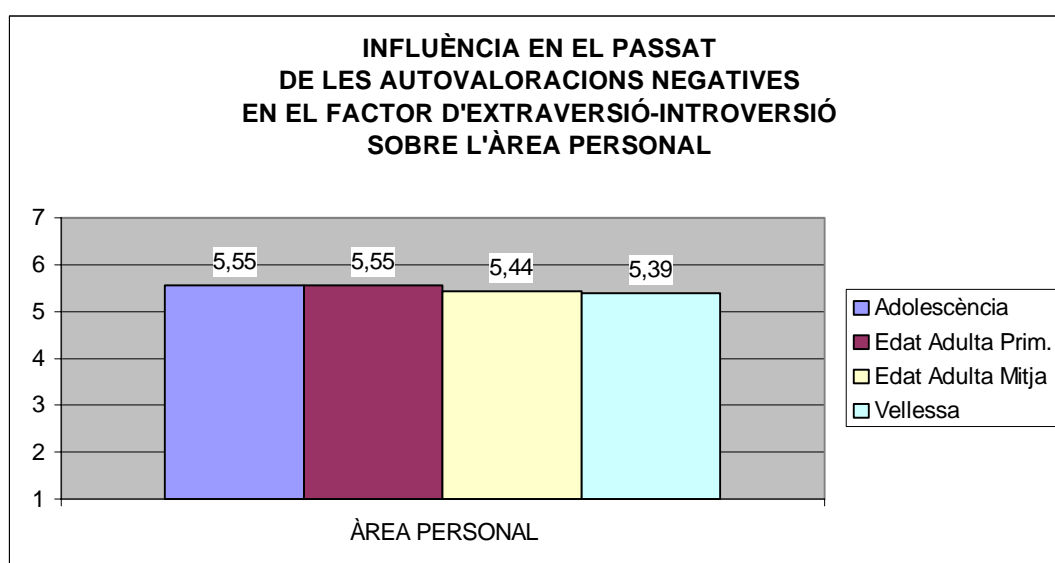
8.2.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

Pel que respecta a la valoració de l'àrea Personal d'aquells subjectes que han considerat en el passat l'Extraversió-Introversió com a característica principal de personalitat en sentit negatiu no sembla haver diferències significatives segons l'edat.

TAULA 8.37. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	3,409	1,136	0,640	0,589

GRÀFIC 8.33. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=755 (Adolescència n=202, Edat Adulta primerenca n=260, Edat Adulta intermitja n=192, Vellesa n=101).

8.2.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

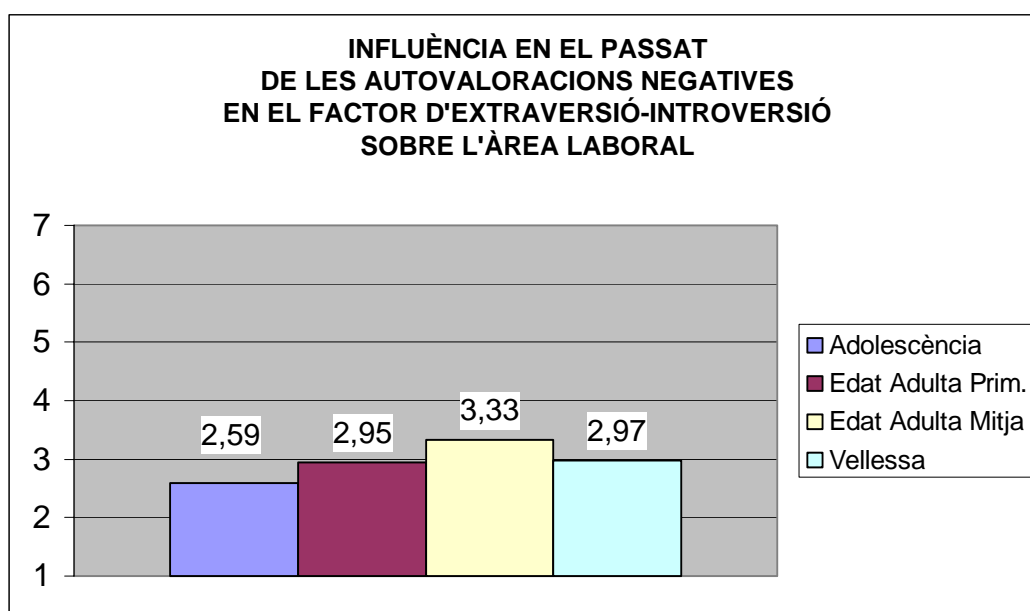
Pel que fa a les autovaloracions en l'àrea Laboral, observem només diferències significatives entre el grup d'adolescència i el grup d'edat adulta madura (amb una diferència de mitges de -0.74), és a dir, els adolescents valoren menys l'àrea laboral que el grup d'edat adulta intermitja.

Com podem veure al gràfic següent els adolescents que consideren bàsicament la seua personalitat extravertida o introvertida com a negativa valoren menys l'àrea laboral que la resta de grups, especialment del grup d'adults d'edat intermitja.

Aquest grup d'adults més madurs és el que està actualment més immers en el món Laboral i ho estava també en el passat, és curiosament el que valora aquesta Àrea Laboral de manera més negativa.

TAULA 8.38. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	53,828	17,943	5,325	0,001

GRÀFIC 8.34. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=755 (Adolescència n=202, Edat Adulta primerenca n=260, Edat Adulta intermitja n=192, Vellesa n=101).

8.2.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

En l'anàlisi de les autovaloracions de l'Àrea Econòmica novament observem diferències significatives entre el grup de subjectes adolescents i la resta dels grups. Els adolescents difereixen significativament de la resta dels tres grups, valorant molt menys la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica. La diferència de mitges del grup d'adolescència respecte el grup d'edat adulta primerenca és de $-0,35$, respecte al grup d'edat adulta mitjana és de $-0,57$ i

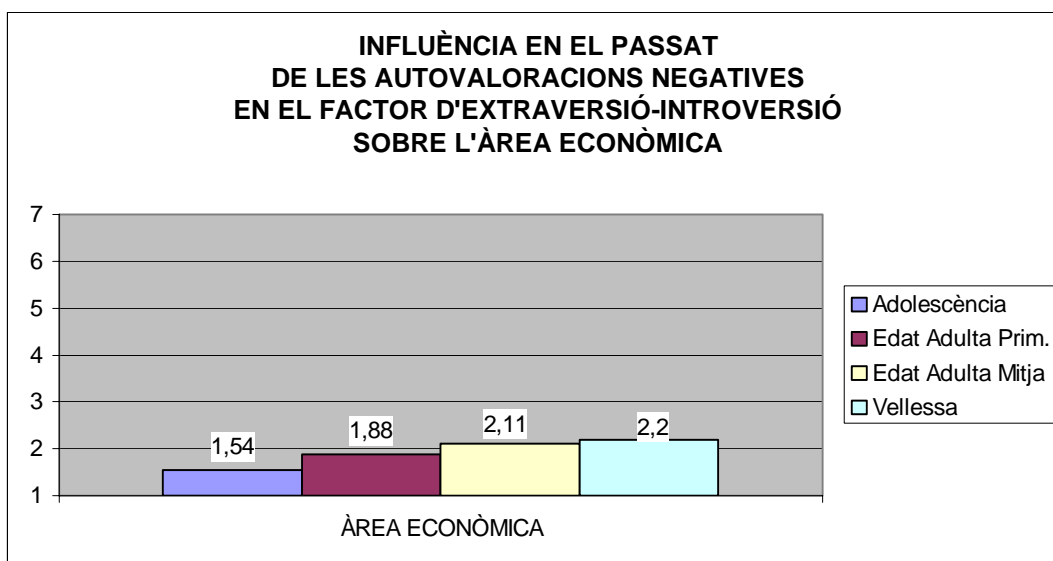
respecte el grup de vellesa, on la diferència és major és de $-0,66$. En el quadre següent queden representades aquestes diferències.

El grup de vellesa és qui més valora l'àrea econòmica, es a dir, qui considera que la seua personalitat en el passat ha influït sobre l'àrea econòmica en major mesura, seguit del grup d'edat adulta mitjana i el grup d'edat adulta primerenca.

TAULA 8.39. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	43,630	14,543	7,067	<0,0001

GRÀFIC 8.35. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=755 (Adolescència n=202, Edat Adulta primerenca n=260, Edat Adulta intermitja n=192, Vellesa n=101).

Com podem observar en tots els grups d'edat les puntuacions de valoració de la influència de la personalitat sobre l'àrea econòmica han estat molt baixes (la puntuació mitja dels quatre grups és de 1,89), si ho comparem amb les autovaloracions donades a altres àrees com la Social (amb una puntuació mitja general de 5.31), l'àrea Afectiva (amb una puntuació de 5,10) o l'àrea Personal (amb una mitja de autovaloracions de 5,50).

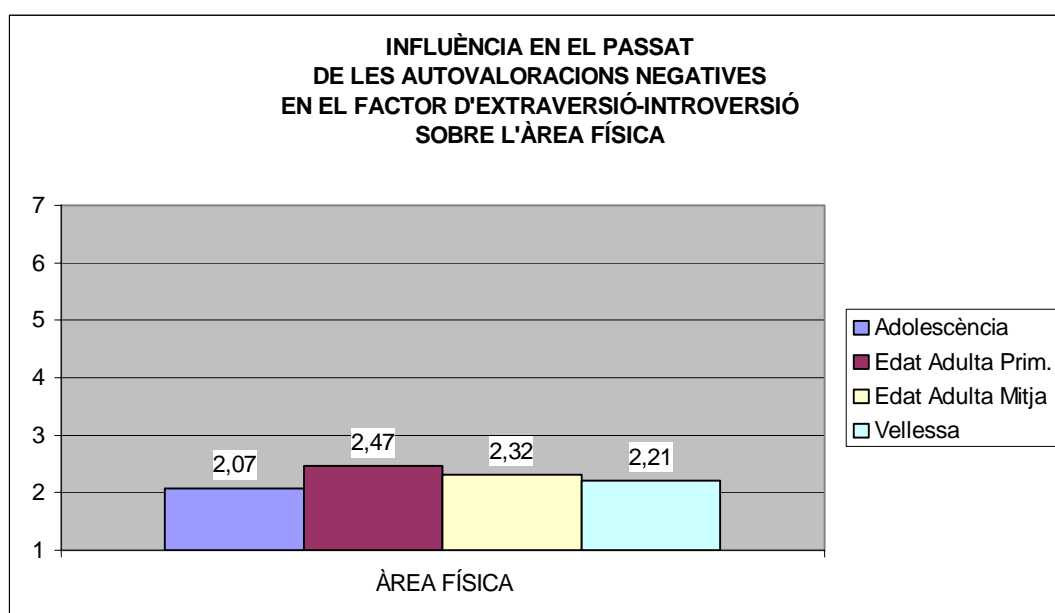
8.2.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'àrea de desenvolupament físic en aquell grup de subjectes que han valorat negativament alguns aspectes de la seua personalitat que pertanyen al factor Extraversió-Introversió.

TAULA 8.40. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Passat en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	18,659	6,220	2,043	0,106

GRÀFIC 8.36. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=755 (Adolescència n=202, Edat Adulta primera n=260, Edat Adulta intermitja n=192, Vellesa n=101).

8.2.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Considerem en aquest apartat com a mostra aquells subjectes que han considerat com a aspecte negatiu de la seua personalitat en el passat la seua Desagradabilitat, o bé la seua Agradabilitat. Curiosament al realitzar aquests anàlisis ens trobem que una gran quantitat de subjectes (305) han considerat Agradabilitat com una característica negativa de la seua personalitat front als 308 que han considerat ser desagradable com a negatiu. Aquesta dada pot ser un motiu de reflexió per analitzar en quin tipus de societat vivim en la que ser agradable pot portar a experiències negatives fins al punt de valorar-se com una característica de personalitat negativa en lloc de positiva com seria lògic.

Si considerem el factor de manera global, és a dir, Agradabilitat/Desagradabilitat en sentit negatiu, només trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Laboral ($F=9.152$) i Econòmica ($F=12.296$) amb uns nivells de significació < 0.0001 .

FACTOR 2: AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT		(Passat negatiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASNEG1S	Inter-grupos	9,297	3	3,099	1,024	,381
	Intra-grupos	1842,683	609	3,026		
	Total	1851,980	612			
PASNEG1A	Inter-grupos	11,510	3	3,837	1,379	,248
	Intra-grupos	1694,047	609	2,782		
	Total	1705,556	612			
PASNEG1P	Inter-grupos	14,520	3	4,840	2,529	,056
	Intra-grupos	1165,353	609	1,914		
	Total	1179,873	612			
PASNEG1L	Inter-grupos	100,243	3	33,414	9,512	,000
	Intra-grupos	2139,376	609	3,513		
	Total	2239,618	612			
PASNEG1E	Inter-grupos	122,928	3	40,976	12,296	,000
	Intra-grupos	2029,421	609	3,332		
	Total	2152,349	612			
PASNEG1F	Inter-grupos	15,134	3	5,045	1,653	,176
	Intra-grupos	1858,801	609	3,052		
	Total	1873,935	612			

TAULA 8.41. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal en el Passat.

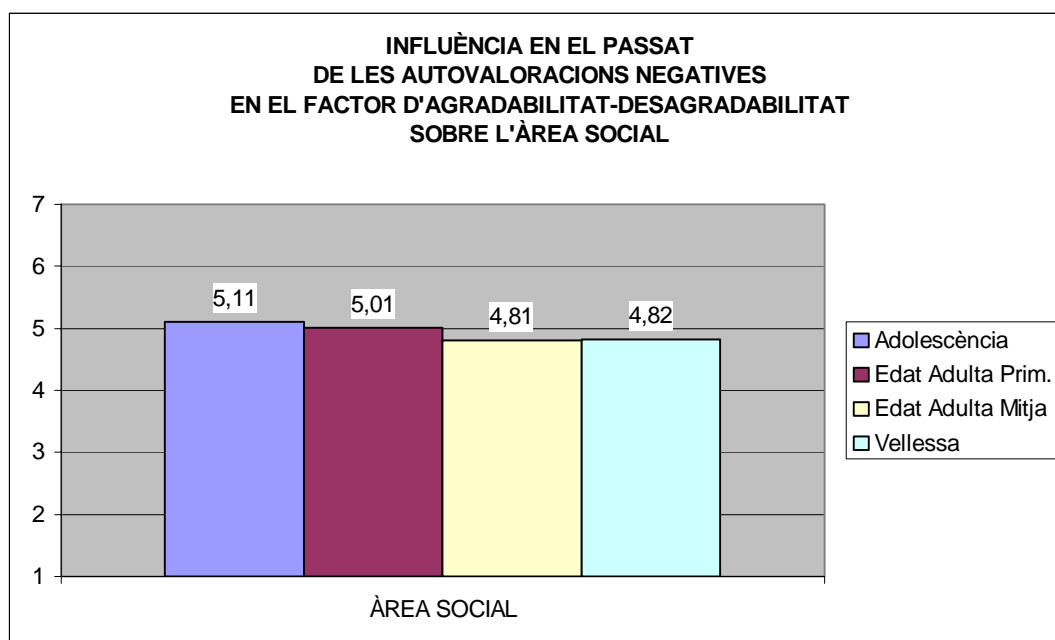
8.2.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Pel que respecta a la valoració de l'Àrea Social d'aquells subjectes que han considerat en el passat l'Agradabilitat-Desagradabilitat com a característica principal de la seua personalitat en sentit negatiu no sembla haver diferències significatives segons els grups d'edat.

TAULA 8.42 Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	9,297	3,099	1,024	0,381

GRÀFIC 8.37. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=613 (Adolescència n=169, Edat Adulta primerenca n=202, Edat Adulta intermitja n=157, Vellesa n=85).

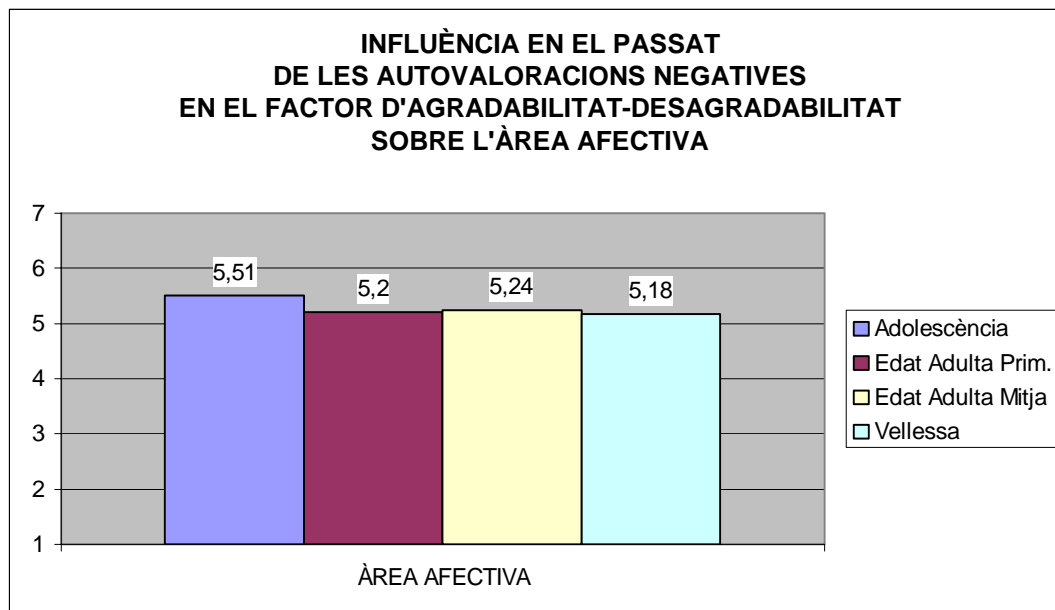
8.2.2.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en quant a la valoració de l'Àrea Afectiva en el grup de subjectes que han considerat el factor d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat com a característica negativa de la personalitat en el passat.

TAULA 8.43. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	11,510	3,837	1,379	0,248

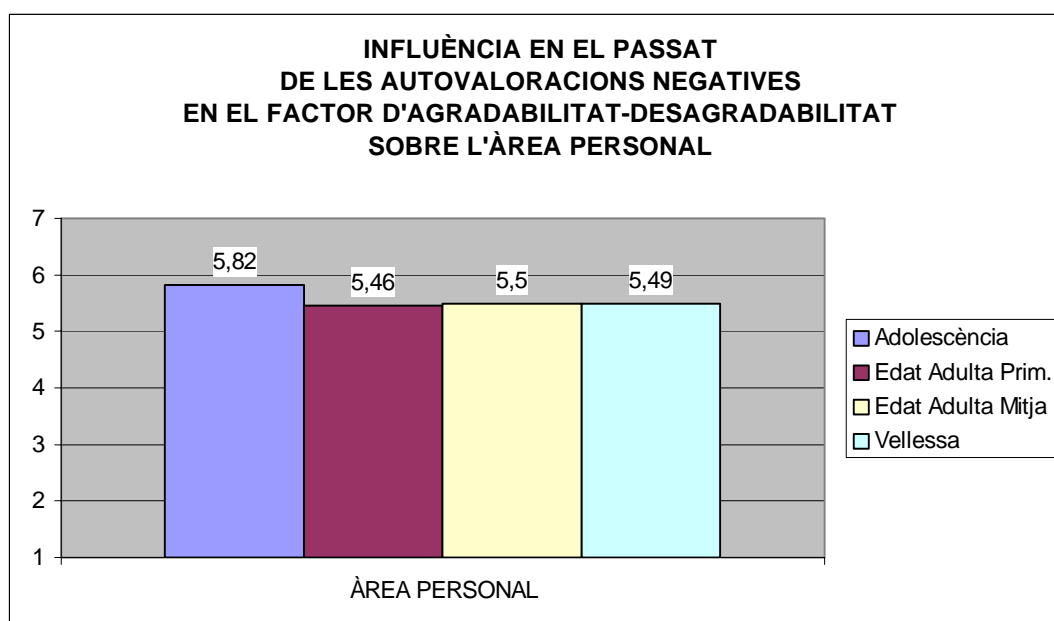
GRÀFIC 8.38. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=613 (Adolescència n=169, Edat Adulta primerenca n=202, Edat Adulta intermitja n=157, Vellesa n=85).

8.2.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No trobem diferències entre grups d'edat en la valoració de l'àrea Personal en la mostra de subjectes que han considerat com a característica negativa de personalitat algun adjectiu del Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat.

TAULA 8.44. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Passat en el Factor d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	14,520	4,840	2,529	0,056

GRÀFIC 8.39. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=613 (Adolescència n=169, Edat Adulta primerenca n=202, Edat Adulta intermitja n=157, Vellesa n=85).

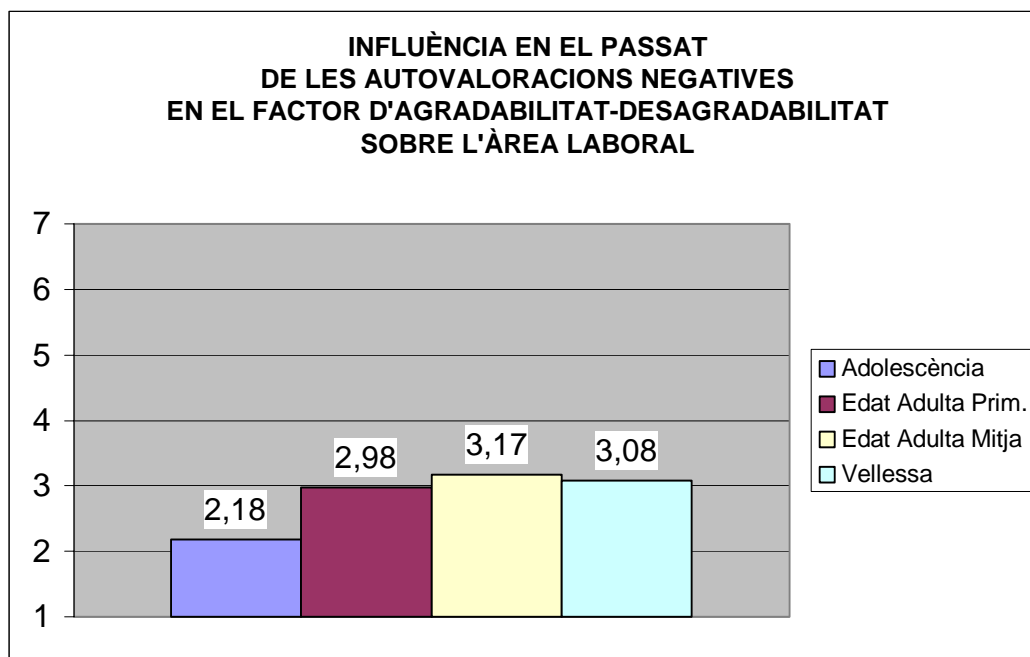
8.2.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Una vegada més, en el grup de subjectes que han considerat la Desagradabilitat (o també Agradabilitat) com la principal característica de personalitat negativa del seu passat i han valorat la influència de la seua personalitat negativa sobre l'àrea Laboral, els subjectes adolescents han manifestat autovaloracions significativament menors que la resta de grups. El grup d'edat adulta mitjana és qui més ha valorat la influència de la Agradabilitat-Desagradabilitat en sentit negatiu sobre l'àrea Laboral, seguit de la vellesa i del grup d'edat adulta primerenca.

El quadre següent ens mostra les autovaloracions mitges de cadascun dels grups d'edat en l'àrea Laboral en aquest grup de subjectes que han destacat el Factor Agradabilitat/Desagradabilitat com a característica negativa de la seua personalitat en el passat.

TAULA 8.44. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	100,243	33,414	9,512	<0,0001

GRÀFIC 8.40. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat/Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=613 (Adolescència n=169, Edat Adulta primerenca n=202, Edat Adulta intermitja n=157, Vellesa n=85).

8.2.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

Pel que respecta a l'Àrea Econòmica, on les diferències de autovaloracions entre els diferents grups d'edat també eren significatives ($F=12,296$), observem novament com els adolescents difereixen significativament de la resta dels grups respecte a la influència percebuda de la personalitat negativa sobre la seua economia en el passat.

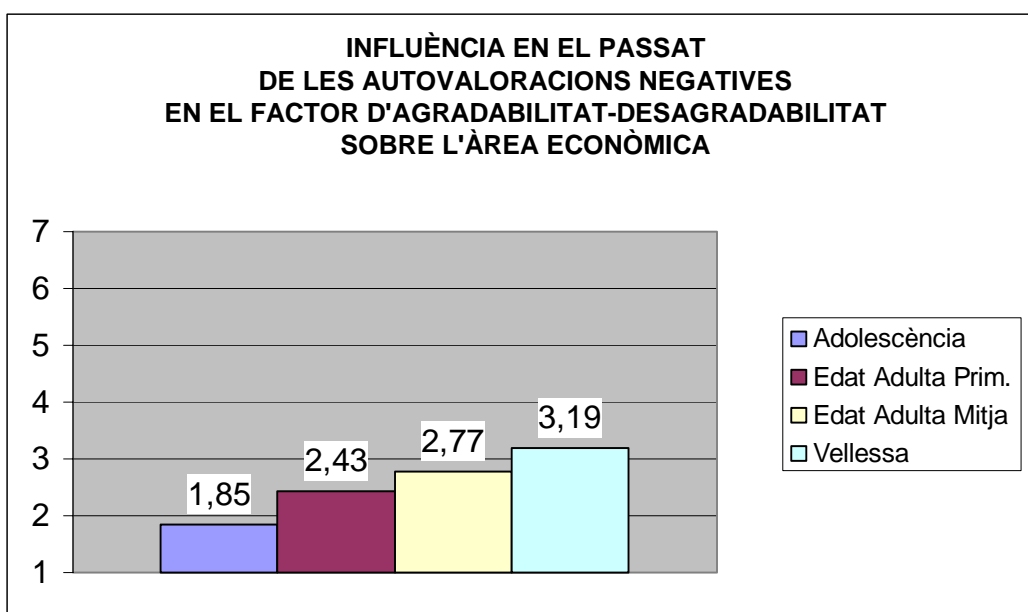
Els adolescents valoren molt menys aquesta àrea en comparació a la resta de grups. La diferència de mitges de l'adolescència respecte al grup d'edat adulta primerenca és de -0.57 , respecte al grup d'edat adulta intermitja és de -0.92 i respecte a la vellesa de -1.34 .

L'adolescència és el grup que menys valora la influència del factor Agradabilitat/Desagradabilitat en el passat sobre aquesta Àrea Econòmica, seguida del grup d'edat adulta primerenca, del d'edat adulta intermitja i de la vellesa; és a dir, trobem un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'àrea econòmica a mesura que s'incrementa l'edat, tal com podem observar al quadre següent.

TAULA 8.45. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	122,928	40,976	12,296	<0,0001

GRÀFIC 8.41. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat/Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=613 (Adolescència n=169, Edat Adulta primerenca n=202, Edat Adulta intermitja n=157, Vellesa n=85).

Les diferències més grans les podem observar entre la vellesa (amb una puntuació mitja de 3,19) i l'adolescència (amb una valoració mitja de 1,85), amb una diferència de mitges de 1,34 punts com ja hem comentat i un nivell de significació inferior al 0,0001.

També observem diferències significatives entre la vellesa i el grup d'edat adulta primerenca, amb una diferència de mitges de 0,76 i un nivell de significació de 0,003.

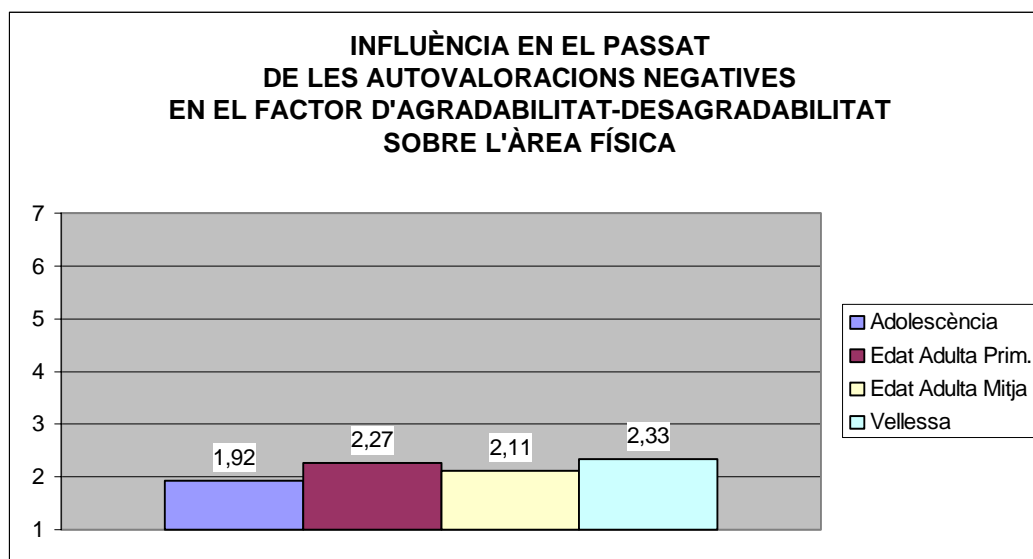
8.2.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No hi ha diferències segons l'edat en la valoració de l'àrea Física en aquest grup de subjectes que valoraren negativament la seua Agradabilitat-Desagradabilitat en el passat.

TAULA 8.46. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	15,134	5,045	1,653	0,176

GRÀFIC 8.42. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Agradabilitat/Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=613 (Adolescència n=169, Edat Adulta primerenca n=202, Edat Adulta intermitja n=157, Vellesa n=85).

* * *

8.2.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat anem a analitzar les autovaloracions en cadascuna de les àrees de Desenvolupament del subjectes que han considerat el Factor de Persistència o Falta de Persistència com a característica negativa de personalitat més destacada.

De manera global i segons l'anàlisi de Variança realitzat trobem que en aquesta mostra s'han trobat diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Social i Personal. Cal destacar especialment aquesta dada pel que fa a que suposa un canvi respecte al perfil trobat fins àrea en la resta de factors de Personalitat, on es trobaven únicament diferències significatives en les valoracions de les àrees Laboral i Econòmica, especialment. En aquest grup de subjectes que han valorat la Persistència o Falta de Persistència en sentit negatiu no trobem diferències significatives pel que respecta a les àrees Laboral i Econòmica com succeïa amb les valoracions d'altres factors de personalitat en aquestes àrees.

Com podem veure a la taula següent, respecte a l'àrea Social, s'ha obtingut en la prova F un resultat de 3,351 amb un nivell de significació de 0,01. En l'àrea Personal la prova F ens dona un resultat de 3,892 amb un nivell de significació de 0,009.

En la resta d'àrees, com ja hem comentat, no sembla haver diferències significatives en funció de l'edat.

FACTOR 3. PERSISTÈNCIA/FALTA DE PERSISTÈNCIA (Passat negatiu)						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASNEG1S	Inter-grupos	36,162	3	12,054	3,351	,019
	Intra-grupos	1003,499	279	3,597		
	Total	1039,661	282			
PASNEG1A	Inter-grupos	7,593	3	2,531	,737	,531
	Intra-grupos	957,877	279	3,433		
	Total	965,470	282			
PASNEG1P	Inter-grupos	29,355	3	9,785	3,892	,009
	Intra-grupos	701,472	279	2,514		
	Total	730,827	282			
PASNEG1L	Inter-grupos	14,141	3	4,714	1,139	,334
	Intra-grupos	1154,968	279	4,140		
	Total	1169,110	282			
PASNEG1E	Inter-grupos	17,171	3	5,724	1,522	,209
	Intra-grupos	1049,211	279	3,761		
	Total	1066,382	282			
PASNEG1F	Inter-grupos	7,084	3	2,361	,643	,588
	Intra-grupos	1024,590	279	3,672		
	Total	1031,675	282			

TAULA 8.47. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

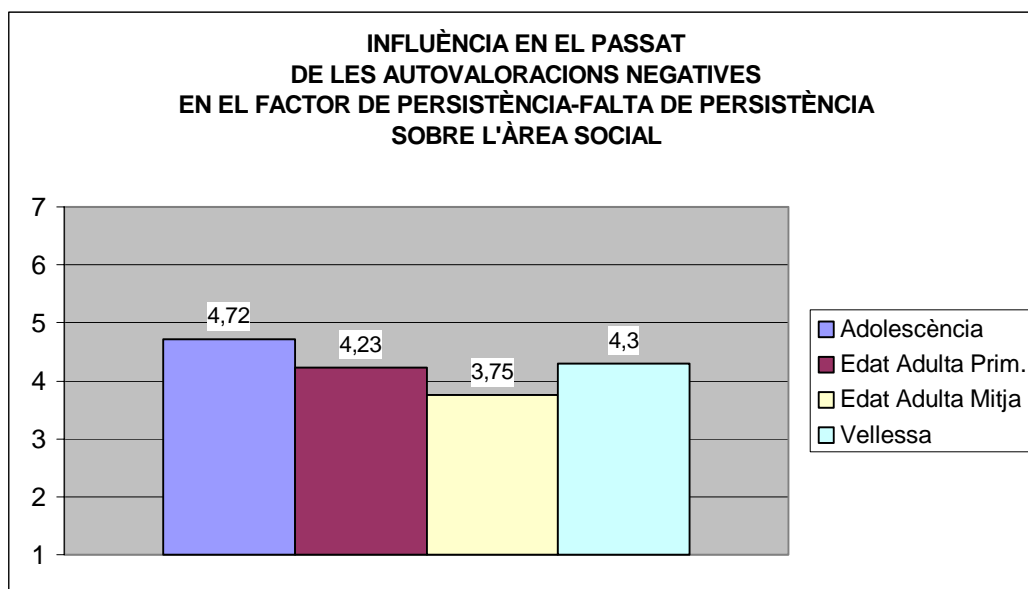
En aquesta mostra es considera el factor de Falta de Persistència com el pol negatiu més important, donat que de 283 subjectes, 241 subjectes consideren la Falta de Persistència com a característica de personalitat negativa en el passat, front als 42 que consideren la Persistència com a característica negativa. Globalment, com ja hem comentat només s'han trobat diferències en la valoració de les àrees en funció de la edat en les àrees Social i Personal.

8.2.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Com podem veure en el gràfic següent els adolescents d'aquesta mostra són els qui valoren més que la resta dels grups la influència negativa de la seua personalitat sobre l'àrea Social (amb diferències significatives només respecte al grup d'edat adulta intermitja, amb una diferència de mitges de 0,96); també el grup de vellesa supera les autovaloracions mitges dels grups d'edat adulta primerenca i mitjana encara que aquestes diferències no arriben a ser significatives.

TAULA 8.48. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	36,162	12,054	3,351	0,019

GRÀFIC 8.43. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=283 (Adolescència n=78, Edat Adulta primerenca n=101, Edat Adulta intermitja n=77, Vellesa n=27).

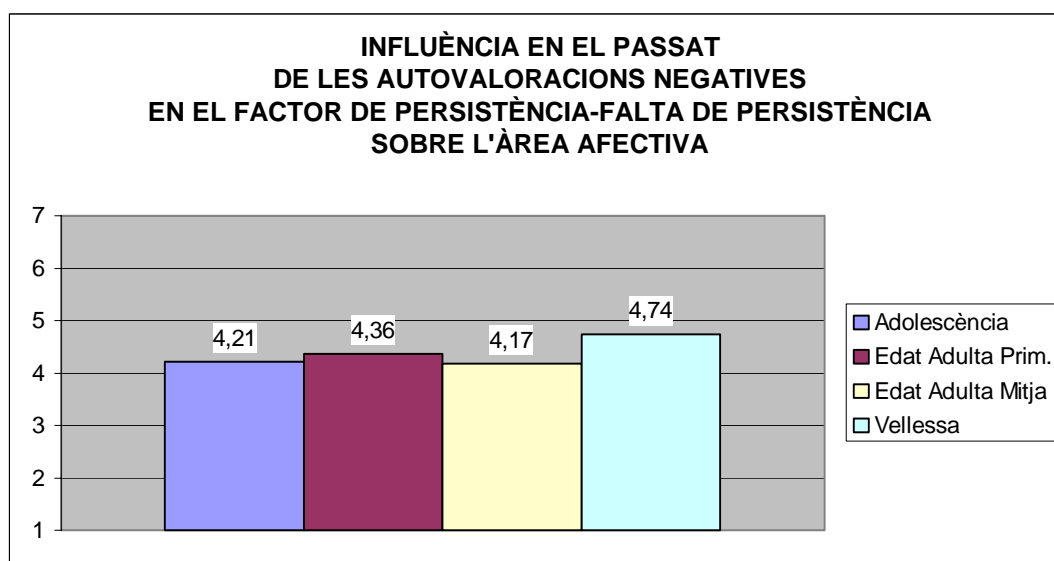
8.2.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No trobem diferències entre els diferents grups d'edat en la valoració de l'àrea Afectiva en la mostra de subjectes que han considerat com a característica negativa de personalitat algun adjectiu del Factor de Persistència-Falta de Persistència.

TAULA 8.49. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	7,593	2,531	0.737	0,531

GRÀFIC 8.44. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=283 (Adolescència n=78, Edat Adulta primerenca n=101, Edat Adulta intermitja n=77, Vellesa n=27).

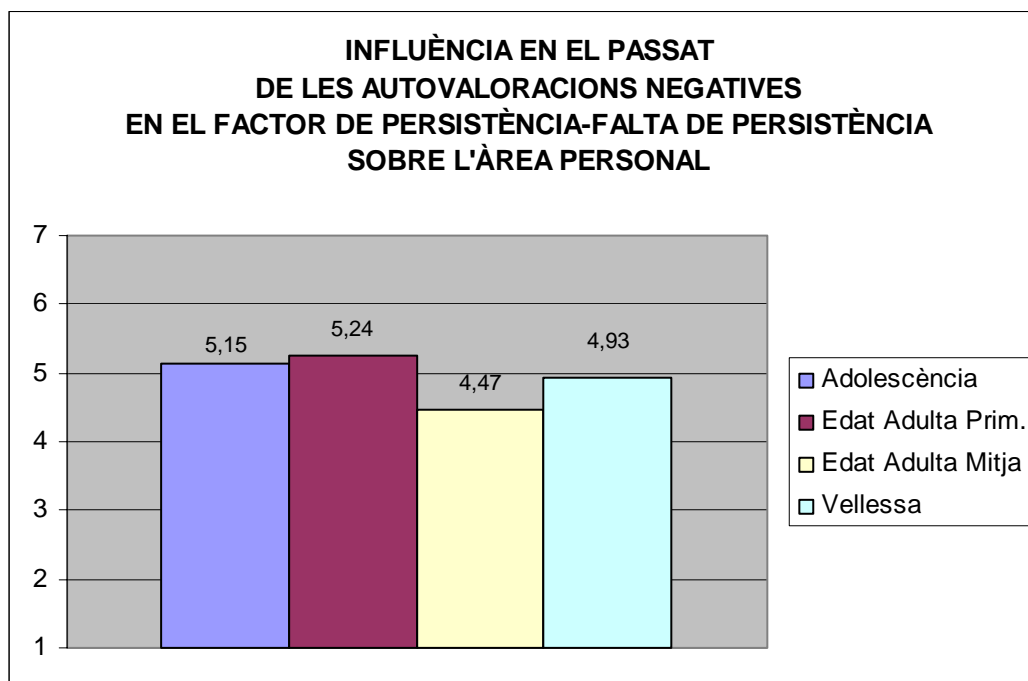
8.2.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

Respecte a l'Àrea Personal, on també sembla haver diferències entre alguns dels grups d'edat, trobem que aquestes es centren només en la diferència de les autovaloracions entre els grups d'edat adulta primerenca i d'edat adulta mitjana, amb una diferència de mitges de 0.77, com podem veure al gràfic següent.

TAULA 8.50. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	29,355	9,785	3,892	0,009

GRÀFIC 8.45. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=283 (Adolescència n=78, Edat Adulta primerenca n=101, Edat Adulta intermitja n=77, Vellesa n=27).

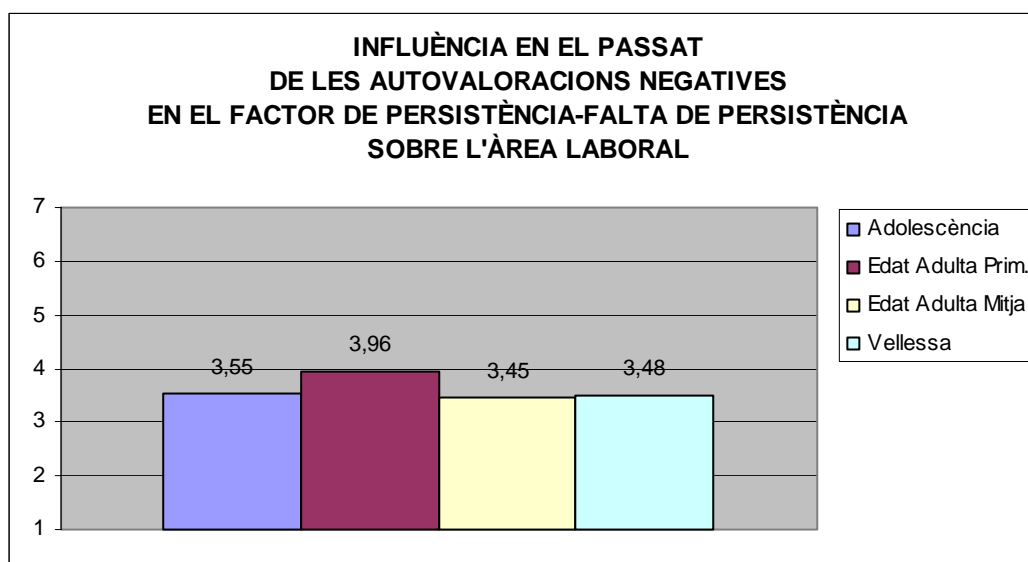
Els dos grups més joves són els qui més valoren la influència de la seua personalitat negativa en el passat sobre l'Àrea Personal, produint-se una baixada significativa pel que respecta a la valoració d'aquesta àrea en la segona meitat de la vida. Els vells, novament tornen a incrementar la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Personal encara que amb unes puntuacions més moderades.

8.2.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Pel que respecta a la valoració de l'àrea laboral en la mostra de subjectes del factor de personalitat Persistència-Falta de Persistència no trobem diferències significatives entre els diferents grups d'edat. Aquest fet és un poc sorprenent si tenim en compte que fins ara, de manera prou consistent, és precisament en esta àrea laboral, com en l'àrea econòmica on s'han trobat més diferències entre grups segons l'edat en qualsevol dels factors de personalitat analitzats fins ara (factor Extraversió-Introvertió i factor d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat).

TAULA 8.51. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	14,141	4,714	1,139	0,334

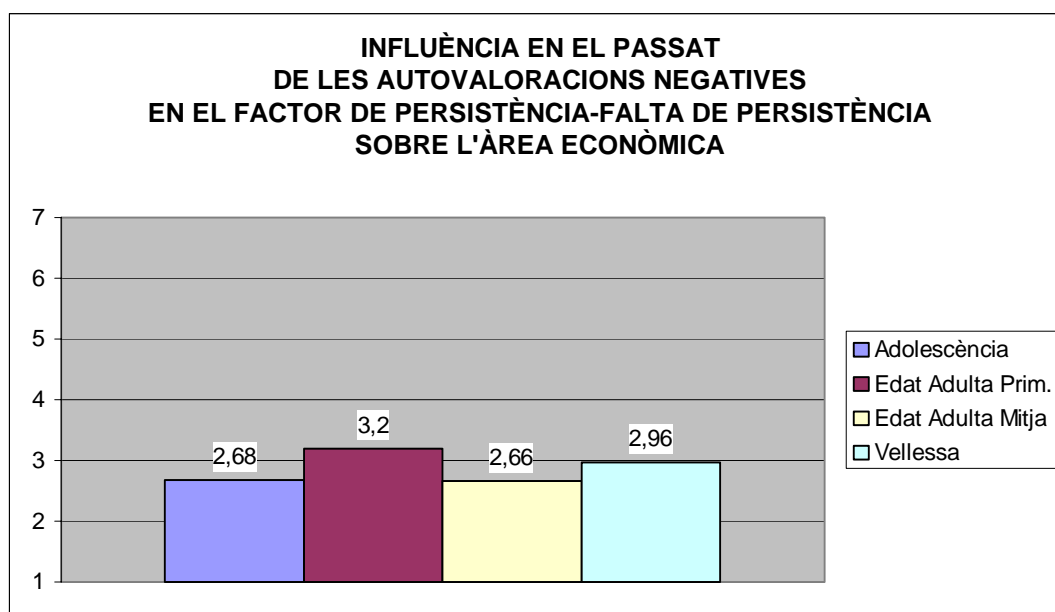
GRÀFIC 8.46. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=283 (Adolescència n=78, Edat Adulta primerenca n=101, Edat Adulta intermitja n=77, Vellesa n=27).

8.2.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

No s'observen diferències segons l'edat en la valoració de l'àrea econòmica en esta mostra de subjectes que han valorat la persistència o més bé la falta de persistència en sentit negatiu.

TAULA 8.52. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	17,171	5,724	1,522	0,209

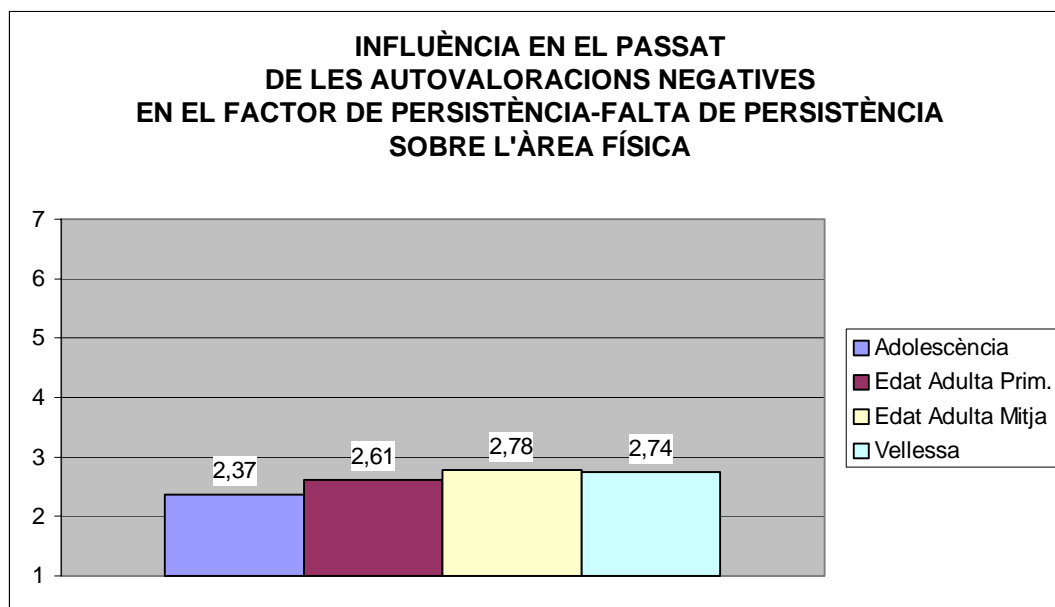
GRÀFIC 8.47. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=283 (Adolescència n=78, Edat Adulta primerenca n=101, Edat Adulta intermitja n=77, Vellesa n=27).

8.2.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

Tampoc hi ha diferències en funció de l'edat pel que respecta a la valoració de la influència negativa de la personalitat persistent-poc persistent sobre l'àrea Física. Tots els subjectes que fonamentalment es caracteritzen per aquest factor de Personalitat valoren l'àrea Física de manera semblant, sense que s'aprecien diferències significatives segons l'edat.

TAULA 8.53. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	7,084	2,361	0,643	0,588

GRÀFIC 8.48. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=283 (Adolescència n=78, Edat Adulta primerenca n=101, Edat Adulta intermitja n=77, Vellesa n=27).

8.2.4. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest punt tenim en compte les respostes d'aquells subjectes que han considerat com a característica negativa més ressaltada de la seua personalitat algun adjectiu que pertany al factor d'Estabilitat-Inestabilitat emocional. Evidentment, en aquest cas, la Inestabilitat es considera majoritàriament el pol negatiu del factor segons la distribució de la mostra (860 subjectes han considerat la inestabilitat com a característica negativa més important del seu passat, tanmateix hi ha un reduït nombre de casos que consideren la seua Estabilitat com a negativa (21 subjectes).

Pel que observem al quadre següent, on s'expressen els resultats de l'Anàlisi de Variança efectuat amb aquesta mostra de subjectes del factor Estabilitat-Inestabilitat com a característica de personalitat negativa, hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Laboral i Econòmica, diferències que analitzarem a continuació.

FACTOR 3. ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL (Passat negatiu)						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASNEG1S	Inter-grupos	26,870	3	8,957	2,820	,038
	Intra-grupos	2785,216	877	3,176		
	Total	2812,086	880			
PASNEG1A	Inter-grupos	3,706	3	1,235	,431	,731
	Intra-grupos	2512,340	877	2,865		
	Total	2516,045	880			
PASNEG1P	Inter-grupos	7,106	3	2,369	1,240	,294
	Intra-grupos	1675,019	877	1,910		
	Total	1682,125	880			
PASNEG1L	Inter-grupos	36,769	3	12,256	3,306	,020
	Intra-grupos	3251,723	877	3,708		
	Total	3288,493	880			
PASNEG1E	Inter-grupos	49,889	3	16,630	7,488	,000
	Intra-grupos	1947,562	877	2,221		
	Total	1997,451	880			
PASNEG1F	Inter-grupos	6,217	3	2,072	,474	,700
	Intra-grupos	3832,946	877	4,371		
	Total	3839,162	880			

TAULA 8.54. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional/Inestabilitat respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal en el Passat.

8.2.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

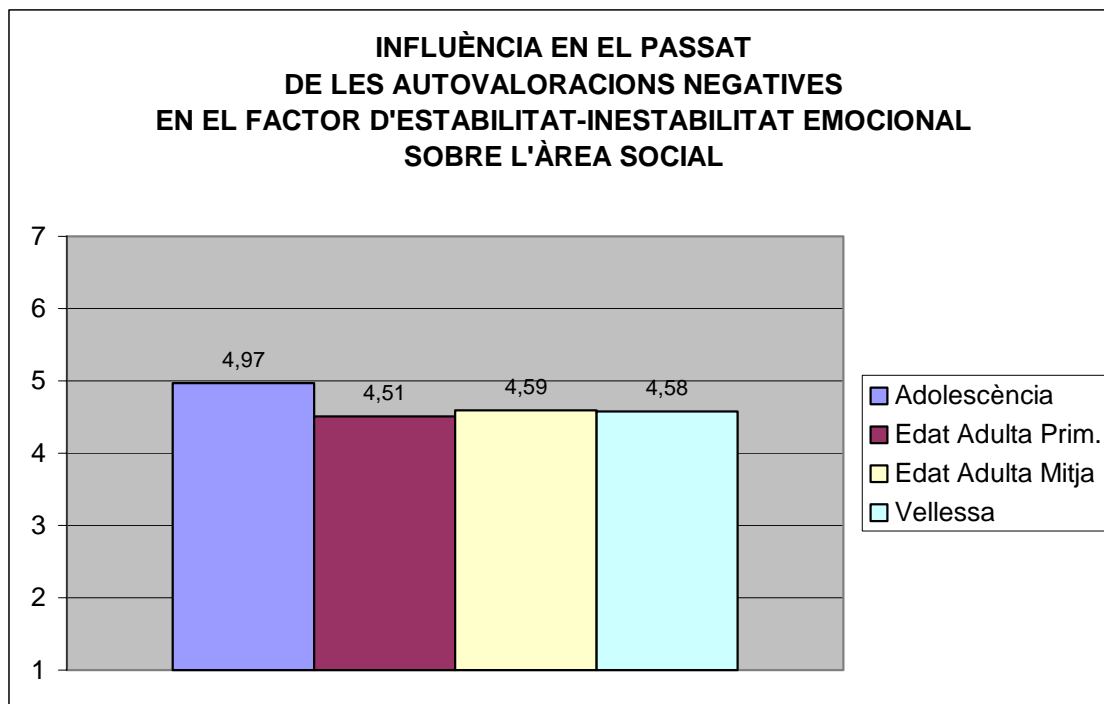
Pel que respecta a l'Àrea Social l'Anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova $F= 2,820$ amb un nivell de significació de 0,03.

Si analitzem les diferències de mitges mitjançant les proves *c i t* de Cruet, trobem que l'única diferència de mitges significativa en aquesta àrea es troba entre el grup d'Adolescència i el grup d'Edat Adulta primerenca, amb una diferència de mitges de 0.46; és a dir, els adolescents valoren significativament més que els d'edat adulta primerenca la influència de la seua personalitat fonamentalment inestable sobre l'àrea social. La diferència de mitges del grup d'adolescència respecte al grup d'edat adulta mitjana és de 0.38 i respecte a la vellesa de 0.39, diferències que no arriben a ser estadísticament significatives.

Segons aquestes dades, i tal com podem veure al gràfic següent, els adolescents valoren molt més la influència en el passat de la seua personalitat negativa, de la seua inestabilitat emocional, sobre l'àrea Social que la resta dels grups d'edat, especialment que el grup que li segueix en edat, l'edat adulta primerenca. Encara que la diferència respecte als grups d'edat adulta mitjana i vellesa, no arriben a ser estadísticament significatives, també s'aprecia la mateixa relació, per la qual cosa podem concloure que per als adolescents la importància de l'àrea Social és major, és més valorada i conseqüentment la personalitat del subjecte afecta a la valoració d'aquesta àrea en major mesura que en la resta de grups.

TAULA 8.55. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	26,87	8,957	2,82	<0,0001

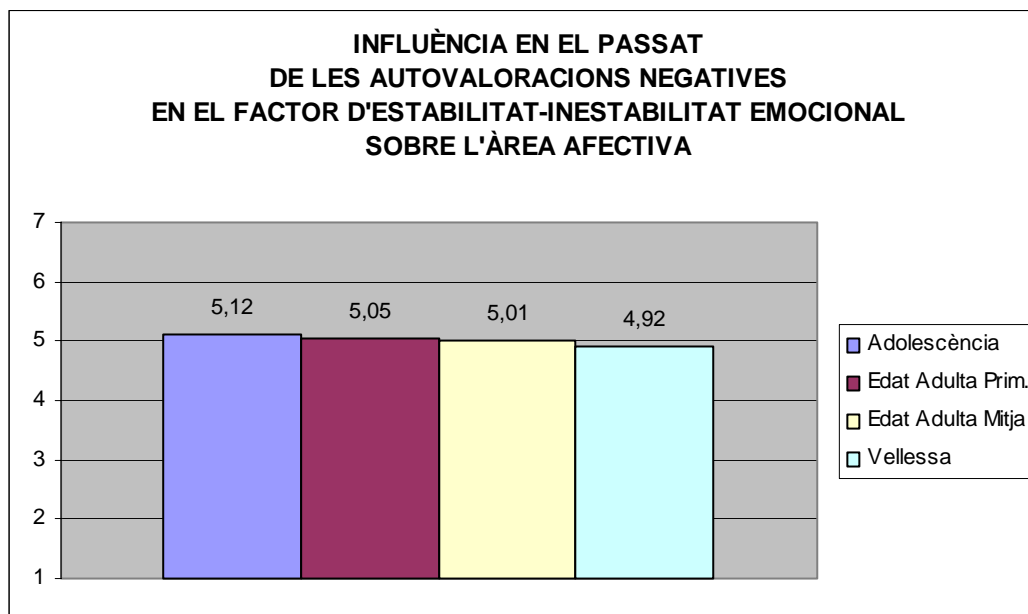
GRÀFIC 8.49. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=881 (Adolescència n=187, Edat Adulta primerenca n=320, Edat Adulta intermitja n=232, Vellesa n=142).

8.2.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

Segons les Anàlisis de Variança realitzats no existeixen diferències significatives segons l'edat en quant a la valoració de l'àrea Afectiva. No hi han diferències significatives entre les valoracions dels diferents grups d'edat; és a dir, tots els grups d'edat d'aquells subjectes que han considerat en el passat tindre característiques negatives de personalitat que es poden incloure en el factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional valoren d'una manera molt semblant la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Afectiva.

TAULA 8.56. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	3,706	1,235	0,431	0,731

GRÀFIC 8.50. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=881 (Adolescència n=187, Edat Adulta primerenca n=320, Edat Adulta intermitja n=232, Vellesa n=142).

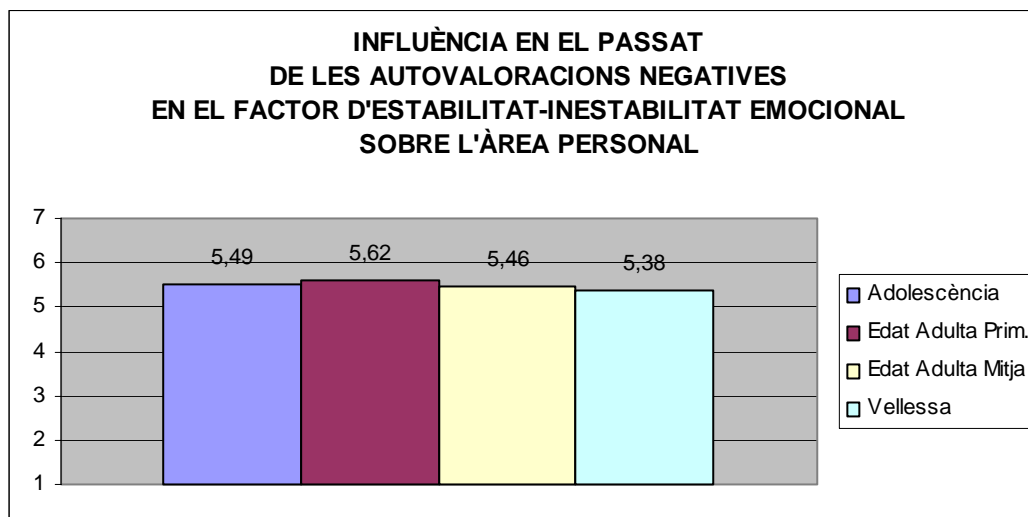
8.2.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No existeixen diferències significatives segons l'edat en quant a la valoració de l'Àrea Personal. No hi han diferències significatives entre les valoracions dels diferents grups d'edat, tots els grups d'edat d'aquells subjectes que han considerat negativament la seua personalitat fonamentalment inestable emocionalment valoren d'una manera molt semblant la influència de la seua personalitat sobre l'àrea afectiva.

TAULA 8.57. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	7,106	2,369	1,240	0,294

GRÀFIC 8.51. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=881 (Adolescència n=187, Edat Adulta primerenca n=320, Edat Adulta intermitja n=232, Vellesa n=142).

8.2.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

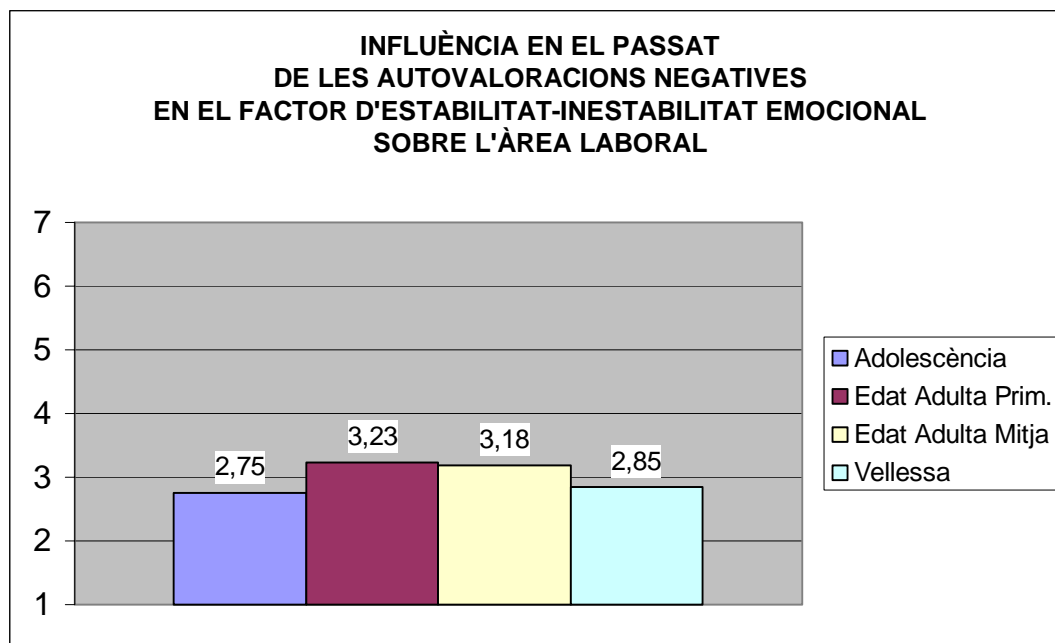
Pel que respecta a l'Àrea Laboral l'Anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova F de 3,306 amb un nivell de significació de 0,02.

Les diferències de mitges més significativa es troben entre el grup d'adolescència i el d'edat adulta primerenca, amb una diferència de mitges de -0,48. Els adolescents inestables valoren menys que el grup que li segueix en edat, el grup d'edat adulta primerenca (de 23 a 45 anys) la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Laboral. No hi ha diferències significatives respecte a la resta de grups. No obstant això, s'aprecia com en el grup de vellesa torna a baixar la valoració de l'àrea Laboral.

TAULA 8.58. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	36,769	12,256	3,306	0,020

GRÀFIC 8.52. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=881 (Adolescència n=187, Edat Adulta primerenca n=320, Edat Adulta intermitja n=232, Vellesa n=142).

8.2.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

Respecte a l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre el grup d'adolescència i els grups d'edat adulta primerenca i mitjana, amb una diferència de mitges de -0.48 i -0.57 respectivament; és a dir, els adolescents valoren molt menys la influència de la seua personalitat inestable sobre l'àrea econòmica que els dos grups d'edat adulta.

Resulta semblant la valoració de l'àrea econòmica entre els adolescents i els vells.

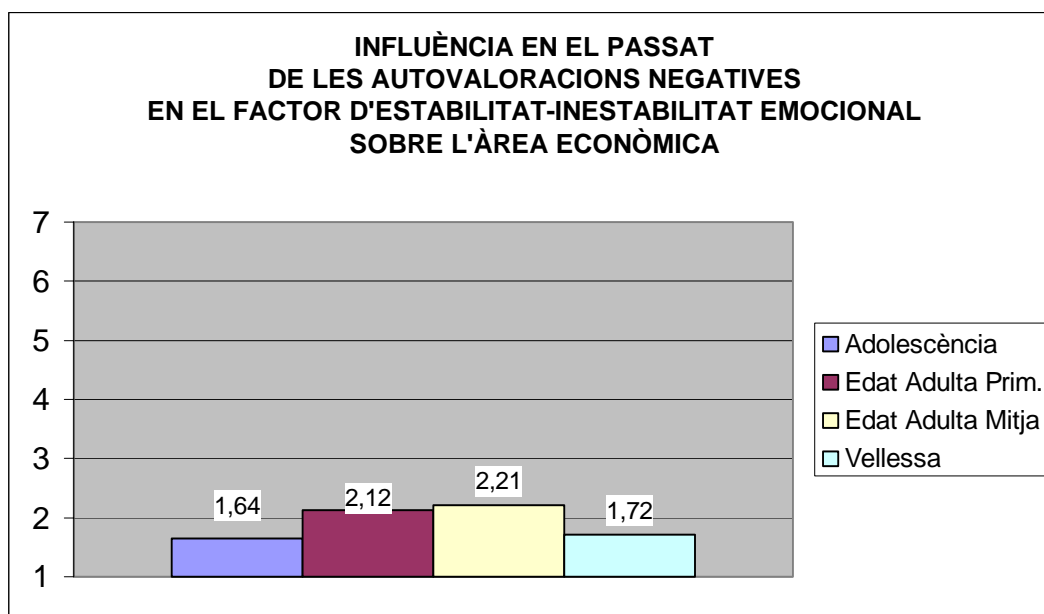
El grup de vellesa, així mateix difereix també dels dos grups d'edat adulta, amb una diferència de mitges de la vellesa respecte a l'edat primerenca de -0.40 i respecte al grup d'edat adulta intermitja de -0.49.

Tal com veiem en el gràfic següent, els dos grups d'edat adulta són els qui més valoren la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Econòmica negativament. Les autovaloracions d'adolescents i vells són significativament menors.

TAULA 8.59. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	49,889	16,630	7,488	<0,0001

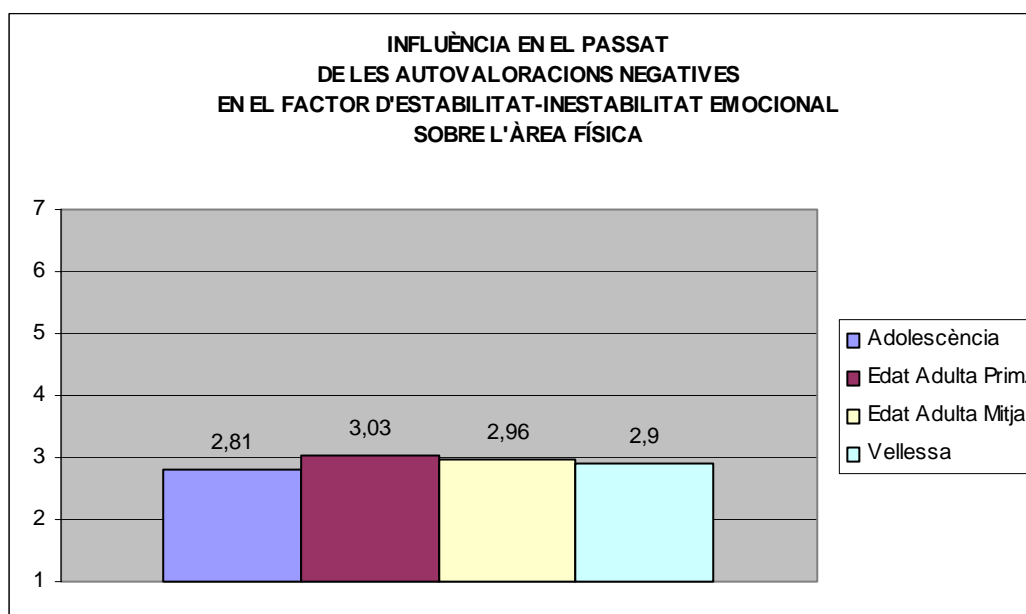
GRÀFIC 8.53. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=881 (Adolescència n=187, Edat Adulta primerenca n=320, Edat Adulta intermitja n=232, Vellesa n=142).

8.2.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

Pel que respecta a les valoracions de l'àrea Física per part dels subjectes d'aquesta mostra amb una personalitat que ells autoavaluaren com negativa segons alguna característica del Factor Estabilitat-Inestabilitat Emocional, no s'observen diferències significatives segons l'edat.

TAULA 8.60. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	6,217	2,072	0,474	0,700

GRÀFIC 8.54. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N= 881 (Adolescència n=187, Edat Adulta primerenca n=320, Edat Adulta intermitja n=232, Vellesa n=142).

* * *

8.2.5. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Finalment analitzarem la mostra de subjectes que han considerat l'Obertura a l'experiència o més bé la Falta d'obertura a l'experiència com una característica de personalitat negativa en el passat, així com la influència que aquests subjectes pensen que ha tingut la seua personalitat sobre les àrees de desenvolupament.

Encara que sembla que el pol negatiu d'aquest factor siga la Falta d'obertura, amb un total de 182 subjectes que han considerat aquest aspecte negativament, també són nombrosos els subjectes que han considerat l'Obertura a l'experiència com una característica de personalitat negativa, un total de 86 subjectes consideren que ser oberts a l'experiència en el passat ha estat una experiència negativa.

FACTOR 3. OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA (Passat negatiu)						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASNEG1S	Inter-grupos	4,318	3	1,439	,475	,700
	Intra-grupos	800,619	264	3,033		
	Total	804,937	267			
PASNEG1A	Inter-grupos	14,991	3	4,997	1,419	,238
	Intra-grupos	929,766	264	3,522		
	Total	944,757	267			
PASNEG1P	Inter-grupos	2,642	3	,881	,415	,742
	Intra-grupos	560,015	264	2,121		
	Total	562,657	267			
PASNEG1L	Inter-grupos	23,937	3	7,979	1,784	,151
	Intra-grupos	1180,582	264	4,472		
	Total	1204,519	267			
PASNEG1E	Inter-grupos	35,641	3	11,880	3,033	,030
	Intra-grupos	1033,927	264	3,916		
	Total	1069,567	267			
PASNEG1F	Inter-grupos	,180	3	5,985E-02	,018	,997
	Intra-grupos	885,235	264	3,353		
	Total	885,414	267			

TAULA 8.61. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal.

Com podem comprovar en la taula anterior, on es mostren els resultats de les Anàlisis de Variança, en aquest grup de subjectes oberts o tancats a l'experiència que consideraren en el passat negativament la seua personalitat, només apareixen diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Econòmica, amb un nivell de significació de 0,03, donant com a resultat una $F=3,033$.

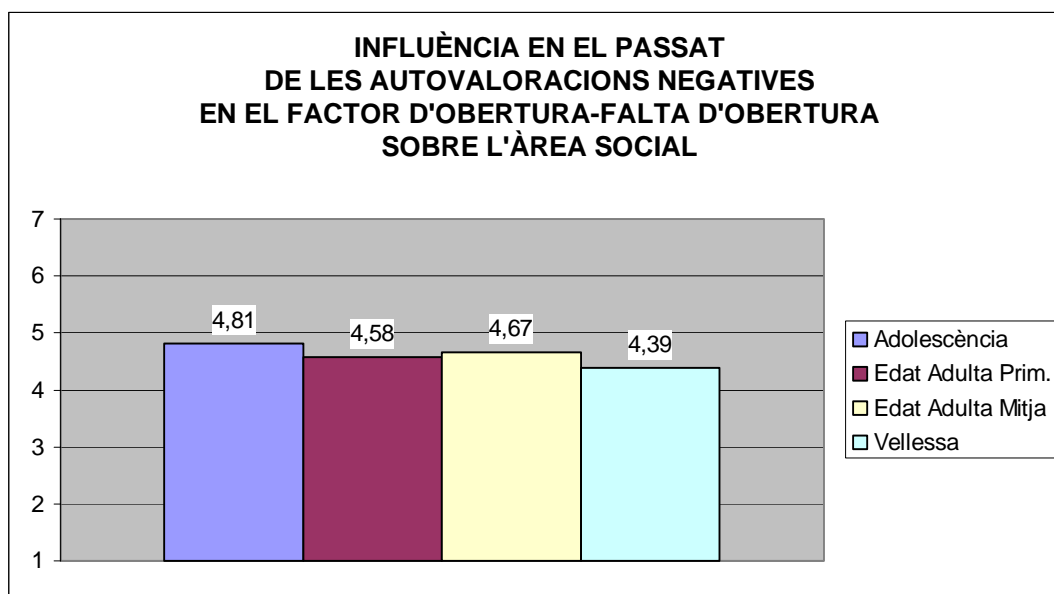
8.2.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

En l'Àrea Social no apareixen diferències significatives respecte a les valoracions en esta àrea entre els diferents grups d'edat. Així, doncs, tots els grups de d'edat valoren de manera semblant la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea.

TAULA 8.62. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	4,318	1,439	0,475	0,700

GRÀFIC 8.55. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=268 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=96, Edat Adulta intermitja n=83, Vellesa n=41).

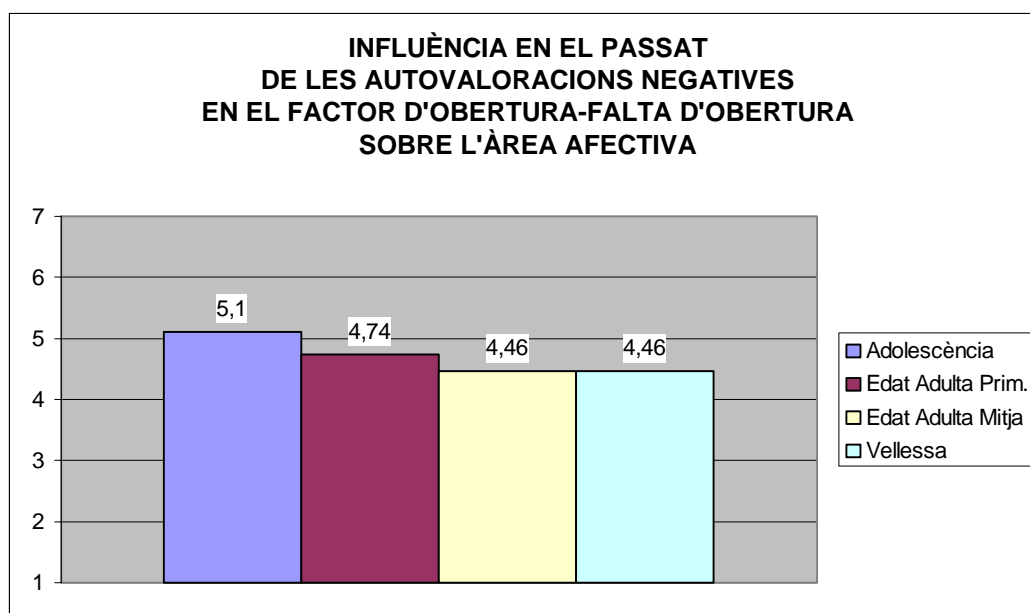
8.2.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

Segons les anàlisis de variança realitzats no existeixen diferències significatives segons l'edat en quant a la valoració de l'Àrea Afectiva.

No hi han diferències significatives entre les valoracions dels diferents grups d'edat; és a dir, tots els grups d'edat d'aquells subjectes que han considerat en el passat tindre característiques negatives de personalitat del Factor d'Obertura-Falta d'obertura a L'Experiència valoren d'una manera molt semblant la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Afectiva.

TAULA 8.63. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	14,991	4,997	1,419	0,238

GRÀFIC 8.56. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=268 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=96, Edat Adulta intermitja n=83, Vellesa n=41).

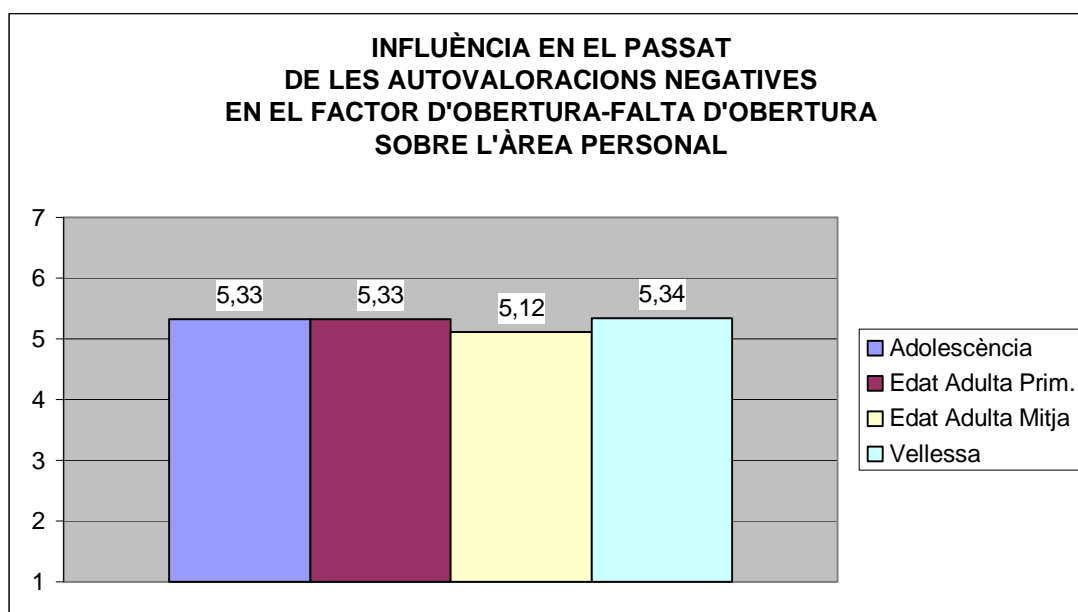
8.2.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No hi ha diferències segons l'edat en la valoració de l'Àrea Personal per part d'aquells subjectes que consideren que van tindre en el passat una personalitat on predominava l'Obertura o la Falta d'Obertura a l'Experiència.

TAULA 8.64. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	2,642	0,881	0,415	0,742

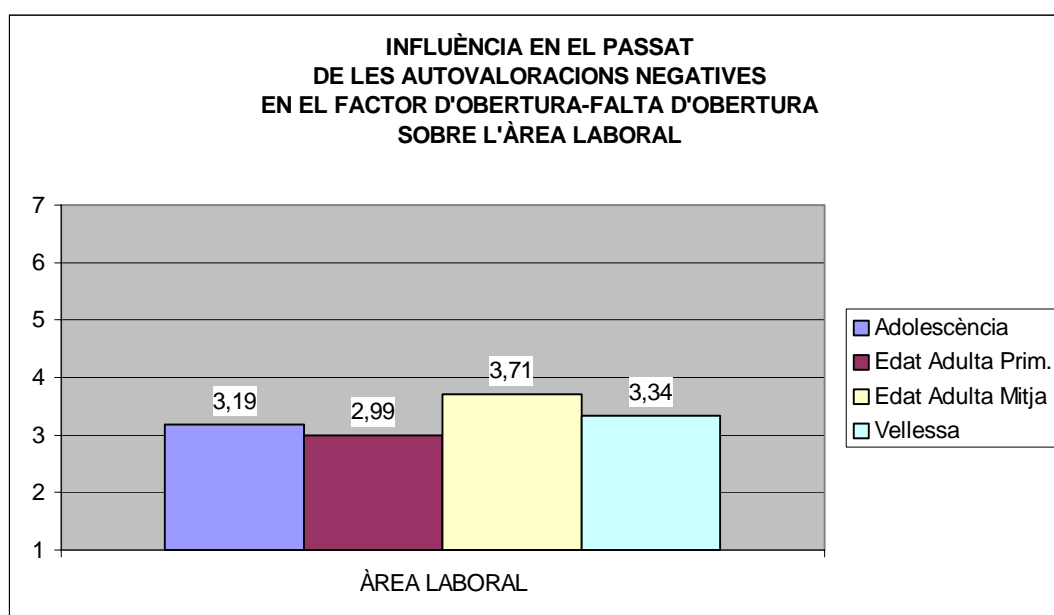
GRÀFIC 8.57. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=268 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=96, Edat Adulta intermitja n=83, Vellesa n=41).

8.2.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Pel que respecta a la valoració de l'Àrea Laboral per part d'aquells subjectes que manifestaven haver tingut una personalitat poc oberta a l'experiència o oberta a l'experiència però que ser així ho consideraren com una característica negativa, trobem que tots els grups d'edat valoren de manera semblant aquesta àrea, no trobem diferències significatives entre els grups.

TAULA 8.65. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	23,937	7,979	1,784	0,151

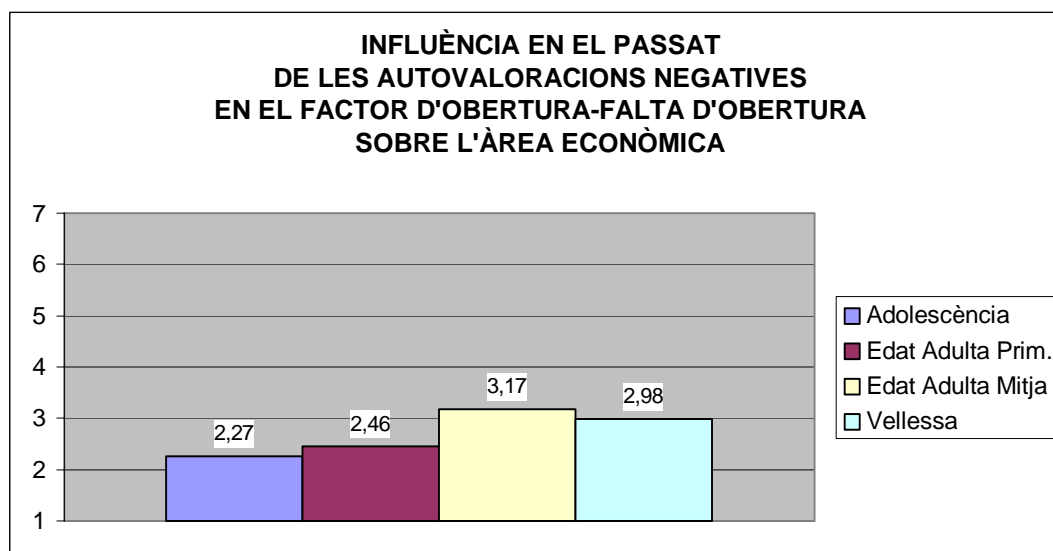
GRÀFIC 8.58. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=268 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=96, Edat Adulta intermitja n=83, Vellesa n=41).

8.2.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

En l'Àrea Econòmica, l'única àrea en la que sembla haver diferències significatives segons l'edat en esta mostra de subjectes que consideren l'obertura o la falta d'obertura com a característica de personalitat negativa, trobem que aquestes diferències es trobem bàsicament entre les autovaloracions dels subjectes adolescents i les del grup d'edat adulta mitjana, amb una diferència de mitges de -0,90. Els subjectes adolescents valoren significativament menys que els d'edat adulta mitjana la influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Econòmica.

TAULA 8.66. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	35,641	11,880	3,033	0,030

GRÀFIC 8.59. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=268 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=96, Edat Adulta intermitja n=83, Vellesa n=41).

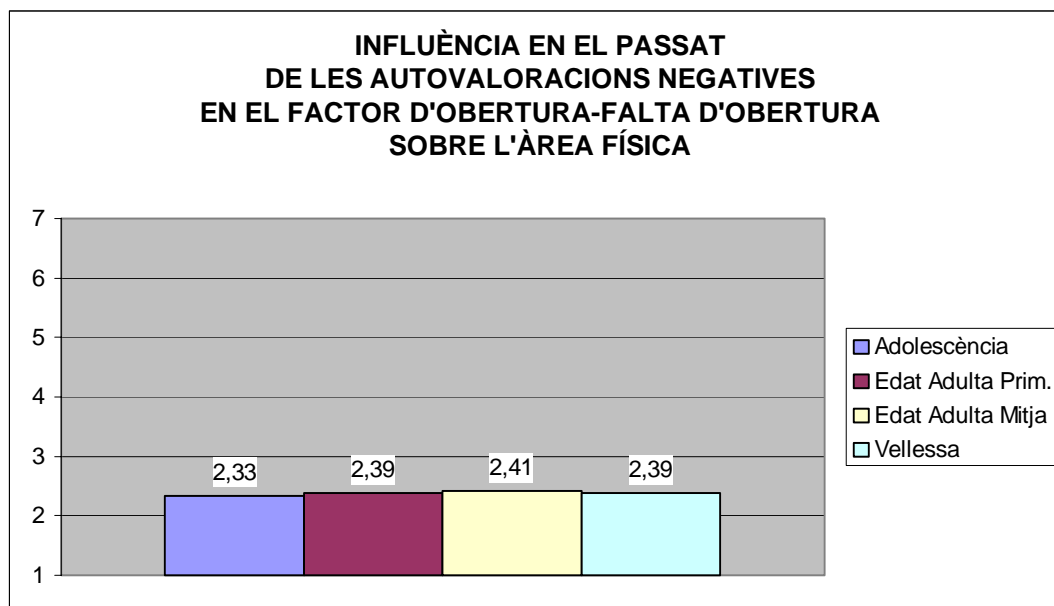
La diferència de mitges de l'adolescència respecte el grup de vellesa també és elevada (-0,70) encara que les proves *c* i *t* de Dunnett no han considerat la diferència significativa estadísticament. Així mateix la diferència de mitges entre el grup d'edat adulta primerenca i el d'edat adulta mitjana és de -0,71, sense ser significativa esta diferència estadísticament.

8.2.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No hi ha diferències en la valoració de l'àrea Física entre els diferents grups d'edat en esta mostra de subjectes que han valorat en el passat l'Obertura o la Falta d'Obertura de forma negativa.

TAULA 8.67. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	0,180	0,005985	0,018	0,997

GRÀFIC 8.60. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=268 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=96, Edat Adulta intermitja n=83, Vellesa n=41).

8.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES O NEGATIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Globalment, la primera observació que cal destacar és l'existència d'un patró comú que es repeteix en l'anàlisi de les autovaloracions positives de la personalitat; en cadascun dels cinc factors positius de personalitat analitzats es trobem diferències significatives entre els diferents grups d'edat només en les autovaloracions de les àrees Laboral, Econòmica i Física. Només en el factor d'Obertura a l'Experiència es troben a més a més diferències significatives en l'Àrea Social. No es troba cap diferència significativa entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat pel que respecta a les àrees Afectiva i Personal en cap dels cinc Grans Factors.

Pel que respecta a l'anàlisi dels factors negatius de personalitat, el patró és més irregular que en la valoració dels aspectes positius. L'Àrea Social és valorada diferentment segons l'edat en els factors d'Extraversió-Introversió, Persistència-Falta de Persistència i Estabilitat-Inestabilitat Emocional. No hi ha diferències segons l'edat en els factors Agradabilitat-Desagradabilitat i Obertura-Falta d'Obertura en la valoració de l'Àrea Social. No apareix cap diferència en funció de l'edat en les autovaloracions de l'àrea Afectiva en cap dels Cinc Grans Factors de Personalitat. Només apareixen diferències en la valoració de l'àrea Personal en el factor de Falta de Persistència. S'observen diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'àrea Laboral en tres dels factors (Extraversió-Introversió, Agradabilitat-Desagradabilitat i Estabilitat-Inestabilitat Emocional) i de l'Àrea Econòmica en quatre (Extraversió-Introversió, Agradabilitat-Desagradabilitat, Estabilitat-Inestabilitat i Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència).

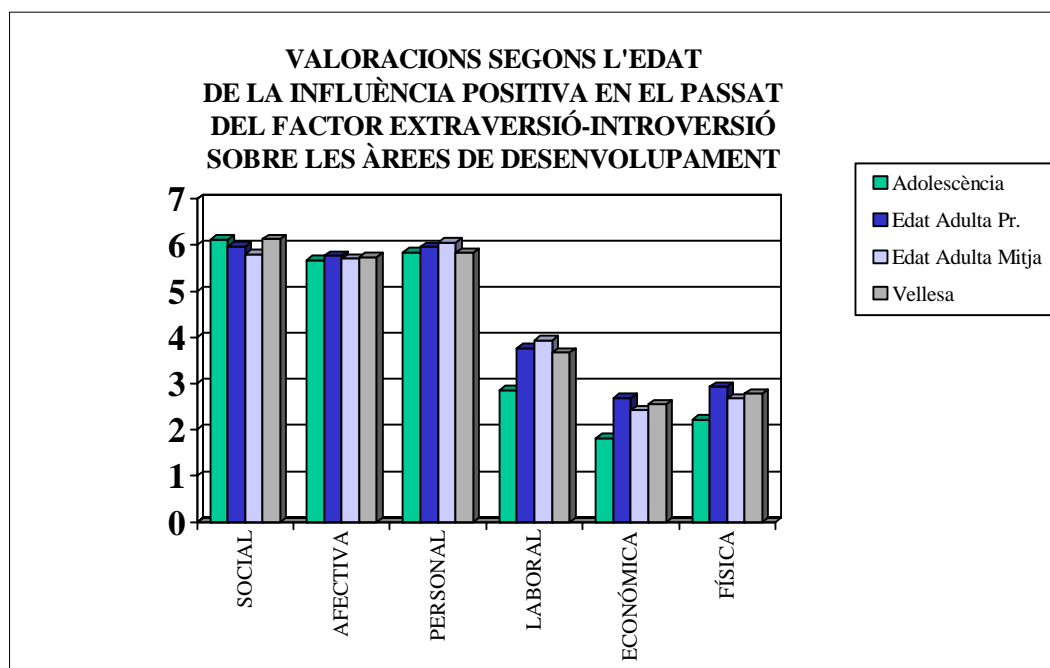
* * *

8.3.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

8.3.1.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ.

Tal com hem pogut comprovar en les anàlisis corresponents a cadascuna de les àrees de desenvolupament valorades pels subjectes del Factor Extraversió-Introversió, existeixen diferències significatives segons l'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física. Els adolescents valoren d'una manera significativament menor que la resta dels grups d'edat les àrees Laboral, Econòmica i Física.

Respecte a l'Àrea Laboral estes diferències arriben a ser estadísticament significatives en el cas de la diferència de l'adolescència respecte als dos grups de subjectes d'edat adulta, la qual cosa confirma la nostra hipòtesis núm. 5 en la que pressuposàvem que els dos grups d'edat adulta primerenca i intermitja valoraven més que la resta dels grups l'Àrea Laboral.

GRÀFIC 8.61. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en les àrees de desenvolupament; n= 501 (Adolescència n=159, Edat Adulta primerenca n=192, Edat Adulta intermitja n=110, Vellesa n=40).

En quant a la valoració de l'Àrea Econòmica apareixen diferències entre adolescents i els altres tres grups d'edat pel que respecta a la valoració de la influència de la personalitat sobre aquesta àrea; els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica, amb una diferència significativa respecte als altres tres grups d'edat.

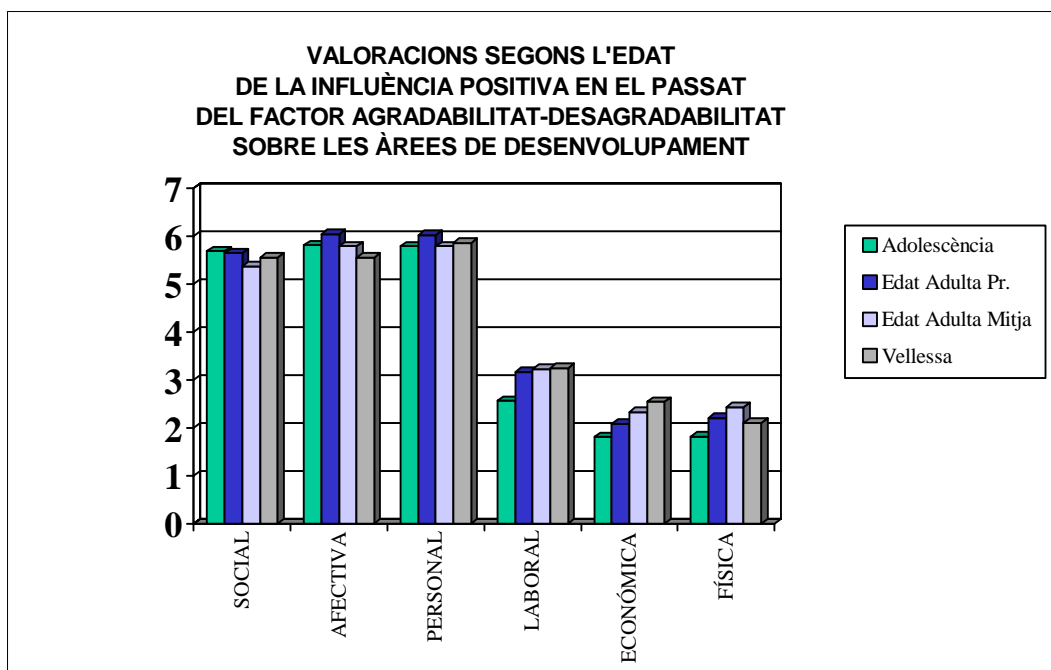
Pel que fa a la valoració de l'àrea Física en la mostra de subjectes del Factor Extraversió-Introversió considerat en sentit positiu només apareixen diferències significatives entre el grup d'adolescents i el grup de subjectes en edat adulta primerenca. El grup de subjectes d'edat adulta primerenca (entre 23 i 45 anys) valoren l'àrea Física més que qualsevol altre grup d'edat, essent la diferència respecte els adolescents estadísticament significativa. Convé tenir en compte que el grup de subjectes que en l'actualitat es troben en l'edat adulta primerenca, són els

que en el passat eren adolescents. En aquest sentit aquestes dades poden ser coherents amb el fet que anticipàvem en una de les hipòtesis sobre la major valoració de l'Àrea Física en l'Adolescència i també en la vellesa, (encara que per raons diferents). Els adolescents es preocupen òbviament pel seu físic, mentre que els més majors es preocupen per la seua salut.

Tractant-se en aquest cas de l'anàlisi del Factor Extraversió-Introversió, no podem afirmar que els adolescents d'aquest grup de personalitat fonamentalment extravertida en el passat valorara més l'Àrea Social com suposàvem en la primera de les hipòtesis. Tampoc s'aprecia una valoració de l'àrea social més alta en el grup d'edat adulta primerenca (en el passat adolescents), ni en la vellesa (com suposàvem en la segona hipòtesi), per la qual cosa en aquesta anàlisi no podem comprovar la hipòtesi núm. 1: l'àrea social és mes valorada en l'adolescència, ni la segona sobre l'increment de la valoració de l'Àrea Social en la vellesa respecte a l'edat adulta, però sí la hipòtesi 5^a: L'Àrea Laboral és més important per als subjectes d'edat adulta primerenca i intermitja i la 6ª sobre la major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta sobre tot respecte als adolescents que són els qui menys valoren aquesta àrea.

8.3.1.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En les anàlisis corresponents a cadascuna de les àrees de desenvolupament valorades pels subjectes del Factor Agradabilitat-Desagradabilitat, existeixen diferències significatives segons l'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències estadísticament significatives pel que respecta a les àrees Social, Afectiva i Personal.

GRÀFIC 8.62. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en les àrees de desenvolupament, n= 888 (Adolescència n=257, Edat Adulta primerenca n=312, Edat Adulta intermitja n=214, Vellesa n=105).

Pel que respecta a les diferències segons l'edat en quant a la valoració de l'Àrea Laboral en els subjectes del Factor d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat com a característica positiva de personalitat, trobem que el grup d'adolescència presenta diferències molt significatives respecte als altres tres grups d'edat, edat adulta primerenca, edat adulta intermitja i vellesa. Els adolescents d'aquest factor de personalitat valoren l'Àrea Laboral menys que els altres grups d'edat, o més bé podríem concloure segons la nostra quinta hipòtesis que també en el Factor de personalitat d'Agradabilitat els grups d'edat adulta valoren més l'Àrea Laboral que els adolescents, encara que també el grup de Vellesa valora alt aquesta àrea en el passat (quan sí estaven actius laboralment i pertanyien al grup d'edat adulta mitja).

En la nostra hipòtesis estimàvem que el grup de vellesa valoraria menys que els grups d'edat adulta l'àrea laboral, però no ha estat ací el cas, donat que podem pensar que els vells que valoren el passat, ho fan pensant quan ells eren adults madurs i estaven actius laboralment.

Pel que respecta a l'Àrea Econòmica apareixen diferències significatives entre l'Adolescència i l'Edat Adulta Madura i entre l'Adolescència i la Vellesa; així com entre l'edat adulta primerenca i la vellesa. Els adolescents valoren significativament menys que els adults madurs i els vells la influència de la seua personalitat sobre l'àrea econòmica. També els subjectes d'edat adulta primerenca difereixen significativament les seues valoracions dels més vells. A mesura que augmenta l'edat augmenta també la valoració de l'àrea de desenvolupament econòmic.

Respecte a la valoració de l'Àrea Física, existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat. L'Adolescència presenta diferències significatives en quant a la valoració de la influència de Agradabilitat sobre l'Àrea Física respecte als grups d'edat adulta primerenca i l'edat adulta mitjana (no difereix significativament respecte a la vellesa). Adolescents i vells valoren menys que els altres dos grup d'edat adulta la influència de la seua Agradabilitat sobre l'Àrea Física. Aquestes dades d'alguna manera van en sentit contrari al que estimàvem en la hipòtesi setena i ens resulten difícils d'interpretar. Podríem pensar que els adolescents actuals (xiquets en el passat) i els vells (en l'edat adulta en el passat) no han valorat l'Àrea Física com ho farien en l'actualitat, cosa que esperem comprovar en les Anàlisis de les valoracions en el present (cosa que farem al capítol següent).

8.3.1.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

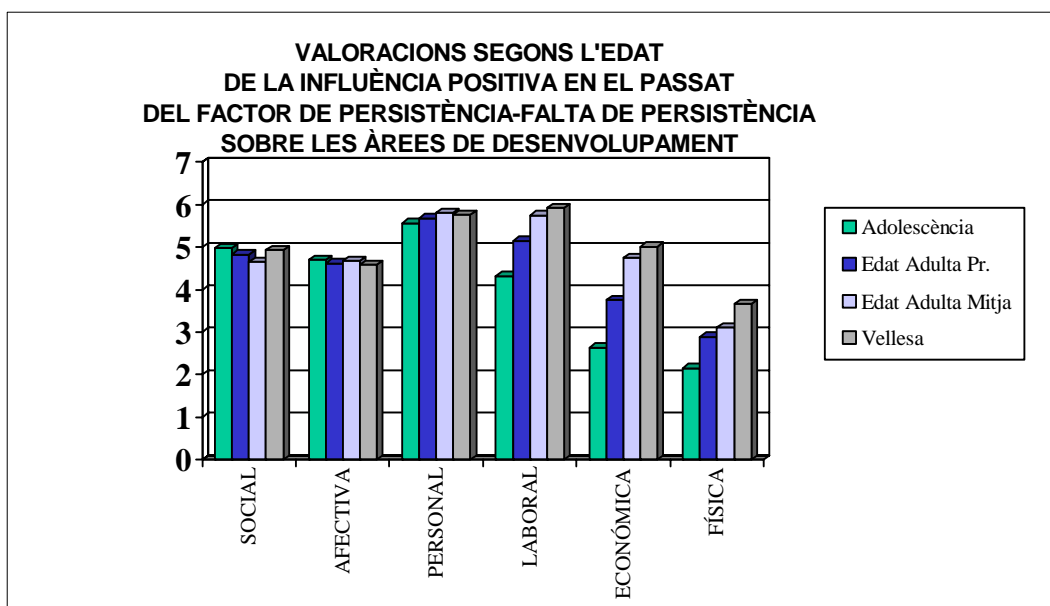
També en les anàlisis corresponents a cadascuna de les àrees de desenvolupament valorades pels subjectes del Factor Persistència-Falta de Persistència, apareixen diferències significatives segons l'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències estadísticament significatives pel que respecta a les àrees Social, Afectiva i Personal.

A mesura que augmenta l'edat la valoració de la influència de la personalitat sobre l'àrea Laboral és més gran, el mateix succeeix pel que fa les valoracions de l'Àrea Econòmica i de l'Àrea Física.

Al menys pel que respecta a les valoracions sobre la influència de la personalitat en el passat en les àrees de desenvolupament podem observar que es

confirma les hipòtesis núm. 5 i 6 sobre la major influència de l'àrea Laboral i Econòmica en els grups d'edat adulta. Segons la nostra hipòtesis consideraven que tant en l'adolescència com en la vellesa la valoració d'esta àrea seria menor. En aquest anàlisi no es confirma que la vellesa valore de manera inferior als altres grups l'àrea laboral, tanmateix cal tenir en compte que el que els vells estan avaluant quan valoren el passat és precisament l'etapa en que per a ells l'àrea laboral era important, quan pertanyien al grup d'edat adulta.

Els adolescents tornen a diferir significativament en la valoració de l'Àrea Econòmica. A mesura que s'incrementa l'edat, l'Àrea Econòmica és més valorada en aquest grup de subjectes que consideren la persistència un factor positiu en la seua personalitat passada. Novament el grup d'adolescents difereix significativament de la resta dels tres grups, sent els que menys valoren la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica.

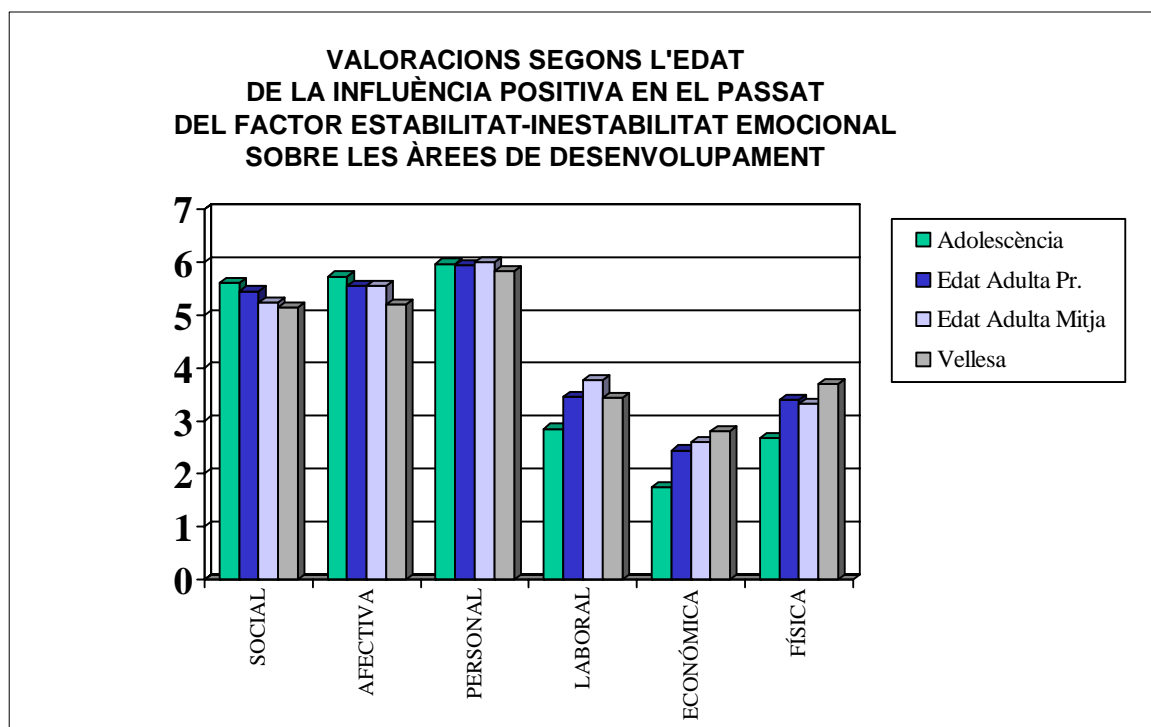

GRÀFIC 8.63. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en les àrees de desenvolupament, n=642 (Adolescència n=99, Edat Adulta primerenca n=199, Edat Adulta intermitja n=199, Vellesa n=145).

També apreciem un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física; a mesura que s'incrementa l'edat dels subjectes augmenta la valoració de l'Àrea Física, en aquest cas són subjectes que han manifestat com a característica fonamental de personalitat en el passat la Persistència.

8.3.1.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

Una vegada més, en l'anàlisi de les valoracions de la influència positiva de la personalitat sobre les àrees de desenvolupament, observem l'existència de diferències significatives en les valoracions segons els grups d'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física, però sense diferències importants en les àrees Social, Afectiva i Personal, en aquest cas en la mostra formada pels subjectes que han considerat com a principal característica positiva de la seua Personalitat en el passat l'Estabilitat Emocional.

GRÀFIC 8.64. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en les àrees de desenvolupament, N=485 (Adolescència n=117, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=133, Velleja n=70).

En l'Àrea Laboral existeixen només diferències significatives entre les autovaloracions dels adolescents respecte a les dels subjectes d'edat adulta intermitja. Esta grup d'edat adulta valora molt més que els adolescents la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral, tal com esperaven segons una de les nostres hipòtesis. Concretament aquestes dades confirmen parcialment la hipòtesis núm. 5 en la que suposàvem que l'Àrea Laboral és més important per als subjectes de l'edat adulta primerenca i intermitja.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Econòmica observem que aquesta augmenta a mesura que augmenta l'edat dels subjectes, així trobem diferències significatives entre els adolescents i la resta dels grups, sent majors aquestes diferències respecte a l'adolescència quan més gran és la diferència d'edat. Aquestes dades confirmen en part la hipòtesi 6^a, segons la qual els subjectes d'edat adulta valoren més l'àrea econòmica. Això és cert no només en els subjectes d'edat adulta, sinó també i més encara en els subjectes majors de 65 anys (que pertanyien a l'edat adulta en el passat).

Respecte a la valoració de l'Àrea Física, hem trobat només diferències significatives entre l'adolescència i la vellesa, sent menors les diferències però també significatives entre els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca. Els més joves han valorat menys que qualsevol altre grup la influència de la seua personalitat estable sobre l'Àrea Física, essent significatives les diferències respecte al grup de vellesa i el d'edat adulta primerenca. El grup de vellesa, doncs, és el que més valora l'àrea Física en esta mostra de subjectes fonamentalment estables, tal com esperaven segons la hipòtesis núm. 7. Tan mateix, en la mateixa hipòtesi esperàvem que també el grup d'adolescència valorara alt esta Àrea Física, cosa que no ha succeït en esta mostra de subjectes del factor Estabilitat-Inestabilitat Emocional en el Passat, per la qual cosa es confirma només parcialment la hipòtesis setena.

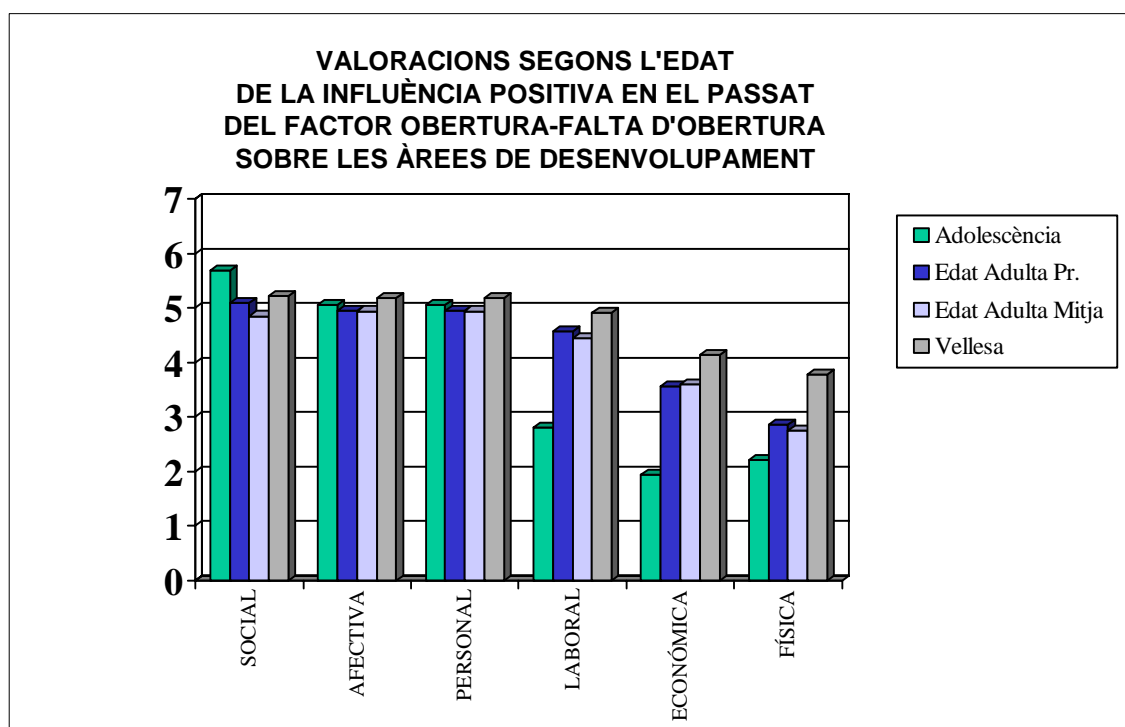
8.3.1.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

A més a més de les diferències significatives que venim trobant fins ara en les valoracions de les àrees Laboral, Econòmica i Física entre els subjectes dels diferents grups d'edat que es confirmen en aquest cas en la mostra de subjectes oberts a l'experiència, també trobem en aquesta mostra diferències significatives segons l'edat en valoració de l'Àrea Social.

Així, respecte a la valoració de l'Àrea Social les diferències significatives s'observen entre els subjectes adolescents i els d'edat adulta intermitja, sent els joves oberts a l'experiència els que valoren més que els adults madurs l'àrea Social. En general els adolescents valoren més que qualsevol altre grup d'edat la influència d'aquesta personalitat sobre l'àrea social, encara que només són estadísticament

significatives les diferències existents entre les autovaloracions dels adolescents i dels d'edat adulta intermitja (subjectes entre 46 i 64 anys). Aquestes dades sí confirmen parcialment la hipòtesi 1ª que suposava una major rellevància de l'àrea social en l'adolescència.

En l'Àrea *Laboral* els adolescents valoren significativament menys aquesta àrea que qualsevol altre grup d'edat, sent especialment significativa la diferència respecte al grup de vells, seguida dels d'edat adulta primerenca i madura.

GRÀFIC 8.65. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en les àrees de desenvolupament., N=284 (Adolescència n=52, Edat Adulta primerenca n=111, Edat Adulta intermitja n=85, Vellesa n=36).

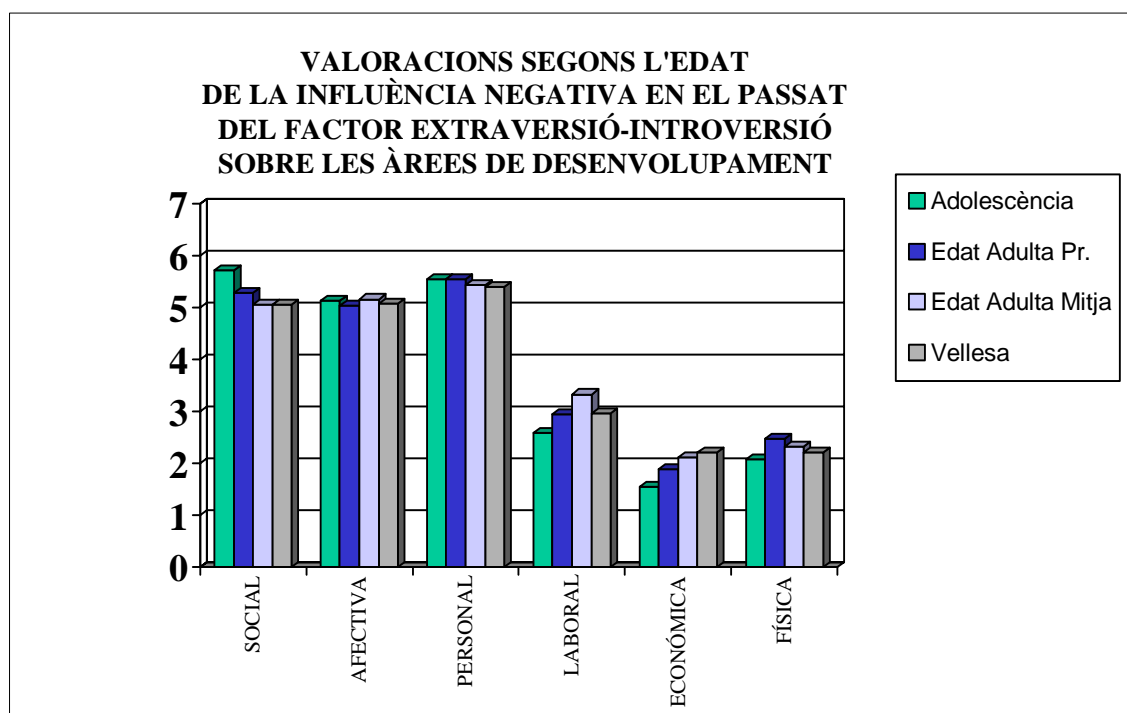
Pel que fa a l'Àrea *Econòmica*, les anàlisis de variança ens indiquen l'existència de diferències significatives únicament entre el grup més jove i la resta dels grups; la valoració de la influència de la personalitat oberta a l'experiència sobre l'àrea econòmica augmenta conforme augmenta l'edat dels subjectes, així els vells són els qui més valoren l'àrea, seguida dels adults madurs i dels adults primerencs, sent significativament menys valorada aquesta àrea pel grup de subjectes adolescents. Totes aquestes valoracions estan referides al passat.

En la valoració de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes "oberts a l'experiència" trobem diferències significatives entre el grup d'adolescència i el grup de vellesa . Els joves valoren menys la influència de la seua personalitat oberta sobre l'àrea física que els vells, o el que és el mateix, en la vellesa la valoració de l'àrea Física és significativament major que en l'adolescència. La puntuació mitja de la valoració de l'àrea Física en la vellesa és també major que la dels dos grups d'edat adulta, però les diferències no arriben a ser estadísticament significatives. Aquestes dades confirmen la nostra hipòtesi setena sobre la major valoració de l'àrea Física en la vellesa, en aquest cas en esta mostra de subjectes que han valorat en el passat la seua personalitat oberta a l'experiència com a característica positiva. No es comprova que els adolescents valoren més que els adults aquesta àrea, com també suposàvem en la hipòtesi 7.

8.3.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

8.3.2.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En l'anàlisi de variança realitzat en el grup de subjectes que han valorat de manera negativa la seua personalitat en el passat, concretament indicant alguna característica assignada al Factor Extraversió-Introversió podem concloure que existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat en les autovaloracions de les àrees Social, Laboral i Econòmica. Les diferències no semblen ser significatives pel que respecta a les àrees Afectiva, Personal i Física.

GRÀFIC 8.66. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en les àrees de desenvolupament, N=755 (Adolescència n=202, Edat Adulta primerenca n=260, Edat Adulta intermitja n=192, Vellesa n=101).

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Social d'aquells subjectes que han considerat alguna característica del factor Extraversió-Introversió en sentit negatiu, trobem diferències significatives segons els grups d'edat entre els subjectes adolescents i la resta dels grups d'edat. Els adolescents valoren que la seua Extraversió/Introversió considerada en sentit negatiu ha influït sobre l'àrea Social més que la resta dels grups. Aquesta dada, confirma la nostra hipòtesi primera d'una valoració major de l'Àrea Social en l'adolescència, en aquest cas en esta mostra de subjectes que han considerat el factor Extraversió-Introversió de manera negativa.

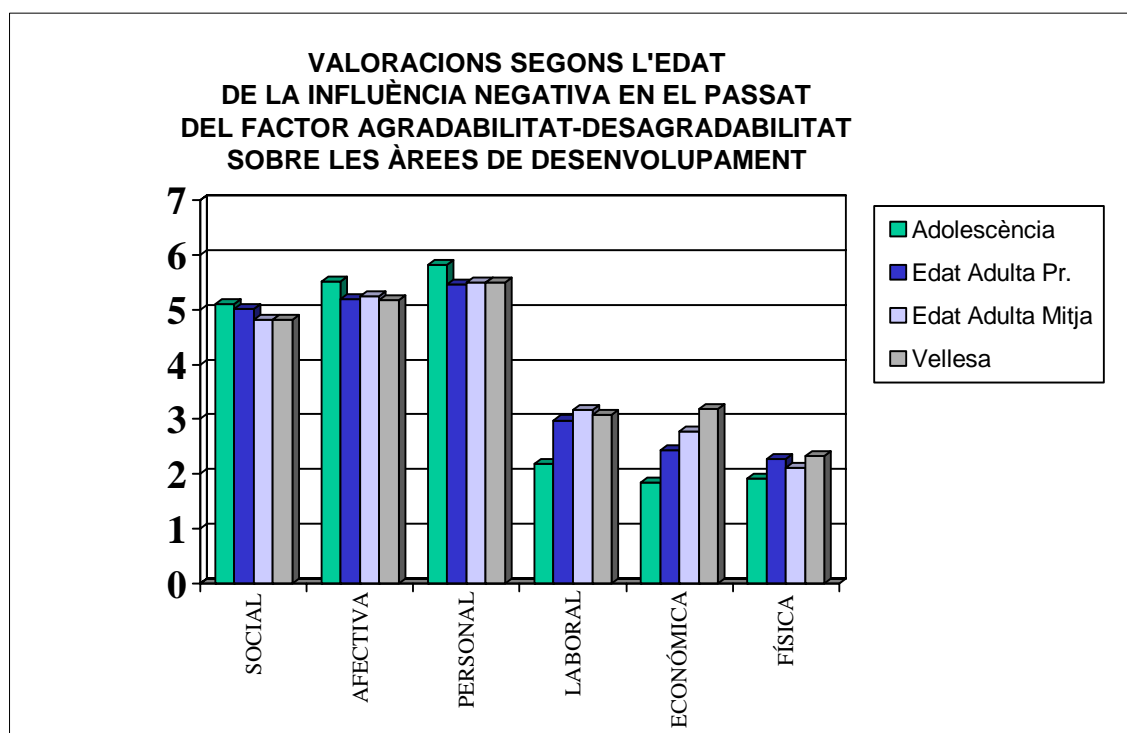
Respecte a les autovaloracions en l'àrea Laboral, apareixen només diferències significatives entre el grup d'adolescència i el grup d'edat adulta madura; és a dir, els adolescents valoren menys l'àrea laboral que el grup d'edat adulta intermitja. Els adolescents que consideren bàsicament la seua personalitat extravertida o introvertida com a negativa valoren menys l'àrea laboral que la resta de grups, especialment del grup d'adults d'edat intermitja. Són aquests dos grups d'edat adulta els qui més valoren l'àrea Laboral, confirmant-se en esta mostra de subjectes extravertits-introvertits la hipòtesi quinta d'una major influència de l'Àrea Laboral en l'edat adulta.

En l'anàlisi de les autovaloracions de l'àrea Econòmica novament observem diferències significatives entre el grup de subjectes adolescents i la resta dels grups. Els adolescents difereixen significativament de la resta dels tres grups, valorant molt menys la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica que qualsevol altre grup d'edat. El grup de vellesa és el que més valora l'àrea econòmica, es a dir, qui considera que la seua personalitat en el passat ha influït sobre l'àrea econòmica en major mesura que la resta de grups, especialment i de manera significativa respecte els adolescents.

8.3.2.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Si considerem el factor Agradabilitat/Desagradabilitat en sentit negatiu, només trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Laboral i Econòmica.

Respecte a la valoració de l'àrea Laboral en el grup de subjectes que han considerat el factor Agradabilitat- Desagradabilitat com una característica de personalitat negativa en el seu passat els subjectes adolescents han manifestat autovaloracions significativament menors que la resta de grups. El grup d'edat adulta mitjana és el que més ha valorat la influència de la Agradabilitat-Desagradabilitat en sentit negatiu sobre l'àrea Laboral, seguit de la vellesa i del grup d'edat adulta primerenca. Si tenim en compte que tant el grup de vellesa com els d'edat adulta intermitja, corresponien en el passat als grups d'edat adulta intermitja i d'edat adulta primerenca respectivament, les dades sí confirmen la hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Laboral en l'edat adulta.

GRÀFIC 8.67. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat/Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en les àrees de Desenvolupament; N=613 (Adolescència n=169, Edat Adulta primerenca n=202, Edat Adulta intermitja n=157, Vellesa n=85).

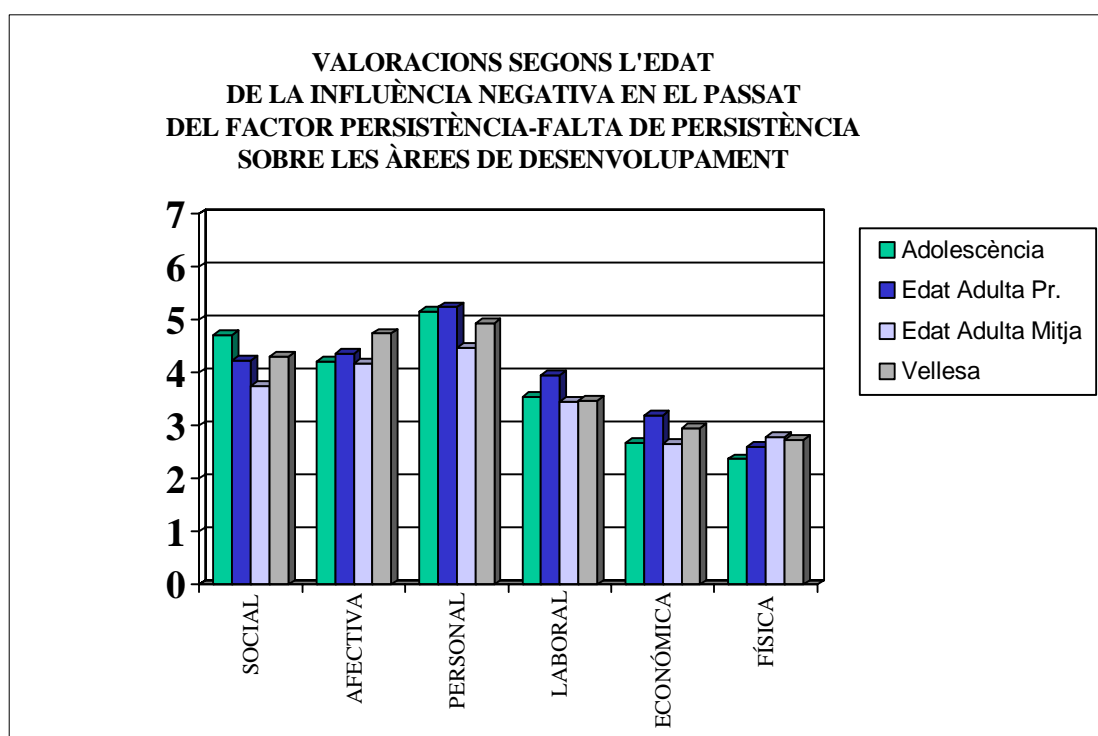
Pel que respecta a l'àrea Econòmica observem novament com els adolescents difereixen significativament de la resta dels grups respecte a la influència percebuda de la personalitat negativa sobre la seua economia en el passat. L'adolescència és el grup que menys valora la influència del factor Agradabilitat/Desagradabilitat en el passat sobre aquesta àrea econòmica, seguida del grup d'edat adulta primerenca, del d'edat adulta intermitja i de la vellesa; és a dir, trobem un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'àrea econòmica a mesura que s'incrementa l'edat.

8.3.2.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

Segons l'Anàlisi de Variança realitzat amb aquells subjectes que han considerat el Factor de Persistència o Falta de Persistència com a característica negativa de personalitat més destacada s'han trobat diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Social i Personal.

Aquesta dada resulta un poc sorprenent si tenim en compte els resultats que hem trobat fins el moment, on es trobaven sempre diferències significatives en les valoracions de les àrees Laboral i Econòmica. Tanmateix, en aquest grup de subjectes que han valorat la Persistència o Falta de Persistència en sentit negatiu no trobem diferències significatives pel que respecta a les àrees Laboral i Econòmica com succeïa amb les valoracions d'altres factors de personalitat en aquestes àrees, sinó que les diferències apareixen només en les valoracions de les àrees Social i Personal.

Pel que respecta a l'Àrea Social trobem que l'única diferència de mitges significativa en aquesta àrea es troba entre el grup d'Adolescència i el grup d'Edat Adulta primerenca; els adolescents valoren significativament més que els d'edat adulta primerenca la influència de la seua personalitat fonamentalment inestable sobre l'àrea social. Segons aquestes dades els adolescents valoren molt més la influència en el passat de la seua personalitat negativa, de la seua inestabilitat emocional, sobre l'àrea Social que la resta dels grups d'edat, especialment que el grup que li segueix en edat, l'edat adulta primerenca. Encara que la diferència respecte als grups d'edat adulta mitjana i vellesa, no arriben a ser estadísticament significatives, també s'aprecia la mateixa relació, per la qual cosa podem concloure que per als adolescents la importància de l'àrea Social és major, tal com avançàvem en una de les hipòtesis.

GRÀFIC 8.68. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor de Persistència/ Falta de Persistència respecte a la seua valoració en les àrees de desenvolupament, N=881 (Adolescència n=187, Edat Adulta primerenca n=320, Edat Adulta intermitja n=232, Vellesa n=142).

Respecte a l'àrea Personal, on també sembla haver diferències entre alguns dels grups d'edat, trobem que aquestes es donen només entre els grups d'edat adulta primerenca i d'edat adulta mitjana. Els dos grups més joves són els qui més valoren la influència de la seua personalitat negativa en el passat sobre l'àrea Personal (són les etapes en les que es produeix la formació de la identitat), produint-se una baixada significativa pel que respecta a la valoració d'aquesta àrea en la segona meitat de la vida. Els vells, novament tornen a incrementar la valoració de la influència de la personalitat sobre l'àrea Personal encara que amb unes puntuacions més moderades.

8.3.2.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

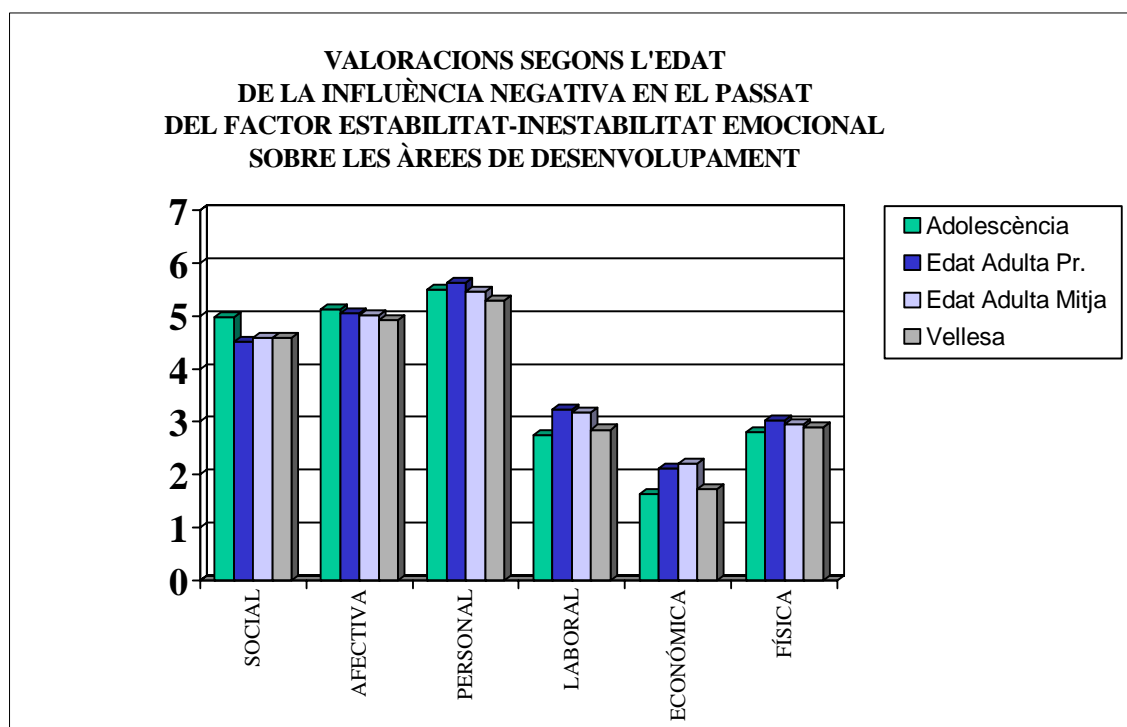
En el grup de subjectes que han considerat com a característica negativa més ressaltada de la seua personalitat algun adjectiu que pertany al factor d'Estabilitat-Inestabilitat emocional, hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Laboral i Econòmica.

Pel que respecta a les valoracions de l'Àrea Social segons els diferents grups d'edat trobem que l'única diferència de mitges significativa en aquesta àrea es troba entre el grup d'adolescència i el grup d'edat adulta primerenca; els adolescents valoren significativament més que els d'edat adulta primerenca la influència de la seua personalitat fonamentalment inestable sobre l'àrea social. La diferència de mitges del grup d'adolescència respecte al grup d'edat adulta mitjana i respecte a la vellesa, no arriba a ser estadísticament significatives. Segons aquestes dades, i tal com podem veure al gràfic següent, els adolescents valoren molt més la influència en el passat de la seua personalitat negativa, de la seua inestabilitat emocional, sobre l'Àrea Social que la resta dels grups d'edat, especialment que el grup que li segueix en edat, l'edat adulta primerenca. Podem concloure que per als adolescents la importància de l'Àrea Social és major, és més valorada i conseqüentment la personalitat del subjecte afecta a la valoració d'aquesta àrea en major mesura que en la resta de grups, confirmant-se en esta mostra de subjectes de personalitat inestable la hipòtesi núm. 1 referent a la major valoració de l'Àrea Social en el grup d'adolescents.

Pel que respecta a l'Àrea Laboral es troben diferències significatives en les valoracions realitzades pels subjectes del grup d'adolescència i els d'edat adulta primerenca. Els adolescents (subjectes entre 14 i 22 anys) inestables valoren menys que el grup que li segueix en edat, el grup d'edat adulta primerenca (subjectes entre 23 i 45 anys) la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Laboral. No hi ha diferències significatives respecte a la resta de grups. Aquestes dades confirmen en part la hipòtesi tercera respecte a la major valoració de l'àrea laboral en els subjectes d'edat adulta, donat que els dos grups d'edat adulta són els que més han valorat la influència de la seua personalitat sobre l'àrea laboral, encara que només en el grup d'edat adulta primerenca aquestes diferències resulten estadísticament significatives.

Respecte a l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre el grup d'adolescència i els grups d'edat adulta primerenca i mitjana, amb una diferència de mitges de $-0,48$ i $-0,57$ respectivament; és a dir, els adolescents valoren molt menys la influència de la seua personalitat inestable sobre l'àrea econòmica que els dos grups d'edat adulta. En aquesta mostra de subjectes fonamentalment inestables que han valorat la seua personalitat negativament,

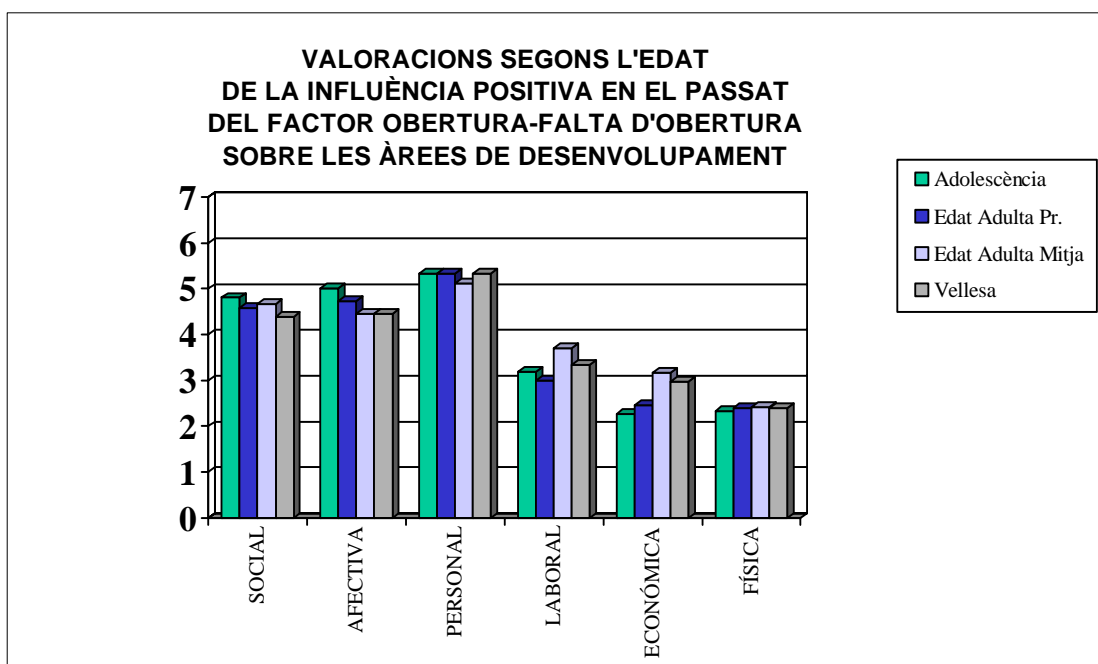
trobem que els dos grups d'edat adulta són els qui més valoren la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Econòmica. Les autovaloracions d'adolescents i vells són significativament menors. Aquestes dades confirmen la hipòtesi sexta d'una major valoració de l'àrea Econòmica en l'edat Adulta.

GRÀFIC 8.69. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en les àrees de desenvolupament, N=881 (Adolescència n=187, Edat Adulta primerenca n=320, Edat Adulta intermitja n=232, Vellesa n=142).

8.3.2.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En la mostra de subjectes que han considerat el factor Obertura a l'Experiència- Falta d'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa en el passat, només apareixen diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Econòmica.

GRÀFIC 8.70. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Passat negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en les àrees de Desenvolupament, N=268 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=96, Edat Adulta intermitja n=83, Vellesa n=41).

En l'Àrea Econòmica, l'única àrea en la que sembla haver diferències significatives segons l'edat en esta mostra de subjectes que consideren l'obertura o la falta d'obertura com a característica de personalitat negativa, trobem que aquestes diferències es troben bàsicament entre les autovaloracions dels subjectes adolescents i les del grup d'edat adulta mitjana. Els subjectes d'edat adulta valoren significativament més que els adolescents la influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Econòmica, la qual cosa confirma en part la nostra hipòtesis de la major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta. Veiem en el gràfic següent com el grup que més valora l'àrea Econòmica és el d'edat adulta intermitja com comentaven, seguit de grup de vellesa.

Aquestes dades són coherents si tenim en compte que el que estan valorant tots els grups d'edat és la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea en el passat; el passat de la vellesa és l'edat adulta intermitja i el passat de l'edat adulta intermitja és l'edat adulta primerenca. Així doncs, pensem, que aquestes dades confirmen la nostra hipòtesis de la major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta.

* * * * *

CAPÍTOL IX:

ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

CAPÍTOL IX:

ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest capítol anem a analitzar les autovaloracions realitzades pels subjectes de la mostra que han manifestat com a característica principal de la seua personalitat del present algun adjectiu que hem adscrit a algun dels Cinc Grans Factors de Personalitat de Costa i McCrae, considerant cada factor de manera independent. Realitzarem en primer lloc una anàlisi de varianza d'un factor (amb cadascun dels factors) per veure si existeixen diferències significatives en funció del Grup d'Edat. Posteriorment aplicarem les proves *c* i *t* de Dunnett, de comparació de mitjanes, per tal de concretar on es produeixen específicament les diferències.

El subjectes de la mostra d'aquesta investigació, com ja hem comentat, responien a *l'Inventari d'Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials*. L'apartat específic de *Personalitat* que ens interessa en aquesta investigació es divideix en tres apartats referents a les autovaloracions de la Personalitat en el passat, en el present i en el futur i la seua influència sobre les àrees de Desenvolupament. Cadascun d'aquests apartats es divideix així mateix en dos, autovaloracions de les característiques de personalitat positives i valoració de les característiques de Personalitat negatives

En primer lloc realitzarem una anàlisi general considerant les característiques de personalitat considerades pels propis subjectes com a positives en el present, comentant les diferències de autovaloracions existents en funció dels diferents Grups d'Edat. Posteriorment farem una anàlisi diferenciada segons les característiques de personalitat considerades com a negatives en el present i la seua influència sobre les àrees de desenvolupament.

Les autovaloracions fan referència a la influència que la personalitat del subjecte ha pogut tindre sobre les àrees de desenvolupament personal: Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica o Física.

9.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat es realitza el comentari de les anàlisis dels resultats de les Anàlisis de Variança realitzades amb les mostres de cadascun dels Cinc Grans Factors de Costa i McCrae considerats com a característiques positives de personalitat i la seua influència sobre les àrees de Desenvolupament.

Començarem fent una anàlisi general de cada factor segons les autovaloracions totals de tota la mostra de subjectes d'un factor determinat en cadascuna de les àrees de Desenvolupament (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física). Posteriorment es farà la mateixa anàlisi però tenint en compte les autovaloracions segons els diferents grups d'edat en cadascuna de les àrees esmentades. Passarem en tercer lloc a comentar més detalladament les puntuacions de les puntuacions de les proves F amb els corresponents nivells de significació de l'Anàlisi de Variança realitzat segons l'Edat en cadascuna de les àrees de desenvolupament Personal, a més a més de comentar cada àrea de manera independent amb els resultats de les proves de diferència de mitges c i t de Dunnett. Comentarem els resultats també de manera gràfica només en aquelles àrees en les que han aparegut diferències significatives entre alguns dels grups d'edat.

9.1.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat es realitza l'Anàlisi de variança sobre la mostra d'aquells subjectes que han considerat qualsevol dels pols del factor Extraversió/Introversió en sentit positiu. En primer lloc cal considerar la distribució de la mostra en aquest primer factor de personalitat. Si tenim en compte que en el present 441 subjectes han considerat l'extraversió en sentit positiu i només 4 subjectes han considerat la introversió com a positiva, podem concloure que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes extravertits fonamentalment.

En l'anàlisi general de tot el factor d'Extraversió-Introversió segons les autovaloracions en cadascuna de les àrees de Desenvolupament (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem observar que, en general, en tot el grup de subjectes (independentment de l'edat) les àrees més valorades (és a dir, les àrees sobre les que hi ha major influència positiva de la personalitat) han estat l'Àrea Social, l'Àrea Afectiva i l'Àrea Personal (amb puntuacions mitges de 6,03, 5,82 i 6,03 respectivament). L'àrea Laboral ha obtingut en tot el grup d'Extraversió una puntuació mitja de 3,85 i les àrees menys valorades han estat l'àrea Econòmica i l'àrea Física amb mitges de 2,42 i 2,47 (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir, El factor de Personalitat d'Extraversió-Introversió té major impacte o influència sobre les àrees Social, Afectiva i Personal i menys influència sobre les àrees Laboral, Econòmica o Física.

Si considerem més detalladament els resultats de l'Anàlisi de Variança pel que respecta a la valoració de la influència de la personalitat sobre les àrees de desenvolupament en subjectes del Factor Extraversió-Introversió com a característiques de personalitat positives en el Present, no sembla haver diferències significatives entre els diferents grups d'edat respecte a l'Àrea Afectiva.

En les àrees Social i Física, els nivells de significació són de 0,055 i 0,057, gairebé en el límit de la significació estadística.

Tanmateix aquestes diferències sí son estadísticament significatives pel que fa a les àrees Personal, Laboral, Econòmica.

FACTOR 1: EXTRAVERSIÓ – INTROVERSIÓ		(Present positiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTPOS1S	Inter-grupos	14,105	3	4,702	2,552	,055
	Intra-grupos	812,389	441	1,842		
	Total	826,494	444			
ACTPOS1A	Inter-grupos	4,341	3	1,447	,869	,457
	Intra-grupos	733,987	441	1,664		
	Total	738,328	444			
ACTPOS1P	Inter-grupos	10,429	3	3,476	3,141	,025
	Intra-grupos	488,065	441	1,107		
	Total	498,494	444			
ACTPOS1L	Inter-grupos	172,190	3	57,397	14,279	,000
	Intra-grupos	1772,723	441	4,020		
	Total	1944,912	444			
ACTPOS1E	Inter-grupos	51,662	3	17,221	5,716	,001
	Intra-grupos	1328,594	441	3,013		
	Total	1380,256	444			
ACTPOS1F	Inter-grupos	26,792	3	8,931	2,528	,057
	Intra-grupos	1557,985	441	3,533		
	Total	1584,778	444			

TAULA 9.1. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió en el Present respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal (n=445).

Com podem observar en el quadre anterior en dos de les àrees (Àrea Laboral i Àrea Econòmica) el nivell de significació és inferior al 0,001 la qual cosa indica la existència de diferències significatives (com també ocorria en la valoració d'aquestes àrees en aquest factor de Personalitat en el Passat). En l'Àrea Personal les diferències també són significatives amb un nivell de significació de 0,025.

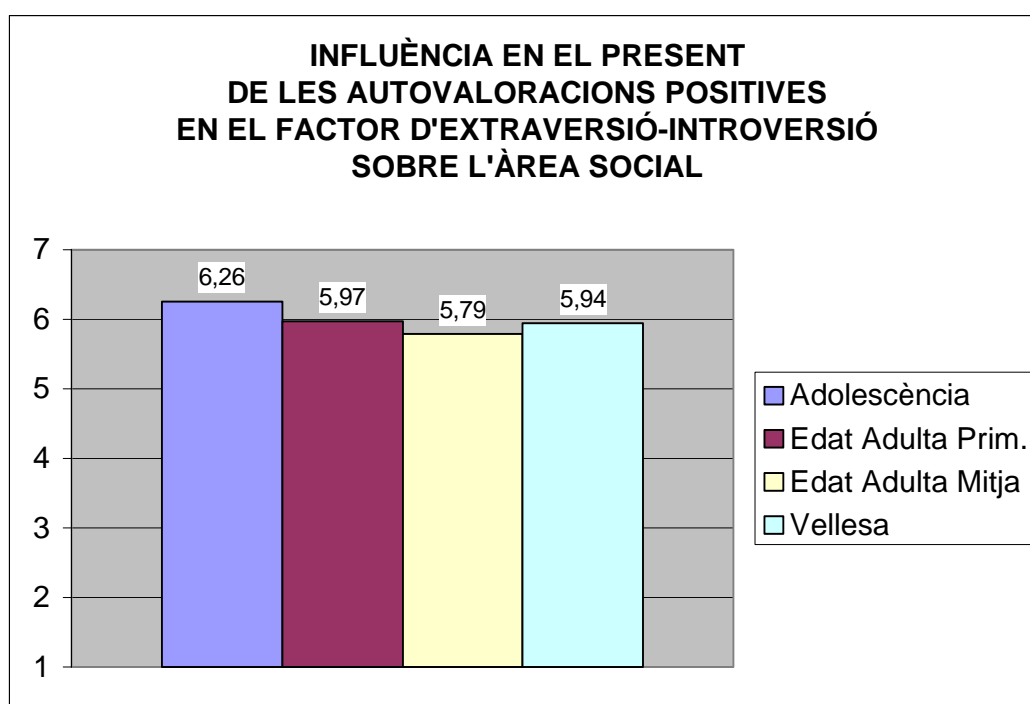
9.1.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Encara que en l'Àrea Social, no apareixen diferències significatives respecte als diferents grups d'edat, sí trobem certes diferències respecte a les mitges entre cadascun dels grups que cal comentar, donat que les diferències es donen a un nivell de significació de 0,055 molt prop del nivell de significació amb un valor de $F=2'552$. Els adolescents valoren més la influència de la seua personalitat

sobre l'Àrea Social que la resta dels grups d'edat, especialment que el grup d'Edat Adulta intermitja amb una diferència de mitges respecte a aquest grup de 0,47.

TAULA 9.2. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Social (n=445).

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	14,105	4,702	2,552	0,055

GRÀFIC 9.1. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Present en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=445 (Adolescència n=152, Edat Adulta primerenca n=155, Edat Adulta intermitja n=85, Vellea n=53).

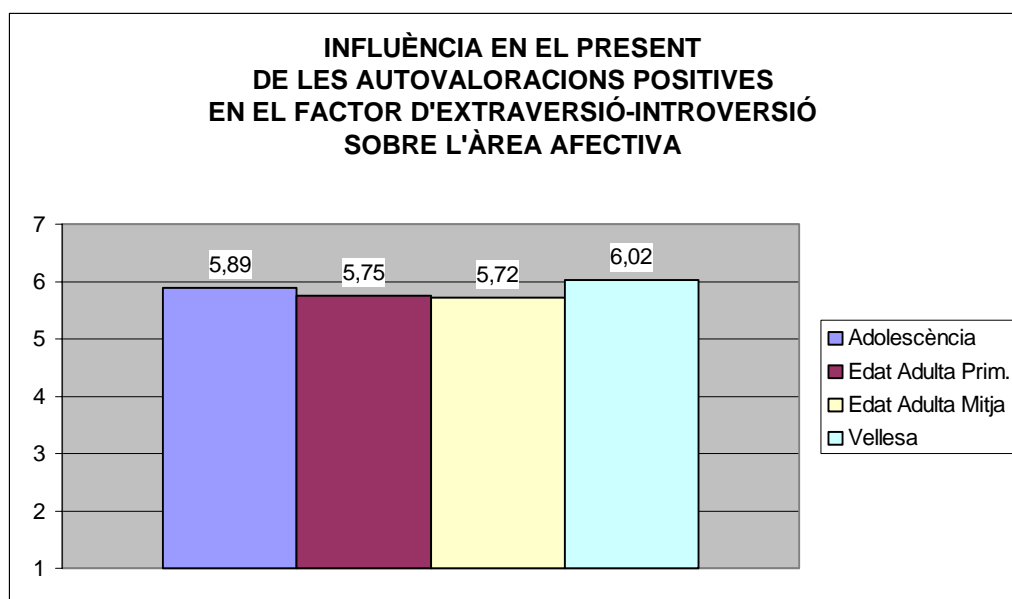
9.1.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en quan a la valoració de l'Àrea Afectiva entre els diferents grups de subjectes que s'han valorat positivament en el factor d'Extraversió-Introverció.

TAULA 9.3. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Extraversió/Introverció respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva (n=445).

ÀREA AFECTIVA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	4,341	1,447	0,869	0,457

GRÀFIC 9.2. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Extraversió/Introverció respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=445 (Adolescència n=152, Edat Adulta primerenca n=155, Edat Adulta intermitja n=85, Vellesa n=53).

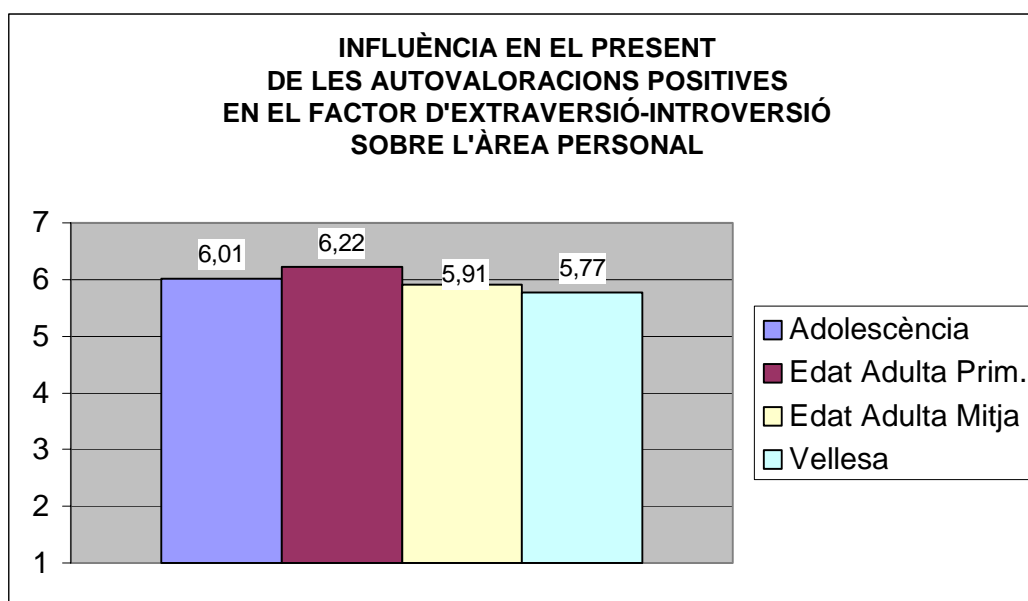
9.1.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

En l'Àrea Personal l'Anàlisi de variances ens indica un valor de $F=3,141$ amb un nivell de significació de 0,025, la qual cosa ens mostra l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions en aquesta àrea realitzades pels subjectes de diferents grups d'edat. Pel que observem en les anàlisis de les proves c i t de Dunnett de diferències de mitges, la principal diferència estadísticament significativa es troba entre el grup de Vellesa i el grup d'Edat Adulta primerenca, amb una diferència de mitges de -0,45 i un nivell de significació de 0,02. El grup d'Edat Adulta primerenca, segons aquestes dades valoren molt més que el vells la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Personal.

TAULA 9.4. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal (n=445).

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	10,429	3,476	3,141	0,025

GRÀFIC 9.3. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Present en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=445 (Adolescència n=152, Edat Adulta primerenca n=155, Edat Adulta intermitja n=85, Vellesa n=53).

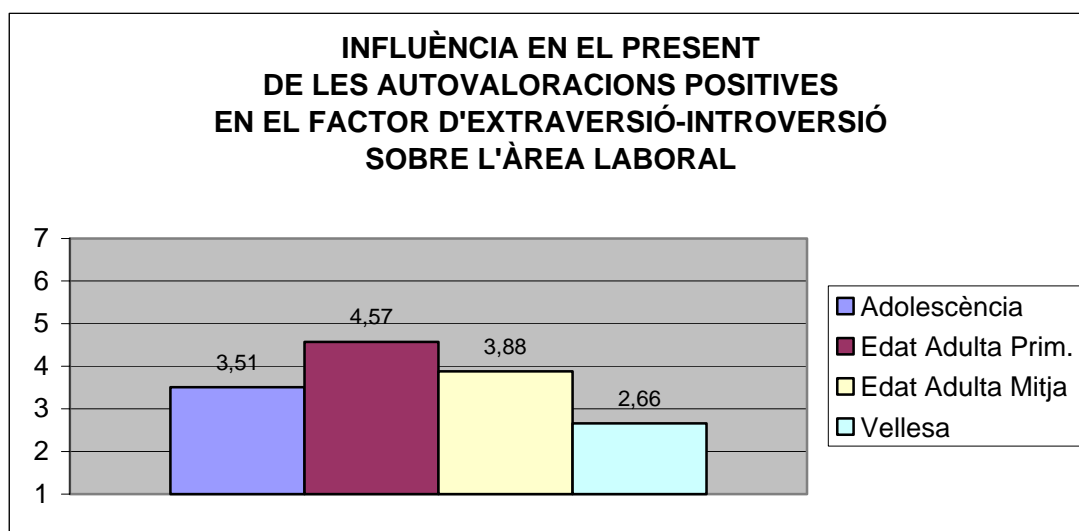
9.1.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

En l'àrea Laboral l'Anàlisi de variances ens indica un valor de $F=14'279$ amb un nivell de significació inferior al 0,0001, la qual cosa ens mostra l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions en aquesta àrea laboral realitzades pels subjectes de diferents grups d'edat.

TAULA 9.5. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió en el Passat respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral (n=445).

ÀREA LABORAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	172,190	57,397	14,279	< 0,0001

GRÀFIC 9.4. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Present en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=445 (Adolescència n=152, Edat Adulta primerenca n=155, Edat Adulta intermitja n=85, Vellea n=53).

Com podem apreciar en la taula anterior apareixen diferències significatives ($p < 0,0001$) en les autovaloracions de l'Àrea Laboral entre els diferents grups d'edat en la mostra de subjectes que han considerat el factor d'Extraversió com a característica fonamental de la seua personalitat en el Present.

Així, les diferències apareixen entre els subjectes adolescents (amb una valoració mitjana en l'Àrea Laboral de 3,51) i els subjectes d'Edat adulta primerenca

(amb una valoració mitja de 4,57), resultant una diferència de mitges de $-1,05$. No és significativa la diferència entre els adolescents i els subjectes d'Edat adulta mitjana (valoració mitja de 3,88 i una diferència de mitges de $-0,37$). Les diferències existents en quant a la valoració de l'Àrea Laboral entre les subjectes adolescents i els subjectes vells també són significatives a un nivell de significació de 0,019 amb una diferència de mitges de $-0,85$. Els subjectes extravertits adolescents valoren molt més l'àrea Laboral que altres subjectes extravertits vells, però significativament menys que els del grup d'Edat Adulta primerenca. Aquest grup d'Edat Adulta primerenca, a més a més de diferir, com ja hem comentat dels adolescents (diferència de mitges de 1,05), també manté diferències significatives respecte al grup de Vellesa (amb una diferència de mitges de 1,91).

El grup d'Edat Adulta intermitja només manté diferències significatives amb el grup de vells, amb una diferència de mitges de 1,22.

Així doncs, podem concloure que el grup de vells és el que més difereix significativament de la resta de grups, essent, amb diferència, el que menys valora en el present la influència positiva de la seua personalitat extravertida sobre l'Àrea Laboral.

9.1.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

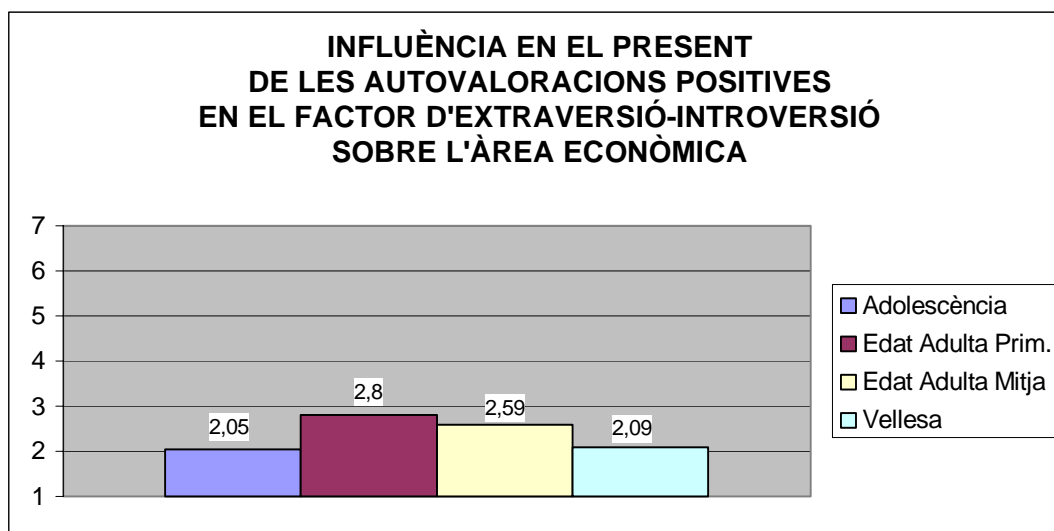
En quant a la valoració de l'Àrea Econòmica, apareixen diferències entre adolescents i el grup d'Edat Adulta primerenca pel que respecta a la valoració de la influència positiva de la personalitat extravertida sobre aquesta àrea, amb una diferència de mitges de $-0,75$. Els adolescents valoren molt menys l'Àrea Econòmica que els del grup d'Edat Adulta primerenca. L'anàlisi de varianza ens dona una puntuació $F=5,716$ i un nivell de significació $<0,001$.

El grup d'Edat Adulta primerenca difereix significativament dels adolescents (com ja hem comentat) i dels vells, amb una diferència de mitges respecte al grup de Vellesa de 0,71. Els vells valoren significativament menys que el grup d'Edat Adulta primerenca la influència de la seua personalitat sobre l'àrea social a un nivell de significació de 0,026 segons la prova t de Dunnett.

TAULA 9.6. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió en el Present respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica (n=445).

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	51,662	17,221	5,716	0,001

GRÀFIC 9.5. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió (n=445) respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=445 (Adolescència n=152, Edat Adulta primerenca n=155, Edat Adulta intermitja n=85, Vellea n=53).

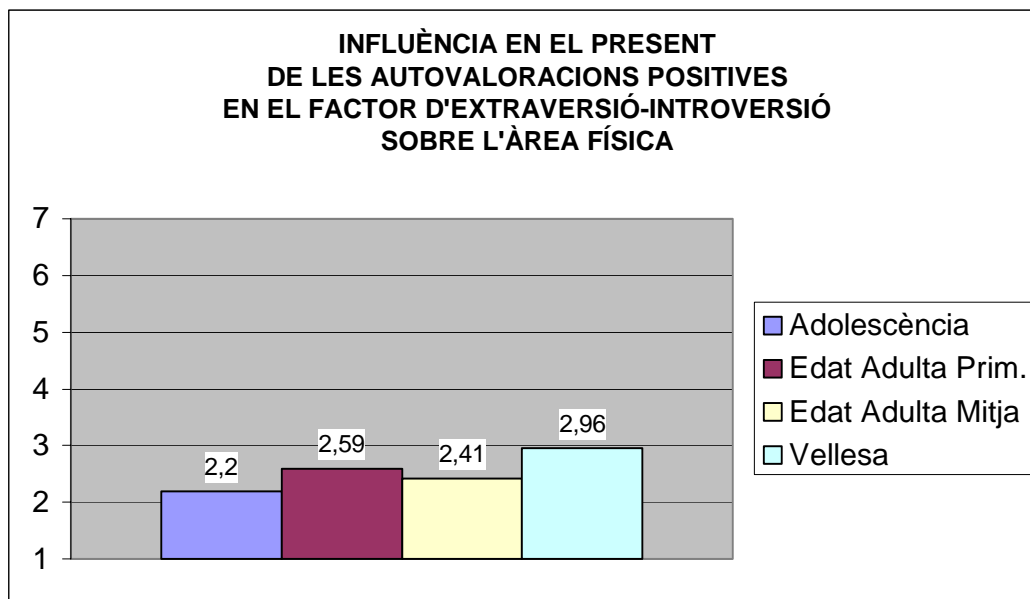
9.1.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

Pel que fa a la valoració de l'àrea Física, només apareixen diferències entre el grup d'adolescents i el grup de subjectes vells, que valoren aquesta àrea significativament més que els adolescents (amb una diferència de mitges de 0,76).

En la Vellea l'àrea Física, relacionada amb el manteniment i preocupació per la salut, té molta més importància que en qualsevol altre grup d'edat, diferint significativament de la valoració que fan els subjectes adolescents on degut a ser l'etapa de més energia corporal i salut els preocupa menys aquesta àrea, encara que paradòmicament es preocupen pel seu aspecte físic.

TAULA 9.7. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Física (n=445).

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	26,792	8,931	2,528	0,057

GRÀFIC 9.6. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=445 (Adolescència n=152, Edat Adulta primerenca n=155, Edat Adulta intermitja n=85, Vellesa n=53).

* * *

9.1.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat anem a considerar únicament les diferències globals que trobem en la valoració de les diferents àrees en funció de l'edat en el grup de subjectes que han considerat com a característica de personalitat més ressaltada l'Agradabilitat (n=945). Són molts pocs (només 17) els subjectes que han considerat el pol oposat, la Desagradabilitat en sentit positiu.

En l'anàlisi general de tot el factor d'Agradabilitat segons les autovaloracions de tota la mostra de subjectes en cadascuna de les àrees de

Desenvolupament (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem observar que, en general, en tot el grup de subjectes autovalorats com a agradables (independentment de l'edat) les àrees més valorades (és a dir, les àrees sobre les que hi ha major influència positiva de la personalitat) han estat l'àrea Social, l'àrea Afectiva i l'àrea Personal (amb puntuacions mitges de 5.52, 5.99 i 6.01 respectivament). Les àrees menys valorades han estat l'àrea Laboral, l'àrea Econòmica i l'àrea Física amb mitges de 2.89, 2.2 i 2.2 (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir, el factor de personalitat d'Agradabilitat té un major impacte o influència sobre les àrees Social, Afectiva i Personal i menys influència sobre l'àrea Laboral, Econòmica o Física.

Pel que fa a aquest grup de subjectes que consideren la seua Agradabilitat com un factor positiu en la personalitat, tornen a aparèixer diferències significatives entre els subjectes dels diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Laboral, Econòmica i Física (nivells de significació < 0'01), no existint diferències respecte a la valoració de l'àrea Afectiva i tampoc en l'àrea Personal, encara que en aquest cas les diferències estan pròximes al nivell de significació (0,055).

FACTOR 2: AGRADABILITAT – FALTA D'AGRADABILITAT (Present positiu)						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTPOS1S	Inter-grupos	53,319	3	17,773	7,281	,000
	Intra-grupos	2340,905	959	2,441		
	Total	2394,224	962			
ACTPOS1A	Inter-grupos	,674	3	,225	,145	,933
	Intra-grupos	1482,242	959	1,546		
	Total	1482,916	962			
ACTPOS1P	Inter-grupos	21,661	3	7,220	2,542	,055
	Intra-grupos	2724,273	959	2,841		
	Total	2745,934	962			
ACTPOS1L	Inter-grupos	143,867	3	47,956	12,553	,000
	Intra-grupos	3663,685	959	3,820		
	Total	3807,551	962			
ACTPOS1E	Inter-grupos	40,703	3	13,568	4,814	,002
	Intra-grupos	2703,016	959	2,819		
	Total	2743,720	962			
ACTPOS1F	Inter-grupos	56,247	3	18,749	5,974	,000
	Intra-grupos	3006,411	958	3,138		
	Total	3062,658	961			

TAULA 9.8. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat en el Present respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament (N=962).

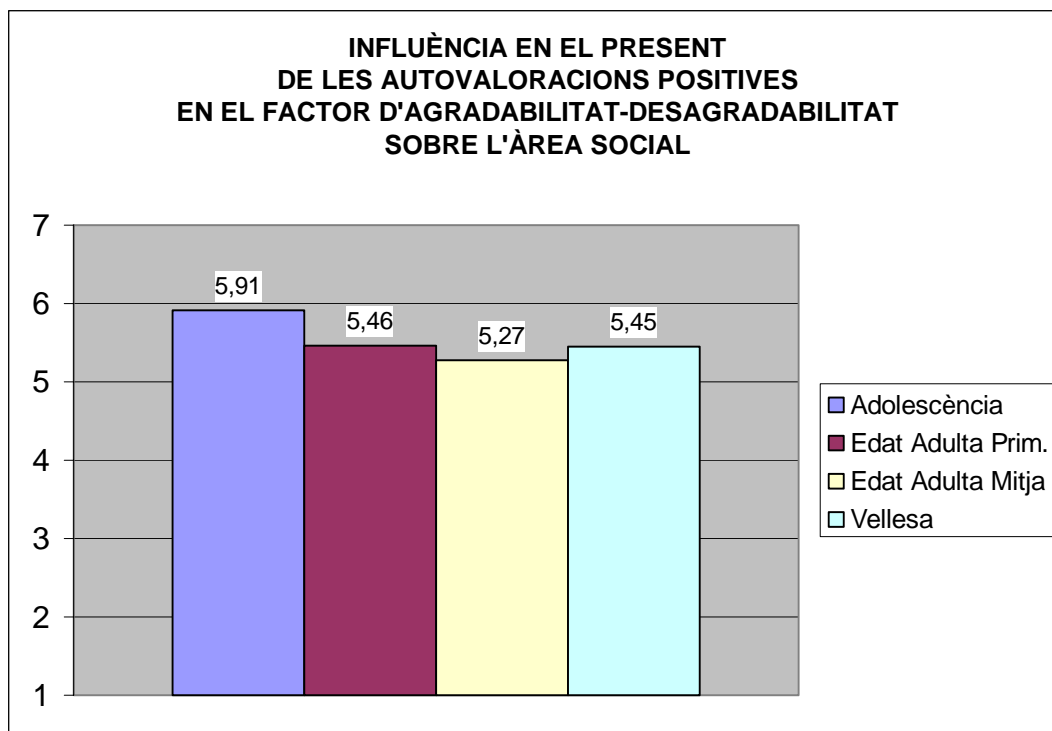
9.1.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

En l'àrea Social l'Anàlisi de Variança ens indica un valor de $F=7,281$ amb un nivell de significació inferior al 0,0001, la qual cosa ens mostra l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions en aquesta Àrea Social realitzades pels subjectes de diferents grups d'edat que s'han considerat en el Present com a subjectes caracteritzats per la seua personalitat agradable.

Si observem les anàlisis realitzades mitjançant les proves *c* i *t* de Dunnett de contrast de mitges, podem conèixer més específicament entre quins grups es donen les diferències. Observem que el grup d'Adolescència difereix significativament respecte als altres tres grups en quan a la valoració de la influència positiva de la seua personalitat agradable sobre l'Àrea Social. Els adolescents valoren molt més que els altres grups aquesta àrea Social que la resta de grups, amb una diferència de mitges respecte al grup d'Edat Adulta primerenca de 0,45, de 0,63 respecte al grup d'Edat Adulta intermitja i de 0,46 respecte a la Velleja, diferències totes elles estadísticament significatives. Aquestes diferències les podem observar clarament al gràfic següent.

TAULA 9.9. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Social (n=962).

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	53,319	17,773	7,281	0,0001

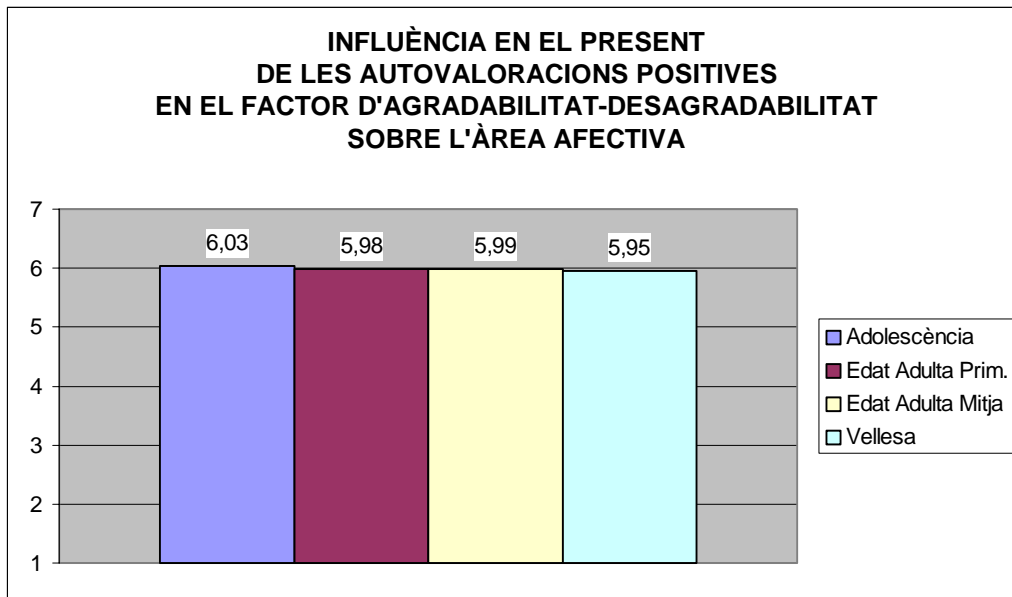
GRÀFIC 9.7. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=1062 (Adolescència n=239, Edat Adulta primerenca n=316, Edat Adulta intermitja n=256, Vellesa n=151).

9.1.2.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat en quant a les valoracions de la influència de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament afectiu.

TAULA 9.10. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva (n=962).

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	0,674	0,225	0,145	0,933

GRÀFIC 9.8. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Agradabilitat / Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=962 (Adolescència n=239, Edat Adulta primerenca n=316, Edat Adulta intermitja n=256, Vellesa n=151).

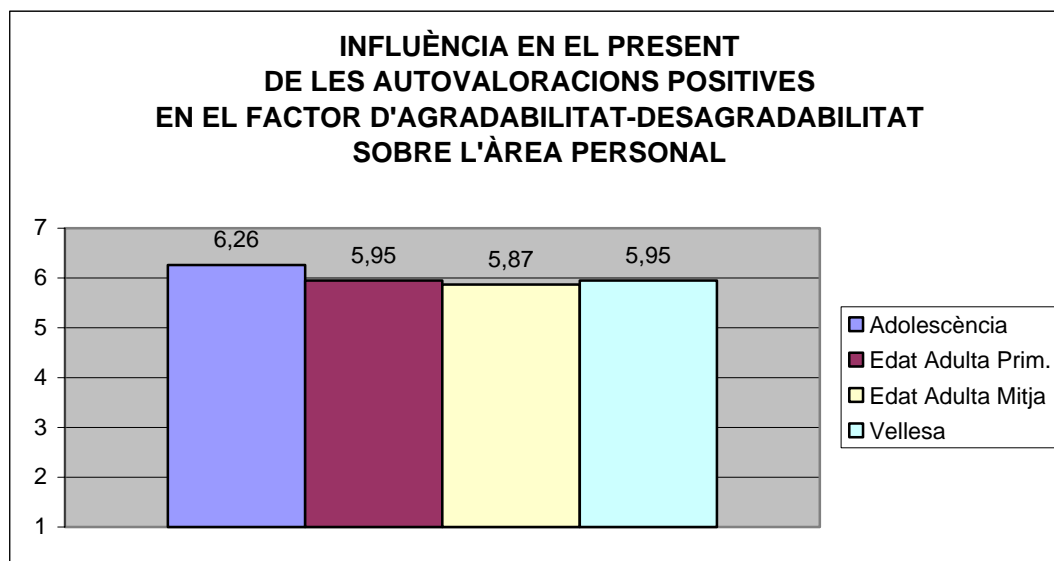
9.1.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat en quant a les valoracions de la influència de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament personal.

TAULA 9.11. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Personal (n=962).

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	21,661	7,220	2,542	0,055

GRÀFIC 9.9. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=962 (Adolescència n=239, Edat Adulta primerenca n=316, Edat Adulta intermitja n=256, Vellesa n=151).

9.1.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

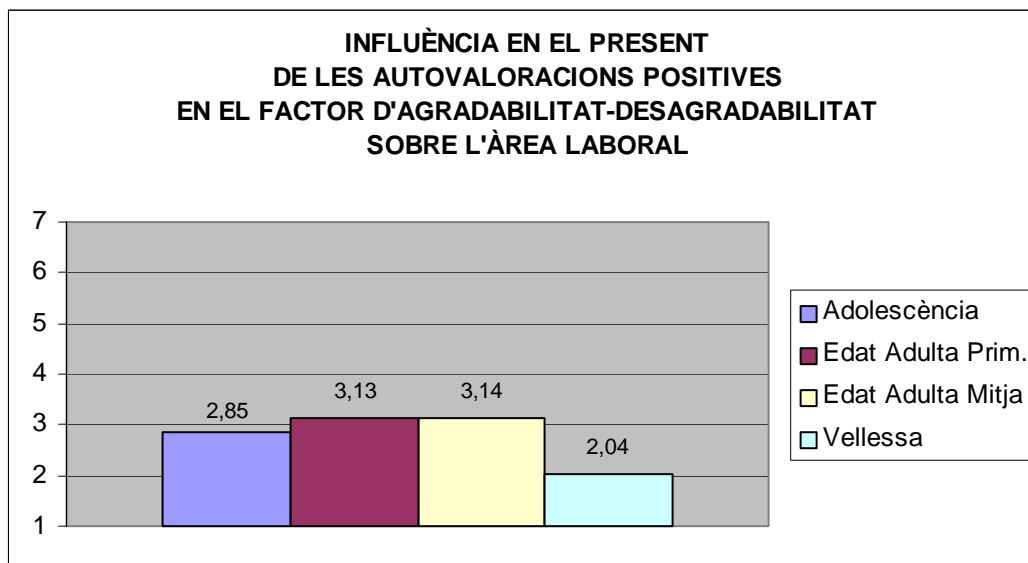
Respecte a les autovaloracions de l'àrea Laboral observem que el Grup de Vellesa presenta diferències significatives respecte a tots els altres grups d'edat, respecte a l'Adolescència manté una diferència de mitges de -0,81, respecte a l grup d'Edat Adulta primerenca de -1,09 i respecte al grup d'Edat Adulta intermitja de -1,10. Els vells considerats especialment agradables valoren l'Àrea Laboral significativament menys que qualsevol altre grup d'edat amb les mateixes característiques de personalitat. Consideren en major part que la seua personalitat no influeix en el Present sobre l'àrea Laboral, dada particularment evident si tenim en compte que és un grup d'edat que en el moment Present en que s'avalua ja ha abandonat el món del treball.

Pel que es pot veure al gràfic següent els dos grups d'Edat Adulta valoren l'Àrea Laboral de manera semblant. Els adolescents i els vells la valoren menys, però els vells significativament menys encara que els adolescents.

TAULA 9.12. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat en el Present respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral (N=962)

ÀREA LABORAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	143,867	47,956	12,553	< 0,0001

GRÀFIC 9.10. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=962 (Adolescència n=239, Edat Adulta primerenca n=316, Edat Adulta intermitja n=256, Vellesa n=151).

9.1.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

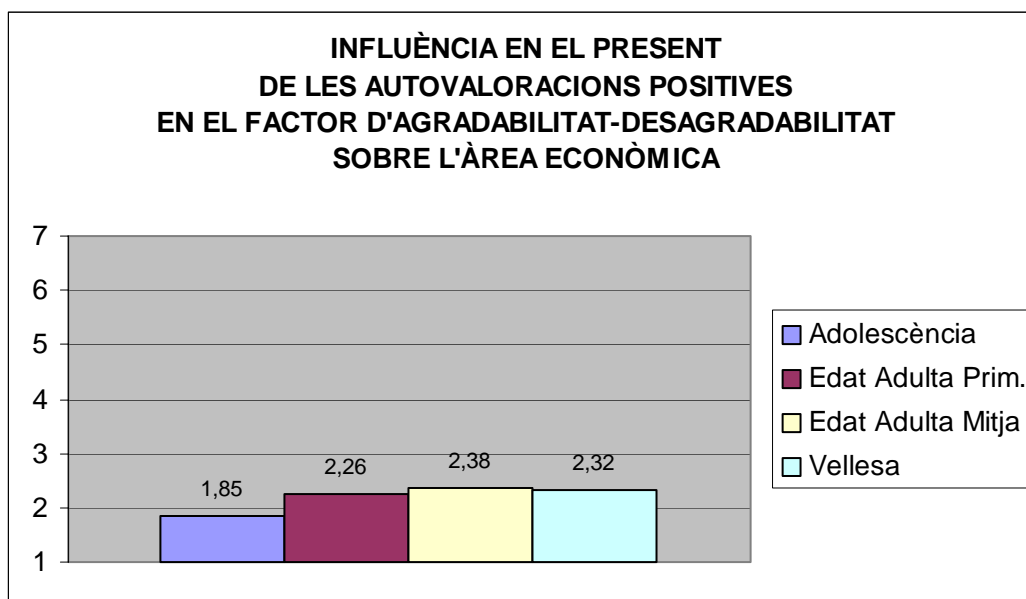
Respecte a l'Àrea Econòmica s'ha obtingut en l'Anàlisi de Variança un resultat de 4,8144 en la prova F, amb un nivell de significació inferior a 0,002. Apareixen novament diferències significatives entre l'Adolescència i l'Edat Adulta primerenca (-0,41), l'Edat Adulta intermitja (-0,52) i la Vellesa (-0,48).

Els adolescents d'aquesta mostra caracteritzada per la seua personalitat agradable són els que valoren menys la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea. Els d'Edat Adulta intermitja són els qui més valoren la influència de la seua personalitat caracteritzada per Agradabilitat sobre l'Àrea Econòmica, sent significatives les diferències respecte a les autovaloracions fetes pels adolescents.

TAULA 9.13. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica (N=962).

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	40,703	13,568	4,814	0,002

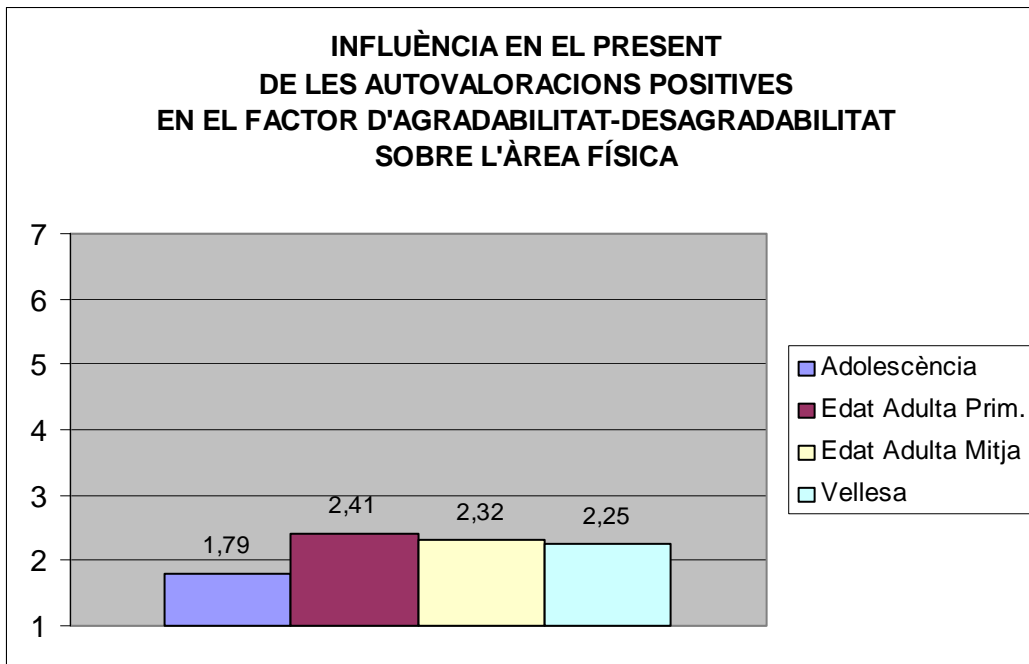
GRÀFIC 9.11. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el present positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica (Adolescència n=239, Edat Adulta primerenca n=316, Edat Adulta intermitja n=256, Vellesa n=151).

9.1.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

També l'Adolescència presenta diferències en quant a la valoració de la influència de Agradabilitat sobre l'Àrea Física respecte a tots els grups, la diferència de mitges respecte al grup d'Edat adulta primerenca és -0,61, respecte als d'Edat Adulta mitjana és -0,52 i respecte a la Vellesa de -0,45. Els adolescents valoren menys que la resta de grups d'edat la influència de la seua Agradabilitat sobre l'Àrea Física. El grup que més valora en el Present aquesta àrea és el grup d'Edat Adulta primerenca.

TAULA 9.14. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	56,247	18,749	5,974	< 0,0001

GRÀFIC 9.12. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=962 (Adolescència n=239, Edat Adulta primerenca n=316, Edat Adulta intermitja n=256, Vellesa n=151).

* * *

9.1.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat es realitza l'Anàlisi de Variança sobre la mostra d'aquells subjectes que han considerat qualsevol dels pols del factor Persistència / Falta de Persistència en sentit positiu.

En primer lloc cal considerar la distribució de la mostra en aquest factor de personalitat. Si tenim en compte que 488 subjectes han considerat la Persistència en sentit positiu en el Present i només 15 subjectes han considerat la Falta de Persistència com a positiva, podem concloure que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes persistents.

En l'anàlisi general de tot el factor de Persistència segons les autovaloracions totals de tota la mostra de subjectes persistents en cadascuna de les àrees de Desenvolupament (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem observar que en tot el grup de subjectes d'aquest factor de personalitat (independentment de l'edat) les àrees més valorades (és a dir, les àrees sobre les que hi ha major influència positiva de la personalitat) han estat l'àrea Personal i Laboral (amb puntuacions mitges de 5,73 i 5,16 respectivament), seguides de les àrees Social, Afectiva i Econòmica amb una puntuacions de 4,86, 4,78 i 4,02 respectivament, l'àrea menys valorada ha estat l'àrea Física amb una mitja de 2,82 (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir, la personalitat persistent té major impacte o influència sobre les àrees Personal i Laboral i menys influència sobre l'àrea Física. Entre el grup de subjectes que consideren que la Persistència és en el Present la principal característica de personalitat trobem diferències pel que respecta a la valoració de les àrees desenvolupament personal segons els grups d'Edat només en les autovaloracions de les àrees Laboral, Econòmica (com també succeïa en el passat).

FACTOR 3. PERSISTÈNCIA – FALTA DE PERSISTÈNCIA (Present positiu)					
	Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTPOS1S Inter-grupos	14,091	3	4,697	1,497	,214
Intra-grupos	1565,444	499	3,137		
Total	1579,535	502			
ACTPOS1A Inter-grupos	23,830	3	7,943	2,453	,063
Intra-grupos	1615,784	499	3,238		
Total	1639,614	502			
ACTPOS1P Inter-grupos	11,675	3	3,892	2,217	,085
Intra-grupos	876,011	499	1,756		
Total	887,686	502			
ACTPOS1L Inter-grupos	63,420	3	21,140	5,328	,001
Intra-grupos	1979,856	499	3,968		
Total	2043,276	502			
ACTPOS1E Inter-grupos	141,976	3	47,325	10,769	,000
Intra-grupos	2192,863	499	4,395		
Total	2334,839	502			
ACTPOS1F Inter-grupos	23,469	3	7,823	1,852	,137
Intra-grupos	2108,336	499	4,225		
Total	2131,805	502			

TAULA 9.15. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència / Falta de Persistència respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal.

Tal com ens indica la taula anterior, l'Anàlisi de Variança ens indica l'existència de diferències significatives només en l'Àrea Laboral i en l'Àrea Econòmica entre els diferents grups d'edat, diferències que analitzarem a partir de les diferències de mitges observades i dels resultats de les proves *c* i *t* de Cruett.

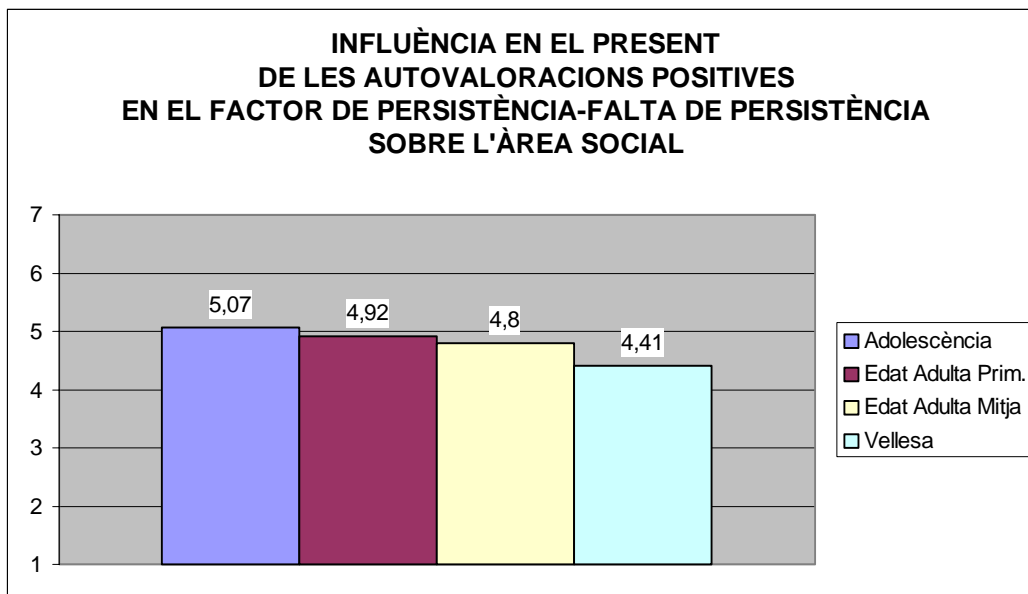
9.1.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor de Persistència-Falta de Persistència en quant a les valoracions de la influència positiva de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament Social en el Present.

TAULA 9.16. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Social (N=503).

ÀREA SOCIAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	14,091	4,697	1,497	0,214

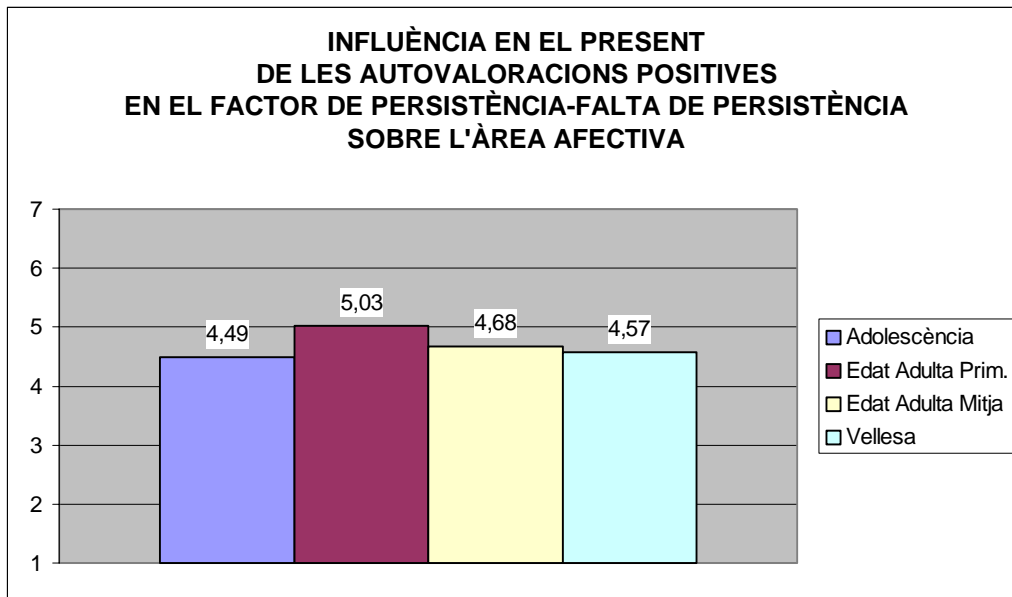
GRÀFIC 9.13. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=503 (Adolescència n=92, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=167, Vellesa n=44).

9.1.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor de Persistència-Falta de Persistència en quant a les valoracions de la influència positiva de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament Afectiu en el Present.

TAULA 9.17. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva (N=503).

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	23,830	7,943	2,453	0,063

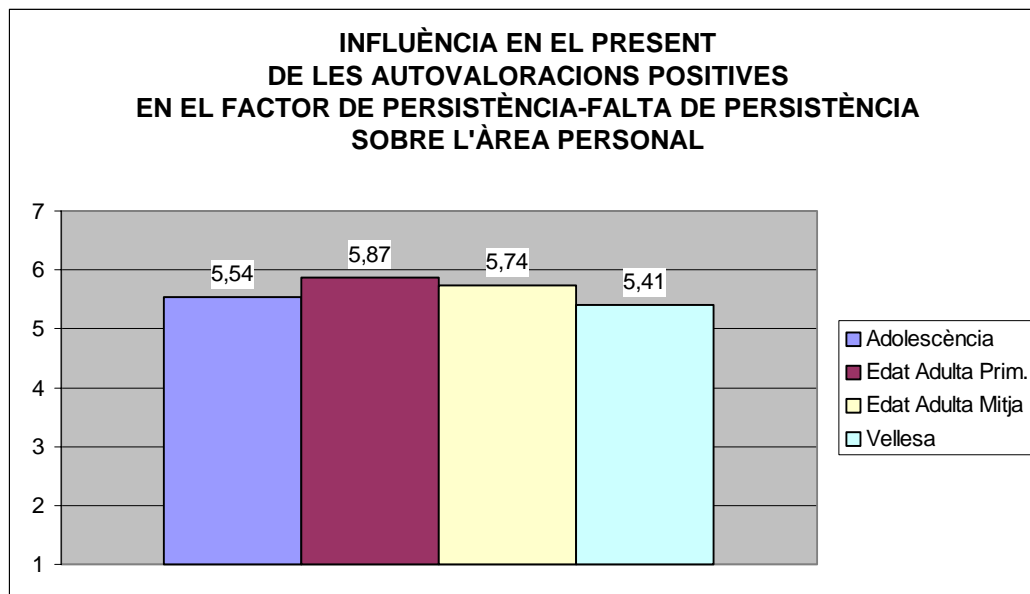
GRÀFIC 9.14. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=503 (Adolescència n=92, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=167, Vellesa n=44).

9.1.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor de Persistència-Falta de Persistència en quant a les valoracions de la influència positiva de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament Personal en el present.

TAULA 9.18. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal (N=503).

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	11,675	3,892	2,217	0,085

GRÀFIC 9.15. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=503 (Adolescència n=92, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=167, Vellesa n=44).

9.1.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Pel que respecta a l'àrea Laboral les diferències entre les valoracions dels diferents grups d'edat sí son estadísticament significatives.

Les persones adolescents valoren menys l'àrea Laboral que els dos grups d'Edat Adulta i més que el grup de vells, encara que les diferències significatives es donen entre els adolescents i el grup d'Edat Adulta intermitja, amb una diferència de mitges de $-0,74$.

També el grup d'Edat adulta primerenca difereix significativament en aquesta valoració respecte al grup de vells amb una diferència significativa al $0,022$ i una diferència de mitges respecte a la Vellesa de $.85$. Aquest grup valora l'àrea laboral molt més que el grup de Vellesa.

El grup d'Edat Adulta intermitja difereix així mateix dels adolescents, com ja hem comentat, i dels vells.

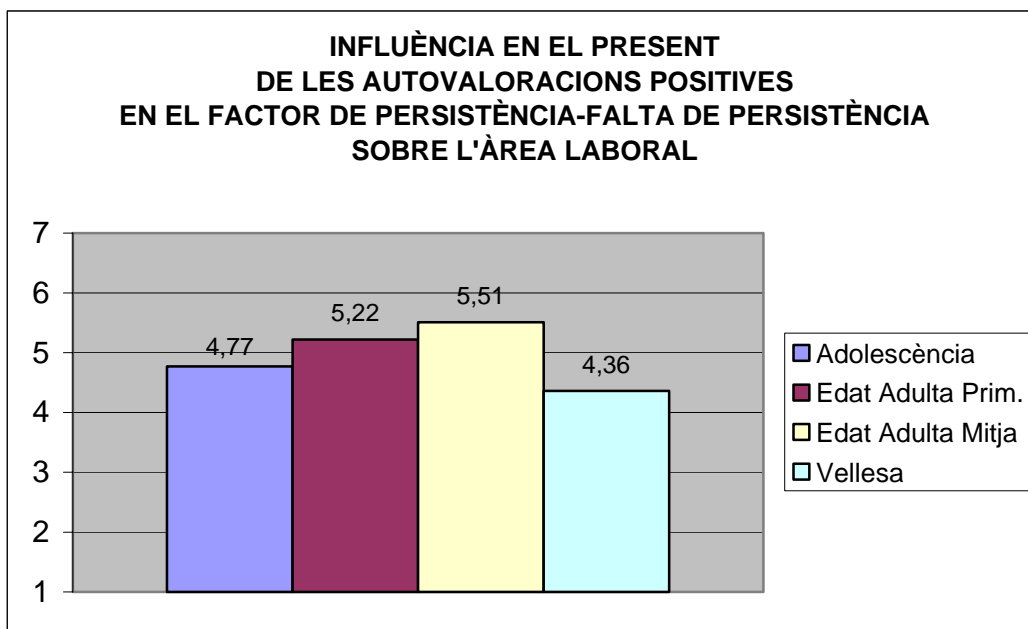
El grup de persones velles difereixen respecte a la valoració dels adolescents ($-0,41$) i els d'Edat Adulta primerenca (diferència de mitges de $-0,85$ a un nivell de significació de $0,22$), i respecte al grup d'Edat Adulta intermitja

(diferència de mitges de $-1,15$ a un nivell de significació de $0,002$) . El grup d'adults madurs és el que més valora la influència de la seua personalitat persistent i escrupulosa en aquesta àrea Laboral.

TAULA 9.19. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral (N=503).

ÀREA LABORAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	63,429	21,140	5,328	0,001

GRÀFIC 9.16. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=503 (Adolescència n=92, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=167, Vellesa n=44).

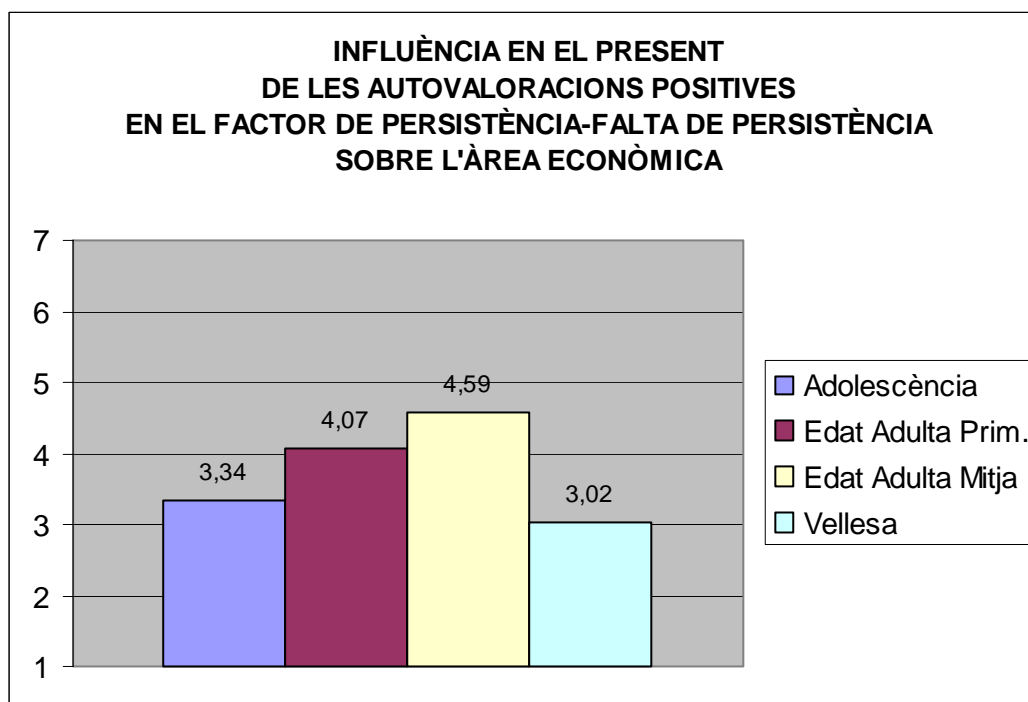
9.1.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

En aquest grup de subjectes que destaquen la persistència i l'escrupolositat com una característica positiva de la seua personalitat en el Present, trobem també diferències significatives en quant a la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica en funció de l'edat.

Els dos grups d'Edat Adulta difereixen significativament respecte als grups d'Adolescència i de Vellesa, respecta a la valoració de l'àrea econòmica. Els dos grups d'Edat Adulta valoren molt més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea econòmica que els adolescents i els vells. La diferència de mitges del grup d'Edat Adulta primerenca respecte a l'Adolescència és de 0,73 i respecte a la Vellesa de 1,05. La diferència de mitges del grup d'Edat Adulta intermitja respecte als adolescents és de 1,26 i respecte als vells de 1,57.

TAULA 9.20. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	141,976	47,325	10,769	<0,0001

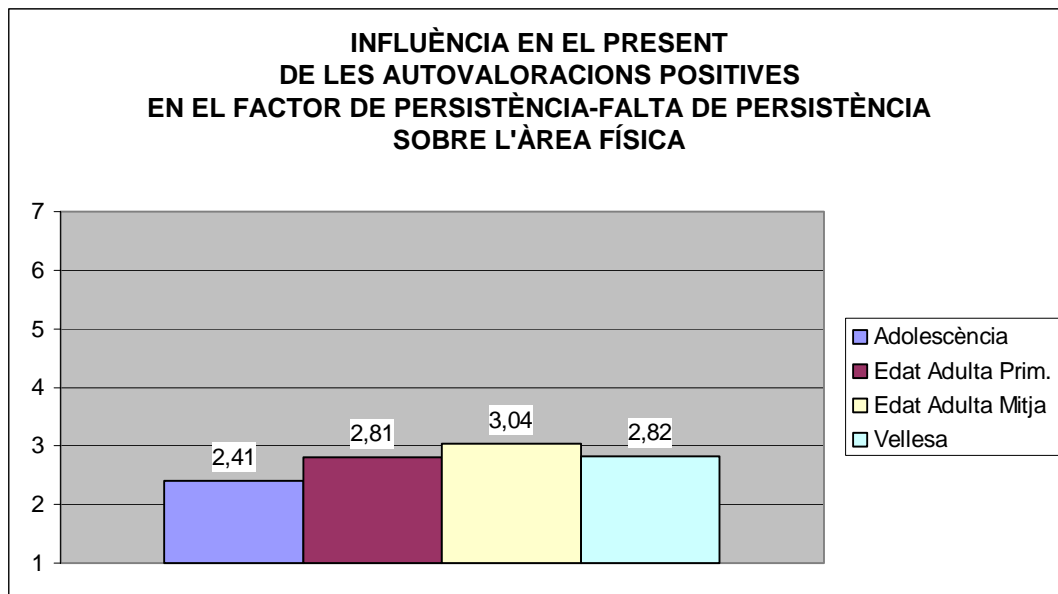
GRÀFIC 9.17. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor de Persistència / Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=503 (Adolescència n=92, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=1667, Vellesa n=44).

9.1.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor de Persistència-Falta de Persistència en quant a les valoracions de la influència positiva de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament Físic en el present.

TAULA 9.21. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	23,469	7,823	1,852	0,137

GRÀFIC 9.18. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor de Persistència / Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=503 (Adolescència n=92, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=1667, Vellesa n=44).

* * *

9.1.4. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat es realitza l'Anàlisi de varianza sobre la mostra d'aquells subjectes que han considerat qualsevol dels pols del factor Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional en sentit positiu.

En primer lloc cal considerar la distribució de la mostra en aquest factor de personalitat. 575 subjectes han considerat l'Estabilitat en sentit positiu en el Present i només 18 subjectes han considerat l'Inestabilitat com a positiva. Queda clara la polaritat positiva del Factor d'Estabilitat. Podem concloure, doncs, que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes estables emocionalment.

En l'anàlisi general de tot el factor d'Estabilitat segons les autovaloracions totals de tota la mostra de subjectes estables en cadascuna de les àrees de Desenvolupament Personal (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem observar que en tot el grup de subjectes (independentment de l'edat) les àrees més valorades (és a dir, les àrees sobre les que hi ha major influència positiva de la personalitat) han estat l'àrea Personal, Afectiva i Social (amb puntuacions mitges de 6,04, 5,66 i 5,19 respectivament), seguides de les àrees Laboral i Física amb una puntuacions de 3,7 i 3,33 respectivament, l'àrea menys valorada ha estat l'àrea Econòmica amb una mitja de 2,57 (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir, la personalitat Estable té major impacte o influència sobre les àrees Personal, Afectiva i Social i menys influència sobre l'àrea Econòmica.

En aquest grup de subjectes que consideren com a característica positiva fonamental de la seua personalitat en el present l'Estabilitat Emocional, no s'observen diferències entre els diferents grups d'edat respecte a la valoració de les àrees Afectiva i Personal.

Observem diferències significatives ($p < 0,01$) pel que fa a la valoració de les àrees Social, Laboral, Econòmica i Física entre alguns grups d'edat segons ens indiquen els resultats de l'Anàlisi de Varianza.

FACTOR 4. ESTABILITAT – FALTA D'ESTABILITAT (Present positiu)						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTPOS1S	Inter-grupos	32,262	3	10,754	4,026	,008
	Intra-grupos	1573,333	589	2,671		
	Total	1605,595	592			
ACTPOS1A	Inter-grupos	5,661	3	1,887	,914	,434
	Intra-grupos	1215,530	589	2,064		
	Total	1221,191	592			
ACTPOS1P	Inter-grupos	6,180	3	2,060	1,660	,175
	Intra-grupos	731,004	589	1,241		
	Total	737,184	592			
ACTPOS1L	Inter-grupos	265,635	3	88,545	22,083	,000
	Intra-grupos	2361,721	589	4,010		
	Total	2627,356	592			
ACTPOS1E	Inter-grupos	111,618	3	37,206	11,320	,000
	Intra-grupos	1935,866	589	3,287		
	Total	2047,484	592			
ACTPOS1F	Inter-grupos	40,165	3	13,388	3,105	,026
	Intra-grupos	2539,724	589	4,312		
	Total	2579,889	592			

TAULA 9.22. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Estabilitat Emocional / Inestabilitat en el Present respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

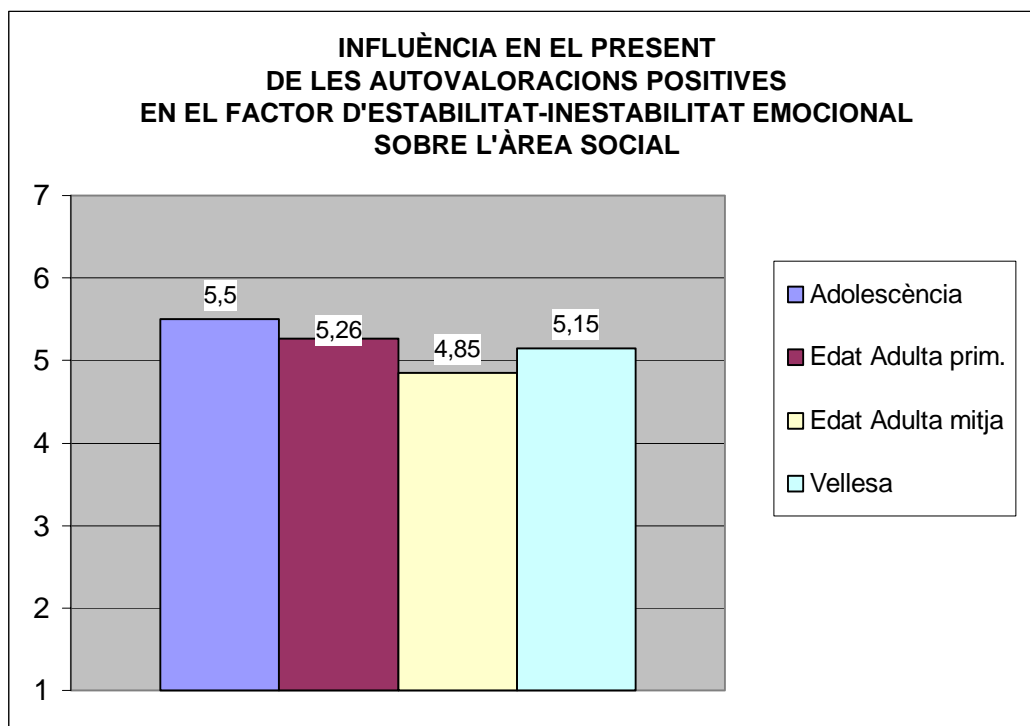
9.1.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

En l'Àrea Social s'observen només diferències entre les autovaloracions dels adolescents respecte a les dels subjectes d'Edat Adulta madura (-0,65). Els joves valoren menys que els adults madurs l'àrea laboral, sent aquesta diferència significativa ($p=0,008$), com també succeïa en les autovaloracions d'aquesta àrea en el passat.

TAULA 9.23. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Social.

ÀREA SOCIAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	32,262	10,754	4,026	0,008

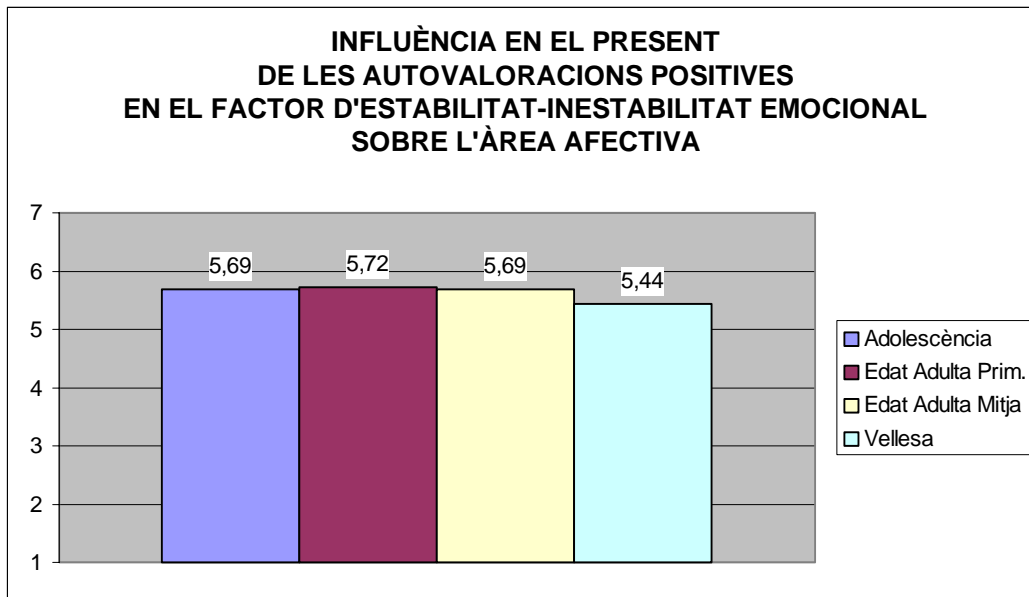
GRÀFIC 9.19. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=593 (Adolescència n=135, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=159, Vellesa n=99).

9.1.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional en quant a les valoracions de la influència positiva de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament Afectiu en el Present.

TAULA 9.24. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	5,661	1,887	0,914	0,434

GRÀFIC 9.20. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=593 (Adolescència n=135, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=159, Vellesa n=99).

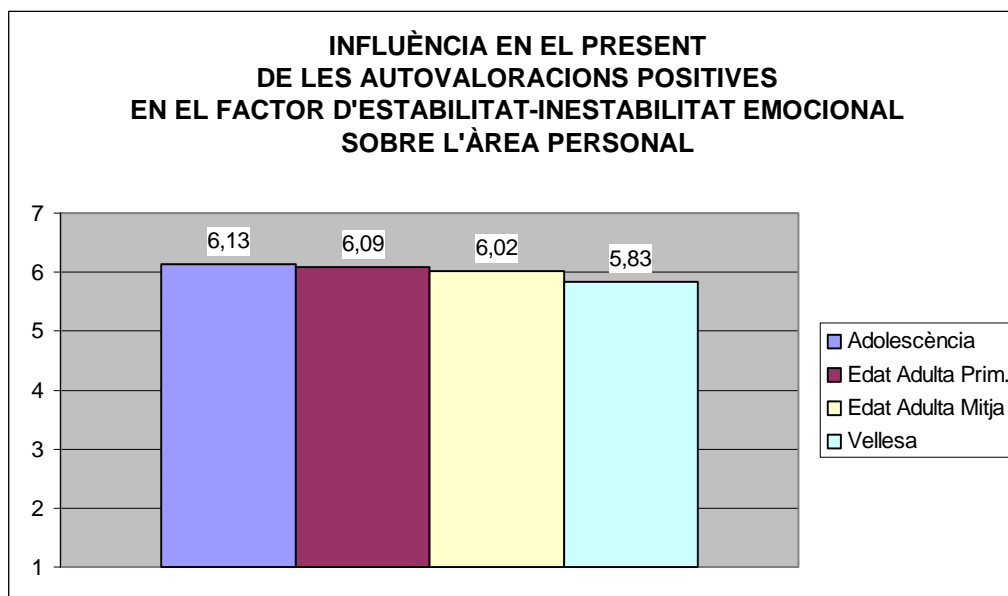
9.1.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional en quant a les valoracions de la influència positiva de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament Personal en el Present.

TAULA 9.25. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	6,180	2,060	1,660	0,175

GRÀFIC 9.21. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=593 (Adolescència n=135, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=159, Vellesa n=99).

9.1.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Segons els resultats que ens donen les proves de comparacions de mitges *c i t* de Dunnett, les diferències significatives es donen entre els adolescents i els vells, amb una diferència de mitges positiva de 1,51; és a dir, els adolescents valoren significativament més que els vells l'àrea laboral en el present.

També el grup d'Edat adulta primerenca difereix significativament en aquesta valoració respecte al grup de vells amb un nivell de significació inferior al 0,0001 i una diferència de mitges respecte a la Vellesa de 1,99. Aquest grup valora l'àrea laboral molt més que el grup de Vellesa.

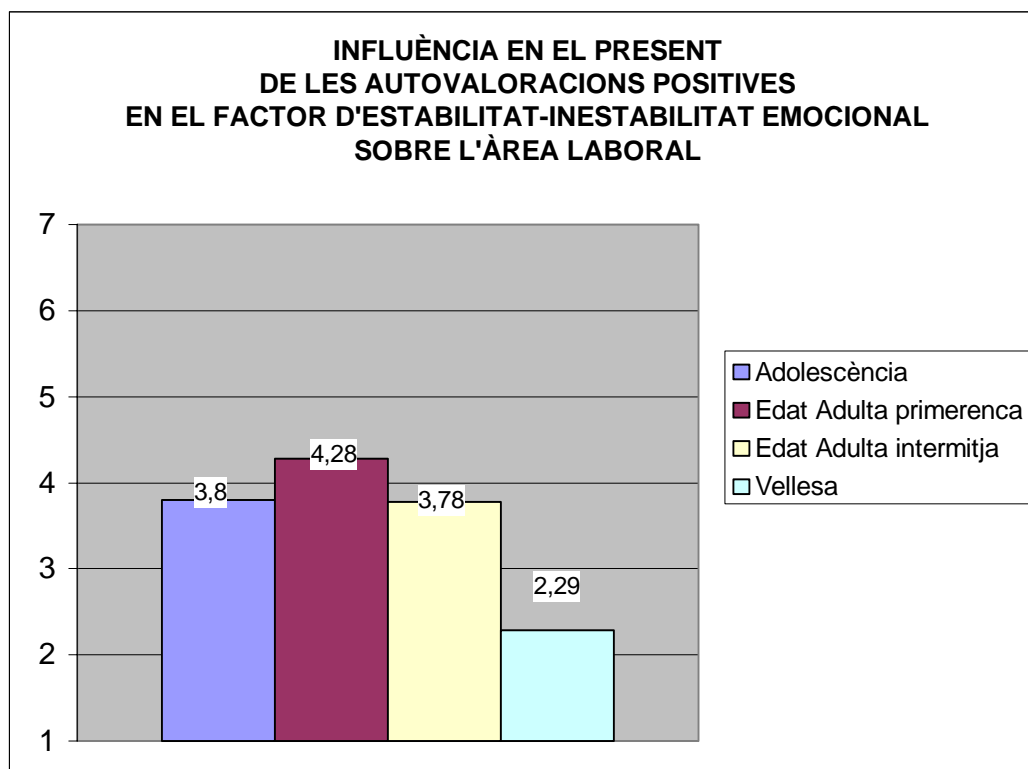
El grup d'Edat Adulta intermitja difereix així mateix dels vells, amb una diferència de mitges significativa de 1,49.

El grup de persones velles difereixen doncs, com hem anat comentant, de tots i cadascun dels grups: respecte a la valoració dels adolescents (diferència de mitges de -1,51), respecte els d'Edat Adulta primerenca (diferència de mitges de -1,99), i respecte al grup d'Edat Adulta intermitja (diferència de mitges de -1,49).

El grup d'Edat Adulta primerenca és el que més valora la influència de la seua personalitat estable i equilibrada sobre aquesta Àrea Laboral.

TAULA 9.26. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	265,635	88,545	22,083	< 0,0001

GRÀFIC 9.22. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=593 (Adolescència n=135, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=159, Vellesa n=99).

9.1.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

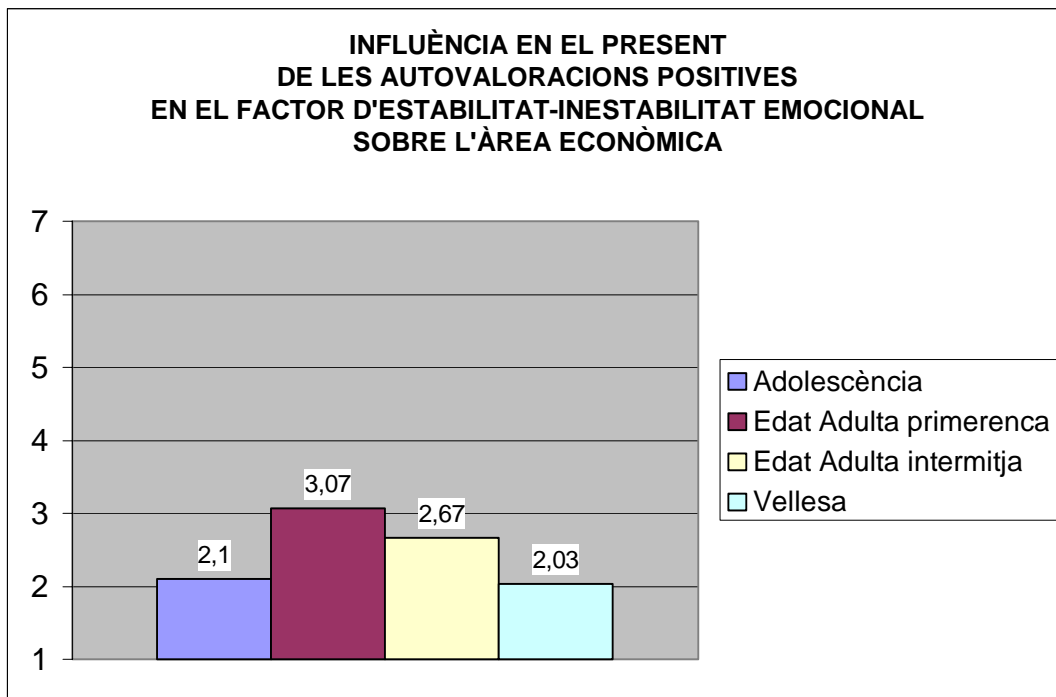
Respecte a la valoració de l'àrea Econòmica trobem diferències significatives entre els adolescents i els dos grups d'Edat Adulta.

La diferència de mitges dels adolescents respecte al grup de subjectes en Edat Adulta primerenca és de $-0,98$ i respecte als d'Edat Adulta madura és de $-0,57$. Els adolescents valoren menys la influència de la seua personalitat sobre l'àrea econòmica que els grups d'Edat Adulta primerenca i intermitja. El Grup d'Edat Adulta Primerenca difereix tant dels adolescents, com ja hem comentat, com dels vells, amb una diferència de mitges de $1,04$ respecte al grup de Vellesa. El mateix succeeix amb el grup d'Edat Adulta intermitja que difereix dels adolescents i dels vells.

Els vells doncs, que valoren aquesta àrea de manera semblant als adolescents, difereixen dels dos grups d'Edat Adulta que valoren molt més la influència de la seua personalitat estable sobre aquesta àrea Econòmica. Tant adolescents com vells la valoren molt poc, tal com podem observar al gràfic següent.

TAULA 9.27. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	111,618	37,206	11,320	< 0,0001

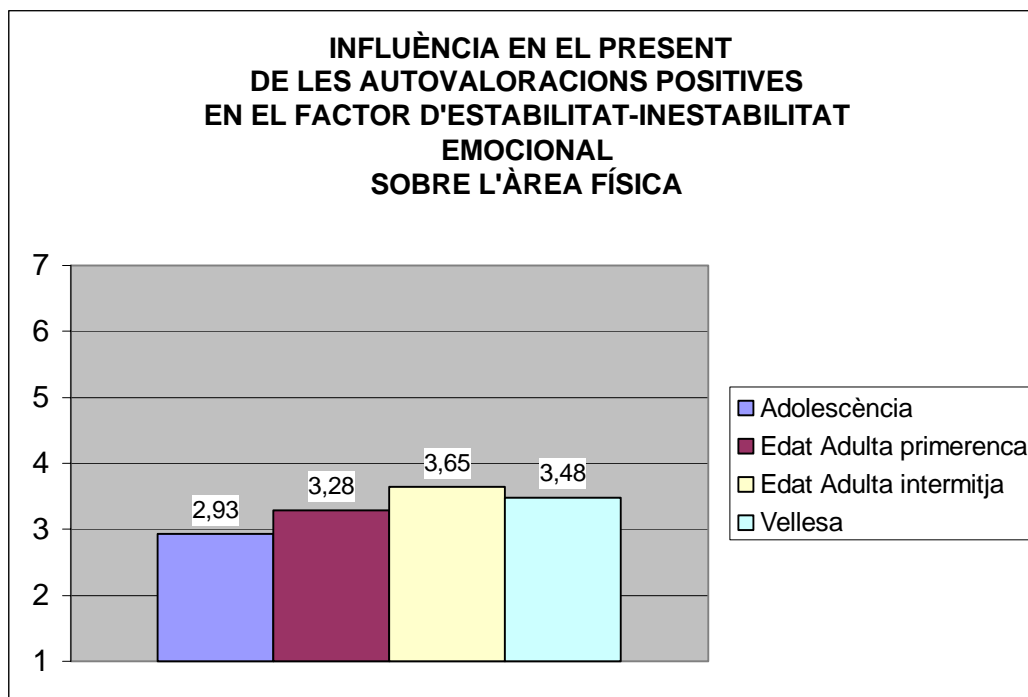
GRÀFIC 9.23. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N= 593 (Adolescència n=135, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=159, Vellesa n=99).

9.1.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Física, trobem només diferències significatives entre els adolescents i els d'Edat Adulta intermitja (-0,71), sent menors les diferències (sense arribar a nivells de significació) entre els adolescents i el grup d'Edat Adulta primerenca (-0,35) i Vellesa (-0,55). Els joves valoren menys que cap altre grup la influència de la seua personalitat estable sobre l'Àrea Física.

TAULA 9.28. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Física (N=593).

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	40,165	13,388	3,105	0,026

GRÀFIC 9.24. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=593 (Adolescència n=135, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=159, Vellesa n=99).

* * *

9.1.5. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat es realitza l'Anàlisi de varianza sobre la mostra d'aquells subjectes que han considerat qualsevol dels pols del factor Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional en sentit positiu.

En la distribució de la mostra en aquest cinquè factor de personalitat, 284 subjectes han considerat l'Obertura a l'Experiència en sentit positiu en el Present i només 12 subjectes han considerat la Falta d'Obertura com a positiva. Queda clara la polaritat positiva del Factor d'Obertura a l'Experiència. Podem concloure, doncs, que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes oberts com a característica de personalitat més ressaltada.

En l'anàlisi general de tot el factor d'Obertura a l'Experiència segons les autovaloracions totals de tota la mostra de subjectes en cadascuna de les àrees de Desenvolupament Personal (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica I Física),

podem observar que en tot el grup de subjectes oberts a l'experiència (independentment de l'edat) les àrees més valorades (és a dir, les àrees sobre les que hi ha major influència positiva de la personalitat) han estat l'àrea Personal, Afectiva i Social (amb puntuacions mitges de 5.9, 5.17 i 5,1 respectivament), seguides de les àrees Laboral i Econòmica amb una puntuacions de 4,07 i 3.11 respectivament, l'àrea menys valorada ha estat l'àrea Física amb una mitja de 2,6 (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir, la personalitat oberta té major impacte o influència sobre les àrees Personal, Afectiva i Social i menys influència sobre l'àrea Física.

Si tenim en compte les autovaloracions de cadascun dels grups d'Edat en aquesta mostra de subjectes oberts a l'experiència, trobem que tots els grups segueix un patró similar en quan que valoren més la influència de la seua personalitat sobre les àrees Personal, Afectiva i Social, i molt menys sobre les àrees Laboral, Econòmica i Física.

En la mostra de subjectes que consideren l'Obertura a l'Experiència com a principal característica de la seua personalitat en el Present, observem que existeixen diferències significatives entre determinats grups d'edat respecte a la valoració de les àrees Laboral i Física, tal com podem comprovar a la taula següent. Les diferències respecte el àrea Econòmica està molt prop de nivells de significació (0,055) però no resulten estadísticament significatives, així com les de l'àrea Social (nivell de significació de 0,066).

FACTOR 5. OBERTURA – FALTA D'OBERTURA (present positiu)						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTPOS1S	Inter-grupos	22,257	3	7,419	2,427	,066
	Intra-grupos	892,703	292	3,057		
	Total	914,959	295			
ACTPOS1A	Inter-grupos	8,205	3	2,735	1,005	,391
	Intra-grupos	794,683	292	2,722		
	Total	802,889	295			
ACTPOS1P	Inter-grupos	,846	3	,282	,194	,900
	Intra-grupos	424,113	292	1,452		
	Total	424,959	295			
ACTPOS1L	Inter-grupos	120,033	3	40,011	9,075	,000
	Intra-grupos	1287,477	292	4,409		
	Total	1407,510	295			
ACTPOS1E	Inter-grupos	35,079	3	11,693	2,559	,055
	Intra-grupos	1334,242	292	4,569		
	Total	1369,321	295			
ACTPOS1F	Inter-grupos	40,205	3	13,402	3,562	,015
	Intra-grupos	1098,548	292	3,762		
	Total	1138,753	295			

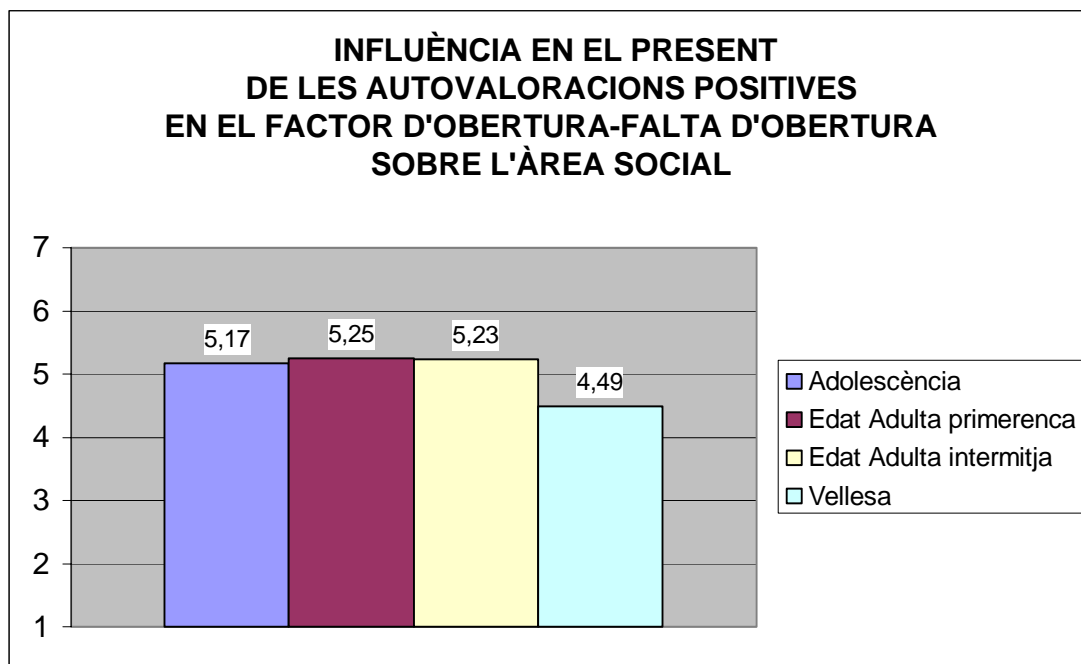
TAULA 9.29. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/ Falta d'Obertura en el Present respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

9.1.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Respecte a la valoració de l'Àrea Social, encara que de manera global la prova F en l'anàlisi de variança dels subjectes oberts a l'experiència no ens dóna un resultat significatiu, sí observem en la prova bilateral *t* de Dunnett de comparacions de mitges dos a dos, l'existència de diferències significatives entre la valoració dels subjectes del grup d'Edat Adulta primerenca i el grup de Vellesa a un nivell de significació del 0,031 i amb una diferència de mitges de 0,76. El grup d'Edat Adulta primerenca valora molt més que els vells la influència de la seua personalitat oberta sobre l'Àrea Social que el grup del grup de Vellesa.

TAULA 9.30. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Social (N=296).

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	22,257	7,419	2,427	0,066

GRÀFIC 9.25. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=296 (Adolescència n=66, Edat Adulta primerenca n=108, Edat Adulta intermitja n=73, Vellesa n=49).

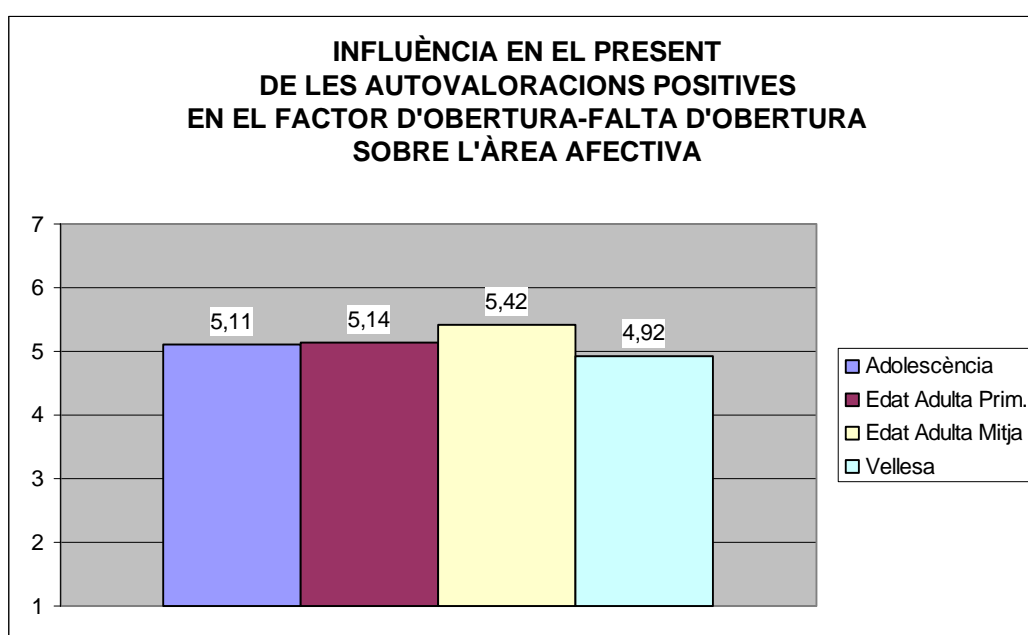
9.1.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències segons l'edat en la valoració de l'àrea afectiva entre els distints grups de subjectes que consideren tindre en el present una personalitat considerada de manera positiva en el Factor Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència.

TAULA 9.31. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva (N=296).

ÀREA AFECTIVA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	8,205	2,735	1,005	0,391

GRÀFIC 9.26. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=296 (Adolescència n=66, Edat Adulta primerenca n=108, Edat Adulta intermitja n=73, Vellesa n=49).

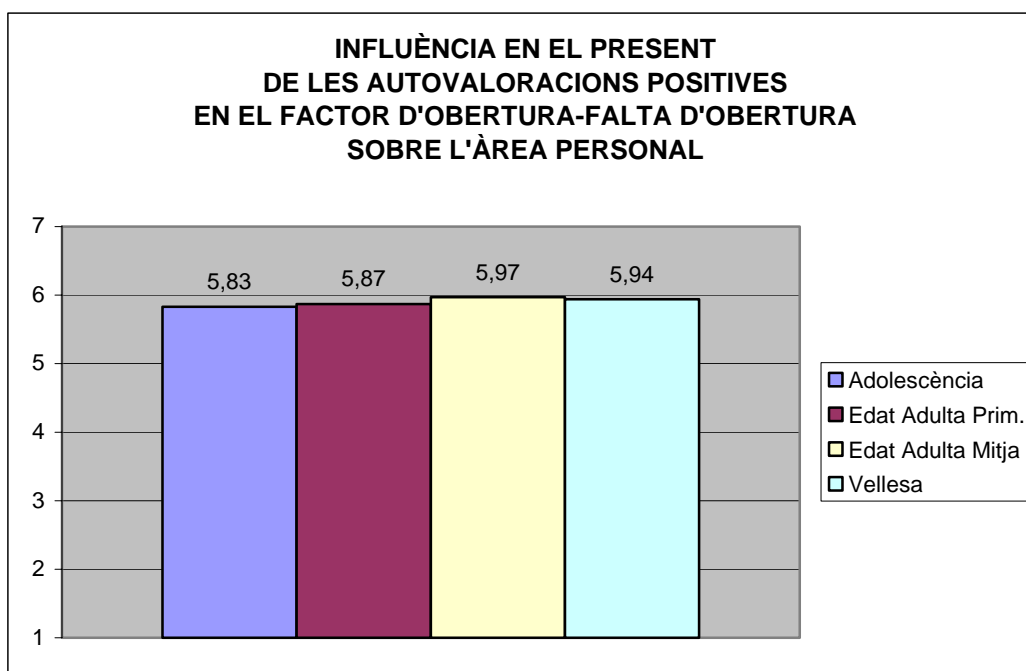
9.1.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No s'observen diferències significatives segons els grups d'edat pel que respecta a la mostra de subjectes del Factor Obertura-Falta d'Obertura a l'experiència pel que respecta a la valoració de la influència de la personalitat sobre l'àrea personal en el Present.

TAULA 9.32. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal (N=296).

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	0,846	0,282	0,194	0,900

GRÀFIC 9.27. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=296 (Adolescència n=66, Edat Adulta primerenca n=108, Edat Adulta intermitja n=73, Vellesa n=49).

9.1.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

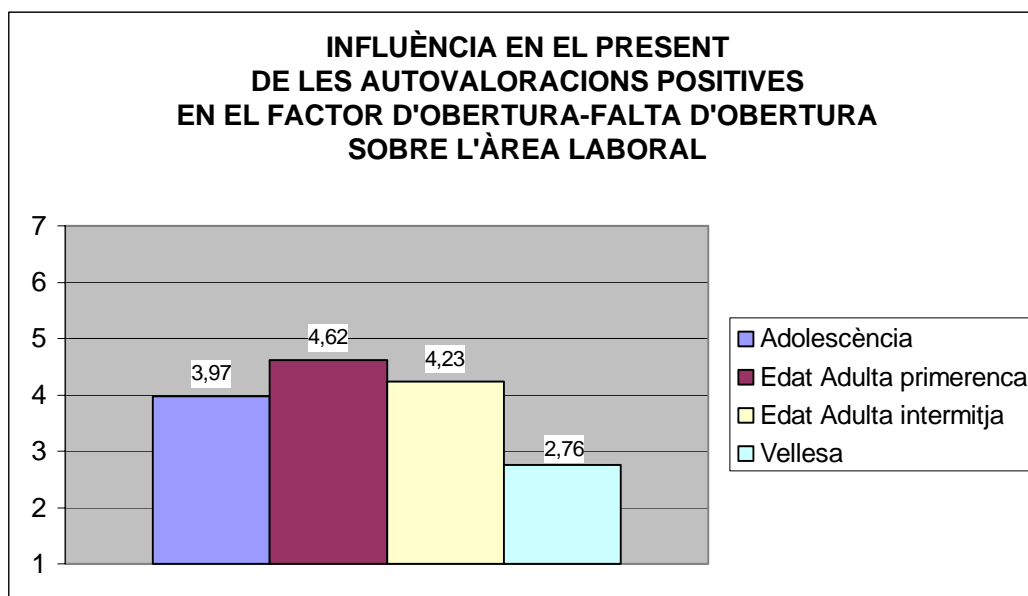
En els resultats de l'Anàlisi de variança realitzat amb el grup de subjectes autoavaluats com *oberts a l'experiència* apareixen diferències segons l'edat en quant a la valoració de la influència de la pròpia personalitat sobre l'Àrea Laboral, obtenint-se un resultat en la prova F de 9,075 amb un nivell de significació inferior al 0,01.

En la valoració de l'Àrea Laboral apareixen diferències significatives entre els subjectes vells i la resta de grups. En aquesta àrea els vells en el present valoren significativament menys aquesta àrea que qualsevol altre grup d'edat, sent totes les

diferències significatives; la diferència respecte al grup d'adolescents és de 1,21 (significativa al 0,006), respecte el grup d'Edat Adulta primerenca és de 1,87 (la màxima diferència) i respecte al grup d'Edat Adulta intermitja és de 1,48 (ambdues amb un nivell de significació inferior a 0,0001).

TAULA 9.33. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral (N= 296).

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	120,033	40,011	9,075	<0,0001

GRÀFIC 9.28. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=296 (Adolescència n=66, Edat Adulta primerenca n=108, Edat Adulta intermitja n=73, Vellesa n=49).

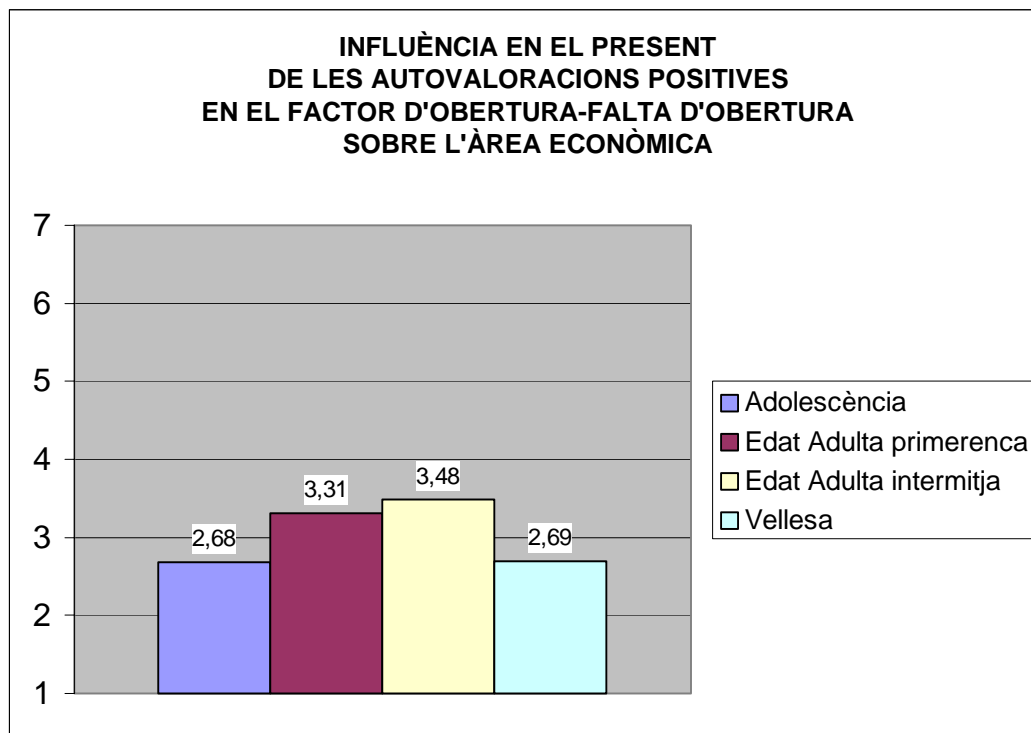
9.1.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

Pel que fa a l'Àrea Econòmica, les diferències no resulten estadísticament significatives, encara que s'apropen als nivells de significació (0,055). Els vells valoren menys l'àrea Econòmica que els dos grups d'Edat Adulta, especialment els del grup d'Edat Adulta intermitja, que són els que més valoren la influència de la seua personalitat oberta sobre aquesta àrea. Els adolescents realitzen unes

autovaloracions sobre aquesta àrea molt semblants a la dels vells, i diferent a les dels dos grups d'Edat Adulta., com podem comprovar al gràfic següent.

TAULA 9.34. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica (N=296).

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	35,079	11,693	2,559	0,055

GRÀFIC 9.29. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N= 296 (Adolescència n=66, Edat Adulta primerenca n=108, Edat Adulta intermitja n=73, Vellesa n=49).

Aquestes diferències en l'Àrea Econòmica, no són estadísticament significatives (0,055), s'aparta només en 5 mil·lèsimes del nivell de significació de 0,05.

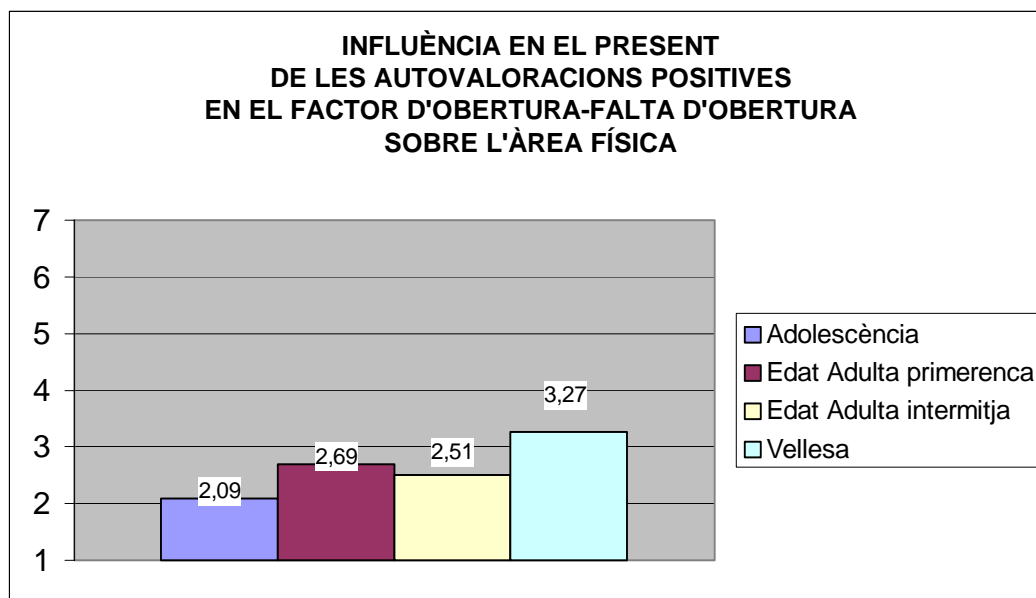
9.1.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

En la valoració de l'àrea Física en aquesta mostra de subjectes "oberts a l'experiència" trobem diferències significatives entre els grup d'Adolescència i el grup de Vellesa (-1,17) a un nivell de significació de 0,004. Els joves valoren molt menys la influència de la seua personalitat oberta sobre l'àrea física que els vells. La Vellesa és evidentment el grup d'edat més preocupat per la seua salut i relaciona més la personalitat oberta sobre aquesta àrea en sentit positiu.

TAULA 9.35. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present positivament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Física (N= 296).

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	40,205	13,402	3,562	0,015

GRÀFIC 9.30. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N= 296 (Adolescència n=66, Edat Adulta primerenca n=108, Edat Adulta intermitja n=73, Vellesa n=49).

9.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat es realitza el comentari dels resultats de les Anàlisis de Variança realitzades amb les mostres de cadascun dels Cinc Grans Factors de Costa i McCrae considerats com a característiques negatives de personalitat i la seua influència sobre les àrees de Desenvolupament.

Començarem fent una anàlisi amb la mostra de subjectes d'un factor determinat en cadascuna de les àrees de desenvolupament (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física). Passarem després a comentar més detalladament l'Anàlisi de Variança realitzat segons l'Edat, tenint en compte les puntuacions de les proves F amb els corresponents nivells de significació en cadascuna de les àrees de desenvolupament, a més a més de comentar cada àrea de manera independent amb els resultats de les proves de diferència de mitges *c* i *t* de Dunnett. Comentarem els resultats també de manera gràfica.

9.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Entre el grup de persones que valoren com a negatius alguns aspectes de la seua personalitat del present relacionats amb el primer factor dels Cinc Grans, el factor Extraversió-Introversió, trobem diferències segons l'edat que més endavant comentarem.

Convé destacar que aquest grup està format majoritàriament per persones que consideren el pol de la Introversió com a negatiu (amb un total de 256 subjectes), ara bé, són bastants els qui valoren l'extraversió negativament (213 subjectes).

En l'anàlisi general de tot el factor d'Extraversió/Introversió segons les autovaloracions totals de tota la mostra de subjectes en cadascuna de les àrees de Desenvolupament (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem

observar que en general en tot el grup de subjectes extravertits o introvertits (independentment de l'edat) que valoren negativament la seua extraversió o introversió, les àrees més valorades (és a dir, les àrees sobre les que hi ha major influència negativa de la personalitat) han estat l'àrea Personal, l'àrea Afectiva i l'àrea Social (amb puntuacions mitges de 5,32, 5,02 i 4,93 respectivament). L'àrea Laboral ha obtingut en tot el grup d'Extraversió una puntuació mitja de 3 i les àrees menys valorades han estat l'àrea Econòmica i l'àrea Física amb mitges de 2,04 i 2,18 (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir la personalitat extravertida o introvertida considerada negativament té major impacte o influència sobre les àrees Personal, Afectiva i Social, i menys influència sobre l'àrea Econòmica o Física.

FACTOR 1: EXTRAVERSIÓ – INTROVERSIÓ		(Present negatiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTNEG1S	Inter-grupos	89,400	3	29,800	9,908	,000
	Intra-grupos	1401,555	466	3,008		
	Total	1490,955	469			
ACTNEG1A	Inter-grupos	6,371	3	2,124	,840	,472
	Intra-grupos	1178,270	466	2,528		
	Total	1184,640	469			
ACTNEG1P	Inter-grupos	12,605	3	4,202	2,071	,103
	Intra-grupos	945,523	466	2,029		
	Total	958,128	469			
ACTNEG1L	Inter-grupos	74,499	3	24,833	7,181	,000
	Intra-grupos	1611,467	466	3,458		
	Total	1685,966	469			
ACTNEG1E	Inter-grupos	28,599	3	9,533	3,935	,009
	Intra-grupos	1128,857	466	2,422		
	Total	1157,455	469			
ACTNEG1F	Inter-grupos	10,054	3	3,351	1,156	,326
	Intra-grupos	1348,258	465	2,899		
	Total	1358,311	468			

TAULA 9.25. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

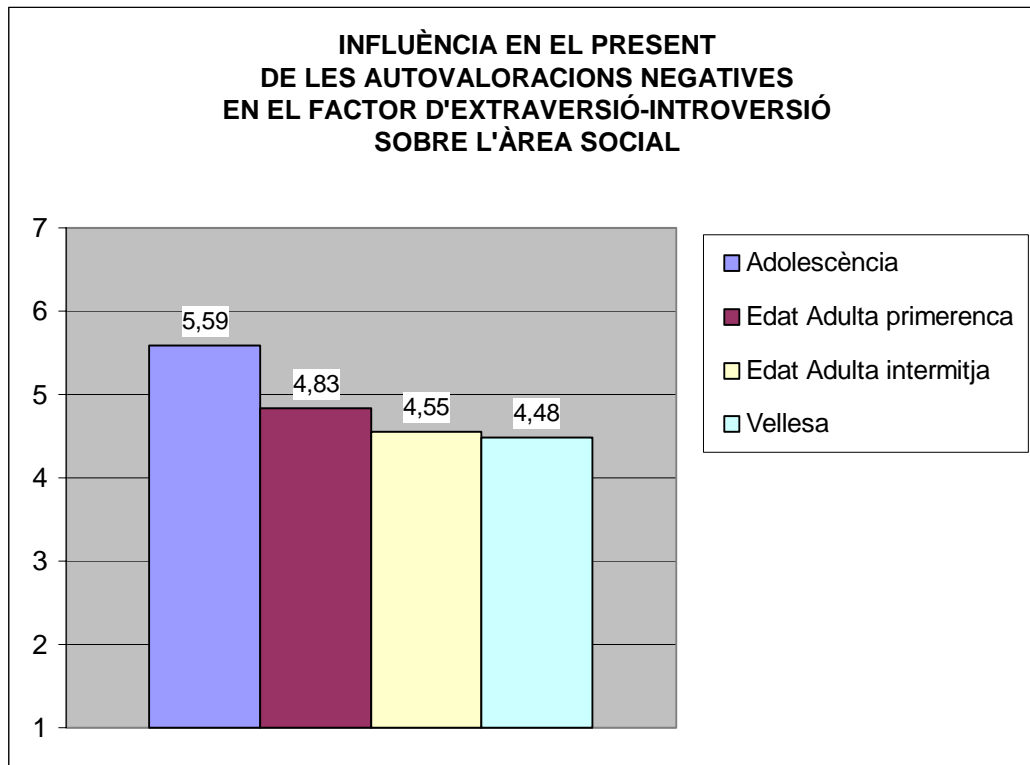
Com podem observar en el quadre anterior, de l'Anàlisi de Variança realitzat podem ja confirmar que existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat en les autovaloracions de les àrees Social, Laboral i Econòmica. Les diferències no semblen ser significatives pel que respecta a les àrees Afectiva, Personal i Física.

9.2.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Si tenim en compte les valoracions dels diferents grups d'edat en l'àrea Social d'aquells subjectes que s'han autoavaluat negativament com a extravertits o introvertits, novament són els subjectes adolescents els qui difereixen de la resta dels grups d'edat pel que respecta en aquest cas a la valoració d'aquesta àrea. Els adolescents valoren que la seua Extraversió/Introversió considerada en sentit negatiu ha influït sobre l'àrea Social més que la resta dels grups d'edat. Així trobem diferències de mitges respecte als d'Edat Adulta primerenca de 0,77, respecte als d'Edat Adulta madura de 1,05 i respecte a la Vellesa de 1,13. No existeixen diferències entre la valoració de l'àrea social entre la resta de grups. Els nivells de significació son en tots els casos que hem comentat inferiors al 0,01.

TAULA 9.26. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Social (N=469).

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	89,400	29,800	9,908	<0,0001

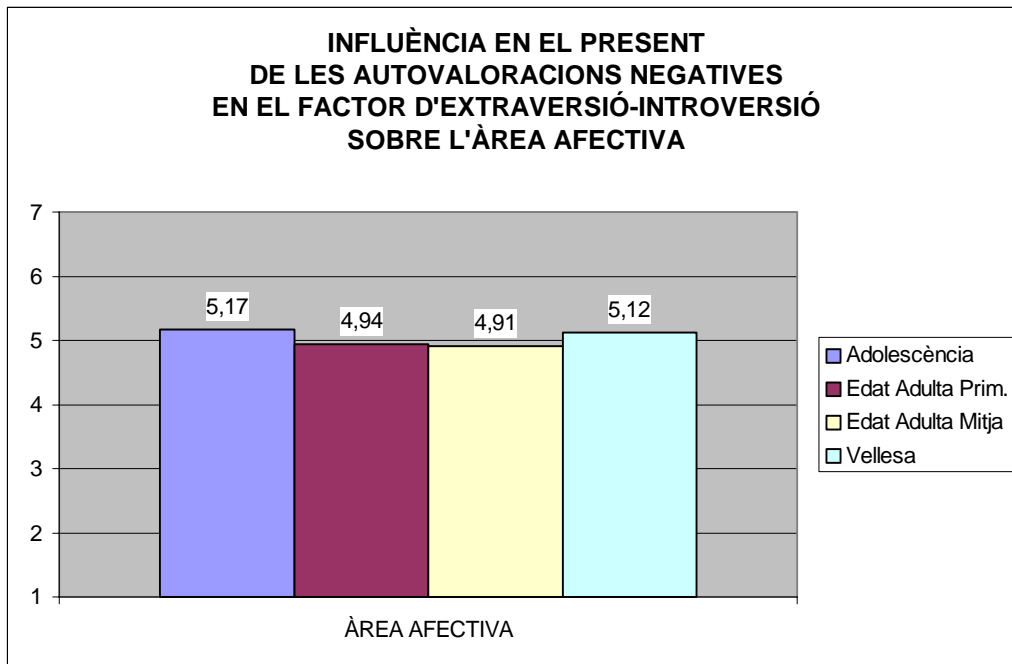
GRÀFIC 9.31. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N= 469 (Adolescència n=130, Edat Adulta primerenca n=169, Edat Adulta intermitja n=103, Vellesa n=67).

9.2.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No trobem diferències entre grups d'edat en la valoració de l'àrea Afectiva en la mostra de subjectes que han considerat en el present com a característica negativa de personalitat algun adjectiu del Factor d'Extraversió-Introversió.

TAULA 9.26. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva (N=469).

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	6,371	2,124	0,840	0,472

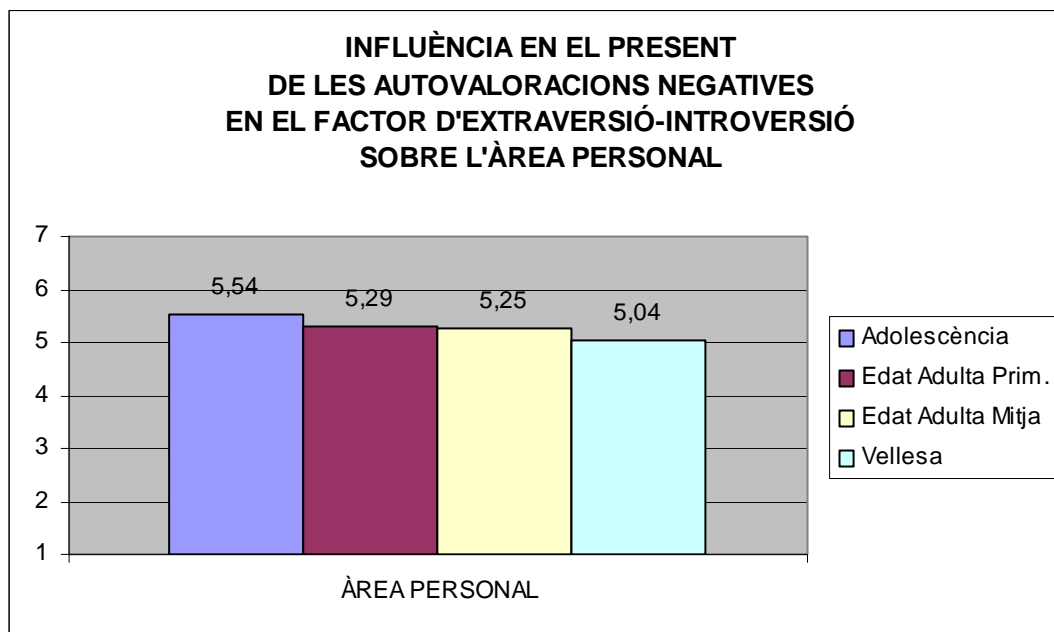
GRÀFIC 9.32. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N= 469 (Adolescència n=130, Edat Adulta primerenca n=169, Edat Adulta intermitja n=103, Vellesa n=67).

9.2.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Extraversió-Introversió en quant a les valoracions de la influència en el present de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament Personal.

TAULA 9.26. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal (N=469).

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	12,605	4,202	2,071	0,103

GRÀFIC 9.33. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N= 469 (Adolescència n=130, Edat Adulta primerenca n=169, Edat Adulta intermitja n=103, Vellesa n=67)

9.2.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Pel que fa a les autovaloracions en l'àrea Laboral, observem només diferències significatives entre el grup d'Adolescència i el grup d'Edat Adulta primerenca (-0,68), de manera que podem concloure que els adolescents que consideren bàsicament la seua personalitat extravertida o introvertida com a negativa valoren menys aquesta àrea que el grup d'adults, especialment del grup d'adults d'edat primerenca. Aquest grup és el que es troba plenament immers en el món laboral i és curiosament el que valora aquesta àrea laboral de manera més negativa en el present (de la mateixa manera que els d'Edat Adulta madura eren els que més valoraven negativament aquesta àrea en el passat, quan pertanyien al grup d'Edat Adulta primerenca). Llavors, podem concloure que el grup al que més importa l'àrea laboral donada la influència que li atorga a la seua personalitat sobre aquesta àrea és el d'edat Adulta Primerenca.

El grup d'Edat Adulta primerenca també difereix significativament del grup de Vellesa amb una diferència de mitges de 1,14. Els vells són els que menys valoren la influència de la seua personalitat (extravertida en aquest cas) sobre l'Àrea

Laboral, i mantenen les màximes diferències amb el grup que més valora esta àrea, que com ja hem dit és el grup d'Edat Adulta primerenca.

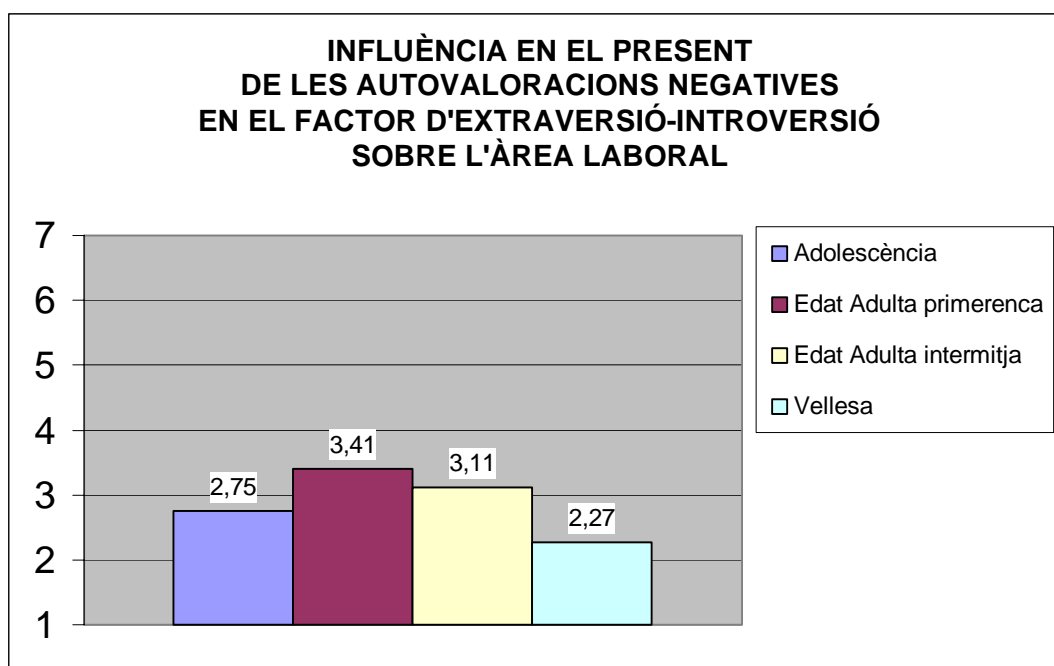
El grup d'Edat Adulta madura difereix també del grup de vells amb una diferència de mitges de 0,84.

La Vellesa, doncs, difereix significativament de les autovaloracions dels dos grups d'Edat Adulta, respecte al grup d'Edat Adulta primerenca la diferència és de -1,14 amb un nivell de significació $<0,0001$ i respecte al grup d'Edat Adulta intermitja la diferència és de -0,84 amb un nivell de significació de 0,011. Els vells valoren molt poc la influència negativa de la seua personalitat introvertida o extravertida en el Present, perquè evidentment ja no estan actius en el món laboral donat que aquest grup està format per tots aquelles persones majors de 65 anys.

TAULA 27. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral (N=469).

ÀREA LABORAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	74,499	24,833	7,181	$<0,0001$

GRÀFIC 9.34. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N= 469 (Adolescència n=130, Edat Adulta primerenca n=169, Edat Adulta intermitja n=103, Vellesa n=67)

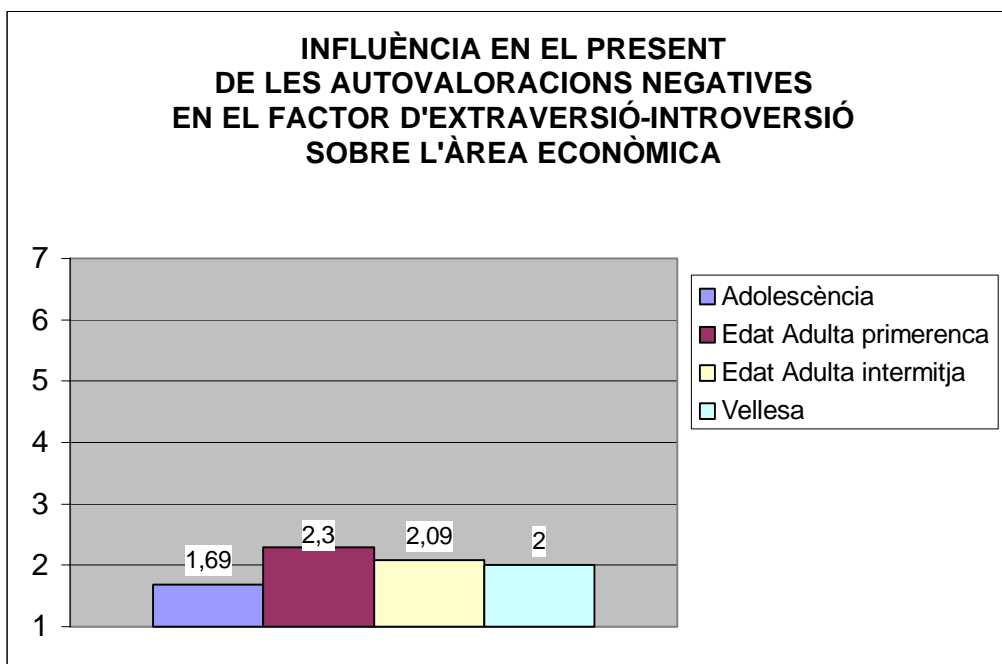
9.2.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

En l'anàlisi de les autovaloracions de l'àrea Econòmica novament observem diferències significatives entre el grup de subjectes adolescents i la resta de grups, encara que només les diferències són significatives respecte a les autovaloracions del grup d'Edat Adulta primerenca amb una diferència de mitges de -0,61. Els adolescents valoren molt menys la influència negativa de la seua personalitat introvertida o extravertida sobre l'Àrea Econòmica. El grup que més valora aquesta Àrea Econòmica és el d'Edat Adulta primerenca, seguit del d'Edat Adulta intermitja; els vells valoren menys aquesta àrea però més que els adolescents com podem observar al gràfic següent.

TAULA 28. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica (N=469).

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	28,599	9,533	3,935	0,009

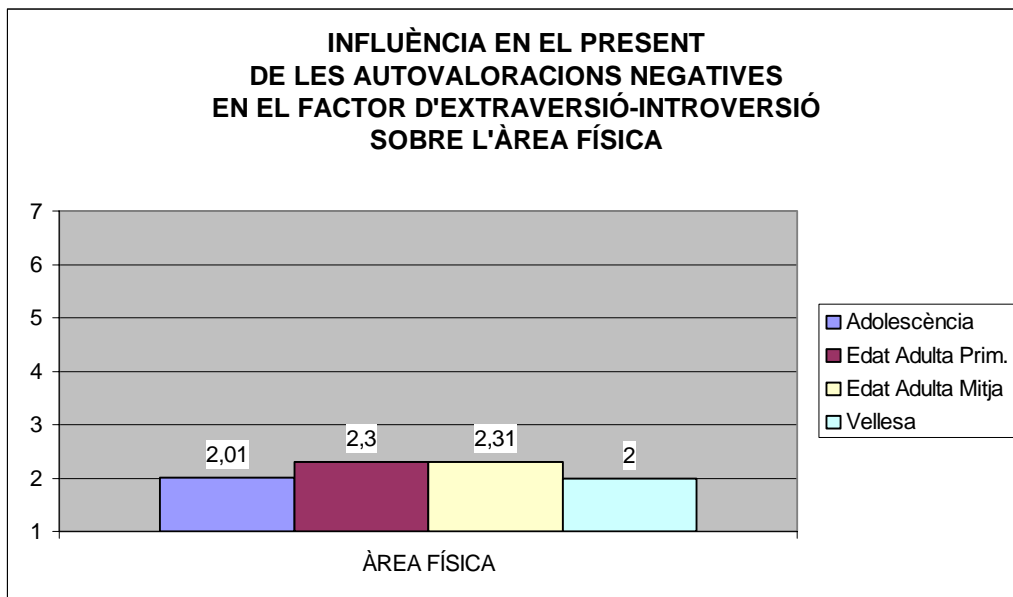
GRÀFIC 9.35. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el present negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N= 469 (Adolescència n=130, Edat Adulta primerenca n=169, Edat Adulta intermitja n=103, Vellesa n=67).

9.2.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'àrea de desenvolupament Físic en aquell grup de subjectes que han valorat negativament alguns aspectes de la seua personalitat del Present que pertanyen al factor Extraversió-Introversió.

TAULA 28. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introversió en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Física (N=469).

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	10,054	3,351	1,156	0,326

GRÀFIC 9.36. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N= 469 (Adolescència n=130, Edat Adulta primerenca n=169, Edat Adulta intermitja n=103, Vellesa n=67).

* * *

9.2.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Considerem en aquest apartat com a mostra aquells subjectes que han considerat com a factor negatiu de la seua personalitat en el passat la seua Desagradabilitat, o bé la seua Agradabilitat. Curiosament al realitzar aquests anàlisis ens trobem que una gran quantitat de subjectes (180) han considerat Agradabilitat com una característica negativa de la seua personalitat front als 340 que han considerat ser desagradable com a negatiu.

Aquesta dada pot ser un motiu de reflexió per analitzar en quin tipus de societat vivim en la que ser agradable pot portar a experiències negatives fins al punt de valorar-se com una característica de personalitat negativa en lloc de positiva com seria lògic. L'Agradabilitat en sentit negatiu representa gairebé un terç d'aquesta mostra de subjectes que valoren negativament qualsevol dels pols del factor de Personalitat Agradabilitat / Desagradabilitat.

En l'anàlisi general de tot el factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat segons les autovaloracions totals de tota la mostra de subjectes en cadascuna de les àrees de Desenvolupament (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem observar que en general en tot el grup de subjectes (independentment de l'edat) que valoren negativament la seua Agradabilitat o Desagradabilitat, les àrees més valorades (és a dir, les àrees sobre les que hi ha major influència negativa de la personalitat) han estat l'àrea Personal, l'àrea Afectiva i l'àrea Social (amb puntuacions mitges de 5,39, 5,20 i 4,74 respectivament). Les àrees menys valorades han estat l'àrea Física, l'àrea Econòmica i l'àrea Laboral amb mitges de 2,11, 2,22 i 2,11 respectivament (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir la personalitat, també en aquest factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat, té major impacte o influència sobre les àrees Personal, Afectiva i Social, i menys influència sobre l'àrea Econòmica, Física o Laboral.

L'Anàlisi de Variança realitzat sobre la mostra dels subjectes que s'han autoavaluat en el factor Agradabilitat/Desagradabilitat en sentit negatiu, trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Social, Afectiva, Laboral i Econòmica.

FACTOR 2: AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT (Present negatiu)					
	Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTNEG1S Inter-grupos	30,249	3	10,083	3,006	,030
Intra-grupos	1730,656	516	3,354		
Total	1760,906	519			
ACTNEG1A Inter-grupos	23,132	3	7,711	2,938	,033
Intra-grupos	1354,068	516	2,624		
Total	1377,200	519			
ACTNEG1P Inter-grupos	8,821	3	2,940	1,374	,250
Intra-grupos	1104,485	516	2,140		
Total	1113,306	519			
ACTNEG1L Inter-grupos	78,573	3	26,191	7,867	,000
Intra-grupos	1717,820	516	3,329		
Total	1796,392	519			
ACTNEG1E Inter-grupos	22,134	3	7,378	2,670	,047
Intra-grupos	1425,742	516	2,763		
Total	1447,877	519			
ACTNEG1F Inter-grupos	10,623	3	3,541	1,258	,288
Intra-grupos	1452,907	516	2,816		
Total	1463,531	519			

TAULA 29. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat en el Present respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal (N=520).

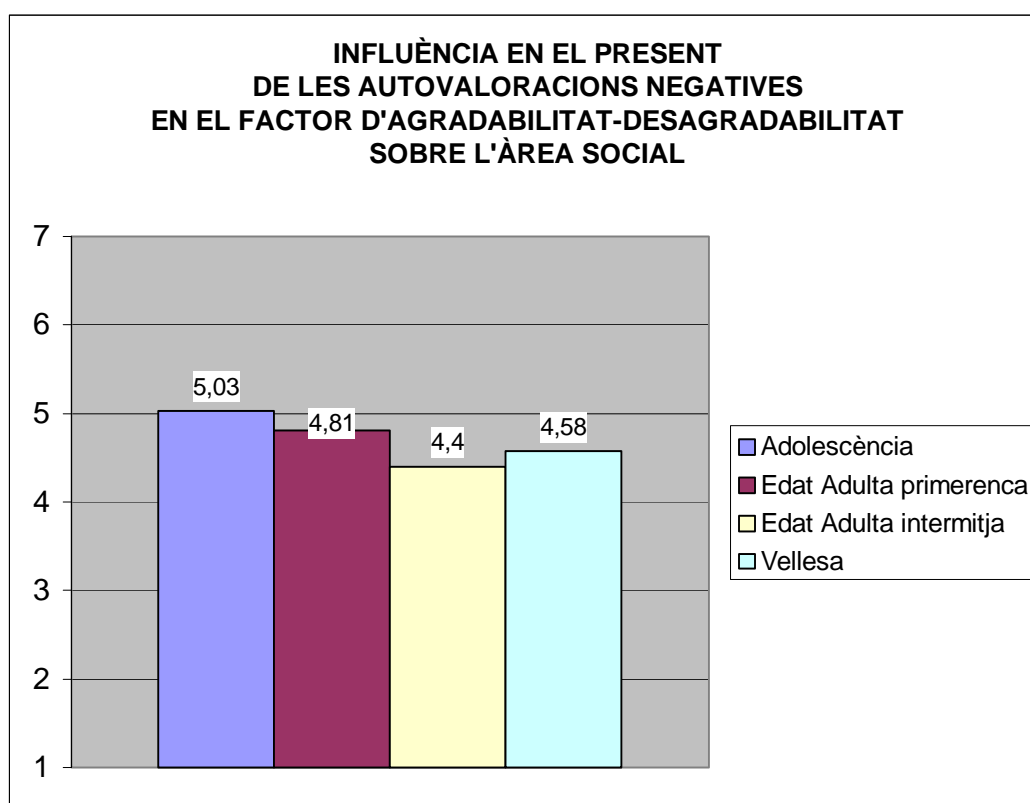
9.2.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Pel que respecta a l'Àrea Social trobem diferències significatives entre les autovaloracions de l'Adolescència i les del grup d'Edat Adulta intermitja amb una diferència de mitges de 0,63. Els adolescents valoren més la influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Social. Els resultats de l'Anàlisi de Variança ens dona un valor en la prova $F=3,006$ i un nivell de significació de 0,03, per lo qual les diferències comentades són estadísticament significatives.

TAULA 30. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Social (N=520).

ÀREA SOCIAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	30,249	10,083	3,006	0,030

GRÀFIC 9.37. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Agradabilitat/Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=520 (Adolescència n=144, Edat Adulta primerenca n=183, Edat Adulta intermitja n=138, Vellesa n=55).

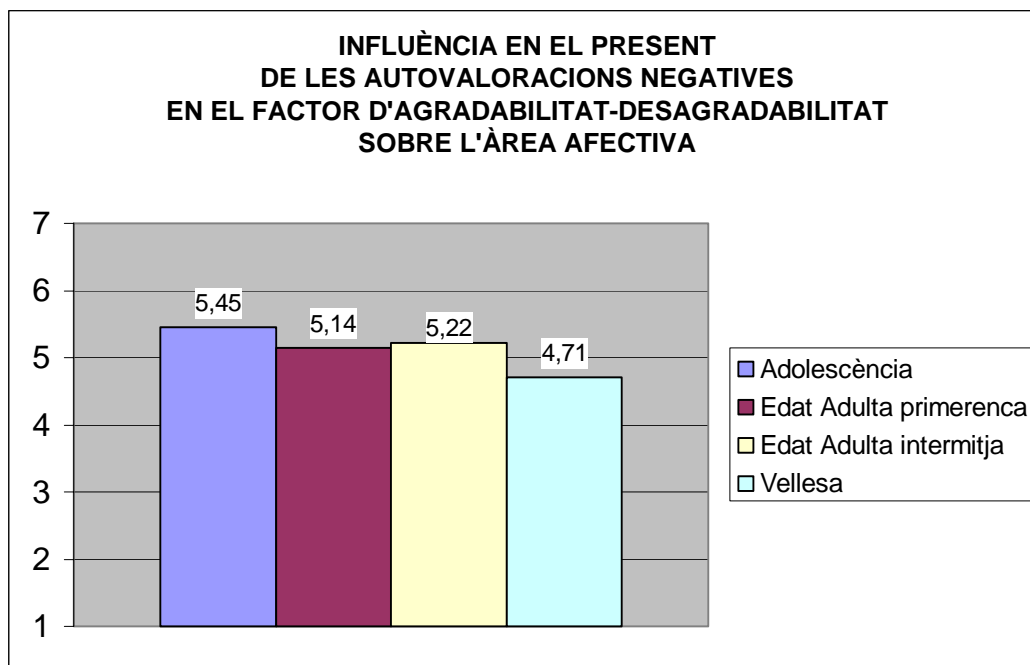
9.2.2.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

En l'Àrea Afectiva les diferències les trobem només en el grup de vells, que valoren significativament menys que els adolescents la influència negativa de la seua personalitat desagradable (però en alguns casos també l'agradable) sobre aquesta àrea. L'Adolescència és el grup que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Afectiva, donat que es tracta d'una etapa on les relacions

afectives tenen per a ells més importància segons veiem que en la Vellesa. La diferència de mitges entre adolescents i vells és de 0,74 amb un nivell de significació de 0,01.

TAULA 31. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva (N=520).

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	23,132	7,711	2,938	0,033

GRÀFIC 9.38. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Agradabilitat/Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=520 (Adolescència n=144, Edat Adulta primerenca n=183, Edat Adulta intermitja n=138, Vellesa n=55).

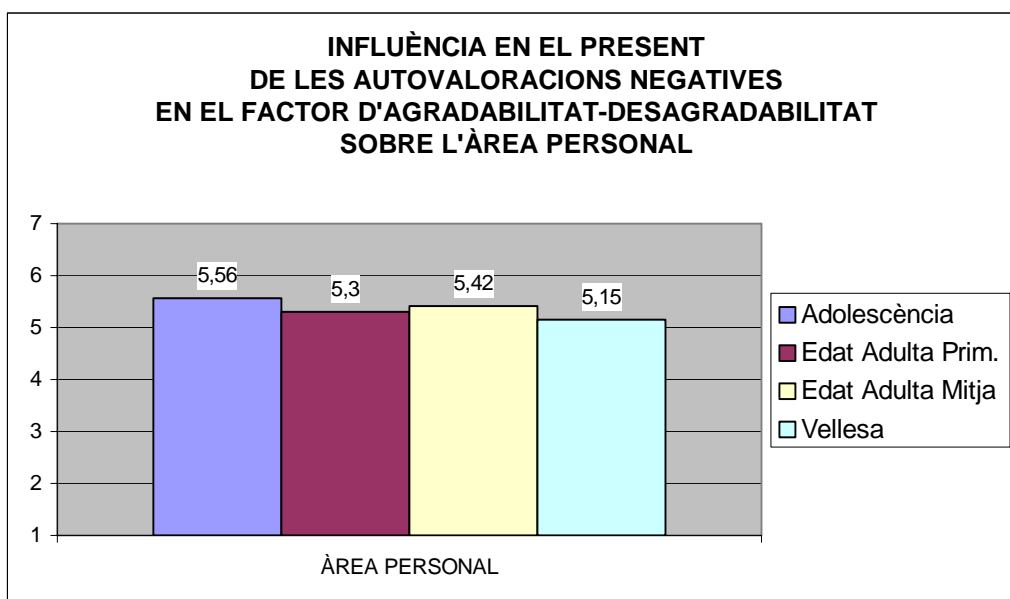
9.2.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor de personalitat d'Agradabilitat-Desagradabilitat considerat negativament en quant a les valoracions de la seua influència sobre l'àrea de desenvolupament Personal.

TAULA 31. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal (N=520).

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	8,821	2,940	1,374	0,250

GRÀFIC 9.39. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Agradabilitat/Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=520 (Adolescència n=144, Edat Adulta primerenca n=183, Edat Adulta intermitja n=138, Vellesa n=55).

9.2.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

En les autovaloracions de l'Àrea Laboral, els subjectes adolescents han manifestat autovaloracions lleugerament menors que les dels dos grups d'Edat Adulta, però significativament majors que les del grup de Vellesa.

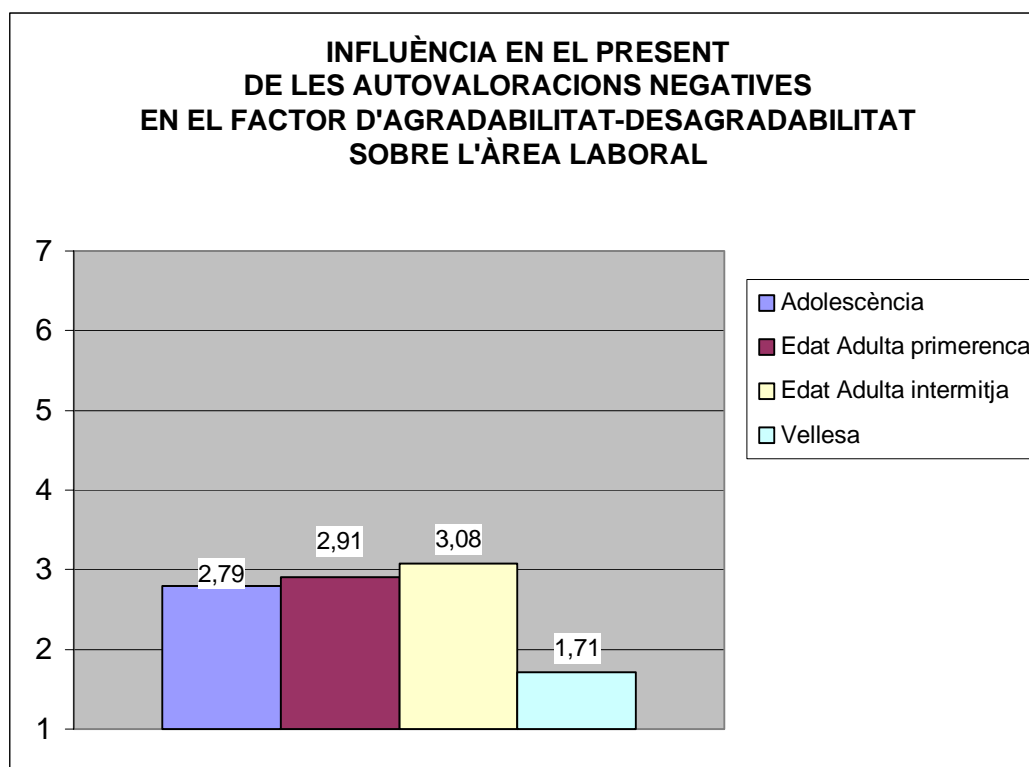
El dos grups d'Edat Adulta (Edat Adulta primerenca i Edat Adulta intermitja) també difereixen significativament del grup de vells amb una diferència de mitges de 1,20 i 1,37 respectivament. El grup d'Edat Adulta intermitja és el que més ha valorat la influència de la Desagradabilitat sobre l'Àrea Laboral, seguit del grup d'Edat Adulta primerenca.

La Vellesa difereix, doncs, dels tres altres grups d'edat de manera significativa amb nivells de significacions inferiors al 0,001.

El quadre següent ens mostra les autovaloracions mitges de cadascun dels grups d'edat en l'Àrea Laboral en aquest grup de subjectes que han destacat el Factor Agradabilitat/Desagradabilitat com a característica negativa de la seua personalitat en el present i han valorat la influència de la personalitat sobre les àrees de Desenvolupament.

TAULA 9.32. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral (N=520).

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	78,573	26,191	7,867	<0,0001

GRÀFIC 9.40. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat/Falta d'Agradabilitat en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N= 520 (Adolescència n=144, Edat Adulta primerenca n=183, Edat Adulta intermitja n=138, Vellesa n=55).

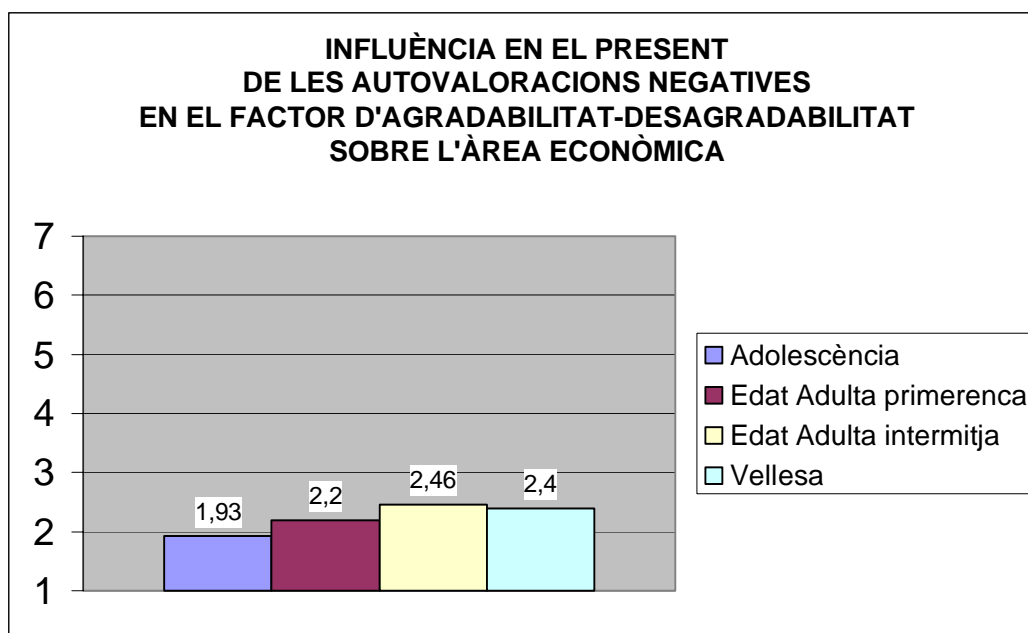
9.2.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

Pel que respecta a l'àrea Econòmica, on les diferències de autovaloracions entre els diferents grups d'edat també eren significatives ($F=2,670$) a un nivell de significació de 0,047, observem novament com els adolescents difereixen significativament en aquest cas només respecte al grup d'Edat Adulta intermitja amb una diferència de mitges de $-0,53$. Els adolescents valoren molt menys aquesta àrea en comparació a aquest grup.

TAULA 9.33. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	22,134	7,378	2,670	0,047

GRÀFIC 9.41. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Agradabilitat/Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, $N= 520$ (Adolescència $n=144$, Edat Adulta primerenca $n=183$, Edat Adulta intermitja $n=138$, Vellesa $n=55$).

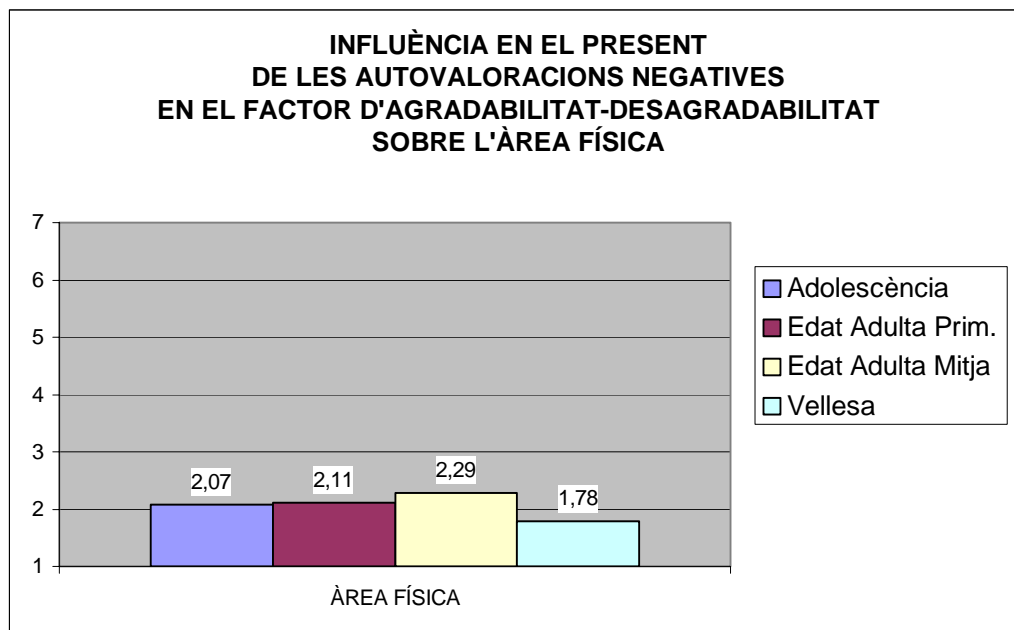
9.2.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat en quant a les valoracions de la influència de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament Físic.

TAULA 9.33. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Física.

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	10,623	3,541	1,258	0,288

GRÀFIC 9.42. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Agradabilitat/Falta d'Agradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N= 520 (Adolescència n=144, Edat Adulta primerenca n=183, Edat Adulta intermitja n=138, Vellesa n=55).

* * *

9.2.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat anem a analitzar les autovaloracions en cadascuna de les àrees de Desenvolupament del subjectes que han considerat el Factor de Persistència o Falta de Persistència com la característica negativa de personalitat més destacada en el Present.

En l'anàlisi general de tot el factor de Persistència / Falta de Persistència segons les autovaloracions totals de tota la mostra de subjectes en cadascuna de les àrees de Desenvolupament (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem observar que en general en tot el grup de subjectes persistents (62) o poc persistents (342) (independentment de l'edat) que valoren negativament la seua personalitat, les àrees més valorades (és a dir, les àrees sobre les que hi ha major influència negativa de la personalitat) han estat l'àrea Personal, l'àrea Afectiva i l'àrea Social (amb puntuacions mitges de 5,09, 4,32 i 4,17 respectivament). L'àrea Laboral té una puntuació intermitja de 3,59 i les àrees menys valorades han estat l'àrea Econòmica i l'àrea Física amb mitges de 2,62 i 2,71 respectivament (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir la personalitat poc persistent té major impacte o influència negativa sobre les àrees Personal, Afectiva i Social, i menys influència sobre l'àrea Econòmica i Física.

De manera global i segons l'Anàlisi de Variança realitzada trobem que en aquesta mostra s'han trobat diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Laboral i Econòmica. En la resta d'àrees no sembla haver diferències significatives en funció de l'edat.

Com podem veure a la taula següent, respecte a l'àrea Laboral, s'ha obtingut en la prova F un resultat de 125,086 amb un nivell de significació inferior a 0,01. En l'àrea Econòmica la prova F ens dóna un resultat de 3,433 amb un nivell de significació de 0,017.

FACTOR 3. PERSISTÈNCIA/FALTA DE PERSISTÈNCIA (Present negatiu)						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTNEG1S	Inter-grupos	2,243	3	,748	,194	,900
	Intra-grupos	1538,973	400	3,847		
	Total	1541,215	403			
ACTNEG1A	Inter-grupos	13,146	3	4,382	1,270	,284
	Intra-grupos	1380,663	400	3,452		
	Total	1393,809	403			
ACTNEG1P	Inter-grupos	11,418	3	3,806	1,629	,182
	Intra-grupos	934,550	400	2,336		
	Total	945,968	403			
ACTNEG1L	Inter-grupos	125,086	3	41,695	10,407	,000
	Intra-grupos	1602,525	400	4,006		
	Total	1727,611	403			
ACTNEG1E	Inter-grupos	35,319	3	11,773	3,433	,017
	Intra-grupos	1371,738	400	3,429		
	Total	1407,057	403			
ACTNEG1F	Inter-grupos	19,304	3	6,435	1,635	,181
	Intra-grupos	1574,231	400	3,936		
	Total	1593,535	403			

TAULA 9.34. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal.

En aquesta mostra es considera el factor de Falta de Persistència com el pol negatiu més important, donat que com ja hem comentat 342 subjectes consideren la Falta de Persistència com a característica de personalitat negativa, front als 62 que consideren la Persistència com a característica negativa, per la qual cosa les conclusions que puguen derivar-se d'aquestes anàlisis seran aplicables als subjectes poc persistents i ens referirem a aquest factor només en sentit negatiu com a factor de Falta de Persistència.

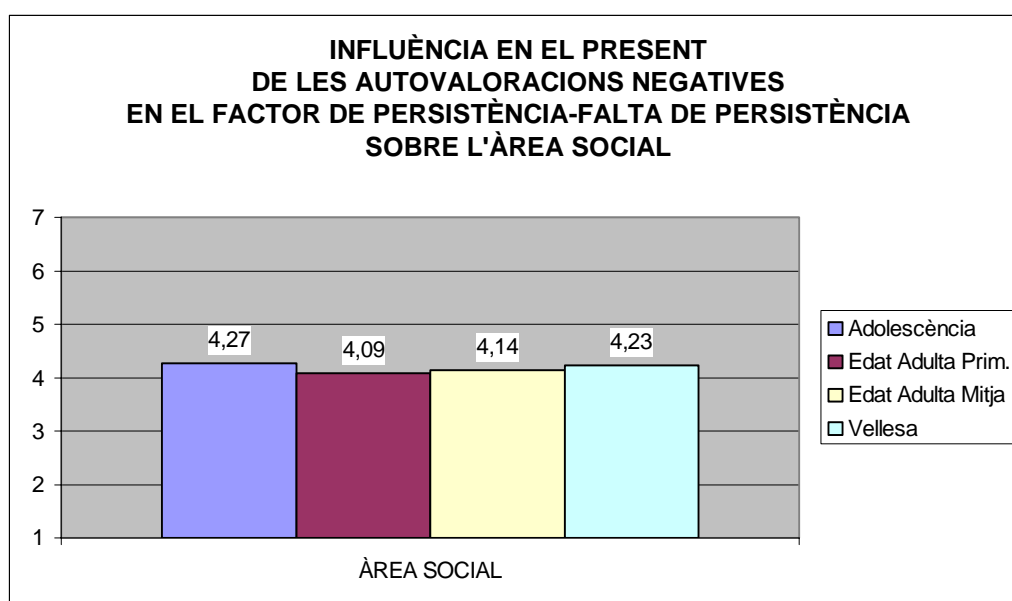
Globalment, només s'han trobat diferències en la valoració de les àrees en funció de la edat en les àrees Laboral i Econòmica, diferències que ara passarem a comentar més detalladament.

9.2.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

No hi ha diferències segons l'edat en la valoració de l'àrea Social en aquest grup de subjectes que valoraren negativament la seua Persistència o falta de Persistència en el passat.

TAULA 9.35. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Social (N= 404).

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	2,243	0,748	0,194	0,900

GRÀFIC 9.43. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=404 (Adolescència n=118, Edat Adulta primerenca n=148, Edat Adulta intermitja n=98, Vellesa n=40).

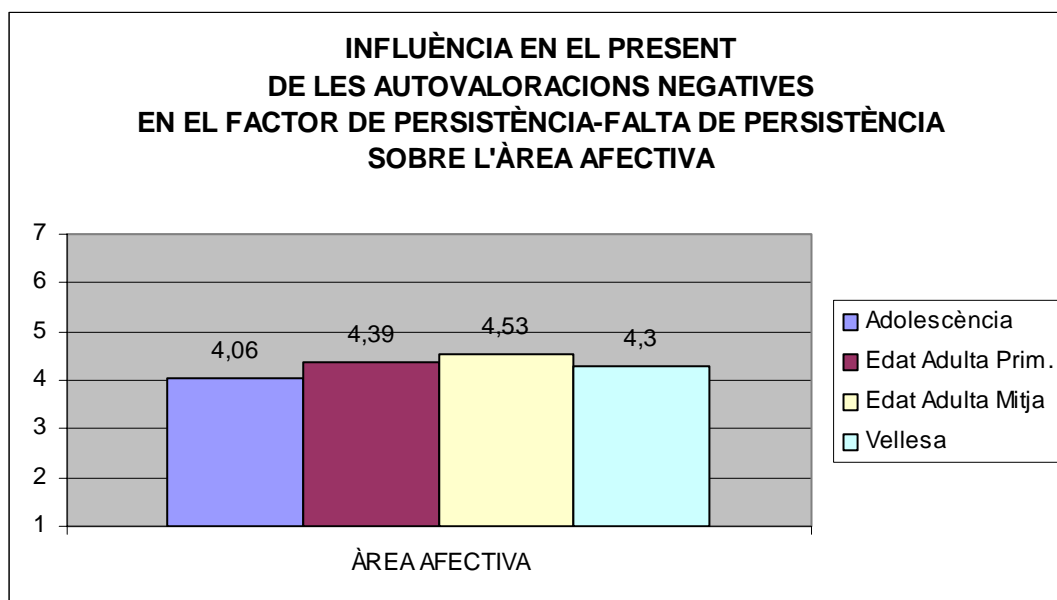
9.2.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No trobem diferències entre els diferents grups d'edat en la valoració de l'Àrea Afectiva en la mostra de subjectes que han considerat com a característica

negativa de personalitat algun adjectiu del Factor de Persistència-Falta de Persistència.

TAULA 9.35. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva (N= 404).

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	13,146	4,382	1,270	0,284

GRÀFIC 9.44. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=404 (Adolescència n=118, Edat Adulta primerenca n=148, Edat Adulta intermitja n=98, Vellesa n=40).

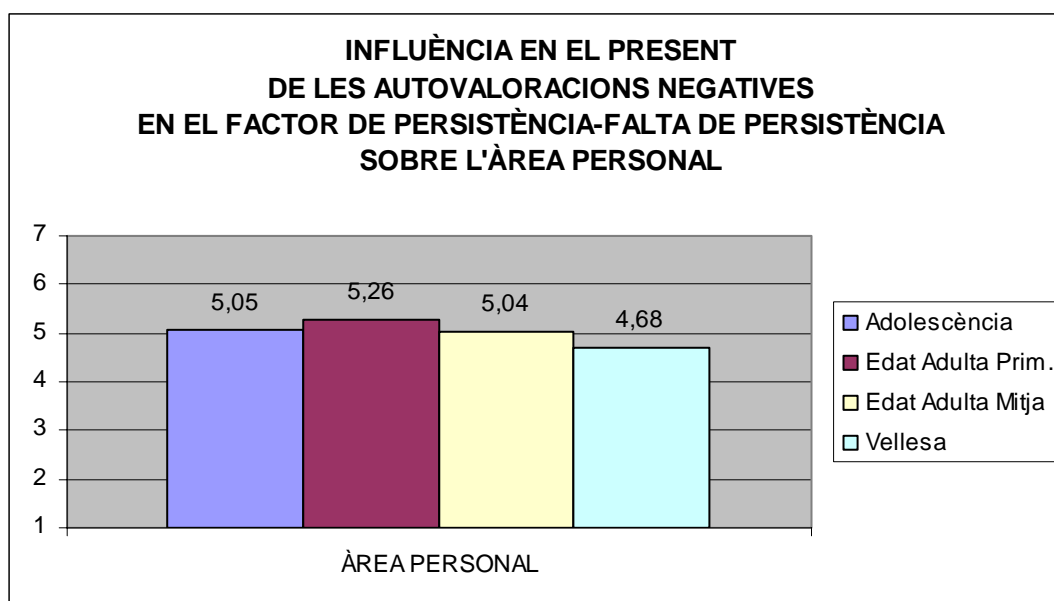
9.2.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

Pel que respecta a la valoració de l'Àrea Personal en la mostra de subjectes del factor de personalitat Persistència-Falta de Persistència no trobem diferències significatives entre els diferents grups d'edat; és a dir tots els grups d'edat valoren de manera semblant aquesta àrea.

TAULA 9.35. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal (N= 404).

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	11,418	3,806	1,629	0,182

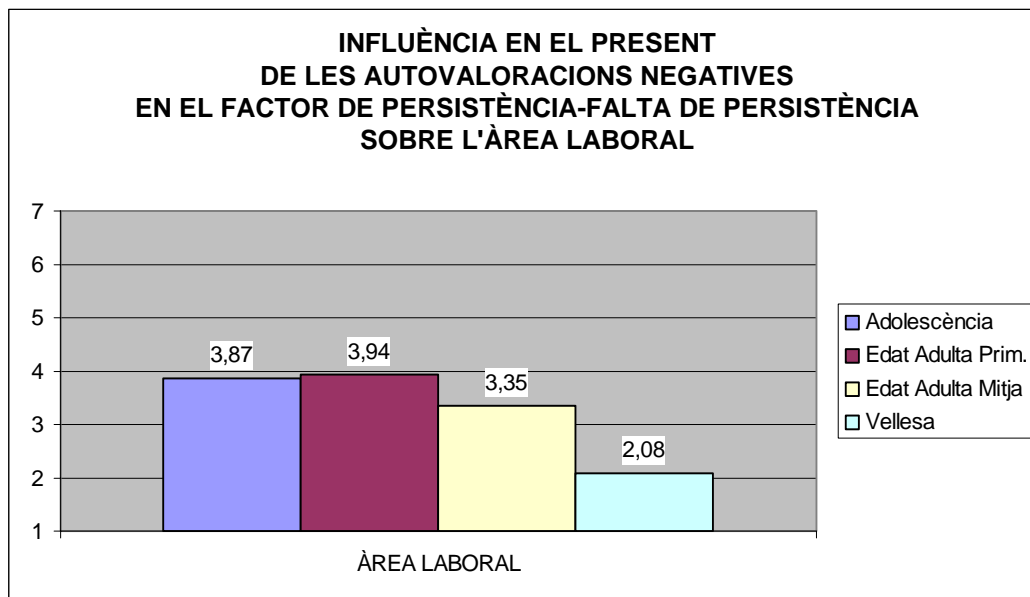
GRÀFIC 9.45. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=404 (Adolescència n=118, Edat Adulta primerenca n=148, Edat Adulta intermitja n=98, Vellesa n=40).

9.2.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

TAULA 9.35. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral (N= 404).

ÀREA LABORAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	125,086	41,695	10,407	<0,0001

GRÀFIC 9.46. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=404 (Adolescència n=118, Edat Adulta primerenca n=148, Edat Adulta intermitja n=98, Vellesa n=40).

Com podem veure al gràfic anterior els vells d'aquesta mostra són els qui valoren menys que la resta dels grups la influència negativa de la seua personalitat sobre l'àrea laboral, amb diferències significatives respecte a cadascun dels altres grups. La diferència de mitges respecte al grup d'adolescents és de $-1,80$ amb un nivell de significació inferior a $0,0001$, respecte al grup d'Edat Adulta primerenca és de $1,86$ amb un nivell de significació inferior a $0,0001$ i respecte al grup d'Edat Adulta intermitja és de $1,27$ amb un nivell de significació de $0,002$.

Les autovaloracions més altes es donen en el grup d'Edat Adulta primerenca, grup que més valora negativament la influència de la seua personalitat poc persistent sobre l'àrea Laboral.

9.2.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

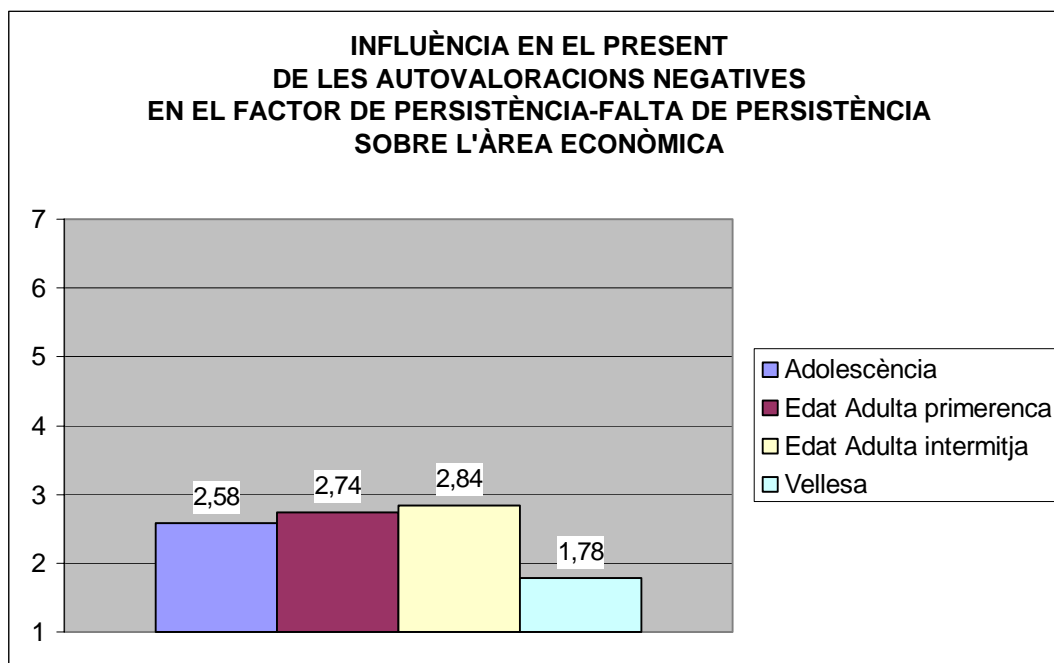
L'altra àrea on les diferències entre els diferents grups d'edat resulten significatives és en aquesta mostra del Factor de Persistència / Falta de Persistència com a característiques negatives de Personalitat, és l'Àrea Econòmica.

Respecte a l'àrea Econòmica, trobem que les diferències es centren només en el grup de subjectes vells respecte a la resta de grups d'edat. La Vellesa difereix significativament en la valoració negativa de la seua personalitat sobre l'àrea Econòmica, amb diferències respecte a l'Adolescència de $-0,81$ amb un nivell de significació de $0,038$, respecte al grup d'Edat Adulta primerenca de $-0,96$ amb un nivell de significació de $0,009$ i respecte al grup d'Edat Adulta intermitja amb una diferència de mitges de $1,06$ amb un nivell de significació de $0,006$, segons ens mostren els resultats de les proves de comparació de mitjanes *c* i *t* de Dunnett.

TAULA 9.36. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica (N= 404).

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	35,319	11,773	3,433	0,017

GRÀFIC 9.47. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=404 (Adolescència n=118, Edat Adulta primerenca n=148, Edat Adulta intermitja n=98, Vellesa n=40).

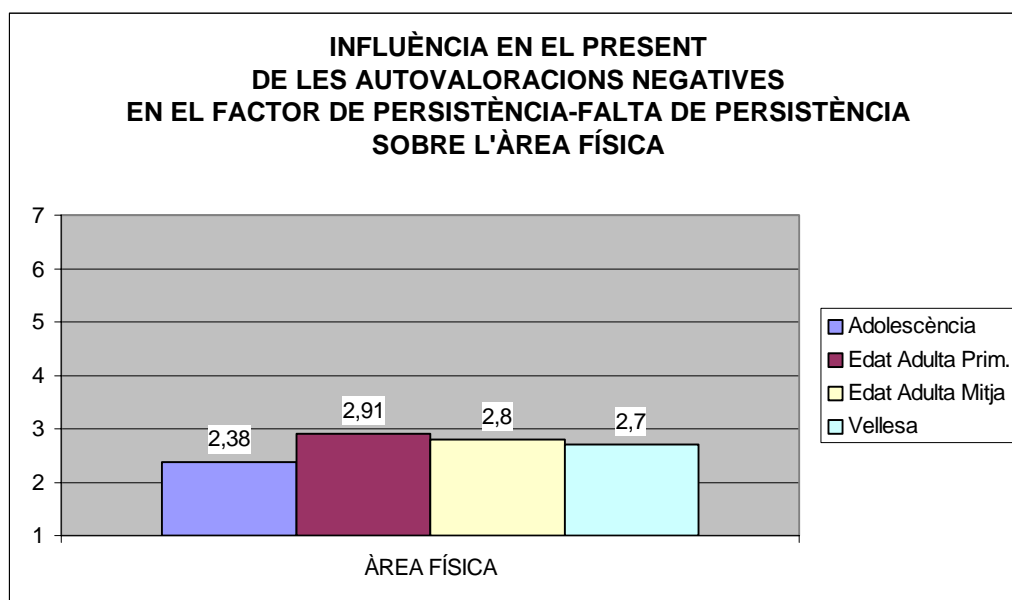
9.2.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No hi ha diferències en funció de l'edat pel que respecta a la valoració de la influència negativa de la personalitat persistent-poc persistent sobre l'àrea Física. Tots els subjectes que fonamentalment es caracteritzen per aquest factor de Personalitat valoren l'àrea Física de manera semblant, sense que s'aprecien diferències significatives segons l'edat.

TAULA 9.36. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Física (N= 404).

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	19,304	6,435	1,635	0,181

GRÀFIC 9.48. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=404 (Adolescència n=118, Edat Adulta primerenca n=148, Edat Adulta intermitja n=98, Vellesa n=40).

* * *

9.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest punt tenim en compte les respostes d'aquells subjectes que han considerat com a característica negativa més important de la seua personalitat algun adjectiu que pertany al factor d'Estabilitat-Inestabilitat. Evidentment en aquest cas La Inestabilitat es considera majoritàriament el pol negatiu del factor segons la distribució de la mostra (1148 subjectes han considerat la inestabilitat com a característica negativa més important del seu passat, es a dir un 41% de la mostra total); tanmateix hi ha un reduït nombre de casos que consideren la seua Estabilitat com a negativa (23 subjectes).

En l'anàlisi general de tot el factor d'Inestabilitat Emocional segons les autovaloracions totals de tota la mostra de subjectes inestables en cadascuna de les àrees de Desenvolupament Personal (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem observar que (independentment de l'edat) les àrees més valorades (és a dir, les àrees sobre les que hi ha major influència positiva de la personalitat) han estat l'àrea Personal, Afectiva i Social (amb puntuacions mitges de 5,47, 5,06 i 4,53 respectivament), seguides de les àrees Laboral i Física amb una puntuacions de 2,95 i 3,13 respectivament, l'àrea menys valorada ha estat l'àrea Econòmica amb una mitja de 1,94 (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir, la personalitat inestable té major impacte o influència sobre les àrees Personal, Afectiva i Social i menys influència sobre l'àrea Econòmica, de la mateixa manera que succeïa amb la mostra de subjectes estables. El Factor d'Estabilitat / Inestabilitat, doncs, en qualsevol dels pols del factor valora més la influència de la seua personalitat en l'àrea Personal i menys sobre l'àrea Econòmica.

Pel que observem al quadre següent, on s'expressen els resultats de l'Anàlisi de Variança efectuat amb aquesta mostra de subjectes del factor Estabilitat-Inestabilitat com a característica de personalitat negativa, es confirma que hi han diferències significatives entre els diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Laboral, Econòmica i Física, diferències que analitzarem a continuació més detalladament àrea per àrea. No hi ha diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Personal i Afectiva en esta mostra de subjectes caracteritzats per la seua Inestabilitat Emocional.

FACTOR 4. INESTABILITAT EMOCIONAL		(Present negatiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTNEG1S	Inter-grupos	57,802	3	19,267	5,751	,001
	Intra-grupos	3916,602	1169	3,350		
	Total	3974,404	1172			
ACTNEG1A	Inter-grupos	10,150	3	3,383	1,205	,307
	Intra-grupos	3281,673	1169	2,807		
	Total	3291,823	1172			
ACTNEG1P	Inter-grupos	10,227	3	3,409	1,801	,145
	Intra-grupos	2212,281	1169	1,892		
	Total	2222,508	1172			
ACTNEG1L	Inter-grupos	194,779	3	64,926	18,608	,000
	Intra-grupos	4075,251	1168	3,489		
	Total	4270,030	1171			
ACTNEG1E	Inter-grupos	52,972	3	17,657	8,069	,000
	Intra-grupos	2558,160	1169	2,188		
	Total	2611,132	1172			
ACTNEG1F	Inter-grupos	65,364	3	21,788	4,896	,002
	Intra-grupos	5197,947	1168	4,450		
	Total	5263,311	1171			

TAULA 9.37. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional/Inestabilitat en el Present respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal (N=1171).

9.2.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Pel que respecta a l'Àrea Social l'Anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova $F = 2,820$ amb un nivell de significació de 0,03.

Si analitzem les diferències de mitges mitjançant les proves *c* i *t* de Cruet, trobem que l'única diferència de mitges significativa en aquesta àrea es troba entre el grup d'Adolescència i el grup d'Edat Adulta intermitja, amb una diferència de mitges de 0,64. la diferència de mitges del grup d'Adolescència respecte al grup d'Edat Adulta primerenca és de 0,35 i respecte a la Vellesa de 0,31, diferències que no arriben a ser estadísticament significatives.

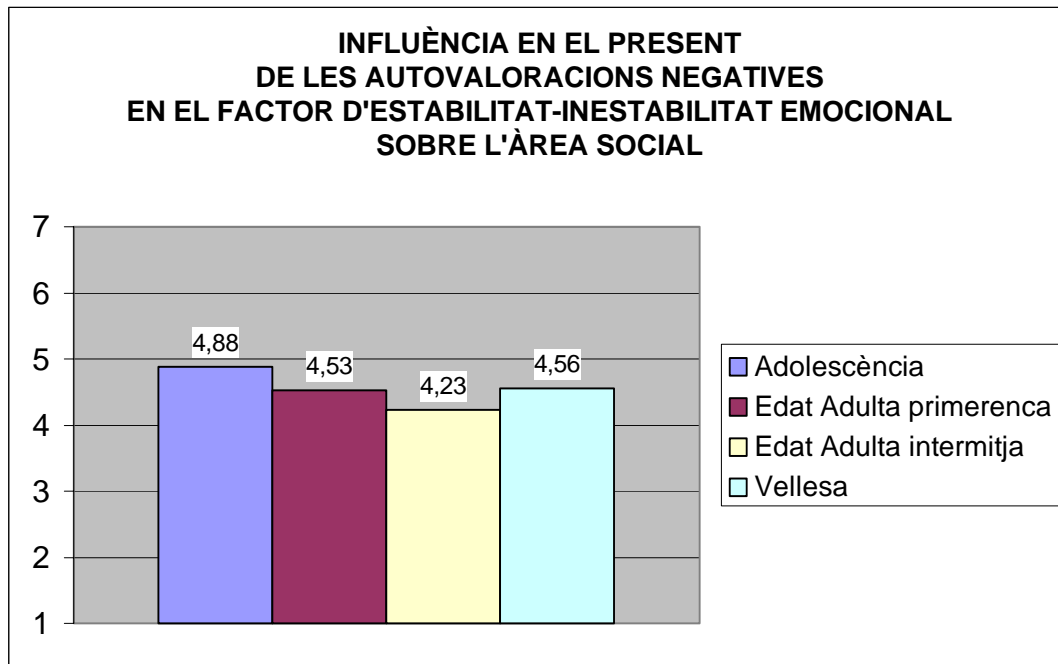
Segons aquestes dades, i tal com podem veure al gràfic següent, els adolescents valoren molt més la influència de la seua personalitat negativa, de la seua Inestabilitat sobre l'Àrea Social que els subjectes d'Edat Adulta intermitja.

Encara que la diferència respecte als grups d'Edat Adulta mitjana i Vellea, no arriben a ser estadísticament significatives, també s'aprecia la mateixa relació, per la qual cosa podem concloure que per als adolescents la importància de l'àrea social és major, és més valorada i conseqüentment la personalitat negativa del subjecte (la inestabilitat emocional) afecta a la valoració d'aquesta àrea social en major mesura que en la resta de grups, com ja havíem comprovat en la valoració de l'àrea segons la personalitat en el passat.

També observem al gràfic com la valoració de l'Àrea Social, després de baixar en l'Edat Adulta, torna a incrementar-se en la Vellea, sense arribar als nivells de valoració de l'Adolescència (com estimàvem en una de les nostres hipòtesis).

TAULA 9.38. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Social (N= 1171).

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	57,802	19,267	5,751	0,001

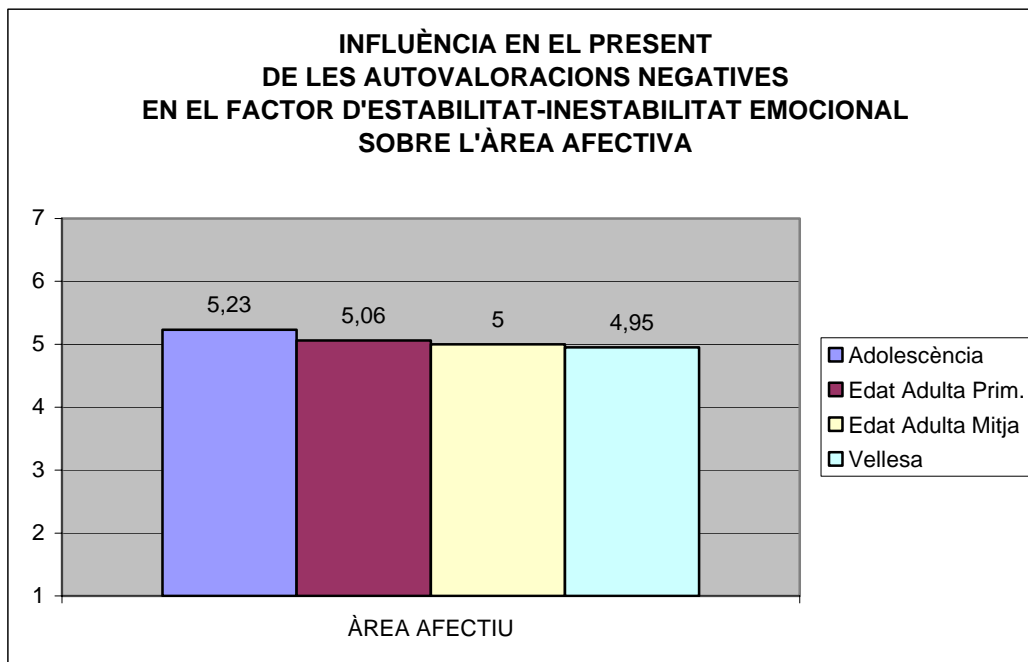
GRÀFIC 9.49 Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la valoració en l'Àrea Social, N= 1171 (Adolescència n=244, Edat Adulta primerenca n=415, Edat Adulta intermitja n=320, Vellesa n=192).

9.2.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional en quant a les valoracions de la influència de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament afectiu.

TAULA 9.38. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva (N= 1171).

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	10,150	3,383	1,205	0,307

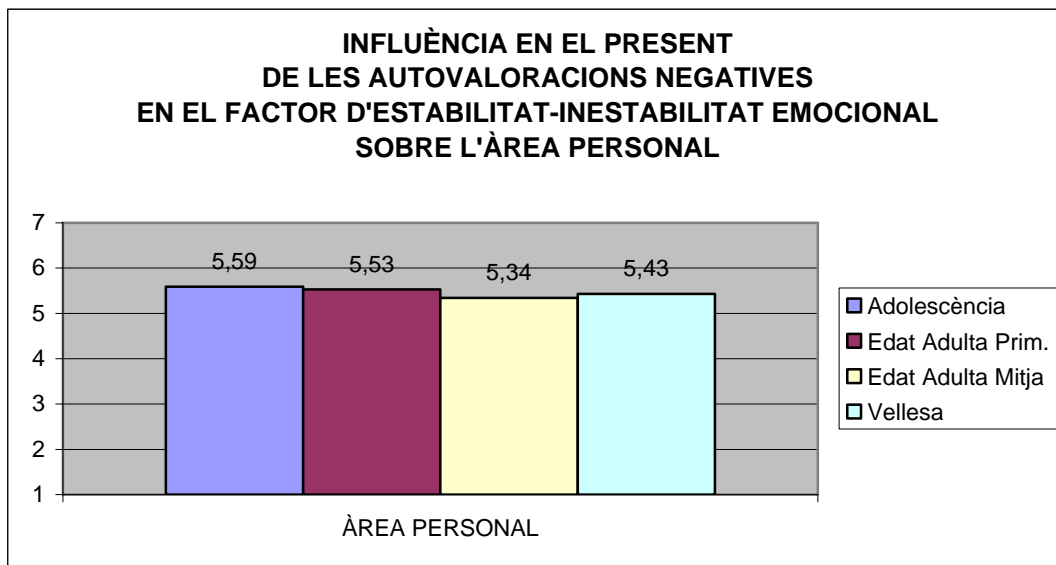
GRÀFIC 9.50. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N= 1171 (Adolescència n=244, Edat Adulta primerenca n=415, Edat Adulta intermitja n=320, Vellesa n=192).

9.2.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional en quant a les valoracions de la influència de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament personal.

TAULA 9.38. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal (N= 1171).

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	10,227	3,409	1,801	0,145

GRÀFIC 9.51. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N= 1171 (Adolescència n=244, Edat Adulta primerenca n=415, Edat Adulta intermitja n=320, Vellesa n=192).

9.2.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Pel que respecta a l'àrea Laboral l'Anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova F de 18,608 amb un nivell de significació inferior a 0,0001.

Les diferències de mitges més significativa es troben entre el grup d'Adolescència i el de Vellesa, amb una diferència de mitges de 1,00. Els adolescents inestables valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Laboral que els vells.

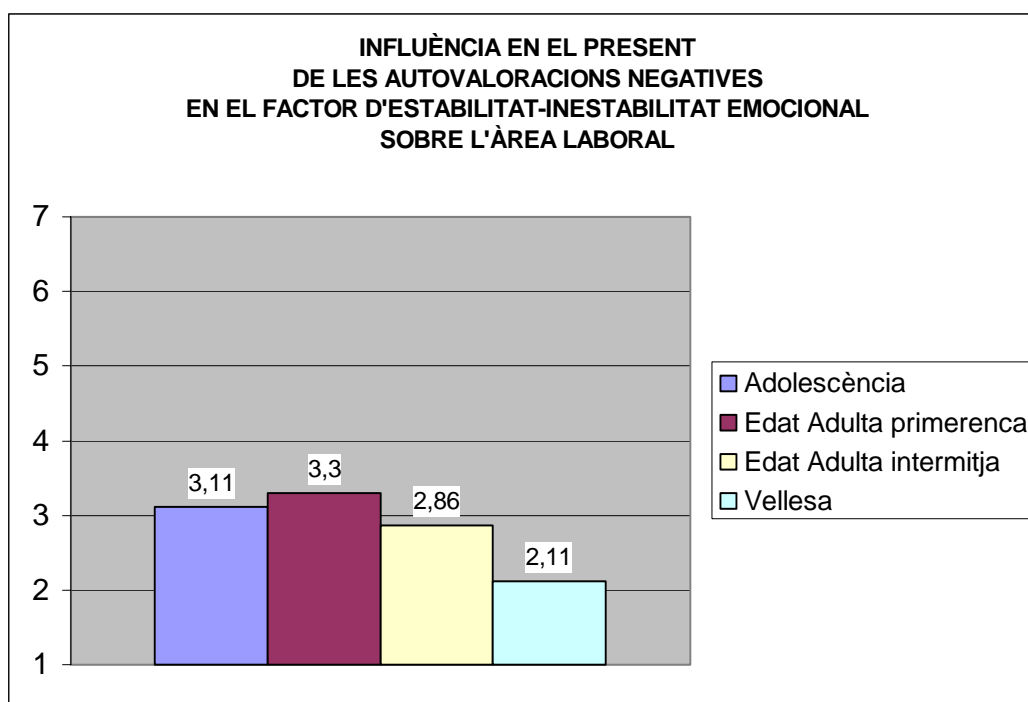
El grup d'Edat Adulta primerenca difereix significativament dels vells (diferència de 1,19) i del grup d'Edat Adulta intermitja (diferència de 0,44). Aquest grup d'Edat Adulta primerenca és el que més valora la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Laboral, tal vegada perquè és un grup que s'inicia en el món laboral i presenta més inseguretats que el grup d'Edat Adulta intermitja que es caracteritza en general per una major estabilitat laboral, la qual cosa fa que la inestabilitat personal no afecte tant al treball.

El grup d'Edat Adulta intermitja difereix també en les autovaloracions dels vells (amb valoracions més altes que el grup de Vellesa) i amb les autovaloracions dels d'Edat Adulta primerenca (amb autovaloracions més baixes).

El grup de Vellesa difereix significativament, com ja hem comentat, dels tres grups d'edat: de l'Adolescència amb una diferència de mitges de $-1,00$, del grup d'Edat Adulta primerenca amb una diferència de mitges de $-1,19$ i dels d'Edat Adulta intermitja amb una diferència de mitges de $-0,75$, totes elles a un nivell de significació inferior a $0,0001$.

TAULA 9.38. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral (N= 1171).

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	194,779	64,926	18,608	<0,0001

GRÀFIC 9.52. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N= 1171 (Adolescència n=244, Edat Adulta primerenca n=415, Edat Adulta intermitja n=320, Vellesa n=192).

9.2.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

Respecte a l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre el grup d'Adolescència i els grups d'Edat Adulta primerenca i mitjana, amb una diferència de mitges de -0,42 i -0,44 respectivament, resultant semblant la valoració de l'àrea econòmica entre els adolescents i els vells (com també ocorria en la valoració de la personalitat inestable en el passat).

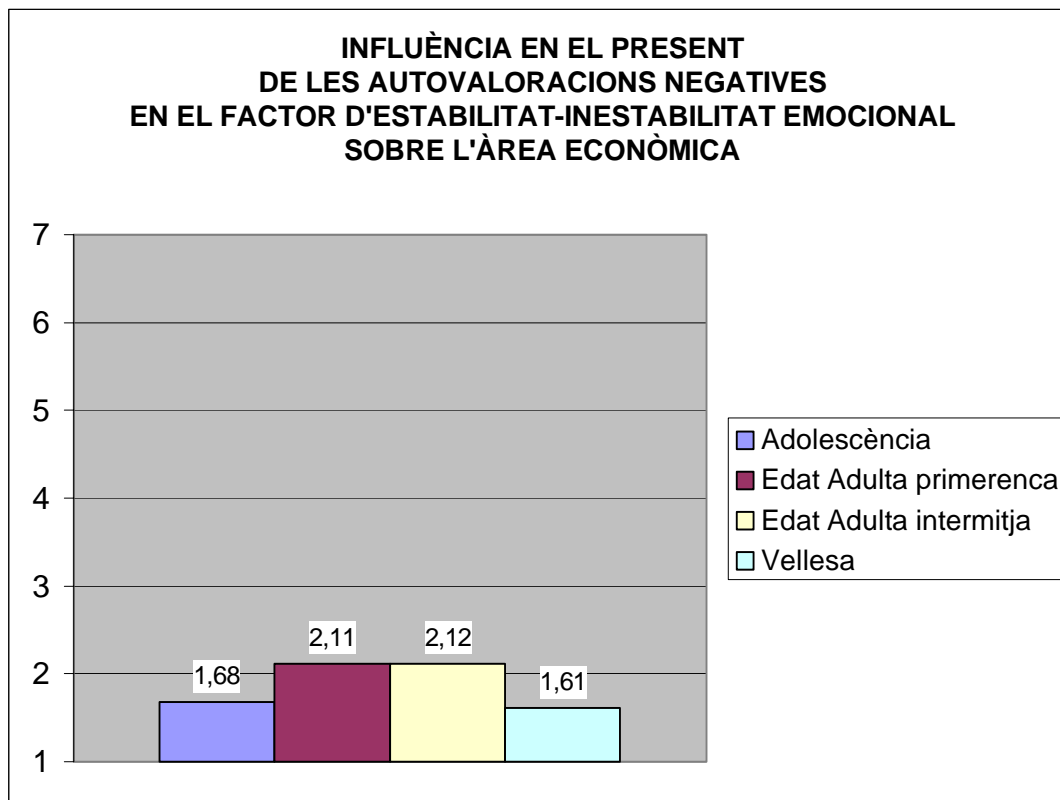
El grup d'Edat Adulta primerenca difereix significativament tant dels adolescents com dels vells amb una diferència de mitges de 0,42 i 0,44 respectivament. El mateix succeeix amb el grup d'Edat Adulta intermitja que difereix dels adolescents (amb una diferència de 0,44) i dels vells (amb una diferència de 0,46), diferències totes elles significatives de 0,002.

Tal com veiem en el gràfic següent, els dos grups d'Edat Adulta són els qui més valoren la influència de la seua personalitat inestable sobre l'àrea Econòmica negativament. Les autovaloracions d'adolescents i vells són menors. Adolescents i vells coincideixen així en la seua baixa valoració de l'àrea Econòmica.

TAULA 9.39. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica (N= 1171).

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	52,972	17,657	8,069	<0,0001

GRÀFIC 9.53. Representació gràfica i comparacions entre les mitges Emocionals dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N= 1171 (Adolescència n=244, Edat Adulta primerenca n=415, Edat Adulta intermitja n=320, Vellesa n=192).

9.2.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

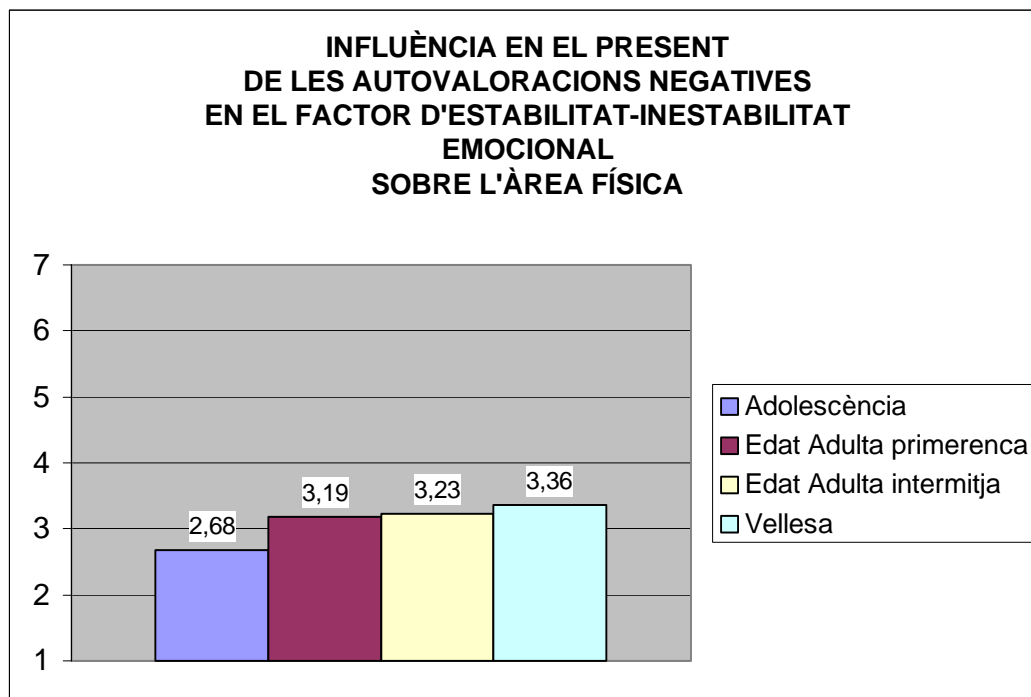
També en l'Àrea Física s'observen diferències significatives entre les autovaloracions dels distints grups d'edat. L'Anàlisi de Variança ens dóna un resultat en la prova $F=4,896$ a un nivell de significació de 0,002.

El grup d'adolescents novament torna a diferir de manera significativa de tots els altres grups d'edat amb autovaloracions inferiors a la resta de grups. Els adolescents valoren menys la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Física que qualsevol altre grup d'edat. La diferència de mitges dels adolescents respecte al grup d'Edat Adulta primerenca és de $-0,51$, respecte al grup d'Edat Adulta intermitja de $-0,55$ i respecte al grup de Vellesa és de $-0,69$ a un nivell de significació de 0,002.

La Vellesa és el grup que més considera la influència de la seua personalitat inestable sobre l'àrea Física, per la qual cosa les autovaloracions de la Vellesa en aquesta àrea són més elevades que en qualsevol grup, però especialment que el grup d'adolescents que valoren significativament menys aquesta àrea, tal com podem veure al gràfic següent.

TAULA 9.40. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Física (N= 1171).

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	65,364	21,788	4,896	0,002

GRÀFIC 9.54. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=1171 (Adolescència n=244, Edat Adulta primerenca n=415, Edat Adulta intermitja n=320, Vellesa n=192).

* * *

9.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Finalment analitzarem la mostra de subjectes que han considerat l'Obertura a l'Experiència o més bé la Falta d'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa en el Present, així com la influència que aquests subjectes pensen que ha tingut la seua personalitat sobre les àrees de desenvolupament.

El pol negatiu d'aquest factor és la Falta d'Obertura, amb un total de 179 subjectes que han considerat aquest factor negativament, tanmateix també són nombrosos els subjectes que han considerat l'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa, amb un total de 54 subjectes.

En el gràfic següent es pot observar com en tot el grup de subjectes amb falta d'obertura a l'experiència o amb obertura però considerada negativament (independentment de l'edat) les àrees més valorades (és a dir, les àrees sobre les que hi ha major influència positiva de la personalitat) han estat l'àrea Personal, Afectiva i Social (amb puntuacions mitges de 5.28, 4.85 i 4,82 respectivament), seguides de l'àrea Laboral amb una puntuacions de 3,3. Les àrees menys valorades han estat l'àrea Econòmica i l'àrea Física, amb unes puntuacions mitges de 0,59 i 2,4 respectivament (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir, la personalitat amb falta d'Obertura a l'Experiència té major impacte o influència sobre les àrees Personal, Afectiva i Social i menys influència sobre l'àrea Econòmica i Física.

Com podem comprovar en la taula següent, on es mostren els resultats dels anàlisis de varianza, en aquest grup de subjectes oberts o tancats a l'experiència, només apareixen diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Laboral amb un nivell de significació de 0,002, i un resultat en la prova $F=5,144$ i també en la valoració de l'Àrea Afectiva, amb un nivell de significació de 0,045, donant com a resultat una $F=2,725$. No apareixen nivells de significació estadística en cap altra àrea.

FACTOR 4. FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA (Present negatiu)					
	Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTNEG1S Inter-grupos	7,773	3	2,591	,783	,504
Intra-grupos	757,292	229	3,307		
Total	765,064	232			
ACTNEG1A Inter-grupos	25,180	3	8,393	2,725	,045
Intra-grupos	705,257	229	3,080		
Total	730,438	232			
ACTNEG1P Inter-grupos	2,293	3	,764	,376	,770
Intra-grupos	465,012	229	2,031		
Total	467,305	232			
ACTNEG1L Inter-grupos	64,988	3	21,663	5,144	,002
Intra-grupos	964,377	229	4,211		
Total	1029,365	232			
ACTNEG1E Inter-grupos	15,807	3	5,269	1,355	,257
Intra-grupos	890,459	229	3,888		
Total	906,266	232			
ACTNEG1F Inter-grupos	9,511	3	3,170	,973	,406
Intra-grupos	746,369	229	3,259		
Total	755,880	232			

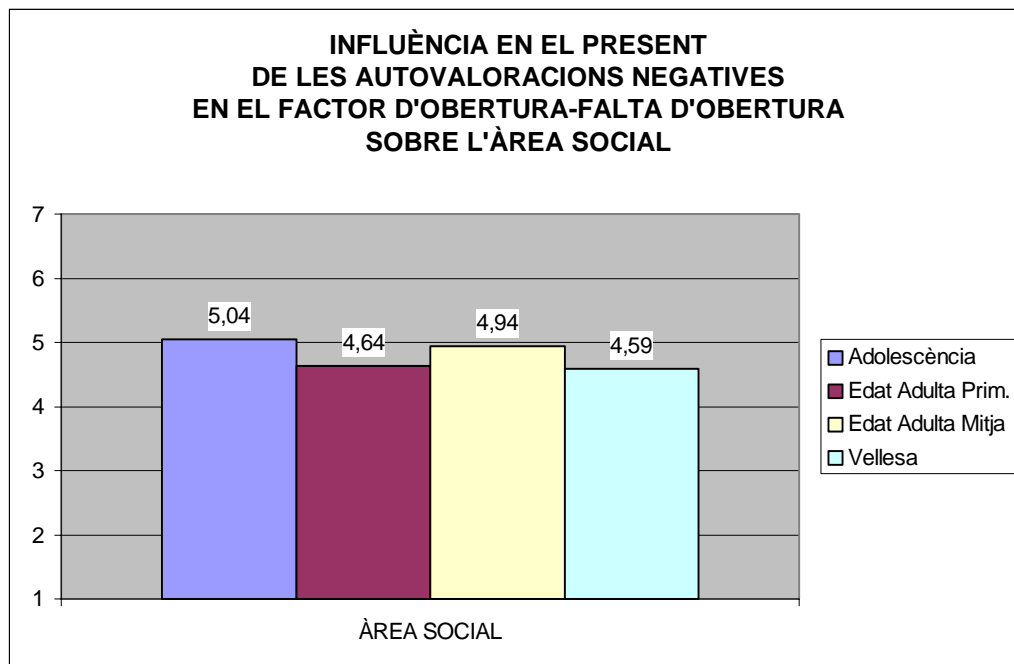
TAULA 9.41. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura en el Present respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament Personal (N=233).

9.2.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Obertura/Falta d'Obertura en quant a les valoracions de la influència de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament social.

TAULA 9.42. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor de Falta d'Obertura a l'Experiència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Social (N= 233).

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	7,773	2,591	0,783	0,504

GRÀFIC 9.55. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=233 (Adolescència n=47, Edat Adulta primerenca n=64, Edat Adulta intermitja n=81, Vellesa n=41).

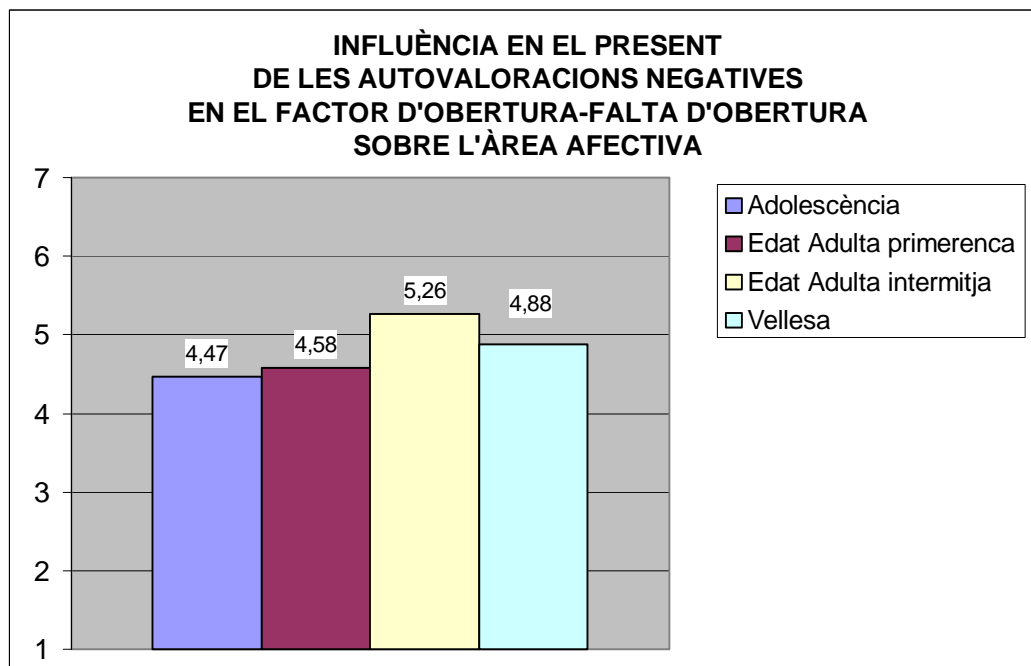
9.2.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

Encara que l'Anàlisi de Variança ens dona en l'Àrea Afectiva un resultat en la prova F de 2,725 a un nivell de significació de 0,045 i per tant estadísticament significatiu, en les proves de comparació de mitges *c* i *t* de Dunnett les diferències no arriben al nivell de significació. Comentarem, doncs, les diferències trobades en la valoració de l'Àrea Afectiva encara que no són estadísticament significatives.

Segons podem observar al gràfic següent, els subjectes d'Edat Adulta intermitja són els que més han valorat la influència de la seua personalitat negativa (Falta d'Obertura a l'Experiència) sobre l'àrea afectiva, encara que les diferències no arriben a ser estadísticament significatives respecte al grup que valora menys esta àrea que és el grup d'Adolescència. La diferència de mitges entre els dos grups és de 0,79.

TAULA 9.42. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor de Falta d'Obertura a l'Experiència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva (N= 233).

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	25,180	8,393	2,725	0,045

GRÀFIC 9.56. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva (Adolescència n=47, Edat Adulta primerenca n=64, Edat Adulta intermitja n=81, Vellesa n=41).

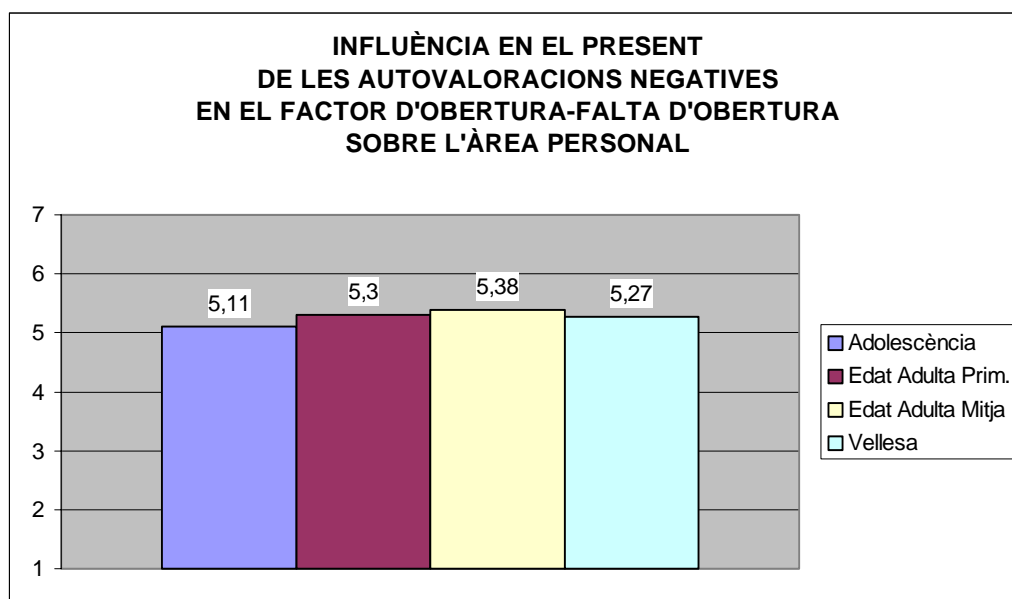
9.2.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència en quant a les valoracions de la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea de desenvolupament Personal.

TAULA 9.42. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor de Falta d'Obertura a l'Experiència en el Present respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal (N= 233).

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	2,293	0,764	0,376	0,770

GRÀFIC 9.57. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=233 (Adolescència n=47, Edat Adulta primerenca n=64, Edat Adulta intermitja n=81, Vellesa n=41).

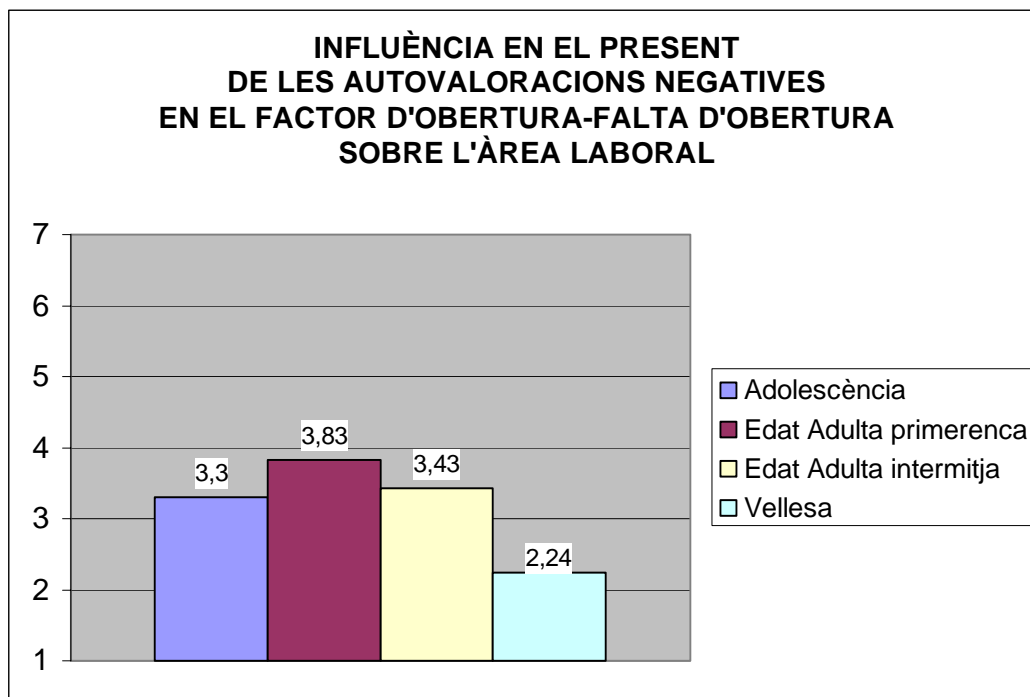
9.2.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

En l'Àrea Laboral, semblen haver diferències significatives segons l'edat en esta mostra de subjectes que consideren l'obertura o la falta d'obertura com a característica de personalitat negativa, observem que aquestes diferències es trobem bàsicament entre les autovaloracions dels subjectes vells i les dels grups d'Edat Adulta primerenca i mitjana, amb diferència de mitges de $-1,58$ i $-1,19$ respectivament i nivells de significació inferiors a $0,01$. També difereixen els vells respecte als adolescents amb una diferència de mitges de $-1,05$ i un nivell de significació de $0,043$.

Els subjectes vells valoren significativament menys que els d'Edat Adulta mitjana la influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Laboral.

TAULA 9.43. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral (N= 233).

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	64,988	21,663	5,144	0,002

GRÀFIC 9.58. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=233 (Adolescència n=47, Edat Adulta primerenca n=64, Edat Adulta intermitja n=81, Vellesa n=41).

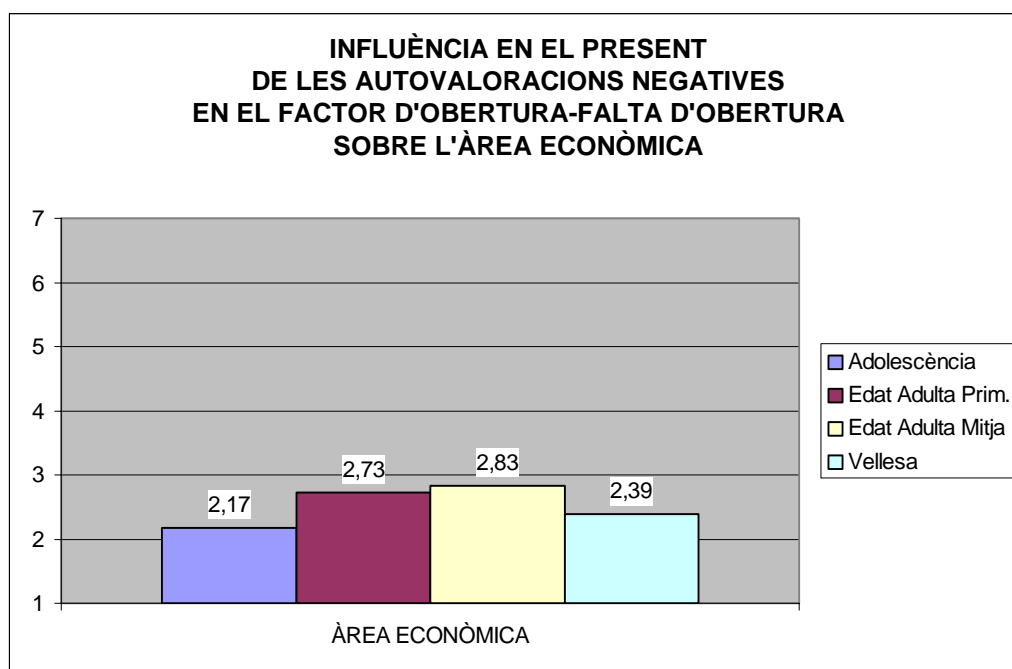
9.2.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència en quant a les valoracions de la influència de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament econòmic.

TAULA 9.43. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica(N= 233).

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	15,807	5,269	1,355	0,257

GRÀFIC 9.59. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=233 (Adolescència n=47, Edat Adulta primerenca n=64, Edat Adulta intermitja n=81, Vellesa n=41).

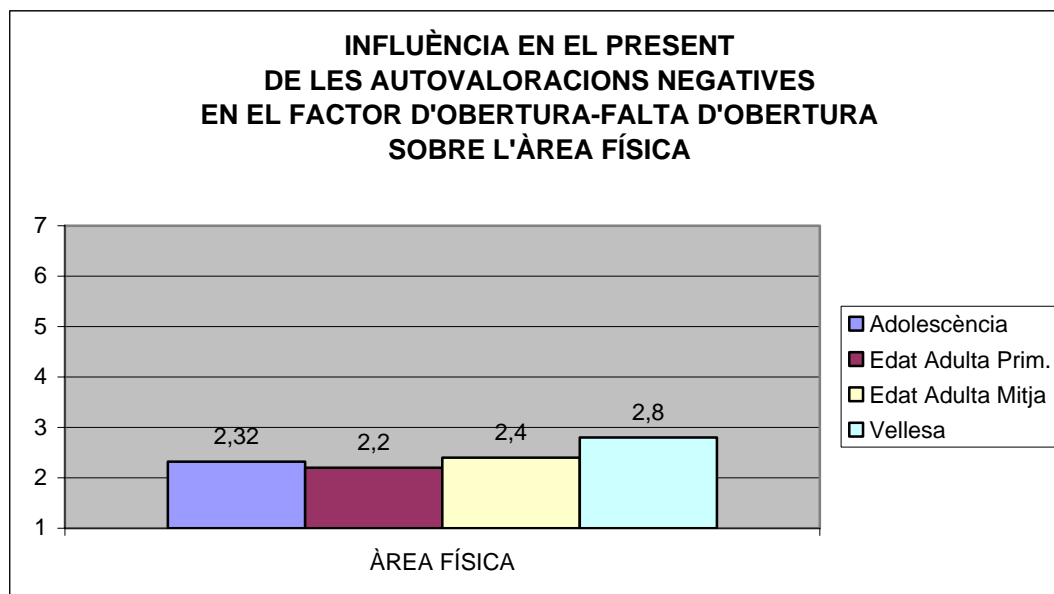
9.2.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes del factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència en quant a les valoracions de la influència de la seua personalitat sobre l'àrea de desenvolupament físic.

TAULA 9.43. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Física (N= 233).

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	9,511	3,170	0,973	0,406

GRÀFIC 9.60. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Present negativament en el Factor d'Obertura / Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=233 (Adolescència n=47, Edat Adulta primerenca n=64, Edat Adulta intermitja n=81, Vellesta n=41).

* * * * *

9.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES O NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.

Globalment, la primera observació que cal destacar en les autovaloracions positives sobre les àrees de Desenvolupament Personal segons cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat és la no existència en cap dels Factors de diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Afectiva, és a dir tots els grups d'edat valoren de manera semblant la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea, independentment del tipus de personalitat.

Pel que respecta a l'àrea Personal no es troba tampoc cap diferència significativa entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en els Factors de Persistència, Estabilitat Emocional i Obertura a l'Experiència.

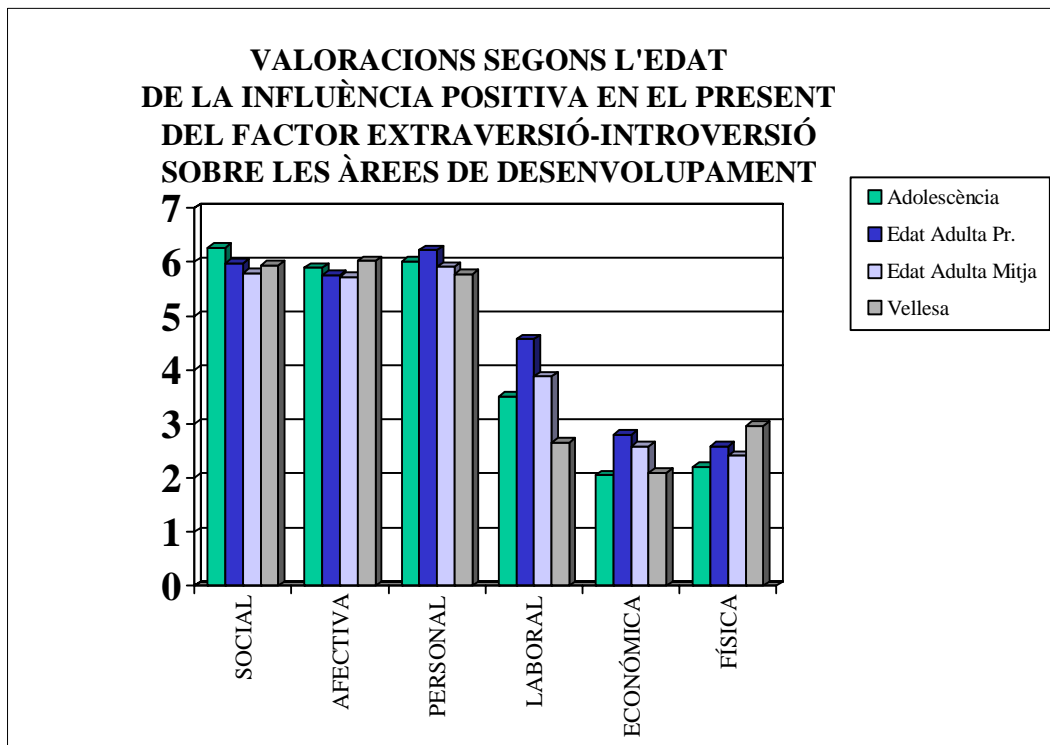
Es trobem diferències significatives entre els diferents grups d'edat només en les autovaloracions de les àrees Laboral, Econòmica i Física. En el factor d'Obertura a l'Experiència es troben a més a més diferències significatives en l'Àrea Social.

Pel que respecta a l'anàlisi dels factors negatius de personalitat, el patró és més irregular. Es mantenen les diferències segons l'edat en la valoració de l'àrea Laboral en tres dels factors (Introversió, Desagradabilitat i Inestabilitat) i de l'àrea Econòmica en quatre (Introversió, Desagradabilitat, Inestabilitat i Falta d'Obertura). L'àrea Social és valorada diferentment segons l'edat en els factors d'Introversió, Falta de Persistència i Inestabilitat. Només pareixen diferències en la valoració de l'àrea Personal en el factor de Falta de Persistència. No apareix cap diferència en funció de l'edat en les autovaloracions negatives de l'àrea Afectiva.

9.3.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.

9.3.1.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ.

Si tenim en compte les autovaloracions positives en cadascun dels grups d'Edat en aquesta mostra de subjectes que consideren el factor Extraversió-Introversió de manera positiva, trobem que tots els grups segueix un patró similar en quant que valoren més la influència de la seua personalitat sobre les àrees Social, Afectiva i Personal i molt menys sobre les àrees Laboral, Econòmica i Física, tal com podem observar en el gràfic següent.

GRÀFIC 9.61. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats positivament en el Present en el Factor d'Extraversió/Introversió, n= 445 (Adolescència n=152, Edat Adulta primerenca n=155, Edat Adulta intermitja n=85, Vellea n=53).

Pel que respecta a les diferències segons l'edat en la valoració de les distintes àrees, hem trobat diferències significatives en la valoració de les àrees *Laboral*, *Econòmica* i *Personal*.

En l'Àrea *Personal* l'Anàlisi de variances ens indica un valor de $F=3,141$ amb un nivell de significació de 0,025, la qual cosa ens mostra l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions en aquesta àrea realitzades pels subjectes de diferents grups d'edat. la principal diferència estadísticament significativa es troba entre el grup de Vellea i el grup d'Edat Adulta primerenca. El grup d'Edat Adulta primerenca, segons aquestes dades valoren molt més que els vells la influència de la seua personalitat sobre l'àrea *Personal*.

Les diferències en quan a la valoració de l'Àrea *Laboral* apareixen entre els subjectes adolescents i els subjectes d'Edat adulta primerenca, (diferència de mitges de $-1,05$) i també entre els subjectes adolescents i els subjectes vells (diferència de mitges de $0,85$). Els subjectes extravertits adolescents valoren molt més l'Àrea *Laboral* que altres subjectes extravertits vells, però significativament

menys que els del grup d'Edat Adulta primerenca. Aquest grup d'Edat Adulta primerenca manté també diferències significatives respecte al grup de Vellesa (amb una diferència de mitges de 1,91). El grup d'Edat Adulta primerenca és qui valora més que cap altre grup d'edat la influència de la seua personalitat fonamentalment extravertida sobre l'àrea Laboral. El grup de més edat, el grup de Vellesa és el que menys valora la influència de la seua personalitat sobre l'àrea laboral en el present. Evidentment és un grup que ha deixat el món laboral, per la qual cosa la seua personalitat no té en l'actualitat massa influència sobre aquesta àrea Laboral segons indiquen. El grup d'Edat Adulta intermitja només manté diferències significatives amb el grup de vells, amb una diferència de mitges de 1,22.

Així doncs, podem concloure que *el grup de vells és el que més difereix significativament de la resta de grups, essent, amb diferència, el que menys valora la influència positiva de la seua personalitat extravertida sobre l'àrea Laboral*. Aquesta àrea és més valorada pels dos grups d'Edat Adulta, però encara més i de manera estadísticament significativa pel grup d'Edat Adulta primerenca. Amb aquestes dades sí podem acceptar la hipòtesis quinta que afirmava la existència de una valoració major de l'Àrea Laboral en els subjectes de l'Edat Adulta.

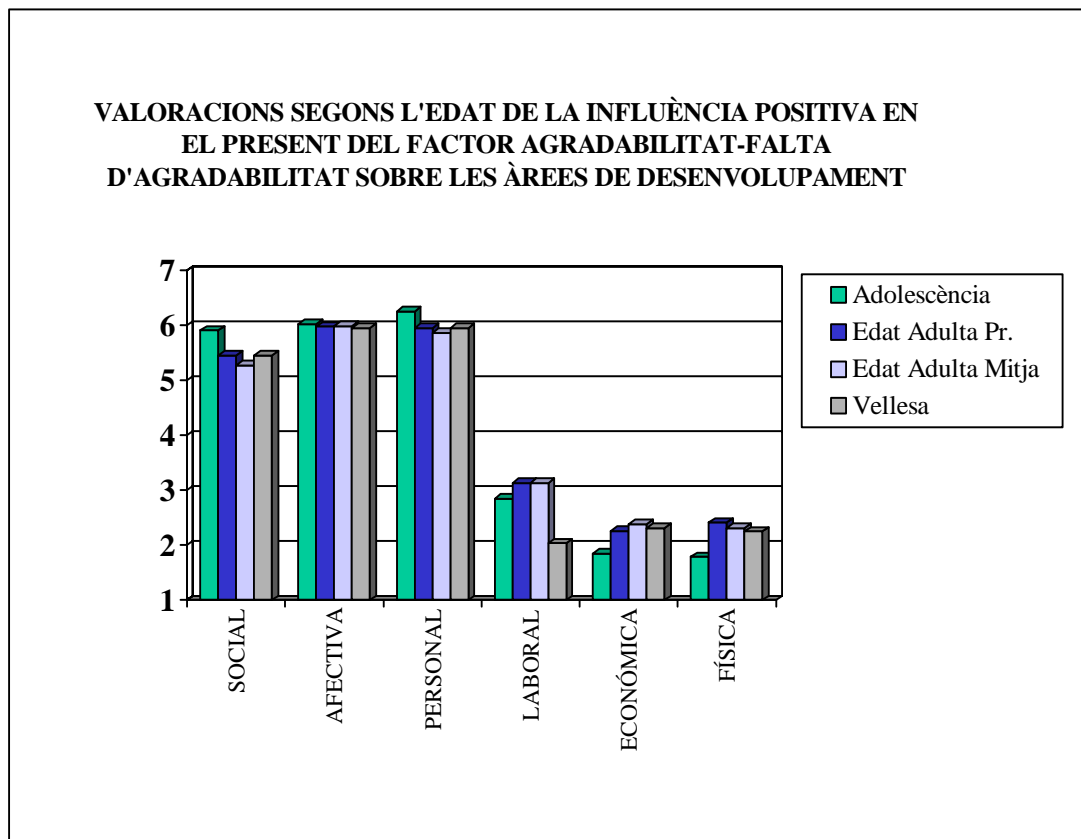
Pel que respecta a les valoracions de *l'Àrea Econòmica* en la mostra de subjectes considerats a sí mateix com a fonamentalment extravertits i que valoren aquesta característica com a positiva, apareixen diferències entre els diferents grups d'edat entre els adolescents i el grup d'Edat Adulta primerenca. Els adolescents valoren molt menys l'àrea econòmica que els del grup d'Edat Adulta primerenca amb un nivell de significació inferior al 0,001.

El grup d'Edat Adulta primerenca també difereix significativament dels vells, amb una diferència de mitges respecte al grup de Vellesa de 0,71. El grup d'Edat Adulta primerenca valoren significativament més que el grup de Vellesa la influència de la seua personalitat sobre l'àrea econòmica a un nivell de significació de 0,026 segons la prova t de Dunnett. Així doncs, com a conclusió de la valoració de l'àrea Econòmica, podem dir que *el grup que més valora aquesta àrea és amb diferència el grup d'Edat Adulta primerenca*, amb diferències significatives respecte al grup d'adolescents i el grup de vells, confirmant-se així la hipòtesi d'una major valoració de l'àrea econòmica en l'Edat Adulta, però específicament en l'Edat Adulta primerenca.

9.3.1.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

Si tenim en compte les autovaloracions de cadascun dels grups d'Edat en aquesta mostra de subjectes que consideren la seua Agradabilitat com un factor positiu en la personalitat en el Present, trobem que tots els grups segueix un patró similar en quan que valoren més la influència de la seua personalitat sobre les àrees Social, Afectiva i Personal i molt menys sobre les àrees Laboral, Econòmica i Física.

Apareixen diferències significatives entre els subjectes dels diferents grups d'edat en la valoració de les àrees *Social, Laboral, Econòmica i Física* (nivells de significació $< 0'01$), no existint diferències respecte a la valoració de l'àrea Afectiva i tampoc en l'àrea Personal, encara que en aquest cas les diferències estan pròximes al nivell de significació (0,055).

GRÀFIC 9.62. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats positivament en el Present en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat (n= 962); (Adolescència n=239, Edat Adulta primerenca n=316, Edat Adulta intermitja n=256, Vellesa n=151).

El grup d'Adolescència difereix significativament respecte als altres tres grups en quan a la valoració de la influència positiva de la seua personalitat agradable sobre l'Àrea Social. Els adolescents valoren molt més que els altres grups d'edat aquesta àrea Social, amb diferències estadísticament significatives respecte a cadascun dels altres tres grups d'edat, amb la qual cosa en aquesta mostra es comprova la hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Social en l'Adolescència.

Respecte a les valoracions de l'Àrea Laboral observem que el Grup de Vellesa presenta diferències significatives respecte a tots els altres grups d'edat. Els vells considerats especialment agradables valoren l'Àrea Laboral significativament menys que qualsevol altre grup d'edat amb les mateixes característiques de personalitat. Consideren en major part que la seua personalitat no influeix en el Present sobre l'àrea Laboral, dada particularment evident si tenim en compte que és un grup d'edat que en el moment Present en que s'avalua ja ha abandonat el món del treball.

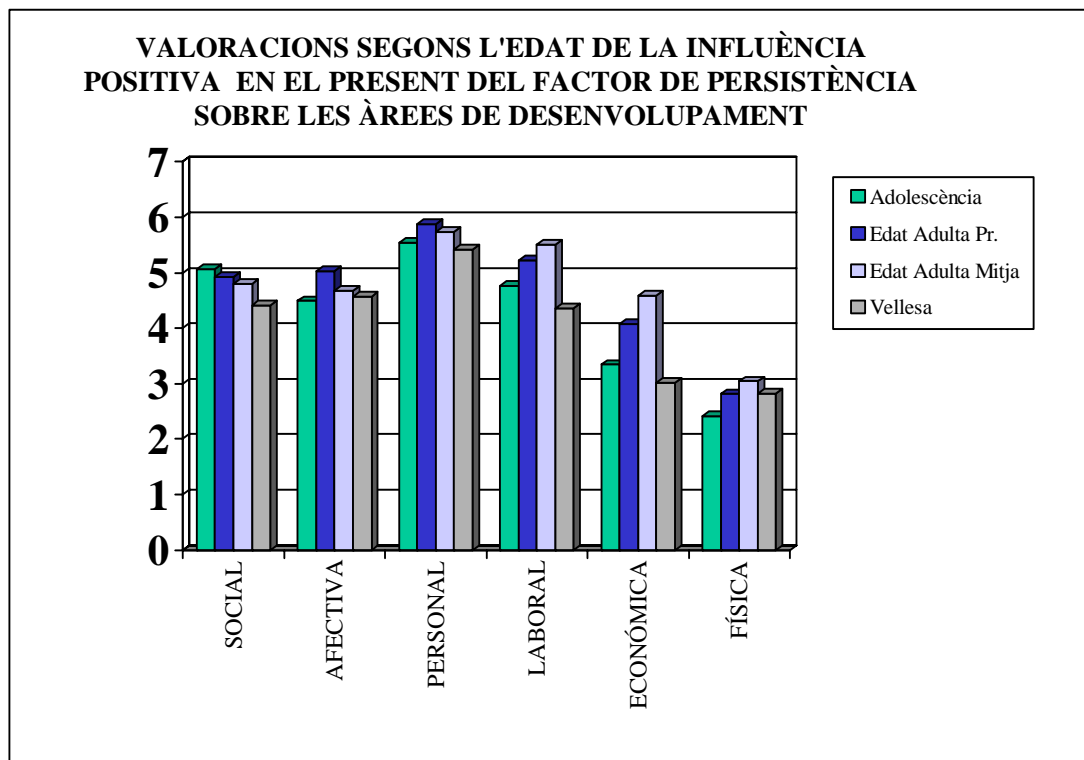
Respecte a l'Àrea Econòmica apareixen diferències significatives entre l'Adolescència i els altres tres grups d'edat. Els adolescents d'aquesta mostra caracteritzada per la seua personalitat agradable en el present són els que valoren menys la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea. La major valoració en aquesta àrea es dona en el grup d'Edat Adulta intermitja, amb diferències significatives com hem comentat respecte als adolescents.

També l'Adolescència presenta diferències en quant a la valoració de la influència de Agradabilitat sobre l'Àrea Física respecte a tots els grups. Els adolescents valoren menys que la resta de grups d'edat la influència de la seua Agradabilitat sobre l'Àrea Física. El grup que més valora en el Present aquesta àrea és el grup d'Edat Adulta primerenca.

9.3.1.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

Entre el grup de subjectes que consideren que la Persistència és en el Present la principal característica de personalitat trobem diferències pel que respecta a la valoració de les àrees desenvolupament personal segons els grups d'Edat només en les autovaloracions de les àrees Laboral, Econòmica (com també succeïa en el Passat).

Si tenim en compte les autovaloracions en les àrees de desenvolupament de cadascun dels grups d'Edat en aquesta mostra de subjectes que tenen la Persistència com a característica fonamental de la seua personalitat, trobem que tots els grups d'edat valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Personal i Laboral, i molt menys sobre l'àrea Física. Es mantenen també valoracions altes en les àrees Social i Afectiva, però a diferència del que hem vingut observant, aquesta mostra de subjectes que pertanyen al factor de Persistència, valoren les àrees Laboral i Econòmica, més que els subjectes de qualsevol altre factor de personalitat.

GRÀFIC 9.63. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats positivament en el Present en el Factor de Persistència/Falta de persistència (n= 503); (Adolescència n=92, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=167, Vellesa n=44).

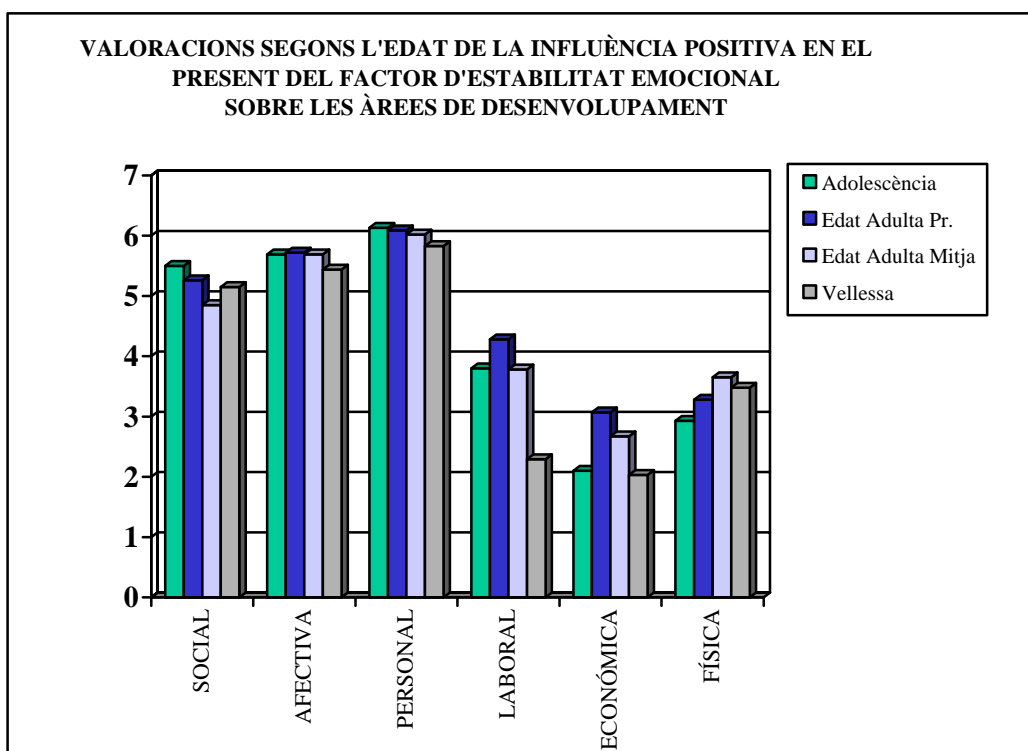
Pel que respecta a l'Àrea Laboral, observem que les persones adolescents valoren menys l'àrea Laboral que els dos grups d'Edat Adulta i més que el grup de vells, encara que les diferències significatives es donen només entre els adolescents i el grup d'Edat Adulta intermitja. També el grup d'Edat adulta primerenca difereix significativament en aquesta valoració respecte al grup de vells. Aquest grup valora l'àrea laboral molt més que el grup de Vellesa. El grup d'adults intermitja és el que més valora la influència de la seua personalitat persistent i escrupulosa en el present

en aquesta Àrea Laboral. Respecte a les diferències segons l'edat en la valoració de l'Àrea Econòmica, observem que els dos grups d'Edat Adulta difereixen significativament respecte als grups d'Adolescència i de Vellesa en la valoració de la influència de la personalitat sobre aquesta àrea. Els dos grups d'Edat Adulta valoren molt més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea econòmica que els adolescents i els vells

9.3.1.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

En aquest grup de subjectes que consideren com a característica positiva fonamental de la seua personalitat en el present l'Estabilitat Emocional, no s'observen diferències entre els diferents grups d'edat respecte a la valoració de les àrees Afectiva i Personal.

Observem diferències significatives ($p < 0,01$) pel que fa a la valoració de les àrees *Social*, *Laboral*, *Econòmica* i *Física* entre alguns grups d'edat segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza.

GRÀFIC 9.64. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats positivament en el Present en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional (n= 593); (Adolescència n=135, Edat Adulta primerenca n=200, Edat Adulta intermitja n=159, Vellesa n=99).

En l'Àrea Social s'observen només diferències entre les autovaloracions dels adolescents respecte a les dels subjectes d'Edat Adulta madura. Els joves valoren significativament més que els adults madurs l'àrea social.

Respecte a les diferències segons l'edat en les valoracions de l'Àrea Laboral, trobem que el grup d'Edat Adulta primerenca és el que més valora la influència de la seua personalitat estable i equilibrada sobre aquesta àrea Laboral. El grup de persones velles difereixen significativament de tots i cadascun dels grups: respecte a la valoració dels adolescents, respecte els d'Edat Adulta primerenca i respecte al grup d'edat. Els vells valoren menys que qualsevol altre grup d'edat la influència de la seua personalitat sobre l'àrea laboral en el present.

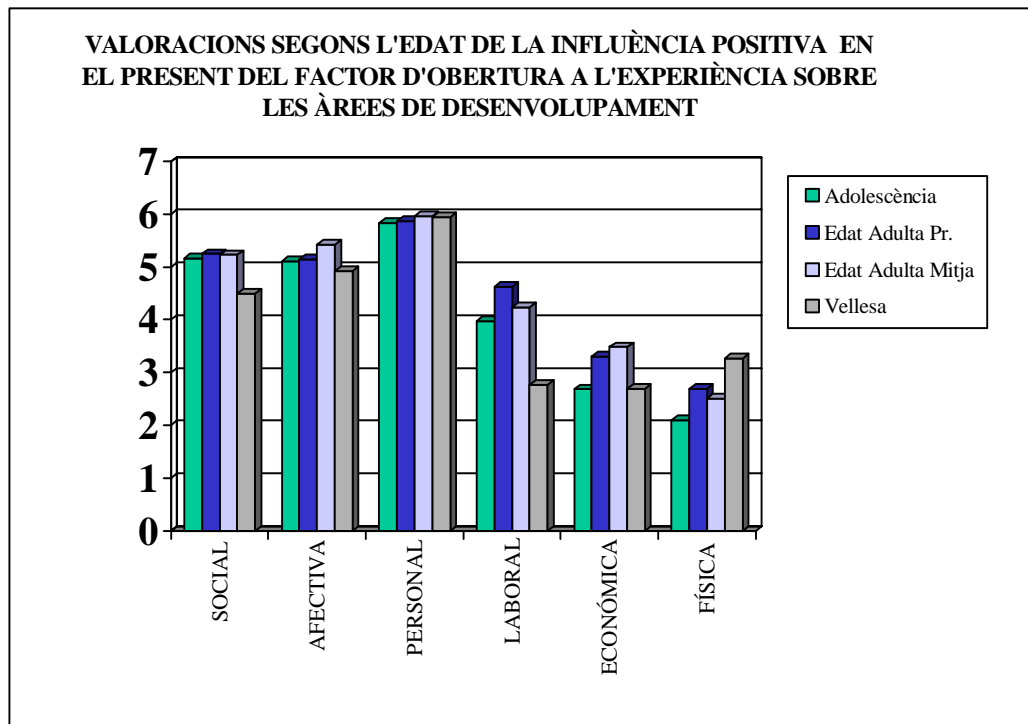
Respecte a la valoració de l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre els adolescents i els dos grups d'Edat Adulta. Els adolescents valoren menys la influència de la seua personalitat sobre l'àrea econòmica que els grups d'Edat Adulta primerenca i intermitja. Els vells valoren aquesta àrea de manera semblant als adolescents, també difereixen significativament dels dos grups d'Edat Adulta, els quals valoren molt més la influència de la seua personalitat estable sobre aquesta àrea Econòmica. Tant adolescents com vells la valoren molt poc. El Grup d'Edat Adulta Primerenca és el grup d'edat que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'àrea econòmica, seguit del grup d'Edat Adulta intermitja. En la primera etapa de l'adulthood, és quan l'àrea econòmica resulta més importants al igual que ocorria en l'àrea laboral.

Pel que fa a l'Àrea Física, en la qual també trobem diferències significatives segons l'edat, observem que aquestes diferències es troben només entre els adolescents i els d'Edat Adulta intermitja sent menors les diferències (sense arribar a nivells de significació) entre els adolescents i el grup d'Edat Adulta primerenca i Vellesa. Els joves adolescents valoren menys que cap altre grup la influència de la seua personalitat estable sobre l'Àrea Física.

9.3.1.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.

Si tenim en compte les autovaloracions de cadascun dels grups d'Edat en aquesta mostra de subjectes oberts a l'experiència, trobem que tots els grups segueix un patró similar en quan que valoren més la influència de la seua personalitat sobre les àrees Personal, Afectiva i Social, i molt menys sobre les àrees Laboral, Econòmica i Física.

En la mostra de subjectes que consideren l'obertura a l'experiència com a principal característica de la seua personalitat en el present, observem que existeixen diferències significatives entre determinats grups d'edat només respecte a la valoració de les àrees *Laboral i Física*, tal com podem comprovar a la taula següent. Les diferències respecte el àrea Econòmica està molt prop de nivells de significació (0,055) però no resulten estadísticament significatives.

GRÀFIC 9.65. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats positivament en el Present en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura a l'Experiència (n= 296); (Adolescència n=66, Edat Adulta primerenca n=108, Edat Adulta intermitja n=73, Vellesa n=49).

En la valoració de l'Àrea Laboral segons els resultats de l'anàlisi de varianza realitzat amb el grup de subjectes autoavaluats com *oberts a l'experiència* apareixen diferències significatives entre els subjectes vells i la resta de grups. En aquesta àrea els vells en el present valoren significativament menys aquesta àrea que qualsevol altre grup d'edat, sent totes les diferències significatives.

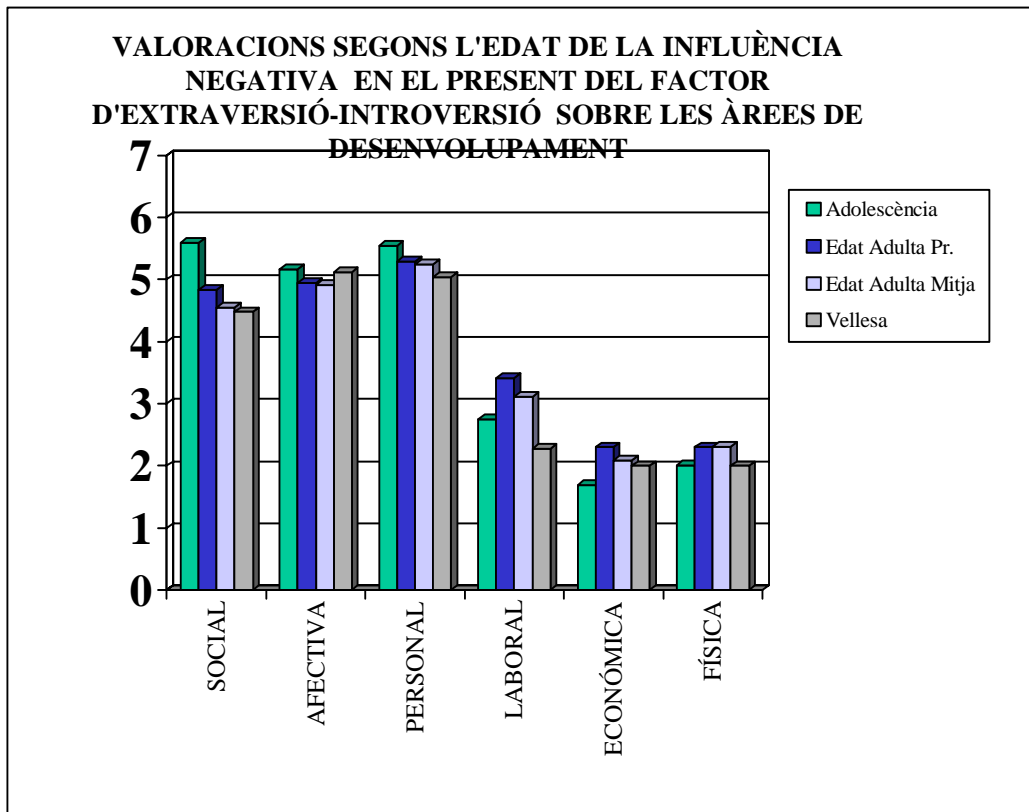
En la valoració de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes "oberts a l'experiència" trobem diferències significatives entre el grup d'Adolescència i el grup de Vellesa. Els joves adolescents valoren molt menys la influència de la seua personalitat oberta sobre l'àrea física que els vells. La Vellesa és evidentment el grup d'edat més preocupat per la seua salut i considera que la personalitat oberta té una incidència positiva sobre la seua salut i la seua condició física.

9.3.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.

9.3.2.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ.

En l'anàlisi general de tot el factor d'Extraversió/Introversió segons les autovaloracions en cadascuna de les àrees de Desenvolupament Personal (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem observar que en general en tot el grup de subjectes extravertits o introvertits (independentment de l'edat) que valoren negativament la seua extraversió o introversió, les àrees més valorades han estat l'àrea Personal, l'àrea Afectiva i l'àrea Social (amb puntuacions mitges de 5.32, 5.02 i 4.93 respectivament). L'àrea Laboral ha obtingut en tot el grup d'Extraversió ha obtingut una puntuació mitja de 3 i les àrees menys valorades han estat l'àrea Econòmica i l'àrea Física amb mitges de 2.04 i 2.18 (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir la personalitat extravertida té major impacte o influència sobre les àrees Personal, Afectiva i Social, i menys influència sobre l'àrea Econòmica o Física.

Entre el grup de persones que valoren com a negatius alguns aspectes de la seua personalitat del present relacionats amb el primer factor dels Cinc Grans, el factor Extraversió-Introversió, trobem diferències segons l'edat en les valoracions de les àrees *Social, Laboral i Econòmica*. Les diferències no semblen ser significatives pel que respecta a les àrees Afectiva, Personal i Física.

GRÀFIC 9.66. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats negativament en el Present en el Factor d'Extraversió-Introversió (n= 469); (Adolescència n=130, Edat Adulta primerenca n=169, Edat Adulta intermitja n=103, Vellesa n=67).

Si tenim en compte les valoracions dels diferents grups d'edat en l'Àrea Social d'aquells subjectes que s'han autoavaluat negativament com a extravertits o introvertits, novament són els subjectes adolescents els qui difereixen de la resta dels grups d'edat pel que respecta en aquest cas a la valoració d'aquesta àrea. Els adolescents valoren que la seua Extraversió/Introversió considerada en sentit negatiu ha influït sobre l'àrea Social més que la resta dels grups.

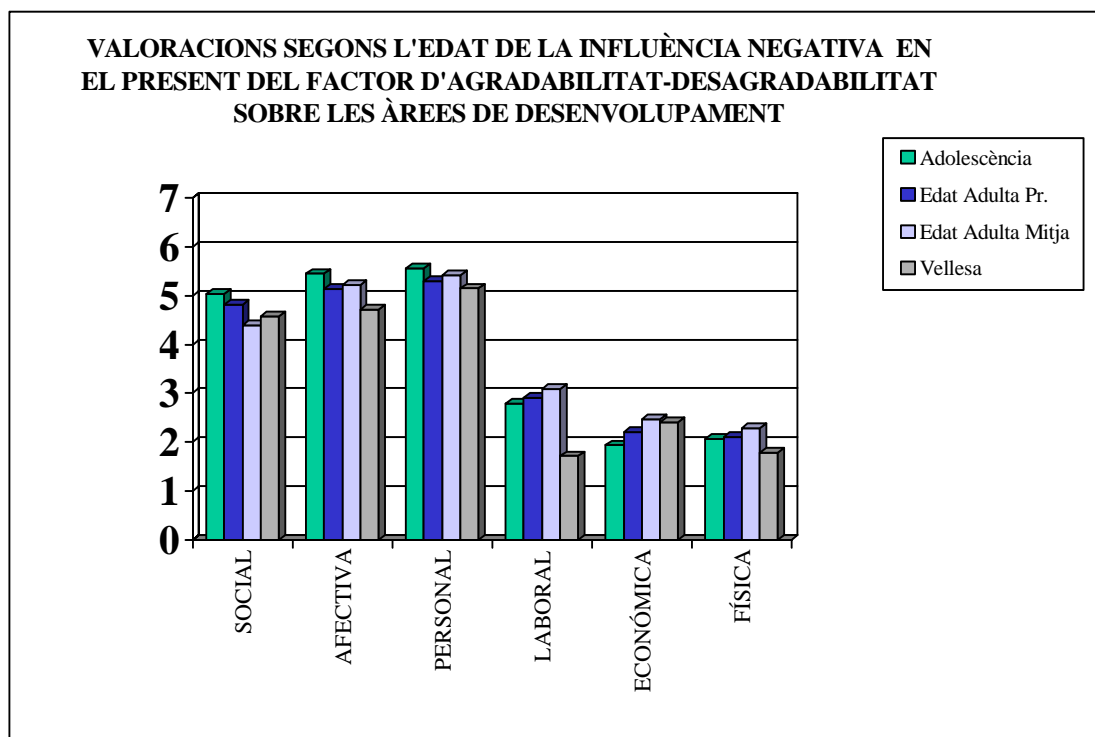
Pel que fa a les autovaloracions en l'Àrea Laboral, observem només diferències significatives entre el grup d'Adolescència i el grup d'Edat Adulta primerenca, de manera que podem concloure que els adolescents que consideren bàsicament la seua personalitat extravertida o introvertida com a negativa valoren menys aquesta àrea que el grup d'adults, especialment del grup d'adults d'edat primerenca. Aquest grup és el que es troba plenament immers en el món laboral i és curiosament el que valora aquesta àrea laboral de manera més negativa en el present (de la mateixa manera que els d'Edat Adulta madura eren els que més

valoraven negativament aquesta àrea en el passat, quan pertanyien al grup d'Edat Adulta primerenca). Llavors, podem concloure que el grup d'edat Adulta Primerenca és el grup en el qual importa l'àrea laboral donada la influència que li atorga a la influència de la seua personalitat extravertida-introvertida sobre aquesta àrea laboral. El grup d'Edat Adulta primerenca també difereix significativament del grup de Velleja amb una diferència de mitges de 1,14. Els vells són els que menys valoren la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Laboral, i mantenen les màximes diferències amb el grup que més valora esta àrea, que com ja hem dit és el grup d'Edat Adulta primerenca. El grup d'Edat Adulta madura difereix també del grup de vells. Així doncs, veiem com els dos grups d'edat Adulta són els que més han valorat la influència de la seua personalitat sobre l'àrea laboral, especialment el grup d'Edat Adulta primerenca. Tant el grup d'adolescents com es de vells valoren molt poc la influència de la seua personalitat extravertida en el present sobre l'àrea laboral, uns perquè encara no han començat ni estan plenament immersos en el món laboral, els altres perquè ja no estan actius en el món laboral donat que són persones majors de 65 anys.

En l'anàlisi de les autovaloracions de *l'Àrea Econòmica* novament observem diferències entre el grup de subjectes adolescents i la resta de grups. Els adolescents valoren molt menys la influència de la seua personalitat negativament introvertida o extravertida sobre l'Àrea Econòmica, amb diferències significatives respecte als d'Edat Adulta primerenca. El grup que més valora aquesta àrea Econòmica és el d'Edat Adulta primerenca, seguit del d'Edat Adulta intermitja, els vells valoren menys aquesta àrea però més que els adolescents.

9.3.2.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

L'Anàlisi de Variança realitzat sobre la mostra dels subjectes que s'han autoavaluat en el factor Agradabilitat/Desagradabilitat en sentit negatiu, trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees *Social, Afectiva, Laboral i Econòmica*.

GRÀFIC 9.67. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats negativament en el Present en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat (n= 520); (Adolescència n=144, Edat Adulta primerenca n=183, Edat Adulta intermitja n=138, Vellesa n=55).

Pel que respecta a l'Àrea Social trobem diferències estadísticament significatives entre les autovaloracions de l'Adolescència i les del grup d'Edat Adulta intermitja. Els adolescents valoren més la influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Social que qualsevol grup d'edat, especialment amb el grup d'Edat Adulta intermitja.

En l'Àrea Afectiva les diferències estadísticament significatives les trobem només entre el grup adolescents i el de vells, els quals que valoren significativament menys que els adolescents la influència negativa de la seua personalitat sobre aquesta àrea. L'Adolescència és el grup que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Afectiva, donat que es trobem en una etapa on les relacions afectives tenen per a ells més importància segons veiem que en la Vellesa.

En les autovaloracions de l'Àrea Laboral, els subjectes adolescents han manifestat autovaloracions lleugerament menors que les dels dos grups d'Edat Adulta, però significativament majors que les del grup de Vellesa. El dos grups d'Edat Adulta (Edat Adulta primerenca i Edat Adulta intermitja) també difereixen

significativament del grup de vells. El grup d'Edat Adulta intermitja és el que més ha valorat la influència negativa de la personalitat agradable o desagradable sobre l'àrea laboral, seguit del grup d'Edat Adulta primerenca. La Vellesa difereix, doncs, dels tres altres grups d'edat de manera significativa amb nivells de significacions inferiors al 0,001 respecte a la valoració de la influència de la personalitat sobre aquesta àrea.

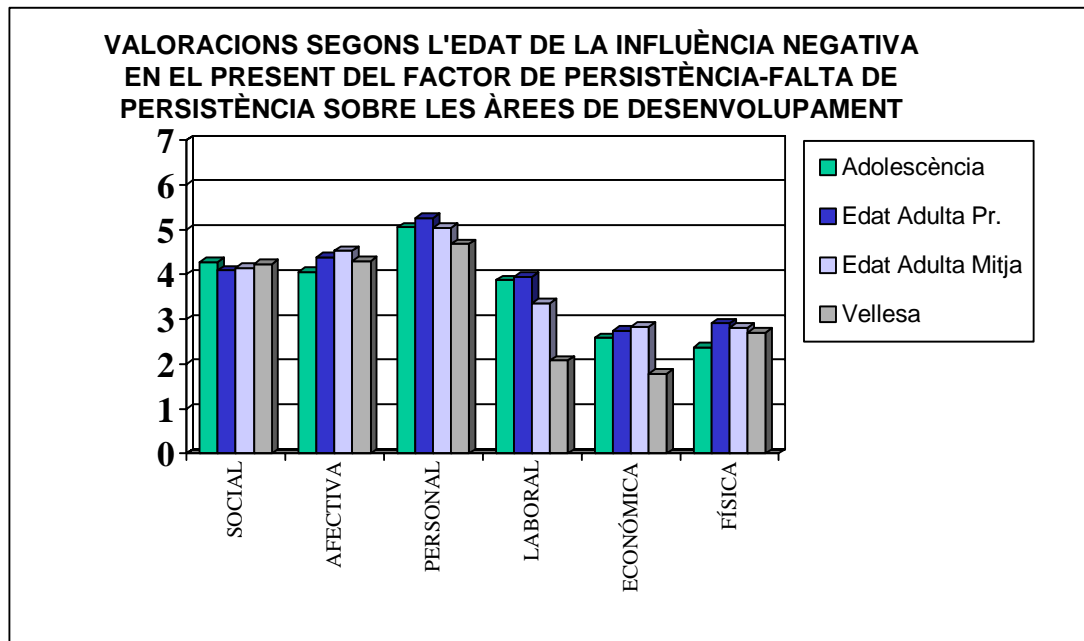
Pel que respecta a *l'Àrea Econòmica*, on les diferències de autovaloracions entre els diferents grups d'edat també eren significatives, observem novament com els adolescents difereixen significativament respecte al grup d'Edat Adulta intermitja. Els adolescents valoren molt menys aquesta àrea en comparació a aquest grup. L'àrea econòmica novament és més valorada pel grup d'Edat Adulta primerenca que per qualsevol altre grup, però les diferències arriben al nivell de significació estadística només respecte al grup d'adolescents.

9.3.2.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

En l'anàlisi general de tot el factor de Persistència / Falta de Persistència segons les autovaloracions de la mostra de subjectes en cadascuna de les àrees de Desenvolupament Personal (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem observar que en general en tot el grup de subjectes persistents (62) o poc persistents (342) (independentment de l'edat) que valoren negativament la seua personalitat, les àrees més valorades han estat l'àrea Personal, l'àrea Afectiva i l'àrea Social. les àrees menys valorades han estat l'àrea Econòmica i l'àrea Física. És a dir sobre la personalitat poc persistent fonamentalment té major impacte o influència negativa sobre les àrees Personal, Afectiva i Social, i menys influència sobre l'àrea Econòmica i Física.

De manera global i segons l'anàlisi de Variança realitzada trobem que en aquesta mostra s'han trobat diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les *àrees Laboral i Econòmica*. En la resta d'àrees no sembla haver diferències significatives en funció de l'edat.

Pel que respecta a l'Àrea Laboral els vells d'aquesta mostra són els qui valoren menys que la resta dels grups la influència negativa de la seua personalitat sobre l'àrea laboral, amb diferències significatives respecte a cadascun dels altres grups. Les autovaloracions més altes es donen en el grup d'Edat Adulta primerenca, grup que més valora negativament la influència de la seua personalitat poc persistent sobre l'Àrea Laboral.

GRÀFIC 9.68. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats negativament en el Present en el Factor Persistència-Falta de Persistència (n= 404); (Adolescència n=118, Edat Adulta primerenca n=148, Edat Adulta intermitja n=98, Vellesa n=40).

Respecte a l'Àrea Econòmica, trobem que les diferències es centren només en el grup de subjectes vells respecte a la resta de grups d'edat. La Vellesa difereix significativament en la valoració negativa de la seua personalitat sobre l'àrea Econòmica, els vells valoren significativament menys que els altres grups d'edat la influència de la seua personalitat poc persistent sobre l'Àrea Econòmica.

9.3.2.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

En les anàlisi estadístics fets amb els subjectes que han considerat com a característica negativa més ressaltada de la seua personalitat algun adjectiu que

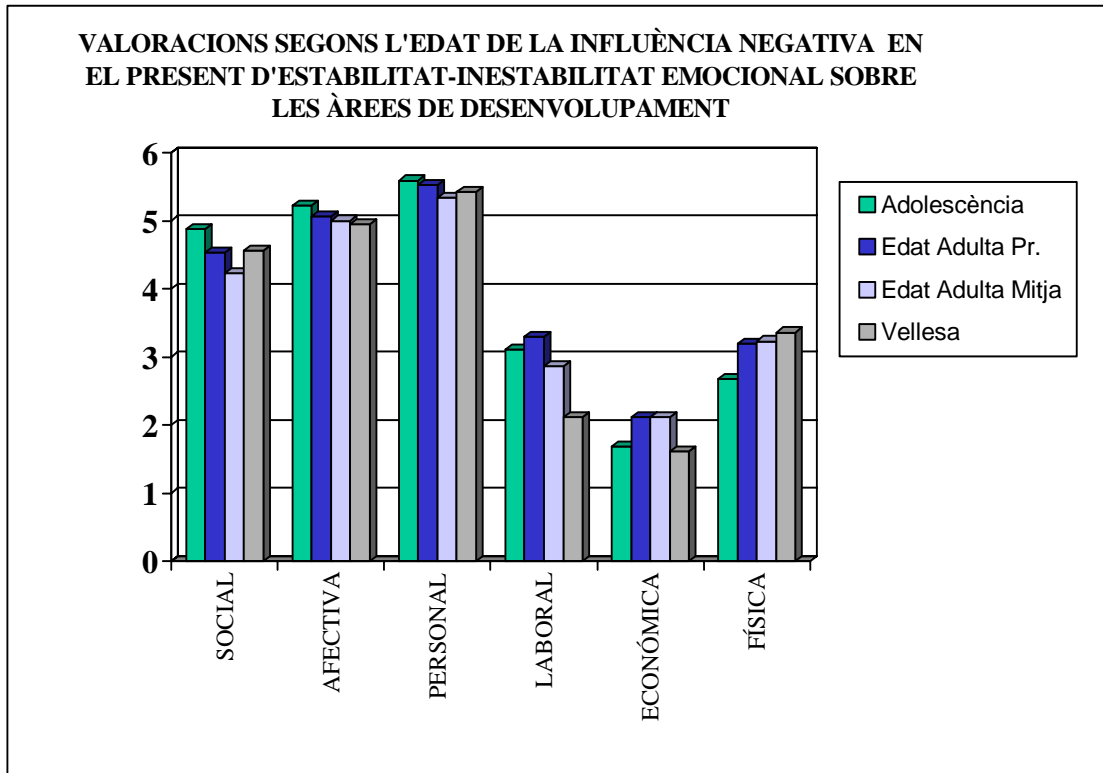
pertany al factor d'Estabilitat-Inestabilitat, trobem que la Inestabilitat es considera majoritàriament el pol negatiu del factor segons la distribució de la mostra (1148 subjectes han considerat la inestabilitat com a característica negativa més important en el present, es a dir un 41% de la mostra total); tanmateix hi ha un reduït nombre de casos que consideren la seua Estabilitat com a negativa (23 subjectes).

En l'anàlisi general de tot el factor d'Inestabilitat Emocional podem observar que en tot el grup de subjectes inestables (independentment de l'edat) les àrees més valorades han estat l'àrea Personal, Afectiva i Social (amb puntuacions mitges de 5.47, 5.06 i 4,53 respectivament), seguides de les àrees Laboral i Física amb una puntuacions de 2.95 i 3.13 respectivament, l'àrea menys valorada ha estat l'àrea Econòmica amb una mitja de 1,94 (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir, la personalitat inestable té major impacte o influència sobre les àrees Personal, Afectiva i Social i menys influència sobre l'àrea Econòmica, de la mateixa manera que succeïa amb la mostra de subjectes estables. El Factor d'Estabilitat / Inestabilitat, doncs, en qualsevol dels pols del factor valora més la influència de la seua personalitat en l'àrea Personal i menys sobre l'àrea Econòmica.

En aquesta mostra de subjectes del factor Estabilitat-Inestabilitat com a característica de personalitat negativa, es confirma que hi han diferències significatives entre els diferents grups d'edat en la valoració de les àrees *Social, Laboral, Econòmica i Física*.

Pel que respecta a l'Àrea *Social* trobem que l'única diferència de mitges significativa en aquesta àrea es troba entre el grup d'Adolescència i el grup d'Edat Adulta intermitja. Segons aquestes dades, els adolescents valoren molt més la influència de la seua personalitat negativa, de la seua inestabilitat emocional, sobre l'àrea Social que els subjectes d'Edat Adulta intermitja. Encara que la diferència respecte als grups d'Edat Adulta mitjana i Vellesa, no arriben a ser estadísticament significatives, també s'aprecia la mateixa relació, per la qual cosa podem concloure que per als adolescents la importància de l'àrea social és major, és més valorada i conseqüentment la personalitat negativa del subjecte (la inestabilitat emocional) afecta a la valoració d'aquesta àrea social en major mesura que en la resta de grups, com ja havíem comprovat en la valoració de l'àrea segons la personalitat en el Passat.

També observem al gràfic següent com la valoració de l'àrea social, després de baixar en l'Edat Adulta, torna a incrementar-se en la Vellesa, sense arribar als nivells de valoració de l'Adolescència (com estimàvem en una de les nostres hipòtesis).

GRÀFIC 9.69. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats negativament en el Present en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional (n=1171); (Adolescència n=244, Edat Adulta primerenca n=414, Edat Adulta intermitja n=320, Vellesa n=192).

Pel que respecta a l'Àrea Laboral hem trobat diferències de mitges significatives entre el grup d'Adolescència i el de Vellesa. Els adolescents inestables valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Laboral que els vells. El grup d'Edat Adulta primerenca difereix significativament dels vells i del grup d'Edat Adulta intermitja. Aquest grup d'Edat Adulta primerenca és el que més valora la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Laboral, tal vegada perquè és un grup que s'inicia en el món laboral i presenta més inseguretats que el grup d'Edat Adulta intermitja que es caracteritza en general per una major estabilitat laboral, la qual cosa fa que la inestabilitat personal no afecte tant al treball.

El grup de Vellesa difereix significativament, com ja hem comentat, dels altres tres grups d'edat, a un nivell de significació inferior a 0,0001. Així doncs, la

Vellesa és l'etapa on menys es valora la influència de la personalitat inestable sobre l'Àrea Laboral.

Respecte a l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre el grup d'Adolescència i els grups d'Edat Adulta primerenca i mitjana, resultant semblant la valoració de l'àrea econòmica entre els adolescents i els vells (com també ocorria en la valoració de la personalitat inestable en el passat). El grup d'Edat Adulta primerenca difereix significativament tant dels adolescents com dels vells. El mateix succeeix amb el grup d'Edat Adulta intermitja que difereix dels adolescents i dels vells, diferències totes elles significatives. Els dos grups d'Edat Adulta són els qui més valoren la influència de la seua personalitat inestable sobre l'àrea Econòmica negativament. Les autovaloracions d'adolescents i vells són menors. Adolescents i vells coincideixen així en la seua baixa valoració de l'àrea Econòmica.

També en l'Àrea Física s'observem diferències significatives entre les autovaloracions dels distints grups d'edat. El grup d'adolescents novament torna a diferir de manera significativa de tots els altres grups d'edat amb autovaloracions inferiors a la resta de grups. Els adolescents valoren menys que qualsevol altre grup d'edat la influència de la seua personalitat inestable sobre l'àrea Física. Els vells és el grup que més considera la influència de la seua personalitat inestable sobre l'àrea Física, per la qual cosa les autovaloracions de la Vellesa en aquesta àrea són més elevades que qualsevol altre grup, però especialment que el grup d'adolescents, els quals valoren significativament menys aquesta àrea.

9.3.2.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.

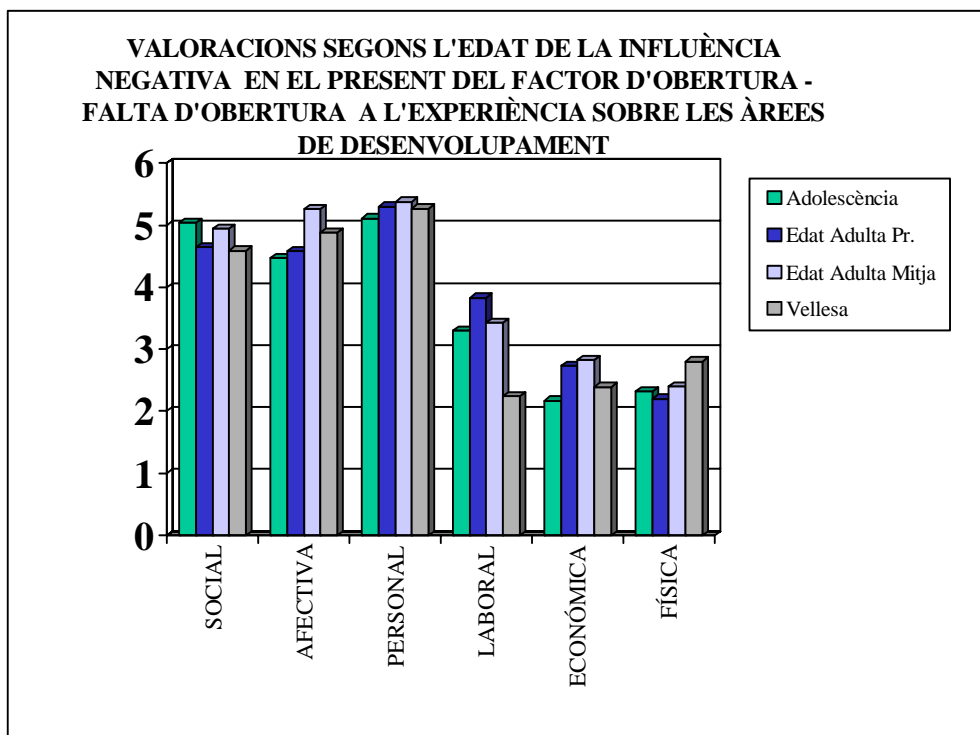
Finalment pel que respecta a la mostra de subjectes que han considerat l'Obertura a l'Experiència o més bé la Falta d'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa en el passat,

Observem que en tot el grup de subjectes amb falta d'obertura a l'experiència o amb obertura però considerada negativament (independentment de l'edat) les àrees més valorades han estat l'àrea Personal, Afectiva i Social (amb puntuacions mitges de 5.28, 4.85 i 4,82 respectivament), seguides de l'Àrea Laboral

amb una puntuacions de 3,3. Les àrees menys valorades han estat l'àrea Econòmica i l'àrea Física, amb unes puntuacions mitges de 2,59 i 2,4 respectivament (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir, la personalitat amb falta d'Obertura a l'Experiència té major impacte o influència sobre les àrees Personal, Afectiva i Social i menys influència sobre l'àrea Econòmica i Física.

El pol negatiu d'aquest factor és la Falta d'Obertura, amb un total de 179 subjectes que han considerat aquest factor negativament, tanmateix també són nombrosos els subjectes que han considerat l'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa, amb un total de 54 subjectes. Considerarem, doncs, ambdues mostres, primer valorant les seues respostes de forma conjunta i després aïllant cadascun dels pols del factor.

Segons els resultats dels anàlisis de variança, en aquest grup de subjectes oberts o tancats a l'experiència, només apareixen diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Laboral. No apareixen nivells de significació estadística en cap altra àrea.

GRÀFIC 9.70. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats negativament en el Present en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura (n= 233); (Adolescència n=47, Edat Adulta primerenca n=64, Edat Adulta intermitja n=81, Vellea n=41).

En l'Àrea *Laboral*, sembla haver diferències significatives segons l'edat en esta mostra de subjectes que consideren l'obertura o la falta d'obertura com a característica de personalitat negativa, observem que aquestes diferències es trobem bàsicament entre les valoracions dels subjectes vells i les dels grups d'Edat Adulta primerenca i mitjana. També difereixen els vells respecte als adolescents. Una vegada més trobem que els subjectes vells valoren significativament menys que els d'Edat Adulta mitjana la influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Laboral.

* * * * *

CAPÍTOL X:

ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

CAPÍTOL X:

ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest capítol anem a analitzar les autovaloracions realitzades pels subjectes de la mostra que han manifestat com a característica principal de la seua personalitat estimada per al Futur algun adjectiu que hem adscrit a algun dels Cinc Grans Factors de Personalitat, considerant cada factor de manera independent. Realitzarem, com hem fet ja abans amb les valoracions del passat i del present, en primer lloc una anàlisi de variances d'un factor (amb cadascun dels factors) per veure si existeixen diferències significatives en funció del Grup d'Edat. Posteriorment aplicarem les proves *c* i *t* de Dunnett, de comparació de mitjanes, per tal de concretar on es produeixen específicament les diferències.

En aquest capítol analitzarem les respostes a l'*Inventari d'Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials* corresponents a l'apartat específic de *Personalitat* que fa referència a les autovaloracions de la Personalitat estimades per al Futur i la seua influència sobre les àrees de Desenvolupament, tant les autovaloracions de les característiques de personalitat positives com les autovaloracions de les característiques de Personalitat negatives

En primer lloc realitzarem una anàlisi general considerant les característiques de personalitat considerades pels propis subjectes com a positives per al Futur, comentant les diferències de autovaloracions existents en funció dels diferents Grups d'Edat. Posteriorment farem una anàlisi diferenciada segons les característiques de personalitat considerades com a negatives i la seua influència sobre les àrees de desenvolupament.

Les autovaloracions fan referència com sabem a la influència que la personalitat del subjecte ha pogut tindre sobre les àrees de desenvolupament: Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica o Física.

10.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN CADASCUN DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

10.1.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat es realitza l'Anàlisi de variança sobre la mostra d'aquells subjectes que han considerat qualsevol dels pols de factor Extraversió/Introversió en sentit positiu en les autovaloracions de la personalitat estimades en el Futur. En primer lloc cal considerar la distribució de la mostra en aquest primer factor de personalitat. Si tenim en compte que en el les estimacions per al Futur 362 subjectes han considerat l'extraversió en sentit positiu i només 12 subjectes han considerat la introversió com a positiva, podem concloure que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes extravertits.

Pel que respecta a la valoració de la influència de la personalitat sobre les àrees de desenvolupament en subjectes que del Factor Extraversió-Introversió considerat en sentit positiu, no sembla haver diferències significatives entre els diferents grups d'edat respecte a les àrees Afectiva i Física. Tanmateix aquestes diferències sí son significatives pel que fa a les àrees Social, Personal, Laboral, i Econòmica.

FACTOR 1: EXTRAVERSIÓ – INTROVERSIÓ		(Futur positiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTPOS1S	Inter-grupos	18,793	3	6,264	3,378	,018
	Intra-grupos	686,140	370	1,854		
	Total	704,933	373			
FUTPOS1A	Inter-grupos	8,016	3	2,672	1,320	,268
	Intra-grupos	749,217	370	2,025		
	Total	757,233	373			
FUTPOS1P	Inter-grupos	19,094	3	6,365	4,689	,003
	Intra-grupos	502,235	370	1,357		
	Total	521,329	373			
FUTPOS1L	Inter-grupos	313,407	3	104,469	28,658	,000
	Intra-grupos	1348,796	370	3,645		
	Total	1662,203	373			
FUTPOS1E	Inter-grupos	35,737	3	11,912	3,700	,012
	Intra-grupos	1191,268	370	3,220		
	Total	1227,005	373			
FUTPOS1F	Inter-grupos	16,719	3	5,573	1,694	,168
	Intra-grupos	1217,337	370	3,290		
	Total	1234,056	373			

TAULA 10.1. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Futur en el Factor d'Extraversió/Introversió respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament .

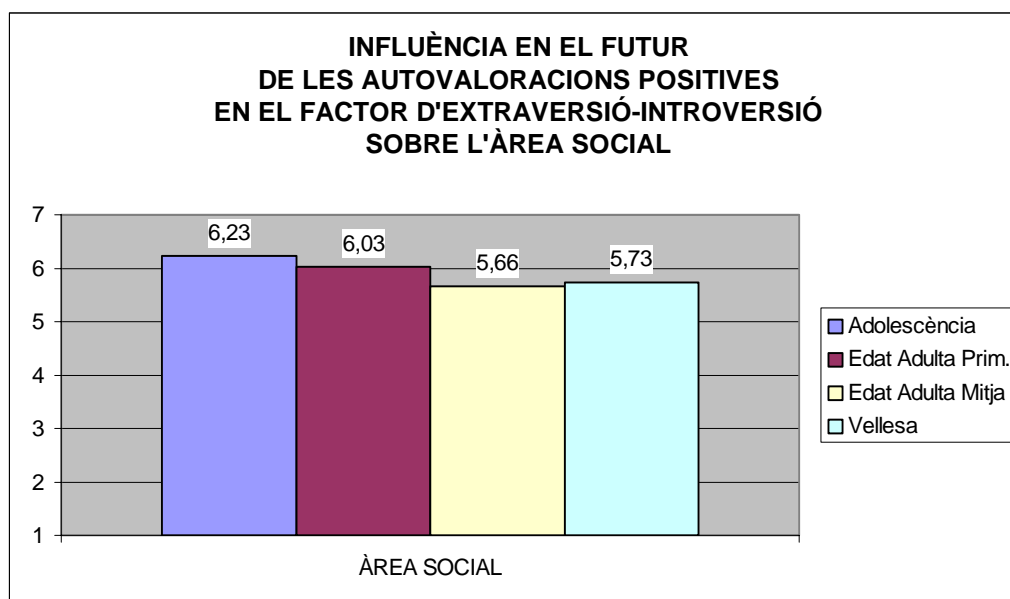
Com podem observar en el quadre anterior en quatre de les àrees (àrea Social, Personal, Laboral i Econòmica) el nivell de significació és inferior al 0,05 la qual cosa indica la existència de diferències significatives entre les valoracions els subjectes dels diferents grups d'edat.

10.1.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

En la valoració de l'Àrea Social en el Futur, per part del grup de subjectes del factor d'Extraversió, trobem que els adolescents valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Social que la resta dels grups d'edat, especialment que el grup d'edat adulta intermitja amb una diferència de mitges respecte a aquest grup de 0,57.

TAULA 10.2. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	18,793	6,264	3,378	0,018

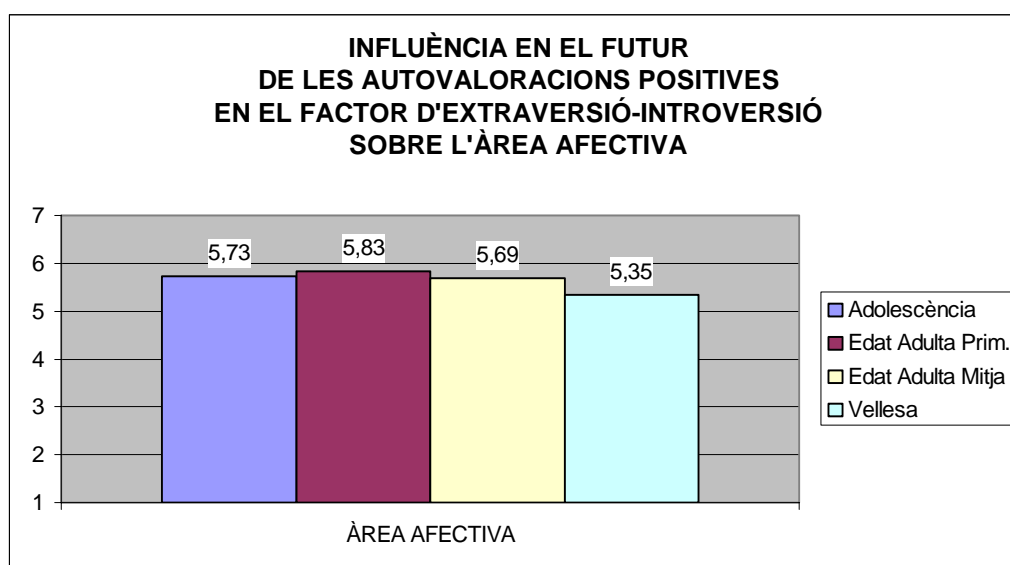
GRÀFIC 10.1 Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=374 (Adolescència n=132, Edat Adulta primerenca n=120, Edat Adulta intermitja n=74, Vellesa n=48).

10.1.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en quan a la valoració de l'Àrea Afectiva entre els diferents grups de subjectes que s'han valorat positivament en el factor d'Extraversió-Introversió en el Futur.

TAULA 10.3. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	8,016	2,672	3,378	0,018

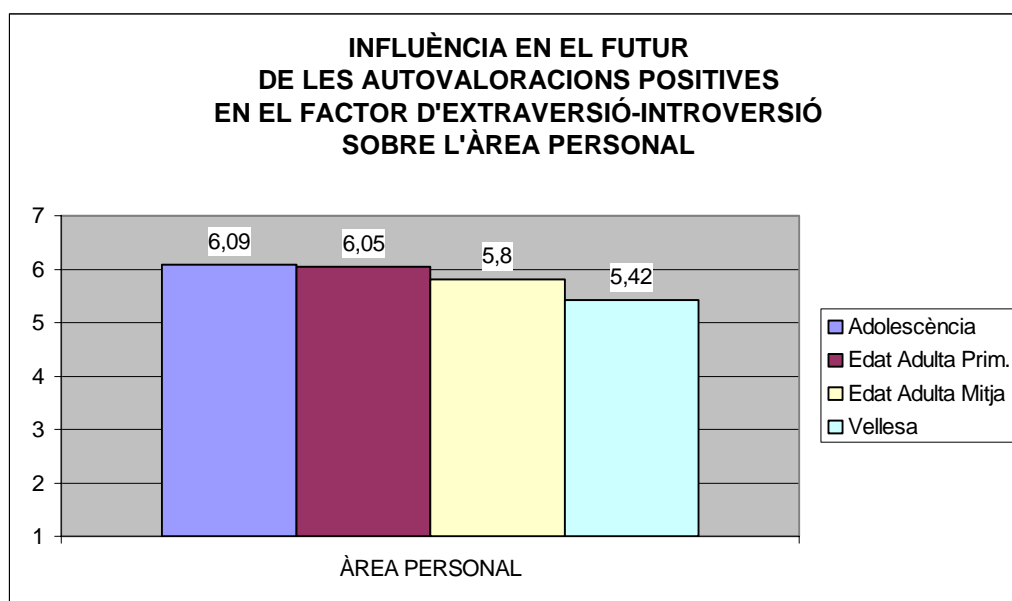
GRÀFIC 10.2. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=374 (Adolescència n=132, Edat Adulta primerenca n=120, Edat Adulta intermitja n=74, Vellesa n=48).

10.1.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

Pel que fa a les valoracions estimades en l'Àrea Personal pels subjectes que s'han autovalorat en el Factor d'Extraversió-Introversió de manera positiva en el Futur, trobem que apareixen diferències significatives en les valoracions en aquesta àrea entre els subjectes adolescents i d'edat adulta primerenca respecte als vells. Tant adolescents com joves d'edat adulta primerenca valoren molt més l'Àrea Personal que els vells. La diferència de l'Adolescència respecte a la Vellesa és de 0,67 amb un nivell de significació de 0,002, i la diferència del grup d'edat adulta primerenca respecte a la vellesa és de 0,63 amb un nivell de significació de 0,004.

TAULA 10.4. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	19,094	6,365	4,689	0,003

GRÀFIC 10.3 Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=374 (Adolescència n=132, Edat Adulta primerenca n=120, Edat Adulta intermitja n=74, Vellesa n=48).

10.1.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

En l'àrea Laboral l'Anàlisi de variança ens indica un valor de $F=28'658$ amb un nivell de significació inferior al 0,0001, la qual cosa ens mostra l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions en aquesta Àrea Laboral realitzades pels subjectes de diferents grups d'edat.

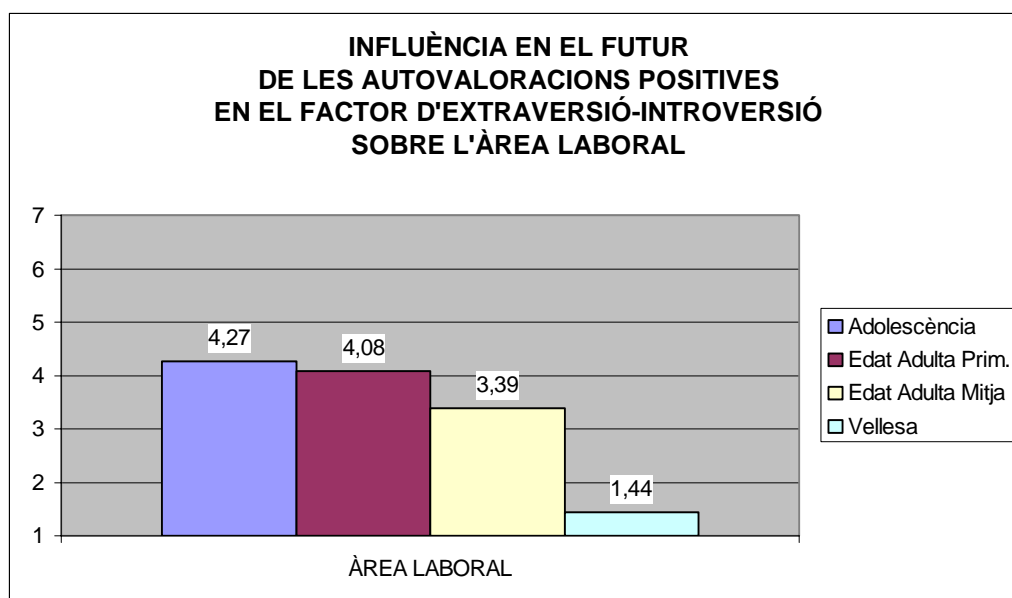
Pel que veiem en les proves *c* i *t* de Dunnet, les diferències fonamentals es donen entre la Vellesa i cadascun dels grups d'edat; respecte a l'adolescència amb una diferència de mitges de -2,84 punts, respecte a l'edat adulta primerenca amb una diferència de mitges de -2,65 punts i respecte a l'edat adulta intermitja de -1,95 punts, diferències significatives totes elles a un nivell de significació inferior a

0,0001. Els vells, evidentment, no valoren l'Àrea Laboral en el Futur, a diferència dels adolescents i el grup d'edat adulta primerenca, grups que estaran en plena edat adulta en el Futur i immersos en el món laboral.

TAULA 10.5. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	313,407	104,469	28,658	< 0,0001

GRÀFIC 10.4. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=374 (Adolescència n=132, Edat Adulta primerenca n=120, Edat Adulta intermitja n=74, Vellesa n=48).

10.1.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

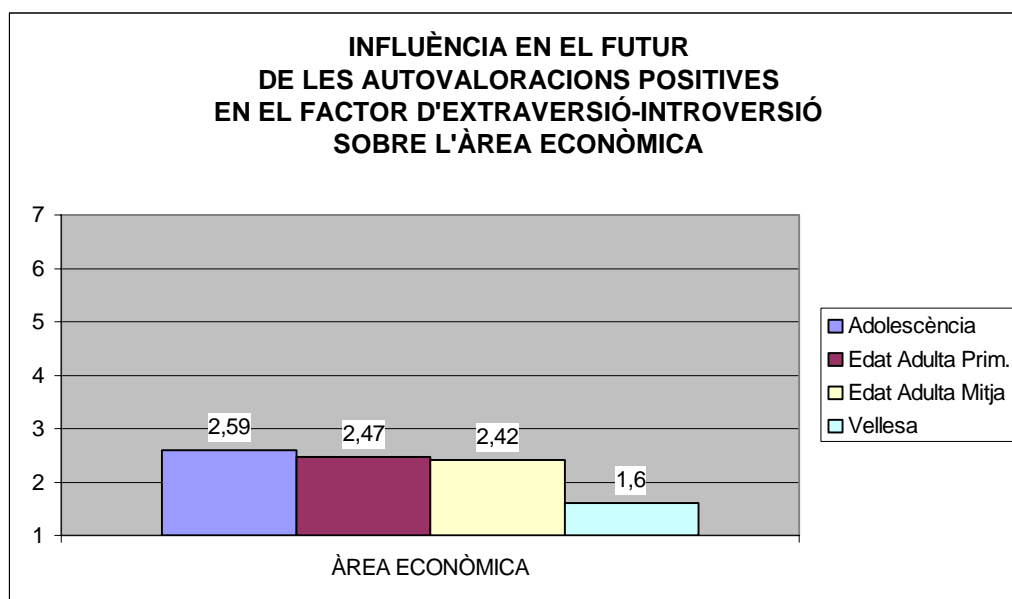
En quant a la valoració de l'Àrea Econòmica en el Futur, es segueix la mateixa tendència trobada en l'Àrea Laboral; apareixen diferències entre vells i els altres tres grups d'edat pel que respecta a la valoració d'aquesta àrea en el Futur. La valoració de l'Àrea Econòmica respecte a les estimacions futures disminueix amb l'edat, i són els vells els qui presenten les puntuacions més baixes en aquesta Àrea.

Els adolescents són els qui la valoren més, però tingam en compte que estan estimant el Futur, quan previsiblement formaran part del grup d'edat adulta, la qual cosa és coherent amb la Hipòtesi que plantejàvem sobre la major valoració de l'àrea econòmica en l'edat adulta. L'anàlisi de varianza ens dona una puntuació $F=3'700$ i un nivell de significació $0'012$.

Pel que veiem al gràfic següent els vells són els qui menys valoren la l'Àrea Econòmica en el Futur, amb una diferència significativa respecte als altres tres grups d'edat, existint una diferència de mitges respecte als adolescents de $-0,99$ (amb un nivell de significació de $0,003$), respecte al grup d'edat adulta primerenca de -0.86 (amb un nivell de significació de $0,013$), i de -0.81 respecte als d'edat adulta mitjana (amb un nivell de significació de $0,036$).

TAULA 10.6. Resultats de l'Anàlisi de Varianza entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió / Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	35,737	11,912	3,700	0,012

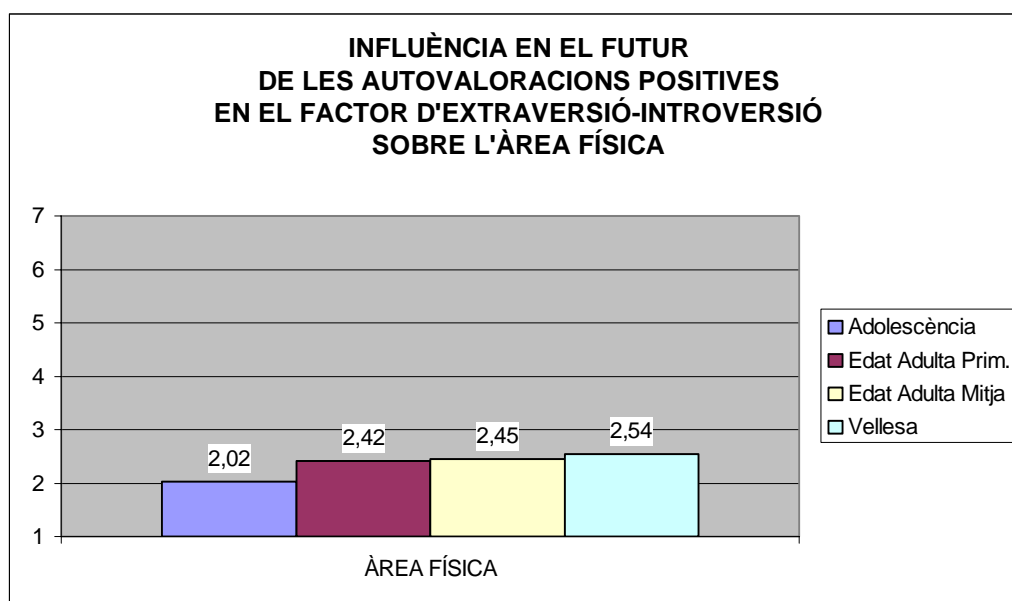
GRÀFIC 10.5. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, $N=374$ (Adolescència $n=132$, Edat Adulta primerenca $n=120$, Edat Adulta intermitja $n=74$, Vellesa $n=48$).

10.1.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en quan a la valoració de l'Àrea Afectiva entre els diferents grups de subjectes que s'han valorat positivament en el factor d'Extraversió-Introverció en el Futur.

TAULA 10.7. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió / Introverció respecte a la seua valoració en el Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	16,719	5,573	1,694	0,168

GRÀFIC 10.6. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Extraversió-Introverció respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=374 (Adolescència n=132, Edat Adulta primerenca n=120, Edat Adulta intermitja n=74, Vellesa n=48).

* * *

10.1.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat anem a considerar únicament les diferències que trobem en la valoració de les diferents àrees en funció de l'edat en el grup de subjectes que han considerat com a característica de personalitat més important per al Futur l'Agradabilitat (n=551). Són molts pocs (només 38) els subjectes que han considerat el pol oposat, la Desagradabilitat en sentit positiu.

Pel que fa a aquest grup de subjectes que consideren l'Agradabilitat-Desagradabilitat com la característica de personalitat més important per al Futur, apareixen diferències entre els subjectes dels diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Personal, Laboral i Física, no existint diferències respecte a la valoració de les àrees Afectiva i Econòmica.

FACTOR 2: AGRADABILITAT – FALTA D'AGRADABILITAT		(Futur positiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTPOS1S	Inter-grupos	48,899	3	16,300	5,885	,001
	Intra-grupos	1620,300	585	2,770		
	Total	1669,199	588			
FUTPOS1A	Inter-grupos	6,486	3	2,162	1,316	,268
	Intra-grupos	961,270	585	1,643		
	Total	967,756	588			
FUTPOS1P	Inter-grupos	27,292	3	9,097	6,590	,000
	Intra-grupos	807,625	585	1,381		
	Total	834,917	588			
FUTPOS1L	Inter-grupos	300,831	3	100,277	25,200	,000
	Intra-grupos	2327,882	585	3,979		
	Total	2628,713	588			
FUTPOS1E	Inter-grupos	18,083	3	6,028	1,988	,115
	Intra-grupos	1773,682	585	3,032		
	Total	1791,766	588			
FUTPOS1F	Inter-grupos	38,482	3	12,827	3,910	,009
	Intra-grupos	1918,958	585	3,280		
	Total	1957,440	588			

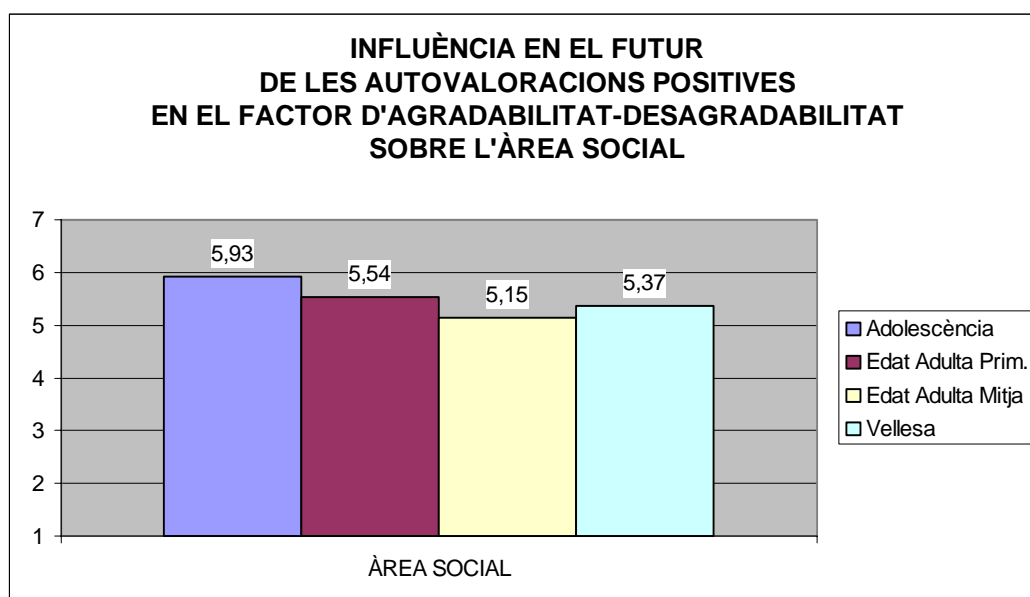
TAULA 10.8. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

10.1.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

En les valoracions de l'Àrea Social, novament trobem diferències significatives en el grup d'adolescència respecte als dos grups més majors. Els adolescents valoren significativament més l'Àrea Social que el grup d'edat adulta intermitja i el grup de vells (amb una diferència de mitges de 0.78 respecte als adults madurs i de 0.56 respecte als vells). S'aprecia una vegada més un descens en la valoració de l'Àrea Social a mesura que augmenta l'edat fins l'edat adulta intermitja i una recuperació lleugera de la valoració de l'Àrea Social en la vellesa, sense arribar a ser estadísticament significativa.

TAULA 10.9. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	48,899	16,300	5,885	0,001

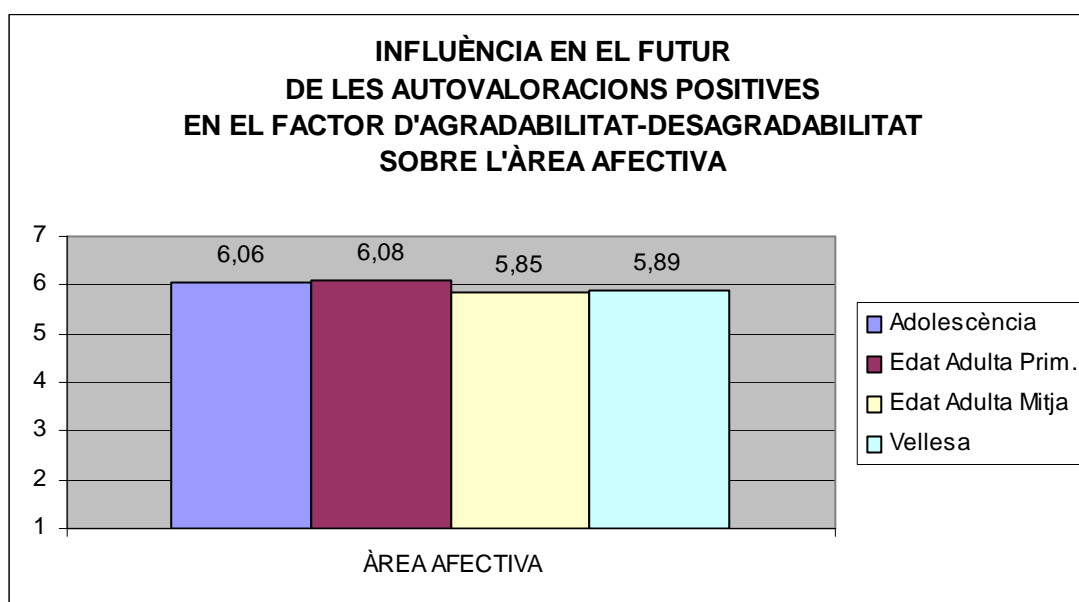
GRÀFIC 10.7. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=589 (Adolescència n=141, Edat Adulta primerenca n=179, Edat Adulta intermitja n=170, Vellesa n=99).

10.1.2.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideren en el futur en el factor d'Agradabilitat respecte a la valoració de l'Àrea Afectiva.

TAULA 10.10. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	6,486	2,162	1,316	0,268

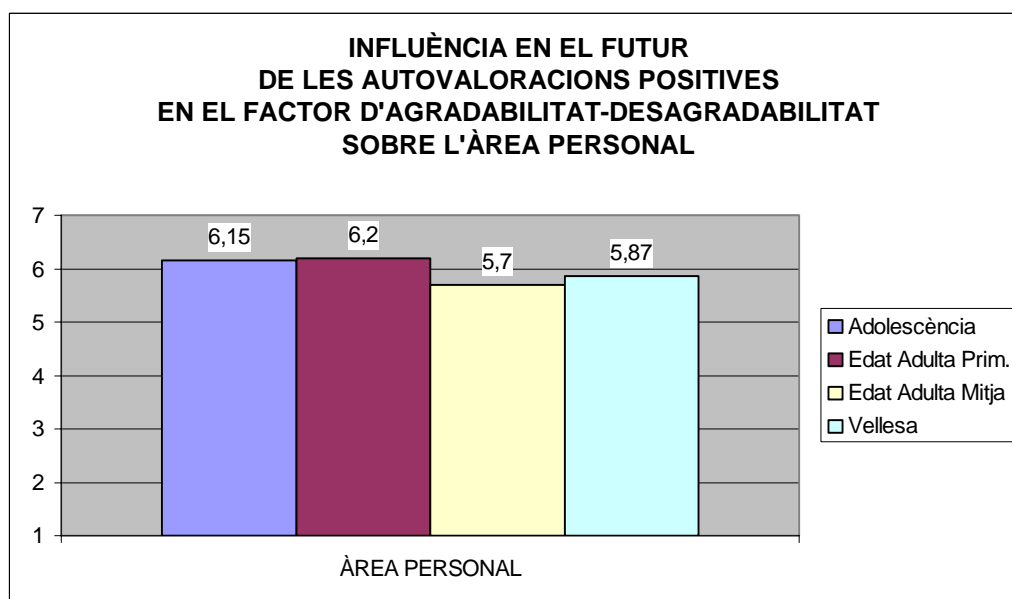
GRÀFIC 10.8. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=589 (Adolescència n=141, Edat Adulta primerenca n=179, Edat Adulta intermitja n=170, Vellesa n=99).

10.1.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

S'observen diferències segons l'edat en la valoració de l'Àrea Personal en els grups d'adolescència i edat adulta primerenca respecte al grup d'edat adulta intermitja. Els adolescents i adults més joves valoren més l'Àrea Personal que els adults més madurs. La diferència de mitges dels adolescents respecte al grup d'edat adulta intermitja és de 0.45 i del grup d'edat adulta primerenca respecte al grup d'edat adulta intermitja és de 0.50. Ambdues diferències són estadísticament significatives.

TAULA 10.11. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	27,292	9,097	6,590	< 0,0001

GRÀFIC 10.9. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=589 (Adolescència n=141, Edat Adulta primerenca n=179, Edat Adulta intermitja n=170, Vellesa n=99).

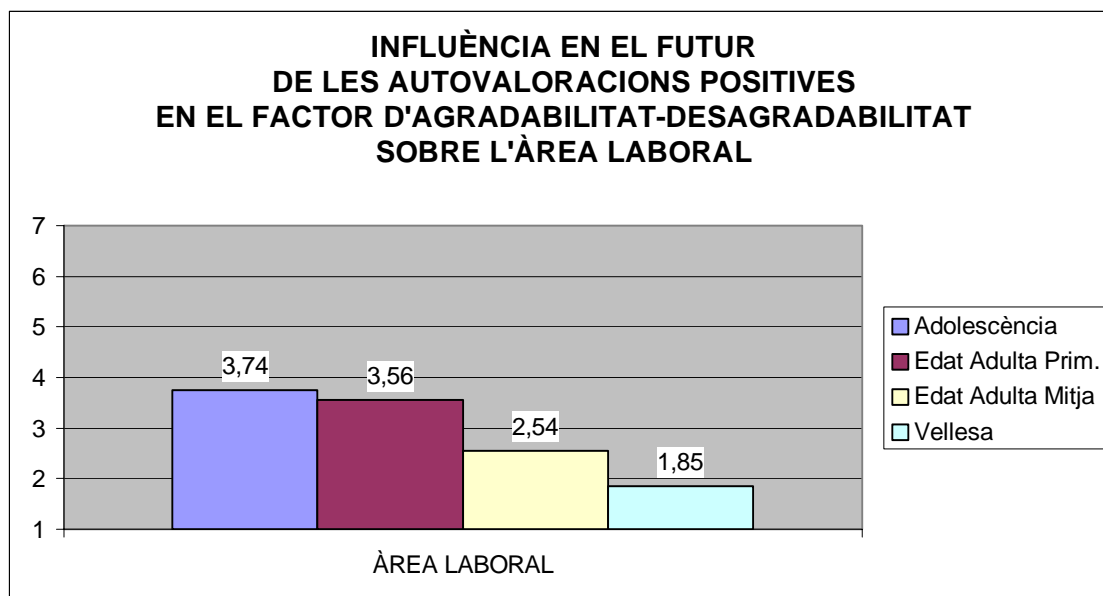
10.1.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

En les valoracions de l'Àrea Laboral dels subjectes que han estimat que la seua personalitat en el futur està caracteritzada per algun adjectiu adscrit al factor d'Agradabilitat es dona la mateixa tendència que s'aprecia en altres factors de personalitat: la valoració futura de l'àrea Laboral decreix a mesura que augmenta l'edat, existint diferències molt marcades i estadísticament significatives entre gairebé tots els grups d'edat entre sí (excepte els dos grups d'edat més jove). Així trobem que el grup de vellesa difereix respecte als altres tres grups d'edat, i també el grup d'edat adulta intermitja. No hi ha diferències significatives entre les valoracions d'adolescents i el grup d'edat adulta primerenca. Ambdós grups valoren significativament més que els dos grups més vells l'Àrea Laboral. Ja hem comentat que són precisament estos dos grups els que formaran part del món laboral de manera activa en el futur.

La diferència de mitges dels adolescents respecte al grup d'edat adulta intermitja és de 1,20 i respecte al grup de vellesa és de 1,90. La diferència de mitges del grup d'edat adulta primerenca respecte als d'edat adulta intermitja és de 1,02 i respecte als vells de 1,71. també el grup d'edat adulta intermitja difereix significativament respecte al grup de vellesa amb una diferència de mitges de 0,69.

TAULA 10.12. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	300,831	100,277	25,200	< 0,0001

GRÀFIC 10.10. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=589 (Adolescència n=141, Edat Adulta primerenca n=179, Edat Adulta intermitja n=170, Vellesa n=99).

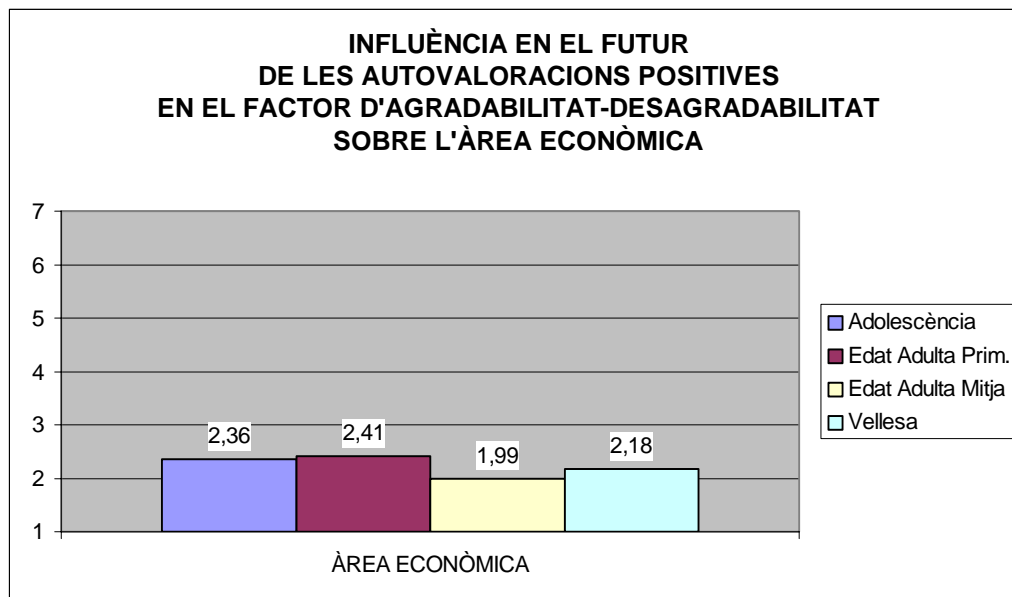
10.1.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

No hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideren en el futur en el factor d'Agradabilitat respecte a la valoració de l'Àrea Econòmica.

TAULA 10.13. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	18,083	6,028	1,988	0,115

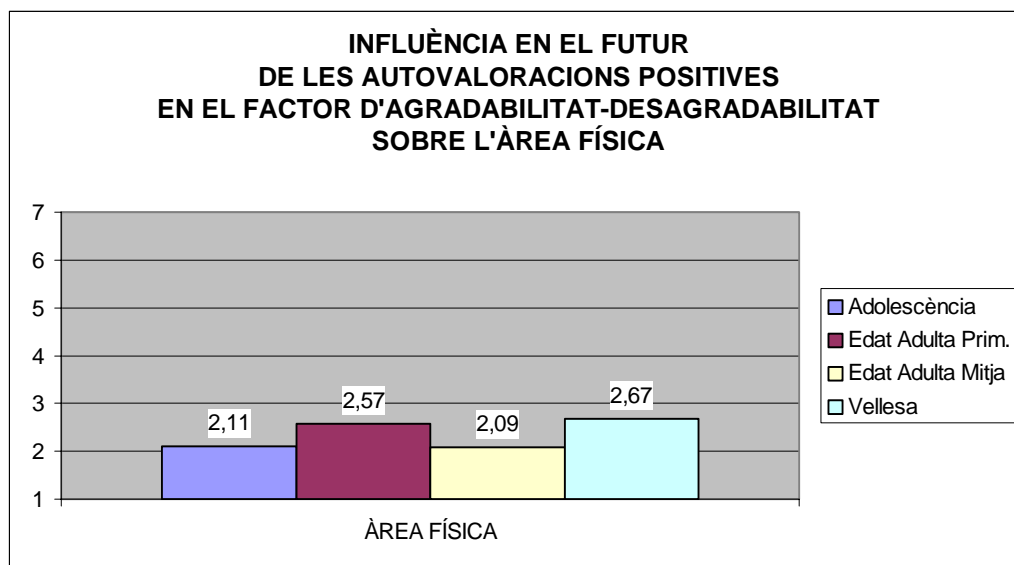
GRÀFIC 10.11. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=589 (Adolescència n=141, Edat Adulta primerenca n=179, Edat Adulta intermitja n=170, Vellesa n=99).

10.1.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

El grup que més valora aquesta àrea és el grup de vellesa, com estimàvem en una de les nostres hipòtesis. Segons la prova *t* de Dunnett, els vells difereixen significativament en la valoració de l'àrea Física respecte als adolescents (amb una diferència de mitges de 0.56 i un nivell de significació de 0,046) i respecte al grup d'edat adulta intermitja (amb una diferència de mitges de 0.58, i un nivell de significació de 0.030). En aquest cas no es donen diferències significatives respecte al grup d'edat adulta primerenca.

TAULA 10.14. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	38,482	12,827	3,910	0,009

GRÀFIC 10.12. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=589 (Adolescència n=141, Edat Adulta primerenca n=179, Edat Adulta intermitja n=170, Vellesa n=99).

* * *

10.1.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Entre el grup de subjectes que consideren que la persistència serà en el Futur el principal factor que defineixca positivament la seua personalitat trobem diferències pel que respecta a la valoració de les àrees desenvolupament segons el grup d'Edat només en la valoració de l' Àrea Laboral.

FACTOR 3. PERSISTÈNCIA – FALTA DE PERSISTÈNCIA						
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTPOS1S	Inter-grupos	10,852	3	3,617	1,005	,391
	Intra-grupos	1212,849	337	3,599		
	Total	1223,701	340			
FUTPOS1A	Inter-grupos	5,554	3	1,851	,548	,650
	Intra-grupos	1138,023	337	3,377		
	Total	1143,578	340			
FUTPOS1P	Inter-grupos	5,593	3	1,864	1,096	,351
	Intra-grupos	573,076	337	1,701		
	Total	578,669	340			
FUTPOS1L	Inter-grupos	116,786	3	38,929	9,595	,000
	Intra-grupos	1367,302	337	4,057		
	Total	1484,088	340			
FUTPOS1E	Inter-grupos	7,551	3	2,517	,565	,638
	Intra-grupos	1501,123	337	4,454		
	Total	1508,674	340			
FUTPOS1F	Inter-grupos	11,791	3	3,930	1,007	,390
	Intra-grupos	1315,435	337	3,903		
	Total	1327,226	340			

TAULA 10.15. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor de Persistència / Falta de Persistència respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

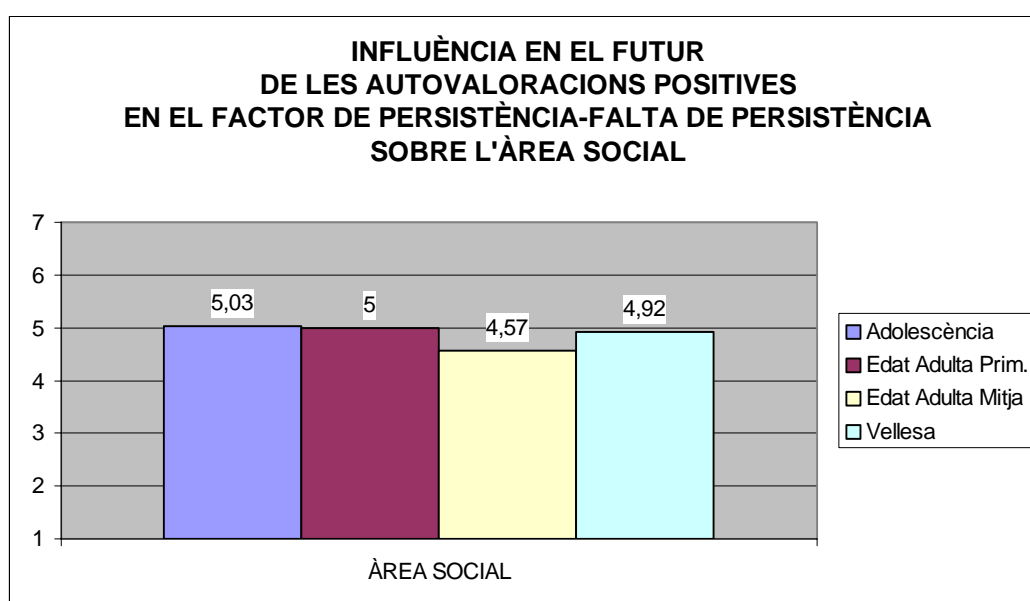
Tal com ens indica la taula anterior, l'Anàlisi de Variança ens indica l'existència de diferències significatives en l'Àrea Laboral entre els diferents grups d'edat, diferències que analitzarem a partir de les diferències de mitges observades i dels resultats de les proves *c* i *t* de Cruett.

10.1.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Social entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideraran en el futur positivament en el factor de Persistència.

TAULA 10.16. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	10,852	3,617	1,005	0,391

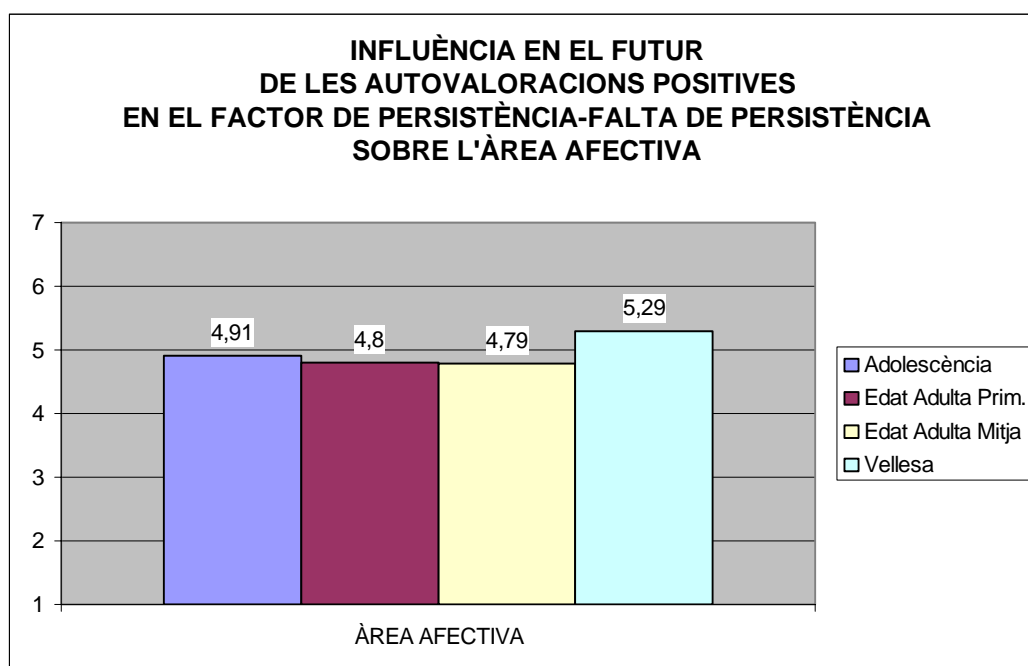
GRÀFIC 10.13. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=341(Adolescència n=126, Edat Adulta primerenca n=121, Edat Adulta intermitja n=70, Vellesa n=24).

10.1.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Afectiva entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideraran en el futur positivament en el factor de Persistència.

TAULA 10.17. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	5,554	1,851	0,548	0,650

GRÀFIC 10.14. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=341(Adolescència n=126, Edat Adulta primerenca n=121, Edat Adulta intermitja n=70, Vellesa n=24).

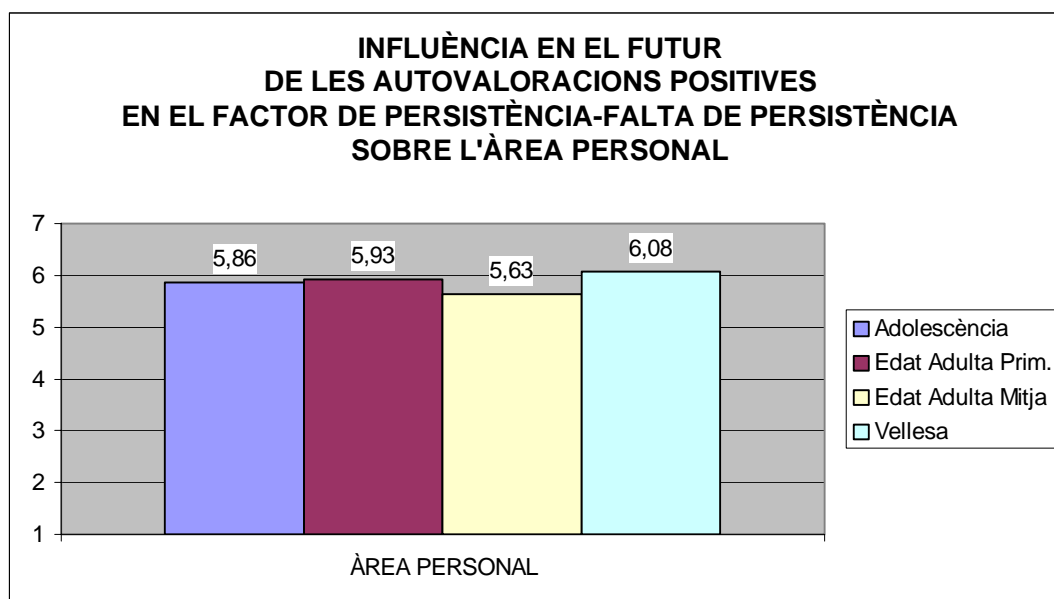
10.1.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideraran en el futur positivament en el factor de Persistència.

TAULA 10.18. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	5,593	1,864	1,096	0,351

GRÀFIC 10.15. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=341 (Adolescència n=126, Edat Adulta primerenca n=121, Edat Adulta intermitja n=70, Vellesa n=24).

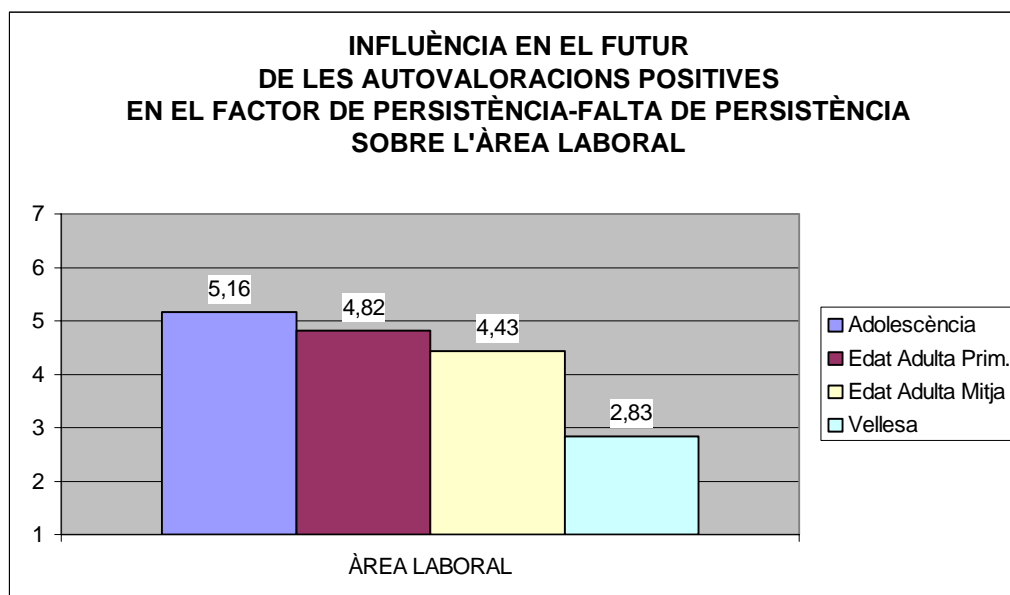
10.1.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Ací trobem que el grup de vellesa difereix significativament respecte als altres tres grups d'edat en la valoració d'aquesta àrea. Els vells valoren molt menys que qualsevol altre grup l'Àrea laboral, i menys encara si es tracta de valorar aquesta àrea en el futur. Observem com els grups que més han valorat l'àrea Laboral són els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca, que seran en el Futur dos grups actius en el món laboral. La diferència dels adolescents respecte als vells és de 2,33 punts i dels d'edat adulta primerenca respecte als vells de 1,98 punts.

També els d'edat adulta intermitja difereixen respecte als vells amb una diferència de mitges de 1,60.

TAULA 10.19. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	116,786	38,929	9,595	< 0,0001

GRÀFIC 10.16. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=341(Adolescència n=126, Edat Adulta primerenca n=121, Edat Adulta intermitja n=70, Vellesa n=24).

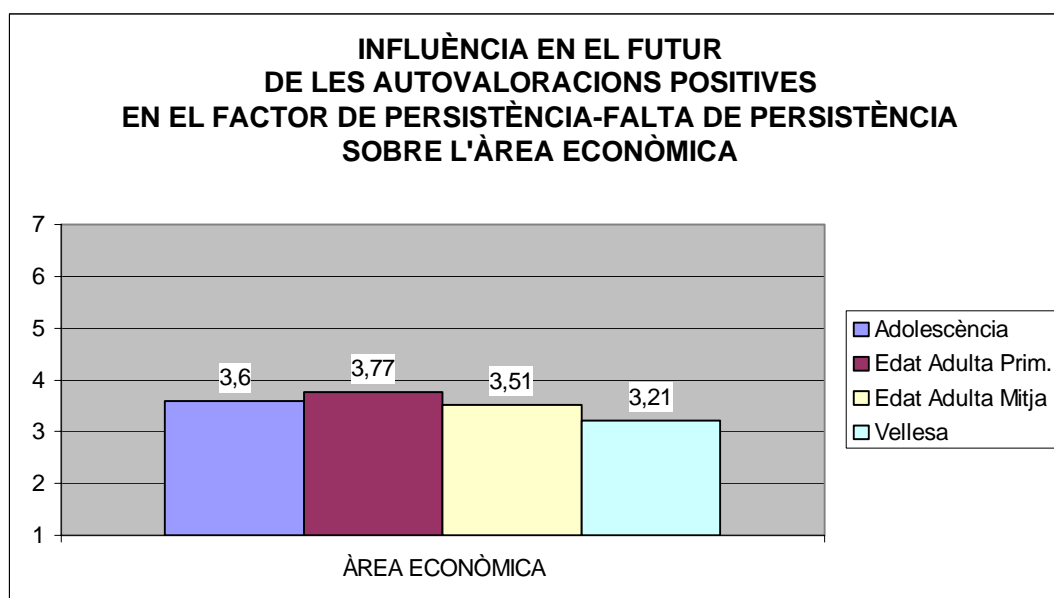
10.1.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Econòmica entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideraran en el futur positivament en el factor de Persistència.

TAULA 10.20. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	7,551	2,517	0,565	0,638

GRÀFIC 10.17. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=341(Adolescència n=126, Edat Adulta primerenca n=121, Edat Adulta intermitja n=70, Vellesa n=24).

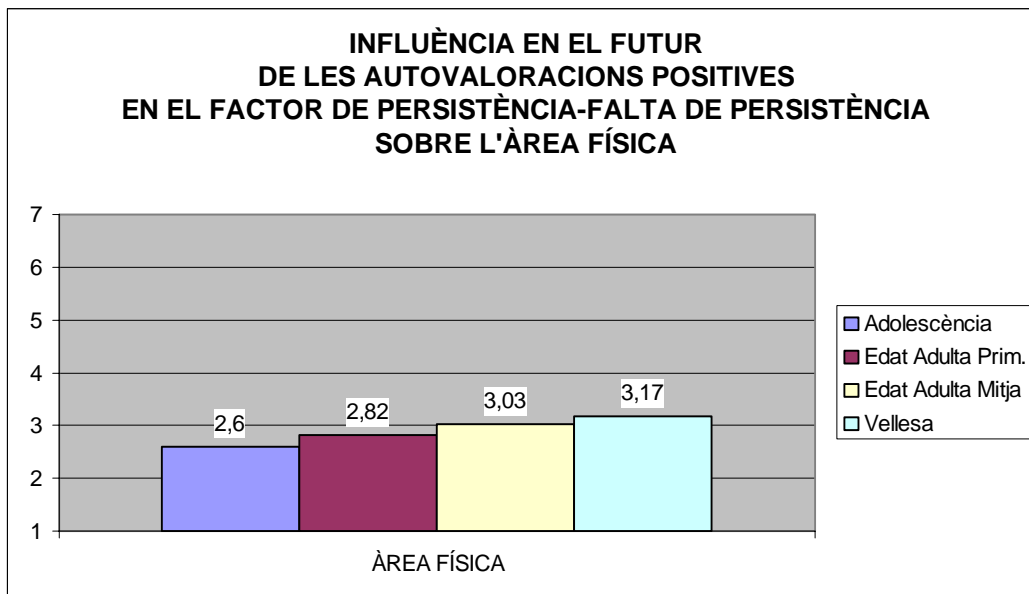
10.1.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Física entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideraran en el futur positivament en el factor de Persistència.

TAULA 10.21. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Física.

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	11,791	3,930	1,007	0,390

GRÀFIC 10.18. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=341 (Adolescència n=126, Edat Adulta primerenca n=121, Edat Adulta intermitja n=70, Vellesa n=24).

* * *

10.1.4. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En el grup de subjectes que consideren que en el Futur tindran com a característica positiva fonamental de la seua personalitat l'Estabilitat Emocional, no s'observen diferències entre els diferents grups d'edat respecte a la valoració de les àrees Afectiva i Personal.

Trobem diferències significatives segons l'edat ($p < 0.001$) pel que fa a la valoració de les àrees Social, Laboral, Econòmica i Física.

FACTOR 4. ESTABILITAT – FALTA D'ESTABILITAT		(FUTUR positiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTPOS1S	Inter-grupos	50,951	3	16,984	5,405	,001
	Intra-grupos	3302,296	1051	3,142		
	Total	3353,247	1054			
FUTPOS1A	Inter-grupos	8,004	3	2,668	1,183	,315
	Intra-grupos	2369,545	1051	2,255		
	Total	2377,549	1054			
FUTPOS1P	Inter-grupos	6,268	3	2,089	1,510	,210
	Intra-grupos	1453,814	1051	1,383		
	Total	1460,082	1054			
FUTPOS1L	Inter-grupos	566,381	3	188,794	45,998	,000
	Intra-grupos	4313,700	1051	4,104		
	Total	4880,082	1054			
FUTPOS1E	Inter-grupos	122,300	3	40,767	10,616	,000
	Intra-grupos	4035,801	1051	3,840		
	Total	4158,100	1054			
FUTPOS1F	Inter-grupos	114,160	3	38,053	7,707	,000
	Intra-grupos	5189,452	1051	4,938		
	Total	5303,611	1054			

TAULA 10.22. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Futur en el Factor de Estabilitat / Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament .

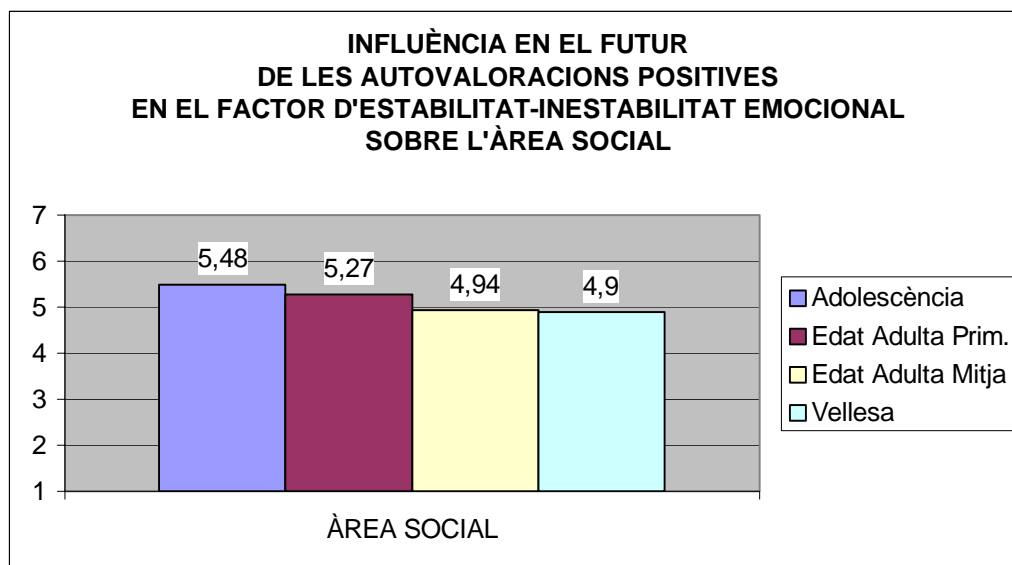
10.1.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Respecte a les valoracions en l'Àrea Social en aquesta mostra de subjectes que estimen la seua personalitat com a estable emocionalment en el futur, les Anàlisis de Variança ens indiquen l'existència de diferències significatives segons l'edat. Diferències que les proves *c* i *t* de Cruett situen en el grup d'adolescència respecte als dos grups de més edat, el grup d'edat adulta intermitja i el grup de vellesa. Els adolescents valoren més l'Àrea Social que els dos grups més majors, amb una diferència de mitges respecte als d'edat adulta intermitja de 0.54 i respecte a la vellesa de 0.58.

TAULA 10.23. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Social.

ÀREA SOCIAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	50,951	16,984	5,405	0,001

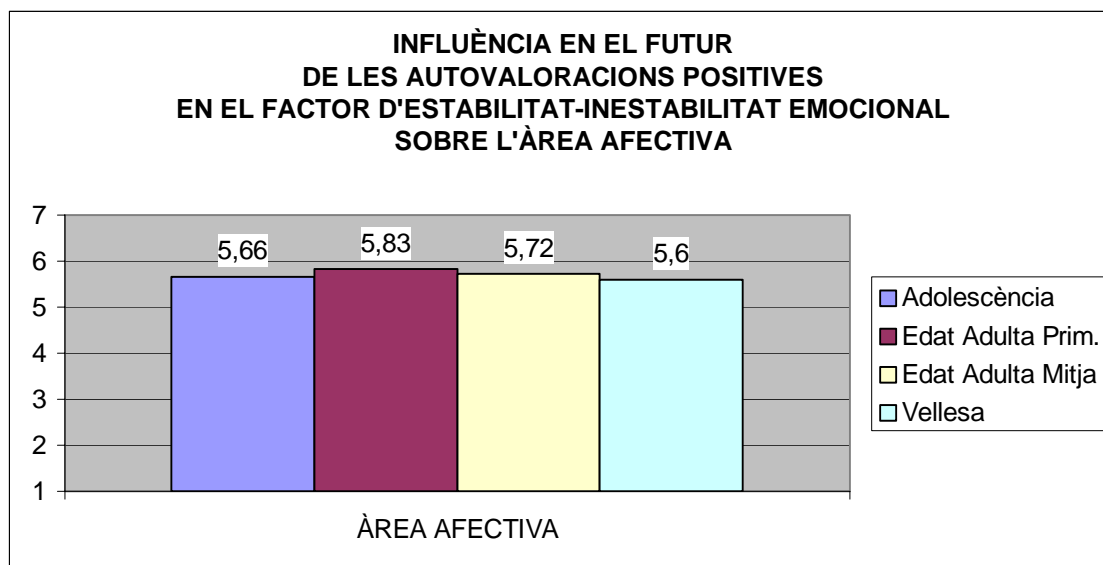
GRÀFIC 10.19. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=1055 (Adolescència n=195, Edat Adulta primerenca n=402, Edat Adulta intermitja n=302, Vellesa n=156).

10.1.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Afectiva entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideraran en el futur estables emocionalment.

TAULA 10.24. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	8,004	2,668	1,183	0,315

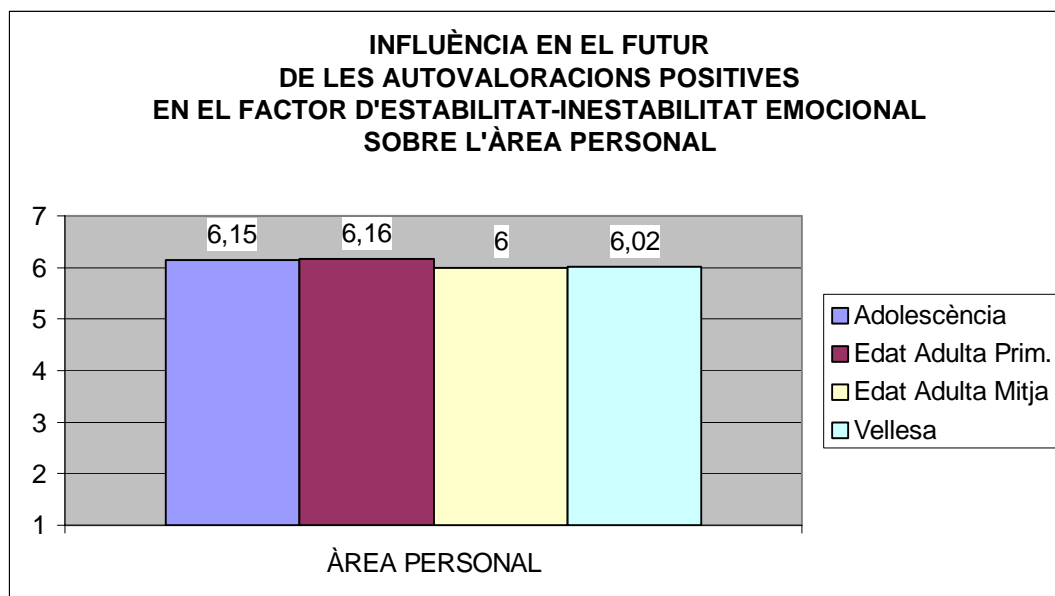
GRÀFIC 10.20. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=1055 (Adolescència n=195, Edat Adulta primerenca n=402, Edat Adulta intermitja n=302, Vellesa n=156).

10.1.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents grups d'edat de subjectes que estimen una personalitat estable emocionalment per al Futur.

TAULA 10.25. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	6,268	2,089	1,510	0,210

GRÀFIC 10.21. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=1055 (Adolescència n=195, Edat Adulta primerenca n=402, Edat Adulta intermitja n=302, Vellesa n=156).

10.1.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

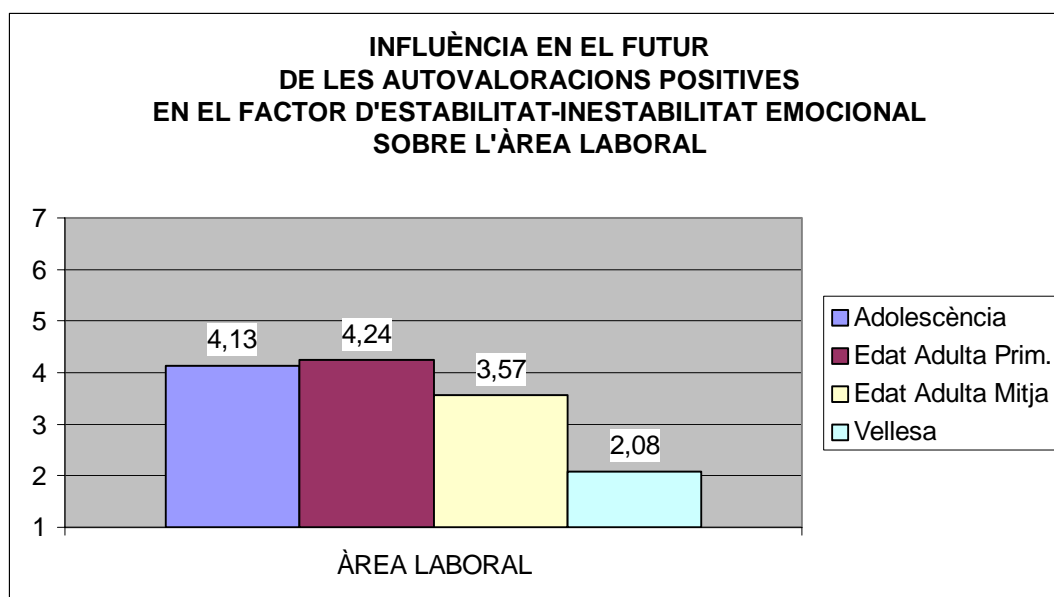
En l'Àrea Laboral s'observen diferències entre les autovaloracions dels adolescents i dels joves d'edat adulta primerenca respecte a les dels subjectes d'edat adulta madura i del la vellesa. Adolescents i joves valoren més que els adults madurs i els vells l'àrea Laboral.

La diferència de mitges de les valoracions en l'Adolescència respecte a la l'edat adulta intermitja és de 0,57 i respecte a la vellesa de 2,05. La diferència de mitges de les valoracions en l'edat adulta primerenca respecte al grup d'edat adulta intermitja és de 0,67 i respecte a la vellesa de 1,48. Els grup d'edat adulta intermitja també difereix de la vellesa amb una diferència de mitges de 1,48. Totes les diferències són estadísticament significatives amb nivells de significació inferiors a 0,0001.

Els vells, de manera coherent amb el que laboralment suposa aquesta etapa, a penes valoren aquesta àrea i menys encara tractant-se de valoracions futures. De manera també coherent, els adolescents i joves són els que més la valoren, tractant-se dels dos grups que estaran laboralment actius en el Futur.

TAULA 10.26. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	566,381	188,794	45,998	< 0,0001

GRÀFIC 10.22. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=1055 (Adolescència n=195, Edat Adulta primerenca n=402, Edat Adulta intermitja n=302, Vellesa n=156).

10.1.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

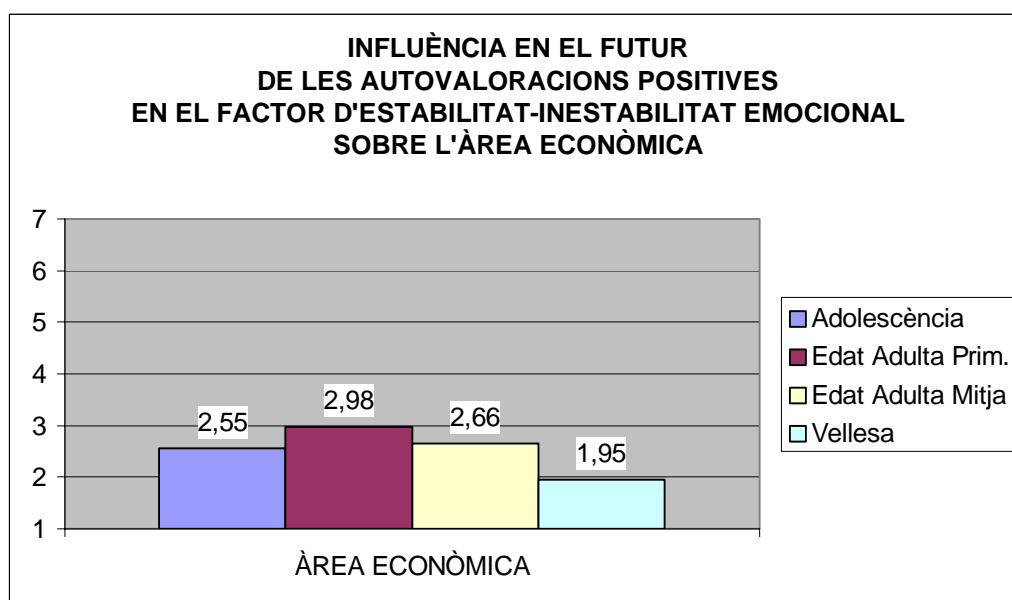
Respecte a la valoració de l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre els vells i la resta dels grups. La diferència de mitges dels vells respecte al grup d'adolescents és de $-0,61$, respecte al grup de subjectes en edat adulta primerenca és de $-1,03$, respecte als d'edat adulta madura és de $-0,71$.

Els vells valoren significativament menys que la resta dels grups l'Àrea Econòmica en el Futur, tal vegada no perquè els preocupa poc l'Àrea Econòmica

(cosa que no passava en les valoracions en el present en la vellesa), sinó perquè no veuen el Futur a llarg termini donada l'edat avançada que ja tenen.

TAULA 10.27. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	122,300	40,767	10,616	< 0,0001

GRÀFIC 10.23. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=1055 (Adolescència n=195, Edat Adulta primerenca n=402, Edat Adulta intermitja n=302, Vellesa n=156).

10.1.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

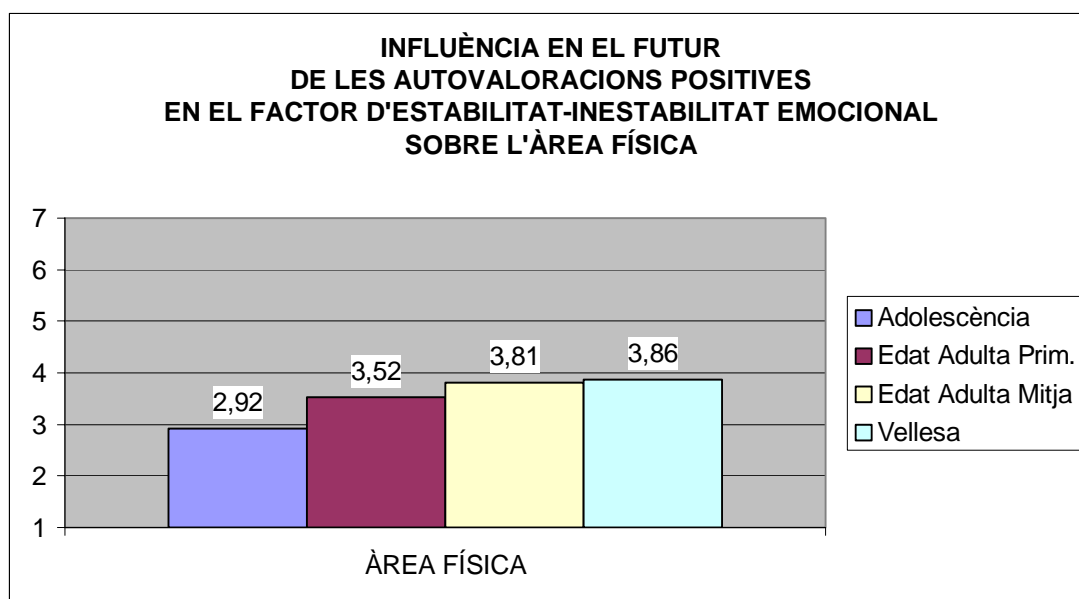
Pel que fa a la valoració de l'Àrea Física, trobem només diferències significatives entre els adolescents i la resta dels grups. Els adolescents valoren menys que cap altre grup l'Àrea Física.

S'aprecia un augment de la valoració de l'Àrea Física a mesura que augmenta l'edat, encara que les diferències significatives només es donen respecte al grup d'Adolescència i no entre la resta de grups entre sí.

Els vells són els qui més valoren aquesta àrea, encara que les diferències significatives només es donen respecte a l'adolescència.

TAULA 10.28. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	114,160	38,053	7,707	< 0,0001

GRÀFIC 10.24. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=1055 (Adolescència n=195, Edat Adulta primerenca n=402, Edat Adulta intermitja n=302, Vellesa n=156).

10.1.5. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En la mostra de subjectes que consideren l'Obertura a l'Experiència com a principal característica de la seua personalitat en el futur, observem que existeixen diferències significatives respecte a la valoració de les àrees Laboral, Econòmica i Física entre determinats grups d'edat. Les proves *post oc, c i t* de Dunnet ens determinaran entre quins grups d'edat es produeixen específicament aquestes diferències.

FACTOR 5. OBERTURA – FALTA D'OBERTURA		(Futur positiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTPOS1S	Inter-grupos	13,801	3	4,600	1,736	,159
	Intra-grupos	1152,500	435	2,649		
	Total	1166,301	438			
FUTPOS1A	Inter-grupos	2,787	3	,929	,325	,808
	Intra-grupos	1247,611	436	2,861		
	Total	1250,398	439			
FUTPOS1P	Inter-grupos	,750	3	,250	,152	,928
	Intra-grupos	715,968	436	1,642		
	Total	716,718	439			
FUTPOS1L	Inter-grupos	307,163	3	102,388	24,300	,000
	Intra-grupos	1837,055	436	4,213		
	Total	2144,218	439			
FUTPOS1E	Inter-grupos	98,438	3	32,813	7,398	,000
	Intra-grupos	1933,916	436	4,436		
	Total	2032,355	439			
FUTPOS1F	Inter-grupos	54,497	3	18,166	4,495	,004
	Intra-grupos	1762,046	436	4,041		
	Total	1816,543	439			

TAULA 10.29. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Factor d'Obertura/ Falta d'Obertura respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

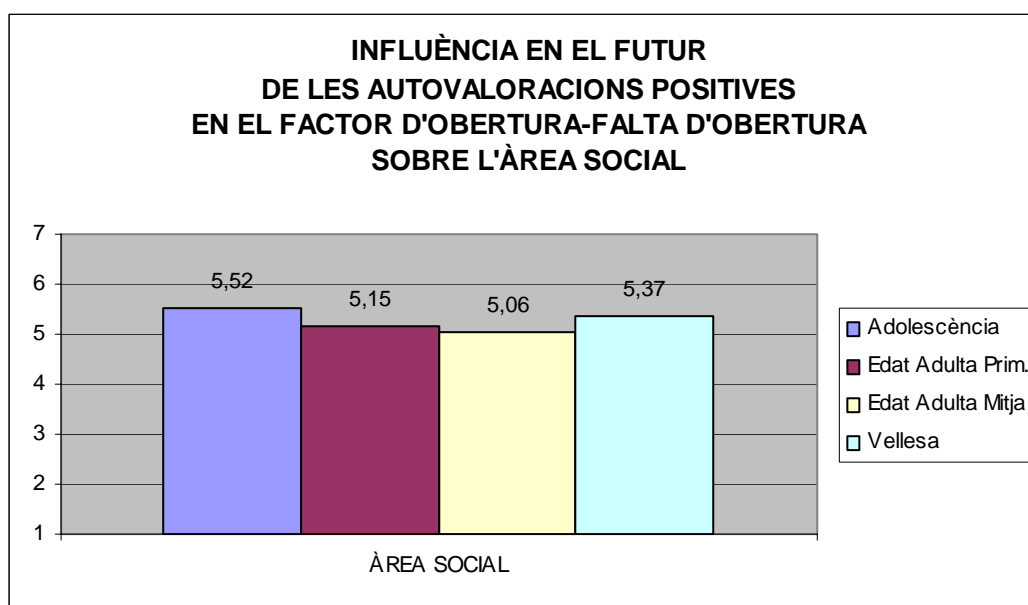
10.1.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Social entre els diferents grups d'edat de subjectes que esperen tindre una personalitat oberta a l'experiència en el Futur.

TAULA 10.30. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Social.

ÀREA SOCIAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	13,801	4,600	1,736	0,159

GRÀFIC 10.25. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N=439 (Adolescència n=90, Edat Adulta primerenca n=157, Edat Adulta intermitja n=124, Vellesa n=68).

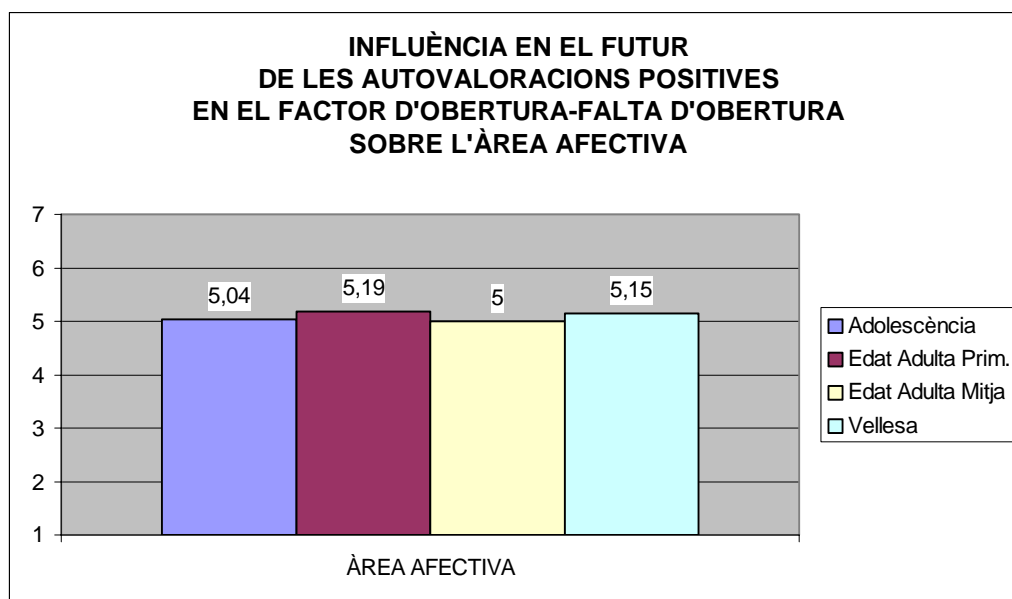
10.1.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Social entre els diferents grups d'edat de subjectes que esperen tindre una personalitat oberta a l'experiència en el futur.

TAULA 10.31. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	2,787	0,929	0,325	0,808

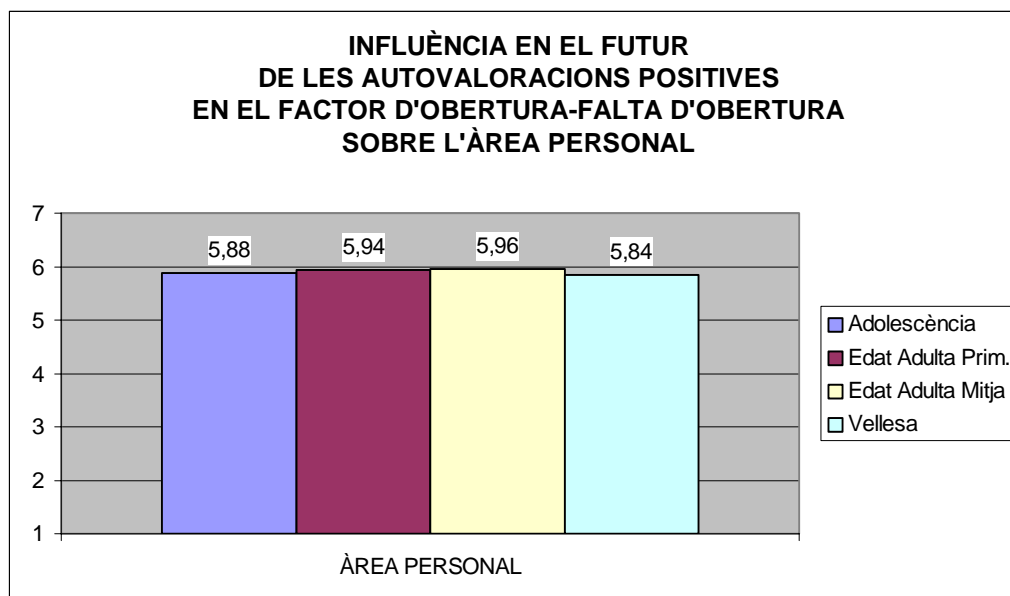
GRÀFIC 10.26. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N=439 (Adolescència n=90, Edat Adulta primerenca n=157, Edat Adulta intermitja n=124, Vellesa n=68).

10.1.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA/FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents grups d'edat de subjectes que esperen tindre una personalitat oberta a l'experiència en el Futur.

TAULA 10.32. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	0,750	0,250	0,152	0,928

GRÀFIC 10.27. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N=439 (Adolescència n=90, Edat Adulta primerenca n=157, Edat Adulta intermitja n=124, Vellesa n=68).

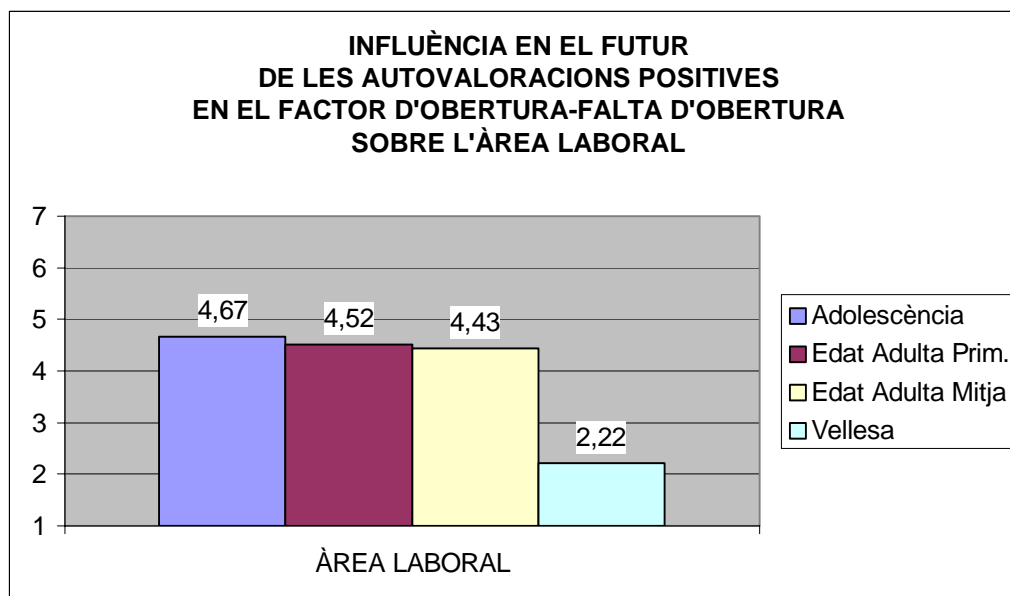
10.1.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

En l'Àrea Laboral els vells valoren significativament menys aquesta àrea que qualsevol altre grup d'edat, sent especialment la diferència respecte al grup d'adolescents (-2,45), seguida dels d'edat adulta primerenca (-2,30) i madura (-2,19), diferències totes elles significatives a un nivell inferior a 0,0001.

TAULA 10.33. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats positivament en el Futur en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	307,163	102,388	24,300	<0,0001

GRÀFIC 10.28. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N=439 (Adolescència n=90, Edat Adulta primerenca n=157, Edat Adulta intermitja n=124, Vellesa n=68).

Com podem veure al gràfic anterior els grups d'adolescència i edat adulta primerenca són els que més valoren l'Àrea Laboral, com ja hem comentat en altres grups de personalitat. Tanmateix, el que s'observa ací és l'alta valoració també del grup d'edat adulta intermitja (que en el futur serà el grup de vellesa). Tal vegada açò pot ser interpretat com les perspectives de mantindre's actius per part d'aquest grup de adults madurs en arribar a l'etapa de la Vellesa.

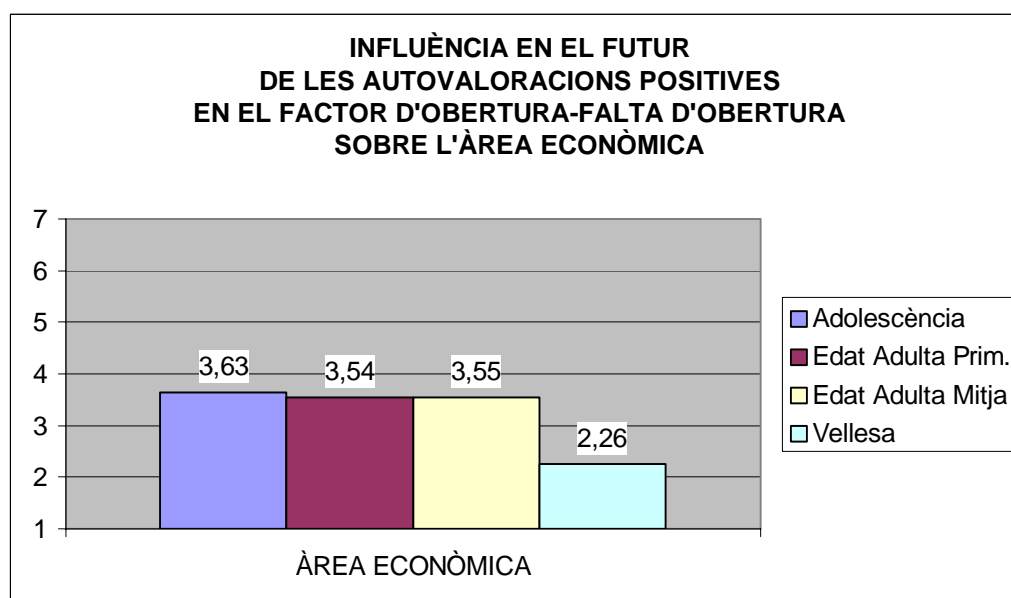
10.1.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Econòmica en la mostra dels subjectes previsiblement oberts a l'experiència en el futur, trobem diferències significatives entre els vells i la resta dels grups. La diferència de mitges dels vells respecte al grup d'adolescents és de $-1,37$, respecte al grup de subjectes en edat adulta primerenca és de $-1,28$, respecte als d'edat adulta madura és de $-1,30$. Aquestes diferències en l'Àrea Econòmica, són estadísticament significatives amb nivells de significació inferiors a 0,0001.

Els vells valoren significativament menys que la resta dels grups l'Àrea Econòmica en el Futur.

TAULA 10.34. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	98,438	32,813	7,398	< 0,0001

GRÀFIC 10.29. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N=439 (Adolescència n=90, Edat Adulta primerenca n=157, Edat Adulta intermitja n=124, Vellesa n=68).

10.1.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

En la valoració de l'àrea Física en aquesta mostra de subjectes "oberts a l'experiència" trobem diferències significatives entre els grup d'adolescència i els dos grups més majors, el de edat adulta intermitja (amb una diferència de mitges de -0,74) i el grup de vellesa (amb una diferència de mitges de -1.11). Els adolescents

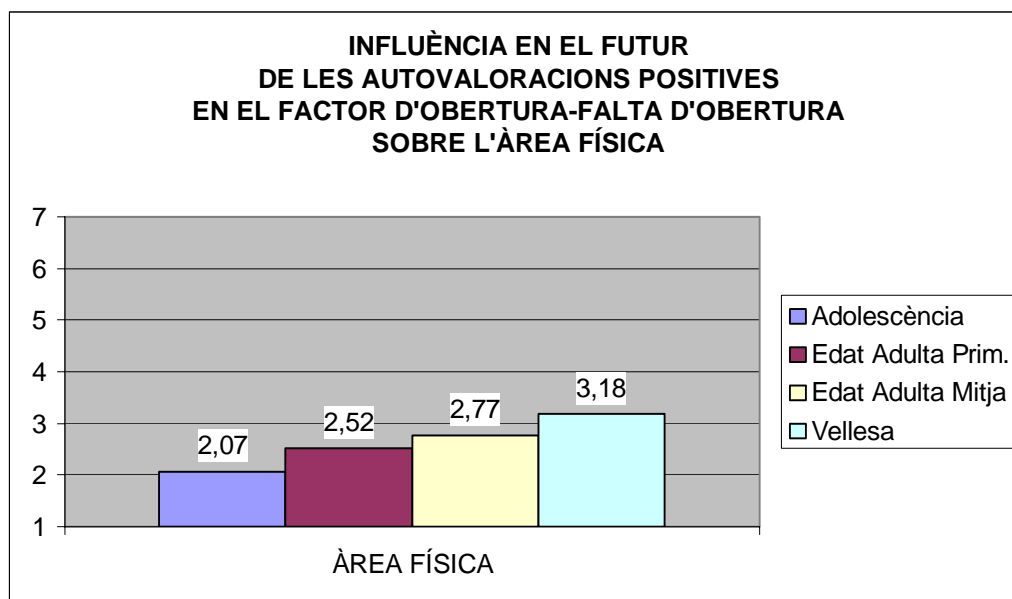
de personalitat oberta valoren molt menys l'àrea física que els adults madurs i els vells.

Observem al gràfic com la valoració de l'Àrea Física s'incrementa amb l'edat, arribant a valoracions màximes de l'àrea en la vellesa, com estimàvem en una de les hipòtesis.

TAULA 10.35. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Física.

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	54,497	18,166	4,495	0,004

GRÀFIC 10.30. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur positivament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N=439 (Adolescència n=90, Edat Adulta primerenca n=157, Edat Adulta intermitja n=124, Vellesa n=68).

* * *

10.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN CADASCUN DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest punt comentarem les anàlisis dels resultats de les Anàlisis de Variança realitzades amb les mostres de cadascun dels Cinc Grans Factors de personalitat considerats com a característiques negatives i les valoracions que cada grup d'edat ha fet de les àrees de Desenvolupament en cadascun dels factors de personalitat.

A l'igual que ferem amb les característiques positives, començarem fent una anàlisi segons les autovaloracions de cadascun dels grups d'edat en la mostra de subjectes d'un factor determinat de personalitat en cadascuna de les àrees de Desenvolupament (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física). Passarem després a comentar més detalladament les puntuacions de les puntuacions de les proves F amb els corresponents nivells de significació de l'Anàlisi de Variança realitzat segons l'Edat en cadascuna de les àrees de desenvolupament, a més a més de comentar cada àrea de manera independent amb els resultats de les proves de diferència de mitges c i t de Dunnett. Comentarem els resultats també de manera gràfica en cadascuna de les àrees de desenvolupament per a cadascun dels factors.

10.2.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Entre el grup de persones que valoren com a negatius alguns aspectes de la seua personalitat estimada en el futur relacionats amb el primer factor dels Cinc Grans, el factor Extraversió-Introversió, trobem diferències segons l'edat.

Convé destacar que aquest grup està format majoritàriament per persones que consideren el pol de la introversió com a negatiu (amb un total de 312 subjectes), ara bé, són bastants els qui valoren l'extraversió negativament (193 subjectes), per la qual cosa ens referirem sempre de manera conjunta amb el terme "Extraversió-Introversió" per tal de referir-nos a la consideració negativa de qualsevol del dos pols del factor.

Com podem observar en la taula següent, de l'anàlisi de varianza realitzat podem deduir que existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat en les autovaloracions de les àrees Social, Laboral i Econòmica. Les diferències no semblen ser significatives pel que respecta a les àrees Afectiva, Personal i Física.

FACTOR 1: EXTRAVERSIÓ – INTROVERSIÓ		(Futur negatiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTNEG1S	Inter-grupos	73,948	3	24,649	7,589	,000
	Intra-grupos	1627,260	501	3,248		
	Total	1701,208	504			
FUTNEG1A	Inter-grupos	11,846	3	3,949	1,540	,203
	Intra-grupos	1284,154	501	2,563		
	Total	1296,000	504			
FUTNEG1P	Inter-grupos	21,771	3	7,257	1,434	,232
	Intra-grupos	2534,744	501	5,059		
	Total	2556,515	504			
FUTNEG1L	Inter-grupos	222,946	3	74,315	21,622	,000
	Intra-grupos	1721,925	501	3,437		
	Total	1944,871	504			
FUTNEG1E	Inter-grupos	40,420	3	13,473	5,257	,001
	Intra-grupos	1284,028	501	2,563		
	Total	1324,448	504			
FUTNEG1F	Inter-grupos	83,624	3	27,875	2,144	,094
	Intra-grupos	6512,503	501	12,999		
	Total	6596,127	504			

TAULA 10.36. Resultats de l'Anàlisi de Varianza entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Extraversió/Introverció en el Futur respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament.

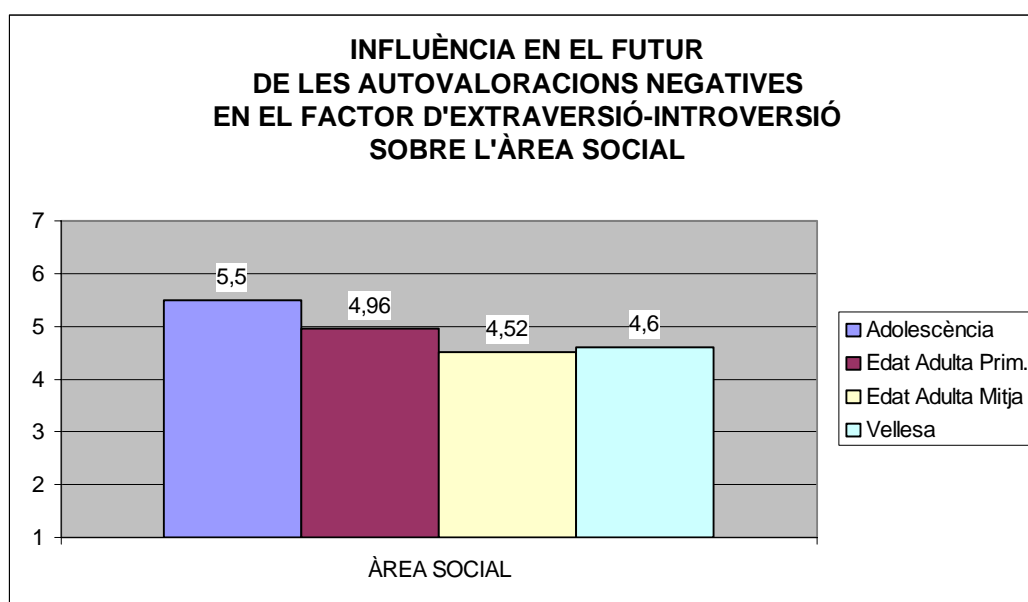
10.2.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

Pel que respecta a les valoracions dels diferents grups d'edat en l'àrea Social d'aquells subjectes que s'han autoavaluat per al futur negativament com a extravertits o introvertits, trobem que són els subjectes adolescents els qui difereixen de la resta dels grups d'edat pel que respecta en aquest cas a la valoració d'aquesta àrea de manera negativa en el futur. Els adolescents d'aquesta mostra de subjectes valoren més que la resta de grups d'edat l'Àrea Social més que la resta dels grups.

Així trobem diferències de mitges respecte als d'edat adulta primerenca de 0,53, respecte als d'edat adulta madura de 0,97 i respecte a la vellesa de 0,90. No existeixen diferències entre la valoració de l'àrea social entre la resta de grups. Els nivells de significació son en tots els casos que hem comenta inferiors al 0,01.

TAULA 10.37. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	73,948	24,649	7,589	< 0,0001

GRÀFIC 10.31. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N= 505 (Adolescència n=145, Edat Adulta primerenca n=168, Edat Adulta intermitja n=122, Vellesa n=70).

Novament són els subjectes adolescents els qui difereixen de la resta dels grups d'edat pel que respecta en aquest cas a la valoració de l'àrea Social. Els adolescents valoren que la seua extraversió/introversió considerada en sentit negatiu ha influït sobre l'Àrea Social més que la resta dels grups.

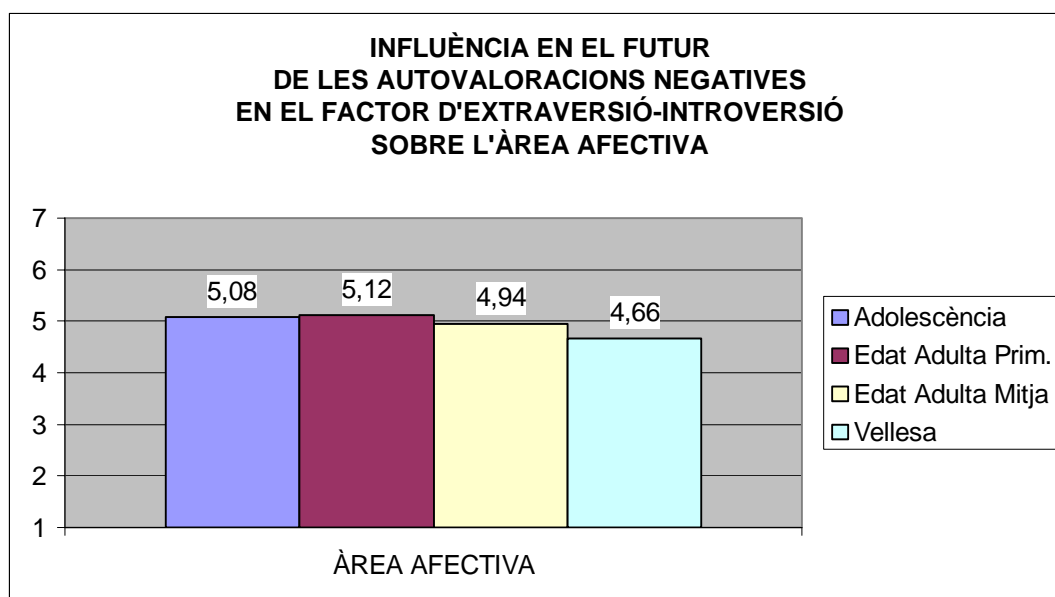
10.2.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No trobem diferències entre grups d'edat en la valoració de l'Àrea Afectiva en la mostra de subjectes que han considerat que tindran en el futur com a característica negativa de personalitat algun aspecte del Factor d'Extraversió-Introversió.

TAULA 10.38. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	11,846	3,949	1,540	0,203

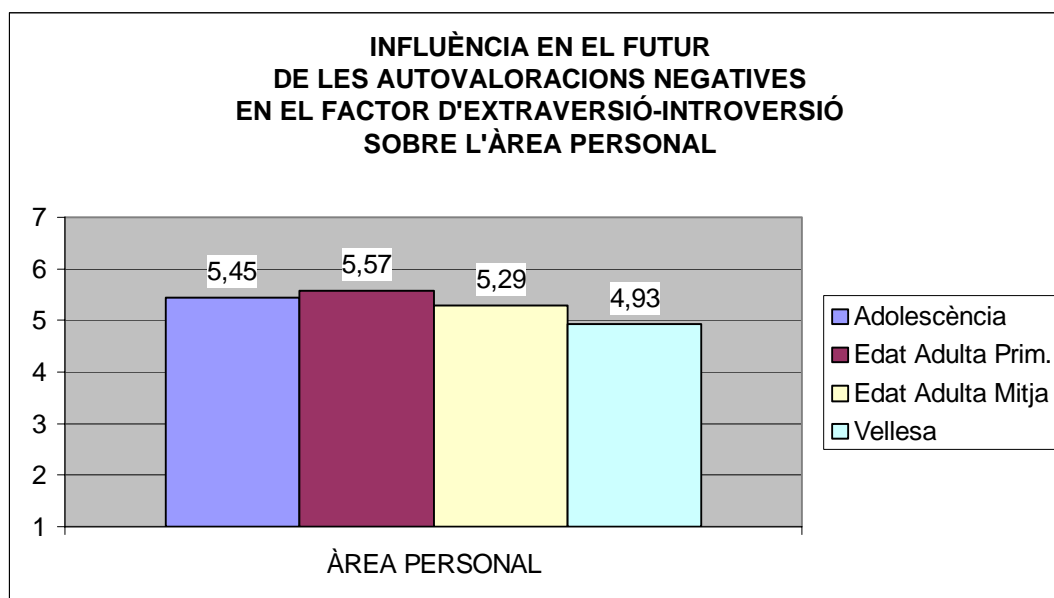
GRÀFIC 10.32. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N= 505 (Adolescència n=145, Edat Adulta primerenca n=168, Edat Adulta intermitja n=122, Vellesa n=70).

10.2.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No trobem diferències entre grups d'edat en la valoració de l'Àrea Personal en aquesta mostra de subjectes que han estimat en el futur tenir alguna característica corresponent al factor Extraversió-Introversió.

TAULA 10.39. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	21,771	7,257	1,434	0,232

GRÀFIC 10.33. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N= 505 (Adolescència n=145, Edat Adulta primerenca n=168, Edat Adulta intermitja n=122, Vellesa n=70).

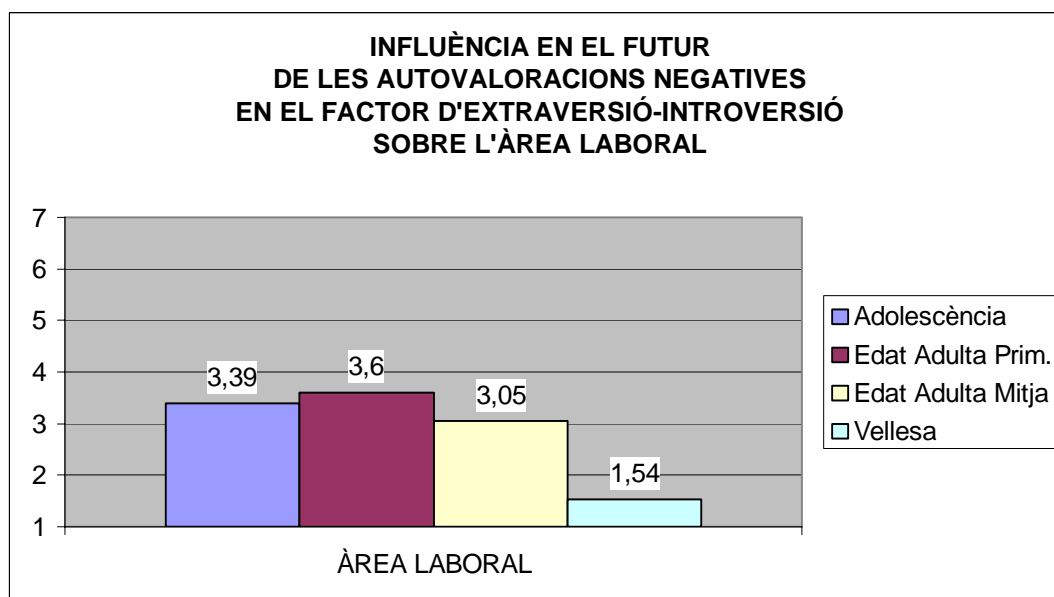
10.2.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Pel que fa a les autovaloracions en l'àrea Laboral referides a les estimacions de l'àrea en el futur en funció de les característiques de personalitat negatives estimades en el futur, en aquest cas relacionades a la consideració del factor Extraversió-Introversió, observem diferències significatives entre la vellesa i cadascun dels altres grups d'edat. La diferència de mitges de les valoracions de la

vellesa respecte a l'adolescència és de -1.84, respecte al grup d'edat adulta primerenca de -2,05, i respecte al grup d'edat adulta intermitja és de -1,51, de manera que podem concloure que els vells que consideren bàsicament la seua personalitat extravertida o introvertida com a negativa valoren molt menys aquesta àrea que la resta de grups, especialment del grup d'edat primerenca i de l'adolescència. Aquests grups són els que en el futur estaran immersos en el món Laboral.

TAULA 10.40. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	222,946	74,315	21,622	< 0,0001

GRÀFIC 10.34. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N= 505 (Adolescència n=145, Edat Adulta primerenca n=168, Edat Adulta intermitja n=122, Vellesa n=70).

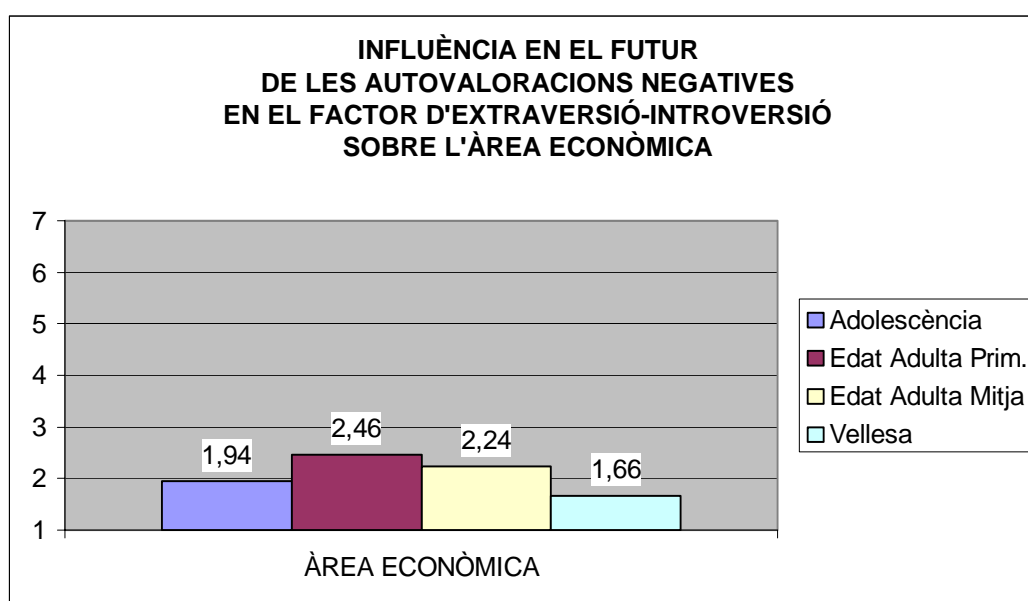
10.2.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

En l'anàlisi de les autovaloracions de l'Àrea Econòmica en la mostra que ha estimat per al futur alguna característica negativa relacionada amb el factor d'Extraversió-Introversió, observem diferències significatives entre el grup de subjectes vells i els dos grups d'edat adulta. El grup de vellesa és qui menys valora en el Futur l'Àrea Econòmica, seguit del grup d'adolescència. Els adolescents difereixen significativament en la valoració de l'àrea econòmica en el futur respecte al grup d'edat adulta primerenca, valorant molt menys la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica que aquest grup.

La diferència de mitges del grup d'adolescència respecte el grup d'edat adulta primerenca és de $-0,52$. La diferència de mitges de la vellesa respecte al grup d'edat adulta primerenca és de $-0,80$ i respecte el grup d'edat adulta intermitja és de $-0,58$.

TAULA 10.41. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	40,420	13,473	5,257	<0,001

GRÀFIC 10.35. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió

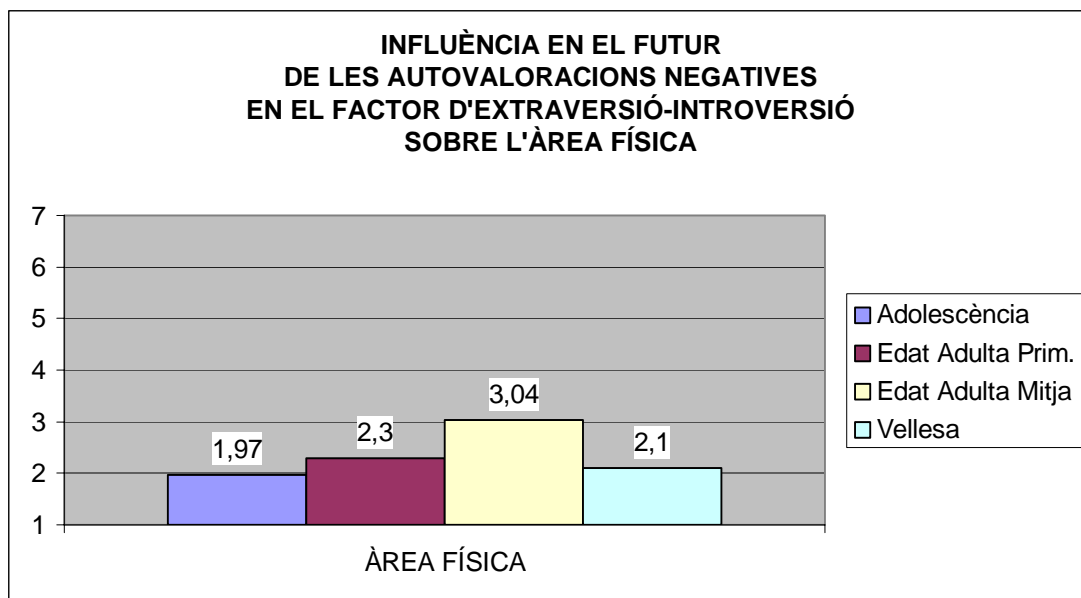
respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N= 505 (Adolescència n=145, Edat Adulta primerenca n=168, Edat Adulta intermitja n=122, Vellesa n=70).

10.2.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ / INTROVERSIÓ SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No trobem diferències entre grups d'edat en la valoració de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes que han estimat en el futur tenir alguna característica negativa corresponent al factor Extraversió-Introversió.

TAULA 10.42. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en el Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	83,624	27,875	2,144	0,094

GRÀFIC 10.36. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Extraversió-Introversió respecte a la seua valoració en l'Àrea Física N= 505 (Adolescència n=145, Edat Adulta primerenca n=168, Edat Adulta intermitja n=122, Vellesa n=70).

* * *

10.2.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT / FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Considerem en aquest apartat com a mostra aquells subjectes que han considerat com a factor negatiu de la seua personalitat en el passat la seua Desagradabilitat, o be la seua Agradabilitat. Curiosament al realitzar aquests anàlisis ens trobem que una gran quantitat de subjectes (130) han considerat Agradabilitat com una característica negativa de la seua personalitat en el futur front als 391 que han considerat que probablement seran desagradables en el futur.

Si considerem el factor de manera global, és a dir, Agradabilitat/Desagradabilitat en sentit negatiu, només trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Laboral ($F=8,656$) i Física ($F=3,958$) amb uns nivells de significació $<0,0001$ i de $0,008$, respectivament.

FACTOR 2: AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT		(Futur negatiu)			
	Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTNEG1S Inter-grupos	23,179	3	7,726	2,191	,088
Intra-grupos	1823,213	517	3,527		
Total	1846,392	520			
FUTNEG1A Inter-grupos	5,156	3	1,719	,642	,588
Intra-grupos	1383,719	517	2,676		
Total	1388,875	520			
FUTNEG1P Inter-grupos	5,889	3	1,963	,848	,468
Intra-grupos	1197,301	517	2,316		
Total	1203,190	520			
FUTNEG1L Inter-grupos	83,236	3	27,745	8,656	,000
Intra-grupos	1657,240	517	3,205		
Total	1740,476	520			
FUTNEG1E Inter-grupos	8,784	3	2,928	1,071	,361
Intra-grupos	1413,534	517	2,734		
Total	1422,319	520			
FUTNEG1F Inter-grupos	32,832	3	10,944	3,958	,008
Intra-grupos	1429,614	517	2,765		
Total	1462,445	520			

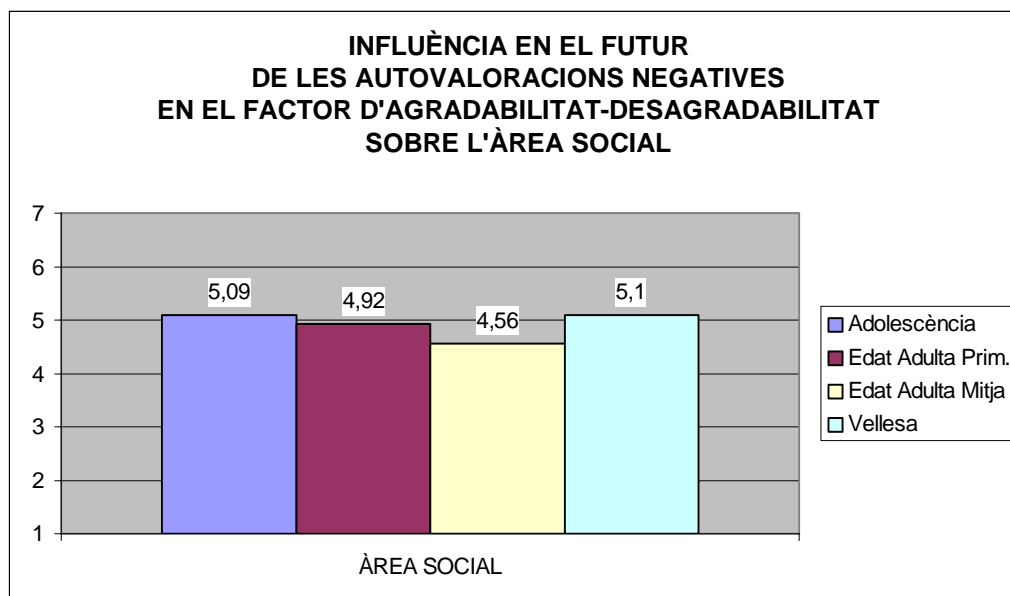
TAULA 10.43. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Agradabilitat en el Futur respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament .

10.2.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

No trobem diferències entre grups d'edat en la valoració de l'Àrea Social en aquesta mostra de subjectes que han estimat en el futur tenir alguna característica negativa corresponent al factor Agradabilitat-Desagradabilitat.

TAULA 10.44. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	23,179	7,726	2,191	0,088

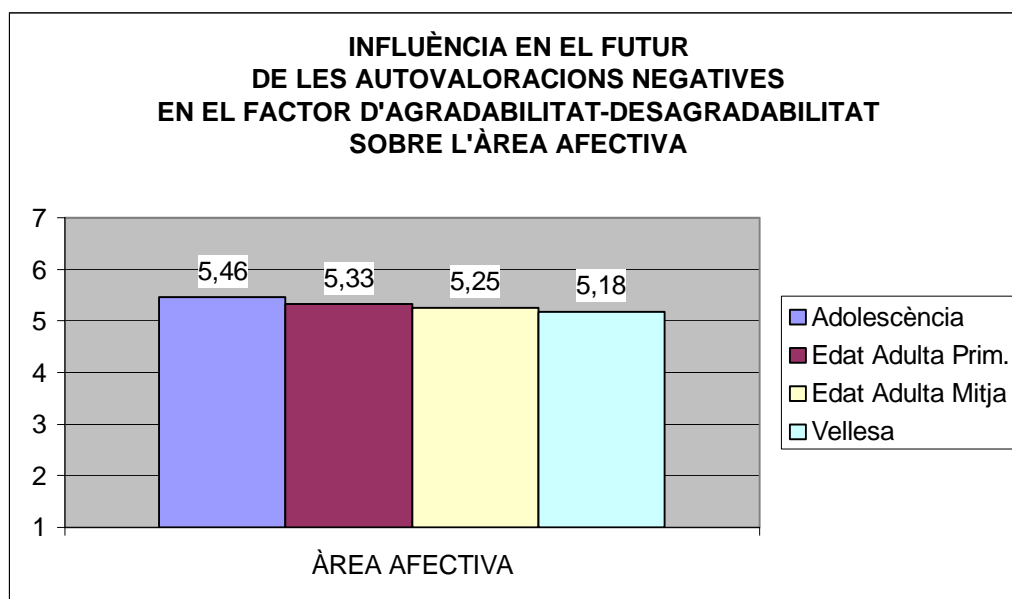
GRÀFIC 10.37. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N= 521 (Adolescència n=153, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=131, Vellesa n=72).

10.2.2.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No trobem diferències entre grups d'edat en la valoració de l'Àrea Afectiva en aquesta mostra de subjectes que han estimat en el futur tenir alguna característica negativa corresponent al factor Agradabilitat-Desagradabilitat.

TAULA 10.45. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	5,156	1,719	0,642	0,588

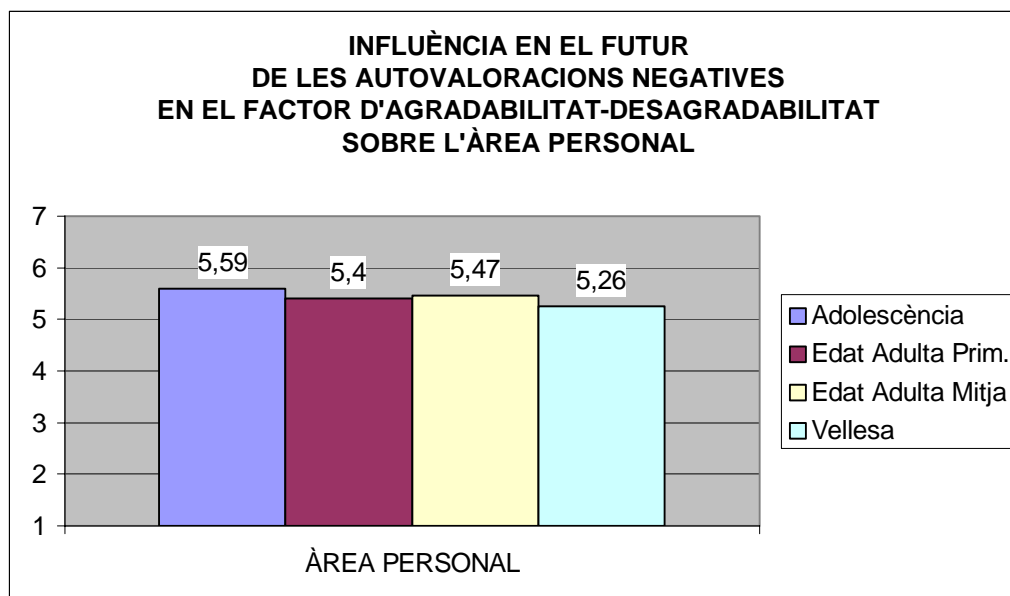
GRÀFIC 10.38. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N= 521 (Adolescència n=153, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=131, Vellesa n=72).

10.2.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No trobem diferències entre grups d'edat en la valoració de l'Àrea Personal en aquesta mostra de subjectes que han estimat en el futur tenir alguna característica negativa corresponent al factor Agradabilitat-Desagradabilitat.

TAULA 10.46. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	5,889	1,963	0,848	0,468

GRÀFIC 10.39. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N= 521 (Adolescència n=153, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=131, Vellesa n=72).

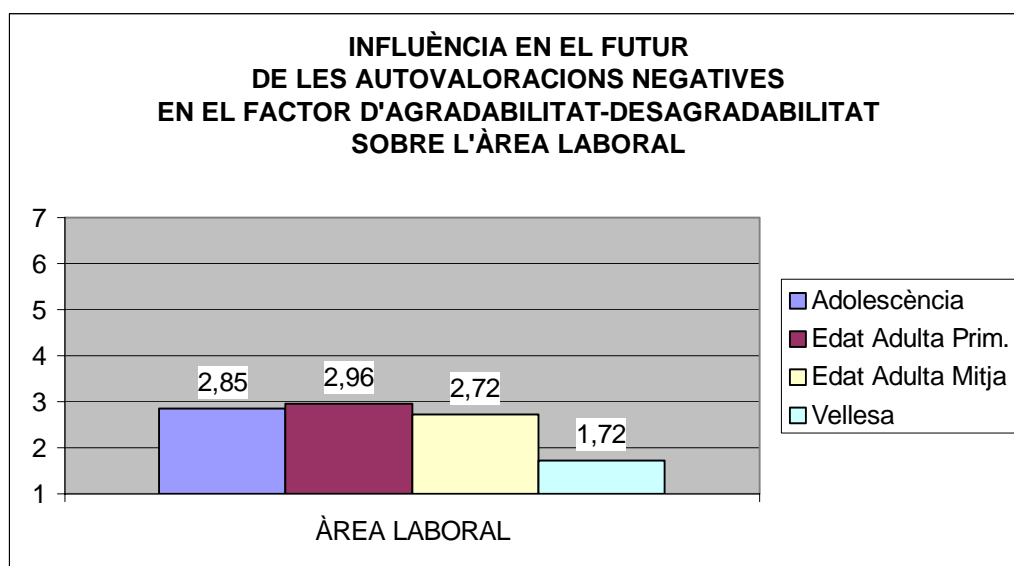
10.2.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Una vegada més, en el grup de subjectes que han considerat la Desagradabilitat (o també Agradabilitat) com la principal característica de personalitat negativa estimada per al futur i han valorat les àrees de desenvolupament, trobem que respecte a les valoracions en l'àrea Laboral, els subjectes del grup de vellesa han manifestat autovaloracions significativament menors que la resta de grups, amb una diferència de mitges de la vellesa respecte a l'adolescència de $-1,13$, respecte a l'edat adulta primerenca de $-1,24$ i respecte a l'edat adulta intermitja o tardana de $-1,00$, diferències totes elles amb nivells de significació inferiors a $0,0001$.

El gràfic següent ens mostra les autovaloracions mitges de cadascun dels grups d'edat en l'Àrea Laboral en aquest grup de subjectes que han ressaltat el Factor Agradabilitat/Desagradabilitat com a característica negativa de la seua personalitat probable en el futur.

TAULA 10.47. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	83,236	27,745	8,656	< 0,0001

GRÀFIC 10.40. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N= 521 (Adolescència n=153, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=131, Vellesa n=72).

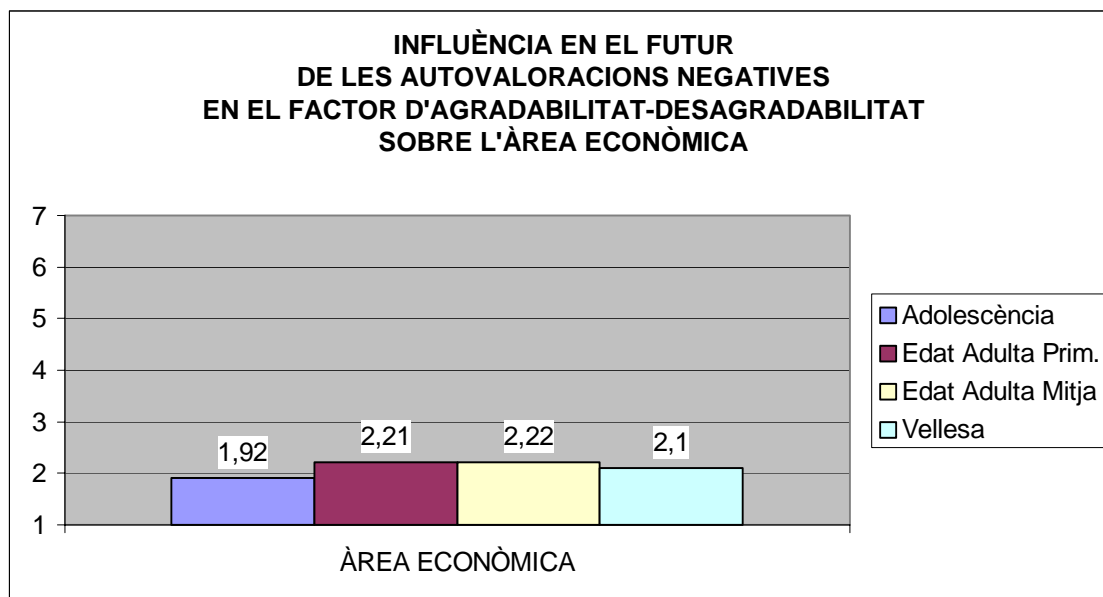
10.2.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

No trobem diferències entre grups d'edat en la valoració de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes que han estimat en el futur tenir alguna característica negativa corresponent al factor Agradabilitat-Desagradabilitat.

TAULA 10.48. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	8,784	2,928	1,071	0,361

GRÀFIC 10.41. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N= 521 (Adolescència n=153, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=131, Vellesa n=72).

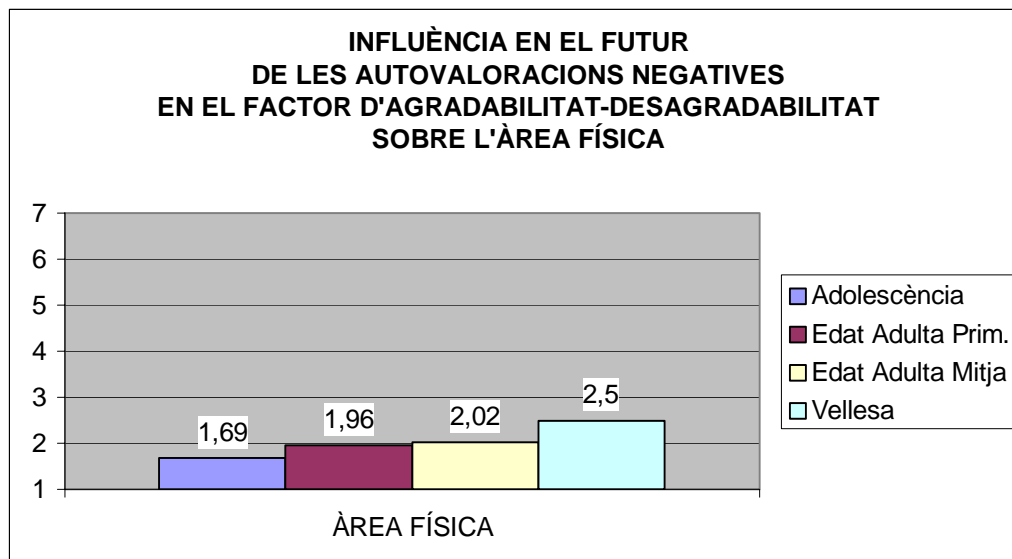
10.2.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT/ FALTA D'AGRADABILITAT SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

Només es troben diferències significatives entre la vellesa i l'adolescència en aquesta mostra de subjectes que han valorat negativament la seua personalitat del factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat en el futur, amb una diferència de mitges de 0,81 punts, amb un nivell de significació de 0,002. Els vells valoren més que els adolescents l'Àrea Física.

TAULA 10.49. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en el Àrea Física.

ÀREA FÍSICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	32,832	10,944	3,958	0,008

GRÀFIC 10.42. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N= 521 (Adolescència n=153, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=131, Vellesa n=72).

* * *

10.2.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest apartat anem a analitzar les autovaloracions en cadascuna de les àrees de Desenvolupament del subjectes que han considerat el Factor de Persistència o Falta de Persistència com la característica negativa de personalitat més destacada.

De manera global i segons l'anàlisi de Variança realitzat trobem que en aquesta mostra s'han trobat diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física.

Com podem veure a la taula següent, respecte a l'àrea Laboral s'ha obtingut en la prova F un resultat de 10,397 amb un nivell de significació inferior a 0,0001. En l'àrea Econòmica la prova F ens dona un resultat de 5,132 amb un nivell

de significació de 0,002. Finalment, en l'Àrea Física, la puntuació en la prova F és de 5,054 i el nivell de significació estadística de 0,002.

En la valoració de les àrees Social, Afectiva i Personal no sembla haver diferències significatives en funció de l'edat.

FACTOR 3. FALTA DE PERSISTÈNCIA		(Futur negatiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTNEG1S	Inter-grupos	3,969	3	1,323	,366	,777
	Intra-grupos	1141,028	316	3,611		
	Total	1144,997	319			
FUTNEG1A	Inter-grupos	11,494	3	3,831	1,190	,314
	Intra-grupos	1017,753	316	3,221		
	Total	1029,247	319			
FUTNEG1P	Inter-grupos	8,443	3	2,814	1,421	,236
	Intra-grupos	625,679	316	1,980		
	Total	634,122	319			
FUTNEG1L	Inter-grupos	126,671	3	42,224	10,397	,000
	Intra-grupos	1283,316	316	4,061		
	Total	1409,988	319			
FUTNEG1E	Inter-grupos	58,111	3	19,370	5,132	,002
	Intra-grupos	1192,639	316	3,774		
	Total	1250,750	319			
FUTNEG1F	Inter-grupos	57,251	3	19,084	5,054	,002
	Intra-grupos	1193,096	316	3,776		
	Total	1250,347	319			

TAULA 10.50. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor de Persistència/Falta de Persistència respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament .

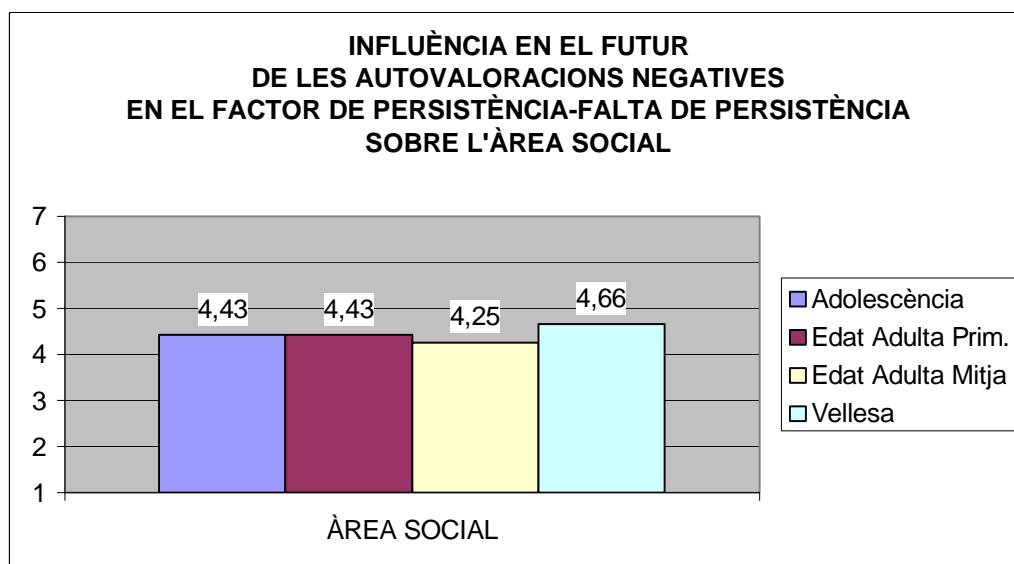
En aquesta mostra es considera el factor de Falta de Persistència com el pol negatiu més important, donat que 270 subjectes consideren la Falta de Persistència com a característica de personalitat negativa, front als 50 que consideren la Persistència com a característica negativa.

10.2.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en quan a la valoració de l'Àrea Social entre els diferents grups de subjectes que s'han valorat negativament en el factor de Persistència-Falta de Persistència en el Futur.

TAULA 10.51. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	3,969	1,323	0,366	0,777

GRÀFIC 10.43. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N= 320 (Adolescència n=88, Edat Adulta primerenca n=116, Edat Adulta intermitja n=87, Vellesa n=29).

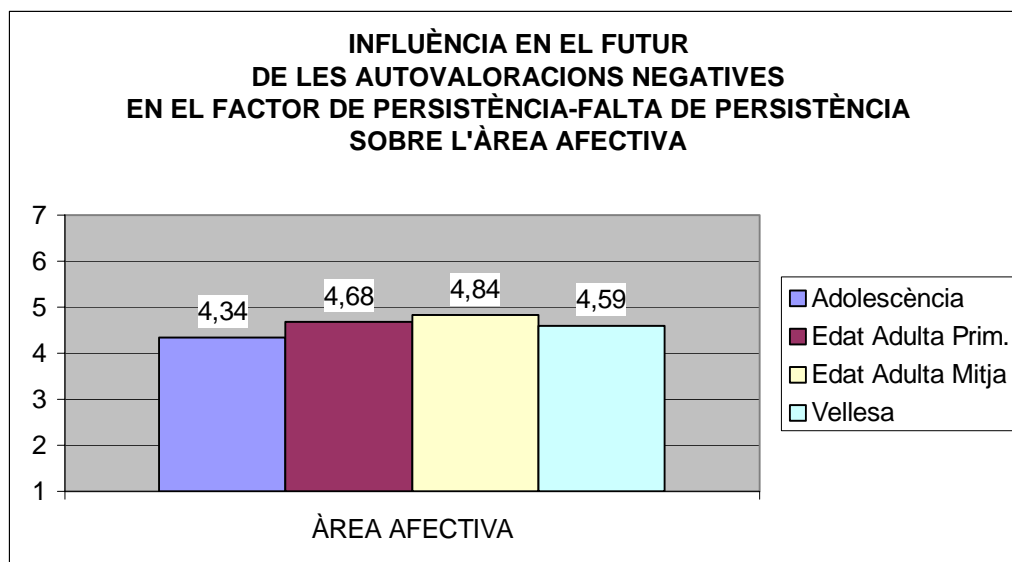
10.2.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en quan a la valoració de l'Àrea Afectiva entre els diferents grups de subjectes que s'han valorat negativament en el factor de Persistència-Falta de Persistència en el Futur.

TAULA 10.52. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	11,494	3,831	1,190	0,314

GRÀFIC 10.44. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N= 320 (Adolescència n=88, Edat Adulta primerenca n=116, Edat Adulta intermitja n=87, Vellesa n=29).

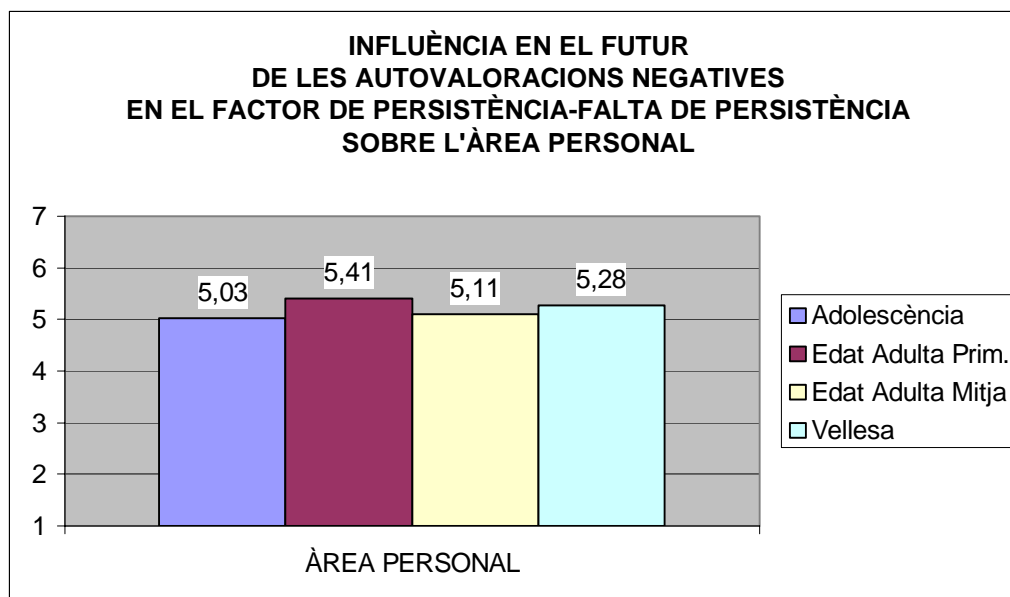
10.2.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en quan a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents grups de subjectes que s'han valorat negativament en el factor de Persistència-Falta de Persistència en el Futur.

TAULA 10.53. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	8,443	2,814	1,421	0,236

GRÀFIC 10.45. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N= 320 (Adolescència n=88, Edat Adulta primerenca n=116, Edat Adulta intermitja n=87, Vellesa n=29).

10.2.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

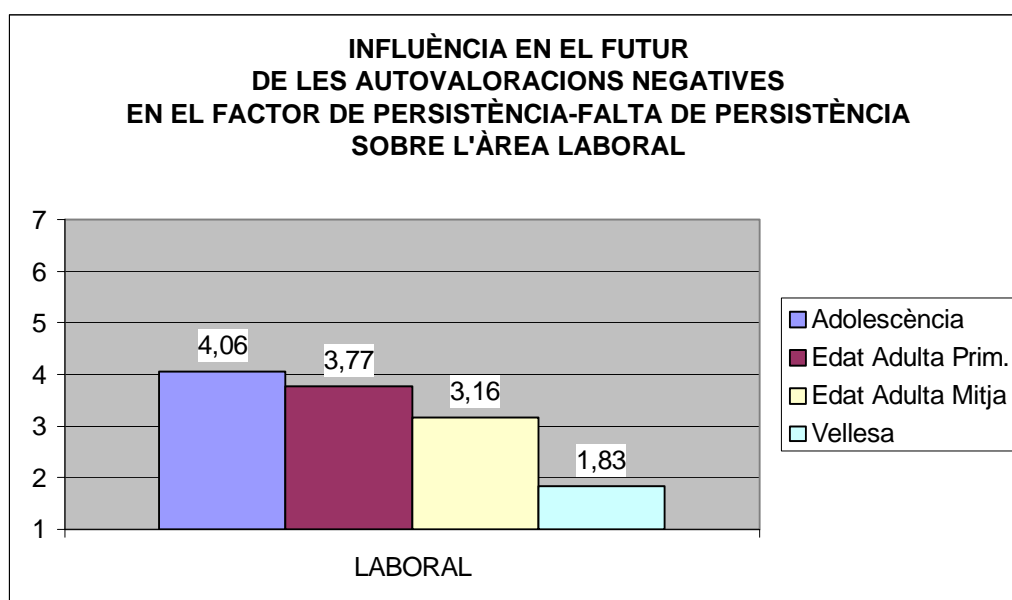
En la mostra de subjectes que han estimat en el futur la seua personalitat fonamentalment poc persistent com a negativa, observem novament com la valoració de l'Àrea Laboral baixa amb l'edat. Com podem veure al gràfic següent els vells d'aquesta mostra són els qui valoren menys que la resta dels grups l'Àrea Laboral, amb diferències significatives respecte a cadascun dels altres grups. La diferència de mitges de la vellesa respecte al grup d'adolescents és de $-2,23$ a un nivell de significació inferior a $0,0001$, respecte al grup d'edat adulta primerenca és de $-1,94$ a un nivell de significació inferior a $0,0001$ i respecte al grup d'edat adulta intermitja és de $-1,33$, amb un nivell de significació de $0,005$. També són significatives les diferències en les valoracions entre el grup d'adolescència i el grup d'edat adulta intermitja, amb una diferència de mitges significativa de $0,90$. Els adolescents valoren l'àrea laboral en el futur més que el grup d'edat adulta intermitja.

Les autovaloracions més altes en l'Àrea Laboral es donen, doncs, en el grup d'adolescència, seguit del d'edat adulta primerenca, grups que en el Futur

estaran plenament actius en el món laboral, a diferència dels adults madurs i els vells actuals, que en el Futur deixaran de estar en el món laboral, per formar part de la plenitud o senectut.

TAULA 10.54. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	126,671	42,224	10,397	< 0,0001

GRÀFIC 10.46. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N= 320 (Adolescència n=88, Edat Adulta primerenca n=116, Edat Adulta intermitja n=87, Vellesa n=29).

10.2.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

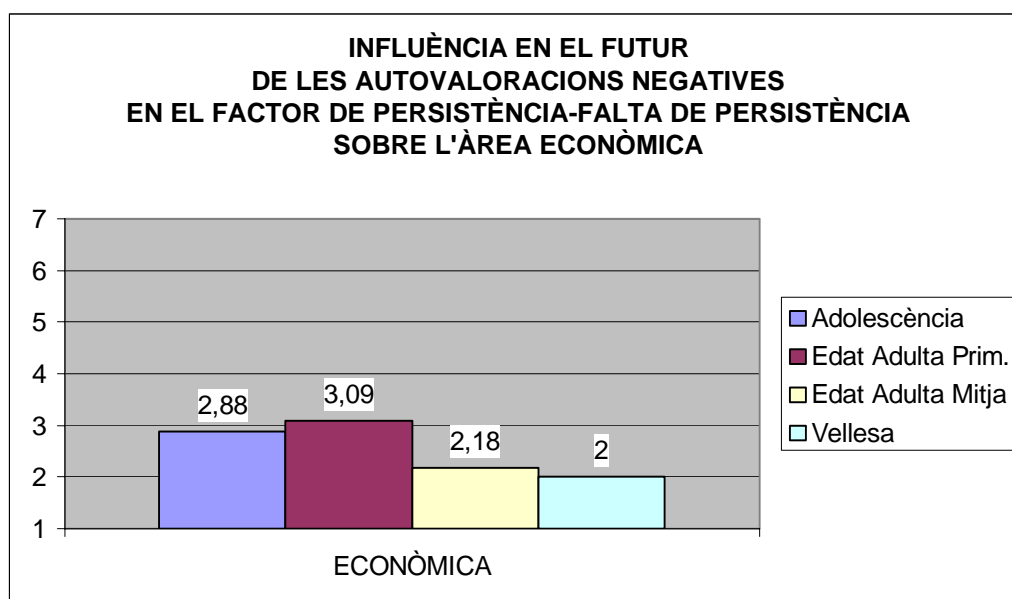
En l'Àrea Econòmica les diferències entre els diferents grups d'edat també resulten estadísticament significatives en aquesta mostra del Factor de Persistència / Falta de Persistència com a característiques negatives de Personalitat. Observem que les diferències es donen en el grup d'edat adulta primerenca i els dos grups més

majors, els adults més madurs i els subjectes vells. La diferència de mitges del grup d'adults més joves respecte al grup d'edat adulta intermitja és de 0,91, i respecte al grup de vellesa és de 1,09, segons ens mostren els resultats de les proves de comparació de mitjanes *c* i *t* de Dunnett. Així, doncs, els subjectes que més valoren l'àrea econòmica en el futur són els que estan en l'actualitat en l'edat adulta primerenca.

TAULA 10.55. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA

Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	58,111	19,370	5,132	0,002

GRÀFIC 10.47. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N= 320 (Adolescència n=88, Edat Adulta primerenca n=116, Edat Adulta intermitja n=87, Vellesa n=29).

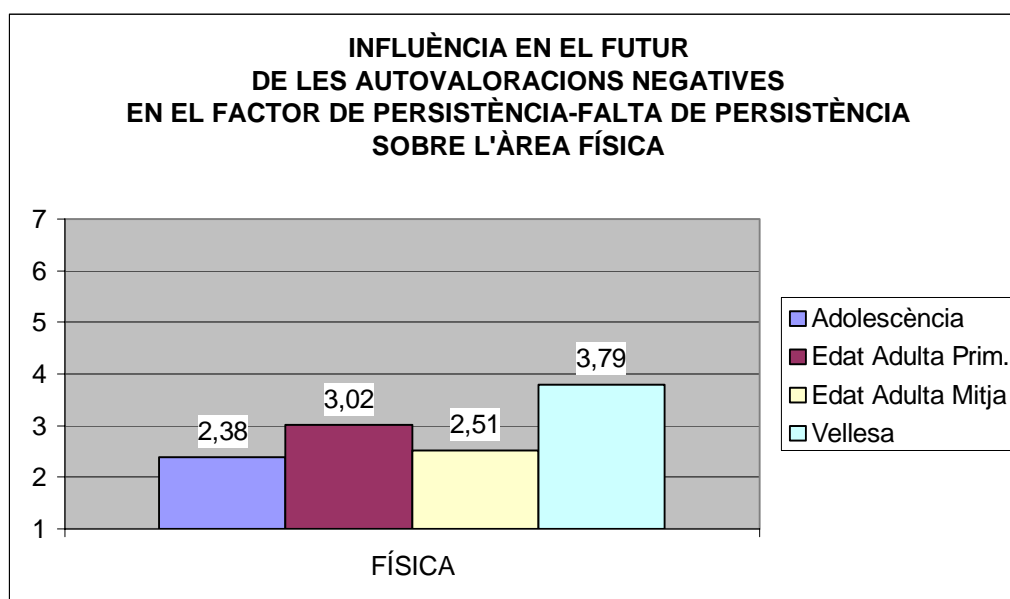
10.2.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA / FALTA DE PERSISTÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Física observem com el grup de vellesa és el que més valora aquesta àrea, amb diferències significatives respecte a les valoracions fetes pels adolescents (diferència de mitges de 1,42) i respecte al

grup d'edat adulta intermitja (diferència de mitges de 1,29). Els vells, doncs, d'aquesta mostra de subjectes que han estimat la seua personalitat poc persistent en el futur valoren més que qualsevol altre grup d'edat l'Àrea Física, essent significatives les diferències respecte a les valoracions d'adolescents i adults més madurs.

TAULA 10.56. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en el Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	57,251	19,084	5,054	0,002

GRÀFIC 10.48. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor de Persistència-Falta de Persistència respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N= 320 (Adolescència n=88, Edat Adulta primerenca n=116, Edat Adulta intermitja n=87, Vellesa n=29).

* * *

10.2.4. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En aquest punt tenim en compte les respostes d'aquells subjectes que han considerat com a característica negativa més ressaltada de la seua personalitat

algun adjectiu que pertany al factor d'Estabilitat-Inestabilitat. Evidentment en aquest cas la inestabilitat es considera majoritàriament el pol negatiu del factor segons la distribució de la mostra (1218 subjectes han considerat que la inestabilitat seria la característica negativa més important a evitar del seu futur); tanmateix hi ha un reduït nombre de casos que consideren la seua futura estabilitat com a negativa (29 subjectes). Podem observar ací que la valoració del futur és més una estimació del que desitjaríem evitar que el que realment pensem que serem en el futur en funció del que som en l'actualitat o en el passat.

Pel que observem al quadre següent, on s'expressen els resultats de l'Anàlisi de Variança efectuat amb aquesta mostra de subjectes del factor Estabilitat-Inestabilitat com a característica de personalitat negativa, hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Laboral i Econòmica i Física, diferències que analitzarem a continuació.

FACTOR 4. INESTABILITAT EMOCIONAL		(Futur negatiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTNEG1S	Inter-grupos	60,014	3	20,005	5,774	,001
	Intra-grupos	4306,759	1243	3,465		
	Total	4366,773	1246			
FUTNEG1A	Inter-grupos	12,111	3	4,037	1,454	,225
	Intra-grupos	3450,925	1243	2,776		
	Total	3463,036	1246			
FUTNEG1P	Inter-grupos	4,502	3	1,501	,694	,556
	Intra-grupos	2688,953	1243	2,163		
	Total	2693,455	1246			
FUTNEG1L	Inter-grupos	329,942	3	109,981	30,939	,000
	Intra-grupos	4418,499	1243	3,555		
	Total	4748,441	1246			
FUTNEG1E	Inter-grupos	101,768	3	33,923	13,097	,000
	Intra-grupos	3219,400	1243	2,590		
	Total	3321,168	1246			
FUTNEG1F	Inter-grupos	56,313	3	18,771	4,088	,007
	Intra-grupos	5707,288	1243	4,592		
	Total	5763,601	1246			

TAULA 10.57. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Estabilitat Emocional/Inestabilitat respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament en el Futur.

10.2.4.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

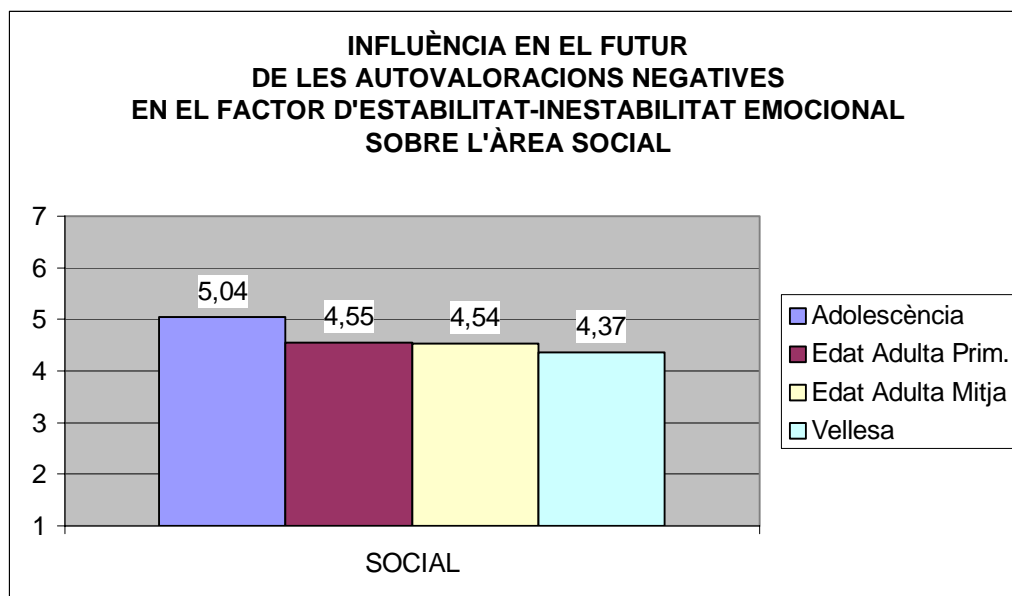
Pel que respecta a l'Àrea Social l'Anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova $F= 5,774$ amb un nivell de significació de 0,001.

Si analitzem les diferències de mitges mitjançant les proves *c i t* de Cruet, trobem que les diferències de mitges significatives en aquesta àrea es troben entre el grup d'Adolescència i la resta de grups, amb una diferència de mitges del grup d'adolescència respecte al grup d'edat adulta primerenca de 0,48, respecte al grup d'edat adulta mitjana és de 0,50 i respecte a la vellesa de 0,67, diferències totes elles estadísticament significatives.

Segons aquestes dades, i tal com podem veure al gràfic següent, els adolescents valoren molt més la influència de la seua personalitat negativa, de la seua inestabilitat sobre l'àrea Social que la resta dels grups d'edat, tal com preveiem en la primera de les nostres hipòtesis.

TAULA 10.58. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	60,014	20,005	5,774	0,001

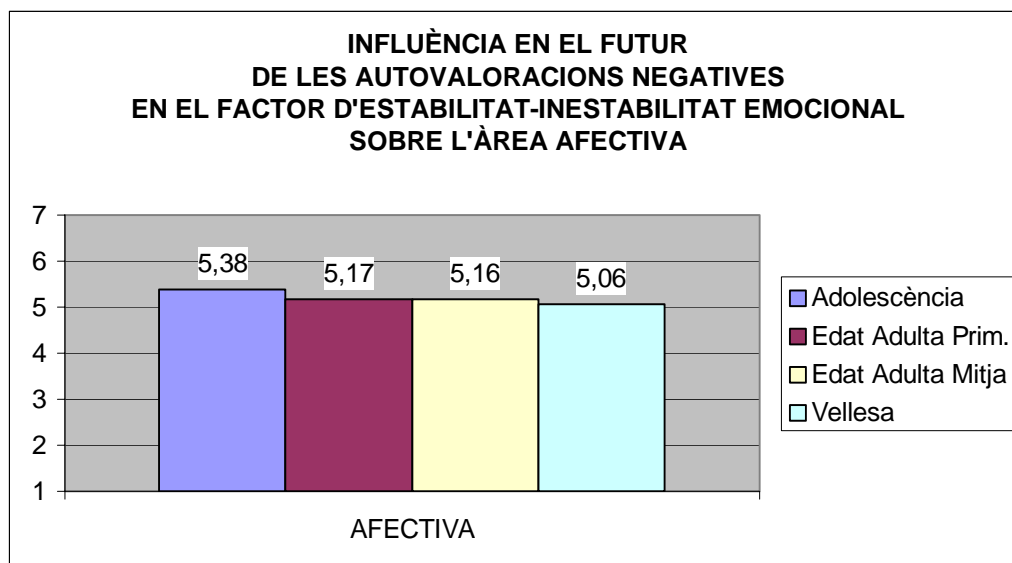
GRÀFIC 10.49. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N= 1247 (Adolescència n=250, Edat Adulta primerenca n=455, Edat Adulta intermitja n=342, Vellesa n=200).

10.2.4.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en quan a la valoració de l'Àrea Afectiva entre els diferents grups de subjectes que s'han valorat negativament en el factor d'Inestabilitat Emocional en el Futur.

TAULA 10.59. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	12,111	4,037	1,454	0,225

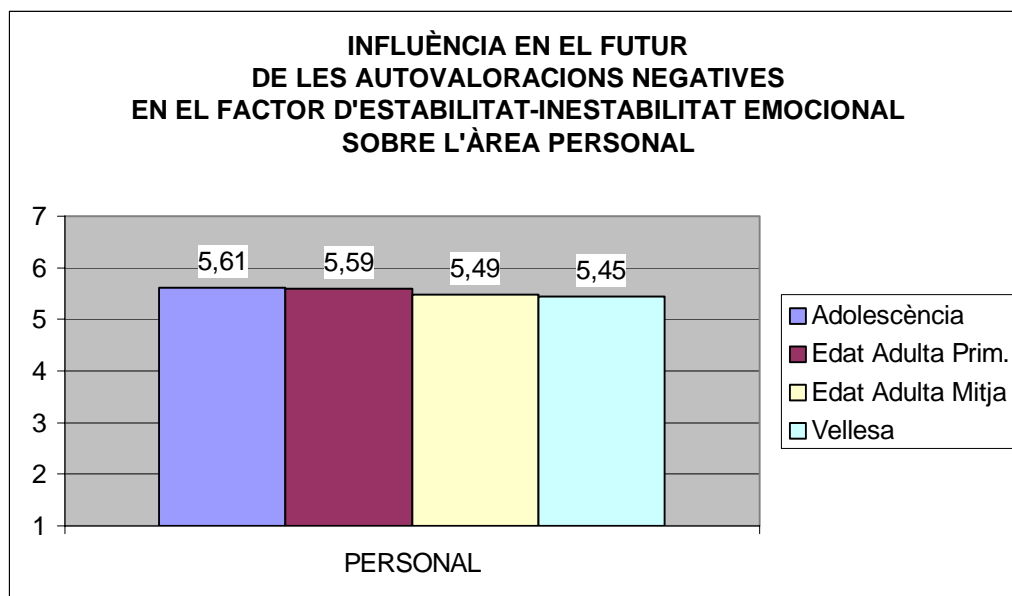
GRÀFIC 10.50. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N= 1247 (Adolescència n=250, Edat Adulta primerenca n=455, Edat Adulta intermitja n=342, Vellesa n=200).

10.2.4.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No hi ha diferències significatives segons l'edat en quan a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents grups de subjectes que s'han valorat negativament en el factor d'Inestabilitat Emocional en el Futur.

TAULA 10.60. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	4,502	1,501	0,694	0,556

GRÀFIC 10.51. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N= 1247 (Adolescència n=250, Edat Adulta primerenca n=455, Edat Adulta intermitja n=342, Vellesa n=200).

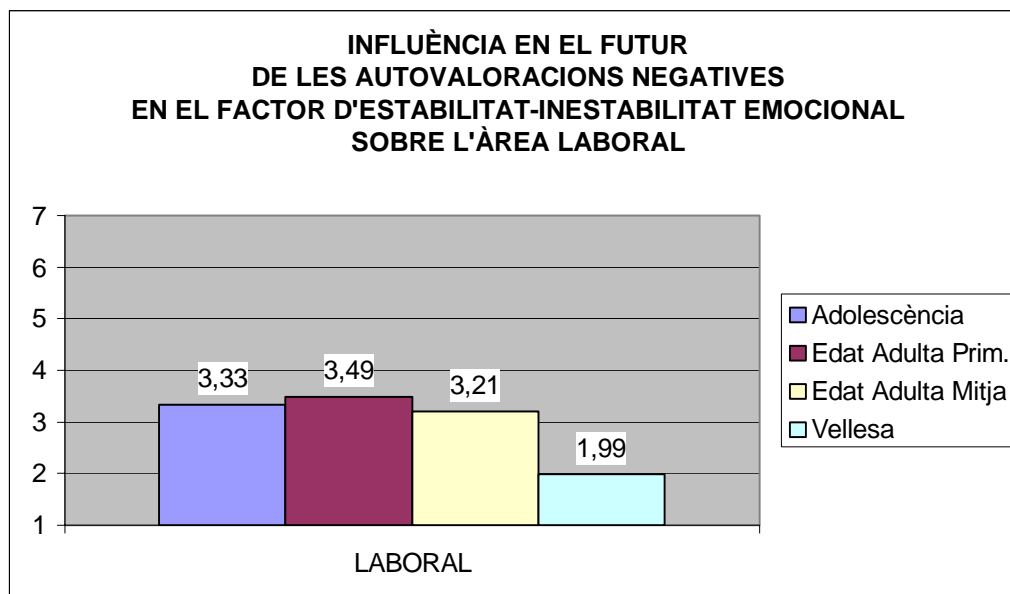
10.2.4.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

Pel que respecta a l'àrea Laboral l'Anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova F de 3,306 amb un nivell de significació de 0,02.

Les diferències de mitges més significativa es troben entre el grup de vellesa i la resta de grups, amb una diferència de mitges de la vellesa respecte a l'adolescència de $-1,34$, respecte al grup d'edat adulta primerenca de $-1,50$ i respecte al grup d'edat adulta intermitja de $-1,22$. Els vells que preveuen ser inestables en el futur, o voldrien evitar-ho, valoren menys la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral.

TAULA 10.61. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	329,942	109,981	30,939	< 0,0001

GRÀFIC 10.52. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N= 1247 (Adolescència n=250, Edat Adulta primerenca n=455, Edat Adulta intermitja n=342, Vellesa n=200).

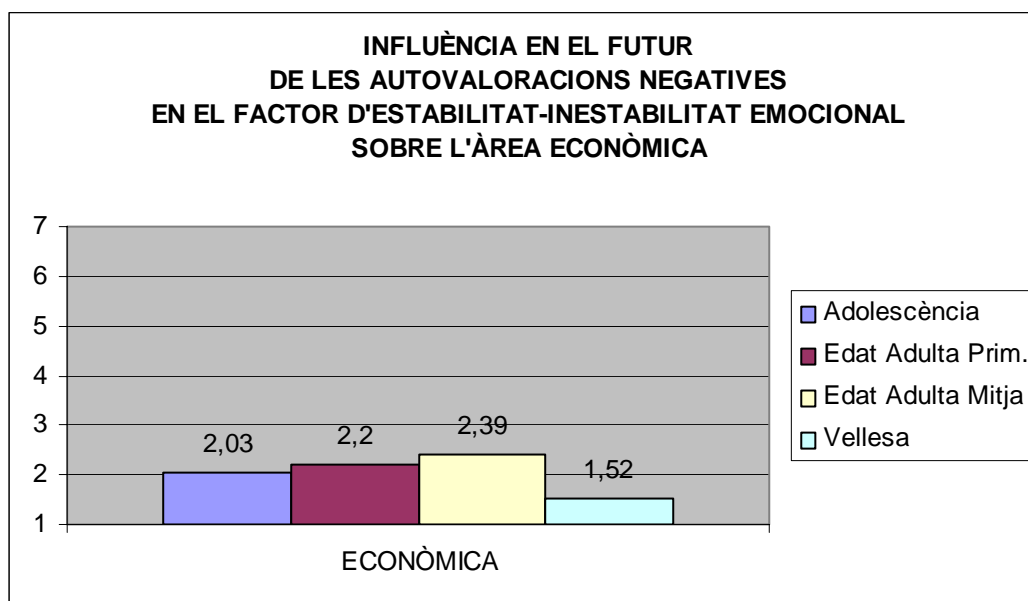
10.2.4.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

Respecte a l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre el grup d'adolescència i els grups d'edat adulta mitjana i vellesa, amb una diferència de mitges de -0,36 i de 0,51 respectivament. Els adolescents valoren més que els vells l'àrea econòmica, però menys que els grups d'edat adulta, especialment que el grup d'edat adulta intermitja.

Tal com veiem en el gràfic següent, els dos grups d'edat adulta són els qui més preveuen en el futur la influència de la seua personalitat inestable sobre l'àrea Econòmica de manera negativa.

TAULA 10.62. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	101,768	33,923	13,097	< 0,0001

GRÀFIC 10.53. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N= 1247 (Adolescència n=250, Edat Adulta primerenca n=455, Edat Adulta intermitja n=342, Vellesa n=200).

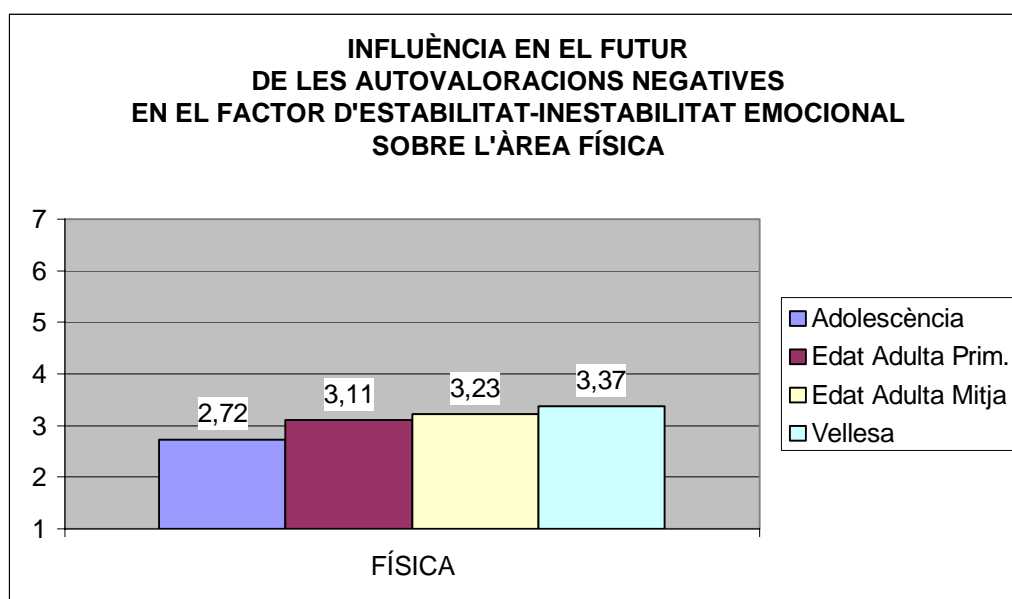
10.2.4.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT / INESTABILITAT EMOCIONAL SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

Respecte a l'anàlisi de les valoracions de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes que han estimat la inestabilitat emocional com a característica pròpia en el futur, trobem que existeixen diferències significatives entre les valoracions del grup d'adolescència respecte als dos grups més majors, amb una diferència de mitges de l'adolescència respecte al grup d'edat adulta intermitja de $-0,51$ i respecte a la vellesa de $-0,65$. Els adolescents valoren menys que qualsevol altre grup d'edat l'Àrea Física. Les valoracions respecte a aquesta àrea augmenten conforme s'augmenta l'edat, arribant en la vellesa a la màxima valoració de l'Àrea Física, tal com preveien en una de les nostres hipòtesis.

TAULA 10.63. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en el Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació

GRUP D'EDAT	56,313	18,771	4,088	0,007
-------------	--------	--------	-------	-------

GRÀFIC 10.54. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N= 1247 (Adolescència n=250, Edat Adulta primerenca n=455, Edat Adulta intermitja n=342, Vellesa n=200).

10.2.5. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Finalment analitzarem la mostra de subjectes que han considerat l'obertura a l'experiència o més bé la falta d'obertura a l'experiència com una característica de personalitat negativa en el passat, així com la influència que aquests subjectes pensen que ha tingut la seua personalitat sobre les àrees de desenvolupament .

Encara que sembla que el pol negatiu d'aquest factor siga la falta d'obertura, amb un total de 165 subjectes que han considerat aquest factor negativament, també hi ha alguns subjectes que han considerat l'obertura a l'experiència com una característica de personalitat negativa, amb un total de 42 subjectes.

Com podem comprovar en la taula següent, on es mostren els resultats dels anàlisis de variança, en aquest grup de subjectes oberts o tancats a l'experiència, només apareixen diferències significatives segons l'edat en la valoració

de l'Àrea Laboral, amb un nivell de significació inferior al 0,0001, donant com a resultat una $F=6,854$.

FACTOR 5. FALTA D'OBERTURA		(Futur negatiu)				
		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTNEG1S	Inter-grupos	15,122	3	5,041	1,335	,264
	Intra-grupos	766,531	203	3,776		
	Total	781,652	206			
FUTNEG1A	Inter-grupos	1,706	3	,569	,171	,916
	Intra-grupos	673,724	203	3,319		
	Total	675,430	206			
FUTNEG1P	Inter-grupos	5,168	3	1,723	,661	,577
	Intra-grupos	529,248	203	2,607		
	Total	534,415	206			
FUTNEG1L	Inter-grupos	78,943	3	26,314	6,854	,000
	Intra-grupos	779,386	203	3,839		
	Total	858,329	206			
FUTNEG1E	Inter-grupos	1,987	3	,662	,240	,868
	Intra-grupos	560,448	203	2,761		
	Total	562,435	206			
FUTNEG1F	Inter-grupos	5,934	3	1,978	,502	,682
	Intra-grupos	800,501	203	3,943		
	Total	806,435	206			

TAULA 10.64. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats negativament en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura en el Futur respecte a la seua valoració de les àrees de Desenvolupament .

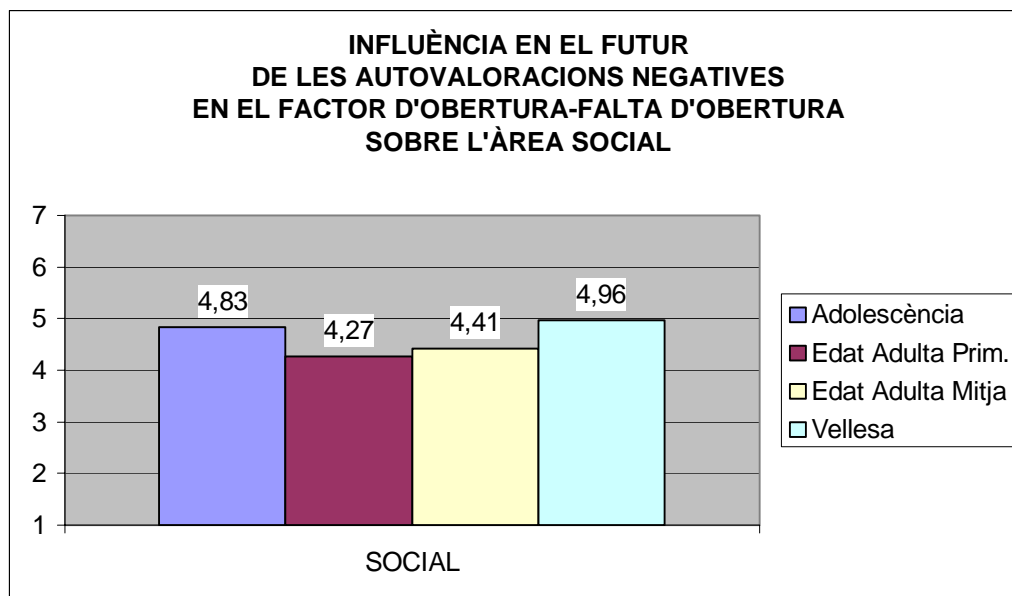
10.2.5.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT SOCIAL.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Social entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideren en el futur negativament en el factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'experiència.

TAULA 10.65. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Social.

ÀREA SOCIAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació

GRUP D'EDAT	15,122	5,041	1,335	0,264
-------------	--------	-------	-------	-------

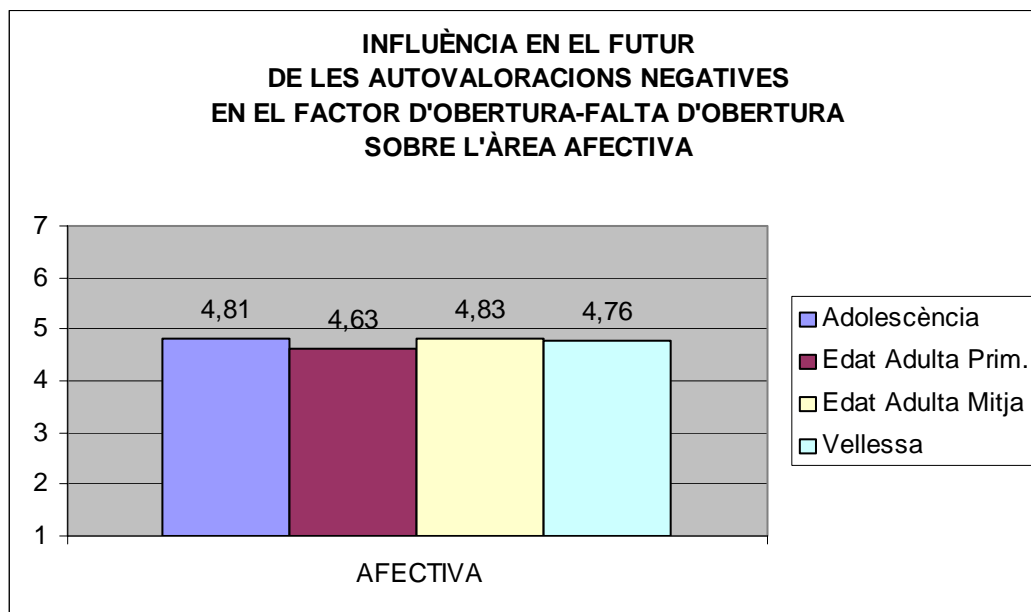
GRÀFIC 10.55. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta respecte a la seua valoració en l'Àrea Social, N= 207 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=75, Edat Adulta intermitja n=59, Vellesa n=25).

10.2.5.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT AFECTIU.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Afectiva entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideren en el futur negativament en el factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'experiència.

TAULA 10.66. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Afectiva.

ÀREA AFECTIVA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	1,706	0,569	0,171	0,916

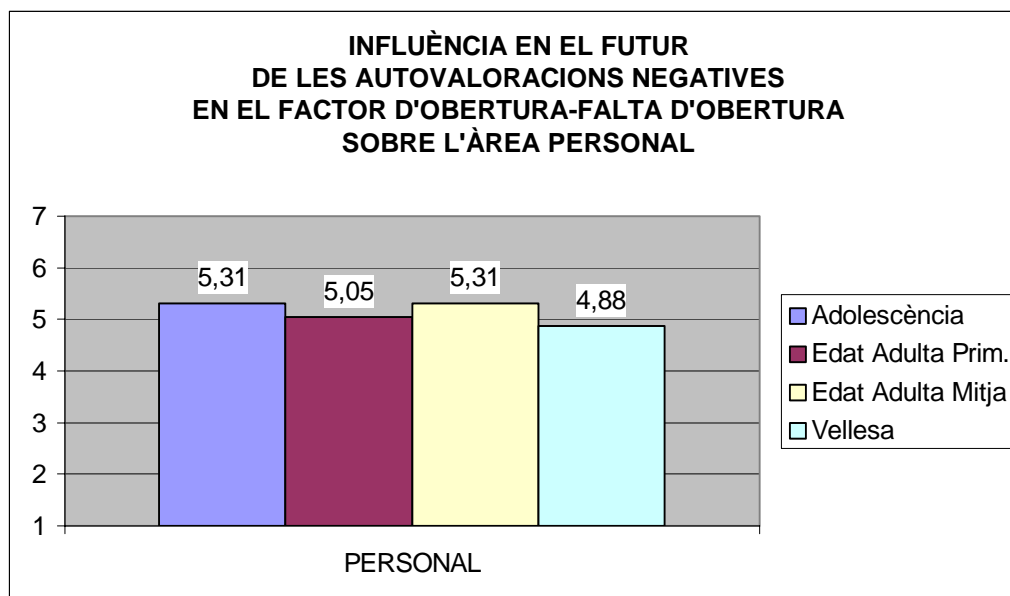
GRÀFIC 10.56. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta respecte a la seua valoració en l'Àrea Afectiva, N= 207 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=75, Edat Adulta intermitja n=59, Vellesa n=25).

10.2.5.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT PERSONAL.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideren en el futur negativament en el factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'experiència.

TAULA 10.67. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Personal.

ÀREA PERSONAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	5,168	1,723	0,661	0,577

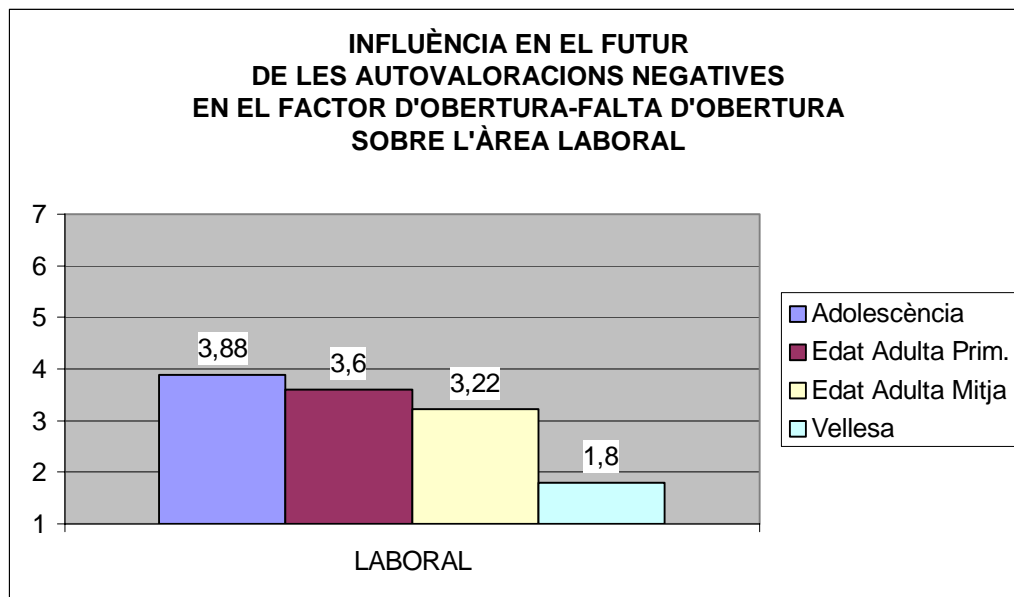
GRÀFIC 10.57. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta respecte a la seua valoració en l'Àrea Personal, N= 207 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=75, Edat Adulta intermitja n=59, Vellesa n=25).

10.2.5.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT LABORAL.

En aquest grup de subjectes que consideren que tindran una personalitat fonamentalment tancada a l'experiència trobem que només existeixen diferències segons l'edat en la valoració d'aquesta Àrea Laboral. Les diferències novament es donen entre el grup de vellesa i la resta de grups. Els vells valoren molt menys que la resta de grup l'Àrea Laboral estimada per al futur, amb una diferència de mitges respecte als adolescents de $-2,08$ (amb un nivell de significació inferior a $0,0001$), respecte al grup d'edat adulta primerenca de $-1,80$ (amb un nivell de significació inferior a $0,0001$), i respecte al grup d'edat adulta intermitja de $-1,42$ (amb un nivell de significació de $0,007$).

TAULA 10.68. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Laboral.

ÀREA LABORAL				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	78,943	26,314	6,854	< 0,0001

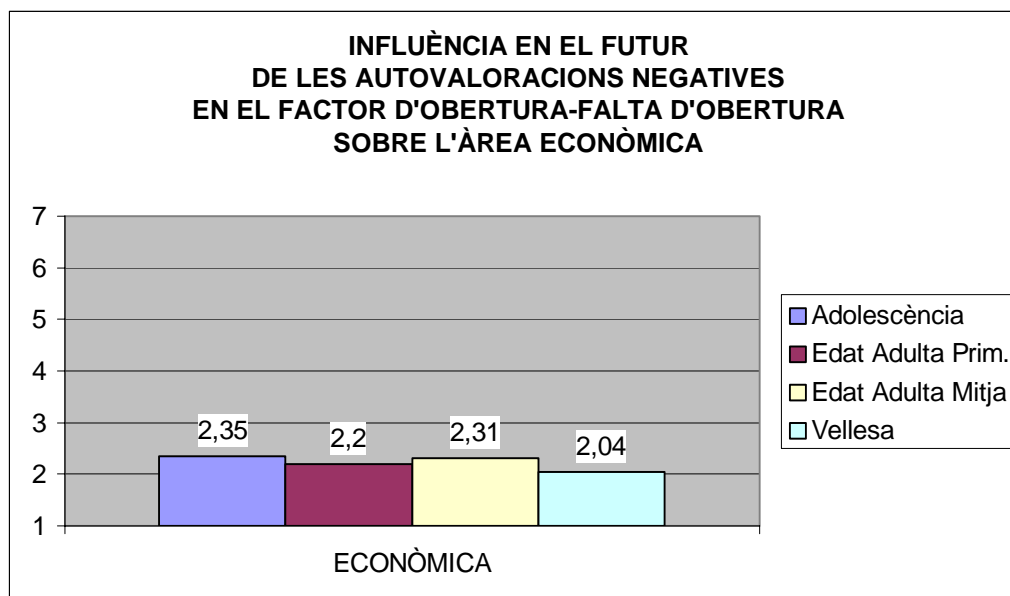
GRÀFIC 10.58. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta respecte a la seua valoració en l'Àrea Laboral, N= 207 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=75, Edat Adulta intermitja n=59, Vellesa n=25).

10.2.5.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Econòmica entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideren en el futur negativament en el factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'experiència.

TAULA 10.69. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Econòmica.

ÀREA ECONÒMICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	1,987	0,662	0,240	0,868

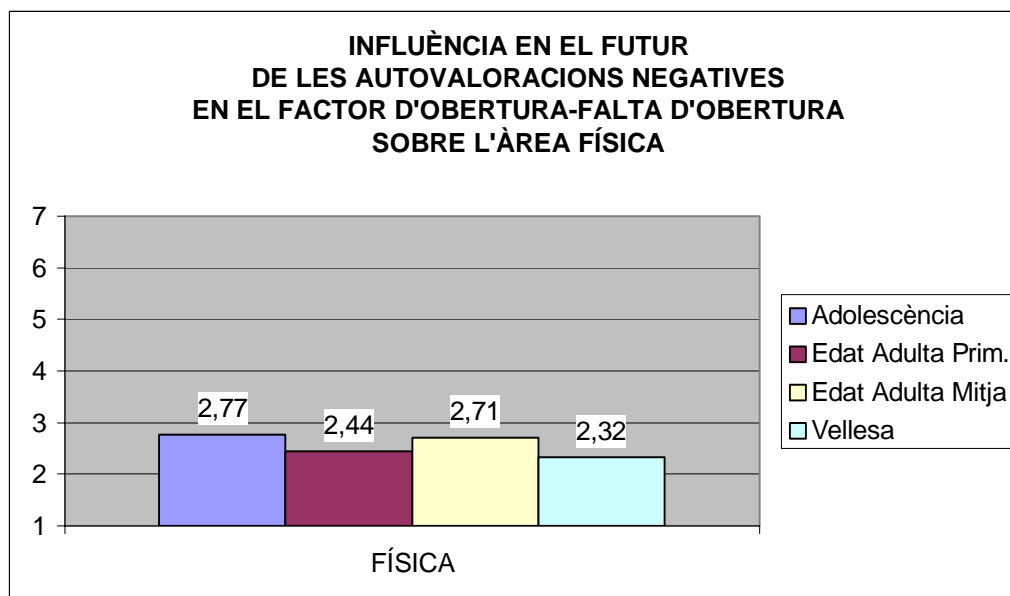
GRÀFIC 10.59. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta respecte a la seua valoració en l'Àrea Econòmica, N= 207 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=75, Edat Adulta intermitja n=59, Vellesa n=25).

10.2.5.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA / FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE L'ÀREA DE DESENVOLUPAMENT FÍSIC.

No hi ha diferències significatives respecte a la valoració de l'Àrea Física entre els diferents grups d'edat de subjectes que es consideren en el futur negativament en el factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'experiència.

TAULA 10.70. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència respecte a la seua valoració en el Àrea Física.

ÀREA FÍSICA				
Font de Variabilitat	SC	MC	Valor de F	Nivell de significació
GRUP D'EDAT	5,934	1,978	0,502	0,682

GRÀFIC 10.60. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes autoavaluats en el Futur negativament en el Factor d'Obertura-Falta respecte a la seua valoració en l'Àrea Física, N= 207 (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=75, Edat Adulta intermitja n=59, Vellesa n=25).

* * * * *

10.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES O NEGATIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.

Respecte a les anàlisis de les valoracions positives en les àrees de desenvolupament realitzades per les mostres de subjectes de cadascun dels factors de personalitat estimats per al futur, trobem diferències significatives entre els diferents grups d'edat de manera consistent i repetida en tots els grups de personalitat en les autovaloracions de l'Àrea Laboral. Es troben també diferències entre els diferents grups d'edat en la valoració de l'Àrea Econòmica en els factors d'Extraversió-Introversió, Estabilitat-Inestabilitat Emocional i Obertura-Falta d'Obertura a l'experiència. També trobem diferències en les valoracions de l'Àrea Física en els factors d'Agradabilitat - Falta d'Agradabilitat, Estabilitat-Inestabilitat emocional, i Obertura-Falta d'obertura a l'experiència. Així mateix, també en tres factors trobem diferències respecte a les valoracions segons l'edat en l'Àrea de desenvolupament Social, en els factors d'Extraversió-Introversió, en el d'Agradabilitat - Falta d'Agradabilitat i en el d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional. Només es troben diferències en les valoracions de l'Àrea Personal en els factors

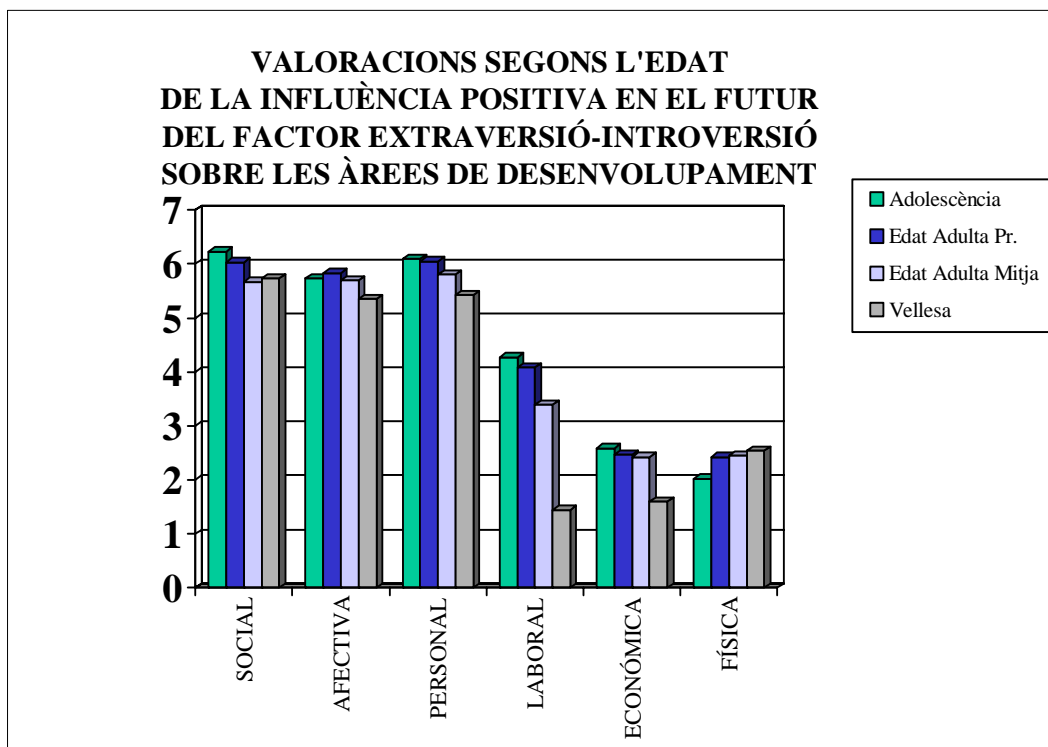
d'Extraversió-Introversió, i el d'Agradabilitat - Falta d'Agradabilitat. No es troba cap diferència significativa entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en cap dels factors de personalitat pel que respecta a les l'Àrea Afectiva

Pel que respecta a l'anàlisi dels factors negatius de personalitat, el patró és també molt irregular. Es mantenen les diferències segons l'edat en la valoració de l'Àrea Laboral en tots els factors de personalitat, de l'àrea Econòmica en tres factors (Introversió, Persistència, i Inestabilitat Emocional). L'àrea Social és valorada diferentment segons l'edat només en els factors d'Introversió i Inestabilitat Emocional. Només apareixen diferències en la valoració de l'àrea Personal en el factor de falta de persistència. En la valoració de l'Àrea Física apareixen diferències en els factors d'Agradabilitat - Falta d'Agradabilitat, Falta de Persistència, inestabilitat Emocional i Falta d'Obertura a l'Experiència. No apareix cap diferència en funció de l'edat en les autovaloracions de les àrees Afectiva i Personal.

10.3.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.

10.3.1.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ.

Si tenim en compte les autovaloracions positives en cadascun dels grups d'Edat en aquesta mostra de subjectes que es consideren en el factor Extraversió-Introversió de manera positiva en el Futur, trobem que tots els grups segueix un patró similar en quant que valoren més la influència de la seua personalitat sobre les àrees Social, Afectiva i Personal i molt menys sobre les àrees Laboral, Econòmica i Física, tal com podem observar en el gràfic següent.

GRÀFIC 10.61. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats positivament en el Futur en el Factor d'Extraversió-Introversió (n= 374); (Adolescència n=132, Edat Adulta primerenca n=120, Edat Adulta intermitja n=74, Vellesa n=48).

Ara bé, pel que respecta a les diferències segons l'edat en la valoració de les distintes àrees, hem trobat diferències significatives en la valoració de les àrees *Social, Personal, Laboral i Econòmica*.

En la valoració de l'Àrea Social en el Futur trobem que els adolescents valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Social que la resta dels grups d'edat, especialment que el grup d'edat adulta intermitja.

Pel que fa a les valoracions estimades en l'Àrea Personal trobem que apareixen diferències significatives en les valoracions en aquesta àrea entre els subjectes adolescents i d'edat adulta primerenca respecte als vells. Tant adolescents com joves d'edat adulta primerenca valoren molt més l'Àrea Personal que els vells.

En l'Àrea Laboral les diferències fonamentals es donen entre la Vellesa i cadascun dels grups d'edat; diferències significatives totes elles a un nivell de significació inferior a 0,0001. Els vells, evidentment, no valoren l'Àrea Laboral en el Futur, a diferència dels adolescents i el grup d'edat adulta primerenca, grups que estaran en plena edat adulta en el Futur i immersos en el món laboral. Així doncs,

podem concloure que el grup de vells és el que més difereix significativament de la resta de grups, essent, amb diferència, el que menys valora la influència positiva de la seua personalitat extravertida en el futur sobre l'àrea Laboral.

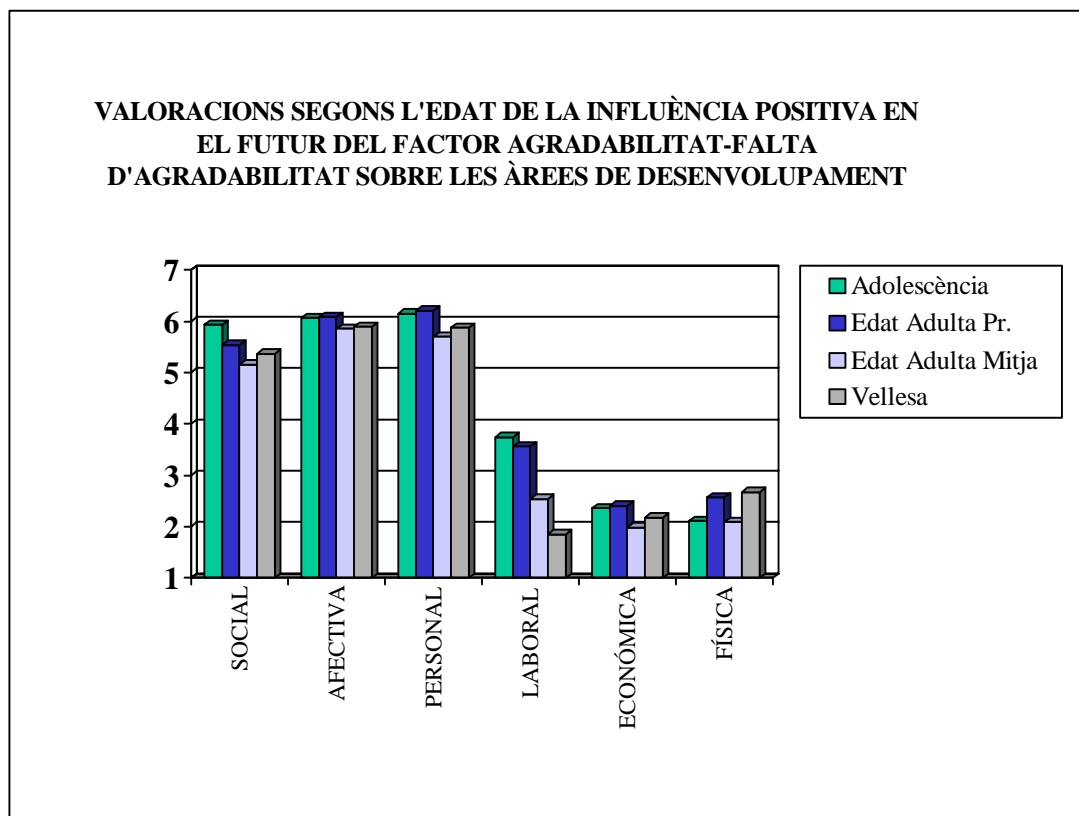
En quant a la valoració de l'Àrea Econòmica en el Futur, es segueix la mateixa tendència trobada en l'Àrea Laboral; apareixen diferències entre vells i els altres tres grups d'edat pel que respecta a la valoració d'aquesta àrea en el Futur. La valoració de l'Àrea Econòmica respecte a les estimacions futures disminueix amb l'edat, i són els vells els qui presenten les puntuacions més baixes en aquesta Àrea. Els adolescents són els qui la valoren més, però tingam en compte que estan estimant el Futur, quan previsiblement formaran part del grup d'edat adulta, la qual cosa és coherent amb la Hipòtesi que plantejàvem sobre la major valoració de l'àrea econòmica en l'edat adulta.

10.3.1.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

Pel que fa a aquest grup de subjectes que consideren l'Agradabilitat-Desagradabilitat com la característica de personalitat més important per al Futur, apareixen diferències entre els subjectes dels diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Personal, Laboral i Física, no existint diferències respecte a la valoració de les àrees Afectiva i Econòmica.

En les valoracions de l'Àrea Social, novament trobem diferències significatives en el grup d'adolescència respecte als dos grups més majors. Els adolescents valoren significativament més l'Àrea Social que el grup d'edat adulta intermitja i el grup de vells. S'aprecia una vegada més un descens en la valoració de l'Àrea Social a mesura que augmenta l'edat fins l'edat adulta intermitja i una recuperació lleugera de la valoració de l'Àrea Social en la vellesa, sense arribar a ser estadísticament significativa.

En la valoració de l'Àrea Personal s'observen diferències segons l'edat en els grups d'adolescència i edat adulta primerenca respecte al grup d'edat adulta intermitja. Els adolescents i adults més joves valoren més l'Àrea Personal que els adults més madurs.

GRÀFIC 10.62. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats positivament en el Futur en el Factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat (n= 589); (Adolescència n=141, Edat Adulta primerenca n=179, Edat Adulta intermitja n=170, Vellesa n=99).

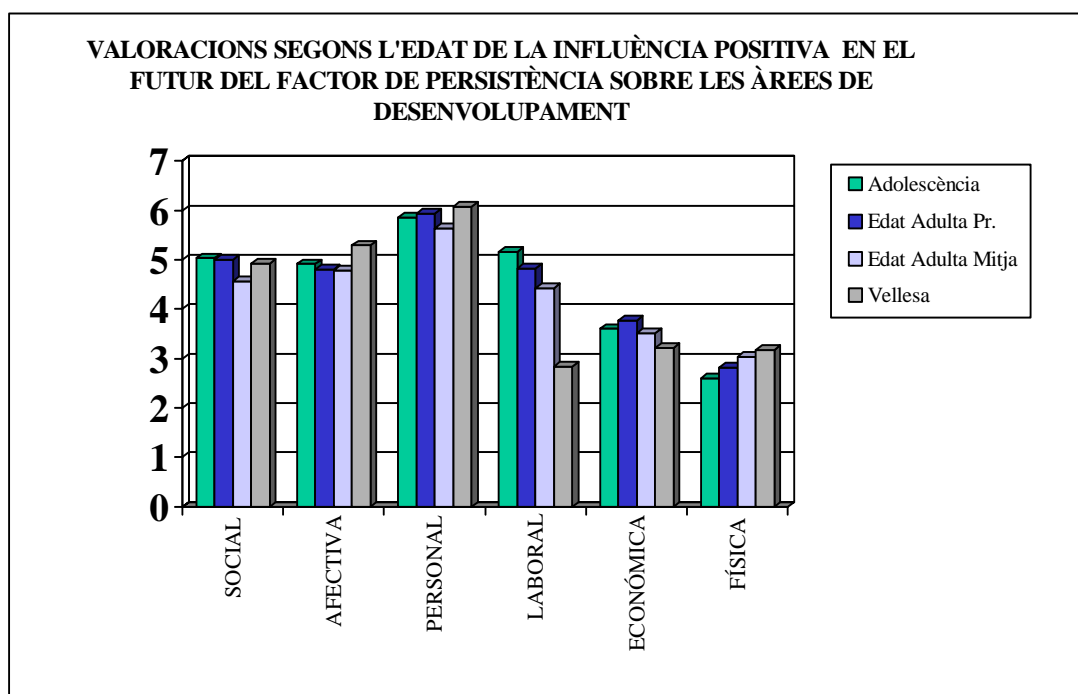
En les valoracions de l'Àrea Laboral dels subjectes que han estimat que la seua personalitat en el futur està caracteritzada per algun adjectiu adscrit al factor d'Agradabilitat es dona la mateixa tendència que s'aprecia en altres factors de personalitat: la valoració futura de l'àrea Laboral decreix a mesura que augmenta l'edat, existint diferències molt marcades i estadísticament significatives entre gairebé tots els grups d'edat entre sí (excepte els dos grups d'edat més jove). Així trobem que el grup de vellesa difereix respecte als altres tres grups d'edat, i també el grup d'edat adulta intermitja. No hi ha diferències significatives entre les valoracions d'adolescents i el grup d'edat adulta primerenca. Ambdós grups valoren significativament més que els dos grups més vells l'Àrea Laboral. Ja hem comentat

que són precisament estos dos grups els que formaran part del món laboral de manera activa en el futur.

Pel que fa a les valoracions de l'Àrea Física, el grup que més valora aquesta àrea és el grup de vellesa, com estimàvem en una de les nostres hipòtesis. Segons la prova *t* de Dunnett, els vells difereixen significativament en la valoració de l'àrea Física respecte als adolescents i respecte al grup d'edat adulta intermitja. En aquest cas no es donen diferències significatives respecte al grup d'edat adulta primerenca.

10.3.1.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

Entre el grup de subjectes que consideren que la persistència serà en el Futur el principal factor que defineixca positivament la seua personalitat trobem diferències pel que respecta a la valoració de les àrees desenvolupament segons el grup d'Edat només en la valoració de l' Àrea Laboral.

GRÀFIC 10.63. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats positivament en el Futur en el Factor de Persistència/Falta de persistència (n= 341); (Adolescència n=126, Edat Adulta primerenca n=121, Edat Adulta intermitja n=70, Vellesa n=24).

En l'anàlisi de les valoracions de l'Àrea Laboral, trobem que el grup de vellesa difereix significativament respecte als altres tres grups d'edat en la valoració d'aquesta àrea. Els vells valoren molt menys que qualsevol altre grup l'Àrea Laboral, i menys encara si es tracta de valorar aquesta àrea en el futur. Observem com els grups que més han valorat l'àrea Laboral són els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca, que seran en el Futur dos grups actius en el món laboral.

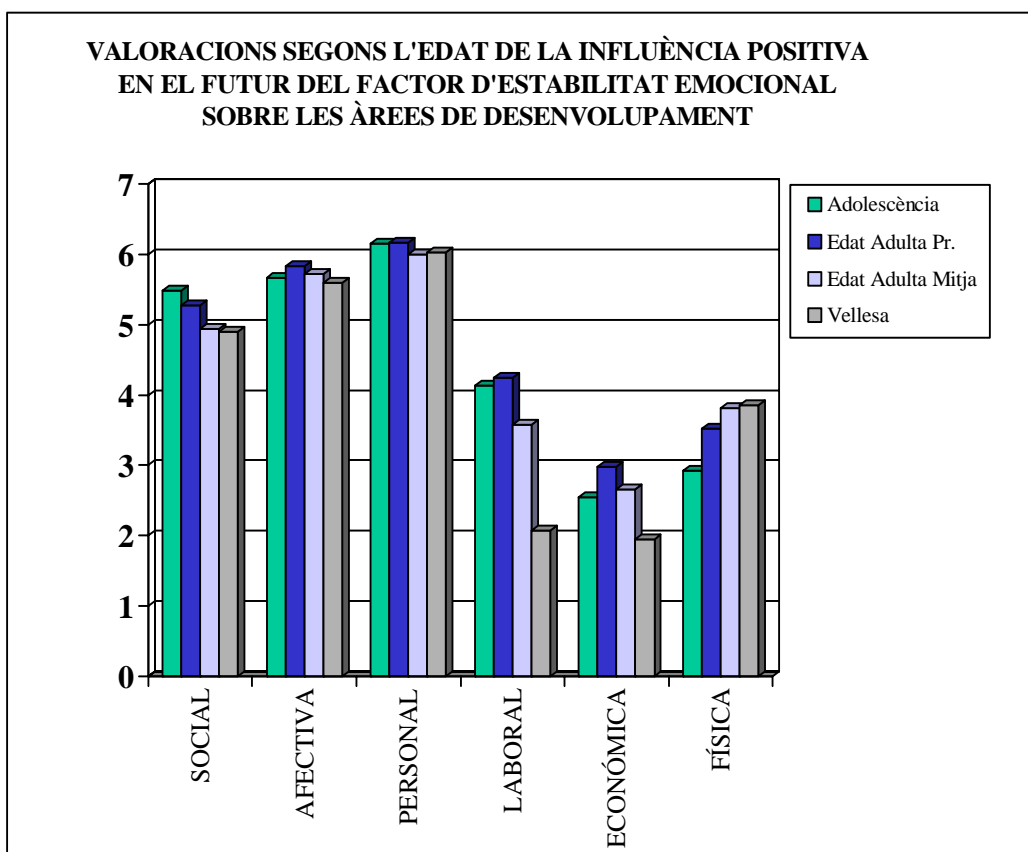
10.3.1.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

En el grup de subjectes que consideren que en el Futur tindran com a característica positiva fonamental de la seua personalitat l'Estabilitat Emocional, no s'observen diferències entre els diferents grups d'edat respecte a la valoració de les àrees Afectiva i Personal.

Troblem diferències significatives segons l'edat ($p < 0.001$) pel que fa a la valoració de les àrees Social, Laboral, Econòmica i Física.

Respecte a les valoracions en *l'Àrea Social* en aquesta mostra de subjectes que estimen la seua personalitat com a estable emocionalment en el futur, les Anàlisis de Variança ens indiquen l'existència de diferències significatives segons l'edat en el grup d'adolescència respecte als dos grups de més edat, és a dir, el grup d'edat adulta intermitja i el grup de vellesa. Els adolescents valoren més l'Àrea Social que els dos grups més majors.

En *l'Àrea Laboral* s'observen diferències entre les autovaloracions dels adolescents i dels joves d'edat adulta primerenca respecte a les dels subjectes d'edat adulta madura i del la vellesa. Adolescents i joves valoren més que els adults madurs i els vells l'àrea Laboral. Els vells, de manera coherent amb el que laboralment suposa aquesta etapa, a penes valoren aquesta àrea i menys encara tractant-se de valoracions futures. De manera també coherent, els adolescents i joves són els que més la valoren, tractant-se dels dos grups que estaran laboralment actius en el futur.

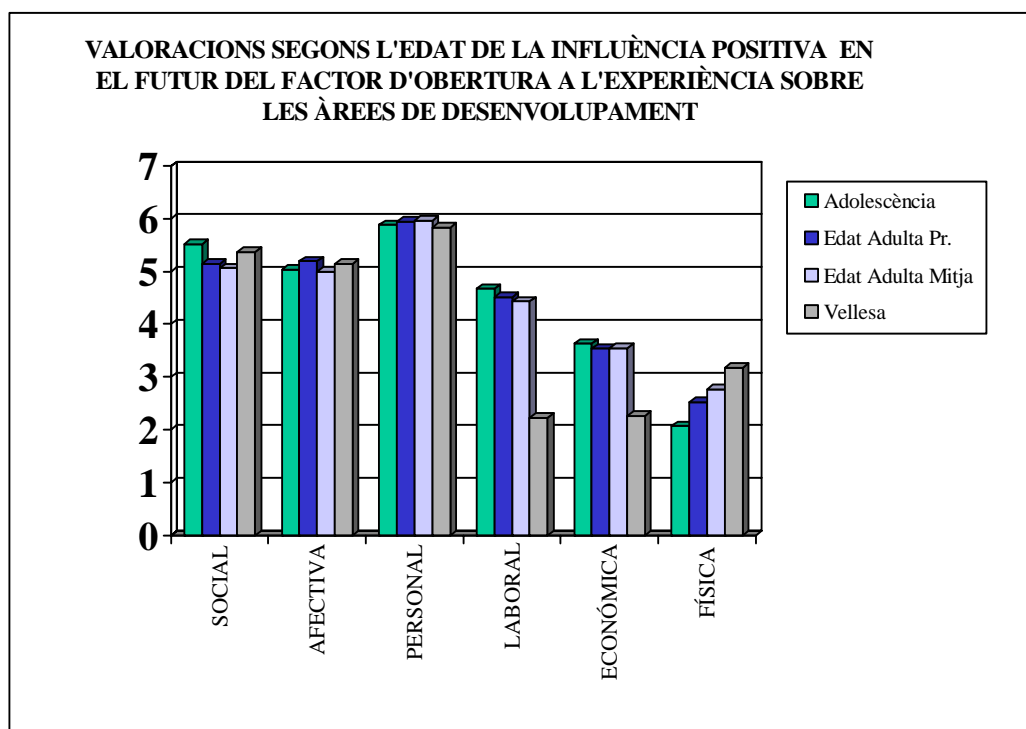
GRÀFIC 10.64. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats positivament en el Futur en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional (n= 1055); (Adolescència n=195, Edat Adulta primerenca n=402, Edat Adulta intermitja n=302, Velleça n=156).

Respecte a la valoració de l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre els vells i la resta dels grups. Els vells valoren significativament menys que la resta dels grups l'Àrea Econòmica en el Futur, tal vegada no perquè els preocupi poc l'Àrea Econòmica (cosa que no passava en les valoracions en el present en la vellesa), sinó perquè no veuen el Futur a llarg termini donada l'edat avançada que ja tenen.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Física, trobem només diferències significatives entre els adolescents i la resta dels grups. Els adolescents valoren menys que cap altre grup l'Àrea Física. S'aprecia un augment de la valoració de l'Àrea Física a mesura que augmenta l'edat, encara que les diferències significatives només es donen respecte al grup d'Adolescència i no entre la resta de grups entre sí. Els vells són els qui més valoren aquesta àrea, encara que les diferències significatives només es donen respecte a l'adolescència.

10.3.1.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.

En la mostra de subjectes que consideren l'Obertura a l'Experiència com a principal característica de la seua personalitat en el futur, observem que existeixen diferències significatives respecte a la valoració de les àrees Laboral, Econòmica i Física entre determinats grups d'edat.

GRÀFIC 10.65. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats positivament en el Futur en el Factor d'Obertura/Falta d'Obertura a l'Experiència (N= 439); (Adolescència n=90, Edat Adulta primerenca n=157, Edat Adulta intermitja n=124, Vellesa n=68).

En l'Àrea Laboral els vells valoren significativament menys aquesta àrea que qualsevol altre grup d'edat. Els grups d'adolescència i edat adulta primerenca són els que més valoren l'Àrea Laboral, com ja hem comentat en altres grups de personalitat. Tanmateix, el que s'observa ací –a diferència del que succeeix amb altres factors de personalitat- és l'alta valoració també del grup d'edat adulta intermitja (que en el futur serà el grup de vellesa). Tal vegada açò pot ser interpretat com les perspectives de mantindre's actius per part d'aquest grup de adults madurs en arribar a l'etapa de la vellesa.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Econòmica en la mostra dels subjectes previsiblement oberts a l'experiència en el futur, trobem diferències significatives entre els vells i la resta dels grups. Aquestes diferències en l'Àrea Econòmica, són estadísticament significatives amb nivells de significació inferiors a 0,0001. Els vells valoren significativament menys que la resta dels grups l'Àrea Econòmica en el Futur.

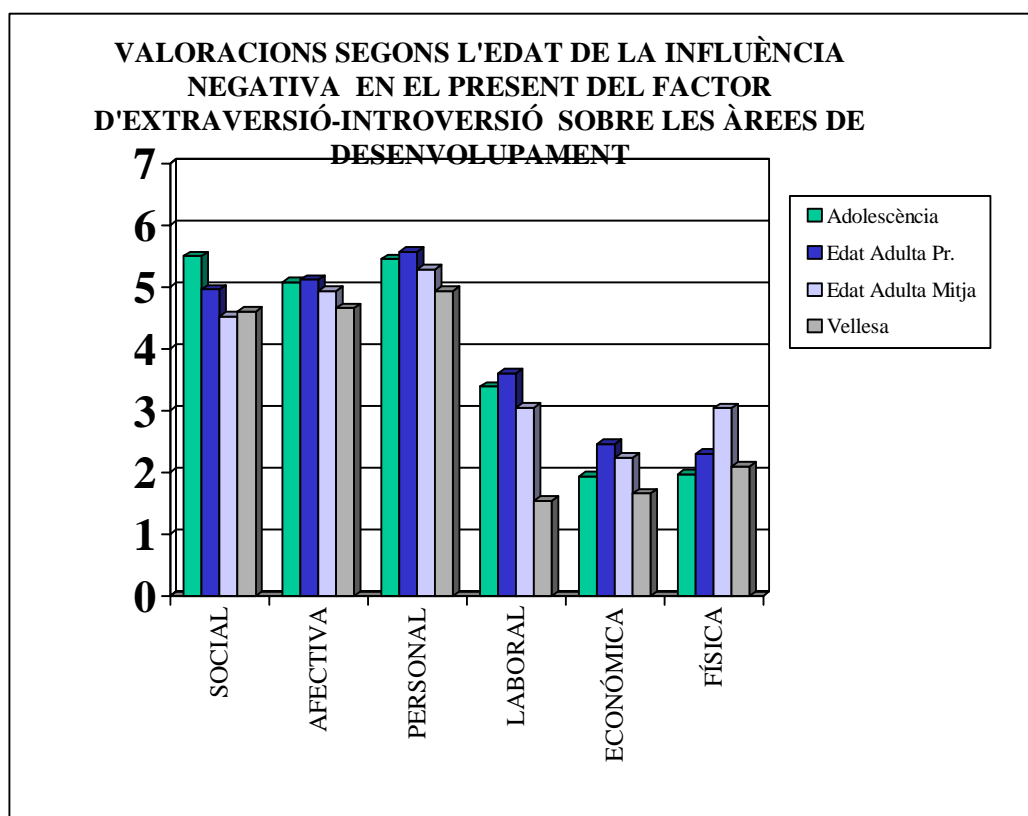
En la valoració de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes "oberts a l'experiència" trobem diferències significatives entre els grup d'adolescència i els dos grups més majors, el de edat adulta intermitja i el grup de vellesa. Els adolescents de personalitat oberta valoren molt menys l'Àrea Física que els adults madurs i els vells. La valoració de l'Àrea Física s'incrementa amb l'edat, arribant a valoracions màximes de l'àrea en la vellesa, com estimàvem en una de les hipòtesis.

10.3.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.

10.3.2.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ.

Entre el grup de persones que valoren com a negatius alguns aspectes de la seua personalitat estimada en el futur relacionats amb el primer factor dels Cinc Grans, el factor Extraversió-Introversió, trobem diferències segons l'edat en determinades àrees de desenvolupament. Existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat en les autovaloracions de les àrees Social, Laboral i Econòmica. Les diferències no semblen ser significatives pel que respecta a les àrees Afectiva, Personal i Física.

Convé destacar que aquest grup està format majoritàriament per persones que consideren el pol de la introversió com a negatiu (amb un total de 312 subjectes), ara bé, són bastants els qui valoren l'extraversió negativament (193 subjectes), per la qual cosa ens referirem sempre de manera conjunta amb el terme "Extraversió-Introversió" per tal de referir-nos a la consideració negativa de qualsevol del dos pols del factor.

GRÀFIC 10.66. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats negativament en el Futur en el Factor d'Extraversió-Introvertió (N= 505); (Adolescència n=1145, Edat Adulta primerenca n=168, Edat Adulta intermitja n=122, Vellesa n=70).

Pel que respecta a les valoracions dels diferents grups d'edat en l'Àrea Social d'aquells subjectes que s'han autoavaluat per al futur negativament com a extravertits o introvertits, trobem que són els subjectes adolescents els qui difereixen de la resta dels grups d'edat pel que respecta en aquest cas a la valoració d'aquesta àrea de manera negativa en el futur. Els adolescents d'aquesta mostra de subjectes valoren més que la resta de grups d'edat l'Àrea Social més que la resta dels grups.

Pel que fa a les autovaloracions en l'Àrea Laboral referides a les estimacions de l'àrea en el futur en funció de les característiques de personalitat negatives estimades en el futur, en aquest cas relacionades a la consideració del factor Extraversió-Introvertió, observem diferències significatives entre la vellesa i cadascun dels altres grups d'edat. Podem concloure que els vells que consideren bàsicament la seua personalitat extravertida o introvertida com a negativa valoren molt menys aquesta àrea que la resta de grups, especialment del grup d'edat primerenca i de l'adolescència. Aquests grups són els que en el futur estaran

immersos en el món Laboral, per la qual cosa en les valoracions del futur valoren més aquesta Àrea Laboral.

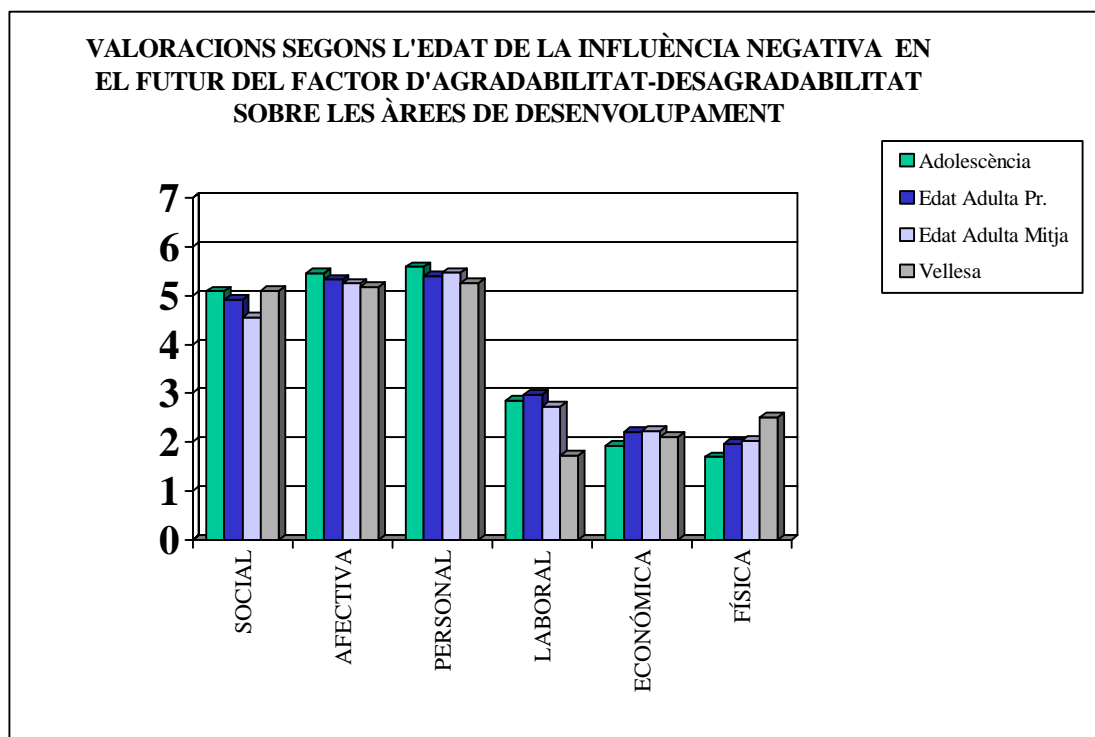
En l'anàlisi de les autovaloracions de l'Àrea Econòmica, observem diferències significatives entre el grup de subjectes vells i els dos grups d'edat adulta. El grup de vellesa és qui menys valora en el futur l'àrea econòmica, seguit del grup d'adolescència. Els adolescents difereixen significativament en la valoració de l'àrea econòmica en el futur respecte al grup d'edat adulta primerenca, valorant molt menys la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica que aquest grup.

10.3.2.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

Considerem en aquest apartat com a mostra aquells subjectes que han considerat com a factor negatiu de la seua personalitat en el passat la seua Desagradabilitat, o bé la seua Agradabilitat. Curiosament al realitzar aquests anàlisis ens trobem que una gran quantitat de subjectes (130) han considerat Agradabilitat com una característica negativa de la seua personalitat en el futur front als 391 que han considerat que probablement seran desagradables en el futur. Realment resulta aventurar qualsevol explicació a aquest fet, però ens fa pensar sobre les implicacions que ser agradable té en aquesta societat, i que comporta experiències també negatives que du a la gent a considerar aquesta característica amb implicacions negatives i poc desitjables en el futur.

En l'anàlisi de les autovaloracions del factor d' Agradabilitat / Desagradabilitat en sentit negatiu, només trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Laboral i Física.

Respecte a les valoracions en l'Àrea Laboral, els subjectes del grup de vellesa han manifestat autovaloracions significativament menors que la resta de grups.

GRÀFIC 10.67. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats negativament en el Futur en el Factor d'Agradabilitat/Desagradabilitat (n= 521); (Adolescència n=153, Edat Adulta primerenca n=165, Edat Adulta intermitja n=131, Vellesa n=72).

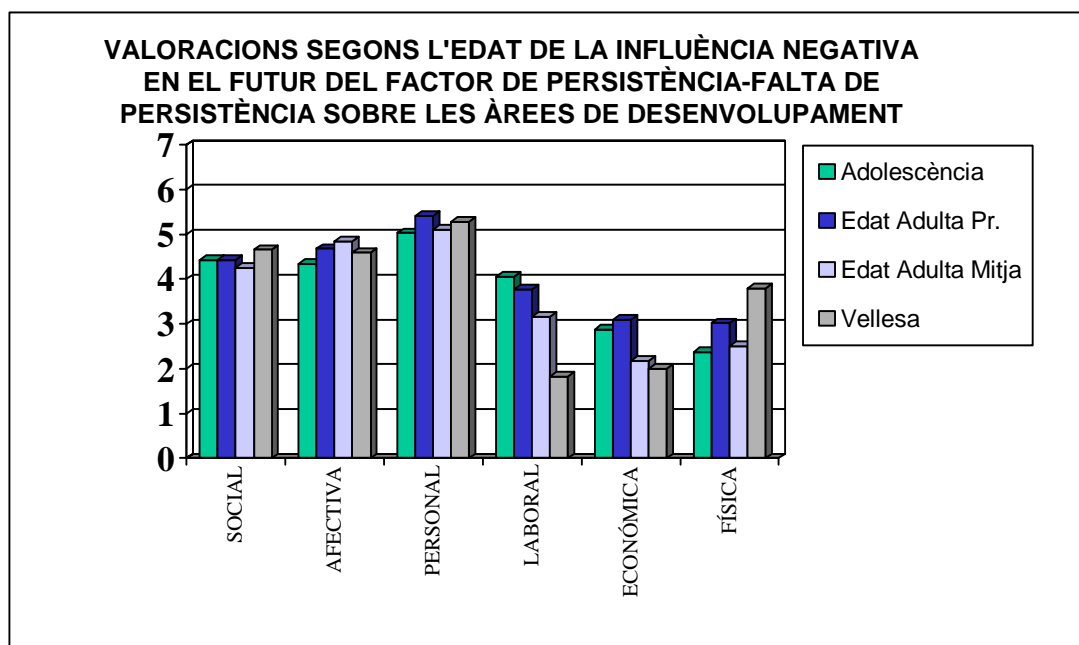
Pel que fa a l'anàlisi de les valoracions de l'Àrea Física, només es troben diferències significatives entre la vellesa i l'adolescència en aquesta mostra de subjectes que han valorat negativament la seua personalitat del factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat en el futur. Els vells valoren més que els adolescents l'Àrea Física.

10.3.2.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

En aquesta mostra es considera el factor de Falta de Persistència com el pol negatiu més important, donat que 270 subjectes consideren la Falta de Persistència com a característica de personalitat negativa, front als 50 que consideren la Persistència com a característica negativa.

Segons l'Anàlisi de Variança realitzat en aquesta mostra del subjectes que han considerat el Factor de Persistència o Falta de Persistència com la característica

negativa de personalitat més destacada, trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física.

GRÀFIC 10.68. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats negativament en el Futur en el Factor Persistència-Falta de Persistència (N= 320); (Adolescència n=88, Edat Adulta primerenca n=116, Edat Adulta intermitja n=87, Vellesa n=29).

En la valoració de l'Àrea Laboral observem novament com les valoracions en aquesta àrea baixen amb l'edat. Els vells d'aquesta mostra són els qui valoren menys que la resta dels grups l'Àrea Laboral, amb diferències significatives respecte a cadascun dels altres grups. També són significatives les diferències en les valoracions entre el grup d'adolescència i el grup d'edat adulta intermitja. Els adolescents valoren l'àrea laboral en el futur més que el grup d'edat adulta intermitja. Les autovaloracions més altes en l'Àrea Laboral es donen, doncs, en el grup d'adolescència, seguit del d'edat adulta primerenca, grups que en el futur estaran plenament actius en el món laboral, a diferència dels adults madurs i els vells actuals, que en el futur deixaran de estar en el món laboral, per formar part de la plenitud o senectut.

En l'Àrea Econòmica les diferències entre els diferents grups d'edat també resulten estadísticament significatives en aquesta mostra del Factor de Persistència / Falta de Persistència com a característiques negatives de Personalitat. Observem que les diferències es donen en el grup d'edat adulta primerenca i els dos grups més

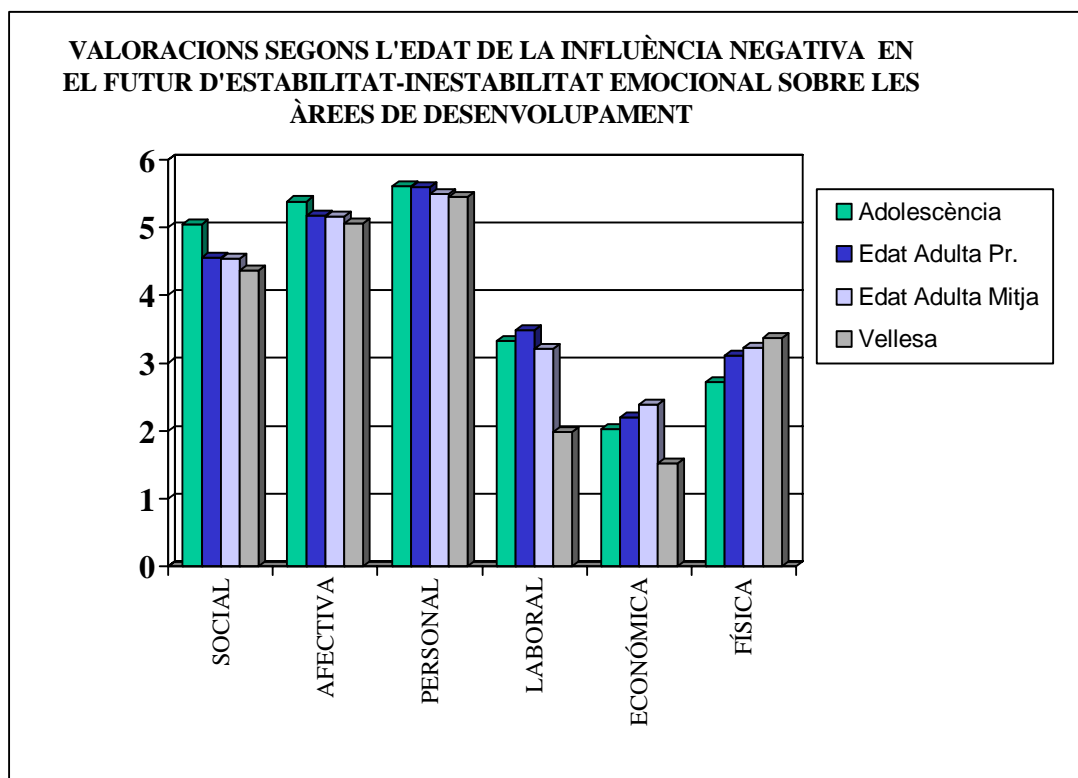
majors, els adults més madurs i els subjectes vells. Així, doncs, els subjectes que més valoren l'àrea econòmica en el futur són els que estan en l'actualitat en l'edat adulta primerenca.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Física observem com el grup de vellesa és el que més valora aquesta àrea, amb diferències significatives respecte a les valoracions fetes pels adolescents) i respecte al grup d'edat adulta intermitja. Els vells, doncs, d'aquesta mostra de subjectes que han estimat majoritàriament la seua personalitat poc persistent en el futur valoren més que qualsevol altre grup d'edat l'Àrea Física, essent significatives les diferències respecte a les valoracions d'adolescents i adults més madurs.

10.3.2.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

En l'Anàlisi de les respostes d'aquells subjectes que han considerat com a característica negativa més ressaltada de la seua personalitat algun adjectiu que pertany al factor d'Estabilitat-Inestabilitat, observem com la inestabilitat es considera majoritàriament el pol negatiu del factor segons la distribució de la mostra (1218 subjectes han considerat que la inestabilitat seria la característica negativa més important a evitar del seu futur); tanmateix hi ha un reduït nombre de casos que consideren la seua futura estabilitat com a negativa (29 subjectes). Podem observar ací que la valoració del futur és més una estimació del que desitjaríem evitar que el que realment pensem que serem en el futur en funció del que som en l'actualitat o en el passat. Hi ha un consens molt gran en tota la mostra que el factor que voldrien evitar en el futur com a negatiu és el de la inestabilitat emocional.

Les anàlisis de Variança ens indiquen que hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Laboral i Econòmica i Física, diferències que analitzarem a continuació.

GRÀFIC 10.69. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats negativament en el Futur en el Factor d'Estabilitat/Inestabilitat Emocional (N=1247); (Adolescència n=250, Edat Adulta primera n=455, Edat Adulta intermitja n=342, Vellesa n=200).

Pel que respecta a l'Àrea Social, observem que les diferències de mitges significatives en aquesta àrea es troben entre el grup d'Adolescència i la resta de grups, diferències totes elles estadísticament significatives. Segons aquestes dades, els adolescents valoren molt més la influència de la seua personalitat negativa, de la seua inestabilitat sobre l'àrea Social que la resta dels grups d'edat, tal com preveiem en la primera de les nostres hipòtesis.

Pel que respecta a l'Àrea Laboral les diferències de mitges més significativa es troben entre el grup de vellesa i la resta de grups. Els vells que preveuen ser inestables en el futur, o voldrien evitar-ho, valoren menys que qualsevol altre grup d'edat la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral.

Respecte a l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre el grup d'adolescència i els grups d'edat adulta mitjana i vellesa. Els adolescents valoren més que els vells l'Àrea Econòmica, però menys que els grups d'edat adulta, especialment que el grup d'edat adulta intermitja. Els dos grups d'edat adulta són els

qui més preveuen en el futur la influència de la seua personalitat inestable sobre l'àrea Econòmica de manera negativa.

Respecte a l'anàlisi de les valoracions de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes que han estimat la inestabilitat emocional com a característica pròpia en el futur, trobem que existeixen diferències significatives entre les valoracions del grup d'adolescència respecte als dos grups més majors. Els adolescents valoren menys que qualsevol altre grup d'edat l'Àrea Física. Les valoracions respecte a aquesta àrea augmenten conforme s'augmenta l'edat, arribant en la vellesa a la màxima valoració de l'Àrea Física, tal com preveien en una de les nostres hipòtesis.

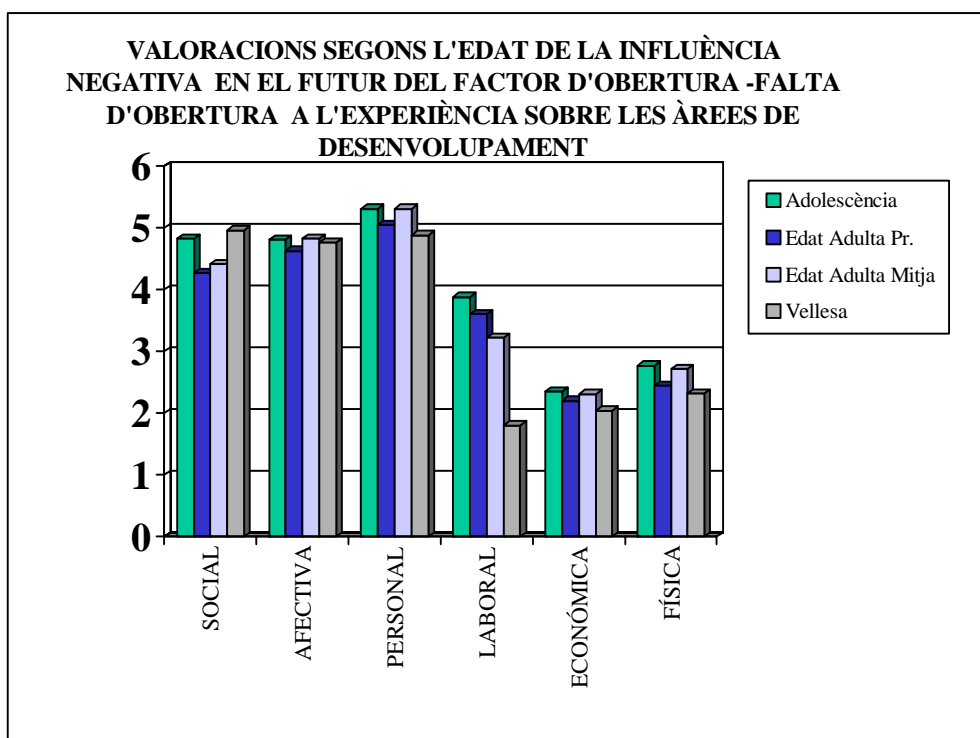
10.3.2.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.

Finalment analitzarem la mostra de subjectes que han considerat l'obertura a l'experiència o més bé la falta d'obertura a l'experiència com una característica de personalitat negativa previsible per al futur, així com la influència que aquests subjectes pensen que ha tingut la seua personalitat sobre les àrees de desenvolupament.

Encara que sembla que el pol negatiu d'aquest factor siga la falta d'obertura, amb un total de 165 subjectes que han considerat aquest factor negativament, també hi ha alguns subjectes que han considerat l'obertura a l'experiència com una característica de personalitat negativa, amb un total de 42 subjectes.

Els resultats dels anàlisis de variança, en aquest grup de subjectes oberts o tancats a l'experiència, només apareixen diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Laboral.

En aquest grup de subjectes trobem que només existeixen diferències segons l'edat en la valoració d'aquesta Àrea Laboral. Les diferències novament es donen entre el grup de vellesa i la resta de grups. Els vells valoren molt menys que la resta de grup l'Àrea Laboral.

GRÀFIC 10.70. Representació gràfica i comparació entre les puntuacions mitges segons l'edat de les valoracions en les diferents Àrees de desenvolupament dels subjectes autoavaluats negativament en el Futur en el Factor d'Obertura-Falta d'Obertura (N= 207); (Adolescència n=48, Edat Adulta primerenca n=75, Edat Adulta intermitja n=59, Vellesa n=25).

* * * * *

CAPÍTOL XI.

ANÀLISI GENERAL SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

CAPÍTOL XI.

ANÀLISI GENERAL SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

En aquest capítol analitzarem les diferències en les autovaloracions de la influència de les característiques de Personalitat Positiva o de Personalitat Negativa sobre les àrees de desenvolupament segons els diferents grups d'edat, tenint en compte les característiques de personalitat del passat, del present i del futur.

Tots els subjectes de la mostra experimental mitjançant *l'Inventari d'Interrelacions de Personalitat amb successos vitals i referents Socials* han definit tant una característica positiva predominant del seu passat, una característica més ressaltada del present o bé la característica positiva que probablement el defineixca en el futur o desitjarien tindre en el futur. De la mateixa manera defineixen una característica negativa del passat, del present i del futur.

La mostra dels subjectes avaluats per la seua Personalitat Positiva agrupa a aquells subjectes que consideren positives les seues característiques de Personalitat d'Extraversió, Agradabilitat, Persistència, Estabilitat Emocional i Obertura a l'Experiència fonamentalment, donat que són molts pocs els qui han considerat els pols oposats de cada factor (Introversió, Desagradabilitat, Falta de Persistència, Inestabilitat Emocional i Falta d'Obertura a l'experiència) com a positius.

La mostra de subjectes avaluats per la seua Personalitat Negativa agrupa a aquells subjectes que han considerat bàsicament els pols d'Introversió, Desagradabilitat, Falta de Persistència, Inestabilitat Emocional i Falta d'Obertura a l'experiència com a característiques negatives, però també, encara que en un percentatge menor, a aquells que han considerat l'Extraversió, l'Agradabilitat, la Persistència, l'Estabilitat Emocional i l'Obertura a l'experiència en sentit negatiu.

Analitzarem els resultats prenent com a font de variació els Grups d'Edat que hem considerat: Adolescència, Edat adulta primerenca, Edat adulta intermitja i Vellesa i com a variables dependents les autovaloracions en les àrees de Desenvolupament: Àrea Social, Àrea Afectiva, Àrea Personal, Àrea Laboral, Àrea Econòmica i Àrea Física.

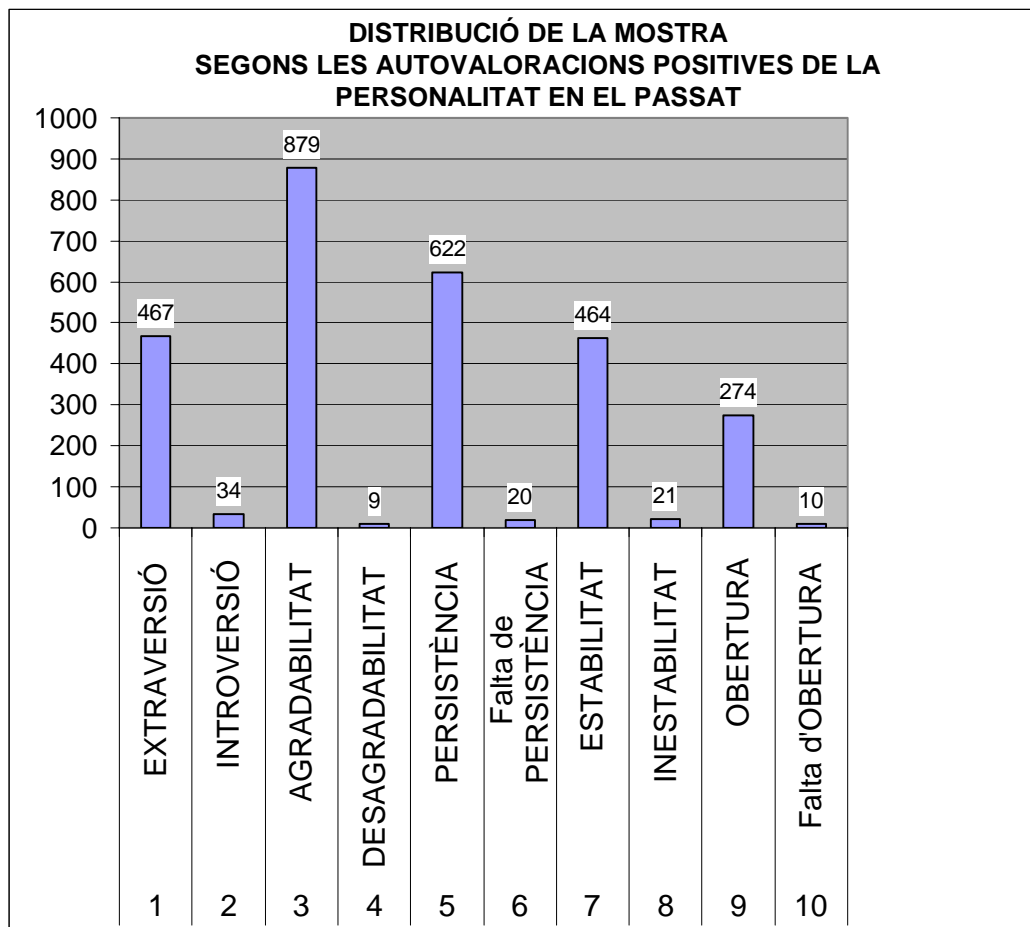
El comentari dels resultats es farà a partir dels resultats de les Anàlisis de variança d'un factor, per a determinar l'existència o no de diferències significatives en funció dels Grup d'edat en cadascuna de les variables dependents, amb l'obtenció dels nivells de significació de les proves F. Posteriorment es realitzarà proves *c* i *t* de Dunnet de contrast de mitjanes (depenent de l'homogeneïtat de les variances) per tal de conèixer més concretament l'origen i la magnitud de les diferències.

11.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

En aquest apartat s'analitzaran els aspectes positius de la Personalitat segons la valoració dels propis subjectes, tan del Passat, del Present com aquelles característiques que serien desitjables per al propi subjecte per al Futur.

11.1.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT.

S' analitzaran ací els aspectes positius de la Personalitat en el Passat. Com hem comentat abans aquest aspectes fan referència al pols considerats tradicionalment com a positius en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat de Costa i Mccrae, és a dir l'Extraversió, Agradabilitat, Persistència, Estabilitat Emocional i Obertura a l'Experiència. La mostra d'aquesta investigació ha valorat també com a positius majoritàriament aquests pols de cada factor, tal com ens mostra el gràfic següent.

GRÀFIC 11.1. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions positives de personalitat en el Passat (n=2800).

En aquest apartat es farà una valoració general de tota la Personalitat Positiva en el Passat i la influència positiva de la personalitat sobre cadascuna de les àrees de desenvolupament segons els diferents Grups d'Edat, sense prendre en consideració les possibles diferències en les autovaloracions de les àrees de desenvolupament personal realitzades per subjectes dels diferents Factors de Personalitat, cosa que ja férem en els anteriors capítols d'una manera molt més detallada.

Segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza d'un factor realitzat amb el grup de subjectes amb Personalitat Positiva (n=2800), trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Afectiva, Laboral, Econòmica I Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Personal.

ANOVA

		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASPOS1S	Inter-grupos	101,946	3	33,982	12,764	,000
	Intra-grupos	7444,054	2796	2,662		
	Total	7546,000	2799			
PASPOS1A	Inter-grupos	39,459	3	13,153	5,124	,002
	Intra-grupos	7177,098	2796	2,567		
	Total	7216,557	2799			
PASPOS1P	Inter-grupos	3,373	3	1,124	,783	,503
	Intra-grupos	4015,597	2796	1,436		
	Total	4018,970	2799			
PASPOS1L	Inter-grupos	810,881	3	270,294	57,099	,000
	Intra-grupos	13235,559	2796	4,734		
	Total	14046,440	2799			
PASPOS1E	Inter-grupos	905,552	3	301,851	76,554	,000
	Intra-grupos	11024,631	2796	3,943		
	Total	11930,182	2799			
PASPOS1F	Inter-grupos	324,674	3	108,225	27,504	,000
	Intra-grupos	11001,865	2796	3,935		
	Total	11326,540	2799			

TAULA 11.1. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat segons la influència en el Passat de les autovaloracions positives de la personalitat sobre les àrees de Desenvolupament.

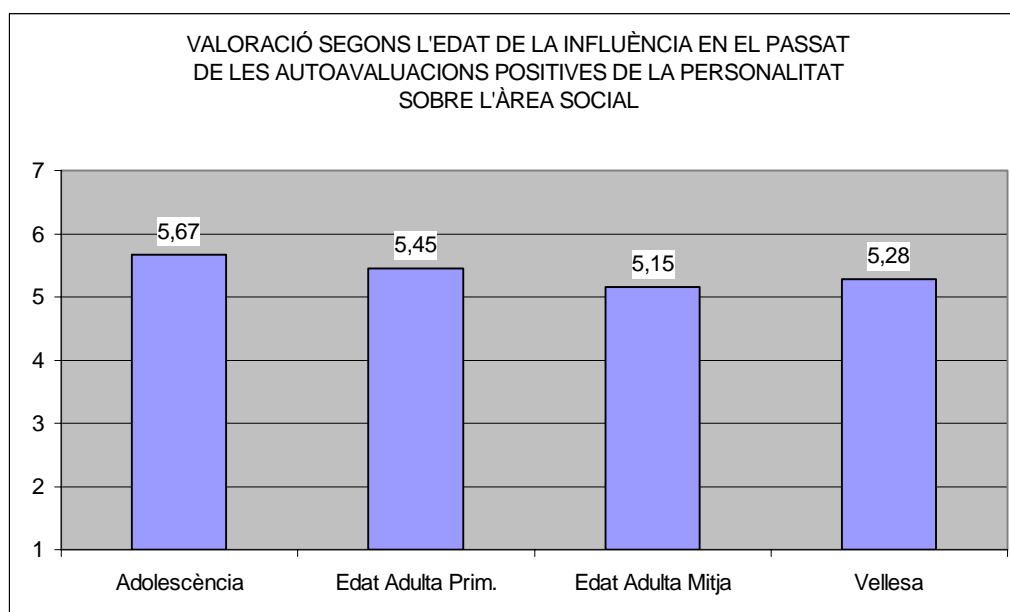
11.1.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL.

Segons les proves *c* i *t* de Dunnet (bilateral) de diferències de mitges, trobem que existeixen diferències significatives en les autovaloracions de l'Àrea Social entre el Grup d'Adolescència i els altres tres grups d'edat, observant-se una diferència de mitges de 0,22 respecte al grup d'Edat Adulta Primerenca, de 0,51 respecte al grup d'Edat Adulta Intermitja i de 0,39 respecte al grup de Vellesa, amb uns nivells de significació inferiors a 0,0001.

Aquesta dada és especialment important perquè confirma una de les hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'àrea Social per part del grup d'adolescents.

També es troben diferències significatives entre el grup d'Edat Adulta Primerenca i el d'Edat Adulta Intermitja, amb una diferència de mitges de 0,29. Els adults més joves valoren més la influència de la seua personalitat positiva sobre l'Àrea Social que els adults més madurs.

El grup d'Edat Adulta Intermitja és el que menys valora la influència de la personalitat sobre aquesta àrea Social. Trobem que en el grup de Vellesa torna a incrementar-se la valoració de l'àrea Social, encara que manté diferències significatives respecte a l'Adolescència. Encara que en la Vellesa torna a incrementar-se l'interès per l'àrea Social, l'increment no arriba a nivells de significació per la qual cosa no podem confirmar la hipòtesi d'una major valoració de l'àrea Social en el grup de Vellesa. El grup de vells valora més l'àrea Social que el grup d'edat adulta intermitja (encara que aquesta diferència no arriba a nivells de significació estadística) però menys que el grup d'edat adulta primerenca i significativament menys que el grup d'adolescents.

GRÀFIC 11.2. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Social; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

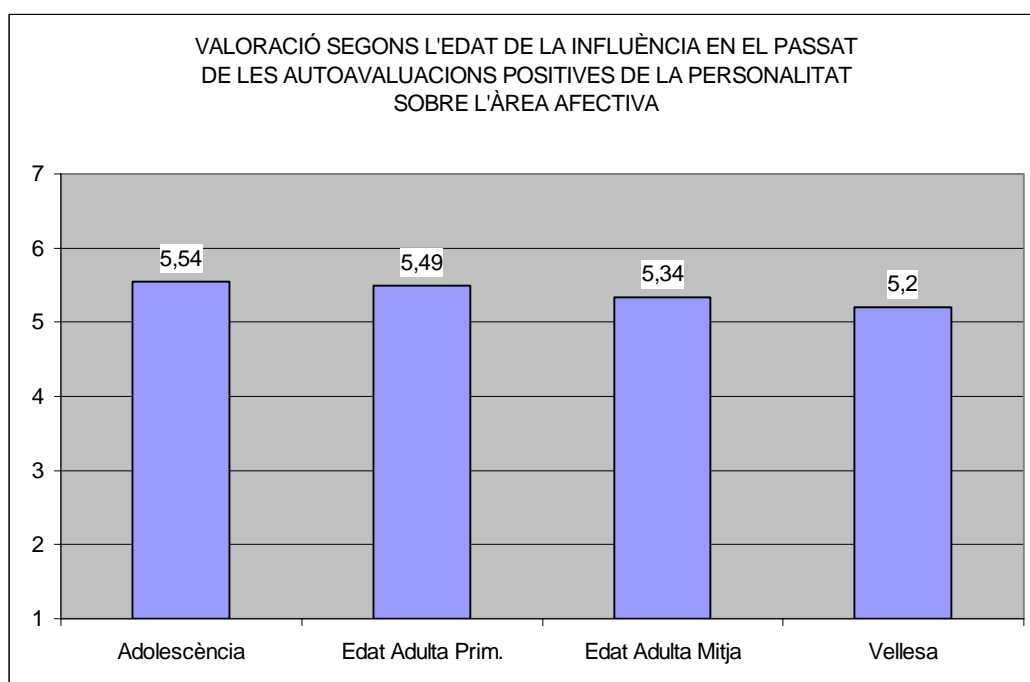
11.1.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA.

Pel que respecta a l'àrea Afectiva l'Anàlisi de Variança ens indica un resultat de F de 5,124 amb un nivell de significació de 0,002, la qual cosa ens demostra l'existència de diferències segons l'edat en les autovaloracions d'aquesta àrea.

Les proves *c i t* de Dunnet (bilateral) confirmen i especifiquen els parells de mitges que difereixen significativament. En aquest cas trobem que el grup de

Vellesa difereix significativament de les autovaloracions dels adolescents (-.34) a un nivell de significació de 0,002 i respecte al grup d'edat adulta primerenca (-.29) a un nivell de significació de 0,006.

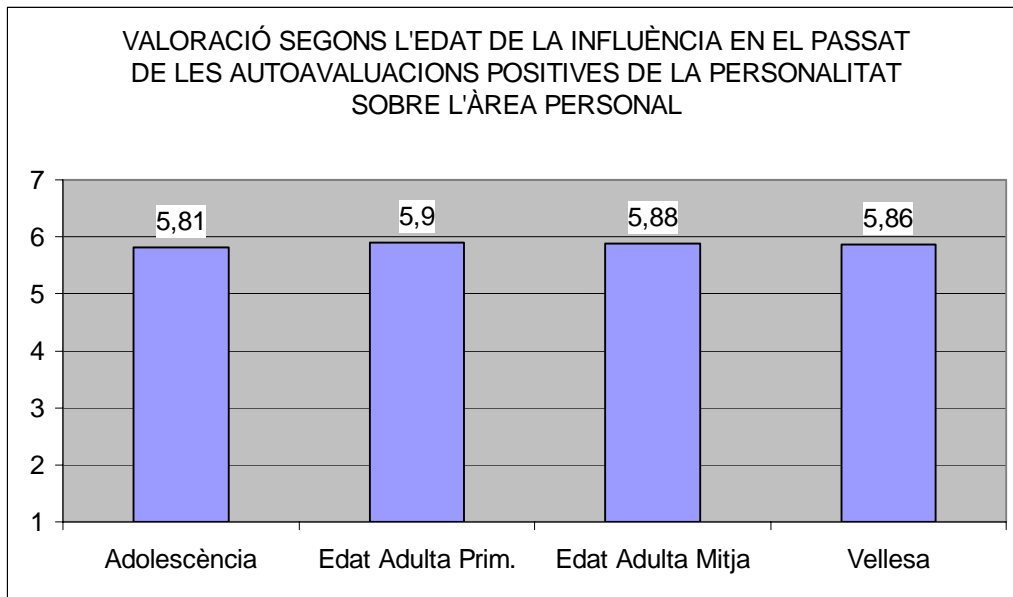
Els vells, doncs, valoren significativament menys l'Àrea Afectiva que els dos grups d'edat més jove, els adolescents i els d'edat adulta primerenca; o el que és el mateix, els dos grups d'edat més jove valoren més la influència de la personalitat sobre l'Àrea Afectiva que el grup de vells.

GRÀFIC 11.3. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Afectiu; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.1.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOAVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL.

No hi ha diferències significatives segons l'edat pel que respecta a la valoració de la influència de la personalitat positiva sobre l'àrea de desenvolupament Personal.

GRÀFIC 11.4. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Personal; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

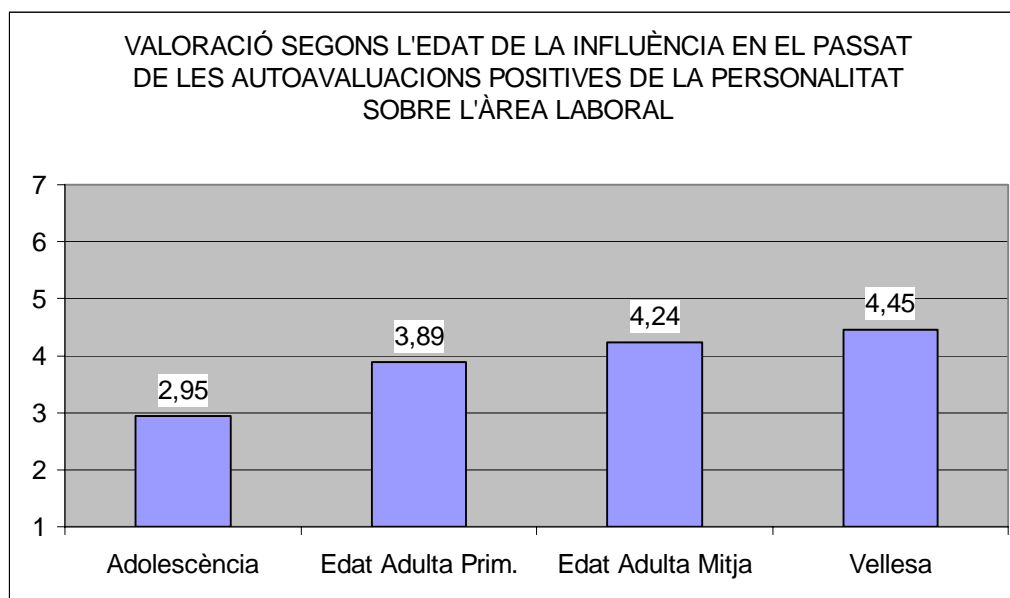
11.1.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.

Pel que respecta a l'Àrea Laboral l'Anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova F de 57,099 amb un nivell de significació inferior a 0,0001, per la qual cosa concloem l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions fetes pels diferents grups d'edat en l'àrea Laboral.

Concretament trobem diferències entre gairebé tots les grups d'edat entre ells. Els adolescents difereixen significativament dels tres grups d'edat amb una diferència de mitges respecte al grup d'edat adulta primerenca de -0,94, respecte al grup d'edat adulta intermitja de -1,29 i respecte al grup de Vellesa de -1,50. Els adolescents valoren molt menys l'Àrea Laboral que els adults i que els vells.

S'aprecia un augment progressiu respecte a la valoració de l'Àrea Laboral conforme augmenta l'edat dels subjectes, fins i tot en el grup de vells que ja no estan en edat Laboral, però que valoren més que ningú la influència de la seua personalitat respecte a l'àrea Laboral en el passat (quan evidentment sí eren subjectes actius Laboralment).

També es troben diferències significatives entre la valoració del grup d'edat adulta primerenca i dels altres tres grups d'edat. Cal dir que valoren més que els adolescents l'Àrea Laboral (diferència de mitges de 0,94), però significativament menys que els d'edat adulta intermitja (-0,35) i que els del grup de vellesa (-0,56).

GRÀFIC 11.5. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Laboral; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.1.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA.

En l'Àrea Econòmica les diferències entre les autovaloracions de les àrees de Desenvolupament són també significatives, com ens demostra el resultat de l'Anàlisi de Variança amb una prova $F=76,554$ (la puntuació més elevada) amb un nivell de significació inferior a 0,0001. De les sis àrees de desenvolupament analitzades és en aquesta Àrea Econòmica en la que es produeixen les màximes diferències entre els grups d'edat pel resultat de la prova F, seguida de l'àrea Laboral i de l'àrea Física.

S'observa un augment significatiu en la valoració de l'Àrea Econòmica a mesura que augmenta l'edat.

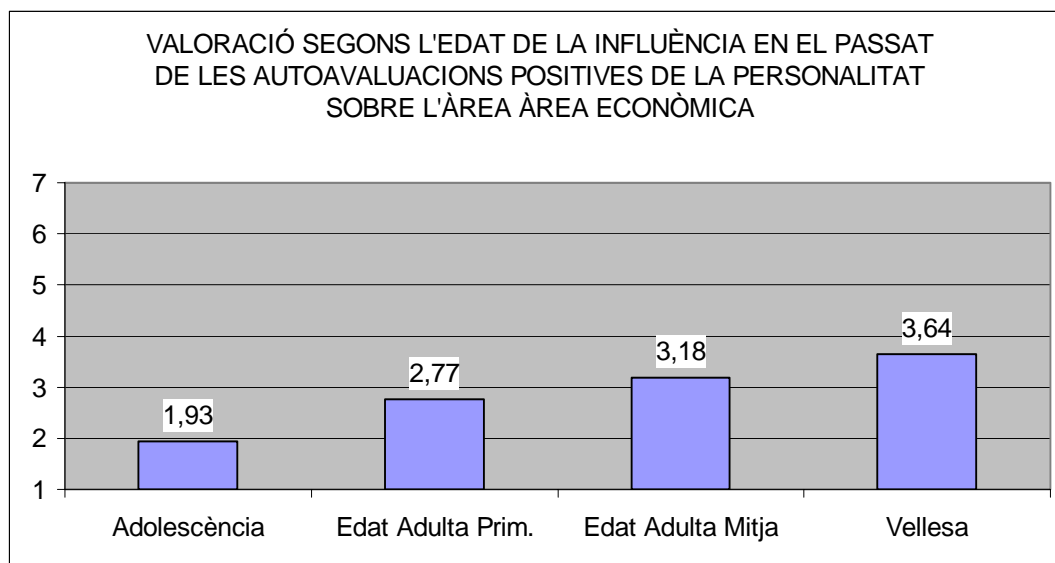
El grup d'adolescència manifesta diferències significatives en la valoració de la influència de la seua personalitat positiva en aquesta àrea respecte als altres tres grups d'edat considerats; sent el grup que valora menys aquesta àrea.

Els vells són qui valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica en el passat, amb una diferència de mitges respecte als adolescents de 1,71 amb un nivell de significació inferior al 0,0001. Així mateix també difereixen del grup d'edat adulta primerenca (0,87) amb un nivell de significació inferior al 0,0001 i del grup d'edat adulta intermitja (0,45) amb un nivell de significació de 0,001.

El grup d'edat adulta primerenca difereix així mateix significativament dels altres tres grups, amb una diferència de mitges respecte als d'edat adulta madura de -0,42 i de -0,87 respecte als grup de vellesa.

El grup d'edat adulta intermitja difereix significativament respecte al grup de vells amb una diferència de mitges de -0,45.

Pel que hem pogut comprovar tots els grups difereixen entre sí significativament en la valoració de la influència de la personalitat positiva en el passat sobre l'àrea econòmica, amb un augment progressiu i significatiu d'aquestes autovaloracions a mesura que augmenta l'edat. Sent els vells qui més valoren aquesta influència, seguida del grup d'edat adulta intermitja i del grup d'edat adulta primerenca; finalment són els adolescents qui menys valoren la influència de la seua personalitat positiva sobre l'àrea Econòmica.

GRÀFIC 11.6. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Econòmic; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

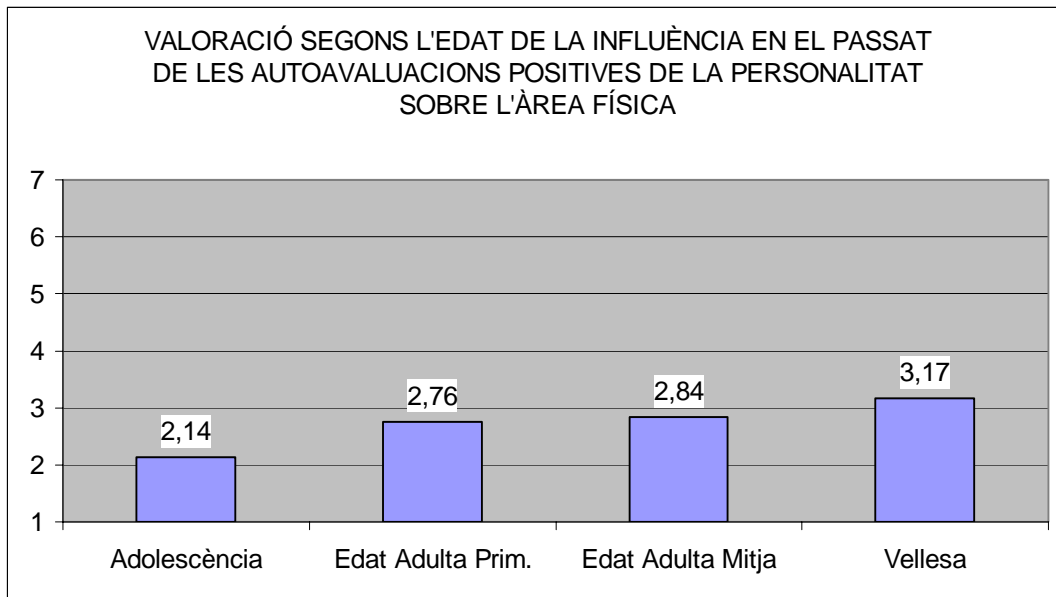
11.1.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA.

En l'Àrea Física l'anàlisi de variança ens dona un resultat en la prova F de 27,504 amb un nivell de significació inferior al 0,0001.

Pel que observem en els proves *c* i *t* de Dunnett també apareix un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'àrea Física.

Els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat positiva sobre aquesta àrea, amb una diferència significativa respecte als altres tres grups d'edat, amb una diferència de mitges respecte a l'edat adulta primerenca de -0,63, respecte al grup d'edat adulta intermitja de -0,71 i respecte a la vellesa de -1,04. El grup d'edat adulta primerenca difereixen com ja hem dit dels adolescents i també respecte al grup de vellesa amb una diferència de -0,41.

El grup de vellesa que és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Física difereix significativament respecte als altres tres grups, respecte als adolescent la diferència és màxima (1,04) amb un nivell de significació inferior al 0,0001; respecte als grup d'edat adulta primerenca de 0,41 amb un nivell de significació de 0,002 i respecte al grup d'edat adulta intermitja de 0,33 a un nivell de significació de 0,019.

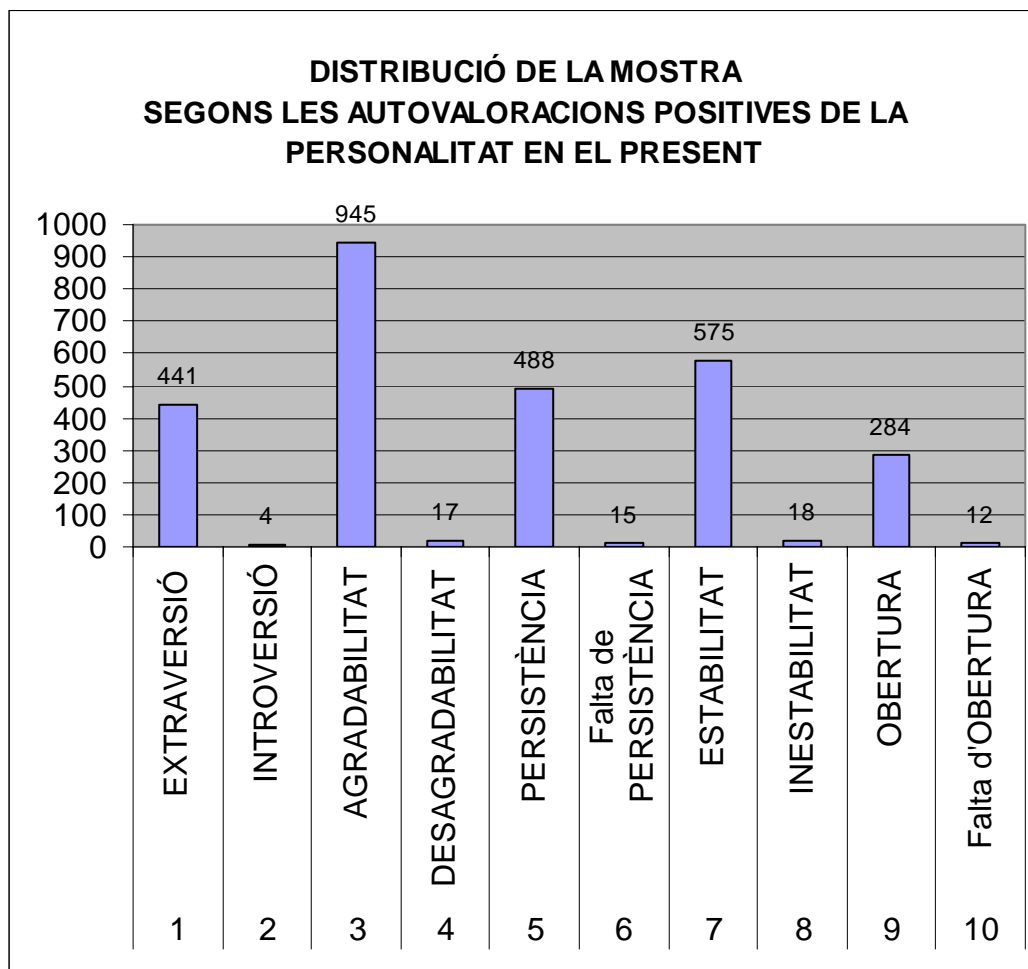

GRÀFIC 11.7. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Físic; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

* * *

11.1.2. ANÀLISIS DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT SEGONS ELS GRUPS D'EDAT EN EL PRESENT.

Analitzarem ací els aspectes positius de la Personalitat en el Present. Com hem comentat abans aquest aspectes fan referència al pols considerats tradicionalment com a positius en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat de Costa i Mccrae, és a dir l'Extraversió, Agradabilitat, Persistència, Estabilitat Emocional i Obertura a l'Experiència. En aquesta mostra de subjectes que han valorat alguna característica positiva de personalitat en el Present, també observem que els pols positius de cada factor de personalitat estan clarament definits, tal com veiem al gràfic següent.

GRÀFIC 11.8. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions positives de la personalitat en el Present (n=2799).

Segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza d'un factor realitzat amb el grup de subjectes amb Personalitat Positiva en el Present (n=2800), trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Personal, Laboral, Econòmica I Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva.

ANOVA

		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTPOS1S	Inter-grupos	136,784	3	45,595	16,832	,000
	Intra-grupos	7573,636	2796	2,709		
	Total	7710,420	2799			
ACTPOS1A	Inter-grupos	3,786	3	1,262	,547	,650
	Intra-grupos	6450,248	2796	2,307		
	Total	6454,034	2799			
ACTPOS1P	Inter-grupos	15,997	3	5,332	2,805	,038
	Intra-grupos	5314,687	2796	1,901		
	Total	5330,684	2799			
ACTPOS1L	Inter-grupos	846,211	3	282,070	61,955	,000
	Intra-grupos	12729,776	2796	4,553		
	Total	13575,987	2799			
ACTPOS1E	Inter-grupos	392,035	3	130,678	34,176	,000
	Intra-grupos	10690,865	2796	3,824		
	Total	11082,900	2799			
ACTPOS1F	Inter-grupos	161,644	3	53,881	13,902	,000
	Intra-grupos	10833,012	2795	3,876		
	Total	10994,656	2798			

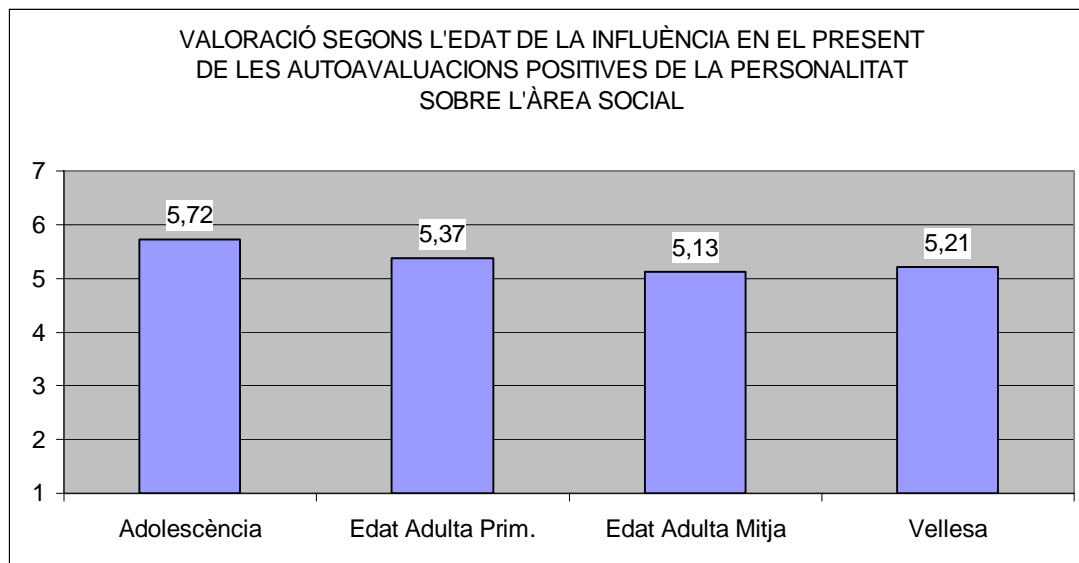
TAULA 11.2. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat segons la influència en el Present de les autovaloracions positives de la personalitat sobre les àrees de Desenvolupament.

11.1.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL.

En l'àrea Social l'anàlisi de variança ens dona un resultat en la prova F de 16,832 amb un nivell de significació inferior a 0,0001, la qual cosa ja ens indica l'existència de diferències en les autovaloracions segons els grups d'edat.

Segons les proves *c* i *t* de Dunnet (bilateral) de diferències de mitges, trobem que existeixen diferències significatives en les autovaloracions de l'Àrea Social entre el Grup d'Adolescència i els altres tres grups d'edat, observant-se una diferència de mitges de 0,35 respecte al grup d'Edat Adulta Primerenca, de 0,59 respecte al grup d'Edat Adulta Intermitja i de 0,52 respecte al grup de Vellesa, amb uns nivells de significació inferiors a 0,0001.

Torna a confirmar-se una de les Hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'àrea Social per part del grup d'adolescents, que ja s'havia confirmat respecte al Passat.

GRÀFIC 11.9. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Social; n= 2799 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=396).

Al igual que en la valoració d'aquesta àrea en el Passat, en el Present tornem a trobar diferències significatives entre el grup d'Edat Adulta Primerenca i el d'Edat Adulta Intermitja, amb una diferència de mitges de 0,24. Els adults més joves valoren més la influència de la seua personalitat positiva sobre l'àrea Social que els adults més madurs.

El grup d'Edat Adulta Intermitja de nou (a l'igual que en el passat) és el que menys valora la influència de la personalitat sobre aquesta àrea Social. Trobem que en el grup de Vellesa torna a incrementar-se la valoració de l'àrea Social.

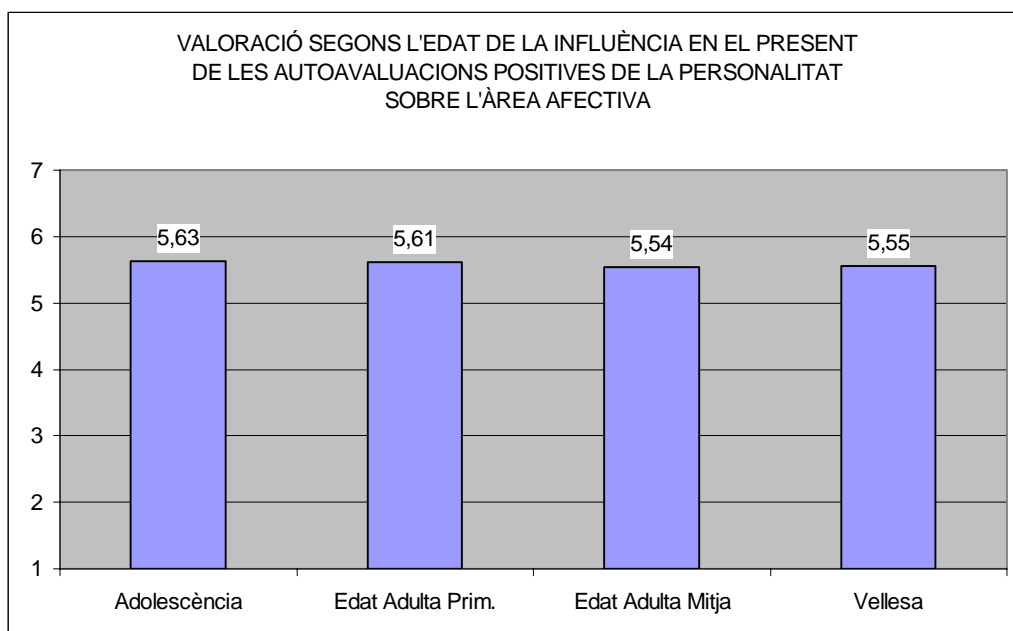
Els vells valoren més que els adults d'edat adulta intermitja l'àrea Social, encara que mantenen diferències significatives respecte a l'Adolescència (-.52) a un nivell de significació inferior al 0,0001

Encara que en la Vellesa com hem dit torna a incrementar-se l'interès per l'àrea Social respecte al grup d'edat adulta intermitja, l'increment no arriba a nivells de significació per la qual cosa no podem confirmar la hipòtesi d'una major valoració de l'àrea Social en el grup de Vellesa. El grup de vells valora més l'àrea Social que el grup d'edat adulta intermitja (encara que aquesta diferència no arriba a nivells de significació estadística) però menys que el grup d'edat adulta primerenca i significativament menys que el grup d'adolescents, a l'igual que ocorria en el passat.

En la valoració de l'àrea Social en el Present s'ha reproduït exactament el mateix esquema que en la valoració dels diferents grups d'edat en el Passat. En resum, l'interès per l'àrea Social és més alt en els dos grups d'edat més jove, especialment en el grup d'adolescents. Es produeix una baixada en les autovaloracions de la influència de la personalitat sobre l'àrea Social en el grup d'edat adulta intermitja, i tornen a incrementar-se les autovaloracions en la vellesa, encara que a uns nivells més moderats que en l'adolescència i en l'edat adulta primerenca.

11.1.2.2. ANÀLISI DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA.

L'anàlisi de varianza ens dona un resultat en la prova F de 0,547 amb un nivell de significació de 0,650, per la qual cosa deduïm la no existència de diferències significatives en les autovaloracions dels diferents grups d'edat en l'Àrea Afectiva, a diferència del Passat, en el que sí existien diferències significatives en la valoració d'aquesta àrea per part del grup de vellesa, que diferia significativament respecte a la valoració dels adolescents i dels d'edat adulta primerenca, valorant menys la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea.

GRÀFIC 11.10. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Present

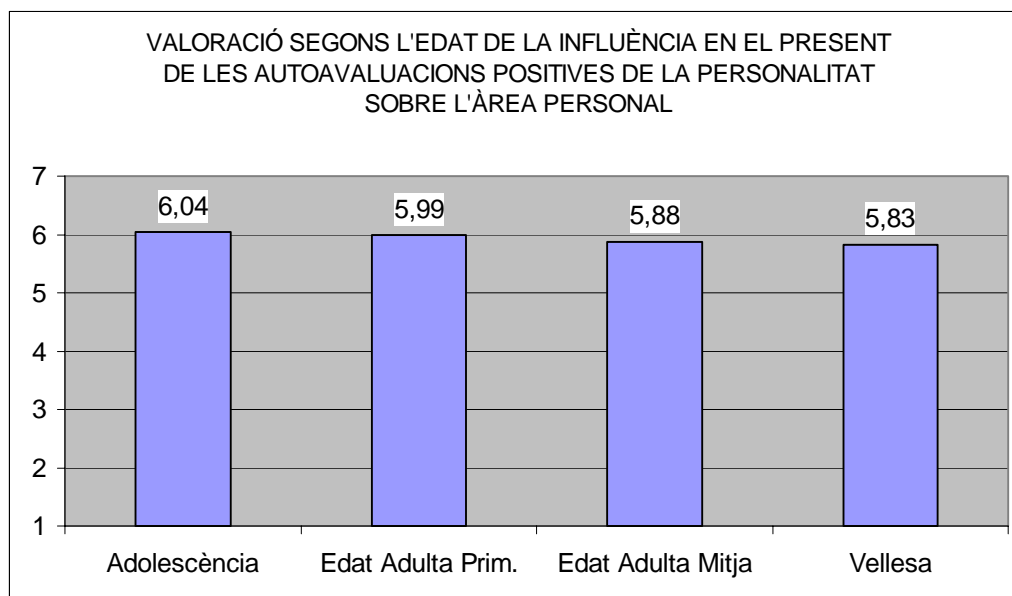
sobre l'àrea de desenvolupament Afectiu; n= 2799 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=396).

En el Present els diferent grups d'edat no difereixen significativament respecte a la valoració de l'àrea Afectiva.

11.1.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL.

Respecte a l'àrea Personal trobem un resultat de la prova F de 2,805 a un nivell de significació de 0,038. Si analitzem on es troben específicament les diferències, observem que només estan entre el grup d'adolescència i el grup de Vellesa. Els Adolescents valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea personal que el grup de vells amb una diferència de mitges de 0,21 amb un nivells de significació de 0,04.

En la valoració d'aquesta àrea en el Passat no trobàvem diferències significatives entre cap grup d'edat.

GRÀFIC 11.11. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Personal; n= 2799 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=396).

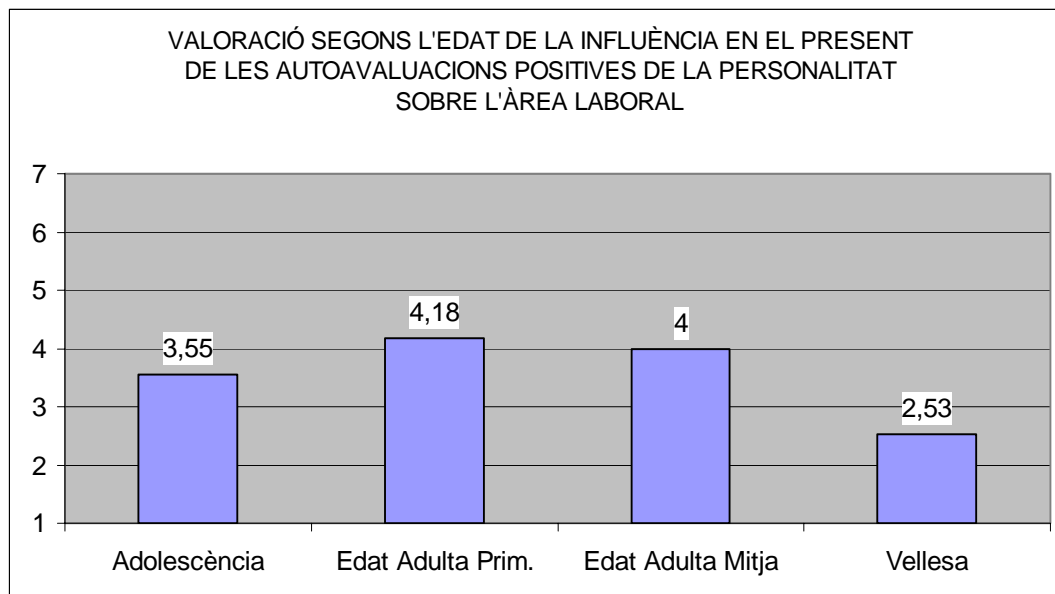
11.1.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.

Pel que respecta a l'àrea Laboral l'anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova F de 61,955 amb un nivell de significació inferior a 0,0001, per la qual cosa concloem l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions fetes pels diferents grups d'edat en l'àrea Laboral.

Els adolescents difereixen significativament dels tres grups d'edat amb una diferència de mitges respecte al grup d'edat adulta primerenca de -0,63, respecte al grup d'edat adulta intermitja de -0,45 i respecte al grup de Vellesa de 1,02.

Els adolescents valoren molt menys l'àrea Laboral que els adults, però la valoren més que les vells. Aquí trobem una diferència molt important respectes a les autovaloracions del Passat. En el passat els vells valoraven més que els adolescents la influència de la seua personalitat respecte a l'àrea Laboral (donat que estaven recordant quan estaven en edat Laboral i treballaven). Ara en el Present, l'àrea Laboral deixa de tenir importància per als vells i la valoren molt menys que fins i tot els adolescents, que eren en el Passat el grup d'edat que menys valorava aquesta àrea.

També es troben diferències significatives entre la valoració del grup d'edat adulta primerenca i altres dos grups d'edat. Cal dir que valoren més que els adolescents l'àrea Laboral (diferència de mitges de .63), i significativament més que els vells (1,65). No apareixen diferències respecte a les autovaloracions de l'altre grup d'edat adulta intermitja.

GRÀFIC 11.12. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Laboral; n= 2799 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=396).

El grup d'edat adulta intermitja difereix com ja hem comentat del grup d'adolescents i del grup de vells, valorant més l'àrea Laboral que estos dos grups que suposadament estan encara inactius Laboralment.

El grup de Vellesa és el que difereix significativament (nivell de significació inferior al 0,0001 en tots els casos) de la resta de grups, amb una diferència respecte a l'adolescència de $-1,02$, de l'edat adulta primerenca de $-1,65$ i de l'edat adulta intermitja de $-1,47$. Com ja hem comentat, en el Present el grup de vells valora poc la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Laboral.

11.1.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA.

En l'Àrea Econòmica les diferències entre les autovaloracions de les àrees de Desenvolupament Personal són també significatives, com ens demostra el resultat de l'Anàlisi de Variança amb una prova $F=34,176$ amb un nivell de significació inferior a 0,0001.

El grup d'adolescència manifesta diferències significatives en la valoració de la influència de la seua personalitat positiva en aquesta àrea respectes als dos

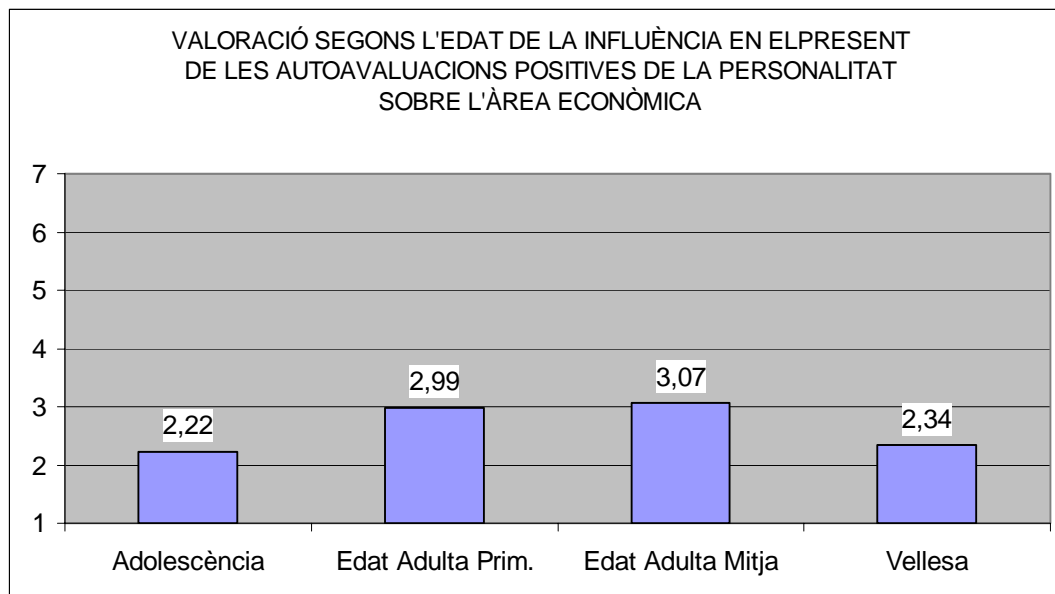
grups d'edat adulta; sent el grup que valora menys aquesta àrea econòmica. No hi ha diferències respecte al grup de vellesa (cosa que sí ocorria en les autovaloracions del Passat quan els vells recordaven la seua època Laboral i econòmicament més activa)

Els vells eren els qui valoraven més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea econòmica en el passat, diferint respecte als adolescents que la valoraven menys. Ara ambdós grups d'edat, adolescents i vells, són els qui menys valoren la influència de la personalitat sobre l'Àrea Econòmica.

El grup d'edat adulta primerenca difereix així mateix significativament dels adolescents i dels vells, amb una diferència de mitges respectivament de 0,78 i de 0,66.

El grup d'edat adulta intermitja difereix significativament respecte als adolescents i el grup de vells amb una diferència de mitges de 0,85 i 0,73 respectivament. Aquest grup és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'Àrea Econòmica.

Com ja hem comentat el grup de Vellesa no difereix del grup d'Adolescència en les autovaloracions en el Present de l'àrea Econòmica, i manté diferències significatives respecte als dos grups d'edat adulta, de -0,66 respecte al grup d'edat adulta primerenca i de -0,73 respecte al grup d'edat adulta intermitja, grups que valoren molt més aquesta Àrea Econòmica.

GRÀFIC 11.13. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Econòmic; n= 2799 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=396).

11.1.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA.

En l'Àrea Física l'anàlisi de variances ens dona un resultat en la prova F de 13,902 amb un nivell de significació inferior al 0,0001.

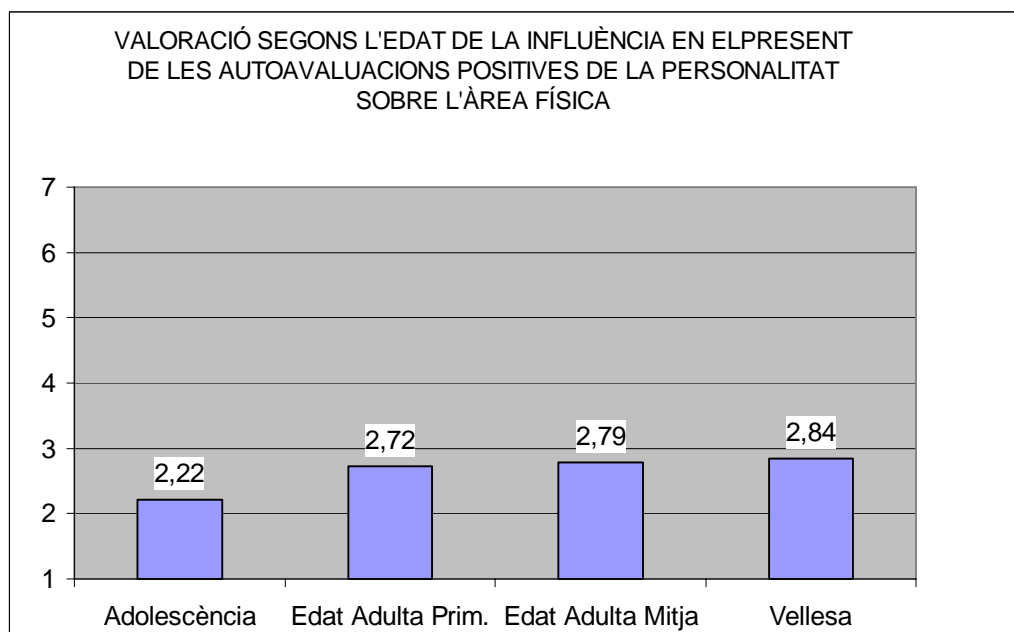
Pel que observem en els proves *c* i *t* de Dunnett també apareix un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física, tal com ja ocorria en el passat.

Els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat positiva sobre aquesta àrea, amb una diferència significativa respecte als altres tres grups d'edat, amb una diferència de mitges respecte a l'edat adulta primerenca de -0,51, respecte al grup d'edat adulta intermitja de -0,58 i respecte a la vellesa de -0,62.

El grup d'edat adulta primerenca difereix com ja hem dit dels adolescents amb una diferència de 0,51.

El grup de vellesa que és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Física difereix significativament als adolescents amb una diferència de 0,62 amb un nivell de significació inferior al 0,0001. Aquestes diferències de les

autovaloracions del grup de vellesa eren molt més accentuades en la valoració del passat que en aquesta del present, on només difereix significativament del grup d'adolescents. En el passat el grup de vells diferia significativament amb tots els grups d'edat. Tanmateix segueix sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Física.

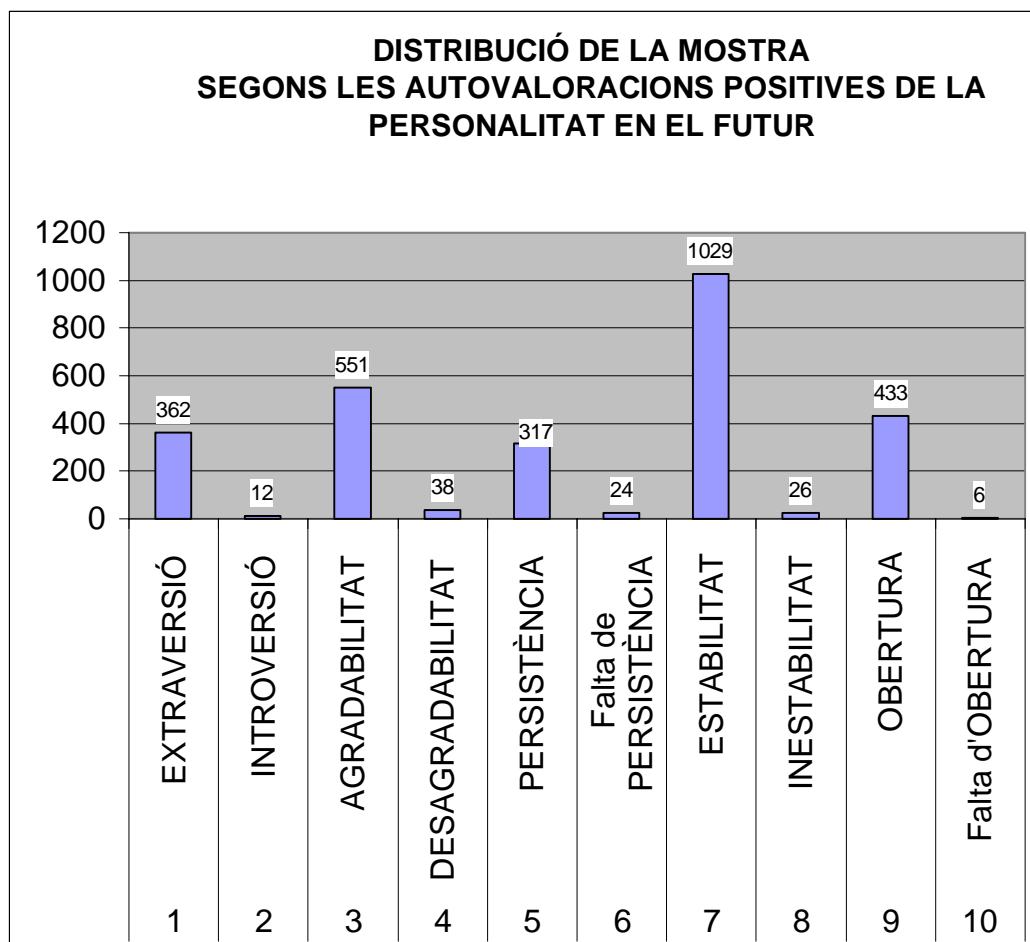
GRÀFIC 11.14. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Física; n= 2799 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=396).

* * *

11.1.3. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.

En aquest apartat analitzarem els aspectes positius de la Personalitat en el Futur. Aquest és un aspecte molt indeterminat, perquè pensem conté tant aquelles previsions sobre el que els subjectes pensen que serà la seua personalitat futura basant-se en un coneixement real d'ells i elles mateix en el passat i en el futur, com aquells aspectes de personalitat desitjable basats sobretot en la superació dels aspectes negatius del passat i del present.

La mostra d'aquesta investigació ha valorat també com a positius majoritàriament els pols considerats positius dels Cinc Grans Factors de Personalitat de Costa i Mccrae, és a dir l'Extraversió, Agradabilitat, Persistència, Estabilitat Emocional i Obertura a l'Experiència, tal com ens mostra el gràfic següent.

GRÀFIC 11.15. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions positives de la personalitat estimades per al Futur (n=2798)

Segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de variància d'un factor realitzat amb el grup de subjectes amb Personalitat Positiva en el Futur (n=2800), trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Personal, Laboral, Econòmica i Física. En totes aquestes àrees el nivell de significació de les diferències és inferior al 0,0001.

No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva.

ANOVA

		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTPOS1S	Inter-grupos	134,009	3	44,670	15,124	,000
	Intra-grupos	8252,499	2794	2,954		
	Total	8386,508	2797			
FUTPOS1A	Inter-grupos	7,521	3	2,507	1,018	,384
	Intra-grupos	6883,638	2795	2,463		
	Total	6891,158	2798			
FUTPOS1P	Inter-grupos	28,862	3	9,621	6,552	,000
	Intra-grupos	4103,949	2795	1,468		
	Total	4132,811	2798			
FUTPOS1L	Inter-grupos	1669,123	3	556,374	131,282	,000
	Intra-grupos	11845,256	2795	4,238		
	Total	13514,379	2798			
FUTPOS1E	Inter-grupos	238,881	3	79,627	20,027	,000
	Intra-grupos	11112,649	2795	3,976		
	Total	11351,531	2798			
FUTPOS1F	Inter-grupos	230,331	3	76,777	17,575	,000
	Intra-grupos	12209,993	2795	4,369		
	Total	12440,324	2798			

TAULA 11.3. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat segons la influència estimada en el Futur de les autovaloracions positives de la personalitat sobre les àrees de Desenvolupament.

11.1.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL.

En l'àrea Social l'anàlisi de variança ens dona un resultat en la prova F de 15,124 amb un nivell de significació inferior a 0,0001, la qual cosa ja ens indica l'existència de diferències en les autovaloracions segons els grups d'edat.

Segons les proves *c* i *t* de Dunnet (bilateral) de diferències de mitges, trobem que existeixen diferències significatives en les autovaloracions de l'Àrea Social entre el Grup d'Adolescència i els altres tres grups d'edat, observant-se una diferència de mitges de 0,28 respecte al grup d'Edat Adulta Primerenca, de 0,60 respecte al grup d'Edat Adulta Intermitja i de 0,44 respecte al grup de Vellesa, amb uns nivells de significació inferiors a 0,0001.

Torna a confirmar-se una de les Hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'àrea Social per part del grup d'adolescents, que ja s'havia confirmat respecte al Passat i en el Present.

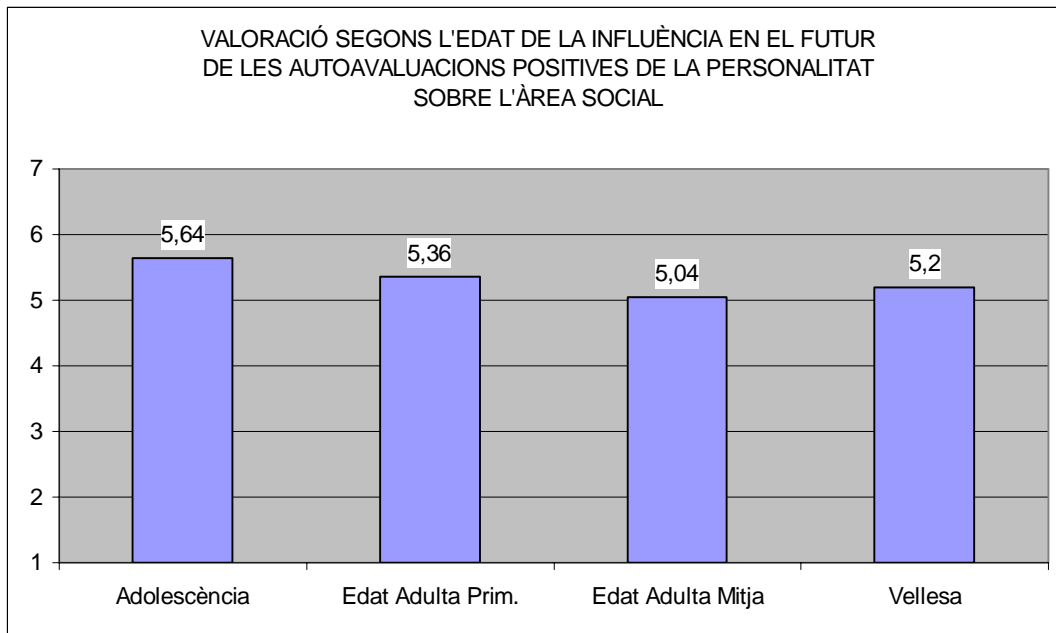
Al igual que en la valoració d'aquesta àrea en el Passat, en el Futur tornem a trobar diferències significatives entre el grup d'Edat Adulta Primerenca i el

d'Edat Adulta Intermitja, amb una diferència de mitges de 0,32. Els adults més joves valoren més la influència de la seua personalitat positiva sobre l'àrea Social que els adults més madurs.

El grup d'Edat Adulta Intermitja de nou (a l'igual que en el passat i en el present) és el que menys valora la influència de la personalitat sobre aquesta àrea Social. Trobem que en el grup de Vellesa torna a incrementar-se la valoració de l'Àrea Social. Els vells valoren més que els adults d'edat adulta intermitja l'àrea Social, encara que mantenen diferències significatives respecte a l'Adolescència (-0,44) a un nivell de significació inferior al 0,0001.

El grup de vells valora més l'àrea Social que el grup d'edat adulta intermitja (encara que aquesta diferència no arriba a nivells de significació estadística) però menys que el grup d'edat adulta primerenca i significativament menys que el grup d'adolescents, a l'igual que ocorria en el passat i en el present. Encara que en la Vellesa com hem dit torna a incrementar-se l'interès per l'àrea Social respecte al grup d'edat adulta intermitja, l'increment no arriba a nivells de significació per la qual cosa no podem confirmar la hipòtesi d'una major valoració de l'àrea Social en el grup de Vellesa.

En la valoració de l'àrea Social en el futur s'ha reproduït exactament el mateix esquema que en la valoració dels diferents grups d'edat en el Passat i en el Present, la qual cosa dona coherència a aquest resultat. L'interès per l'àrea Social és més alt en els dos grups d'edat més jove, especialment en el grup d'adolescents. Es produeix una baixada en les autovaloracions de la influència de la personalitat sobre l'àrea Social en el grup d'edat adulta intermitja, i tornen a incrementar-se les autovaloracions en la vellesa, encara que a uns nivells més moderats que en l'adolescència i en l'edat adulta primerenca, però sense que aquesta tendència ascendent arribe a diferir significativament dels dos grups d'adults. És més ben al contrari encara manté les diferències respecte al grup d'adolescència, valorant significativament menys que els adolescents aquesta àrea Social. Per tot açò, no podem concloure que la valoració de l'àrea Social en la vellesa torna a semblar-se al de l'adolescència, encara que sí podem afirmar la tendència ascendent de l'interès per aquesta àrea en el grup de vells, però diferint no obstant això de l'interès de l'edat adolescent.

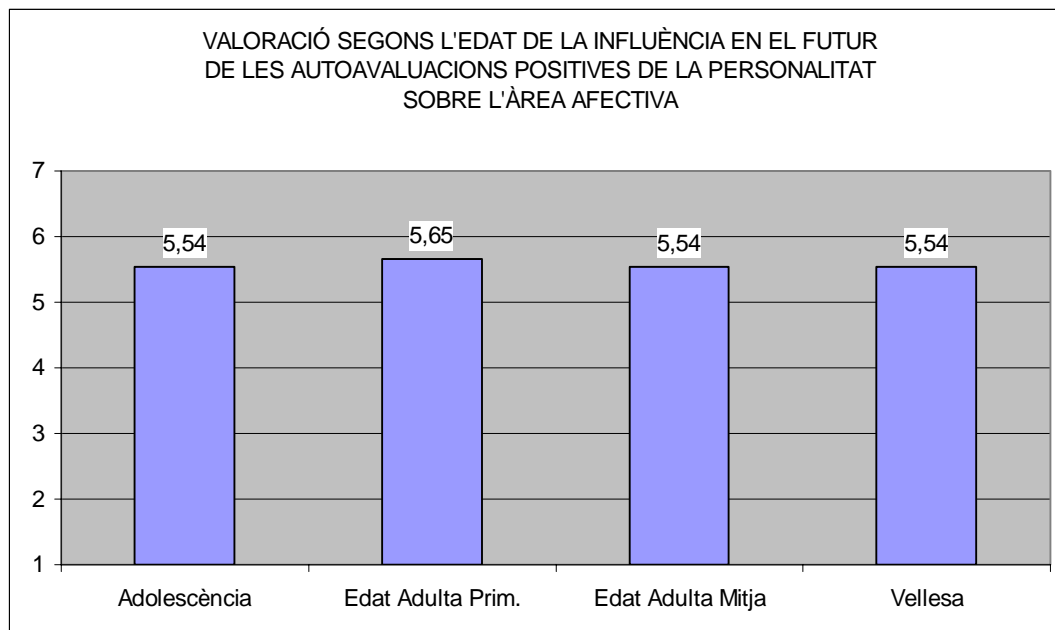

GRÀFIC 11.16. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Social; n= 2798 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

11.1.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA.

L'anàlisi de varianza ens dona un resultat en la prova F de 1,018 amb un nivell de significació de 0,384, per la qual cosa deduïm la no existència de diferències significatives en les autovaloracions dels diferents grups d'edat en l'Àrea Afectiva, igual que ocorria en les autovaloracions del Present, però a diferència del Passat, en el que sí existien diferències significatives en la valoració d'aquesta àrea per part del grup de vellesa.

En el Futur els diferents grups d'edat no difereixen significativament respecte a la valoració de l'àrea Afectiva.

GRÀFIC 11.17. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Afectiu; n= 2798 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

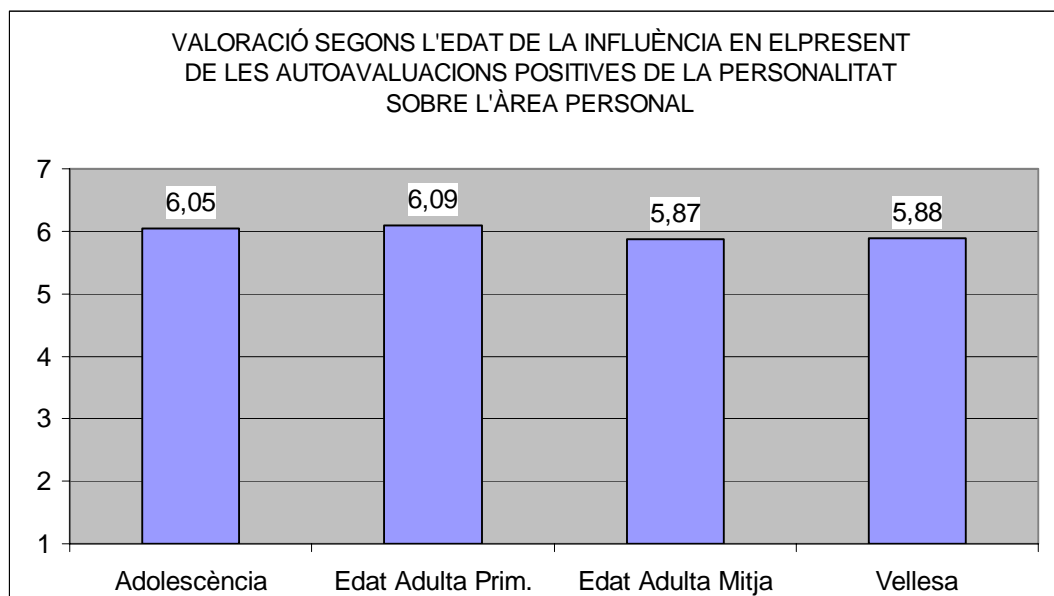
11.1.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL.

Respecte a l'àrea Personal trobem un resultat de la prova F de 6,552 a un nivell de significació inferior a 0,0001. Si analitzem on es troben les diferències, observem que només estan entre el grup d'adolescència i el grup d'edat adulta intermitja, i a 0,01 de ser significativa la diferència respecte al grup de Vellesa. Els Adolescents valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea personal que el grup d'adults majors amb una diferència de mitges de 0,18. El grup d'edat adulta primerenca valora significativament més l'àrea Personal que el grup de vells.

En general, analitzant les autovaloracions de l'àrea Personal observem que els dos grups més joves d'adolescents i d'edat adulta primerenca valoren més la influència positiva de la seua personalitat sobre l'àrea Personal que els dos grups més majors que la valoren menys.

En la valoració d'aquesta àrea en el Passat no trobàvem diferències significatives entre cap dels grups d'edat i en el Present les diferències significatives només es trobaven entre els adolescents i els vells, encara que ja es veia també que els dos grups més joves (adolescents i edat adulta primerenca) s'assemblàvem en

les autovaloracions més altes de l'àrea Personal i els dos grups més majors (edat adulta intermitja i vellesa) també s'assemblaven en les autovaloracions més baixes en aquesta àrea.

GRÀFIC 11.18. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Personal; n= 2798 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

11.1.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.

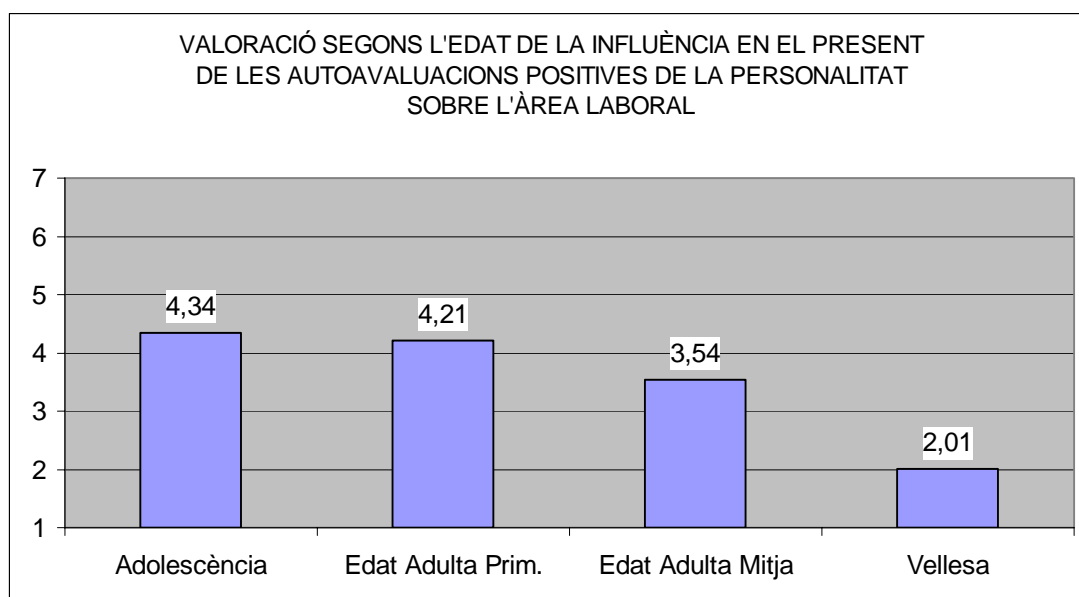
Pel que respecta a l'àrea Laboral l'anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova F de 131,282 amb un nivell de significació inferior a 0,0001, per la qual cosa concloem l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions fetes pels diferents grups d'edat en l'àrea Laboral, essent aquesta l'àrea en la que apareixen les màximes diferències intergrups de les autovaloracions del Futur.

Els adolescents difereixen significativament dos grups d'edat més majors amb una diferència de mitges respecte al grup d'edat adulta intermitja de 0,80 i respecte al grup de Vellesa de 2,32. Els adolescents valoren en el seu futur l'àrea Laboral significativament més que els adults (que seran vells en el Futur), i que el grup de vells. En les autovaloracions del Futur, de manera molt semblant a les autovaloracions del Present, l'àrea Laboral deixa de tenir importància per als vells i la valoren significativament menys que els adolescents (-2,32). També es troben

diferències significatives entre la valoració del grup d'edat adulta primerenca i els grups d'edat adulta intermitja i vellesa. No apareixen diferències respecte a les autovaloracions dels adolescents. El grup d'edat adulta intermitja difereix com ja hem comentat del grup d'edat adulta intermitja (diferència de mitges de 0,67) i del grup de vells (diferència de mitges de 2,20), valorant més l'àrea Laboral que estos dos grups que suposadament estaran inactius Laboralment en el Futur.

El grup de Vellesa és el que difereix significativament (nivell de significació inferior al 0,0001 en tots els casos) de la resta de grups, amb una diferència respecte a l'adolescència de $-2,32$, de l'edat adulta primerenca de $-2,20$ i de l'edat adulta intermitja de $-1,52$. Com ja hem comentat, en el Present i ara també en la valoració del Futur el grup de vells valora poc la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Laboral, i ara en el Futur evidentment menys encara que en el Present.

Evidentment els adolescents tenen expectatives futures de treball i poden valorar prou l'àrea (molt més que ho feien en les autovaloracions del Present), tanmateix els vells tenen ja poques o cap expectativa futura respecta aquesta àrea Laboral per la qual cosa deixen de valorar-la tant en el Present com en el Futur. El mateix sembla passar amb el grup d'edat adulta intermitja, que encara que valorava molt L'Àrea Laboral en el Present, ara en el Futur baixen les autovaloracions (aquest grup d'edat adulta intermitja en el present, serà el grup de vellesa en el futur, per la qual cosa és conscient de que l'àrea Laboral no tindrà importància en el seu futur).

GRÀFIC 11.19. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels

subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Laboral; n= 2798 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

11.1.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA.

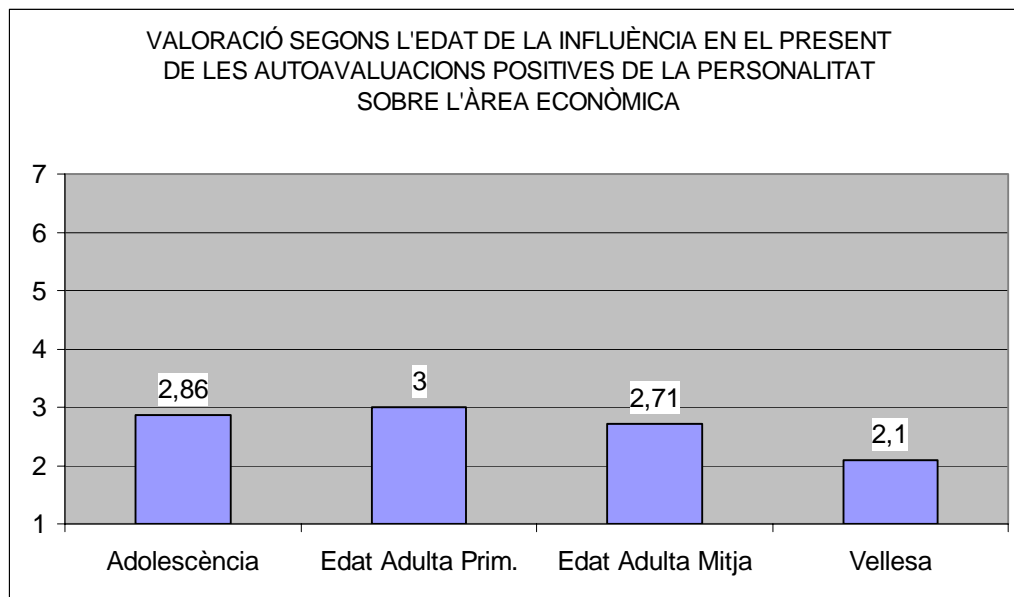
En l'Àrea Econòmica les diferències entre les autovaloracions de les àrees de Desenvolupament Personal són també significatives, com ens demostra el resultat de l'Anàlisi de Variança amb una prova $F=20,027$ amb un nivell de significació inferior a 0,0001.

El grup d'adolescència en aquest cas manifesta només diferències significatives en la valoració de la influència de la seua personalitat positiva en aquesta àrea respecte al grup d'edat de vellesa. No hi ha diferències respecte als dos grups d'edat adulta.

El grup d'edat adulta primerenca difereix així mateix significativament dels d'edat adulta intermitja i dels vells, amb una diferència de mitges respectivament de 0,29 i de 0,90.

El grup d'edat adulta intermitja difereix significativament respecte als d'edat adulta primerenca i el grup de vells amb una diferència de mitges de -0,29 i 0,61 respectivament. Aquest grup ja no és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Econòmica (com feia en el present), sinó que passa a ser-ho el grup d'edat adulta primerenca (que estaran en el grup d'edat intermitja en el futur, en plena etapa activa Laboral i econòmicament).

El grup de Vellesa que no diferia del grup d'Adolescència en les autovaloracions en el Present, si ho fa ara en les autovaloracions del Futur (-0,76). Manté també diferències significatives respecte als dos grups d'edat adulta, de -0,90 respecte al grup d'edat adulta primerenca i de -0,61 respecte al grup d'edat adulta intermitja, grups que valoren molt més aquesta Àrea Econòmica que els vells.

GRÀFIC 11.20. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Econòmic; n= 2798 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

11.1.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA.

En l'Àrea Física l'anàlisi de variances ens dona un resultat en la prova F de 17,575 amb un nivell de significació inferior al 0,0001.

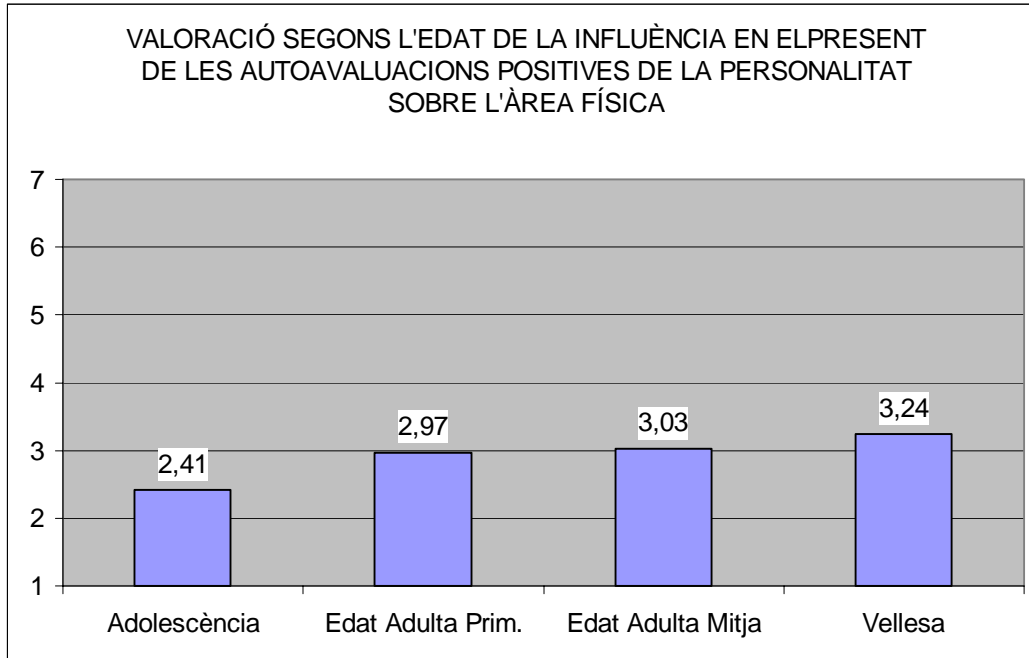
Pel que observem en els proves *c* i *t* de Dunnett també apareix un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física, tal com ja ocorria en el passat i en el present.

Els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat positiva sobre aquesta àrea, amb una diferència significativa respecte als altres tres grups d'edat, amb una diferència de mitges respecte a l'edat adulta primerenca de -0,56, respecte al grup d'edat adulta intermitja de -0,63 i respecte a la vellesa de -0,83.

El grup d'edat adulta primerenca difereix dels adolescents amb una diferència de 0,56. El grup d'edat adulta intermitja difereix dels adolescents amb una diferència de 0,63.

El grup de vellesa que és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Física difereix significativament respecte als adolescents amb una

diferència de 0,83 amb un nivell de significació inferior al 0,0001. Tanmateix segueix sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Física tant en el Passat, en el Present i encara més en el Futur.

GRÀFIC 11.21. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Físic; n= 2798 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

11.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

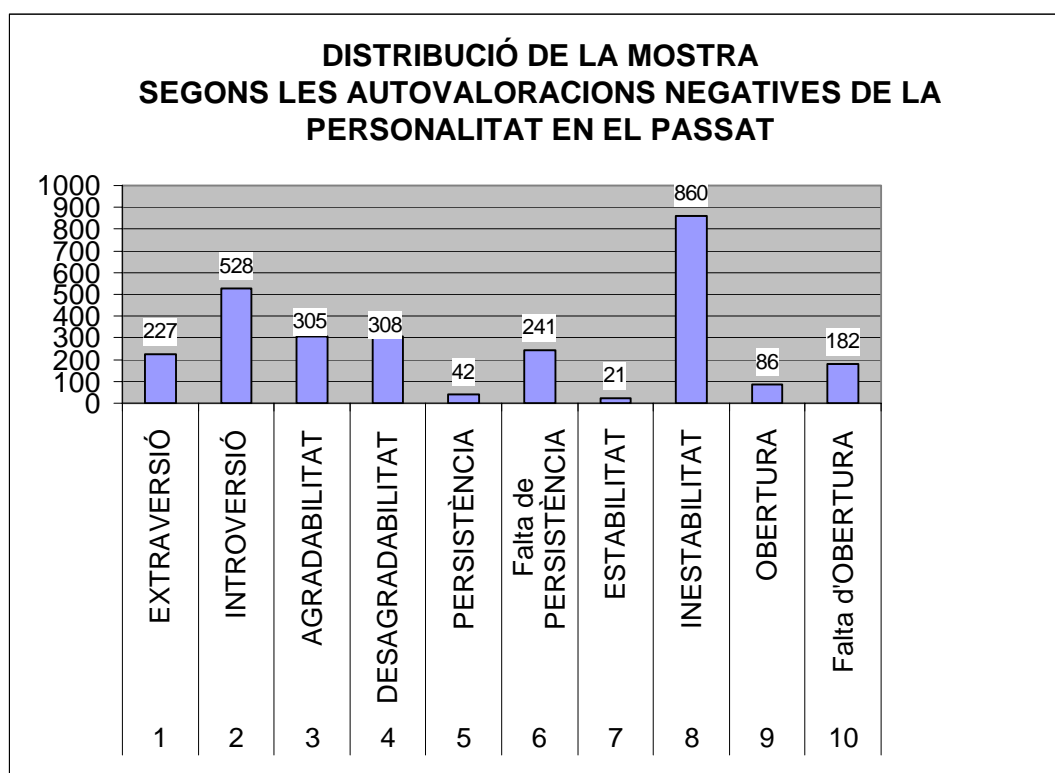
En aquest apartat s'analitzaran els aspectes negatius de la Personalitat segons la valoració dels propis subjectes, tan del Passat, del Present com aquelles característiques que serien desitjables per al propi subjecte per al Futur.

11.2.1. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT.

S' analitzaran ací els aspectes negatius de la Personalitat en el Passat. Aquest aspectes inicialment pensàvem que farien referència al pols considerats tradicionalment com a negatius en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat de Costa i McCrae, és a dir l'Introversió, Desagradabilitat, Falta de Persistència, Inestabilitat Emocional i Falta d'Obertura a l'Experiència. Tanmateix, la mostra

d'aquesta investigació ha valorat com a aspectes negatius de personalitat no tan sols aquests pols "negatius" de cada factor, sinó també alguns pols considerats com a positius, tal com ens mostra el gràfic següent. Veiem, doncs, com pols considerats positius com l'Extraversió, l'Agradabilitat o l'Obertura a l'experiència han estat en molts subjectes valorats com a característiques negatives en el passat, tal vegada per les implicacions negatives que ha tingut per als subjectes ser de determinada manera.

Queden més clars com a purament negatius la Inestabilitat emocional o la Falta de Persistència.

GRÀFIC 11.22. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions negatives de la personalitat en el Passat (n=2800).

En aquest apartat es farà una valoració general de tota la Personalitat Negativa en el Passat i la influència negativa de la personalitat sobre cadascuna de les àrees de desenvolupament segons els diferents Grups d'Edat, sense prendre en consideració les possibles diferències en les autovaloracions de les àrees de desenvolupament personal realitzades per subjectes dels diferents Factors de Personalitat.

Segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza d'un factor realitzat amb el grup de subjectes amb Personalitat Negativa en el Passat (n=2800),

trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Personal, Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva.

ANOVA

		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
PASNEG1S	Inter-grupos	107,201	3	35,734	11,405	,000
	Intra-grupos	8760,499	2796	3,133		
	Total	8867,700	2799			
PASNEG1A	Inter-grupos	13,381	3	4,460	1,518	,208
	Intra-grupos	8217,619	2796	2,939		
	Total	8231,000	2799			
PASNEG1P	Inter-grupos	23,495	3	7,832	3,941	,008
	Intra-grupos	5556,144	2796	1,987		
	Total	5579,640	2799			
PASNEG1L	Inter-grupos	150,614	3	50,205	13,372	,000
	Intra-grupos	10497,697	2796	3,755		
	Total	10648,311	2799			
PASNEG1E	Inter-grupos	159,253	3	53,084	18,370	,000
	Intra-grupos	8079,684	2796	2,890		
	Total	8238,937	2799			
PASNEG1F	Inter-grupos	46,081	3	15,360	4,218	,006
	Intra-grupos	10181,896	2796	3,642		
	Total	10227,977	2799			

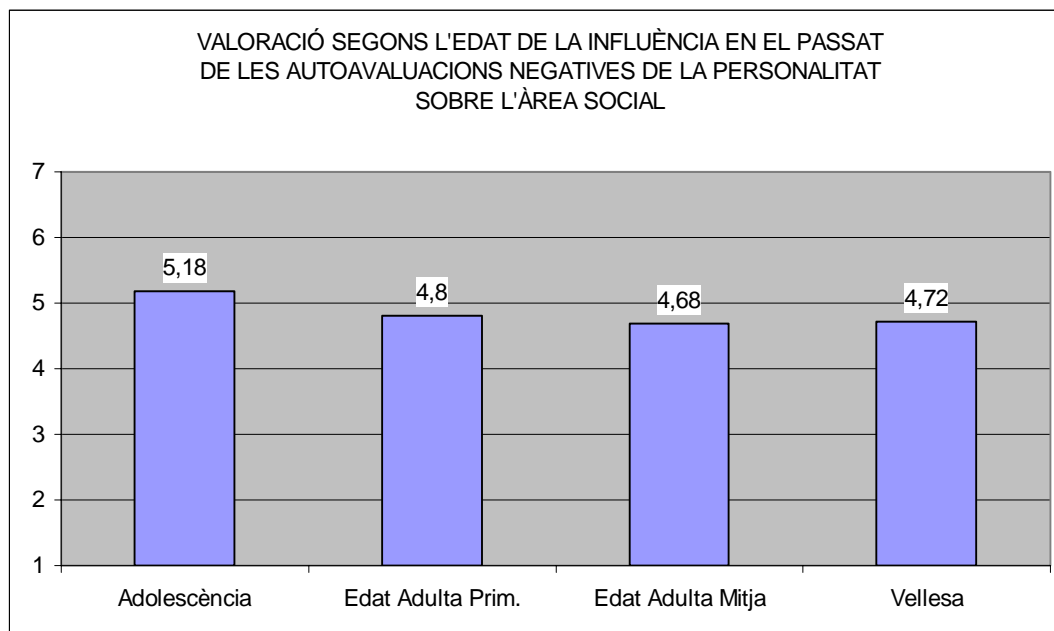
TAULA 11.4. Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat segons la influència estimada en el Passat de les autovaloracions negatives de la personalitat sobre les àrees de Desenvolupament.

11.2.1.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL.

En l'Àrea Social l'anàlisi de variança ens dona un resultat en la prova F de 11,405 amb un nivell de significació inferior al 0,0001.

Segons les proves *c* i *t* de Dunnett (bilateral) de diferències de mitges, trobem que existeixen diferències significatives en les autovaloracions de l'Àrea Social entre el Grup d'Adolescència i els altres tres grups d'edat, observant-se una diferència de mitges de 0,39 respecte al grup d'Edat Adulta Primerenca, de 0,50 respecte al grup d'Edat Adulta Intermitja i de 0,47 respecte al grup de Velleja, amb uns nivells de significació inferiors a 0,0001.

Una vegada més tornem a observar una major valoració de l'àrea Social per part del grup d'adolescents, en aquest cas sobre la influència de les característiques negatives de la personalitat.

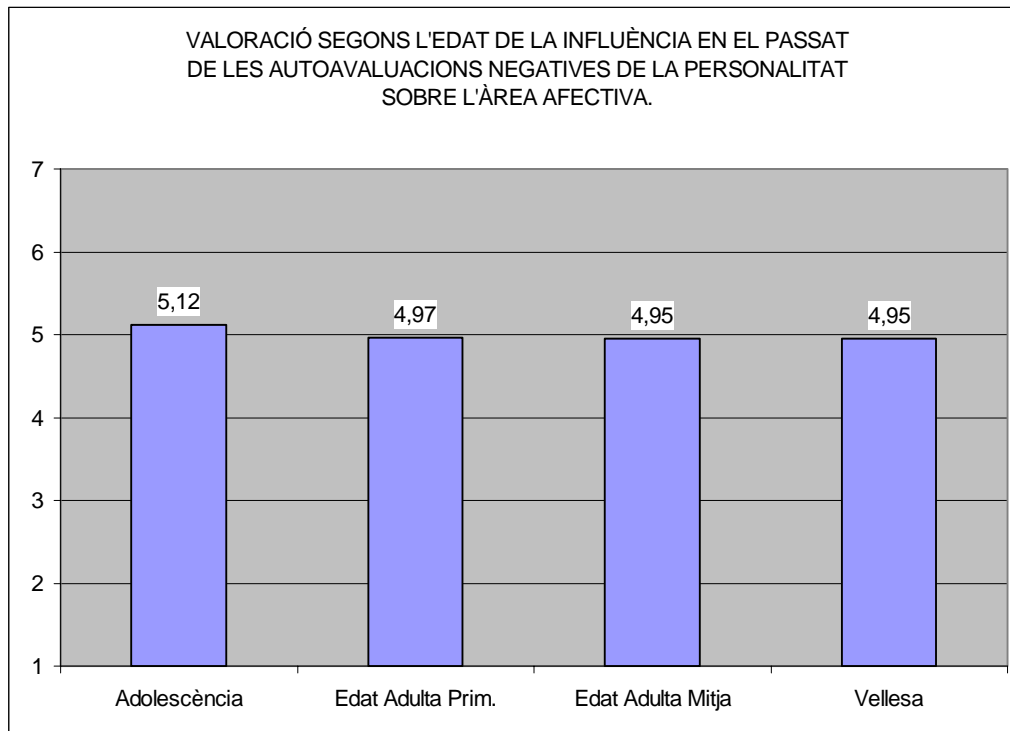

GRÀFIC 11.23. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Social; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.2.1.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA.

No hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat pel que fa a les autovaloracions de l'àrea Afectiva en les autovaloracions de les característiques negatives de personalitat en el passat, a diferència del que ocorria en la valoració de les característiques positives.

En les autovaloracions de les característiques positives de personalitat en el passat, trobàvem que els vells valoraven significativament menys l'àrea Afectiva que els dos grups d'edat més jove, els adolescents i els d'edat adulta primerenca. Aquesta valoració menor de la influència de la personalitat positiva sobre l'àrea afectiva en la vellesa no es dona en el cas de les característiques de personalitat negativa.

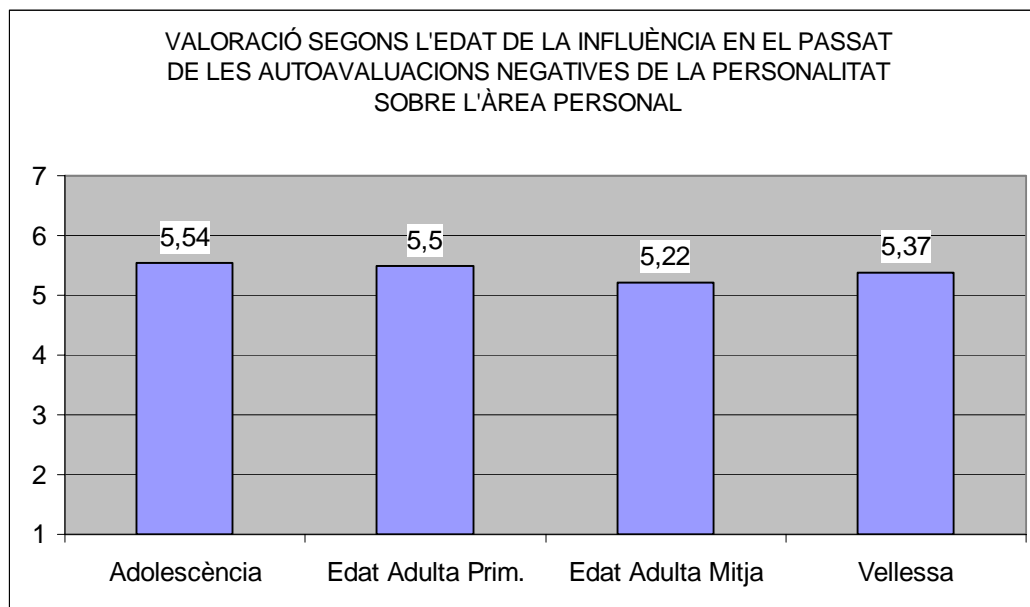
GRÀFIC 11.24. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Afectiu; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.2.1.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL.

En l'Àrea Personal no trobem diferències significatives en la valoració de les característiques positives de personalitat entre els diferents grups d'edat en el Passat. Tanmateix, pel que fa a les característiques negatives sí existeixen diferències significatives.

En les autovaloracions de les característiques negatives de la Personalitat en el passat en l'Àrea Personal, l'anàlisi de varianza ens dona un resultat en la prova F de 3,941 amb un nivell de significació inferior al 0,008. Observem que és el grup d'edat adulta intermitja el que difereix significativament dels dos grups més joves, els adolescents (diferència de mitges de -0,22) i el d'edat adulta primerenca (diferència de mitges de -0,18). Aquests dos grups valoren significativament més que els adults més madurs la influència negativa de la personalitat sobre l'àrea Personal. Encara que no difereixen significativament respecte als vells, la tendència és semblant a la

dels d'edat adulta intermitja, és a dir la diferència de mitges ens indica que els vells valoren molt menys la influència negativa de la personalitat sobre l'àrea Personal que els dos grups més joves. Podem concloure que els grups d'edat més jove valora més la influència de la seua personalitat negativa sobre l'àrea Personal.

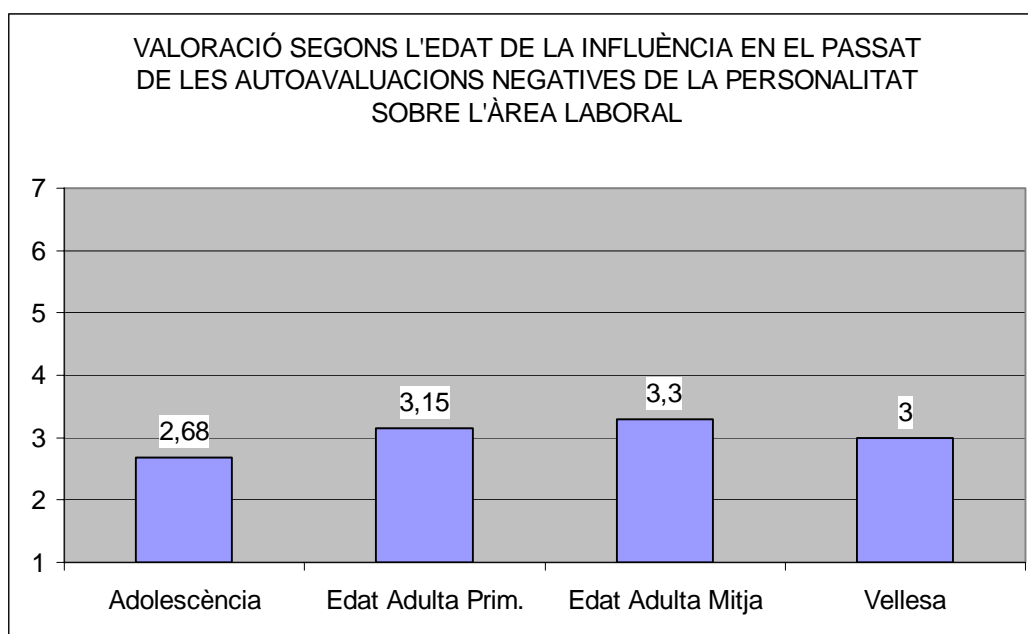
GRÀFIC 11.25. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Personal; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.2.1.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.

Pel que respecta a l'àrea Laboral l'anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova F de 13,372 amb un nivell de significació inferior a 0,0001, per la qual cosa concloem l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions fetes pels diferents grups d'edat en l'àrea Laboral respecte a les autovaloracions negatives de la Personalitat. Els adolescents difereixen significativament dels tres grups d'edat amb una diferència de mitges respecte al grup d'edat adulta primerenca de -0,47, respecte al grup d'edat adulta intermitja de -0,62 i respecte al grup de Vellesa de -0,34. Els adolescents valoren molt menys l'àrea Laboral que els adults i que els vells.

La prova t de Dunnet (bilateral) ens indica també l'existència de diferències significatives entre la valoració del grup de Vellesa respecte al grup

d'adolescents (-0,34) i respecte al grup d'edat adulta intermitja (0,28). Els vells valoren més que els adolescents la influència negativa de la seua personalitat en el passat sobre l'àrea Laboral, però significativament menys que el grup d'Edat adulta intermitja. Els adults més madurs són els que valoren més la influència de les característiques negatives de personalitat sobre l'Àrea Laboral.

GRÀFIC 11.26. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Laboral; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.2.1.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA.

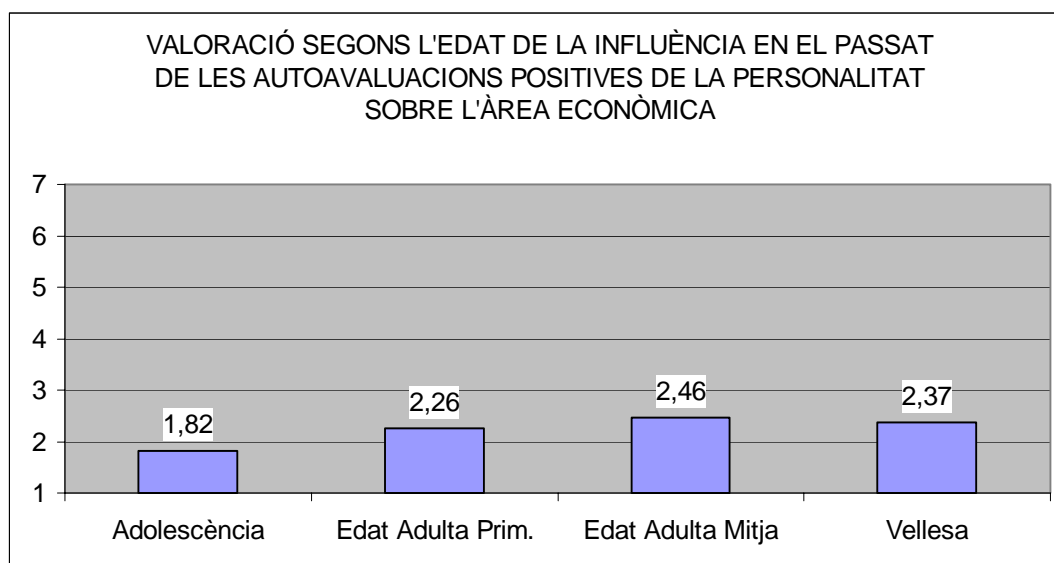
En l'Àrea Econòmica les diferències entre les autovaloracions de les àrees de Desenvolupament són també significatives, com ens demostra el resultat de l'Anàlisi de Variança amb una prova $F=18,370$ amb un nivell de significació inferior a 0,0001.

El grup d'adolescència manifesta diferències significatives en la valoració de la influència negativa de la seua personalitat en aquesta àrea respecte als altres tres grups d'edat; sent el grup que valora menys aquesta àrea econòmica.

El grup d'edat adulta primerenca difereix només dels adolescents amb una diferència de mitges de 0,44.

El grup d'edat adulta intermitja difereix significativament respecte als adolescents amb una diferència de mitges de 0,63. Aquest grup és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Econòmica.

El grup de Vellesa manté una diferència de mitges significativa respecte al grup d'Adolescència de 0,55. Els vells valoren més que els adolescents la influència de les característiques negatives de la personalitat sobre l'Àrea Econòmica en el Passat.

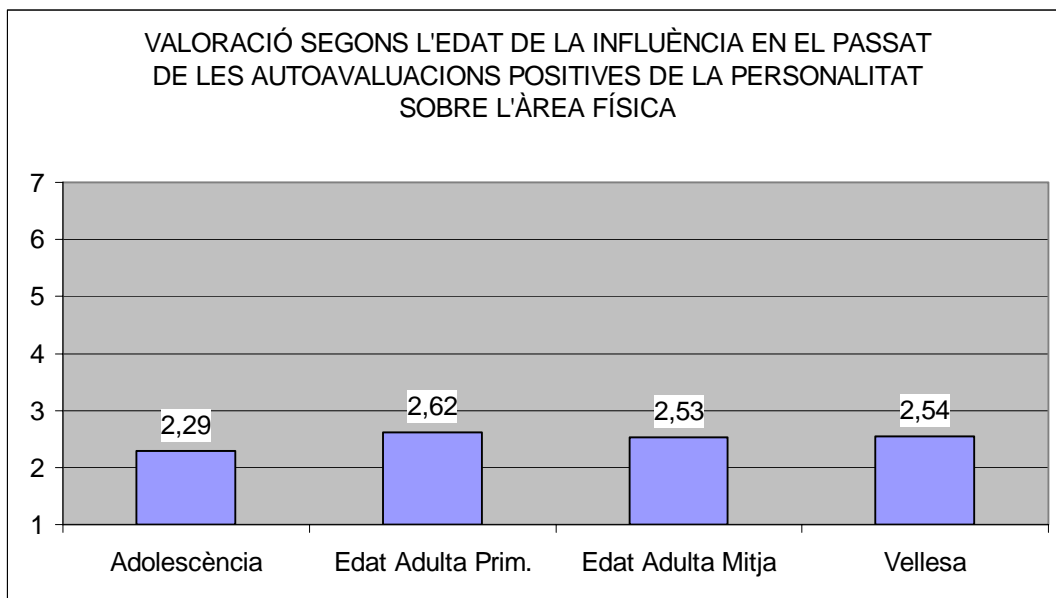

GRÀFIC 11.27. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Econòmic; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.2.1.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA.

En l'Àrea Física l'anàlisi de varianza ens dona un resultat en la prova F de 4,218 amb un nivell de significació de 0,006. Pel que observem en els proves *c* i *t* de Dunnett, els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat negativa sobre aquesta àrea, amb una diferència significativa respecte al grup d'edat adulta primerenca de -0,33. Respecte a les diferències entre els adolescents i els grups d'edat adulta intermitja i vellesa, encara que la diferència entre mitges és alta (-0,25 en ambdós casos) no arriben a ser estadísticament significatives.

El grup de vellesa que era en la valoració de les característiques positives el que més valorava la influència de la personalitat positiva sobre l'àrea Física en el Passat (diferint significativament respecte als adolescents), en aquest cas manté puntuacions iguals al grup d'edat adulta intermitja i semblants als d'edat adulta primerenca i no té diferències significatives respecte als adolescents (encara que la diferència de mitges és de -0,25 no resulta estadísticament significativa).

GRÀFIC 11.28. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre l'àrea de desenvolupament Físic; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

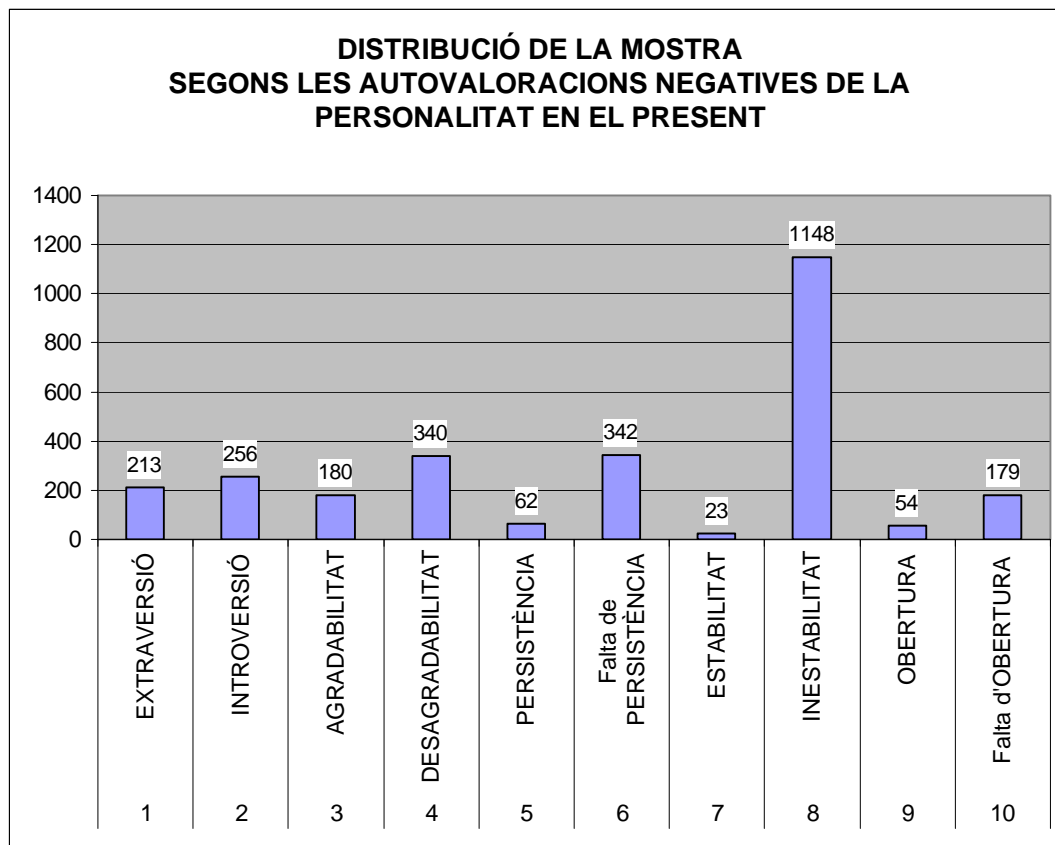
11.2.2. ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.

En aquest apartat s'analitzaran els aspectes negatius de la Personalitat en el Present. Aquest aspectes pensàvem que farien referència al pols considerats tradicionalment com a negatius en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat de Costa i McCrae, és a dir l'Introversió, Desagradabilitat, Falta de Persistència, Inestabilitat Emocional i Falta d'Obertura a l'Experiència. Tanmateix, la mostra d'aquesta investigació (a l'igual que en les autovaloracions negatives del passat) ha valorat també com a aspectes negatius de personalitat no tan sols aquests pols

“negatius” de cada factor, sinó també alguns pols considerats com a positius tradicionalment, tal com ens mostra el gràfic següent. Veiem, doncs, com pols considerats positius com l'Extraversió o Agradabilitat havien estat en molts subjectes valorats com a característiques negatives en el passat i ara també en el present, tal vegada per les implicacions negatives que ha tingut per als subjectes ser extravertits o agradables. Queden més clars com a purament negatius la Inestabilitat emocional, la Falta de Persistència o la Falta d'Obertura.

En aquest apartat es farà una valoració general de tota la mostra de subjectes que han valorat alguna característica de la seua personalitat de forma negativa en el Present (característica assignada a cadascun dels Cinc Grans factors de personalitat) i la influència negativa sobre les àrees de desenvolupament segons els diferents Grups d'Edat.

Segons podem veure al gràfic següent queda clara com a característica negativa de personalitat més freqüent la Inestabilitat emocional (amb el 41% de la mostra), seguida de la Desagradabilitat amb un 12% i la Falta de Persistència també amb 12% de la mostra total, de la introversió amb un 9% i curiosament de la extraversió amb un 7,6% de la mostra total.

GRÀFIC 11.29. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions negatives de la personalitat en el Present (n=2797).

De manera diferent al que ocorria amb les valoracions positives de la personalitat, on les valoracions positives es concentraven en determinats pols dels Cinc Grans Factors, la negativitat de determinades característiques no queda suficientment definida, sobretot en els factors d'Extraversió-Introversió i el d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat.

En el cas del factor d'Extraversió-Introversió, un 55% dels subjectes que s'inclouen en aquest factor (n=469) han considerat la seua introversió com a negativa (n=256), mentre que són també nombrosos el subjectes que consideren l'Extraversió com a característica de personalitat negativa, arribant fins al 45% del total del factor (n=213).

Així mateix en el factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat, si considerem cadascun dels dos pols del factor, el 65% ha considerat la Desagradabilitat com a característica de personalitat negativa, però no deixa de resultar sorprenent el fet de que 180 subjectes agradables (el 35% del total del factor) consideren que aquesta

característica de personalitat ha tingut implicacions negatives sobre les àrees de desenvolupament.

Segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza d'un factor realitzat amb el grup de subjectes amb Personalitat Negativa en el Present trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva i de l'Àrea Personal.

ANOVA

		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
ACTNEG1S	Inter-grupos	126,954	3	42,318	12,378	,000
	Intra-grupos	9559,117	2796	3,419		
	Total	9686,071	2799			
ACTNEG1A	Inter-grupos	7,807	3	2,602	,889	,446
	Intra-grupos	8182,702	2796	2,927		
	Total	8190,509	2799			
ACTNEG1P	Inter-grupos	14,650	3	4,883	2,378	,068
	Intra-grupos	5740,749	2796	2,053		
	Total	5755,400	2799			
ACTNEG1L	Inter-grupos	470,422	3	156,807	42,886	,000
	Intra-grupos	10219,475	2795	3,656		
	Total	10689,897	2798			
ACTNEG1E	Inter-grupos	109,173	3	36,391	13,369	,000
	Intra-grupos	7610,584	2796	2,722		
	Total	7719,757	2799			
ACTNEG1F	Inter-grupos	88,911	3	29,637	7,609	,000
	Intra-grupos	10883,082	2794	3,895		
	Total	10971,993	2797			

TAULA 11.5 Resultats de l'Anàlisi de Varianza entre els diferents Grups d'Edat segons la influència en el Present de les autovaloracions negatives de la personalitat sobre les àrees de Desenvolupament.

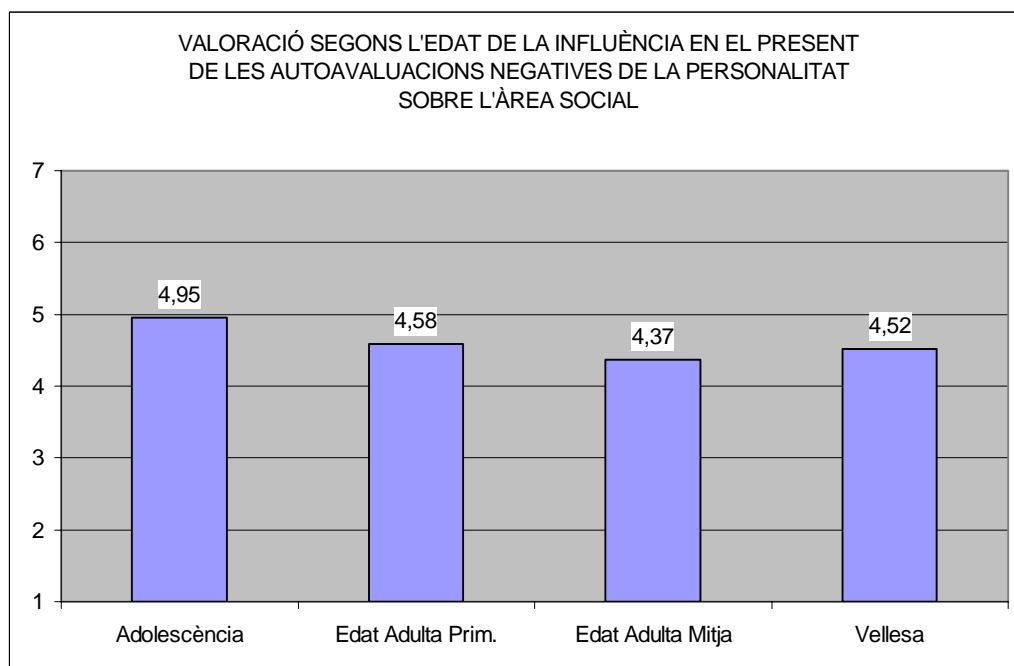
11.2.2.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL.

En l'Àrea Social l'anàlisi de varianza ens dona un resultat en la prova F de 11,405 amb un nivell de significació inferior al 0,0001.

Segons les proves C i t de Dunnet (bilateral) de diferències de mitges, trobem que existeixen diferències significatives en les autovaloracions de l'Àrea Social entre el Grup d'Adolescència i els altres tres grups d'edat, observant-se una

diferència de mitges de 0,38 respecte al grup d'Edat Adulta Primerenca, de 0,58 respecte al grup d'Edat Adulta Intermitja i de 0,43 respecte al grup de Vellesa, amb uns nivells de significació de 0,001. (autovaloracions totes elles molt semblants a les realitzades respecte al Passat)

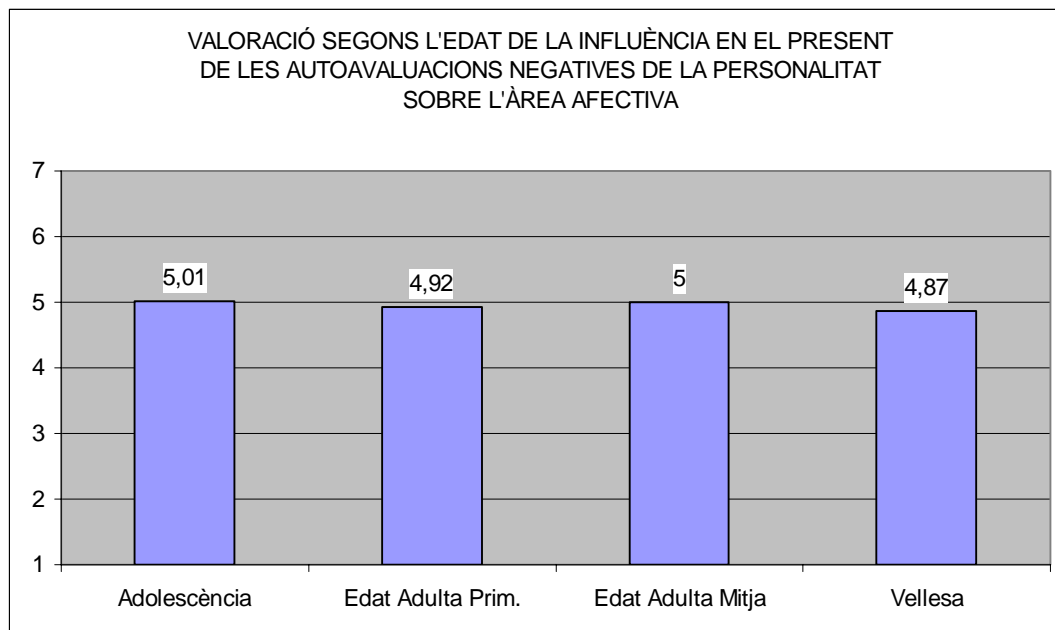
Una vegada més tornem a observar una major valoració de l'àrea Social per part del grup d'adolescents, en aquest cas sobre la influència de les característiques negatives de la personalitat en el Present.

GRÀFIC 11.30. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Social; n= 2797 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

11.2.2.2. ANÀLISI DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA.

No hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat pel que a les autovaloracions de l'àrea Afectiva en les autovaloracions de les característiques negatives de personalitat en el Present (com també ocorria en les autovaloracions negatives sobre aquesta àrea en el Passat).

GRÀFIC 11.31. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Afectiu; n= 2797 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

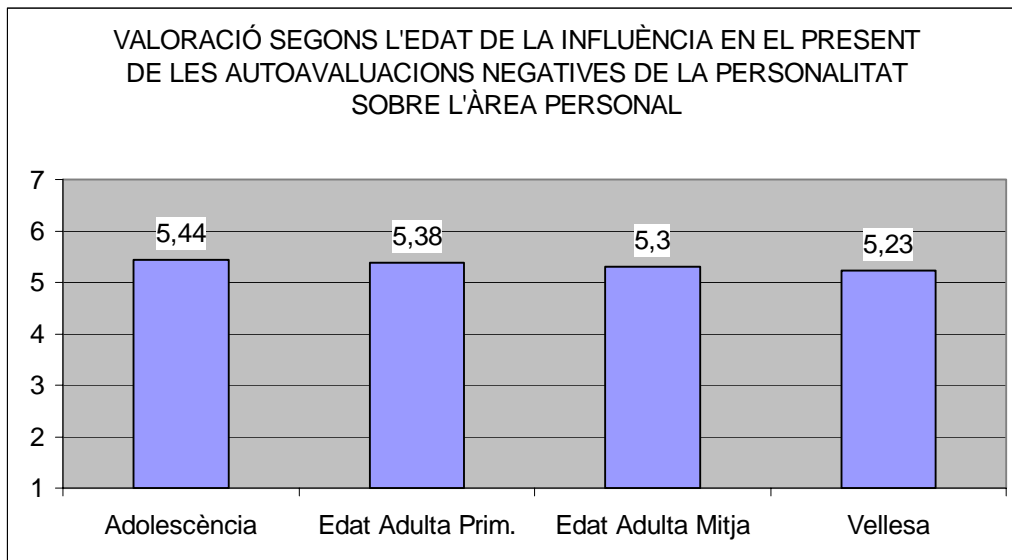
11.2.2.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL.

No hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat pel que fa a les autovaloracions de l'àrea Afectiva en les autovaloracions de les característiques negatives de personalitat en el Present, així com tampoc les havia en les autovaloracions de les característiques negatives de personalitat respecte a aquesta mateixa àrea en el Passat.

Ara bé, en les autovaloracions de les característiques negatives de la Personalitat en el passat en l'Àrea Personal l'anàlisi de varianza en dona un resultat en la prova F de 2,378 amb un nivell de significació de al 0,068 (proper als nivells de significació estadística).

En la valoració d'aquesta àrea en el passat el grup d'edat adulta intermitja diferia significativament dels dos grups més joves, els adolescents i els d'edat adulta primerenca. Aquests dos grups valoraven significativament més que els adults més madurs i els vells la influència negativa de la personalitat sobre l'àrea Personal. Aquesta tendència es torna a donar en la valoració de la personalitat negativa sobre

aquesta àrea Personal en el Present, encara que estes diferències no arriben a ser estadísticament significatives.

GRÀFIC 11.32. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Personal; n= 2797 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

11.2.2.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.

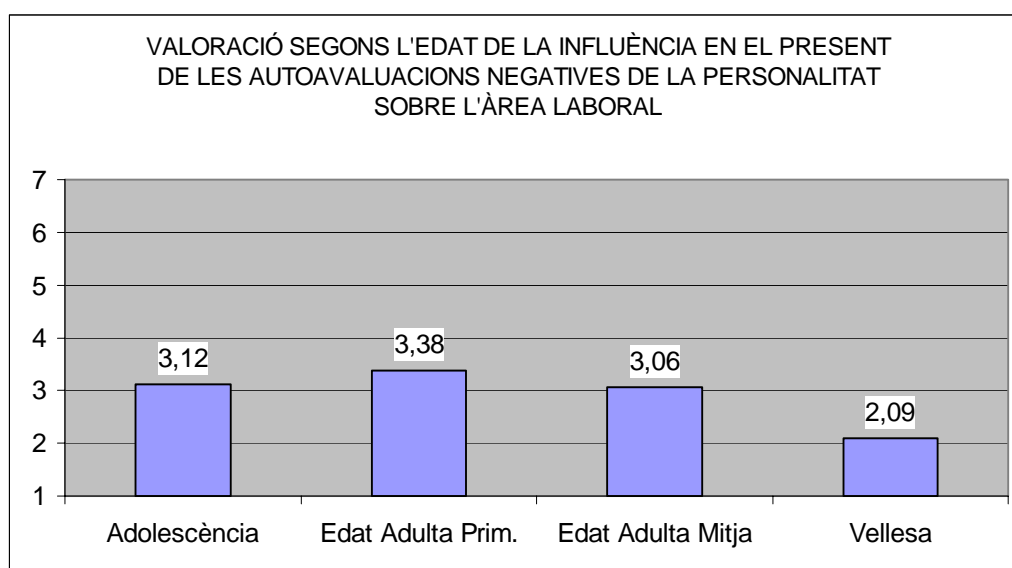
Pel que respecta a l'àrea Laboral l'anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova F de 42,886 amb un nivell de significació inferior a 0,0001, per la qual cosa concloem l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions fetes pels diferents grups d'edat en l'àrea Laboral respecte a les autovaloracions negatives de la Personalitat en el Present.

Els adolescents difereixen significativament de dos grups d'edat amb una diferència de mitges respecte al grup d'edat adulta primerenca de $-0,26$ i respecte al grup de Vellesa de $1,03$.

Els adolescents valoren molt menys l'àrea Laboral que els d'edat adulta primerenca i que els vells, però en diferents sentits. Valoren l'àrea molt menys que els d'edat adulta primerenca i molt més encara que els vells, que són els que menys valoren la influència negativa de la seua personalitat en el present sobre esta àrea.

La prova *t* de Dunnet (bilateral) ens indica també l'existència de diferències significatives entre la valoració del grup de Vellesa respecte al grup

d'adolescents (-1,03), respecte al grup d'edat adulta primerenca (-1,29) i respecte al grup d'edat adulta intermitja (-0,97). Els adults més madurs eren els que valoren més la influència de les característiques negatives de personalitat sobre l'Àrea Laboral en el passat (quan estaven en l'edat adulta primerenca); ara coherentment en les autovaloracions del present són els d'edat adulta primerenca els que més valoren aquesta àrea. En l'edat adulta primerenca és, doncs, l'etapa en que més importància té l'àrea Laboral i sobre la qual incideix tant de manera positiva com negativa en aquest cas, les característiques de personalitat.

GRÀFIC 11.33. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Laboral; n= 2797 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

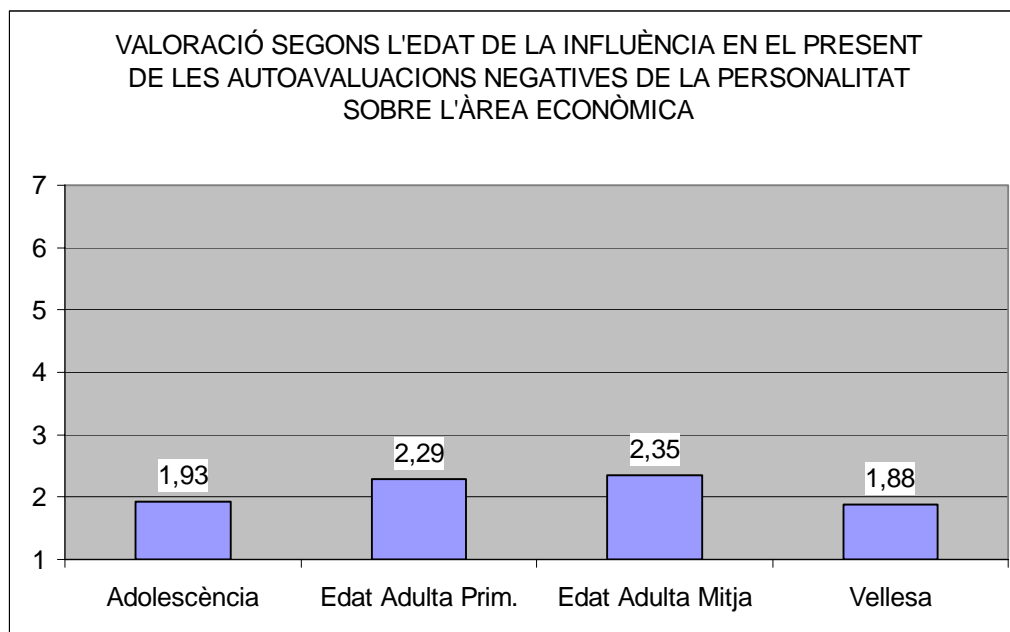
11.2.2.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOAVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA.

En l'Àrea Econòmica les diferències entre les autovaloracions de les àrees de Desenvolupament són també significatives, com ens demostra el resultat de l'Anàlisi de Variança amb una prova $F=13,369$ amb un nivell de significació inferior a 0,0001.

El grup d'adolescència manifesta diferències significatives en la valoració de la influència de la seua personalitat Negativa en aquesta àrea respecte als dos grups d'edat adulta; sent el grup que valora menys la influència de la seua

personalitat negativa sobre aquesta àrea econòmica (de manera semblant al grup de vellesa).

El grup d'edat adulta primerenca difereix dels adolescents amb una diferència de mitges de 0,37 i dels vells amb una diferència de mitges de 0,41. Aquest grup que també valorava molt l'àrea Laboral en el present valora també molt l'àrea econòmica, juntament a l'altre grup d'edat adulta intermitja.

GRÀFIC 11.34. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Econòmic; n= 2797 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

El grup d'edat adulta intermitja difereix significativament respecte als adolescents amb una diferència de mitges de 0,43 i respecte als vells amb una diferència de mitges de 0,47. Aquest grup és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Econòmica seguit molt de prop pel grup d'edat adulta primerenca.

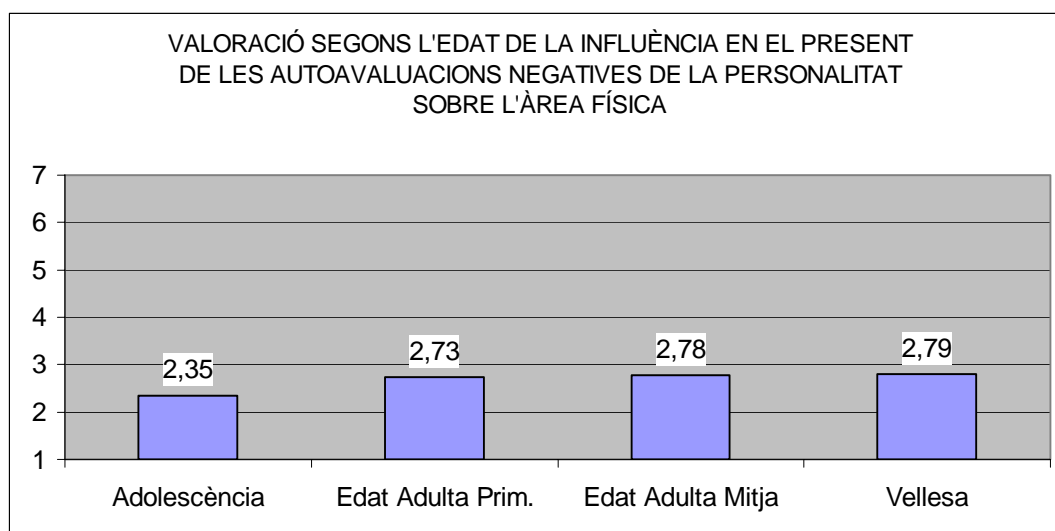
El grup de Vellesa manté una diferència de mitges significativa respecte als dos grups d'edat adulta. Els vells (de manera semblant als adolescents) valoren menys que els adults la influència de les característiques negatives de la personalitat sobre l'Àrea Econòmica en el Present. Aquestes diferències són estadísticament significatives segons els resultats de la prova bilateral de comparació de mitjanes t de Dunnet, amb uns nivells de significació inferiors a 0,0001.

11.2.2.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PRESENT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA.

En l'Àrea Física l'anàlisi de variància en dona un resultat en la prova F de 7,609 amb un nivell de significació inferiors a 0,0001.

Pel que observem en els proves *c* i *t* de Dunnett els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat negativa sobre aquesta àrea, amb una diferència significativa respecte als altres tres grups d'edat, amb una diferència de mitges respecte al grup d'edat adulta primerenca de -0,38, de -0,43 respecte al grup d'edat adulta intermitja i de -0,44 respecte al grup de vellesa.

El grup de vellesa continua sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Física, encara que amb puntuacions semblants als dos grups d'adults i pel que fa a les autovaloracions en el Present manté diferències significatives respecte a les autovaloracions dels adolescents sobre aquesta àrea.

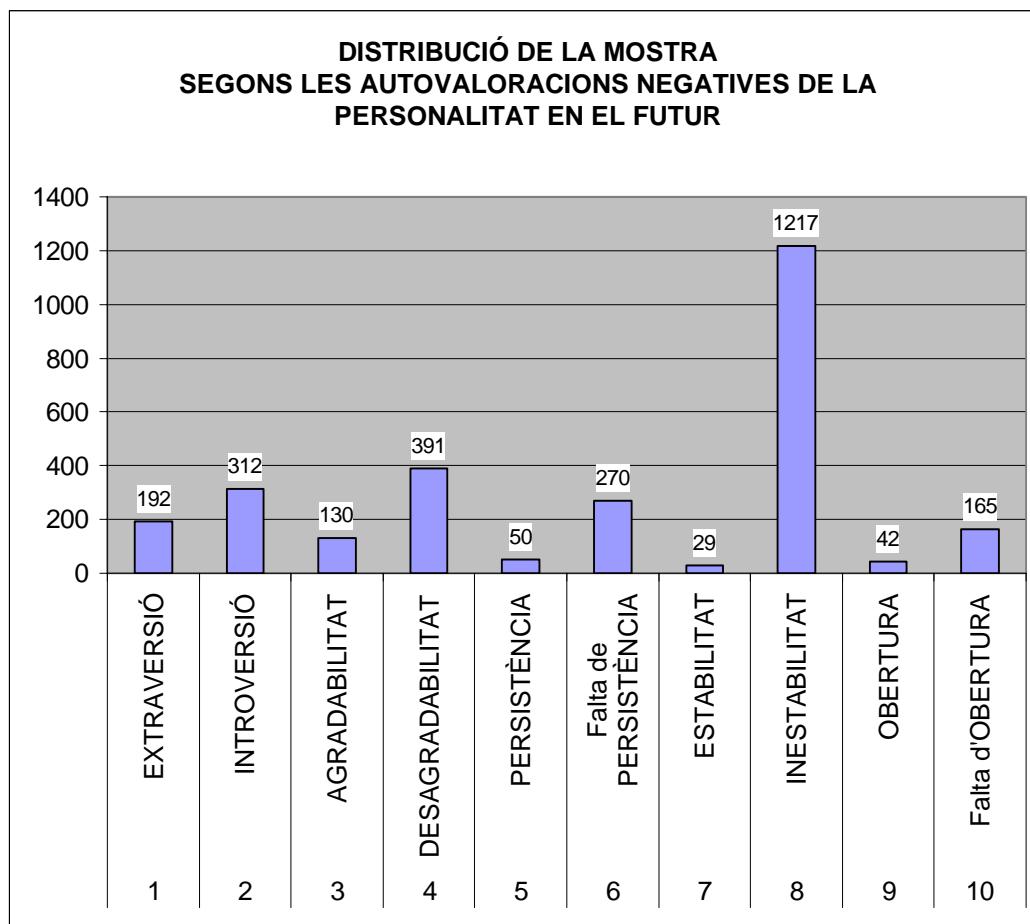
GRÀFIC 11.35. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Present sobre l'àrea de desenvolupament Físic; n= 2797 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=740, Vellesa n=395).

11.2.3. ANÀLISIS DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE LA PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT SEGONS ELS GRUPS D'EDAT EN EL FUTUR.

En aquest apartat s' analitzaran els aspectes negatius de la Personalitat en el Futur. Aquest aspectes pensàvem que farien referència al pols considerats tradicionalment com a negatius en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat de Costa i McCrae, és a dir l'Introversió, Desagradabilitat, Falta de Persistència, Inestabilitat Emocional i Falta d'Obertura a l'Experiència. Tanmateix, la mostra d'aquesta investigació (a l'igual que en les autovaloracions negatives del passat i del present) ha valorat també com a aspectes negatius de personalitat no tan sols aquests pols "negatius" de cada factor, sinó també alguns pols considerats com a positius tradicionalment, tal com ens mostra el gràfic següent. Veiem, doncs, com pols considerats positius com l'extraversió o Agradabilitat havien estat en molts subjectes valorats com a característiques negatives en el passat i ara també en el futur. Ser extravertit o agradable pot ser considerat negatiu, si s'han tingut experiències prèvies negatives.

Queden més clars com a purament negatius la inestabilitat emocional, la Falta de Persistència o la Falta d'Obertura.

En aquest apartat es farà una valoració general de tota la mostra de subjectes que han considerat algun aspecte negatiu de la seua personalitat com a més probable a tindre en el Futur i la influència negativa d'eixe aspecte de personalitat estimat sobre cadascuna de les àrees de desenvolupament segons els diferents Grups d'Edat.

GRÀFIC 11.36. Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions negatives de la personalitat estimades per al Futur (n=2799).

Com podem veure a la taula següent, segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza d'un factor realitzat amb el grup de subjectes que amb valorat la seua personalitat negativa estimada en el Futur (n=2799), trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva i Personal.

ANOVA

		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
FUTNEG1S	Inter-grupos	122,466	3	40,822	11,625	,000
	Intra-grupos	9818,331	2796	3,512		
	Total	9940,797	2799			
FUTNEG1A	Inter-grupos	10,066	3	3,355	1,175	,318
	Intra-grupos	7984,534	2796	2,856		
	Total	7994,600	2799			
FUTNEG1P	Inter-grupos	15,083	3	5,028	1,837	,138
	Intra-grupos	7653,614	2796	2,737		
	Total	7668,697	2799			
FUTNEG1L	Inter-grupos	804,004	3	268,001	74,560	,000
	Intra-grupos	10050,116	2796	3,594		
	Total	10854,120	2799			
FUTNEG1E	Inter-grupos	127,880	3	42,627	15,192	,000
	Intra-grupos	7845,363	2796	2,806		
	Total	7973,242	2799			
FUTNEG1F	Inter-grupos	158,143	3	52,714	9,059	,000
	Intra-grupos	16270,234	2796	5,819		
	Total	16428,377	2799			

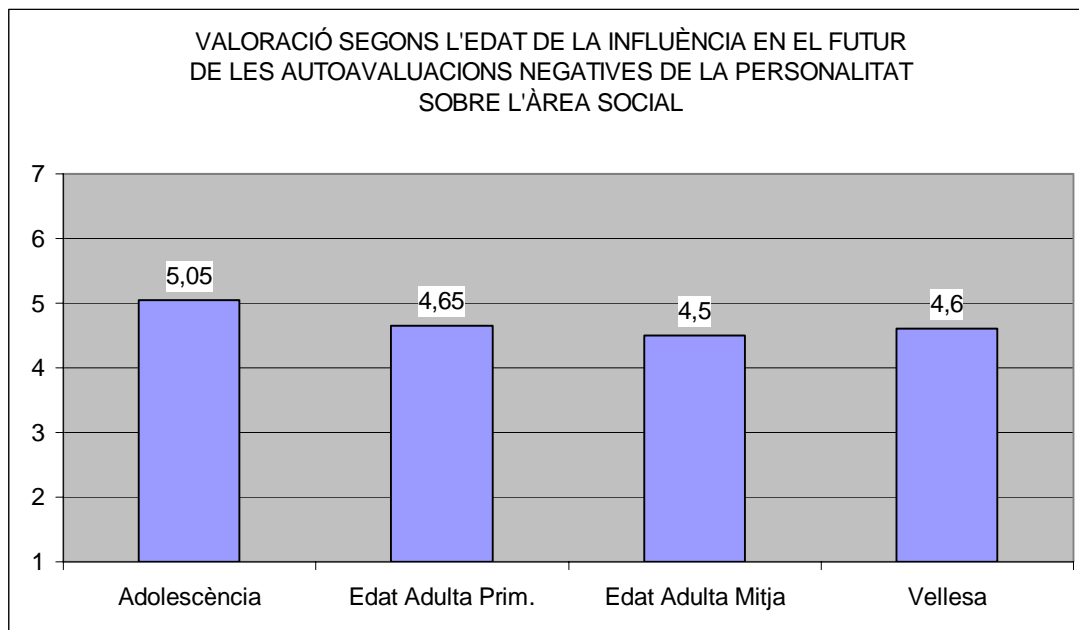
TAULA 11.6 Resultats de l'Anàlisi de Variança entre els diferents Grups d'Edat segons la influència en el Futur de les autovaloracions negatives de la personalitat sobre les àrees de Desenvolupament.

11.2.3.1. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA SOCIAL.

En l'Àrea Social l'anàlisi de variança ens dona un resultat en la prova F de 11,625 amb un nivell de significació inferior al 0,0001.

Segons les proves C i t de Dunnet (bilateral) de diferències de mitges, trobem que existeixen diferències significatives en les autovaloracions de l'Àrea Social entre el Grup d'Adolescència i els altres tres grups d'edat, observant-se una diferència de mitges de 0,41 respecte al grup d'Edat Adulta Primerenca, de 0,56 respecte al grup d'Edat Adulta Intermitja i de 0,45 respecte al grup de Vellesa, amb uns nivells de significació de 0,001. (autovaloracions totes elles molt semblants a les realitzades respecte al Passat i al Present).

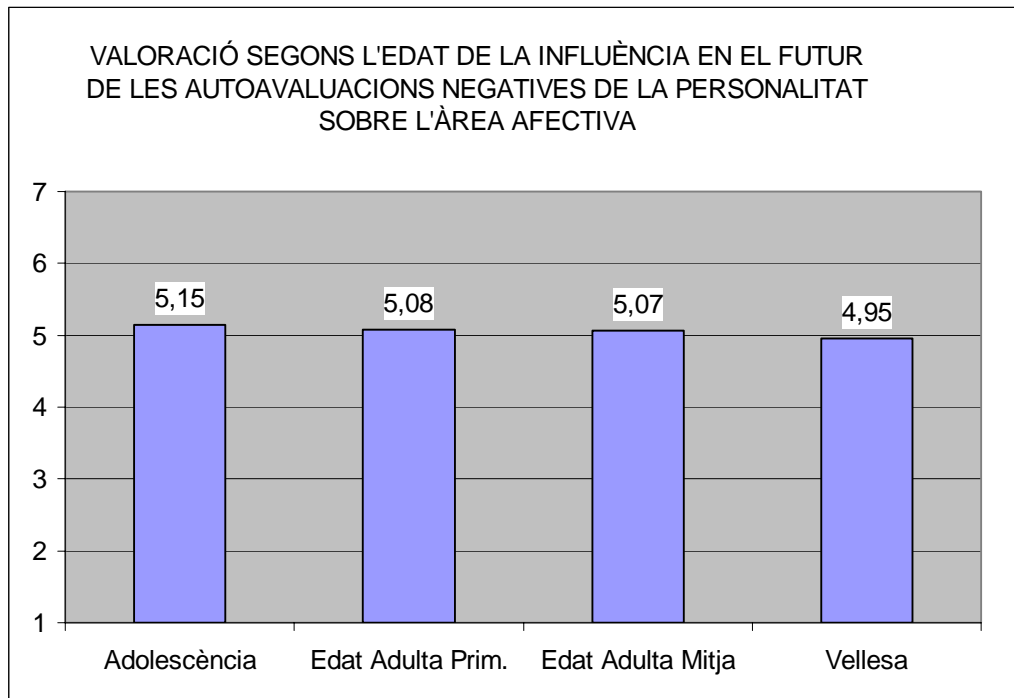
Una vegada més tornem a observar una major valoració de l'àrea Social per part del grup d'adolescents, en aquest cas sobre la influència de les característiques negatives de la personalitat en el Futur.

GRÀFIC 11.37. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Social; n= 2799 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.2.3.2. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOAVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA AFECTIVA.

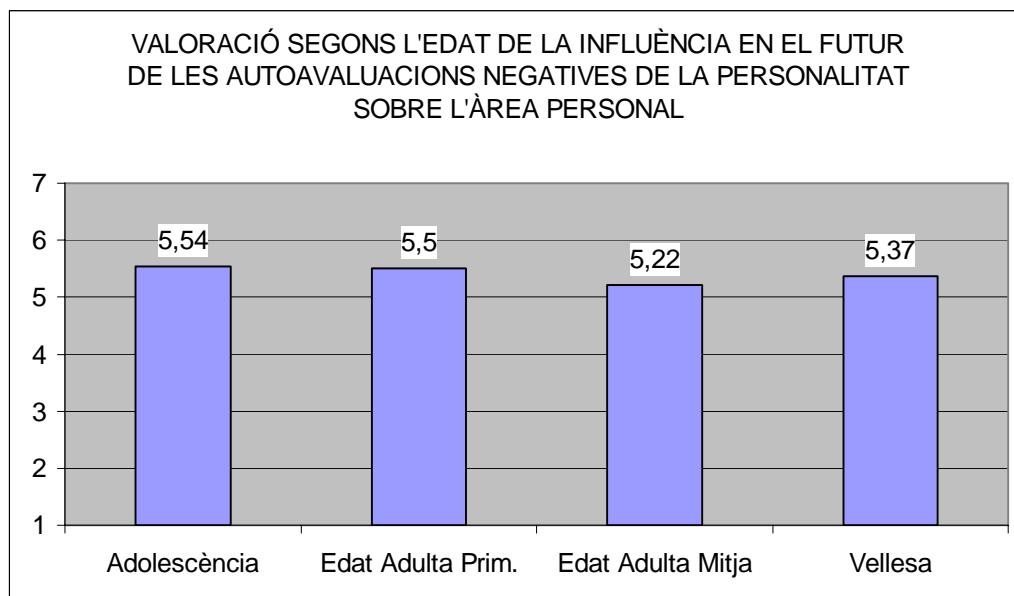
No hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat pel que respecta a la influència prevista de les autovaloracions negatives de la personalitat en el Futur sobre l'àrea Afectiva (com també ocorria en les autovaloracions negatives sobre aquesta àrea en el Passat i en el Present).

GRÀFIC 11.38. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Afectiu; n= 2799 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.2.3.3. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA PERSONAL.

No hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat pel que fa a les puntuacions en l'àrea Personal en les autovaloracions de les característiques negatives de personalitat en el Futur, així com tampoc les havia en les autovaloracions de les característiques negatives de personalitat respecte a aquesta mateixa àrea en el Passat i en el Present.

GRÀFIC 11.39. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Personal; n= 2799 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.2.3.4. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA LABORAL.

Pel que respecta a l'àrea Laboral l'anàlisi de Variança ens dona un resultat en la prova F de 74,560 amb un nivell de significació inferior a 0,0001, per la qual cosa concloem l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions fetes pels diferents grups d'edat en l'àrea Laboral.

Els adolescents difereixen significativament dels dos grups d'edat més majors amb una diferència de mitges respecte al grup d'edat adulta intermitja de 0,27 i de 1,53 respecte al grup de Vellesa.

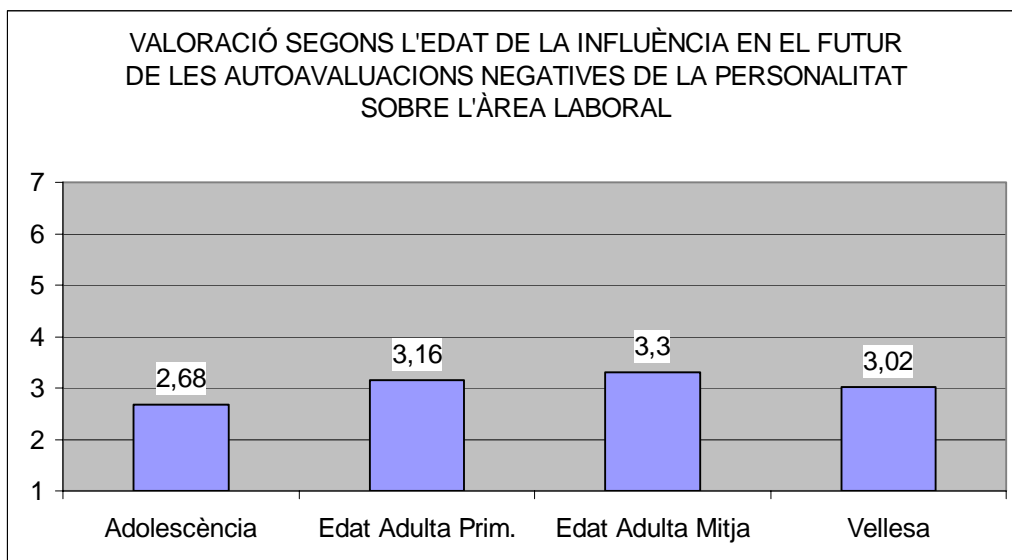
Els adolescents valoren molt més l'àrea Laboral en el Futur que els adults més majors i els vells. Aquí trobem una diferència molt important respecte a les autovaloracions del Passat i del Present. En el passat els vells valoraven més que els adolescents la influència de la seua personalitat respecte a l'Àrea Laboral (donat que estaven recordant quan estaven en edat Laboral i treballaven). En el Present, l'Àrea Laboral deixa de tenir importància per als vells i la valoren molt menys que fins i tot els adolescents, que eren en el Passat el grup d'edat que menys valorava aquesta àrea. En les autovaloracions del Futur, els adolescents manifesten ja un

interès per l'Àrea Laboral i precisament els grups d'edat adulta intermitja i de vellesa deixen d'interessar-se per aquesta àrea, baixant significativament les autovaloracions de la influència que la seua personalitat puga tindre sobre aquesta àrea.

També es troben diferències significatives entre la valoració del grup d'edat adulta primerenca i altres dos grups d'edat més major, amb una diferència de mitges respecte al grup d'edat adulta intermitja de 0,36 i respecte a la vellesa de 1,62.

El grup d'edat adulta intermitja difereix significativament de tots els grups d'edat, respecte a l'adolescència la diferència de mitges és de -0,27, respecte als d'edat adulta primerenca de -.36 i respecte als vells de 1,26.

El grup de Vellesa és el que difereix significativament (nivell de significació inferior al 0,0001 en tots els casos) de la resta de grups, amb una diferència respecte a l'adolescència de -1,53, de l'edat adulta primerenca de -1,62 i de l'edat adulta intermitja de -1,26. Com ja hem comentat, en el Present el grup de vells valorava poc la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Laboral; pensant en el Futur les autovaloracions encara són més baixes i amb diferències encara més significatives respecte als altres grups.

GRÀFIC 11.40. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Laboral; n= 2799 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.2.3.5. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA ECONÒMICA.

En l'Àrea Econòmica les diferències entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat són també significatives, com ens demostra el resultat de l'Anàlisi de Variança amb una prova $F=15,192$ amb un nivell de significació inferior a 0,0001.

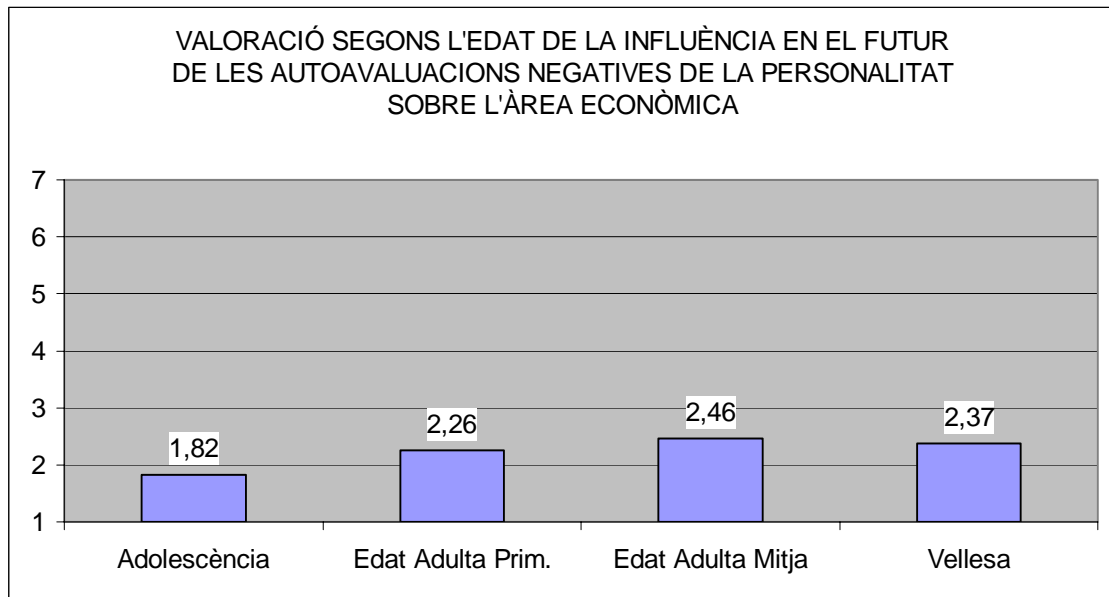
El grup d'adolescència manifesta diferències significatives en la valoració de la influència negativa de la seua personalitat en aquesta àrea respecte al grup d'edat adulta primerenca en sentit negatiu (valora menys que els adults l'àrea econòmica) i respecte a la vellesa en sentit positiu (valora més que els vells aquesta àrea).

El grup d'edat adulta primerenca difereix dels adolescents amb una diferència de mitges de 0,24 i dels vells amb una diferència de mitges de 0,63. Aquest grup és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Econòmica seguit molt de prop pel grup d'edat adulta primerenca.

El grup d'edat adulta intermitja difereix significativament només respecte als vells amb una diferència de mitges de 0,59.

El grup de Vellesa manté una diferència de mitges significativa respecte a tots els altres grups. Els vells valoren menys que cap altre grup la influència de les característiques negatives de la personalitat sobre l'Àrea Econòmica en el Futur.

Aquestes diferències són estadísticament significatives segons els resultats de la prova bilateral de comparació de mitjanes t de Dunnet, amb uns nivells de significació inferiors a 0,0001.

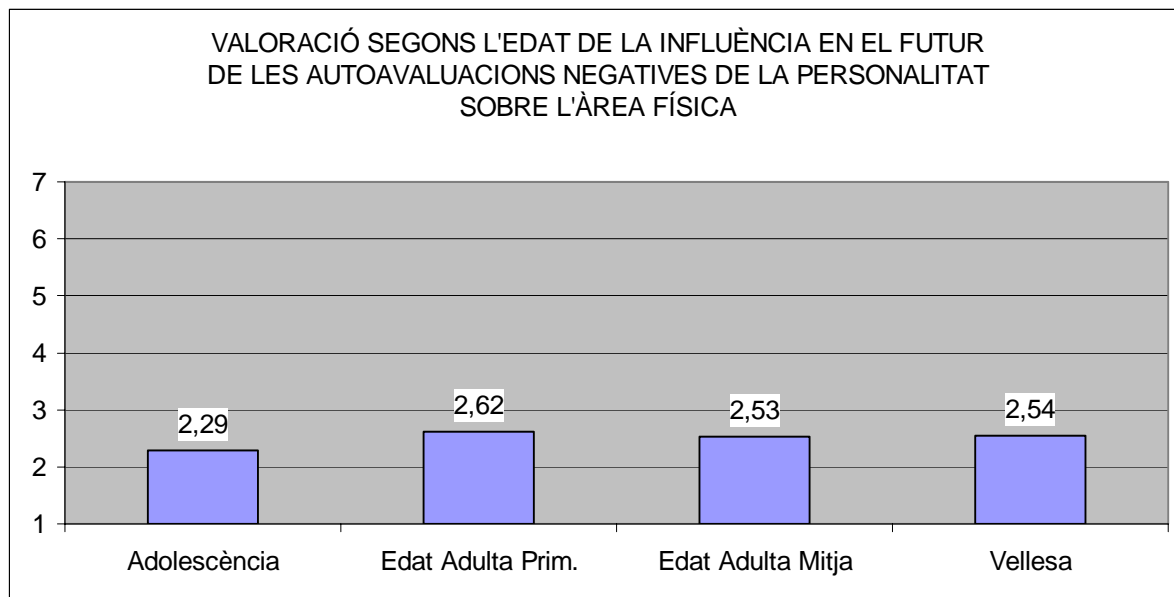
GRÀFIC 11.41. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Econòmic; n= 2799 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.2.3.6. ANÀLISI SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL FUTUR DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE L'ÀREA FÍSICA.

En l'Àrea Física l'anàlisi de varianza en dona un resultat en la prova F de 9,059 amb un nivell de significació inferiors a 0,0001.

Pel que observem en els proves *c* i *t* de Dunnett els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat negativa sobre aquesta àrea, amb diferències significativa respecte als altres tres grups d'edat. La diferència de mitges respecte al grup d'edat adulta primerenca de -0,43, de -0,57 respecte al grup d'edat adulta intermitja i de -0,67 respecte al grup de vellesa.

El grup de vellesa continua sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Física també en els autovaloracions respecte al Futur, encara que amb puntuacions lleugerament superiors als dos grups d'adults i pel que respecta a les autovaloracions en el Futur manté diferències significatives (0,67) respecte a les autovaloracions dels adolescents sobre aquesta àrea.

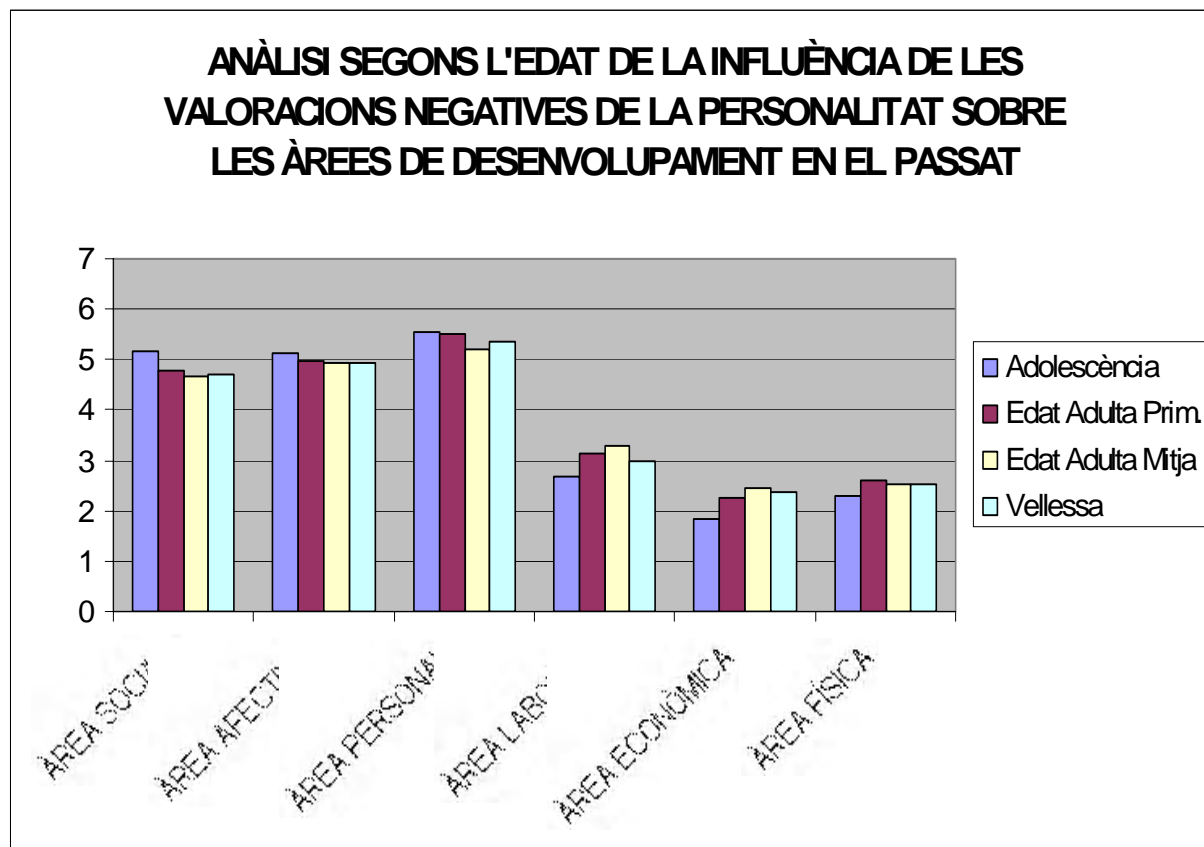

GRÀFIC 11.42. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren negativament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre l'àrea de desenvolupament Físic; n= 2799 (Adolescència n=683, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

11.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

11.3.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

A) Segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza d'un factor realitzat amb el grup de subjectes que ha valorat la seua personalitat de manera positiva *en el Passat* (n=2800), trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Afectiva, Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Personal.

GRÀFIC 11.43. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Passat sobre les àrees de desenvolupament; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

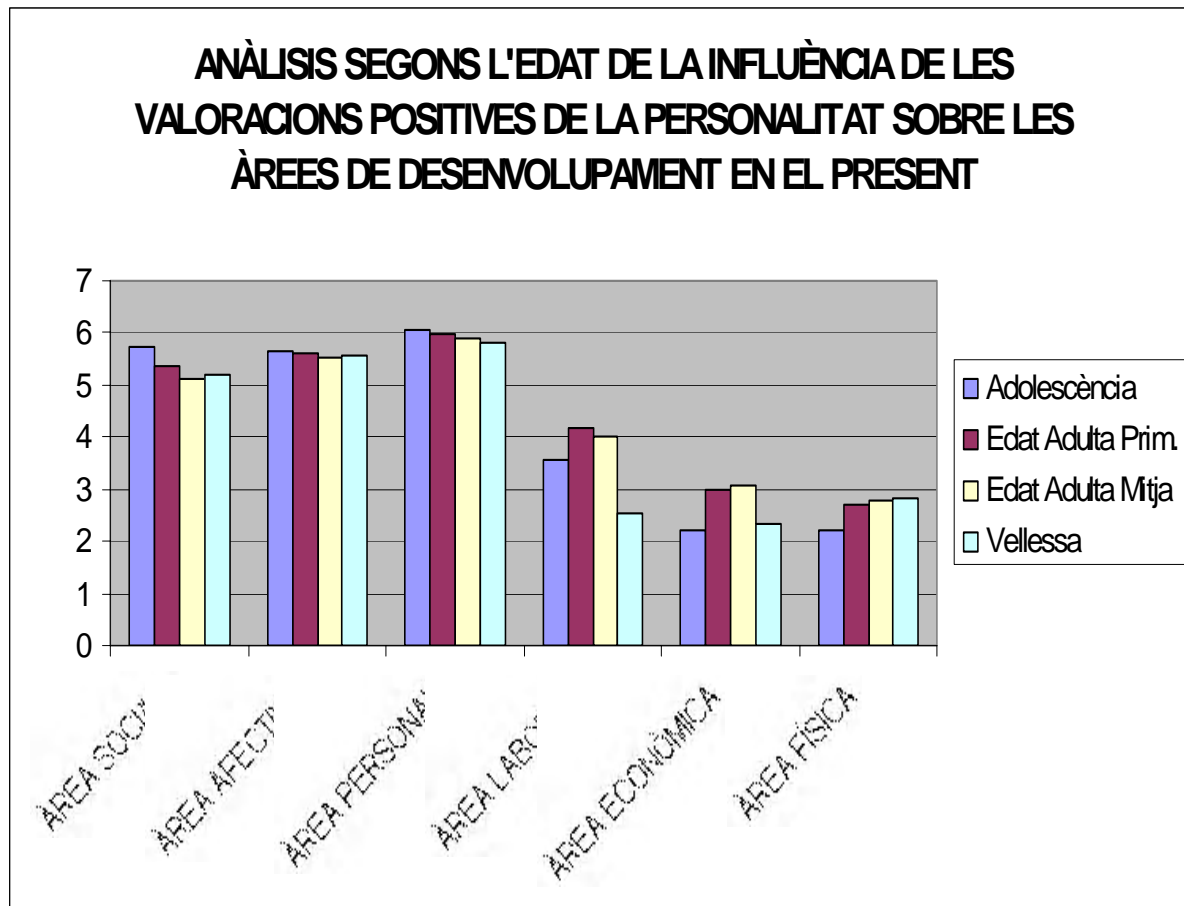
- En la valoració de l'Àrea Social en el Passat es confirma la hipòtesis de la major valoració de l'Àrea Social en el grup d'Adolescència. També es troben diferències significatives entre el grup d'Edat adulta Primerenca i el d'Edat Adulta Intermitja. Els adults més joves valoren més la influència de la seua personalitat positiva sobre l'àrea Social que els adults més madurs, però menys que els adolescents. Observem, doncs, que la valoració de l'àrea social disminueix amb l'edat, i torna a incrementar-se en la vellesa, encara que aquest increment no arriba a nivells de significació.
- En la valoració de l'Àrea Afectiva en el Passat trobem que els dos grups d'edat més jove, els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca valoren significativament més l'àrea Afectiva que el grup de vells. Així, doncs,

concloem que l'àrea Afectiva és més valorada en l'adolescència i en la primera joventut.

- En la valoració de l'*Àrea Laboral en el Passat* observem que els adolescents valoren molt menys l'àrea Laboral que els adults i que els vells. S'aprecia un augment progressiu respecte a la valoració de l'àrea Laboral conforme augmenta l'edat dels subjectes. El grup de vellesa valora més que cap altre grup la influència de la seua personalitat respecte a l'àrea Laboral en el passat (quan eren subjectes actius laboralment).
- De manera semblant al que succeeix amb les valoracions de l'àrea Laboral, s'aprecia un augment de la valoració de l'*Àrea Econòmica en el Passat* a mesura que augmenta l'edat. Tots els grups difereixen entre sí significativament en la valoració de la influència de la personalitat positiva en el passat sobre aquesta àrea econòmica, amb un augment progressiu d'aquestes autovaloracions conforme augmenta l'edat. Els adolescents són els qui menys valoren aquesta influència, seguida del grup d'edat adulta primerenca i del grup d'edat adulta intermitja; finalment són els vells els qui més valoren la influència de la seua personalitat positiva sobre l'*Àrea Econòmica*, quan valoren el passat.
- Respecte a les valoracions de l'*Àrea Física en el Passat*, novament apareix un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'àrea Física. Els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat positiva sobre aquesta àrea, amb una diferència significativa respecte als altres tres grups d'edat. El grup de vellesa que és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Física difereix significativament respecte als altres tres grups. Es confirma ací la hipòtesi d'una major valoració de l'*Àrea Física* en la Vellesa.

B) Pel que respecta a les valoracions de la personalitat *en el Present* (n=2799), els resultats de l'anàlisi de variances mostren diferències significatives en funció de l'edat en la valoració de les àrees *Social, Personal, Laboral, Econòmica* i

Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva.

GRÀFIC 11.44. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Present sobre les àrees de desenvolupament; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

- En la valoració de l'Àrea Social en el Present torna a confirmar-se una de les Hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'àrea Social per part del grup d'adolescents i l'increment de la valoració de l'àrea social en la vellesa. En la valoració de l'àrea Social en el Present s'ha reproduït exactament el mateix esquema que en la valoració dels diferents grups d'edat en el Passat. La influència de la personalitat sobre l'Àrea Social és més alta en els dos grups d'edat més jove, especialment en el grup d'adolescents. Es produeix una baixada en les autovaloracions de la influència de la personalitat sobre l'àrea Social en el grup d'edat adulta intermitja, i tornen a incrementar-se les autovaloracions en la vellesa. Així, doncs, en resum observem com la valoració de l'àrea Social disminueix

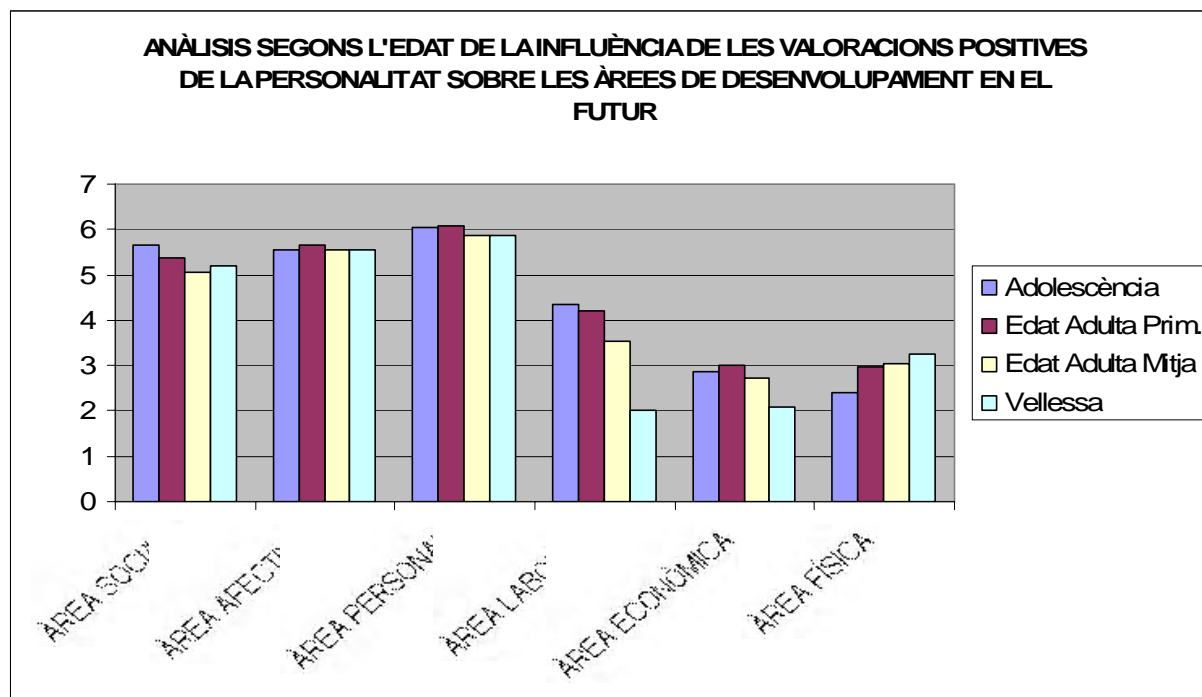
amb l'edat, i torna a incrementar-se en la vellesa, encara que aquest increment no és estadísticament significatiu, per la qual cosa no podem confirmar la nostra hipòtesi.

- En la valoració de la influència de la personalitat sobre l'*Àrea Personal en el Present*, només s'observa que els adolescents valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'àrea personal que el grup de vells. Així, doncs, podem concloure que l'àrea Personal és més important en l'Adolescència que en la vellesa. Això és una dada molt coherent amb les investigacions sobre la formació de la identitat. És en aquesta etapa d'adolescència quan es forma la identitat, i on aquesta Àrea Personal és més important, molt més que en la vellesa, on la identitat ja formada ha adquirit una relativa estabilitat i no és tan influenciable com en l'adolescència.
- Respecte a les valoracions de l'*Àrea Laboral*, trobem que els adolescents difereixen significativament dels tres grups d'edat. Els adolescents valoren molt menys l'àrea Laboral que els adults, però la valoren més que les vells. Aquí trobem una diferència molt important respecte a les autovaloracions del Passat, però absolutament coherent amb el Present. En el passat els vells valoraven més que els adolescents la influència de la seua personalitat respecte a l'àrea Laboral (donat que estaven recordant quan estaven en edat Laboral i treballaven). Ara en el Present, l'àrea Laboral deixa de tenir importància per als vells i la valoren molt menys que fins i tot els adolescents. Aquestes dades confirmen la Hipòtesi d'una major valoració de l'àrea Laboral en l'edat adulta.
- En la valoració de l'*Àrea Econòmica en el Present*, en la mostra dels subjectes que han valorat la seua personalitat de manera positiva, trobem que el grup d'adolescència així com el grup de vellesa manifesten diferències significatives en la valoració de la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea respecte als dos grups d'edat adulta. Adolescents i vells valoren poc la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica, amb diferències significatives respecte els dos grups d'edat adulta. Així, també en les valoracions del Present es confirma la

Hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Econòmica en els dos grups d'edat Adulta.

- En la valoració de l'Àrea Física en el Present trobem que la valoració d'aquesta àrea augmenta a mesura que augmenta l'edat. El grup de vellesa és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Física. Aquestes diferències de les valoracions del grup de vellesa respecte als altres grups eren molt més accentuades en la valoració del passat que en aquesta del present, on només difereix significativament del grup d'adolescents. En el passat el grup de vells diferia significativament respecte a tots els grups d'edat. Tanmateix segueix sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Física, per la qual cosa també, encara que parcialment, es confirma la hipòtesi d'una major valoració de l'àrea Física en la vellesa.

C) Finalment, en l'avaluació dels resultats de les anàlisis de variança realitzades amb el grup de subjectes que han valorat positivament la seua personalitat estimada per al *Futur* (n=2798), les diferències significatives segons l'edat s'observen en les valoracions de les àrees Social, Personal, Laboral, Econòmica i Física. En totes aquestes àrees el nivell de significació de les diferències és inferior al 0,0001. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva.

GRÀFIC 11.45. Representació gràfica i comparacions entre les mitges dels diferents Grups d'Edat dels subjectes que valoren positivament la influència de la seua personalitat en el Futur sobre les àrees de desenvolupament; n= 2800 (Adolescència n=684, Edat Adulta primerenca n=979, Edat Adulta intermitja n=741, Vellesa n=396).

- Respecte a la influència estimada de la influència de la personalitat sobre *l'Àrea Social en el Futur*, trobem que existeixen diferències significatives entre les autovaloracions de l'Àrea Social entre el Grup d'Adolescència i els altres tres grups d'edat. En la valoració de l'àrea Social en el futur s'ha reproduït exactament el mateix esquema que en la valoració dels diferents grups d'edat en el Passat i en el Present, la qual cosa dona coherència a aquest resultat. L'interès per l'àrea Social és més alt en els dos grups d'edat més jove, especialment en el grup d'adolescents. Es produeix una baixada en les autovaloracions de la influència de la personalitat sobre l'àrea Social en el grup d'edat adulta intermitja, i tornen a incrementar-se les autovaloracions en la vellesa, encara que a uns nivells més moderats que en l'adolescència i en l'edat adulta primerenca, però sense que aquesta tendència ascendent arribe a diferir significativament dels dos grups d'adults. Torna a confirmar-se, doncs, una de les Hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'àrea Social per part del grup d'adolescents, que ja s'havia confirmat respecte al Passat i en el Present.

Encara que s'observa un increment en la vellesa, com que les diferències respecte als altres grups no arriben a ser estadísticament significatius, no podem confirmar la Hipòtesi d'una major valoració de l'àrea Social en la Vellesa.

- En les valoracions de l'*Àrea Personal estimades per al Futur* observem que els dos grups més joves d'adolescents i d'edat adulta primerenca valoren més la influència positiva de la seua personalitat sobre l'àrea Personal que els dos grups més majors (edat adulta intermitja i vellesa) que la valoren menys. Tornem a observar com en les etapes de joventut la personalitat està en període de formació i té una major influència sobre l'àrea personal. En la edat adulta intermitja i en la vellesa aquesta influència és menor, donada l'estabilitat que s'adquireix en estos períodes.
- Respecte a la valoració de la influència de la personalitat estimada en el Futur sobre l'*Àrea Laboral*, observem com la valoració d'aquesta àrea descendeix a mesura que s'incrementa la edat. Evidentment, al tractar-se de valoracions per al futur, els adolescents (que fins ara havien valorat poc aquesta àrea en relació als altres grups d'edat) són els qui més la valoren quan imaginem el seu futur. L'Adolescència serà l'edat adulta primerenca del futur i l'edat adulta primerenca serà l'edat adulta intermitja del futur, per la qual cosa veiem com torna a ser coherent aquestes dades en la major valoració de l'àrea laboral en els dos grups d'edat adulta que hem observat en les valoracions del present i en el passat.
- Pel que fa a la valoració de l'*Àrea Econòmica en el Futur*, observem com a partir de l'edat adulta primerenca, la valoració baixa a mesura que augmenta la edat, arribant a ser molt poc valorada en la vellesa. El grup d'adolescència manté diferències significatives en la valoració de la influència de la seua personalitat positiva en el futur sobre aquesta àrea respecte al grup d'edat de vellesa, però no respecte als dos grups d'edat adulta (com passava en les valoracions del passat i del present). El futur dels adolescents és precisament l'edat adulta, per això, en el cas de les valoracions estimades per al futur, les valoracions dels adolescents s'assemblen ja a les dels adults, i la valoració de l'edat adulta intermitja ja va disminuint, apropant-se més a les valoracions del grup de vellesa.

- Finalment, respecte a la valoració de l'Àrea Física en el Futur, queda clar com aquesta augmenta a mesura que s'incrementa l'edat dels subjectes. Siga quin siga el grup d'edat, el que és cert és que en el futur, seran encara més grans, per la qual cosa es confirma la major valoració de l'Àrea física amb l'edat, arribant a les màximes valoracions en el grup de vellesa. Aquest grup segueix sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Física tant en el Passat, en el Present i encara més en el Futur.

Pel que hem vist, tant en les valoracions del Passat, del Present, com les estimacions per al Futur, apareixen diferències significatives consistentment segons l'edat en les valoracions de les àrees *Social, Laboral, Econòmica i Física*. Respecte a les valoracions de l'Àrea Afectiva només s'han trobat diferències significatives respecte a les valoracions de la personalitat en el Passat. Pel que fa a l'àrea Personal, no apareixen diferències en les valoracions de la influència de la personalitat sobre aquesta àrea en Passat, però sí, en el Present i en el Futur.

11.3.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

A) Segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza d'un factor realitzat amb el grup de subjectes amb Personalitat Negativa en el Passat (n=2800) trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Personal, Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva.

- En la valoració de l'Àrea Social en el Passat en la mostra de subjectes que han valorat negativament la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Social, es confirma una vegada més, la hipòtesis de la major valoració de l'Àrea Social en el grup d'Adolescència respecte als altres tres grups, amb diferències totes elles significatives. Observem que la valoració de l'àrea social disminueix amb l'edat, i torna a incrementar-se molt lleugerament en la vellesa, encara que aquest increment no arriba a nivells de significació.

També en els adolescents, les característiques de personalitat considerades negatives pels subjectes, afecten en major mesura que qualsevol altre grup a l'Àrea Social, àrea molt valorada pels subjectes adolescents com hem pogut comprovar.

- Pel que fa a les valoracions de *l'Àrea Personal en el Passat*, no trobàvem en el passat diferències significatives respecte a les valoracions positives de personalitat en el passat, però sí apareixen ara respecte a les característiques negatives. Els dos grups més joves valoren significativament més que el grup d'edat adulta intermitja i poc més que els vells, la influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Personal.
- En la valoració de *l'Àrea Laboral en el Passat* observem que els adolescents valoren molt menys l'àrea Laboral que els adults i que els vells, amb diferències totes elles significatives. Els adults més madurs són els que valoren més la influència de les característiques negatives de personalitat sobre l'Àrea Laboral, amb diferències significatives respecte als adolescents i els vells. També en el cas de les valoracions negatives de la personalitat i la seua influència sobre l'Àrea de desenvolupament Laboral, observem com es confirma la Hipòtesi d'una major valoració de l'àrea laboral en els dos grups d'edat adulta.
- També en la valoració de *l'Àrea Econòmica en el Passat* pels subjectes que han considerat la seua personalitat com a negativa, trobem que el grup d'adolescència manifesta diferències significatives en la valoració de la influència negativa de la seua personalitat en aquesta àrea respecte als altres tres grups d'edat; sent el grup que valora menys aquesta àrea econòmica. El grup d'edat adulta intermitja és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Econòmica.
- En el cas de la valoració de les característiques negatives de personalitat sobre *l'Àrea Física en el Passat*, no es confirma ací la major valoració de l'àrea en el grup de vellesa, com ocorria en les valoracions positives de la personalitat. Només apareixen diferències significatives entre les valoracions dels adolescents respecte als d'edat adulta primerenca. L'adolescència és el grup que menys valora la influència dels aspectes negatius de personalitat sobre l'Àrea Física.

B) Segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza d'un factor realitzat amb el grup de subjectes que han valorat les seues característiques negatives de personalitat *en el Present* y la seua influència sobre les àrees de desenvolupament (n=2800), trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva i de l'Àrea Personal.

- En la valoració de l'Àrea Social *en el Present* quan es tracta de valorar la influència negativa de les característiques de personalitat sobre aquesta àrea torna a confirmar-se una de les Hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'àrea Social per part del grup d'adolescents i un lleuger increment de la valoració de l'àrea social en la vellesa (que no arriba a nivells de significació respecte als grups d'edat adulta). En la valoració de l'àrea Social en el Present s'ha reproduït exactament el mateix esquema que en la valoració dels diferents grups d'edat en el Passat. La influència de la personalitat sobre l'Àrea Social és més alta en els dos grups d'edat més jove, especialment en el grup d'adolescents. Es produeix una baixada en les autovaloracions de la influència de la personalitat sobre l'àrea Social en el grup d'edat adulta intermitja, i tornen a incrementar-se les autovaloracions en la vellesa. Així, doncs, en resum observem com la valoració de l'àrea Social disminueix amb l'edat, i torna a incrementar-se en la vellesa, encara que aquest increment no és estadísticament significatiu, per la qual cosa no podem confirmar la nostra hipòtesi de que es produeix un increment significatiu de la valoració de l'àrea Social en la Vellesa.
- Respecte a les valoracions de l'Àrea Laboral en el cas de les autovaloracions negatives de la personalitat, trobem que els adolescents difereixen significativament dels tres grups d'edat. Els adolescents valoren molt menys l'àrea Laboral que els adults, però la valoren més que les vells (com també ocorria en les autovaloracions positives de la personalitat) Aquí trobem una diferència molt important respectes a les autovaloracions del Passat, però absolutament coherent amb el Present. En el passat els

vells valoraven més que els adolescents la influència de la seua personalitat respecte a l'àrea Laboral (donat que estaven recordant quan estaven en edat Laboral i treballaven). Ara en el Present, l'àrea Laboral deixa de tenir importància per als vells i la valoren molt menys que fins i tot els adolescents. Els adults d'edat adulta intermitja eren, en el passat, els que valoraven més la influència de les característiques negatives de personalitat sobre l'Àrea Laboral (quan estaven en l'edat adulta primerenca); ara, coherentment, en les autovaloracions del present són els d'edat adulta primerenca els que més valoren aquesta àrea. En l'edat adulta primerenca és, doncs, l'etapa en que més importància té l'àrea Laboral i sobre la qual incideix tant de manera positiva com negativa en aquest cas, les característiques de personalitat. Aquestes dades confirmen la Hipòtesi d'una major valoració de l'àrea Laboral en l'edat adulta, principalment en l'edat adulta primerenca.

- En la valoració de l'*Àrea Econòmica en el Present*, en la mostra dels subjectes que han valorat la seua personalitat de manera negativa, trobem que el grup d'adolescència juntament amb el grup de vellesa manifesten diferències significatives en la valoració de la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea respecte als dos grups d'edat adulta. Adolescents i vells valoren poc la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica, amb diferències significatives respecte els dos grups d'edat adulta, especialment respecte al grup d'edat adulta intermitja. Així, també en les valoracions del Present de la influència de les característiques negatives de la personalitat sobre l'Àrea Econòmica, es confirma la Hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Econòmica en els dos grups d'edat Adulta, amb diferències significatives respecte a les valoracions fetes per vells i adolescents.
- En la valoració de l'*Àrea Física en el Present* respecte a la influència de les característiques negatives de la personalitat trobem que la valoració d'aquesta àrea augmenta a mesura que augmenta l'edat. Les valoracions més baixes de l'àrea es donen en l'Adolescència, amb diferències significatives respecte als altres tres grups d'edat. El grup de vellesa és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'àrea Física. En la

valoració de les característiques negatives observem que aquestes diferències de les valoracions del grup de vellesa respecte als altres grups eren molt més accentuades en la valoració del passat que en aquesta del present, on només difereix significativament del grup d'adolescents. En el passat el grup de vells diferia significativament respecte a tots els grups d'edat, però en el present només difereix respecte als adolescents. Tanmateix segueix sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Física, per la qual cosa també, encara que parcialment, es confirma la hipòtesi d'una major valoració de l'àrea Física en la vellesa.

C) Segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza d'un factor realitzat amb el grup de subjectes que han valorat negativament la seua personalitat *en el Futur* (n=2799), trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees *Social, Laboral, Econòmica i Física*. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva i Personal.

- Respecte a la influència estimada de la influència de la personalitat sobre *l'Àrea Social en el Futur*, trobem que existeixen diferències significatives entre les autovaloracions de l'Àrea Social entre el Grup d'Adolescència i els altres tres grups d'edat. En la valoració de l'àrea Social en el futur s'ha reproduït exactament el mateix esquema que en la valoració dels diferents grups d'edat en el Passat i en el Present, la qual cosa dona coherència a aquest resultat. L'interès per l'àrea Social és més alt en els dos grups d'edat més jove, especialment en el grup d'adolescents. Es produeix una baixada en les autovaloracions de la influència de la personalitat sobre l'àrea Social en el grup d'edat adulta intermitja, i tornen a incrementar-se les autovaloracions lleugerament en la vellesa. Torna a confirmar-se, doncs, una de les Hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'Àrea Social per part del grup d'adolescents, que ja s'havia confirmat respecte al Passat i en el Present tant en la valoració de les característiques positives, com negatives de la personalitat. Encara que s'observa un increment en la vellesa, com que les diferències respecte als altres grups no arriben a ser estadísticament significatius, no podem confirmar la Hipòtesi d'una major valoració de l'àrea Social en la Vellesa.

- Respecte a la valoració de la influència de la personalitat estimada en el Futur sobre l'Àrea Laboral, observem com la valoració d'aquesta àrea descendeix a mesura que s'incrementa la edat. Evidentment, al tractar-se de valoracions per al futur, els adolescents (que fins ara havien valorat poc aquesta àrea en relació als altres grups d'edat) són els qui més la valoren quan imaginem el seu futur. L'Adolescència serà l'edat adulta primerenca del futur i l'edat adulta primerenca serà l'edat adulta intermitja del futur, per la qual cosa veiem com torna a ser coherent aquestes dades en la major valoració de l'àrea laboral en els dos grups d'edat adulta que hem observat en les valoracions del present i en el passat. Els adolescents valoren molt més l'àrea Laboral en el Futur que els adults més majors i els vells. Aquí trobem una diferència molt important respecte a les autovaloracions del Passat i del Present, però absolutament coherent. En el passat els vells valoraven més que els adolescents la influència de la seua personalitat respecte a l'àrea Laboral (donat que estaven recordant quan estaven en edat Laboral i treballaven). En el Present, l'àrea Laboral deixa de tenir importància per als vells i la valoren molt menys que fins i tot els adolescents. En les autovaloracions del Futur, els vells no valoren gairebé res aquesta àrea. Els adolescents, pel contrari, al valorar el Futur, manifesten ja un interès per l'àrea Laboral i el grup d'edat adulta primerenca continua valorant molt aquesta àrea perquè encara és un grup que estarà actiu laboralment en un futur. Pel contrari, els grups d'edat adulta intermitja i de vellesa deixen d'interessar-se per aquesta àrea, baixant significativament les autovaloracions de la influència que la seua personalitat pugua tindre sobre aquesta àrea, arribant al punt més baix de valoració en la Vellesa.
- Pel que fa a la valoració de l'Àrea Econòmica en el Futur respecte a la valoració de les característiques negatives de personalitat i la seua influència sobre aquesta àrea, observem com a partir de l'edat adulta primerenca, la valoració baixa a mesura que augmenta la edat, arribant a ser molt poc valorada en la vellesa, de la mateixa manera que ocorria en la valoració de les característiques positives de personalitat. El grup d'adolescència valora significativament menys aquesta àrea que el grup

d'edat adulta primerenca, però molt més que el grup d'edat adulta intermitja i que el de vellesa. El grup que més valora en les estimacions del Futur aquesta àrea Econòmica, és el grup d'edat adulta primerenca (el qual en el futur formarà part del grup d'adults més madurs, que com ja hem vist valoraven en el present més que qualsevol altre grup l'àrea econòmica). Així doncs, aquestes dades d'estimacions en el Futur, són coherents amb la nostra hipòtesi d'una major valoració de l'àrea adulta de l'àrea Econòmica. Els adolescents i els joves, són els adults del futur.

- Finalment, respecte a la valoració de l'*Àrea Física en el Futur*, queda clar com aquesta augmenta a mesura que s'incrementa l'edat del subjectes, també en el cas de valorar la influència de les característiques negatives de personalitat. Aquest grup segueix sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'àrea Física tant en el Passat, en el Present i encara més en el Futur, tant pel que fa a la valoració de la influència sobre aquesta àrea de les característiques positives de personalitat com de les característiques negatives. Així, doncs, queda confirmada la Hipòtesi de la major valoració de l'*Àrea Física* amb l'edat, arribant a ser màximes les valoracions en el grup de vellesa.

Així doncs, de manera molt semblant al que ocorria en les valoracions positives de la personalitat, tant en les valoracions negatives de la personalitat i la seua influència sobre les àrees de desenvolupament en Passat, en el Present, com les estimacions per al Futur, apareixen diferències significatives consistents segons l'edat en les valoracions de les àrees *Social, Laboral, Econòmica* i *Física*. Respecte a les valoracions de l'àrea Afectiva no s'han trobat diferències significatives en cap dels tres moments temporals considerats. Pel que fa a l'àrea *Personal*, només apareixen diferències segons l'edat en les valoracions de la influència de la personalitat sobre aquesta àrea en les valoracions *en el Passat*, però no, respecte al Present i al Futur.

* * * * *

CAPÍTOL XII:

**SÍNTESI DELS RESULTATS I DISCUSSIÓ FINAL.
PERSPECTIVES FUTURES D'INVESTIGACIÓ.**

CAPÍTOL XII:

SÍNTESI DELS RESULTATS I DISCUSSIÓ FINAL. PERSPECTIVES FUTURES D'INVESTIGACIÓ. CONCLUSIÓ.

En aquest últim capítol del present treball d'investigació anem a plantejar de forma resumida les conclusions més rellevants que es deriven dels resultats trobats al llarg de la investigació, i passar a fer una breu discussió dels resultats. Posteriorment en un apartat final, obrirem vies per a futures investigacions, derivades d'alguna de les dades trobades en aquest treball i que no han pogut ser desenvolupades en profunditat per eixir-se'n de l'objectiu inicial que ens havíem proposat.

El treball, sens dubte, ha estat ambiciós i ha pretès donar compte de la influència de la personalitat sobre les àrees de desenvolupament psicològic en diferents etapes del cicle vital. Més enllà d'aquest objectiu inicial, donada l'extensa mostra amb que comptàvem (2800 subjectes), donat el volum de dades que ha generat la investigació, s'han obert nombroses vies d'investigació que caldrà continuar treballant. El treball parteix de la base de la existència d'una relació entre els Cinc Grans factors de personalitat i els diversos dominis o àrees de funcionament vital, tal com afirmen Soldz i Vaillant (1999) i Albiñana (2000).

Tot el treball està emmarcat en la perspectiva del cicle Vital, i ha tingut en compte les diferències segons els grups d'edat en cadascuna de les àrees de desenvolupament avaluades i en cadascun dels factors de personalitat analitzats.

En primer lloc, passarem a comentar la síntesi dels resultats que hem obtingut en les anàlisis segons l'edat de les valoracions respecte al Passat dels subjectes de cada factor de personalitat.

En segon lloc, comentarem la síntesi dels resultats que hem obtingut en les anàlisis segons l'edat de les valoracions respecte al Present dels subjectes de cada factor de personalitat.

En tercer lloc, comentarem el resultats obtinguts segons els diferents grups d'edat respecte a les valoracions estimades per al Futur de la influència de la

personalitat sobre les àrees de desenvolupament en cadascun dels Cinc Grans factors de Personalitat.

En un quart apartat valorarem les diferències segons l'edat respecte a les valoracions de les àrees de desenvolupament en tota la mostra que ha valorat positivament la seua personalitat, independentment dels factors de personalitat, així com també ho farem respecte a les valoracions negatives.

Finalment avançarem possibles perspectives d'investigació a partir d'algunes dades derivades d'aquest treball d'investigació i que no hem desenvolupat perquè excedien les intencions del present treball, més concretament aquelles conclusions referents a la influència de cadascun dels Cinc Factors de Personalitat respecte a les àrees de desenvolupament independentment dels grups d'edat.

Per últim farem una conclusió i discussió sobre les hipòtesis que han estat comprovades mitjançant aquest treball d'investigació.

Caldria dir, que són moltes les dades derivades d'aquest disseny d'investigació, i l'estructura que hem donat al treball mitjançant l'anàlisi de cadascun dels cinc factors de personalitat en sentit positiu i negatiu, tant en el passat, el present com en el futur, fa que de vegades puga resultar redundant l'anàlisi de cadascun dels aspectes, però es necessari si volem tindre una visió global de les valoracions en diferents etapes del cicle vital i en diferents moments d'avaluació (passat, present i futur). Ara bé, considerem més fiables les dades derivades respecte a les valoracions en el Present donat que es presten menys a valoracions confuses. En les valoracions respecte al Passat poden confondre's aquelles valoracions referents a un passat immediat amb aquelles corresponents a un passat llunyà que implique fins i tot un canvi d'etapa evolutiva en el subjecte (per exemple de vells a adults, o de adults a adolescents). Respecte a les valoracions respecte al Futur també es poden confondre aspectes de desitjabilitat (quina personalitat m'agradaria tindre en el futur) amb aspectes de previsió d'una hipotètica personalitat futura en funció de les característiques actuals de personalitat. Així doncs, encara que seguim l'esquema esmentat a efectes expositius i didàctics, es detindrem més en les valoracions en el Present (apartat 12.2) pel que respecta a la acceptació o no de les hipòtesis plantejades en el Disseny de la Investigació.

12.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA EN EL PASSAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES O NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

En l'anàlisi de les autovaloracions positives de la personalitat realitzada amb les mostres de cadascun dels cinc factors positius de personalitat en el Passat es troben sistemàticament diferències significatives entre els diferents grups d'edat en les autovaloracions de les àrees Laboral, Econòmica i Física. Només en el factor d'Obertura a l'Experiència es troben a més a més diferències significatives en l'Àrea Social. No es troba cap diferència significativa entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat pel que respecta a les àrees Afectiva i Personal en cap dels Cinc Grans Factors de personalitat.

Pel que respecta a l'anàlisi dels factors negatius de personalitat, el patró és més irregular que en la valoració dels aspectes positius. L'Àrea Social és valorada diferentment segons l'edat en els factors d'Extraversió-Introversió, Persistència-Falta de Persistència i Estabilitat-Inestabilitat Emocional. No hi ha diferències segons l'edat en els factors Agradabilitat-Desagradabilitat i Obertura-Falta d'Obertura en la valoració de l'Àrea Social. No apareix cap diferència en funció de l'edat en les autovaloracions de l'Àrea Afectiva en cap dels Cinc Grans Factors de Personalitat. Només apareixen diferències en la valoració de l'Àrea Personal en el factor de Falta de Persistència. S'observen diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Laboral en tres dels factors (Extraversió-Introversió, Agradabilitat-Desagradabilitat i Estabilitat-Inestabilitat Emocional) i de l'Àrea Econòmica en quatre (Extraversió-Introversió, Agradabilitat-Desagradabilitat, Estabilitat-Inestabilitat i Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència).

Així doncs, tenint en compte aquestes dades que més endavant comentarem amb més profunditat i deteniment, en primer lloc, pel que respecta a les valoracions del Passat, sí podem afirmar que queden desestimades les hipòtesis 3 i 4 plantejades en el Disseny de la nostra investigació, que feien referència a diferències segons l'edat respecte a les àrees Afectiva i Personal.

En la hipòtesi 3 nosaltres estimàvem que *“els subjectes adolescents, juntament amb els subjectes d'Edat Adulta primerenca, valorarien més que la resta*

dels grups l'Àrea Afectiva". Segons pensàvem al tractar-se de dues etapes on s'inicien i es configuren les relacions sexuals i afectives, la valoració en aquesta àrea seria més alta que en la resta de grups d'edat, però no ha estat així.

Així mateix, en la hipòtesi 4 estimàvem que *"l'àrea de desenvolupament Personal tindria més importància en l'adolescència i en l'edat adulta primerenca"* per ser aquestes dues etapes on fonamentalment es configura la identitat de l'individu, tan important per al desenvolupament personal. Tanmateix, en l'anàlisi de les valoracions positives no es troba cap diferència significativa entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat pel que respecta a les àrees Afectiva i Personal en cap dels Cinc Grans Factors de personalitat. En l'anàlisi de les valoracions negatives, tampoc en l'Àrea Afectiva s'han trobat diferències segons l'edat en cap dels Cinc Factors de Personalitat. Pel que fa a l'Àrea Personal només en el factor de Persistència considerat negativament (Falta de Persistència), sí es donen diferències entre els diferents grups d'edat. Els dos grups més joves (adolescència i edat adulta primerenca) són els qui més valoren la influència de la seua personalitat negativa en el passat sobre l'Àrea Personal, produint-se una baixada significativa pel que respecta a la valoració d'aquesta Àrea en la segona meitat de la vida i un lleuger increment en la Vellesa. D'aquesta manera la hipòtesi 4 respecte a la major valoració de l'Àrea Personal en l'adolescència i en l'edat adulta primerenca (especialment en esta etapa), s'accepta només parcialment en el cas del grup de personalitat de Falta de Persistència.

A continuació anirem comentant breument les conclusions respecte a la comprovació de la resta de les hipòtesis en cadascun dels Cinc Grans factors de Personalitat.

12.1.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT.

12.1.1.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL PASSAT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ.

En aquest apartat es realitza l'Anàlisi de Variança sobre la mostra d'aquells subjectes que han considerat qualsevol dels pols de factor Extraversió/Introversió en sentit positiu. En primer lloc cal considerar la distribució de la mostra en aquest primer factor de personalitat. Si tenim en compte que 467 subjectes han considerat l'Extraversió en sentit positiu i només 34 subjectes han considerat la Introversió com a positiva, podem concloure que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes extravertits fonamentalment, encara que de manera general ens referíem al genèric Factor Extraversió-Introversió.

Tal com hem pogut comprovar en les anàlisis corresponents a cadascuna de les àrees de desenvolupament valorades pels subjectes del Factor Extraversió-Introversió, existeixen diferències significatives segons l'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física. Els adolescents sistemàticament valoren d'una manera menor que la resta dels grups d'edat les àrees Laboral, Econòmica i Física.

Respecte a l'Àrea Laboral estes diferències arriben a ser estadísticament significatives en el cas de la diferència de l'Adolescència respecte als dos grups de subjectes d'Edat Adulta, la qual cosa confirma la nostra hipòtesis núm. 5 en la que pressuposàvem que els dos grups d'Edat Adulta, primerenca i intermitja, valoraven més que la resta dels grups l'Àrea Laboral.

En quant a la valoració de l'Àrea Econòmica apareixen diferències entre adolescents i els altres tres grups d'edat pel que respecta a la valoració de la influència de la personalitat sobre aquesta àrea; els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica, amb una diferència significativa respecte als altres tres grups d'edat. Els dos grups d'edat Adulta són els qui més valoren aquesta àrea, amb diferències significatives respecte l'Adolescència; per la qual cosa també es confirma la hipòtesi sisena de la nostra investigació en quant a les valoracions respecte al Passat.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Física en la mostra de subjectes del Factor Extraversió-Introversió considerat en sentit positiu només apareixen diferències significatives entre el grup d'adolescents i el grup de subjectes en edat adulta primerenca. En les valoracions respecte al Passat el grup de subjectes d'edat adulta primerenca (entre 23 i 45 anys) valoren l'Àrea Física més que qualsevol altre

grup d'edat, essent la diferència respecte als adolescents estadísticament significativa. Convé tenir en compte que el grup de subjectes que en l'actualitat es troben en l'edat adulta primerenca, són els que en el passat eren adolescents. En aquest sentit aquestes dades poden ser coherents amb el fet que anticipàvem en una de les hipòtesis sobre la major valoració de l'Àrea Física en l'Adolescència i també en la vellesa, (encara que per raons diferents). Els adolescents es preocupen òbviament pel seu aspecte físic, mentre que els més majors es preocupen per la seua salut.

En resum, en l'anàlisi del Factor Extraversió-Introversió considerat positivament en el passat, no podem afirmar que els adolescents d'aquest grup de personalitat valoren més l'Àrea Social com suposàvem en la primera de les hipòtesis. Tampoc s'aprecia una valoració de l'Àrea Social més alta en el grup d'Edat Adulta primerenca (en el passat adolescents), ni en la Vellesa (com suposàvem en la segona hipòtesi), per la qual cosa en aquesta anàlisi del Factor d'Extraversió-Introversió no podem comprovar la hipòtesi núm. 1: "*l'Àrea Social és mes valorada en l'adolescència*", ni la segona sobre l'increment de la valoració de l'Àrea Social en la vellesa respecte a l'Edat Adulta, però sí la hipòtesi 5^a: "*L'Àrea Laboral serà més valorada pels subjectes d'edat adulta primerenca i intermitja*" i la 6ª sobre la major valoració de l'Àrea Econòmica en l'Edat Adulta, les diferències són significatives sobre tot respecte als adolescents que són els qui menys valoren aquesta àrea. Pel que fa a la hipòtesis setena, sobre la major valoració de l'Àrea Física en l'Adolescència i en la Vellesa, només sembla ser parcialment comprovada. Hem observat una major valoració de l'àrea Física en el grup d'edat adulta primerenca (en el passat adolescents), però no en la vellesa (en el passat adults). No tenim cap grup més vells que els vells, el passat dels quals siga la Vellesa.

12.1.1.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL PASSAT EN EL FACTOR AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

En aquest apartat anem a considerar únicament les diferències que trobem en la valoració de les diferents àrees en funció de l'edat en la mostra de subjectes que han considerat com a característica de personalitat més rellevant en el Passat l'Agradabilitat (n=879), gairebé un 32% de la mostra. Són molts pocs (només

9) els subjectes que han considerat el pol oposat, la Desagradabilitat en sentit positiu.

En les anàlisis corresponents a cadascuna de les àrees de desenvolupament valorades pels subjectes del Factor Agradabilitat-Desagradabilitat, existeixen diferències significatives segons l'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències estadísticament significatives pel que respecta a les àrees Social, Afectiva i Personal.

Pel que respecta a les diferències segons l'edat en quant a la valoració de l'Àrea Laboral en els subjectes del Factor d'Agradabilitat-Falta d'Agradabilitat com a característica positiva de personalitat, trobem que el grup d'adolescència presenta diferències significatives respecte als altres tres grups d'edat, edat adulta primerenca, edat adulta intermitja i vellesa. Els adolescents d'aquest factor de personalitat valoren l'Àrea Laboral menys que els altres grups d'edat, o més bé podríem concloure segons les nostres hipòtesis que també en el Factor de personalitat d'Agradabilitat els grups d'edat adulta i el de vellesa valoren més l'Àrea Laboral, confirmant-se, doncs, la cinquena hipòtesi.

Com que les nostres hipòtesis estan formulades basant-se fonamentalment en les valoracions de les etapes evolutives en el Present, estimàvem que el grup de vellesa valoraria menys que els grups d'edat adulta l'Àrea Laboral. No ha estat així el cas en les valoracions del passat; podem pensar que els vells que valoren el passat, ho fan pensant quan ells eren adults madurs i estaven actius laboralment, per això aquestes valoracions altes de la Vellesa en l'Àrea Laboral són coherents amb la Hipòtesi d'una valoració alta de l'Àrea Laboral en l'Edat Adulta actual (hipòtesis cinquena).

Pel que respecta a l'Àrea Econòmica apareixen diferències significatives entre l'Adolescència i l'Edat Adulta Madura i entre l'Adolescència i la Vellesa; així com entre l'edat adulta primerenca i la vellesa. Els adolescents valoren significativament menys que els adults madurs i els vells la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica. També els subjectes d'edat adulta primerenca difereixen significativament les seues valoracions dels més vells. A mesura que augmenta l'edat augmenta també la valoració de l'Àrea de desenvolupament econòmic.

Respecte a la valoració de l'Àrea Física, existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat. L'Adolescència presenta diferències significatives en quant a la valoració sobre l'Àrea Física respecte als grups d'edat adulta primerenca i l'edat adulta mitjana (no difereix significativament respecte a la vellesa). Adolescents i vells del grup de personalitat d'Agradabilitat valoren significativament menys que els altres dos grup d'edat adulta l'Àrea Física. Ací no podem afirmar si es confirma o no la hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Física en la Vellesa, donat que el que valoren els vells era l'Àrea Física en el passat, quan eren adults i no hi ha un grup més gran que els vells perquè valoraren l'Àrea de la vellesa en el passat. Deixem, doncs, la revisió d'aquesta hipòtesi per a les valoracions dels resultats de les Anàlisis del Present.

12.1.1.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL PASSAT EN FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

En la valoració de les característiques positives de la personalitat apareix que un gran nombre de subjectes en aquest grup ha considerat la Persistència com a principal característica de personalitat positiva (622 subjectes) front a només 20 que han considerat la Falta de Persistència com a positiva.

En les anàlisis corresponents a cadascuna de les àrees de desenvolupament valorades pels subjectes del Factor Persistència-Falta de Persistència, apareixen diferències significatives segons l'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències estadísticament significatives pel que respecta a les àrees Social, Afectiva i Personal.

A mesura que augmenta l'edat la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Laboral és més gran, el mateix succeeix pel que respecta a les valoracions de l'Àrea Econòmica i de l'Àrea Física.

Al menys pel que respecta a les valoracions respecte a la influència de la personalitat en el Passat respecte a les àrees podem observar que es confirmen les hipòtesis núm. 5 i 6 sobre la major influència de l'Àrea Laboral i Econòmica en els grups d'edat adulta. Segons la nostra hipòtesis consideraven que tant en l'Adolescència com en la Vellesa la valoració d'aquesta àrea seria menor. En aquest

anàlisi no es confirma que la vellesa valore de manera inferior als altres grups l'Àrea Laboral, tanmateix cal tenir en compte que el que els vells estan avaluant quan valoren el passat és precisament l'etapa en que per a ells l'Àrea Laboral era important, quan pertanyien al grup d'edat adulta.

Els adolescents tornen a diferir significativament en la valoració de l'Àrea Econòmica. A mesura que s'incrementa l'edat, l'Àrea Econòmica és més valorada també en el grup de subjectes que consideren la Persistència un factor positiu en la seua personalitat. Novament el grup d'adolescents difereix significativament de la resta dels tres grups, sent els que menys valoren la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica.

També apreciem un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física; a mesura que s'incrementa l'edat dels subjectes augmenta la valoració de l'Àrea Física, en aquest cas són subjectes que han manifestat com a característica fonamental de personalitat en el passat la Persistència.

12.1.1.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL PASSAT EN FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

La mostra de subjectes del factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional en el Passat ha valorat majoritàriament l'estabilitat com a positiva (464 subjectes) front als 21 subjectes que han considerat ser inestables com una característica positiva de personalitat.

Una vegada més, en l'anàlisi de les valoracions de la influència positiva de la personalitat sobre les àrees de desenvolupament, observem l'existència de diferències significatives en les valoracions segons els grups d'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física, però sense diferències importants en les àrees Social, Afectiva i Personal, en aquest cas en la mostra formada pels subjectes que han considerat com a principal característica positiva de Personalitat en el Passat l'Estabilitat Emocional.

En l'Àrea Laboral observen només diferències significatives entre les autovaloracions dels adolescents respecte a les dels subjectes d'edat adulta

intermitja. Este grup d'edat adulta valora molt més que els adolescents la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral, tal com esperaven segons una de les nostres hipòtesis. Concretament aquestes dades confirmen parcialment la hipòtesis cinquena en la que suposàvem que l'Àrea Laboral és més important per als subjectes de l'edat adulta primerenca i intermitja.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Econòmica observem que aquesta augmenta a mesura que augmenta l'edat dels subjectes, així trobem diferències significatives entre els adolescents i la resta dels grups, sent majors aquestes diferències respecte a l'adolescència quan més gran és la diferència d'edat.

Aquestes dades confirmen en part la hipòtesis sisena, segons la qual els subjectes d'edat adulta valoren més l'Àrea Econòmica. Això és cert no només en els subjectes d'edat adulta, sinó també i més encara en els subjectes majors de 65 anys, en aquest cas en les valoracions respecte al passat (quan pertanyien al grup d'edat adulta).

Respecte a la valoració de l'Àrea Física, hem trobat només diferències significatives entre l'adolescència i la vellesa, sent menors les diferències però també significatives entre els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca. Els més joves han valorat menys que qualsevol altre grup l'Àrea Física, essent significatives les diferències respecte al grup de vellesa i el d'edat adulta primerenca. El grup de vellesa, doncs, és el que més valora l'Àrea Física en esta mostra de subjectes fonamentalment estables.

12.1.1.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL PASSAT EN EL FACTOR OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT.

Respecte a la mostra que representa al factor d'Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència com a característiques positives de personalitat, ens trobem com 274 subjectes han considerat l'Obertura a l'Experiència com a positiva, mentre que només 10 han considerat la falta d'Obertura com una característica positiva de personalitat.

A més a més de les diferències significatives que venim trobant fins ara en les valoracions de les àrees Laboral, Econòmica i Física entre els subjectes dels diferents grups d'edat que es confirmen en aquest cas en la mostra de subjectes

fonamentalment oberts a l'experiència, també trobem diferències significatives segons l'edat pel que respecta a la valoració de l'Àrea Social.

Així, respecte la valoració de l'Àrea Social les diferències significatives s'observen entre els subjectes adolescents i els d'edat adulta intermitja, sent els joves oberts a l'experiència els que valoren més que els adults madurs l'Àrea Social. En general els adolescents valoren més que qualsevol altre grup d'edat la influència d'aquesta personalitat sobre l'Àrea Social, encara que només són estadísticament significatives les diferències existents entre les autovaloracions dels adolescents i dels d'edat adulta intermitja (subjectes entre 46 i 64 anys). Aquestes dades sí confirmen parcialment la hipòtesi primera que suposava una major valoració de l'Àrea Social en l'adolescència.

En l'Àrea Laboral els adolescents valoren significativament menys aquesta Àrea que qualsevol altre grup d'edat, sent especialment significativa la diferència respecte al grup de vells, seguida dels d'edat adulta primerenca i madura.

Pel que fa a l'Àrea Econòmica, les anàlisis de varianza ens indiquen l'existència de diferències significatives únicament entre el grup més jove i la resta dels grups; la valoració de la influència de la personalitat oberta a l'experiència sobre l'Àrea Econòmica augmenta conforme augmenta l'edat dels subjectes, així els vells són els qui més valoren l'Àrea, seguida dels adults madurs i dels adults primerencs, sent significativament menys valorada aquesta Àrea pel grup de subjectes adolescents.

En la valoració de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes "oberts a l'experiència" trobem diferències significatives entre el grup d'adolescència i el grup de vellesa. Els joves valoren menys l'Àrea Física que els vells, o el que és el mateix, en la vellesa la valoració de l'Àrea Física és significativament major que en l'adolescència. La puntuació mitja de la valoració de l'Àrea Física en la vellesa és també major que la dels dos grups d'edat adulta, però les diferències no arriben a ser estadísticament significatives. Aquestes dades confirmen parcialment la nostra hipòtesi sobre la major valoració de l'Àrea Física en la vellesa (hipòtesis setena), en aquest cas en esta mostra de subjectes que han valorat en el passat la seua personalitat oberta a l'experiència com a característica positiva, però per altra banda no es confirma l'altra part de la hipòtesis, que l'adolescència valore més l'àrea Física que el grup d'edat adulta.

12.1.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT.

12.1.2.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL PASSAT EN EL FACTOR D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ.

Les Anàlisi de Variança en aquest apartat han tingut en compte de manera global tots els subjectes del factor Extraversió-Introversió considerat en sentit negatiu. Aquest grup està format majoritàriament per persones que consideren el pol de la Introversió com a negatiu (amb un total de 528 subjectes), ara bé, són bastants els qui valoren l'Extraversió negativament (227 subjectes).

En l'anàlisi de variança realitzat en el grup de subjectes que han valorant de manera negativa la seua personalitat en el Passat, concretament en el grup d'aquells que reconeixen tindre alguna característica assignada al Factor Extraversió-Introversió, podem concloure que existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat en les autovaloracions de les àrees Social, Laboral i Econòmica. Les diferències no semblen ser significatives pel que respecta a les àrees Afectiva, Personal i Física.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Social d'aquells subjectes que han considerat alguna característica del factor Extraversió-Introversió en sentit negatiu, trobem diferències significatives segons els grups d'edat entre els subjectes adolescents i la resta dels grups d'edat. Els adolescents valoren que la seua Extraversió/Introversió considerada en sentit negatiu ha influït sobre l'Àrea Social més que la resta dels grups. Aquesta dada, confirma la nostra hipòtesi d'una valoració major de l'Àrea Social en l'adolescència, en aquest cas en esta mostra de subjectes que han considerat el factor Extraversió-Introversió de manera negativa.

Respecte a les autovaloracions en l'Àrea Laboral, apareixen només diferències significatives entre el grup d'adolescència i el grup d'edat adulta madura; és a dir, els adolescents valoren menys l'Àrea Laboral que el grup d'edat adulta intermitja. Els adolescents que consideren bàsicament la seua personalitat extravertida o introvertida com a negativa valoren menys l'Àrea Laboral que la resta de grups, especialment del grup d'adults d'edat intermitja. Són aquests dos grups d'edat adulta els qui més valoren l'Àrea Laboral, confirmant-se en esta mostra de subjectes extravertits-introvertits la hipòtesis d'una major influència de l'Àrea Laboral en l'edat adulta (hipòtesi cinquena).

En l'anàlisi de les autovaloracions de l'Àrea Econòmica novament observem diferències significatives entre el grup de subjectes adolescents i la resta dels grups. El grup de vellesa és el que més valora l'Àrea Econòmica, es a dir, qui considera que la seua personalitat en el passat ha influït sobre l'Àrea Econòmica en major mesura que la resta de grups, especialment i de manera significativa respecte els adolescents. Els adolescents difereixen significativament de la resta dels tres grups, valorant molt menys la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica que qualsevol altre grup d'edat.

12.1.2.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL PASSAT EN EL FACTOR AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

Hem considerat en aquest apartat com a mostra aquells subjectes que destacaren com a aspecte negatiu de la seua personalitat en el passat la seua Desagradabilitat, o bé la seua Agradabilitat. Curiosament al realitzar aquests anàlisis ens trobem que una gran quantitat de subjectes (305) han considerat l'Agradabilitat com una característica negativa de la seua personalitat front als 308 que han considerat ser desagradable com a negatiu. Aquesta dada pot ser un motiu de reflexió per analitzar en quin tipus de societat vivim en la que ser agradable pot portar a experiències negatives fins al punt de valorar-se com una característica de personalitat negativa en lloc de positiva com seria lògic.

Si considerem el factor Agradabilitat/Desagradabilitat en sentit negatiu, només trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Laboral i Econòmica.

Respecte a la valoració de l'Àrea Laboral en el grup de subjectes que han considerat el factor Agradabilitat- Desagradabilitat com una característica de personalitat negativa en el seu passat els subjectes adolescents han manifestat autovaloracions significativament menors que la resta de grups. El grup d'edat adulta mitjana és el que més ha valorat la influència de la Agradabilitat-Desagradabilitat en sentit negatiu sobre l'Àrea Laboral, seguit de la vellesa i del grup d'edat adulta primerenca. Si tenim en compte que tant el grup de vellesa com els d'edat adulta intermitja, corresponien en el passat als grups d'edat adulta intermitja i d'edat adulta primerenca respectivament, les dades sí són coherents amb la hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Laboral en l'edat adulta (com veurem posteriorment en les valoracions respecte al Present).

Pel que respecta a l'Àrea Econòmica observem novament com els adolescents difereixen significativament de la resta dels grups respecte a la influència percebuda de la personalitat negativa sobre la seua economia en el passat. L'adolescència és el grup que menys valora la influència del factor Agradabilitat/Desagradabilitat en el passat sobre aquesta Àrea Econòmica, seguida del grup d'edat adulta primerenca, del d'edat adulta intermitja i de la vellesa; és a dir, trobem un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Econòmica a mesura que s'incrementa l'edat.

12.1.2.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL PASSAT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

En aquesta mostra de subjectes que han considerat el Factor de Persistència o Falta de Persistència com a característica negativa de personalitat es considera el factor de Falta de Persistència com el pol negatiu més important, donat que de 283 subjectes, 241 subjectes consideren la Falta de Persistència com a característica de personalitat negativa en el passat, front als 42 que consideren la Persistència com a característica negativa.

Segons l'anàlisi de Variança realitzat amb aquells subjectes que han considerat el Factor de Persistència o Falta de Persistència com a característica negativa de personalitat més destacada s'han trobat diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Social i Personal.

Aquesta dada resulta un poc sorprenent si tenim en compte els resultats que hem trobat fins el moment, on es trobaven sempre diferències significatives en les valoracions de les àrees Laboral i Econòmica. Tanmateix, en aquest grup de subjectes que han valorat la Persistència o Falta de Persistència en sentit negatiu no trobem diferències significatives pel que respecta a les àrees Laboral i Econòmica com succeïa amb les valoracions d'altres factors de personalitat en aquestes àrees, sinó que les diferències apareixen només en les valoracions de les àrees Social i Personal.

Pel que respecta a l'Àrea Social trobem que l'única diferència de mitges significativa en aquesta Àrea es troba entre el grup d'Adolescència i el grup d'Edat Adulta primerenca; els adolescents valoren significativament més que els d'edat adulta primerenca la influència de la seua personalitat fonamentalment poc persistent sobre l'Àrea Social. Segons aquestes dades els adolescents valoren molt més la influència en el passat de la seua personalitat negativa, de la seua falta de persistència, sobre l'Àrea Social que la resta dels grups d'edat, especialment que el grup que li segueix en edat, l'edat adulta primerenca. Encara que la diferència respecte als grups d'edat adulta mitjana i vellesa, no arriben a ser estadísticament significatives, també s'aprecia la mateixa relació, per la qual cosa podem concloure que per als adolescents la importància de l'Àrea Social és major, tal com avançàvem en la primera de les hipòtesis.

Respecte a l'Àrea Personal, on també sembla haver diferències entre alguns dels grups d'edat, trobem que aquestes es donen només entre els grups d'edat adulta primerenca i d'edat adulta mitjana. Els dos grups més joves (adolescència i edat adulta primerenca) són els qui més valoren la influència de la seua personalitat negativa en el passat sobre l'Àrea Personal, produint-se una baixada significativa pel que respecta a la valoració d'aquesta Àrea en la segona meitat de la vida, en l'edat adulta tardana. Els vells, novament tornen a incrementar la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Personal encara que amb unes puntuacions més moderades. Aquestes dades confirmarien la hipòtesis quarta en aquesta mostra de subjectes que han manifestat com a principal característica de Personalitat la Falta de Persistència.

12.1.2.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL PASSAT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

En aquest punt tenim en compte les respostes d'aquells subjectes que han considerat com a característica negativa més important de la seua personalitat algun adjectiu que pertany al factor d'Estabilitat-Inestabilitat emocional. Evidentment, en aquest cas, la Inestabilitat es considera majoritàriament el pol negatiu del factor segons la distribució de la mostra (860 subjectes han considerat la inestabilitat com a característica negativa més important del seu passat, tanmateix hi ha un reduït nombre de casos que consideren la seua Estabilitat com a negativa (21 subjectes).

En aquest grup de subjectes que han considerat com a característica negativa més destacada de la seua personalitat algun adjectiu que pertany al factor d'Estabilitat-Inestabilitat emocional, hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Laboral i Econòmica.

Pel que respecta a les valoracions de l'Àrea Social segons els diferents grups d'edat trobem que l'única diferència de mitges significativa en aquesta Àrea es troba entre el grup d'Adolescència i el grup d'Edat Adulta primerenca; els adolescents valoren significativament més que els d'edat adulta primerenca la influència de la seua personalitat fonamentalment inestable sobre l'Àrea Social. La diferència de mitges del grup d'adolescència respecte al grup d'edat adulta mitjana i respecte a la vellesa, no arriba a ser estadísticament significatives. Segons aquestes dades, i tal com podem veure al gràfic següent, els adolescents valoren molt més la influència en el passat de la seua personalitat negativa, de la seua inestabilitat emocional, sobre l'Àrea Social que la resta dels grups d'edat, especialment que el grup que li segueix en edat, l'edat adulta primerenca. Podem concloure que per als adolescents la importància de l'Àrea Social és major, és més valorada i conseqüentment la personalitat del subjecte afecta a la valoració d'aquesta Àrea en major mesura que en la resta de grups, confirmant-se en esta mostra de subjectes de personalitat inestable la hipòtesi núm. 1 referent a la major valoració de l'Àrea Social en el grup d'adolescents.

Pel que respecta a l'Àrea Laboral es troben diferències significatives en les valoracions realitzades pels subjectes del grup d'adolescència i el d'edat adulta primerenca. Els adolescents (subjectes entre 14 i 22 anys) inestables valoren menys

que el grup que li segueix en edat, el grup d'edat adulta primerenca (subjectes entre 23 i 45 anys) la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral. No hi ha diferències significatives respecte a la resta de grups. Aquestes dades confirmen en part la hipòtesi cinquena respecte a la major valoració de l'Àrea Laboral en els subjectes d'edat adulta, donat que els dos grups d'edat adulta són els que més han valorat la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral, encara que només en el grup d'edat adulta primerenca aquestes diferències resulten estadísticament significatives.

Respecte a les valoracions de l'Àrea Econòmica en aquesta mostra de subjectes fonamentalment inestables que han valorat la seua personalitat negativament, trobem que els dos grups d'edat adulta són els qui més valoren la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Econòmica. Les autovaloracions d'adolescents i vells són significativament menors. Aquestes dades confirmen la hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat Adulta.

12.1.2.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL PASSAT EN EL FACTOR OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.

Encara que el pol negatiu d'aquest factor sembla ser la Falta d'Obertura, amb un total de 182 subjectes que han considerat aquest aspecte negativament, també són nombrosos els subjectes que han considerat l'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa, un total de 86 subjectes consideren que ser oberts a l'experiència en el passat ha estat una experiència negativa.

En la mostra de subjectes que han considerat el factor Obertura a l'Experiència- Falta d'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa en el passat, només apareixen diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Econòmica.

En l'Àrea Econòmica, l'única àrea en la que sembla haver diferències significatives segons l'edat en esta mostra de subjectes que consideren l'Obertura a l'experiència o més bé la falta d'Obertura com a característica de personalitat negativa, trobem que aquestes diferències es trobem bàsicament entre les autovaloracions dels subjectes adolescents i les del grup d'edat adulta mitjana. Els subjectes d'edat adulta valoren significativament més que els adolescents la

influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Econòmica, la qual cosa confirma en part la nostra hipòtesis de la major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta també pel que fa al grup que ha valorat la seua personalitat de manera negativa en el passat, més concretament en el factor Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència. El grup que més valora l'Àrea Econòmica en esta mostra és el d'edat adulta intermitja com comentaven, seguit de grup de vellesa (els dos grups que precisament en el Passat pertanyien plenament a l'edat adulta)

Aquestes dades són coherents si tenim en compte que el que estan valorant tots els grups d'edat és la influència de la seua personalitat sobre aquesta Àrea en el Passat; el passat de la vellesa és l'edat adulta intermitja i el passat de l'edat adulta intermitja és l'edat adulta primerenca. Així doncs, pensem, que aquestes dades confirmen la nostra hipòtesi sisena de la major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta.

* * * * *

12.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES O NEGATIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.

Globalment, la primera observació que cal destacar en les autovaloracions positives sobre les àrees de Desenvolupament Personal segons cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat és la no existència en cap dels Factors de diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Afectiva, és a dir tots els grups d'edat valoren de manera semblant la influència de la seua personalitat sobre aquesta Àrea, independentment del tipus de personalitat.

Pel que respecta a l'Àrea Personal no es troba tampoc cap diferència significativa entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en els Factors de Persistència, Estabilitat Emocional i Obertura a l'Experiència.

Es trobem diferències significatives entre els diferents grups d'edat només en les autovaloracions de les àrees Laboral, Econòmica i Física. En el factor d'Obertura a l'Experiència es troben a més a més diferències significatives en l'Àrea Social.

Pel que respecta a l'anàlisi dels factors negatius de personalitat, el patró és més irregular. Es mantenen les diferències segons l'edat en la valoració de l'Àrea Laboral en tres dels factors (Introversió, Desagradabilitat i Inestabilitat) i de l'Àrea Econòmica en quatre (Introversió, Desagradabilitat, Inestabilitat i Falta d'Obertura). L'Àrea Social és valorada diferentment segons l'edat en els factors d'Introversió, Falta de Persistència i Inestabilitat. Només pareixen diferències en la valoració de l'Àrea Personal en el factor de Falta de Persistència. No apareix cap diferència en funció de l'edat en les autovaloracions negatives de l'Àrea Afectiva.

12.2.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.

12.2.1.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL PRESENT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ.

En aquest apartat es considera la mostra d'aquells subjectes que han considerat qualsevol dels pols del factor Extraversió/Introversió en sentit positiu. En primer lloc cal considerar la distribució de la mostra en aquest primer factor de personalitat. Si tenim en compte que en el Present 441 subjectes han considerat l'Extraversió en sentit positiu i només 4 subjectes han considerat la Introversió com a positiva, podem concloure que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes extravertits fonamentalment.

Si tenim en compte les autovaloracions positives en cadascun dels grups d'Edat en aquesta mostra de subjectes que consideren el factor Extraversió-Introversió de manera positiva, trobem que tots els grups segueix un patró similar en quant que valoren més la influència de la seua personalitat sobre les àrees Social, Afectiva i Personal i molt menys sobre les àrees Laboral, Econòmica i Física.

Pel que respecta a les diferències segons l'edat en la valoració de les distintes àrees, hem trobat diferències significatives en la valoració de les àrees *Laboral, Econòmica i Personal*.

En l'Àrea Personal l'Anàlisi de Variança ens indica l'existència de diferències significatives entre les autovaloracions en aquesta àrea realitzades pels subjectes de diferents grups d'edat. La principal diferència estadísticament significativa es troba entre el grup de Vellesa i el grup d'edat adulta primerenca. El grup d'edat adulta primerenca, segons aquestes dades valoren molt més que el vells la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Personal.

Les diferències en quan a la valoració de l'Àrea Laboral apareixen entre els subjectes adolescents i els subjectes d'Edat adulta primerenca, i també entre els subjectes adolescents i els subjectes vells. Els subjectes extravertits adolescents valoren molt més l'Àrea Laboral que altres subjectes extravertits vells, però significativament menys que els del grup d'edat adulta primerenca. Aquest grup d'edat adulta primerenca manté també diferències significatives respecte al grup de vellesa. El grup d'edat adulta primerenca és el que valora més que cap altre grup d'edat l'Àrea Laboral. El grup de més edat, el grup de vellesa és el que menys valora la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral en el Present. Evidentment és un grup que ha deixat el món laboral, per la qual cosa la seua personalitat no té en l'actualitat massa influència sobre aquesta Àrea Laboral segons indiquen els resultats. El grup d'edat adulta intermitja només manté diferències significatives amb el grup de vells.

Així doncs, podem concloure que el grup de vells en la mostra de subjectes del grup d'Extraversió-Introversió és el que més difereix significativament de la resta de grups, essent, amb diferència, el que menys valora l'Àrea Laboral. Aquesta Àrea és més valorada pels dos grups d'edat adulta, però encara més i de manera estadísticament significativa pel grup d'edat adulta primerenca, per la qual cosa queda acceptada la Hipòtesi cinquena que plantejàvem referent a la major valoració de l'Àrea Laboral en l'edat adulta en la mostra de subjectes del factor d'Extraversió que valoren positivament la seua personalitat en el Present.

Pel que respecta a les valoracions de l'Àrea Econòmica en la mostra de subjectes considerats a sí mateix com a fonamentalment extravertits i que valoren aquesta característica com a positiva, apareixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat entre els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca. Els adolescents valoren molt menys l'Àrea Econòmica que els del grup d'edat adulta primerenca. El grup d'edat adulta primerenca també difereix significativament dels

vells, amb una diferència de mitges respecte al grup de vellesa de 0,71. El grup d'edat adulta primerenca valoren significativament més que el grup de Vellesa la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica. Així doncs, com a conclusió de la valoració l'Àrea Econòmica, podem dir que *el grup que més valora aquesta àrea és, amb diferència, el grup d'edat adulta primerenca*, amb diferències significatives respecte al grup d'adolescents i el grup de vells, confirmant-se així la hipòtesi sisena referent a una major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta, però més específicament en l'edat adulta primerenca en aquesta mostra de subjectes del factor Extraversió en el Present.

12.2.1.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL PRESENT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

En aquest apartat considerarem les valoracions en les diferents àrees en funció de l'edat en el grup de subjectes que han considerat com a característica de personalitat més destacada l'Agradabilitat (n=945). Són molts pocs (només 17) els subjectes que han considerat el pol oposat, la Desagradabilitat en sentit positiu.

Si tenim en compte les autovaloracions de cadascun dels grups d'Edat en aquesta mostra de subjectes que consideren la seua Agradabilitat com un factor positiu en la personalitat en el Present, trobem que tots els grups segueix un patró similar en quan que valoren més la influència de la seua personalitat sobre les àrees Social, Afectiva i Personal i molt menys sobre les àrees Laboral, Econòmica i Física.

Apareixen diferències significatives entre els subjectes dels diferents grups d'edat en la valoració de les àrees *Social, Laboral, Econòmica i Física* (nivells de significació < 0'01), no existint diferències respecte a la valoració de l'Àrea Afectiva i tampoc en l'Àrea Personal, encara que en aquest cas les diferències estan pròximes al nivell de significació (0,055).

El grup d'Adolescència difereix significativament respecte als altres tres grups en quant a la valoració de la influència positiva de la seua personalitat agradable sobre l'Àrea Social. Els adolescents valoren molt més que els altres grups d'edat aquesta Àrea Social, amb diferències estadísticament significatives respecte a cadascun del altres tres grups d'edat, acceptem doncs la Hipòtesi d'una major

valoració de l'Àrea Social en l'adolescència en aquesta mostra de subjectes que consideren com a principal característica de la seua personalitat l'Agradabilitat.

Respecte a les valoracions de *l'Àrea Laboral* observem que el Grup de Velleza presenta diferències significatives respecte a tots els altres grups d'edat. Els vells considerats especialment agradables valoren l'Àrea Laboral significativament menys que qualsevol altre grup d'edat amb les mateixes característiques de personalitat. Consideren en major part que la seua personalitat no influeix en el Present sobre l'Àrea Laboral, dada particularment evident si tenim en compte que és un grup d'edat que en el moment Present en que s'avalua ja ha abandonat el món del treball.

Respecte a *l'Àrea Econòmica* apareixen diferències significatives entre l'adolescència i els altres tres grups d'edat. Els adolescents d'aquesta mostra caracteritzada per la seua personalitat agradable en el Present són els que valoren menys la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea. La major valoració en aquesta àrea es dona en el grup d'edat adulta intermitja, amb diferències significatives com hem comentat respecte als adolescents, la qual cosa confirma la Hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Laboral en l'edat adulta també en aquesta mostra de subjectes agradables.

També l'Adolescència presenta diferències en quant a la valoració de la influència de Agradabilitat sobre *l'Àrea Física* respecte a tots els grups. Els adolescents valoren menys que la resta de grups d'edat l'Àrea Física. El grup que més valora en el Present aquesta Àrea és el grup d'edat adulta primerenca. No es confirma en esta mostra de subjectes del factor d'Agradabilitat la Hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Física en el grup d'Adolescència ni en la Velleza, més bé es dona el fet d'una menor valoració de l'Àrea Física en l'Adolescència. En tot cas, en aquesta mostra és el grup d'Edat Adulta primerenca qui més ha valorat l'Àrea Física.

12.2.1.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL PRESENT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

Si tenim en compte que 488 subjectes han considerat la Persistència en sentit positiu en el Present i només 15 subjectes han considerat la Falta de Persistència com a positiva, podem concloure que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes persistents.

Si tenim en compte les autovaloracions en les àrees de desenvolupament de cadascun dels grups d'Edat en aquesta mostra de subjectes que tenen la Persistència com a característica fonamental de la seua personalitat, trobem que tots els grups d'edat valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Personal i Laboral, i molt menys sobre l'Àrea Física. Es mantenen també valoracions altes en les àrees Social i Afectiva, però a diferència del que hem vingut observant, aquesta mostra de subjectes que pertanyen al factor de Persistència, valoren les àrees Laboral i Econòmica, més que els subjectes de qualsevol altre factor de personalitat.

Entre el grup de subjectes que consideren que la Persistència és en el Present la principal característica de personalitat trobem diferències pel que respecta a la valoració de les àrees de desenvolupament segons els grups d'edat només en les autovaloracions de les àrees *Laboral, Econòmica*.

Pel que respecta a l'Àrea Laboral, observem que les persones adolescents valoren menys l'Àrea Laboral que els dos grups d'edat adulta i més que el grup de vells, encara que les diferències significatives es donen només entre els adolescents i el grup d'edat adulta intermitja. També el grup d'Edat adulta primerenca difereix significativament en aquesta valoració respecte al grup de vells. Aquest grup d'edat adulta primerenca valora l'Àrea Laboral molt més que el grup de Vellesa. El grup d'adulta intermitja és el que més valora aquesta Àrea Laboral, en aquesta mostra de subjectes que consideren la seua personalitat com persistent i escrupolosa en el present. Es confirma doncs en aquesta mostra de subjectes fonamentalment persistents, la hipòtesi cinquena sobre una major valoració de l'Àrea Laboral en els dos grups d'edat adulta.

Respecte a les diferències segons l'edat en la valoració de l'Àrea Econòmica, observem que els dos grups d'edat adulta difereixen significativament respecte als grups d'adolescència i de vellesa en la valoració de la influència de la personalitat sobre aquesta Àrea. Els dos grups d'edat adulta valoren molt més la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica que els adolescents i els

vells, pel que podem acceptar la Hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta, també en aquesta mostra de subjectes del factor de Persistència, per als quals la valoració general de l'Àrea Econòmica és molt més elevada que en qualsevol altre grup de personalitat.

12.2.1.4. SÍNTESE DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL PRESENT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

En aquest factor de personalitat, 575 subjectes han considerat l'Estabilitat en sentit positiu en el Present i només 18 subjectes han considerat la Inestabilitat com a positiva. Queda clara la polaritat positiva del Factor d'Estabilitat. Podem concloure, doncs, que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes estables emocionalment.

En aquest grup de subjectes que consideren com a característica positiva fonamental de la seua personalitat en el Present l'Estabilitat Emocional, no s'observen diferències entre els diferents grups d'edat respecte a la valoració de les àrees *Afectiva* i *Personal*.

Observem diferències significatives ($p < 0.01$) pel que fa a la valoració de les àrees *Social*, *Laboral*, *Econòmica* i *Física* entre alguns grups d'edat segons ens indiquen els resultats de l'anàlisi de varianza.

En l'Àrea *Social* s'observen només diferències entre les autovaloracions dels adolescents respecte a les dels subjectes d'edat adulta madura. Els joves valoren significativament més que els adults madurs l'Àrea *Social*, cosa que confirma la hipòtesi primera de la nostra investigació.

Respecte a les diferències segons l'edat en les valoracions de l'Àrea *Laboral*, trobem que el grup d'edat adulta primerenca és el que més valora la influència de la seua personalitat estable i equilibrada sobre aquesta Àrea *Laboral*, la qual cosa confirma una vegada més la nostra cinquena Hipòtesi també en el grup de subjectes que han considerat com a principal característica positiva de personalitat el factor d'Estabilitat Emocional. El grup de persones velles difereixen significativament de tots i cadascun dels grups: respecte a la valoració dels adolescents, respecte als d'edat adulta primerenca i respecte al grup d'edat. Els

vells valoren menys que qualsevol altre grup d'edat la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral en el Present.

Respecte a la valoració de l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre els adolescents i els dos grups d'edat adulta. Els adolescents valoren menys la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica que els grups d'edat adulta primerenca i intermitja. Els vells valoren aquesta Àrea de manera semblant als adolescents, també difereixen significativament dels dos grups d'edat adulta, els quals valoren molt més la influència de la seua personalitat estable sobre aquesta Àrea Econòmica. Tant adolescents com vells la valoren molt poc. El Grup d'Edat Adulta Primerenca és el grup d'edat que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica, seguit del grup d'edat adulta intermitja. En la primera etapa de l'edat adulta, és quan l'Àrea Econòmica resulta més important (al igual que ocorria amb l'Àrea Laboral), la qual cosa confirma la nostra sisena Hipòtesi.

Pel que fa a l'Àrea Física, en la qual també trobem diferències significatives segons l'edat, observem que aquestes diferències es troben només entre els adolescents i els d'edat adulta intermitja sent menors les diferències (sense arribar a nivells de significació) entre els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca i vellesa. Els joves adolescents valoren menys que cap altre grup la influència de la seua personalitat estable sobre l'Àrea Física. No es confirma ací la Hipòtesi setena d'una major valoració de l'Àrea Física en l'Adolescència ni en la Vellesa.

12.2.1.5. SÍNTESE DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL PRESENT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.

En la distribució de la mostra en aquest cinquè factor de personalitat, 284 subjectes han considerat l'Obertura a l'Experiència en sentit positiu en el Present i només 12 subjectes han considerat la Falta d'Obertura com a positiva. Queda clara la polaritat positiva del Factor d'Obertura a l'Experiència. Podem concloure, doncs, que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes oberts com a característica de personalitat més important en el Present.

Si tenim en compte les autovaloracions de cadascun dels grups d'Edat en aquesta mostra de subjectes Oberts a l'Experiència, trobem que tots els grups segueix un patró similar en quan que valoren més la influència de la seua personalitat sobre les àrees Personal, Afectiva i Social, i molt menys sobre les àrees Laboral, Econòmica i Física.

En la mostra de subjectes que consideren l'Obertura a l'Experiència com a principal característica de la seua personalitat en el Present, observem que existeixen diferències significatives entre determinats grups d'edat només respecte a la valoració de les àrees *Laboral i Física*. Les diferències respecte el Àrea Econòmica està molt prop de nivells de significació (0.055) però no resulten estadísticament significatives.

En la valoració de l'Àrea *Laboral* segons els resultats de l'Anàlisi de Variança realitzat amb el grup de subjectes autoavaluats com Oberts a l'Experiència apareixen diferències significatives entre els subjectes vells i la resta de grups. En aquesta Àrea els vells en el Present valoren significativament menys aquesta Àrea que qualsevol altre grup d'edat, sent totes les diferències estadísticament significatives. Els grups d'edat adulta són els qui més valoren l'Àrea Laboral, confirmant-se la cinquena hipòtesis també en aquesta mostra de subjectes fonamentalment Oberts a l'Experiència.

En la valoració de l'Àrea *Física* en aquesta mostra de subjectes Oberts a l'Experiència trobem diferències significatives entre els grup d'Adolescència i el grup de Vellesa. Els joves adolescents valoren molt menys la influència de la seua personalitat oberta sobre l'Àrea Física que els vells. La vellesa és evidentment el grup d'edat més preocupat per la seua salut i considera que la personalitat oberta té una incidència positiva sobre la seua salut i la seua condició física. Es confirma, doncs la Hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Física en la Vellesa en la mostra de subjectes Oberts a l'Experiència. No es confirma, més bé es confirma el contrari, que els subjectes adolescents valoren més que els d'edat adulta l'Àrea Física. Pel que es veu, la interpretació de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física s'interpreta com una àrea relacionada amb la salut (i no tant com relacionada amb l'aspecte físic), per la qual cosa els subjectes del grup de Vellesa la valoren significativament més que la resta dels grups d'edat.

12.2.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.

12.2.2.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL PRESENT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ.

Convé destacar que aquest grup està format majoritàriament per persones que consideren el pol de la Introversió com a negatiu (amb un total de 256 subjectes), ara bé, són bastants els qui valoren l'Extraversió negativament (213 subjectes).

Entre el grup de persones que valoren com a negatius alguns aspectes de la seua personalitat del Present relacionats amb el primer factor dels Cinc Grans, el factor Extraversió-Introversió, trobem diferències segons l'edat en les valoracions de les àrees *Social, Laboral i Econòmica*. Les diferències no semblen ser significatives pel que respecta a les àrees *Afectiva, Personal i Física*.

Si tenim en compte les valoracions dels diferents grups d'edat en l'Àrea *Social* d'aquells subjectes que s'han autoavaluat negativament com a extravertits o introvertits, novament són els subjectes adolescents els qui difereixen de la resta dels grups d'edat pel que respecta en aquest cas a la valoració d'aquesta Àrea. Els adolescents valoren que la seua Extraversió/Introversió considerada en sentit negatiu ha influït sobre l'Àrea Social més que la resta dels grups.

Pel que fa a les autovaloracions en l'Àrea *Laboral*, observem només diferències significatives entre el grup d'adolescència i el grup d'edat adulta primerenca, de manera que podem concloure que els adolescents que consideren bàsicament la seua personalitat extravertida o introvertida com a negativa valoren menys aquesta Àrea que el grup d'adults, especialment del grup d'adults d'edat primerenca. Aquest grup és el que es troba plenament immers en el món laboral i és curiosament el que valora aquesta Àrea Laboral de manera més negativa en el Present (de la mateixa manera que els d'edat adulta madura eren els que més valoraven negativament aquesta àrea en el passat, quan pertanyien al grup d'edat adulta primerenca). Llavors, podem concloure que el grup d'edat adulta primerenca és el grup per al qual l'Àrea Laboral és més important que per a qualsevol altre grup

d'edat. El grup d'edat adulta primerenca també difereix significativament del grup de vellesa. Els vells són els que menys valoren la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral, i mantenen les màximes diferències amb el grup que més valora esta àrea, que com ja hem dit és el grup d'edat adulta primerenca. El grup d'edat adulta madura difereix també del grup de vells. Així doncs, veiem com els dos grups d'edat Adulta són els que més han valorat la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral, especialment el grup d'edat adulta primerenca. Tant el grup d'adolescents com el de vells que han considerat en el Present ser especialment introvertits valoren poc l'Àrea Laboral, uns perquè encara no han començat ni estan plenament immersos en el món laboral, els altres perquè ja no estan actius en el món laboral donat que són persones majors de 65 anys. Així doncs, s'accepta la hipòtesi cinquena d'una major valoració de l'Àrea Laboral en l'edat adulta en aquesta mostra de subjectes que s'han autovalorat en el factor de Extraversió-Introversió de manera negativa.

En l'anàlisi de les autovaloracions de l'Àrea Econòmica novament observem diferències entre el grup de subjectes adolescents i la resta de grups. Els adolescents valoren molt menys la influència de la seua personalitat negativament introvertida o extravertida sobre l'Àrea Econòmica, amb diferències significatives respecte als d'edat adulta primerenca. El grup que més valora aquesta Àrea Econòmica és el d'edat adulta primerenca, seguit del d'edat adulta intermitja; els vells valoren menys aquesta Àrea que els dos grups d'edat adulta, però més que els adolescents. Es confirma la Hipòtesi sisena d'una major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta també en la mostra de subjectes que han considerat ser fonamentalment introvertits (consideració negativa del factor de personalitat Extraversió-Introversió).

12.2.2.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL PRESENT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

Considerem en aquest apartat com a mostra aquells subjectes que han considerat com a factor negatiu de la seua personalitat en el passat la seua Desagradabilitat, o bé la seua Agradabilitat. Curiosament al realitzar aquestes anàlisis ens trobem que una gran quantitat de subjectes (180) han considerat

l'Agradabilitat com una característica negativa de la seua personalitat i 340 han considerat ser desagradable com a negatiu. L'Agradabilitat en sentit negatiu representa gairebé un terç d'aquesta mostra de subjectes que valoren negativament qualsevol dels pols del factor de Personalitat Agradabilitat / Desagradabilitat (520 subjectes).

L'Anàlisi de Variança realitzat sobre la mostra dels subjectes que s'han autoavaluat en el factor Agradabilitat/Desagradabilitat en sentit negatiu, trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees *Social, Afectiva, Laboral i Econòmica*.

Pel que respecta a l'Àrea *Social* trobem diferències estadísticament significatives entre les autovaloracions de l'adolescència i les del grup d'edat adulta intermitja. Els adolescents valoren més la influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Social que qualsevol grup d'edat, especialment amb el grup d'edat adulta intermitja.

En l'Àrea *Afectiva* les diferències estadísticament significatives les trobem només entre el grup adolescents i el de vells, els quals que valoren significativament menys que els adolescents la influència negativa de la seua personalitat sobre aquesta Àrea. L'adolescència és el grup que més valora la influència de la personalitat sobre l'Àrea Afectiva, donat que es trobem en una etapa on les relacions afectives tenen per a ells més importància segons veiem que en la vellesa.

En les autovaloracions de l'Àrea *Laboral*, els subjectes adolescents han manifestat autovaloracions lleugerament menors que les dels dos grups d'edat adulta, però significativament majors que les del grup de vellesa. Els dos grups d'edat adulta (edat adulta primerenca i edat adulta intermitja) també difereixen significativament del grup de vells. El grup d'edat adulta intermitja és el que més ha valorat la influència negativa de la personalitat agradable o desagradable sobre l'Àrea Laboral, seguit del grup d'edat adulta primerenca., la qual cosa confirma la hipòtesis cinquena d'una major valoració de l'Àrea Laboral en l'edat adulta. La vellesa difereix, doncs, dels tres altres grups d'edat de manera significativa amb nivells de significacions inferiors al 0,001 respecte a la valoració de la influència de la personalitat sobre aquesta Àrea.

Pel que respecta a l'Àrea Econòmica, on les diferències de autovaloracions entre els diferents grups d'edat també eren significatives, observem novament com els adolescents difereixen significativament respecte al grup d'edat adulta intermitja. Els adolescents valoren molt menys aquesta Àrea en comparació a aquest grup. L'Àrea Econòmica novament és més valorada pel grup d'edat adulta primerenca que per qualsevol altre grup, però les diferències arriben al nivell de significació estadística només respecte al grup d'adolescents; es confirmaria parcialment la hipòtesis sisena d'una major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta, donat que no s'observen diferències significatives respecte al grup de vellesa.

12.2.2.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL PRESENT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

En l'anàlisi general de tot el factor de Persistència / Falta de Persistència segons les autovaloracions de la mostra de subjectes en cadascuna de les àrees de Desenvolupament (Social, Afectiva, Personal, Laboral, Econòmica i Física), podem observar que en general en tot el grup de subjectes persistents (62) o poc persistents (342) que valoren negativament la seua personalitat, les àrees més valorades han estat l'Àrea Personal, l'Àrea Afectiva i l'Àrea Social. Les àrees menys valorades han estat l'Àrea Econòmica i l'Àrea Física.

De manera global i segons l'anàlisi de Variança realitzada trobem que en aquesta mostra s'han trobat diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees *Laboral i Econòmica*. En la resta d'àrees no sembla haver diferències significatives en funció de l'edat.

Pel que respecte a l'Àrea Laboral els vells d'aquesta mostra són els qui valoren menys que la resta dels grups la influència negativa de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral, amb diferències significatives respecte a cadascun dels altres grups. Les autovaloracions més altes es donen en el grup d'edat adulta primerenca, grup que més valora negativament la influència de la seua personalitat poc persistent sobre l'Àrea Laboral.

Respecte a l'Àrea Econòmica, trobem que les diferències es centren només en el grup de subjectes vells respecte a la resta de grups d'edat. La vellesa

difereix significativament en la valoració negativa de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica, els vells valoren significativament menys que els altres grups d'edat la influència de la seua personalitat poc persistent sobre l'Àrea Econòmica.

12.2.2.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL PRESENT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

En les anàlisis estadístiques fetes amb els subjectes que han considerat com a característica negativa més important de la seua personalitat algun adjectiu que pertany al factor d'Estabilitat-Inestabilitat, trobem que la Inestabilitat es considera majoritàriament el pol negatiu del factor segons la distribució de la mostra (1148 subjectes han considerat la inestabilitat com a característica negativa més important de la seua personalitat en el present, es a dir un 41% de la mostra total); tanmateix hi ha un reduït nombre de casos que consideren la seua Estabilitat com a negativa (23 subjectes).

En l'anàlisi general de tot el factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional en sentit negatiu podem observar que fonamentalment en tot el grup de subjectes inestables (independentment de l'edat) les àrees més valorades han estat l'Àrea Personal, Afectiva i Social (amb puntuacions mitges de 5.47, 5.06 i 4,53 respectivament), seguides de les àrees Laboral i Física amb una puntuacions de 2.95 i 3.13 respectivament, l'àrea menys valorada ha estat l'Àrea Econòmica amb una mitja de 1,94 (sobre una escala *Likert* de 7 punts). És a dir, la personalitat inestable té major impacte o influència sobre les àrees Personal, Afectiva i Social i menys influència sobre l'Àrea Econòmica, de la mateixa manera que succeïa amb la mostra de subjectes estables. El Factor d'Estabilitat / Inestabilitat, doncs, en qualsevol dels pols del factor valora més la influència de la seua personalitat en l'Àrea Personal i menys sobre l'Àrea Econòmica.

En aquesta mostra de subjectes del factor Estabilitat-Inestabilitat com a característica de personalitat negativa, es confirma que hi han diferències significatives entre els diferents grups d'edat en la valoració de les àrees *Social, Laboral, Econòmica i Física*.

Pel que respecta a l'Àrea *Social* trobem que l'única diferència de mitges significativa en aquesta Àrea es troba entre el grup d'Adolescència i el grup d'Edat

Adulta intermitja. Segons aquestes dades, els adolescents valoren molt més la influència de la seua personalitat negativa, de la seua Inestabilitat Emocional, sobre l'Àrea Social que els subjectes d'edat adulta intermitja. Encara que la diferència respecte als grups d'edat adulta mitjana i vellesa, no arriben a ser estadísticament significatives, també s'aprecia la mateixa relació, per la qual cosa podem concloure que per als adolescents la importància de l'Àrea Social és major, és més valorada i conseqüentment la personalitat negativa del subjecte (la inestabilitat emocional) afecta a la valoració d'aquesta Àrea Social en major mesura que en la resta de grups, com ja havíem comprovat en la valoració de l'àrea segons la personalitat en el passat.

La valoració de l'Àrea Social, després de baixar en l'edat adulta, torna a incrementar-se en la vellesa, sense arribar als nivells de valoració de l'adolescència (com estimàvem en una de les nostres hipòtesis, la hipòtesis segona).

Pel que respecta a l'*Àrea Laboral* hem trobat diferències de mitges significatives entre el grup d'adolescència i el de vellesa. Els adolescents inestables valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral que els vells. El grup d'edat adulta primerenca difereix significativament dels vells i del grup d'edat adulta intermitja. Aquest grup d'edat adulta primerenca és el que més valora la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Laboral, tal com hem vist amb subjectes d'altres grups de personalitat, confirmant-se la hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Laboral en l'edat adulta, especialment en aquesta etapa primerenca de l'adulthood.

El grup de vellesa difereix significativament, com ja hem comentat, dels altres tres grups d'edat, a un nivell de significació inferior a 0,0001. així doncs, la vellesa és l'etapa on menys es valora la influència de la personalitat inestable sobre l'Àrea Laboral.

Respecte a l'*Àrea Econòmica* trobem diferències significatives entre el grup d'adolescència i els grups d'edat adulta primerenca i mitjana, resultant semblant la valoració de l'Àrea Econòmica entre els adolescents i els vells (com també ocorria en la valoració de la personalitat inestable en el passat). El grup d'edat adulta primerenca difereix significativament tant dels adolescents com dels vells. El mateix succeeix amb el grup d'edat adulta intermitja que difereix dels adolescents i dels vells, diferències totes elles significatives. Els dos grups d'edat adulta són els

qui més valoren la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Econòmica negativament, per la qual cosa es confirma la hipòtesi sisena de la major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta. Les autovaloracions d'adolescents i vells són menors. Adolescents i vells coincideixen així en la seua baixa valoració de l'Àrea Econòmica.

També en l'Àrea Física s'observem diferències significatives entre les autovaloracions dels distints grups d'edat. El grup d'adolescents novament torna a diferir de manera significativa de tots els altres grups d'edat amb autovaloracions inferiors a la resta de grups. Els adolescents valoren menys que qualsevol altre grup d'edat la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Física. Els vells és el grup que més considera la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Física, per la qual cosa les autovaloracions de la vellesa en aquesta Àrea són més elevades que qualsevol altre grup, però especialment que el grup d'adolescents, els quals valoren significativament menys aquesta Àrea. Segons aquestes dades, es confirma la hipòtesis setena parcialment, és a dir es confirma la major valoració de l'Àrea Física respecte al grup de Vellesa, però no pel que fa al grup d'Adolescència.

12.2.2.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL PRESENT EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.

Finalment comentem els resultats de les valoracions de la mostra de subjectes que han considerat l'Obertura a l'Experiència o més bé la Falta d'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa en el passat,

El pol negatiu d'aquest factor és la Falta d'Obertura, amb un total de 179 subjectes que han considerat aquest factor negativament, tanmateix també hi han subjectes que han considerat l'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa, amb un total de 54 subjectes.

Segons els resultats de les Anàlisis de Variança, en aquest grup de subjectes majoritàriament tancats a l'experiència que han considerat la seua personalitat negativament, només apareixen diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Laboral. No apareixen nivells de significació estadística en cap altra àrea.

En l'Àrea Laboral, sembla haver diferències significatives segons l'edat; observem que aquestes diferències es trobem bàsicament entre les valoracions dels subjectes vells i les dels grups d'edat adulta primerenca i mitjana. Una vegada més trobem que els subjectes vells valoren significativament menys que els d'edat adulta mitjana la influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Laboral. Els dos grups d'edat adulta són els que més valoren aquesta Àrea Laboral també en aquesta mostra que ha considerat el factor de personalitat Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència de manera negativa, confirmant-se així la hipòtesi cinquena també en aquesta mostra de subjectes del factor Obertura-Falta d'Obertura a l'Experiència.

12.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES O NEGATIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.

Respecte a les anàlisis de les valoracions positives en les àrees de desenvolupament realitzades per les mostres de subjectes de cadascun dels factors de personalitat estimats per al futur, trobem diferències significatives entre els diferents grups d'edat de manera consistent i repetida en tots els grups de personalitat en les autovaloracions de l'Àrea Laboral. Es troben també diferències entre els diferents grups d'edat en la valoració de l'Àrea Econòmica en els factors d'Extraversió-Introversió, Estabilitat-Inestabilitat Emocional i Obertura-Falta d'Obertura a l'experiència. També trobem diferències en les valoracions de l'Àrea Física en els factors d'Agradabilitat - Falta d'Agradabilitat, Estabilitat-Inestabilitat emocional, i Obertura-Falta d'obertura a l'experiència. Així mateix, també en tres factors trobem diferències respecte a les valoracions segons l'edat en l'Àrea de desenvolupament Social, en els factors d'Extraversió-Introversió, en el d'Agradabilitat - Falta d'Agradabilitat i en el d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional. Només es troben diferències en les valoracions de l'Àrea Personal en els factors d'Extraversió-Introversió, i el d'Agradabilitat - Falta d'Agradabilitat. No es troba cap diferència significativa entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en cap dels factors de personalitat pel que respecta a l'Àrea Afectiva

Pel que respecta a l'anàlisi dels factors negatius de personalitat, el patró és també molt irregular. Es mantenen les diferències segons l'edat en la valoració

de l'Àrea Laboral en tots els factors de personalitat, de l'àrea Econòmica en tres factors (Introversió, Persistència, i Inestabilitat Emocional). L'àrea Social és valorada diferentment segons l'edat només en els factors d'Introversió i Inestabilitat Emocional. Només apareixen diferències en la valoració de l'àrea Personal en el factor de Falta de Persistència. En la valoració de l'Àrea Física apareixen diferències en els factors d'Agradabilitat - Falta d'Agradabilitat, Falta de Persistència, inestabilitat Emocional i Falta d'Obertura a l'Experiència. No apareix cap diferència en funció de l'edat en les autovaloracions de les àrees Afectiva i Personal.

12.3.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN ELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.

12.3.1.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FUTUR EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ .

En aquest apartat s'ha realitzat l'Anàlisi de Variança sobre la mostra d'aquells subjectes que han considerat qualsevol dels pols de factor Extraversió/Introversió en sentit positiu en les autovaloracions de la personalitat estimades en el Futur. En primer lloc cal considerar la distribució de la mostra en aquest primer factor de personalitat. Si tenim en compte que en les estimacions per al Futur 362 subjectes han considerat l'Extraversió en sentit positiu i només 12 subjectes han considerat la introversió com a positiva, podem concloure que majoritàriament les conclusions d'aquesta anàlisi general les podem aplicar als subjectes extravertits.

Pel que respecta a les diferències segons l'edat en la valoració de les distintes àrees, hem trobat diferències significatives en la valoració de les àrees *Social, Personal, Laboral i Econòmica*.

En la valoració de l'Àrea Social en el Futur trobem que els adolescents valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Social que la resta dels grups d'edat, especialment que el grup d'edat adulta intermitja.

Pel que fa a les valoracions estimades en l'Àrea Personal trobem que apareixen diferències significatives en les valoracions en aquesta àrea entre els subjectes adolescents i d'edat adulta primerenca respecte als vells. Tant adolescents com joves d'edat adulta primerenca valoren molt més l'Àrea Personal que els vells.

En l'Àrea Laboral les diferències fonamentals es donen entre la Vellesa i cadascun dels grups d'edat; diferències significatives totes elles a un nivell de significació inferior a 0,0001. Els vells, evidentment, no valoren l'Àrea Laboral en el Futur, a diferència dels adolescents i el grup d'edat adulta primerenca, grups que estaran en plena edat adulta en el Futur i immersos en el món laboral. Així doncs, podem concloure que el grup de vells és el que més difereix significativament de la resta de grups, essent, amb diferència, el que menys valora la influència positiva de la seua personalitat extravertida en el Futur sobre l'àrea Laboral.

En quant a la valoració de l'Àrea Econòmica en el Futur, es segueix la mateixa tendència trobada en l'Àrea Laboral; apareixen diferències entre vells i els altres tres grups d'edat pel que respecta a la valoració d'aquesta àrea en el Futur. La valoració de l'Àrea Econòmica respecte a les estimacions futures disminueix amb l'edat, i són els vells els qui presenten les puntuacions més baixes en aquesta Àrea. Els adolescents són els qui la valoren més, però tingam en compte que estan estimant el Futur, quan previsiblement formaran part del grup d'edat adulta, la qual cosa és coherent amb la Hipòtesi que plantejàvem sobre la major valoració de l'Àrea Econòmica en l'edat adulta.

12.3.1.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FUTUR EN EL FACTOR DE PERSONALITAT AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

En aquest apartat comentarem les diferències que trobem en la valoració de les diferents àrees en funció de l'edat en el grup de subjectes que han considerat com a característica de personalitat més important per al Futur l'Agradabilitat (n=551). Són molts pocs (només 38) els subjectes que han considerat el pol oposat, la Desagradabilitat en sentit positiu.

Pel que fa a aquest grup de subjectes que consideren l'Agradabilitat-Desagradabilitat com la característica de personalitat més important per al Futur,

apareixen diferències entre els subjectes dels diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Personal, Laboral i Física, no existint diferències respecte a la valoració de les àrees Afectiva i Econòmica.

En les valoracions de l'Àrea Social, novament trobem diferències significatives en el grup d'adolescència respecte als dos grups més majors. Els adolescents valoren significativament més l'Àrea Social que el grup d'edat adulta intermitja i el grup de vells. S'aprecia una vegada més un descens en la valoració de l'Àrea Social a mesura que augmenta l'edat fins l'edat adulta intermitja i una recuperació lleugera de la valoració de l'Àrea Social en la vellesa, sense arribar a ser estadísticament significativa.

En la valoració de l'Àrea Personal s'observen diferències segons l'edat en els grups d'adolescència i edat adulta primerenca respecte al grup d'edat adulta intermitja. Els adolescents i adults més joves valoren més l'Àrea Personal que els adults més madurs. Així doncs, en esta mostra de subjectes que han considerat l'Agradabilitat com a característica fonamental de la seua personalitat sí es comprova la hipòtesi quarta que plantejaven referent a una major valoració de l'Àrea Personal en l'adolescència i en els inicis de l'edat adulta.

En les valoracions de l'Àrea Laboral dels subjectes que han estimat que la seua personalitat en el futur està caracteritzada per algun adjectiu adscrit al factor d'Agradabilitat es dóna la mateixa tendència que s'aprecia en altres factors de personalitat: la valoració futura de l'Àrea Laboral decreix a mesura que augmenta l'edat, existint diferències molt marcades i estadísticament significatives entre gairebé tots els grups d'edat entre sí (excepte els dos grups d'edat més jove). Així trobem que el grup de vellesa difereix respecte als altres tres grups d'edat, i també el grup d'edat adulta intermitja. No hi ha diferències significatives entre les valoracions d'adolescents i el grup d'edat adulta primerenca. Ambdós grups valoren significativament més que els dos grups més vells l'Àrea Laboral. Ja hem comentat que són precisament estos dos grups els que formaran part del món laboral de manera activa en el Futur, així doncs, aquesta dada és coherent amb la hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Laboral en l'edat adulta, els adolescents formaran el grup d'edat adulta primerenca en el Futur, i els d'edat adulta primerenca actual seran el grup d'edat adulta intermitja en el Futur, i són aquests dos grups d'edat els qui han valorat més l'Àrea Laboral en el Futur.

Pel que fa a les valoracions de l'Àrea Física, el grup que més valora aquesta àrea és el grup de Vellesa, com estimàvem parcialment en una de les nostres hipòtesis. Es confirma parcialment la hipòtesi setena sobre la major valoració de l'Àrea Física en la Vellesa, encara que no s'accepta la hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Física en l'Adolescència. Segons la prova *t* de Dunnett, els vells difereixen significativament en la valoració de l'Àrea Física respecte als adolescents i respecte al grup d'edat adulta intermitja. En aquest cas no es donen diferències significatives respecte al grup d'edat adulta primerenca.

12.3.1.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FUTUR EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

Pel que respecta a la distribució de la mostra en aquest factor de personalitat, trobem que 317 subjectes han considerat la Persistència com la característica positiva de personalitat que millor els descriu, front a només 24 que han considerat positivament la seua falta de persistència com a característica de personalitat.

Entre el grup de subjectes que consideren que la Persistència serà en el Futur el principal factor que defineixca positivament la seua personalitat trobem diferències pel que respecta a la valoració de les àrees desenvolupament segons el grup d'Edat només en la valoració de l'Àrea Laboral.

En l'anàlisi de les valoracions de l'Àrea Laboral, trobem que el grup de vellesa difereix significativament respecte als altres tres grups d'edat en la valoració d'aquesta àrea. Els vells en el Present valoraven molt menys que qualsevol altre grup l'Àrea Laboral, i en aquest cas menys encara si es tracta de valorar aquesta àrea en el Futur. Observem com els grups que més han valorat l'Àrea Laboral són els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca, que seran en el Futur dos grups actius en el món laboral. Aquesta dada és coherent amb la hipòtesi cinquena de la nostra investigació.

12.3.1.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FUTUR EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

Són nombrosos els subjectes que han considerat en el Futur com a principal característica de personalitat l'Estabilitat Emocional (1029 subjectes), bé perquè consideren probable aconseguir-ho en funció de la quina siga la personalitat en el present o en el Passat, o bé com un desig. Només 26 subjectes han considerat el ser inestable emocionalment en el Futur com a positiu.

En el grup de subjectes que consideren que en el Futur tindran com a característica positiva fonamental de la seua personalitat l'Estabilitat Emocional, no s'observen diferències entre els diferents grups d'edat respecte a la valoració de les àrees Afectiva i Personal.

Trobem diferències significatives segons l'edat ($p < 0.001$) pel que fa a la valoració de les àrees Social, Laboral, Econòmica i Física.

Respecte a les valoracions en l'Àrea Social en aquesta mostra de subjectes que estimen la seua personalitat com a estable emocionalment en el futur, les Anàlisis de Variança ens indiquen l'existència de diferències significatives segons l'edat en el grup d'adolescència respecte als dos grups de més edat, és a dir, el grup d'edat adulta intermitja i el grup de vellesa. Els adolescents valoren més l'Àrea Social que els dos grups més majors.

En l'Àrea Laboral s'observen diferències entre les autovaloracions dels adolescents i dels joves d'edat adulta primerenca respecte a les dels subjectes d'edat adulta madura i els de la Vellesa. Adolescents i joves valoren més que els adults madurs i els vells l'Àrea Laboral. Els vells, de manera coherent amb el que laboralment suposa aquesta etapa, valoren poc aquesta àrea i menys encara tractant-se de valoracions futures. De manera també coherent, els adolescents i joves són els que més la valoren, tractant-se dels dos grups que estaran laboralment actius en el futur.

Respecte a la valoració de l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre els vells i la resta dels grups. Els vells valoren significativament menys que la resta dels grups l'Àrea Econòmica en el Futur, tal vegada no perquè els preocupe poc l'Àrea Econòmica (cosa que no passava en les valoracions en el present en la vellesa), sinó perquè no veuen el Futur a llarg termini donada l'edat avançada que ja tenen.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Física, trobem només diferències significatives entre els adolescents i la resta dels grups. Els adolescents valoren menys que cap altre grup l'Àrea Física. S'aprecia un augment de la valoració de l'Àrea Física a mesura que augmenta l'edat, encara que les diferències significatives només es donen respecte al grup d'Adolescència i no entre la resta de grups entre sí. Els vells són els qui més valoren aquesta àrea, encara que les diferències significatives només es donen respecte a l'adolescència. En aquesta mostra, doncs, no podem verificar la hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Física en la Vellesa. Es desestima la hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Física en l'Adolescència, donat que els adolescents són els que precisament menys han valorat aquesta Àrea.

12.3.1.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES EN EL FUTUR EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.

La distribució de la mostra d'aquest factor ens indica ben bé quina és la polaritat positiva del factor; 433 subjectes han considerat el ser Oberts a l'Experiència com una característica positiva de personalitat, front a només 6 subjectes que han considerat la Falta d'Obertura com a característica de personalitat predominant.

En aquesta mostra de subjectes que consideren fonamentalment l'Obertura a l'Experiència com a principal característica de la seua personalitat en el Futur observem que existeixen diferències significatives respecte a la valoració de les àrees Laboral, Econòmica i Física entre determinats grups d'edat.

En l'Àrea Laboral els vells valoren significativament menys aquesta àrea que qualsevol altre grup d'edat. Els grups d'adolescència i edat adulta primerenca són els que més valoren l'Àrea Laboral, com ja hem comentat en altres grups de personalitat. Tanmateix, el que s'observa ací, en la mostra de subjectes Oberts a l'Experiència –a diferència del que succeeix amb altres factors de personalitat- és l'alta valoració també del grup d'edat adulta intermitja (que en el futur serà el grup de Vellesa). Tal vegada açò pot ser interpretat com les perspectives de mantindre's actius per part d'aquest grup de adults madurs en arribar a l'etapa de la vellesa.

Pel que fa a la valoració de l'Àrea Econòmica en la mostra dels subjectes previsiblement oberts a l'experiència en el futur, trobem diferències significatives

entre els vells i la resta dels grups. Aquestes diferències en l'Àrea Econòmica, són estadísticament significatives amb nivells de significació inferiors a 0,0001. Els vells valoren significativament menys que la resta dels grups l'Àrea Econòmica en el Futur.

En la valoració de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes "oberts a l'experiència" trobem diferències significatives entre els grup d'adolescència i els dos grups més majors, el de edat adulta intermitja i el grup de vellesa. Els adolescents de personalitat oberta valoren molt menys l'Àrea Física que els adults madurs i els vells. La valoració de l'Àrea Física s'incrementa amb l'edat, arribant a valoracions màximes de l'àrea en la vellesa, com estimàvem parcialment en una de les hipòtesis. Acceptem doncs la hipòtesi d'una major valoració de l'àrea Física en la vellesa, però no en l'Adolescència.

12.3.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN ELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.

12.3.2.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FUTUR EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'EXTRAVERSIÓ-INTROVERSIÓ.

Aquest grup està format majoritàriament per persones que consideren el pol de la Introversió com a negatiu (amb un total de 312 subjectes); ara bé, són bastants els qui valoren l'Extraversió negativament (193 subjectes), per la qual cosa ens referirem sempre de manera conjunta amb el terme "Extraversió-Introversió" per tal de referir-nos a la consideració negativa de qualsevol del dos pols del factor.

Entre el grup de persones que valoren com a negatius alguns aspectes de la seua personalitat estimada en el Futur relacionats amb el primer factor dels Cinc Grans, el factor Extraversió-Introversió, trobem diferències segons l'edat en determinades àrees de desenvolupament. Existeixen diferències significatives entre els diferents grups d'edat en les autovaloracions de les àrees Social, Laboral i Econòmica. Les diferències no semblen ser significatives pel que respecta a les àrees Afectiva, Personal i Física.

Convé destacar que aquest grup està format majoritàriament per persones que consideren el pol de la introversió com a negatiu (amb un total de 312 subjectes), ara bé, són bastants els qui valoren l'extraversió negativament (193 subjectes), per la qual cosa ens referirem sempre de manera conjunta amb el terme "Extraversió-Introversió" per tal de referir-nos a la consideració negativa de qualsevol del dos pols del factor.

Pel que respecta a les valoracions dels diferents grups d'edat en l'*Àrea Social* d'aquells subjectes que s'han autoavaluat per al futur negativament com a extravertits o introvertits, trobem que són els subjectes adolescents els qui difereixen de la resta dels grups d'edat pel que respecta en aquest cas a la valoració d'aquesta àrea de manera negativa en el futur. Els adolescents d'aquesta mostra de subjectes valoren més que la resta de grups d'edat l'*Àrea Social* més que la resta dels grups.

Pel que fa a les autovaloracions en l'*Àrea Laboral* referides a les estimacions de l'àrea en el futur en funció de les característiques de personalitat negatives estimades en el futur, en aquest cas relacionades a la consideració del factor Extraversió-Introversió, observem diferències significatives entre la vellesa i cadascun dels altres grups d'edat. Podem concloure que els vells que consideren bàsicament la seua personalitat extravertida o introvertida com a negativa valoren molt menys aquesta àrea que la resta de grups, especialment del grup d'edat primerenca i de l'adolescència. Aquests grups són els que en el futur estaran immersos en el món Laboral, per la qual cosa en les valoracions del futur valoren més aquesta Àrea Laboral.

En l'anàlisi de les autovaloracions de l'*Àrea Econòmica*, observem diferències significatives entre el grup de subjectes vells i els dos grups d'edat adulta. El grup de vellesa és qui menys valora en el Futur l'*Àrea Econòmica*, seguit del grup d'Adolescència. Per altra banda, els adolescents difereixen significativament en la valoració de l'*Àrea Econòmica* en el Futur respecte al grup d'edat adulta primerenca, valorant molt menys la influència de la seua personalitat sobre l'*Àrea Econòmica* que aquest grup. Així doncs, els dos grups d'edat adulta són els qui més valoren aquesta àrea en aquesta mostra de subjectes que han valorat negativament la seua personalitat en el factor d'Extraversió-Introversió.

12.3.2.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FUTUR EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'AGRADABILITAT-DESAGRADABILITAT.

Considerem en aquest apartat com a mostra aquells subjectes que han considerat com a factor negatiu de la seua personalitat en el passat la seua Desagradabilitat, o bé la seua Agradabilitat. Curiosament al realitzar aquesta anàlisi ens trobem que una gran quantitat de subjectes (130) han considerat l'Agradabilitat com una característica negativa de la seua personalitat en el futur Front als 391 que han considerat que probablement seran desagradables en el futur. Realment resulta aventurada qualsevol explicació d'aquest fet, però ens fa pensar sobre les implicacions que ser agradable pot tenir en aquesta societat, i que pot comportar experiències també negatives que duen a la gent a considerar aquesta característica amb implicacions negatives i poc desitjables en el Futur.

En l'anàlisi de les autovaloracions del factor d' Agradabilitat / Desagradabilitat en sentit negatiu, només trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat en les àrees Laboral i Física.

Respecte a les valoracions en l'Àrea Laboral, els subjectes del grup de vellesa han manifestat autovaloracions significativament menors que la resta de grups.

Pel que fa a l'anàlisi de les valoracions de l'Àrea Física, només es troben diferències significatives entre la vellesa i l'adolescència en aquesta mostra de subjectes que han valorat negativament la seua personalitat del factor d'Agradabilitat-Desagradabilitat en el futur. Els vells valoren més que els adolescents l'Àrea Física.

12.3.2.3. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FUTUR EN EL FACTOR DE PERSONALITAT DE PERSISTÈNCIA-FALTA DE PERSISTÈNCIA.

En aquesta mostra es considera el factor de Falta de Persistència com el pol negatiu més important, donat que 270 subjectes consideren la Falta de Persistència com a característica de personalitat negativa, front als 50 que consideren la Persistència com a característica negativa.

Segons l'Anàlisi de Variança realitzada en aquesta mostra del subjectes que han considerat el Factor de Persistència o Falta de Persistència com la característica negativa de personalitat més destacada, trobem diferències significatives entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat només en les àrees Laboral, Econòmica i Física.

En la valoració de l'*Àrea Laboral* observem novament com les valoracions en aquesta àrea baixen amb l'edat. Els vells d'aquesta mostra són els qui valoren menys que la resta dels grups l'*Àrea Laboral*, amb diferències significatives respecte a cadascun dels altres grups. També són significatives les diferències en les valoracions entre el grup d'adolescència i el grup d'edat adulta intermitja. Els adolescents valoren l'*Àrea Laboral* en el Futur més que el grup d'edat adulta intermitja. Les autovaloracions més altes en l'*Àrea Laboral* es donen, doncs, en el grup d'adolescència, seguit del d'edat adulta primerenca, grups que en el Futur estaran plenament actius en el món laboral, a diferència dels adults madurs i els vells actuals, que en el Futur deixaran de estar en el món laboral, per formar part de la plenitud o senectut.

En l'*Àrea Econòmica* les diferències entre els diferents grups d'edat també resulten estadísticament significatives en aquesta mostra del Factor de Persistència / Falta de Persistència com a característiques negatives de Personalitat. Observem que les diferències es donen en el grup d'edat adulta primerenca i els dos grups més majors, els adults més madurs i els subjectes vells. Així, doncs, els subjectes que més valoren l'*Àrea Econòmica* en el Futur són els que estan en l'actualitat en l'edat adulta primerenca.

Pel que fa a la valoració de l'*Àrea Física* observem com el grup de Vellesa és el que més valora aquesta àrea, amb diferències significatives respecte a les valoracions fetes pels adolescents) i respecte al grup d'edat adulta intermitja. Els vells, doncs, d'aquesta mostra de subjectes que han estimat majoritàriament la seua personalitat poc persistent en el Futur valoren més que qualsevol altre grup d'edat l'*Àrea Física*, essent significatives les diferències respecte a les valoracions d'adolescents i adults més madurs, confirmant-se una vegada més la major valoració de l'*Àrea Física* en la Vellesa.

12.3.2.4. SÍNTESE DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FUTUR EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'ESTABILITAT-INESTABILITAT EMOCIONAL.

En l'anàlisi de les respostes d'aquells subjectes que han considerat com a característica negativa més important de la seua personalitat algun adjectiu que pertany al factor d'Estabilitat-Inestabilitat, observem com la Inestabilitat es considera majoritàriament el pol negatiu del factor segons la distribució de la mostra (1218 subjectes han considerat que la Inestabilitat Emocional seria la característica negativa més important a evitar del seu Futur); tanmateix hi ha un reduït nombre de casos que consideren la seua futura estabilitat com a negativa (29 subjectes). Podem observar ací que la valoració del futur és més una estimació del que desitjaríem evitar que el que realment pensen que seran en el futur en funció del que són en l'actualitat o en el passat. Hi ha un consens molt gran en tota la mostra que el factor que voldrien evitar en el futur com a negatiu és el de l' Inestabilitat Emocional.

Les Anàlisis de Variança ens indiquen que hi ha diferències significatives entre els diferents grups d'edat en la valoració de les àrees Social, Laboral i Econòmica i Física, diferències que analitzarem a continuació.

Pel que respecta a l'Àrea Social, observem que les diferències de mitges significatives en aquesta àrea es troben entre el grup d'Adolescència i la resta de grups, diferències totes elles estadísticament significatives. Segons aquestes dades, els adolescents valoren molt més la influència de la seua personalitat negativa, de la seua inestabilitat sobre l'àrea Social que la resta dels grups d'edat, tal com preveiem en la primera de les nostres hipòtesis.

Pel que respecta a l'Àrea Laboral les diferències de mitges més significativa es troben entre el grup de vellesa i la resta de grups. Els vells que preveuen ser inestables en el futur, o voldrien evitar-ho, valoren menys que qualsevol altre grup d'edat la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Laboral.

Respecte a l'Àrea Econòmica trobem diferències significatives entre el grup d'adolescència i els grups d'edat adulta mitjana i vellesa. Els adolescents valoren més que els vells l'Àrea Econòmica, però menys que els grups d'edat adulta, especialment que el grup d'edat adulta intermitja. Els dos grups d'edat adulta són els qui més preveuen en el futur la influència de la seua personalitat inestable sobre l'Àrea Econòmica de manera negativa.

Respecte a l'anàlisi de les valoracions de l'Àrea Física en aquesta mostra de subjectes que han estimat l'Inestabilitat Emocional com a característica pròpia en el futur, trobem que existeixen diferències significatives entre les valoracions del grup d'adolescència respecte als dos grups més majors. Els adolescents valoren menys que qualsevol altre grup d'edat l'Àrea Física. Les valoracions respecte a aquesta àrea augmenten conforme s'augmenta l'edat, arribant en la vellesa a la màxima valoració de l'Àrea Física, tal com preveïen en una de les nostres hipòtesis.

12.3.2.5. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES EN EL FUTUR EN EL FACTOR DE PERSONALITAT D'OBERTURA-FALTA D'OBERTURA A L'EXPERIÈNCIA.

Finalment analitzarem la mostra de subjectes que han considerat l'Obertura a l'Experiència o més bé la Falta d'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa previsible per al Futur, així com la influència que aquests subjectes pensen que ha tingut la seua personalitat sobre les àrees de desenvolupament.

Encara que sembla que el pol negatiu d'aquest factor siga la Falta d'Obertura, amb un total de 165 subjectes que han considerat aquest factor negativament, també hi ha alguns subjectes que han considerat l'Obertura a l'Experiència com una característica de personalitat negativa, amb un total de 42 subjectes.

Els resultats de les Anàlisis de Variança, en aquest grup de subjectes oberts o tancats a l'experiència, només apareixen diferències significatives segons l'edat en la valoració de l'Àrea Laboral.

En aquest grup de subjectes trobem que només existeixen diferències segons l'edat en la valoració d'aquesta Àrea Laboral. Les diferències novament es donen entre el grup de vellesa i la resta de grups. Els vells valoren molt menys que la resta de grup l'Àrea Laboral.

* * * * *

12.4. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES I NEGATIVES DE

PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

En aquest apartat s'exposaran els resultats desenvolupats més amplament en el capítol XI, sobre les diferències en les autovaloracions de la influència de les característiques de Personalitat Positiva o de Personalitat Negativa sobre les àrees de desenvolupament segons els diferents grups d'edat, tenint en compte les característiques de personalitat del Passat, del Present i del Futur.

La mostra dels subjectes avaluats per la seua Personalitat Positiva agrupa a aquells subjectes que consideren positives les seues característiques de Personalitat d'Extraversió, Agradabilitat, Persistència, Estabilitat Emocional i Obertura a l'Experiència fonamentalment, donat que són molts pocs els qui han considerat els pols oposats de cada factor (Introversió, Desagradabilitat, Falta de Persistència, Inestabilitat Emocional i Falta d'Obertura a l'experiència) com a positius.

La mostra de subjectes avaluats per la seua Personalitat Negativa agrupa a aquells subjectes que han considerat bàsicament els pols d'Introversió, Desagradabilitat, Falta de Persistència, Inestabilitat Emocional i Falta d'Obertura a l'experiència com a característiques negatives, però també, encara que en un percentatge menor, a aquells que han considerat l'Extraversió, l'Agradabilitat, la Persistència, l'Estabilitat Emocional i l'Obertura a l'experiència en sentit negatiu.

Analitzarem els resultats prenent com a font de variació els Grups d'Edat que hem considerat: Adolescència, Edat adulta primerenca, Edat adulta intermitja i Vellesa i com a variables dependents les autovaloracions en les àrees de Desenvolupament: Àrea Social, Àrea Afectiva, Àrea Personal, Àrea Laboral, Àrea Econòmica i Àrea Física.

12.4.1. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS POSITIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

A) Segons ens indiquen els resultats de l'Anàlisi de Variança d'un factor realitzat amb el grup de subjectes que ha valorat la seua personalitat de manera positiva *en el Passat* (n=2800), trobem que hi ha diferències significatives en funció

dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Afectiva, Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Personal.

- En la valoració de l'*Àrea Social en el Passat* es confirma la hipòtesis de la major valoració de l'Àrea Social en el grup d'Adolescència. També es troben diferències significatives entre el grup d'Edat Adulta Primerenca i el d'Edat Adulta Intermitja. Els adults més joves valoren més la influència de la seua personalitat positiva sobre l'Àrea Social que els adults més madurs, però menys que els adolescents. Observem, doncs, que la valoració de l'Àrea Social disminueix amb l'edat, i torna a incrementar-se en la vellesa, encara que aquest increment no arriba a nivells de significació estadística.

- En la valoració de l'*Àrea Afectiva en el Passat* trobem que els dos grups d'edat més jove, els adolescents i el grup d'edat adulta primerenca valoren significativament més l'Àrea Afectiva que el grup de vells. Així, doncs, concloem que l'Àrea Afectiva és més valorada en l'adolescència i en la primera joventut, la qual cosa confirma la hipòtesi tercera d'aquesta investigació.

- En la valoració de l'*Àrea Laboral en el Passat* observem que els adolescents valoren molt menys l'Àrea Laboral que els adults i que els vells. S'aprecia un augment progressiu respecte a la valoració de l'Àrea Laboral conforme augmenta l'edat dels subjectes. El grup de vellesa valora més que cap altre grup la influència de la seua personalitat respecte a l'Àrea Laboral en el passat (quan eren subjectes actius laboralment).

- De manera semblant al que succeeix amb les valoracions de l'Àrea Laboral, s'aprecia un augment de la valoració de l'*Àrea Econòmica en el Passat* a mesura que augmenta l'edat. Tots els grups difereixen entre sí significativament en la valoració de la influència de la personalitat positiva en el passat sobre aquesta Àrea Econòmica, amb un augment progressiu d'aquestes autovaloracions conforme augmenta l'edat. Els adolescents són els qui menys valoren aquesta influència, seguida del grup d'edat adulta primerenca i del grup d'edat adulta intermitja; finalment són els vells els qui més valoren la influència de la seua personalitat positiva sobre l'Àrea Econòmica.

- Respecte a les valoracions de l'Àrea Física en el Passat, novament apareix un patró ascendent en la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física. Els adolescents són els qui menys valoren la influència de la seua personalitat positiva sobre aquesta Àrea, amb una diferència significativa respecte als altres tres grups d'edat. El grup de vellesa que és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física difereix significativament respecte als altres tres grups. Es confirma ací la hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Física en la Vellesa, però no la d'una valoració elevada en l'Adolescència.

B) Pel que respecta a les valoracions de la personalitat en el Present (n=2799), els resultats de l'Anàlisi de Variança mostren diferències significatives en funció de l'edat en la valoració de les àrees Social, Personal, Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva.

- En la valoració de l'Àrea Social en el Present torna a confirmar-se una de les Hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'Àrea Social per part del grup d'adolescents i l'increment de la valoració de l'Àrea Social en la Vellesa. En la valoració de l'Àrea Social en el Present s'ha reproduït exactament el mateix esquema que en la valoració dels diferents grups d'edat en el Passat. La influència de la personalitat sobre l'Àrea Social és més alta en els dos grups d'edat més jove, especialment en el grup d'adolescents. Es produeix una baixada en les autovaloracions de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Social en el grup d'edat adulta intermitja, i tornen a incrementar-se les autovaloracions en la Vellesa. Així, doncs, en resum, observem com la valoració de l'Àrea Social disminueix amb l'edat, i torna a incrementar-se en la vellesa, encara que aquest increment no és estadísticament significatiu, per la qual cosa no podem confirmar ací la nostra hipòtesi.

- En la valoració de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Personal en el Present, només s'observa que els adolescents valoren més la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Personal que el grup de vells. Així, doncs, podem concloure que l'Àrea Personal és més important en l'Adolescència que en la Vellesa. Això és una dada molt coherent amb les investigacions sobre la

formació de la identitat. És en aquesta etapa d'adolescència quan es forma la identitat, i on aquesta Àrea Personal és més important, molt més que en la vellesa, on la identitat ja formada ha adquirit una relativa estabilitat i no és tan influenciable com en l'adolescència.

- Respecte a les valoracions de l'*Àrea Laboral*, trobem que els adolescents difereixen significativament dels tres grups d'edat. Els adolescents valoren molt menys l'Àrea Laboral que els adults, però la valoren més que les vells. Aquí trobem una diferència molt important respecte a les autovaloracions del Passat, però absolutament coherent amb el Present. En el passat els vells valoraven més que els adolescents la influència de la seua personalitat respecte a l'Àrea Laboral (donat que estaven recordant quan estaven en edat Laboral i treballaven). Ara en el Present, l'Àrea Laboral deixa de tenir importància per als vells i la valoren molt menys que fins i tot els adolescents. Aquestes dades confirmen la Hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Laboral en l'edat adulta.

- En la valoració de l'*Àrea Econòmica en el Present*, en la mostra dels subjectes que han valorat la seua personalitat de manera positiva, trobem que el grup d'adolescència així com el grup de vellesa manifesten diferències significatives en la valoració de la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea respecte als dos grups d'edat adulta. Adolescents i vells valoren poc la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica, amb diferències significatives respecte els dos grups d'edat adulta. Així, també en les valoracions del Present es confirma la Hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Econòmica en els dos grups d'edat Adulta.

- En la valoració de l'*Àrea Física en el Present* trobem que la valoració d'aquesta Àrea augmenta a mesura que augmenta l'edat. El grup de Vellesa és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física. Aquestes diferències de les valoracions del grup de vellesa respecte als altres grups eren molt més accentuades en la valoració del Passat que en aquesta del present, on només difereix significativament del grup d'adolescents. En el Passat el grup de vells diferia significativament respecte a tots els grups d'edat. Tanmateix segueix sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Física, per la qual cosa també, encara que parcialment, es confirma la hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Física en la Vellesa.

C) Finalment, en l'avaluació dels resultats de les Anàlisis de Variança realitzades amb el grup de subjectes que han valorat positivament la seua personalitat estimada per al *Futur* (n=2798), les diferències significatives segons l'edat s'observen en les valoracions de les àrees Social, Personal, Laboral, Econòmica i Física. En totes aquestes àrees el nivell de significació de les diferències és inferior al 0,0001. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva.

- Respecte a la influència estimada de la influència de la personalitat sobre *l'Àrea Social en el Futur*, trobem que existeixen diferències significatives entre les autovaloracions de l'Àrea Social entre el Grup d'Adolescència i els altres tres grups d'edat. En la valoració de l'Àrea Social en el Futur s'ha reproduït exactament el mateix esquema que en la valoració dels diferents grups d'edat en el Passat i en el Present, la qual cosa dona coherència a aquest resultat. L'interès per l'Àrea Social és més alt en els dos grups d'edat més jove, especialment en el grup d'adolescents. Es produeix una baixada en les autovaloracions de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Social en el grup d'edat adulta intermitja, i tornen a incrementar-se les autovaloracions en la Vellesa, encara que a uns nivells més moderats que en l'Adolescència i en l'edat adulta primerenca, però sense que aquesta tendència ascendent arribe a diferir significativament dels dos grups d'adults. Torna a confirmar-se, doncs, una de les Hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'Àrea Social per part del grup d'adolescents, que ja s'havia confirmat respecte al Passat i en el Present. Encara que s'observa un increment en la Vellesa, com que les diferències respecte als altres grups no arriben a ser estadísticament significatius, no podem confirmar la Hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Social en la Vellesa.

- En les valoracions de *l'Àrea Personal estimades per al Futur* observem que els dos grups més joves d'adolescents i d'edat adulta primerenca valoren més la influència positiva de la seua personalitat sobre l'Àrea Personal que els dos grups més majors (edat adulta intermitja i vellesa) que la valoren menys. Tornem a valorar com en les etapes de joventut la personalitat està en període de formació i té una major influència sobre l'Àrea Personal mitjançant la formació de la identitat. En la

Edat Adulta intermitja i en la Vellesa aquesta influència és menor, donada l'estabilitat que s'adquireix en estos períodes.

- Respecte a la valoració de la influència de la personalitat estimada en el Futur sobre l'*Àrea Laboral*, observem com la valoració d'aquesta àrea descendeix a mesura que s'incrementa la edat. Evidentment, al tractar-se de valoracions per al Futur, els adolescents (que fins ara havien valorat poc aquesta àrea en relació als altres grups d'edat) són els qui més la valoren quan imaginem el seu futur. L'Adolescència serà l'edat adulta primerenca del Futur i l'edat adulta primerenca serà l'edat adulta intermitja del Futur, per la qual cosa veiem com torna a ser coherent aquestes dades amb la major valoració de l'*Àrea Laboral* en els dos grups d'edat adulta que hem observat en les valoracions del Present i en el Passat.

- Pel que fa a la valoració de l'*Àrea Econòmica en el Futur*, observem com a partir de l'edat adulta primerenca, la valoració baixa a mesura que augmenta la edat, arribant a ser molt poc valorada en la vellesa. El grup d'adolescència mostra diferències significatives en la valoració de la influència de la seua personalitat positiva en aquesta Àrea respecte al grup d'edat de vellesa, però no respecte als dos grups d'edat adulta (com passava en les valoracions del passat i del present). El futur dels adolescents és precisament l'edat adulta, per això, en el cas de les valoracions estimades per al Futur, les valoracions dels adolescents s'assemblen ja a les dels adults, i la valoració de l'edat adulta intermitja ja va disminuint, apropant-se més a les valoracions del grup de vellesa.

- Finalment, respecte a la valoració de l'*Àrea Física en el Futur*, queda clar com aquesta augmenta a mesura que s'incrementa l'edat del subjectes. Siga quin siga el grup d'edat, el que és cert és que en el Futur, seran encara més grans, per la qual cosa es confirma la major valoració de l'*Àrea Física* amb l'edat, arribant a les màximes valoracions en el grup de vellesa. Aquest grup segueix sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'*Àrea Física* tant en el Passat, en el Present i encara més en el Futur.

Pel que hem vist, tant en les valoracions del Passat, del Present, com les estimacions per al Futur, apareixen diferències significatives consistents segons l'edat en les valoracions de les àrees *Social, Laboral, Econòmica i Física*. Respecte a les valoracions de l'*Àrea Afectiva* només s'han trobat diferències significatives respecte a les valoracions de la personalitat en el Passat. Pel que fa a l'*Àrea*

Personal, no apareixen diferències en les valoracions de la influència de la personalitat sobre aquesta Àrea en Passat, però sí, respecte en el Present i en el Futur.

12.4.2. SÍNTESI DE LES ANÀLISIS SEGONS L'EDAT DE LA INFLUÈNCIA DE LES AUTOVALORACIONS NEGATIVES DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

A) Segons ens indiquen els resultats de l'Anàlisi de Variança d'un factor realitzat amb el grup de subjectes amb Personalitat Negativa en el Passat (n=2800) trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Personal, Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva.

- En la valoració de l'Àrea Social en el Passat en la mostra de subjectes que han valorat negativament la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Social, es confirma una vegada més, la hipòtesis de la major valoració de l'Àrea Social en el grup d'Adolescència respecte als altres tres grups, amb diferències totes elles significatives. Observem que la valoració de l'Àrea Social disminueix amb l'edat, i torna a incrementar-se molt lleugerament en la Vellesa, encara que aquest increment no arriba a nivells de significació. També en els adolescents, les característiques de personalitat considerades negatives pels subjectes, afecten en major mesura que qualsevol altre grup a l'Àrea Social, àrea molt valorada pels subjectes adolescents com hem pogut comprovar.

- Pel que fa a les valoracions de l'Àrea Personal en el Passat, no trobàvem diferències significatives respecte a les valoracions positives de personalitat en el Passat, però sí apareixen ara respecte a les característiques negatives. Els dos grups més joves valoren significativament més que el grup d'edat adulta intermitja i poc més que els vells, la influència de la seua personalitat negativa sobre l'Àrea Personal.

- En la valoració de l'Àrea Laboral en el Passat observem que els adolescents valoren molt menys l'Àrea Laboral que els adults i que els vells, amb diferències totes elles significatives. Els adults més madurs són els que valoren més la influència de les característiques negatives de personalitat sobre l'Àrea Laboral,

amb diferències significatives respecte als adolescents i els vells. També en el cas de les valoracions negatives de la personalitat i la seua influència sobre l'àrea de desenvolupament Laboral, observem com es confirma la Hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Laboral en els dos grups d'edat adulta.

- També en la valoració de *l'Àrea Econòmica en el Passat* pels subjectes que han considerat la seua personalitat com a negativa, trobem que el grup d'adolescència manifesta diferències significatives en la valoració de la influència negativa de la seua personalitat en aquesta àrea respecte als altres tres grups d'edat; sent el grup que valora menys aquesta Àrea Econòmica. El grup d'edat adulta intermitja és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'Àrea Econòmica.

- En el cas de la valoració de les característiques negatives de personalitat sobre *l'Àrea Física en el Passat*, no es confirma ací la major valoració de l'Àrea en el grup de Vellesa, com ocorria en les valoracions positives de la personalitat. Només apareixen diferències significatives entre les valoracions dels adolescents respecte als d'edat adulta primerenca. L'adolescència és el grup que menys valora la influència dels aspectes negatius de personalitat sobre l'Àrea Física.

B) Segons ens indiquen els resultats de l'Anàlisi de Variança d'un factor realitzat amb el grup de subjectes que han valorat les seues característiques negatives de personalitat en el Present i la seua influència sobre les àrees de desenvolupament (n=2800), trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees Social, Laboral, Econòmica i Física. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva i de l'Àrea Personal.

- En la valoració de *l'Àrea Social en el Present* quan es tracta de valorar la influència negativa de les característiques de personalitat sobre aquesta Àrea torna a confirmar-se una de les Hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'Àrea Social per part del grup d'adolescents i un lleuger increment de la valoració de l'Àrea Social en la Vellesa (que no arriba a nivells de significació respecte als grups d'edat adulta). En la valoració de l'Àrea Social en el Present s'ha reproduït exactament el mateix esquema que en la valoració dels diferents grups d'edat en el Passat. La influència de la personalitat sobre l'Àrea Social és més alta en els dos

grups d'edat més jove, especialment en el grup d'adolescents. Es produeix una baixada en les autovaloracions de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Social en el grup d'edat adulta intermitja, i tornen a incrementar-se les autovaloracions en la vellesa. Així, doncs, en resum, observem com la valoració de l'Àrea Social disminueix amb l'edat, i torna a incrementar-se en la Vellesa, encara que aquest increment no és estadísticament significatiu, per la qual cosa no podem confirmar la nostra hipòtesi de que es produeix un increment significatiu de la valoració de l'Àrea Social en la Vellesa.

- Respecte a les valoracions de l'Àrea Laboral en el cas de les autovaloracions negatives de la personalitat, trobem que els adolescents difereixen significativament dels tres grups d'edat. Els adolescents valoren molt menys l'Àrea Laboral que els adults, però la valoren més que les vells (com també ocorria en les autovaloracions positives de la personalitat) Aquí trobem una diferència molt important respecte a les autovaloracions del Passat, però absolutament coherent amb el Present. En el Passat els vells valoraven més que els adolescents la influència de la seua personalitat respecte a l'Àrea Laboral (donat que estaven recordant quan estaven en edat Laboral i treballaven). Ara en el Present, l'Àrea Laboral deixa de tenir importància per als vells i la valoren molt menys que fins i tot els adolescents. Els adults d'edat adulta intermitja eren, en el Passat, els que valoraven més la influència de les característiques negatives de personalitat sobre l'Àrea Laboral (quan estaven en l'edat adulta primerenca); ara, coherentment, en les autovaloracions del Present són els d'edat adulta primerenca els que més valoren aquesta Àrea. En l'edat adulta primerenca és, doncs, l'etapa en que més importància té l'Àrea Laboral i sobre la qual incideix tant de manera positiva com negativa en aquest cas, les característiques de personalitat. Aquestes dades confirmen la Hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Laboral en l'edat adulta, principalment en l'edat adulta primerenca.

- En la valoració de l'Àrea Econòmica en el Present, en la mostra dels subjectes que han valorat la seua personalitat de manera negativa, trobem que el grup d'adolescència juntament amb el grup de Vellesa manifesten diferències significatives en la valoració de la influència de la seua personalitat sobre aquesta àrea respecte als dos grups d'edat adulta. Adolescents i vells valoren poc la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Econòmica, amb diferències

significatives respecte els dos grups d'edat adulta, especialment respecte al grup d'edat adulta intermitja. Així, també en les valoracions del Present de la influència de les característiques negatives de la personalitat sobre l'Àrea Econòmica, es confirma la Hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Econòmica en els dos grups d'Edat Adulta, amb diferències significatives respecte a les valoracions fetes per vells i adolescents.

- En la valoració de l'Àrea Física en el Present respecte a la influència de les característiques negatives de la personalitat trobem que la valoració d'aquesta Àrea augmenta a mesura que augmenta l'edat. Les valoracions més baixes de l'Àrea es donen en l'Adolescència, amb diferències significatives respecte als altres tres grups d'edat. El grup de Vellesa és el que més valora la influència de la personalitat sobre l'Àrea Física. En la valoració de les característiques negatives observem que aquestes diferències de les valoracions del grup de Vellesa respecte als altres grups eren molt més accentuades en la valoració del Passat que en aquesta del Present, on només difereix significativament del grup d'adolescents. En el Passat el grup de vells diferia significativament respecte a tots els grups d'edat, però en el Present només difereix respecte als adolescents. Tanmateix segueix sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Física, per la qual cosa també, encara que parcialment, es confirma la hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Física en la Vellesa.

C) Segons ens indiquen els resultats de l'Anàlisi de Variança d'un factor realitzat amb el grup de subjectes que han valorat negativament la seua personalitat en el Futur (n=2799), trobem que hi ha diferències significatives en funció dels Grups d'Edat en la valoració de les àrees *Social, Laboral, Econòmica i Física*. No apareixen diferències significatives segons l'Edat en la valoració de l'Àrea Afectiva i Personal.

- Respecte a la influència estimada de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Social en el Futur, trobem que existeixen diferències significatives entre les autovaloracions de l'Àrea Social entre el Grup d'Adolescència i els altres tres grups d'edat. En la valoració de l'Àrea Social en el Futur s'ha reproduït exactament el mateix esquema que en la valoració dels diferents grups d'edat en el Passat i en el Present, la qual cosa dona coherència a aquest resultat. L'interès per l'Àrea Social

és més alt en els dos grups d'edat més jove, especialment en el grup d'adolescents. Es produeix una baixada en les autovaloracions de la influència de la personalitat sobre l'Àrea Social en el grup d'edat adulta intermitja, i tornen a incrementar-se les autovaloracions lleugerament en la Vellesa. Torna a confirmar-se, doncs, una de les Hipòtesis d'aquesta investigació, la major valoració de l'Àrea Social per part del grup d'adolescents, que ja s'havia confirmat respecte al Passat i en el Present tant en la valoració de les característiques positives, com negatives de la personalitat. Encara que s'observa un increment en la Vellesa, com que les diferències respecte als altres grups no arriben a ser estadísticament significatius, no podem confirmar la Hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Social en la Vellesa.

- Respecte a la valoració de la influència de la personalitat estimada en el Futur sobre l'Àrea Laboral, observem com la valoració d'aquesta Àrea descendeix a mesura que s'incrementa la edat. Evidentment, al tractar-se de valoracions per al futur, els adolescents (que fins ara havien valorat poc aquesta àrea en relació als altres grups d'edat) són els qui més la valoren quan imaginem el seu Futur. L'Adolescència serà l'Edat Adulta primerenca del Futur i l'Edat Adulta primerenca serà l'Edat Adulta intermitja del Futur, per la qual cosa veiem com torna a ser coherent aquestes dades en la major valoració de l'Àrea Laboral en els dos grups d'edat adulta que hem observat en les valoracions del Present i en el Passat. Els adolescents valoren molt més l'Àrea Laboral en el Futur que els adults més majors i els vells. Aquí trobem una diferència molt important respecte a les autovaloracions del Passat i del Present, però absolutament coherent. En el passat els vells valoraven més que els adolescents la influència de la seua personalitat respecte a l'Àrea Laboral (donat que estaven recordant quan estaven en edat Laboral i treballaven). En el Present, l'Àrea Laboral deixa de tenir importància per als vells i la valoren molt menys que fins i tot els adolescents. En les autovaloracions del Futur, els vells no valoren gairebé gens aquesta Àrea. Els adolescents, pel contrari, al valorar el Futur, manifesten ja un interès per l'Àrea Laboral i el grup d'Edat Adulta primerenca continua valorant molt aquesta àrea perquè encara és un grup que estarà actiu laboralment en un Futur. Pel contrari, els grups d'Edat Adulta intermitja i de Vellesa deixen d'interessar-se per aquesta àrea, baixant significativament les autovaloracions de la influència que la seua personalitat puga tindre sobre aquesta àrea, arribant al punt més baix de valoració en la Vellesa.

- Pel que fa a la valoració de l'*Àrea Econòmica en el Futur* respecte a la valoració de les característiques negatives de personalitat i la seua influència sobre aquesta àrea, observem com a partir de l'Edat Adulta primerenca, la valoració baixa a mesura que augmenta la edat, arribant a ser molt poc valorada en la Vellesa, de la mateixa manera que ocorria en la valoració de les característiques positives de personalitat. El grup d'Adolescència valora significativament menys aquesta àrea que el grup d'Edat Adulta primerenca, però molt més que el grup d'Edat Adulta intermitja i que el de Vellesa. El grup que més valora en les estimacions del Futur aquesta Àrea Econòmica, és el grup d'Edat Adulta primerenca (el qual en el Futur formarà part del grup d'adults més madurs, que com ja hem vist valoraven en el Present més que qualsevol altre grup l'Àrea Econòmica). Així doncs, aquestes dades d'estimacions en el Futur, són coherents amb la nostra hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea adulta de l'Àrea Econòmica. Els adolescents i els joves, són els adults del Futur.

- Finalment, respecte a la valoració de l'*Àrea Física en el Futur*, queda clar com aquesta augmenta a mesura que s'incrementa l'edat del subjectes, també en el cas de valorar la influència de les característiques negatives de personalitat. Aquest grup segueix sent el grup que més valora la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Física tant en el Passat, en el Present i encara més en el Futur, tant pel que fa a la valoració de la influència sobre aquesta Àrea de les característiques positives de personalitat com de les característiques negatives. Així, doncs, queda confirmada la Hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Física amb l'edat, arribant a ser màximes les valoracions en el grup de Vellesa.

Així doncs, de manera molt semblant al que ocorria en les valoracions positives de la personalitat, tant en les valoracions negatives de la personalitat i la seua influència sobre les àrees de desenvolupament en Passat, en el Present, com les estimacions per al Futur, apareixen diferències significatives consistents segons l'edat en les valoracions de les àrees *Social, Laboral, Econòmica* i *Física*. Respecte a les valoracions de l'Àrea Afectiva no s'han trobat diferències significatives en cap dels tres moments temporals considerats. Pel que fa a l'*Àrea Personal*, només apareixen diferències segons l'edat en les valoracions de la influència de la

personalitat sobre aquesta Àrea en les valoracions *en el Passat*, però no, respecte al Present i al Futur.

* * *

12.5. PERSPECTIVES FUTURES D'INVESTIGACIÓ.

VALORACIÓ DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT, PRESENT I FUTUR.

Finalment amb el conjunt de dades que hem obtingut de les anàlisis estadístiques realitzades amb el total de la mostra experimental , si no tenim en compte les diferències segons l'edat en cada factor de personalitat i observem les puntuacions generals de cada factor de personalitat en cadascuna de les àrees de desenvolupament, ens trobem en resultats molt interessants, l'anàlisi dels quals deixarem per a futures investigacions.

12.5.1. VALORACIÓ DELS CINQ GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PASSAT.

Pel que fa als factors considerats com a característiques positives de personalitat trobem que el factor d'Extraversió és el que més valora la influència positiva de la personalitat sobre l'Àrea Social.

El factor que més ha valorat l'Àrea Afectiva ha estat el factor d'Agradabilitat.

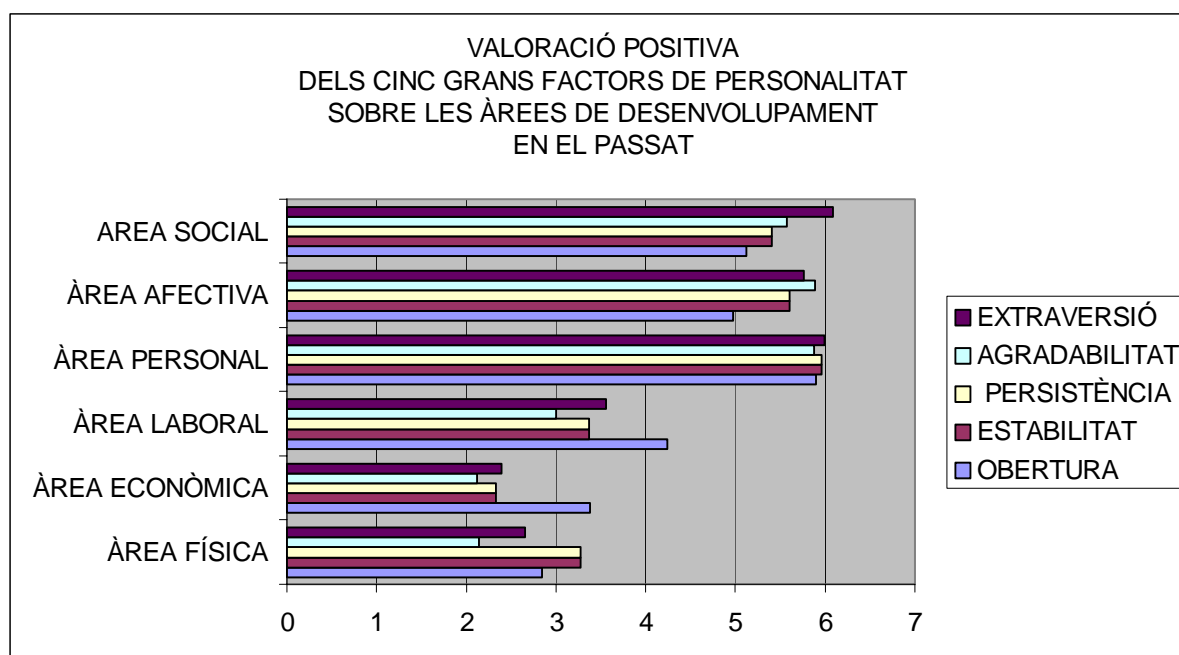
No s'aprecien diferències importants respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents factors de personalitat considerats de manera global.

En l'Àrea Econòmica i l'Àrea Laboral predomina la valoració d'aquestes àrees pels subjectes de la mostra que s'han considerat a ells mateix com subjectes amb alguna característica pròpia el factor de Obertura a l'experiència.

Els subjectes del factor d'Estabilitat emocional juntament amb els del grup de Persistència són els que més valoren la influència positiva de la seua personalitat sobre l'Àrea Física.

TAULA 12.1. Puntuacions mitges de les valoracions en les àrees de Desenvolupament en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques positives en el Passat: Extraversió (n=467), Agradabilitat (n=879), Persistència (n=622), Estabilitat Emocional (n=464) i Obertura a l'Experiència (n=274).

	EXTRAVERSIÓ	AGRADABILITAT	PERSISTÈNCIA	ESTABILITAT	OBERTURA
ÀREA SOCIAL	6,09	5,57	5,4	5,4	5,12
ÀREA AFECTIVA	5,76	5,89	5,6	5,6	4,97
ÀREA PERSONAL	5,99	5,88	5,96	5,96	5,9
ÀREA LABORAL	3,56	3	3,37	3,37	4,24
ÀREA ECONÒMICA	2,39	2,12	2,33	2,33	3,38
ÀREA FÍSICA	2,65	2,14	3,27	3,27	2,84

GRÀFIC 12.1. Representació gràfica i comparacions entre les mitges de les valoracions en les àrees de desenvolupament de cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques positives en el Passat: Extraversió (n=467), Agradabilitat (n=879), Persistència (n=622), Estabilitat Emocional (n=464) i Obertura a l'Experiència (n=274) respecte a la seua valoració les àrees de Desenvolupament.

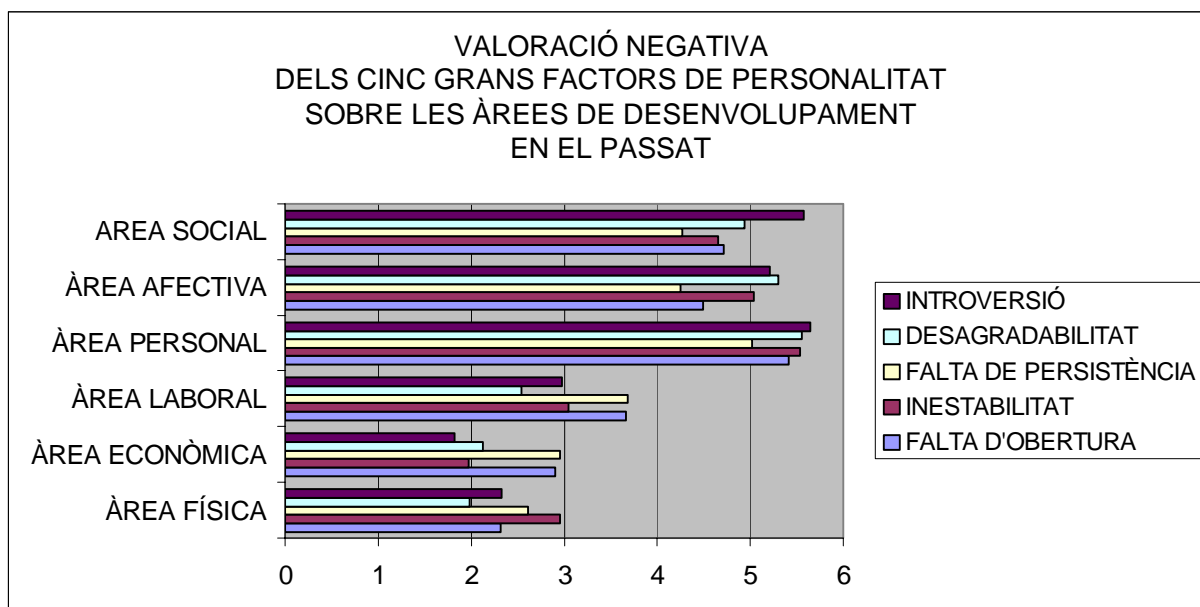
* * * * *

Pel que fa als factors considerats com a característiques negatives de personalitat trobem que el factor d'Introversió és el que més valora la influència negativa de la personalitat sobre l'Àrea Social.

En general no hi gaire diferències entre els diferents factors en quan a la valoració de l'Àrea Afectiva, només el factor de Falta de persistència és amb diferència respecte als altres quatre factors el que menys ha valorat aquesta Àrea. La influència més gran sobre aquesta Àrea s'observa en els factors de Desagradabilitat i Introversió.

TAULA 12.2. Puntuacions mitges de les valoracions en les àrees de Desenvolupament en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques negatives en el Passat: Introversió (n=528), Desagradabilitat (n=308), Falta de Persistència (n=241), Inestabilitat Emocional (n=860) i Falta d'Obertura a l'Experiència (n=182).

	INTROVERSIÓ	DESAGRADABILITAT	FALTA DE PERSISTÈNCIA	INESTABILITAT	FALTA D'OBERTURA
ÀREA SOCIAL	5,57	4,94	4,27	4,65	4,71
ÀREA AFECTIVA	5,21	5,3	4,25	5,04	4,49
ÀREA PERSONAL	5,65	5,55	5,02	5,53	5,41
ÀREA LABORAL	2,97	2,54	3,68	3,05	3,66
ÀREA ECONÒMICA	1,82	2,12	2,95	1,97	2,9
ÀREA FÍSICA	2,33	1,98	2,61	2,95	2,32

GRÀFIC 12.2. Representació gràfica i comparacions entre les mitges de les valoracions en les àrees de desenvolupament de cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques negatives en el Passat : Introversió (n=528), Desagradabilitat (n=308), Falta de Persistència (n=241), Inestabilitat Emocional (n=860) i Falta d'Obertura a l'Experiència (n=182).

No s'observen diferències importants respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents factors de personalitat considerats de manera global, excepte la Falta de Persistència que valora molt menys la influència de la personalitat sobre aquesta Àrea.

La Falta de Persistència i la Falta d'Obertura influeixen negativament sobre les àrees Laboral i Econòmica.

La mostra d'inestabilitat emocional és la que valora en major mesura la influència de la seua personalitat sobre l'Àrea Física. Aquestes són algunes de les conclusions que podem anticipar observant les diferències entre les mitges de les valoracions dels subjectes dels diferents factors en cadascuna de les àrees de desenvolupament. Les anàlisis estadístiques més profundes d'aquestes dades sobrepassen les intencions que preteníem abastar en aquest treball d'investigació, i seran, doncs, objecte de futures investigacions.

12.5.2. VALORACIÓ DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL PRESENT.

Finalment amb el conjunt de dades que hem obtingut de les anàlisis estadístiques realitzades amb el total de la mostra experimental, si no tenim en compte les diferències segons l'edat en cada factor de personalitat i observem les puntuacions generals de cada factor de personalitat en cadascuna de les àrees de desenvolupament, ens trobem en resultats molt interessants, l'anàlisi dels quals deixarem per a futures investigacions.

Pel que fa als factors considerats com a característiques positives de personalitat trobem que el factor d'extraversió és el que més valora la influència positiva de la personalitat sobre l'Àrea Social. El factor de Persistència és amb diferència respecte als altres quatre factors el que menys ha valorat la influència de la personalitat sobre l'Àrea Social.

En la valoració de l'Àrea Afectiva, observem com el factor de Persistència és amb diferència respecte als altres quatre factors el que menys ha valorat aquesta Àrea. Pel contrari, el factor que més ha valorat l'Àrea Afectiva ha estat el factor d'Agradabilitat.

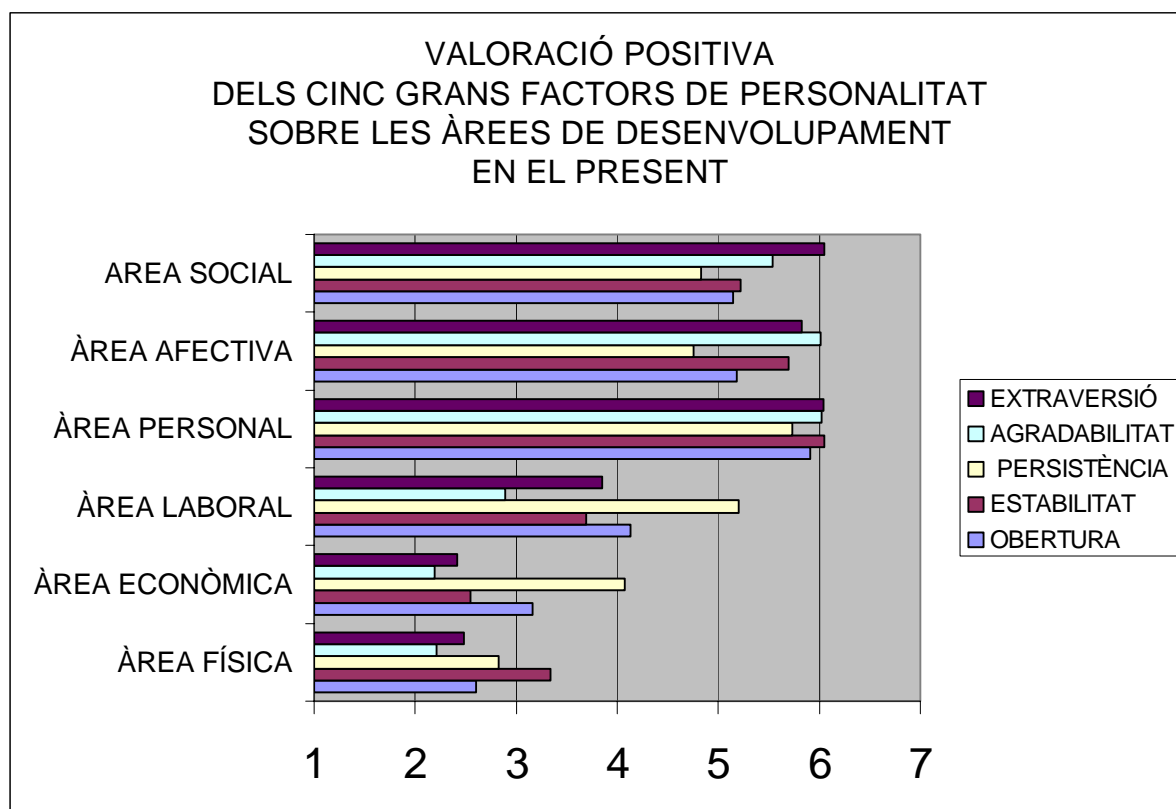
No s'aprecien diferències importants respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents factors de personalitat considerats de manera global.

En l'Àrea Econòmica i l'Àrea Laboral predomina la valoració d'aquestes àrees pels subjectes de la mostra que s'han considerat a ells mateix com subjectes amb alguna característica pròpia el factor de falta de Persistència.

Els subjectes del factor d'Estabilitat emocional són els que més valoren la influència positiva de la seua personalitat sobre l'Àrea Física.

TAULA 12.3. Puntuacions mitges de les valoracions en les àrees de Desenvolupament en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques positives en el Present: Extraversió (n=441), Agradabilitat (n=945), Persistència(n=488), Estabilitat (n=575) i Obertura (n=284).

	EXTRAVERSIÓ	AGRADABILITAT	PERSISTÈNCIA	ESTABILITAT	OBERTURA
ÀREA SOCIAL	6,05	5,54	4,83	5,22	5,15
ÀREA AFECTIVA	5,83	6,01	4,75	5,7	5,18
ÀREA PERSONAL	6,04	6,02	5,73	6,05	5,91
ÀREA LABORAL	3,85	2,89	5,2	3,69	4,13
ÀREA ECONÒMICA	2,42	2,19	4,07	2,55	3,16
ÀREA FÍSICA	2,48	2,21	2,83	3,34	2,6

GRÀFIC 12.3. Representació gràfica i comparacions entre les mitges de les valoracions en les àrees de desenvolupament de cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques positives en el Present: Extraversió (n=441), Agradabilitat (n=945), Persistència(n=488), Estabilitat (n=575) i Obertura (n=284).

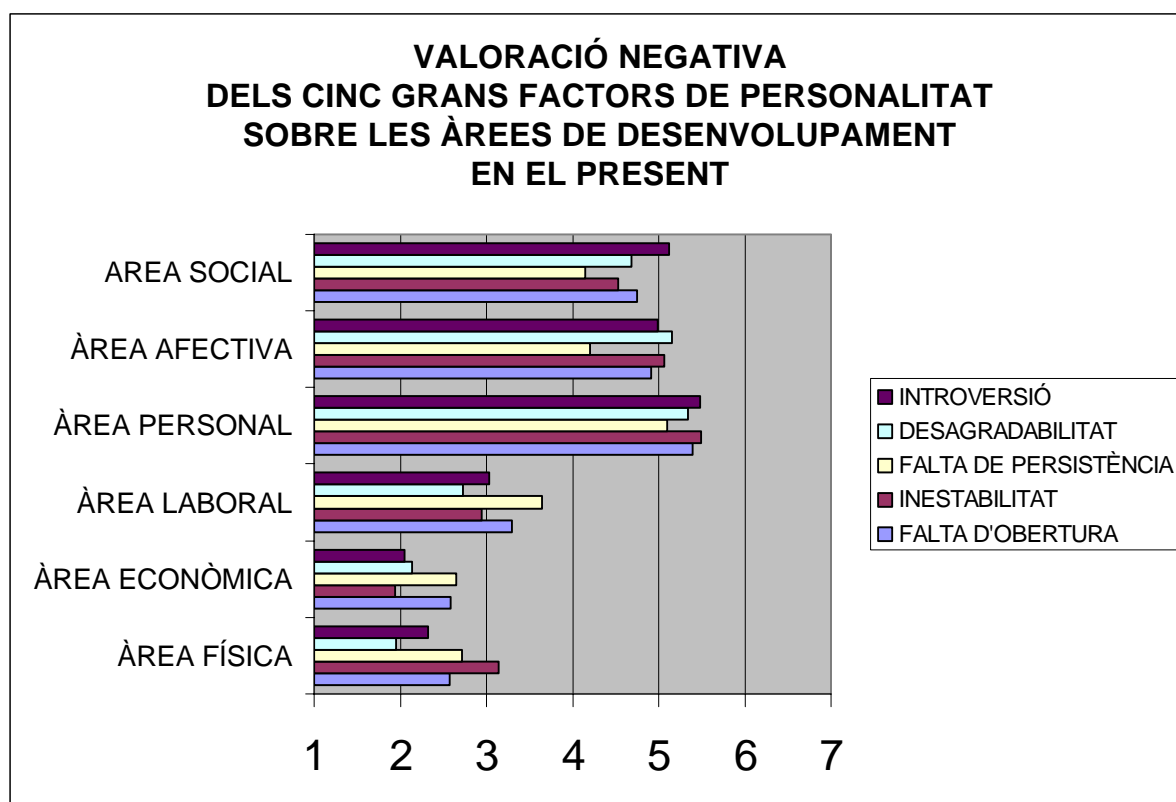
* * * * *

Pel que fa als factors considerats com a característiques negatives de personalitat trobem que el factor d'Introversió és el que més valora la influència negativa de la personalitat sobre l'Àrea Social.

En general no hi gaire diferències entre els diferents factors en quan a la valoració de l'Àrea Afectiva, només el factor de Falta de persistència és amb diferència respecte als altres quatre factors el que menys ha valorat aquesta Àrea.

TAULA 12.4. Puntuacions mitges de les valoracions en les àrees de Desenvolupament en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques negatives en el Present: Introversió (n=256), Desagradabilitat (n=340), Falta de Persistència (n=342), Inestabilitat Emocional (n=1148) i Falta d'Obertura a l'Experiència (n=179).

	INTROVERSIÓ	DESAGRADABILITAT	FALTA DE PERSISTÈNCIA	INESTABILITAT	FALTA D'OBERTURA
ÀREA SOCIAL	5,12	4,68	4,15	4,53	4,75
ÀREA AFECTIVA	4,99	5,15	4,2	5,07	4,91
ÀREA PERSONAL	5,48	5,34	5,1	5,49	5,39
ÀREA LABORAL	3,03	2,73	3,65	2,95	3,3
ÀREA ECONÒMICA	2,05	2,14	2,65	1,94	2,59
ÀREA FÍSICA	2,32	1,95	2,72	3,14	2,57

GRÀFIC 12.4. Representació gràfica i comparacions entre les mitges de les valoracions en les àrees de desenvolupament de cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques negatives en el Present : Introversió (n=256), Desagradabilitat (n=340), Falta de Persistència (n=342), Inestabilitat Emocional (n=1148) i Falta d'Obertura a l'Experiència (n=179).

Tampoc s'aprecien diferències importants respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents factors de personalitat considerats de manera global (sense tenir en compte les diferències en funció dels grups d'edat que més endavant sí analitzarem). En L'Àrea Econòmica i l'Àrea Laboral predomina novament però de manera negativa el factor de falta de Persistència.

Els subjectes del grup d'Estabilitat-Inestabilitat emocional són els que més valoren la influència de la seua personalitat considerada en sentit negatiu sobre l'Àrea Física. Aquestes són algunes de les conclusions que podem anticipar observant les diferències entre les mitges de les valoracions dels subjectes dels diferents factors en cadascuna de les àrees de desenvolupament. Les anàlisis estadístiques més profundes d'aquestes dades sobrepassen les intencions que preteníem abastar en aquest treball d'investigació, i seran, doncs, objecte de futures investigacions.

12.5.3. VALORACIÓ DELS CINC GRANS FACTORS DE PERSONALITAT SOBRE LES ÀREES DE DESENVOLUPAMENT EN EL FUTUR.

Finalment amb el conjunt de dades que hem obtingut de les anàlisis estadístiques realitzades amb el total de la mostra experimental, si no tenim en compte les diferències segons l'edat en cada factor de personalitat i observem les puntuacions generals de cada factor de personalitat en cadascuna de les àrees de desenvolupament, ens trobem en resultats molt interessants, l'anàlisi dels quals deixarem per a futures investigacions.

Pel que fa als factors considerats com a característiques positives de personalitat trobem que el factor d'extraversió és el que més valora la influència positiva de la personalitat sobre l'àrea Social. El factor de Persistència és amb diferència respecte als altres quatre factors el que menys ha valorat la influència de la personalitat sobre l' àrea social.

En la valoració de l'Àrea Afectiva, observem com el factor de Persistència és amb diferència respecte als altres quatre factors el que menys ha valorat aquesta

àrea. Pel contrari, el factor que més ha valorat l'Àrea Afectiva ha estat el factor d'Agradabilitat.

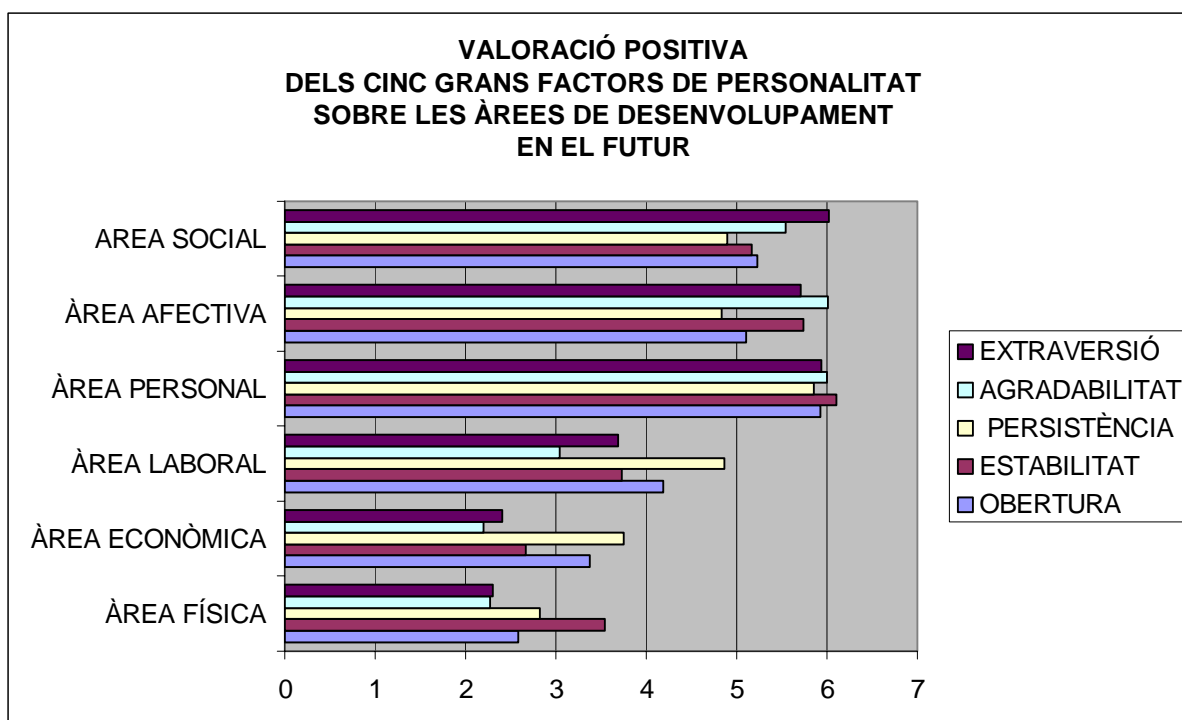
No s'aprecien diferències importants respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents factors de personalitat considerats de manera global.

En l'Àrea Econòmica i l'Àrea Laboral predomina la valoració d'aquestes àrees pels subjectes de la mostra que s'han considerat a ells mateix com subjectes amb alguna característica pròpia el factor de Falta de Persistència.

Els subjectes del factor d'Estabilitat Emocional són els que més valoren la influència positiva de la seua personalitat sobre l'àrea Física.

TAULA 12.5. Puntuacions mitges de les valoracions en les àrees de Desenvolupament en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques positives en el Futur: Extraversió (n=362), Agradabilitat (n=551), Persistència (n=317), Estabilitat Emocional (n=1029) i Obertura a l'Experiència (n=433).

	EXTRAVERSIÓ	AGRADABILITAT	PERSISTÈNCIA	ESTABILITAT	OBERTURA
ÀREA SOCIAL	6,02	5,54	4,9	5,17	5,23
ÀREA AFECTIVA	5,71	6,01	4,83	5,74	5,1
ÀREA PERSONAL	5,94	6	5,85	6,1	5,93
ÀREA LABORAL	3,69	3,04	4,86	3,73	4,19
ÀREA ECONÒMICA	2,41	2,2	3,75	2,67	3,37
ÀREA FÍSICA	2,3	2,27	2,82	3,54	2,58

GRÀFIC 12.5. Representació gràfica i comparacions entre les mitges de les valoracions en les àrees de desenvolupament de cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques positives en el Futur: Extraversió (n=362), Agradabilitat (n=551), Persistència (n=317), Estabilitat Emocional (n=1029) i Obertura a l'Experiència (n=433).

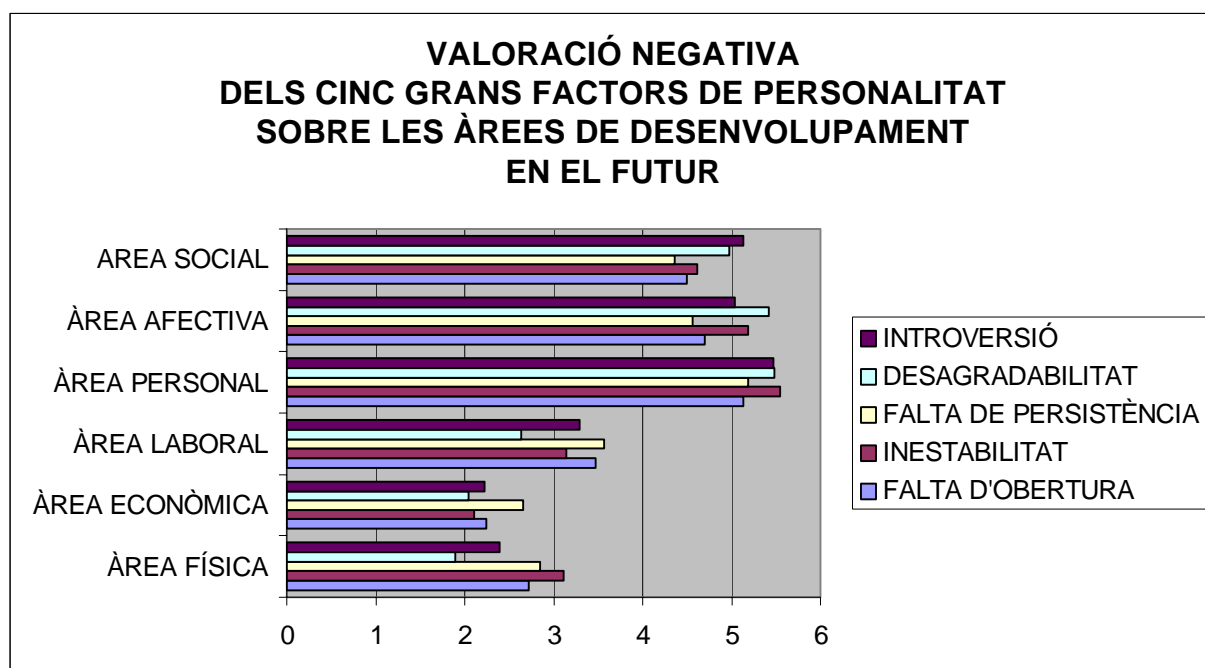
* * *

En quant als factors de personalitat considerats com a característiques negatives observem que el factor d'Introversió es el que més valora la influencia negativa de la personalitat sobre l'Àrea Social.

En quant a la valoració de l'Àrea Afectiva, els factors de Desagradabilitat i Inestabilitat Emocional son els que han valorat més negativament la influència de la personalitat sobre aquesta àrea. El factor de Falta de Persistència es el que menys ha valorat l'Àrea Afectiva.

TAULA 12.6. Puntuacions mitges de les valoracions en les àrees de Desenvolupament en cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques negatives en el Present: Introversió (n=312), Desagradabilitat (n=391), Falta de Persistència (n=270), Inestabilitat Emocional (n=1217) i Falta d'Obertura a l'Experiència (n=165).

	INTROVERSIÓ	DESAGRADABILITAT	FALTA DE PERSISTÈNCIA	INESTABILITAT	FALTA D'OBERTURA
ÀREA SOCIAL	5,13	4,97	4,36	4,61	4,5
ÀREA AFECTIVA	5,04	5,42	4,56	5,19	4,7
ÀREA PERSONAL	5,47	5,48	5,19	5,55	5,13
ÀREA LABORAL	3,29	2,64	3,57	3,14	3,47
ÀREA ECONÒMICA	2,22	2,04	2,66	2,11	2,24
ÀREA FÍSICA	2,39	1,89	2,85	3,11	2,72

GRÀFIC 12.6. Representació gràfica i comparacions entre les mitges de les valoracions en les àrees de desenvolupament de cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat considerats com a característiques negatives en el Present : Introversió (n=312), Desagradabilitat (n=391), Falta de Persistència (n=270), Inestabilitat Emocional (n=1217) i Falta d'Obertura a l'Experiència (n=165).

No s'aprecien diferències importants respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents factors de personalitat considerats de manera global (sense tenir en compte les diferències en funció dels grups d'edat). En l'Àrea Econòmica i l'Àrea Laboral predomina una vegada més però de manera negativa el factor de Falta de Persistència seguit del factor de Falta de Obertura.

Els subjectes del grup d'Estabilidad-Inestabilidad Emocional són els que més valoren la influència de la seua personalitat considerada en sentit negatiu sobre l'Àrea Física. Aquestes són solament algunes de les conclusions que podem anticipar observant només les diferències entre les mitges de les valoracions dels subjectes dels diferents factors en cada una de les àrees de desenvolupament. Les anàlisis estadístics més profunds d'aquestes dades sobrepassen les intencions que preteníem en aquest treball d'investigació, per la qual cosa pretenem que siguin objecte de futures investigacions.

12.6. CONCLUSIONS FINALS.

Per acabar, volem revisar cadascun dels supòsits i cadascuna de les Hipòtesis que avançàvem al començament de la investigació per tal de comprovar el grau de compliment de cadascuna d'elles.

Els supòsits eren els següents:

A) Determinats grups d'edat valoraran de manera significativament diferent als altres grups les àrees de desenvolupament, per la qual cosa trobarem diferències significatives segons l'edat en determinades àrees de desenvolupament.

B) Característiques concretes de la personalitat poden influir de manera diferent sobre les àrees de desenvolupament, es trobaran, doncs, diferències significatives entre els diferents factors de personalitat respecte a la valoració de les àrees de desenvolupament.

Ambdós supòsits es concretaven en 12 Hipòtesis que preteníem comprovar mitjançant les anàlisis estadístiques realitzades en la present investigació.

Ara bé, les anàlisis estadístiques s'han realitzat factor a factor, de manera independent en les mostres de cadascun dels Cinc Grans Factors de Personalitat, per poder analitzar la relació entre les àrees i els diferents grups d'edat, considerant com a variable dependent les valoracions en les àrees de desenvolupament i com a variable independent els grups d'edat en cada factor de personalitat per separat.

Donat el volum de dades amb que comptàvem, hem deixat per a futures investigacions les anàlisis estadístiques que relacionen de manera conjunta els factors de personalitat amb les àrees de desenvolupament (hipòtesis del supòsit dos).

Així, doncs, només podem acceptar o rebutjar les hipòtesis del primer supòsit.

Per a les hipòtesis del segon supòsit només compten amb estadístics descriptius, que ens poden orientar cap a futurs objectius d'investigació.

A) PRIMER SUPÒSIT: Determinats grups d'edat valoraran de manera significativament diferent als altres grups algunes de les àrees de desenvolupament.

- HIPÒTESI 1: *Els subjectes adolescents valoraran més que qualsevol altre grup d'edat l'Àrea de desenvolupament Social.*

Queda comprovada la Hipòtesi, és a dir, la major valoració de l'Àrea Social en l'Adolescència. Això ha estat així en les anàlisis de totes les mostres, en cadascun dels factors de personalitat en la seua valoració positiva com negativa, tant en les consideracions del Passat, del Present com del Futur.

- HIPÒTESI 2: *Els subjectes en la vellesa valoraran més que els subjectes d'Edat Adulta l'àrea de desenvolupament Social.*

Encara que en moltes anàlisis hem observat un patró de disminució de la valoració de l'Àrea Social després de l'etapa de l'Adolescència i un augment en la Vellesa, no s'han trobat diferències estadísticament significatives que confirmen aquesta Hipòtesi. No podem acceptar plenament la Hipòtesi d'una valoració més elevada de l'Àrea Social en la Vellesa que en l'Edat Adulta, donat que l'increment

que observem en la valoració de l'Àrea Social en la Vellesa després de l'Edat Adulta no arriba generalment a nivells de significació estadística.

- *HIPÒTESI 3: Els subjectes adolescents, juntament amb els subjectes d'edat adulta primerenca, valoraran més que la resta de grups (edat adulta intermitja i vellesa) l'Àrea Afectiva.*

Pel que fa a l'Àrea Afectiva, la major part de les anàlisis no han trobat diferències segons l'edat pel que respecta a aquesta Àrea. En l'Adolescència i en l'Edat Adulta primerenca s'inicien i es configuren les relacions sexuals i afectives, per la qual cosa havíem considerat segons la hipòtesi que la valoració en aquesta àrea seria més alta en aquests dos grups d'edat que en la resta de grups d'edat, però no ha estat així.

- *HIPÒTESI 4: L'Àrea de desenvolupament Personal tindrà més importància en l'Adolescència i en l'Edat Adulta primerenca que en la resta de grups d'edat, per la qual cosa les valoracions en estes dues etapes seran més elevades que en l'edat adulta intermitja i en la Vellesa.*

Pel que fa a l'Àrea Personal, la major part de les anàlisis no han trobat diferències segons l'edat pel que respecta a aquesta Àrea.

En l'anàlisi de les valoracions positives no es troba cap diferència significativa entre les autovaloracions dels diferents grups d'edat pel que respecta a l'àrea Personal en cap dels Cinc Grans Factors de personalitat. En l'anàlisi de les valoracions negatives, només en el factor de Persistència considerat negativament (Falta de Persistència), sí es donen diferències entre els diferents grups d'edat. Els dos grups més joves (adolescència i edat adulta primerenca) són els qui més valoren la influència de la seua personalitat negativa en el Passat sobre l'Àrea Personal, produint-se una baixada significativa pel que respecta a la valoració d'aquesta Àrea en la segona meitat de la vida i un lleuger increment en la Vellesa. D'aquesta manera la hipòtesi 4 respecte a la major valoració de l'Àrea Personal en l'adolescència i en l'edat adulta primerenca (especialment en esta etapa), s'accepta només parcialment en el cas del grup de personalitat de Falta de Persistència.

- *HIPÒTESI 5: L'Àrea Laboral serà més valorada pels subjectes de l'Edat Adulta primerenca i intermitja, que pel grup d'Adolescència i Vellesa.*

Queda també provada aquesta Hipòtesi a partir de les resultats trobats en aquesta investigació. Els dos grups d'Edat Adulta presenten diferències significatives respecte als altres dos grups d'edat, Adolescència i Vellesa, pel que fa a la valoració de l'Àrea Laboral, això ha estat així, tant en les valoracions positives de la personalitat com en les negatives, tant en les valoracions del Passat, com les del Present i les estimacions per al Futur (tenint en compte, per exemple, que el Passat de la Vellesa és l'Edat Adulta intermitja o que el Futur de l'Adolescència és l'Edat Adulta primerenca). És en l'Edat Adulta primerenca on es donen les màximes valoracions en l'Àrea Laboral en gairebé tots els factors de personalitat considerats.

- *HIPÒTESI 6: L'Àrea de desenvolupament Econòmic serà més valorada pels subjectes d'edat adulta primerenca i intermitja que per qualsevol altre grup d'edat.*

Aquesta Hipòtesi ha quedat demostrada en gairebé totes les anàlisis. Els subjectes d'Edat Adulta, en especial els d'edat adulta intermitja mostren diferències significatives respecte als grups d'Adolescència i Vellesa pel que respecta a l'Àrea Econòmica. L'Edat Adulta intermitja és el grup d'edat que més valora la influència, bé positiva o negativa de la seua personalitat sobre aquesta Àrea Econòmica.

- *HIPÒTESI 7: L'Àrea Física es valorada en l'Adolescència i en la Vellesa més que els altres dos grups d'Edat Adulta.*

La Hipòtesi de la major valoració de l'Àrea Física en la Vellesa ha quedat provada en les successives anàlisis, en qualsevol dels Cinc Grans Factors de personalitat tinguts en compte. En tots ells, s'apreciava un patró ascendent de valoració de l'Àrea Física, fins arribar als màxims de valoració per part del grup de Vellesa.

Tanmateix, es desestima la Hipòtesi d'una major valoració de l'Àrea Física en l'Adolescència que en l'Edat Adulta, tal com ha estat entesa aquesta àrea a partir

de l'*Inventari d'Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials* (Clemente i Gimeno, 2000). El que es pretén a l'*Inventari* és mesurar les interrelacions entre personalitat (en aquest cas) i les diferents àrees de desenvolupament; és a dir com ser de determinada manera pot afectar en aquest cas a l'Àrea Física (o a la resta d'àrees de desenvolupament). Així doncs, encara que la preocupació per l'aspecte físic és una de les característiques de l'adolescència, no ho és tant la percepció de com la personalitat afecta a eix aspecte, segons podem deduir de les dades obtingudes en aquest estudi.

- B) SEGON SUPÒSIT: Característiques concretes de la personalitat poden influir de manera diferent sobre les àrees de desenvolupament (pendent de demostració mitjançant les Anàlisi de Variança i proves *post oc* corresponents).

Ja hem comentat que no han pogut comprovar-se les hipòtesis d'aquest segon supòsit, donada l'extensió de les anàlisis i resultats derivats de la comprovació de les hipòtesis del primer supòsit. Encara que inicialment ens havíem proposat el seu desenvolupament, només compten amb dades d'estadístics descriptius i no amb les Anàlisi de Variança i proves *pot oc* pertinents per a la seua comprovació estadística. Deixem aquesta segona part de la investigació per a un desenvolupament més exhaustiu en futures investigacions.

- HIPÒTESI 8: *Els subjectes del factor d'Extraversió valoraran més l'Àrea Social que aquells subjectes d'altres grups de personalitat.*

Observem segons els estadístics descriptius una major valoració de l'Àrea Social en el grup d'Extraversió. La major valoració de l'Àrea Social pels adolescents és certa en qualsevol dels Cinc Grans Factors de Personalitat segons la primera de les nostres hipòtesis, però especialment en el Factor d'Extraversió-Introversió.

- HIPÒTESI 9: *El subjectes que s'autovaloren en el factor d'Agradabilitat valoraran més que els altres grups de personalitat l'àrea de desenvolupament afectiu.*

Les dades amb que compten referents només a estadístics descriptius ens mostren que els subjectes del factor d'Agradabilitat han valorat més que qualsevol altre grup de personalitat l'Àrea Afectiva, tant en les valoracions positives com negatives fetes en el Passat, Present i Futur. Tanmateix, ens falta comprovar si aquestes diferències són estadísticament significativa mitjançant les Anàlisis de Variança que realitzarem en una pròxima investigació.

- *HIPÒTESI 10: El grup de subjectes del factor de Persistència i Obertura a l'Experiència valoraran més l'Àrea Laboral que els subjectes d'altres grups de personalitat.*

Ambdós factors, Persistència i Obertura a l'experiència tenen implicacions importants sobre l'Àrea Laboral, i més encara en el cas dels subjectes en el dos grups d'edat adulta, per als quals és més important l'Àrea Laboral. Aquests dos grups de personalitat valoren més l'Àrea Laboral que els subjectes d'altres característiques de personalitat, especialment el factor de Persistència segons podem deduir dels estadístics descriptius. Tanmateix, futures anàlisis confirmaran si les diferències que observem són estadísticament significatives o no.

- *HIPÒTESI 11: L'Estabilitat-Inestabilitat Emocional afectarà a l'Àrea Física més altres factors de personalitat, així els subjectes estables o els inestables mostraran valoracions més altes en aquesta àrea de desenvolupament que subjectes amb altres característiques de personalitat.*

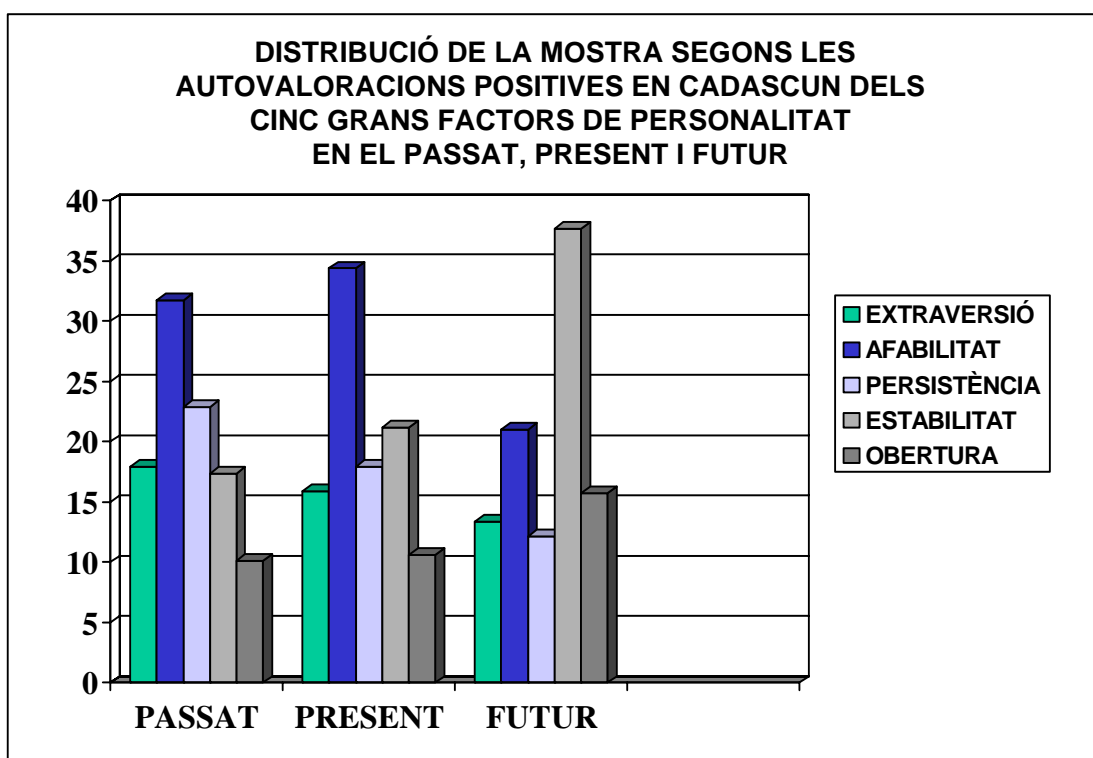
En totes les mostres hem comprovat que les valoracions més altes en l'Àrea Física es donen en aquells subjectes del factor d'Estabilitat-Inestabilitat Emocional, tant pel que fa a les valoracions positives com negatives de la personalitat. Tanmateix la comprovació de la hipòtesi queda pendent per a futures investigacions amb anàlisis estadístics més completes.

- *HIPÒTESI 12: El factor d'Obertura a l'Experiència influirà **sobre** l'àrea de desenvolupament Personal més que els altres factors de personalitat, per*

la qual cosa els subjectes oberts valoraran més esta àrea que els subjectes amb altres característiques de personalitat.

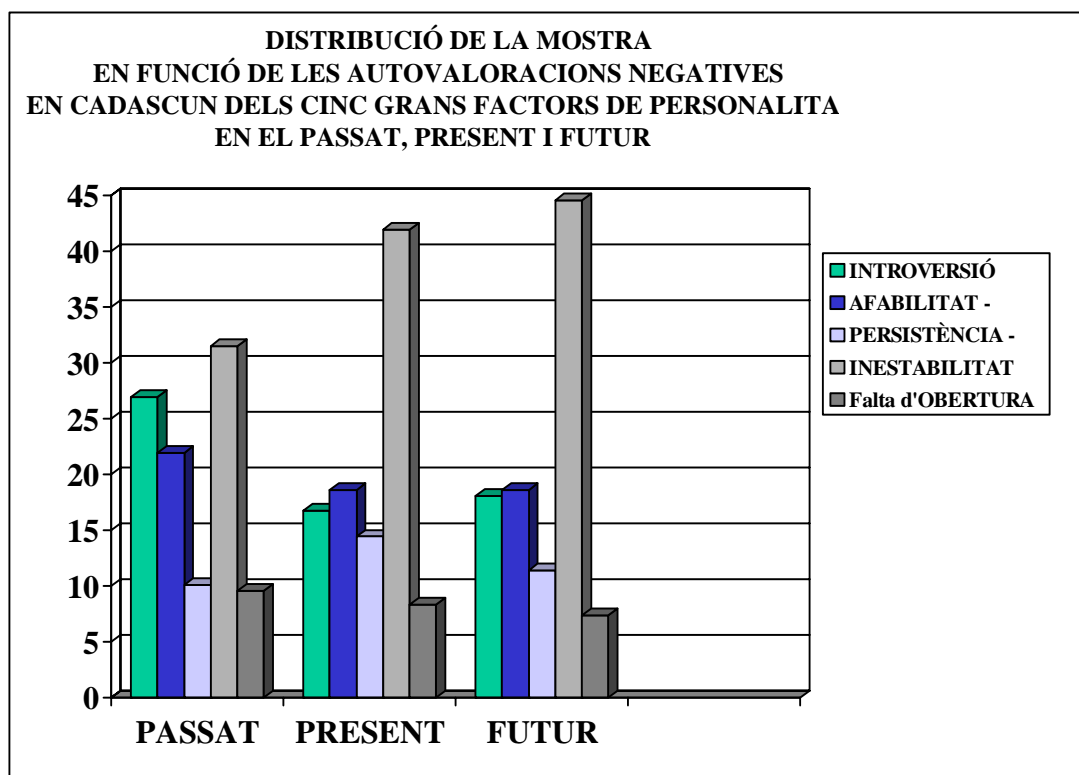
No s'aprecien diferències importants respecte a la valoració de l'Àrea Personal entre els diferents factors de personalitat considerats.

Finalment, m'agradaria concloure el present treball d'investigació mitjançant una reflexió que té a veure en la manera en que s'ha distribuït la mostra en cadascun dels Cinc Factors de Personalitat, en el Passat, en el Present i en el Futur. Segons les pròpies autovaloracions dels subjectes en el Passat, Present i Futur, resulta sorprenent la valoració progressiva que es fa del Factor de Estabilitat Emocional, essent gairebé el factor més valorat com a desitjable en el Futur; això ens mostra que més enllà d'altres característiques de personalitat, el que la persona de qualsevol grup d'edat desitja en el futur és un bon equilibri i un al grau d'ajustament personal.

Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions positives de personalitat en el Passat, Present i Futur, respecte als Cinc Grans factors de Personalitat.

El mateix succeeix amb les valoracions negatives de la personalitat, encara que a diferència de les valoracions positives, ja el factor d'Inestabilitat Emocional era el que més subjectes presentaven o voldrien evitar.

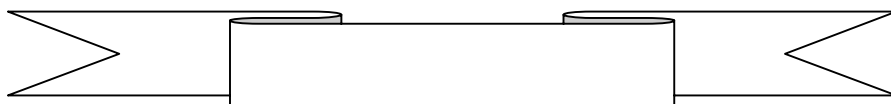
Distribució de la mostra en funció de les autovaloracions negatives de personalitat en el Passat, Present i Futur, respecte als Cinc Grans factors de Personalitat.

Només cal veure el gràfics anteriors per adonar-se'n que l'Estabilitat Emocional es allò que ens agradaria aconseguir en el Futur i l'Inestabilitat allò que voldríem evitar. Com diu el Dalli Lama al seu llibre *l'Art de la Felicitat*, "quan major siga el nivell de calma de la nostra ment, tant major serà la nostra capacitat per a gaudir d'una vida feliç. Si s'aconsegueix eixa qualitat interna, la serenitat mental i l'estabilitat interior, és possible tindre una vida joiosa i plena" (Dalli Lama, 1999).

Són molts, com hem vist, els resultats que hem anat comentant al llarg del capítol, moltes més les perspectives que se'ns obrin a partir d'aquestes dades i d'aquests resultats inicials que no hem pogut desenvolupar per qüestions evidents de d'espai i per la necessitat evident de fossilitzar la investigació en una línia concreta com ha estat la valoració de subjectes amb característiques diferenciades de personalitat, en determinades etapes evolutives i en diferents moments temporals, de determinades àrees de desenvolupament; així i tot som conscients de

la dificultat de donar coherència a tot aquest immens conjunt de dades. Com tota història inacabable, hi ha un moment el què cal posar un punt i apart per a més endavant continuar. Sens dubte aquestes dades, aquestes conclusions, no són un punt final, sinó un punt d'inici de futures investigacions.

El desenvolupament d'investigacions en el marc de les teories de la Personalitat, i més concretament en aquest marc de la Teoria dels Cinc Grans factors de personalitat, des d'una perspectiva evolutiva com la que s'ha pretès seguir en aquest treball d'investigació, poden ajudar-nos a comprendre millor la història del desenvolupament dels individus al llarg del cicle vital, i contribuir així a conèixer quins poden ser els millors estils d'afrontament del procés inevitable del creixement i l'envelliment, i ajudar-nos a gaudir d'una vida més plena i feliç. Determinades característiques de personalitat poden ser més adaptaves que altres (són valorades, per tant, de manera més positiva) i afecten, com hem vist, a determinades àrees de desenvolupament en unes etapes o altres del cicle vital. Ens cal aprofundir més en aquest tipus d'investigacions per tal de conèixer millor la natura d'aquestes interrelacions.

ANNEXOS

(Els documents annexos s'inclouen entre les pàgines 769 i 794 del treball original; es tracta de *l'Inventari d'Interrelacions de Personalitat amb Successos Vitals i Referents Socials* de Antonio Clemente i Adelina Gimeno, citats en la bibliografia).

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA

- Albiñana, P. (2000). *Evaluación del desarrollo Personal Adulto*. Tesis Doctoral. Universitat de València.
- Adelman O.K. i Zajonc, R.B. (1989). Facial efference and the exhe experience of emotion. *Annual Review of Psychology*, 40, 249-280.
- Adler, A. (1964). *Social interest: a challenge to mandkind*. New York: Capricorn (original work published 1938).
- Agulló, E. (1998). La centralidad del trabajo en el proceso de construcción de la identidad de los jóvenes: Una aproximación psicosocial. *Psicothema*, 10 (1), 153-165.
- Allport, G.W. i Odbert, H.S. (1936). Trait names: a psycho-lexical study. *Psychological Monographs*, 47, núm. 211.
- Allport, G.W. (1937). *Personality: A psychological interpretation*. New York: Holt.
- Allport, G.W. (1961). *Pattern and growth in personality*. Nueva York: Holt, Rinehart i Winston, Inc.
- Angleitner, A.; Kohnstamm, G.A.; Slotboom, A.M. i Besevegis, E. (1998). Emotional stability: Developmental perspectives from childhood to adulthood. En G.A. Kohnstamm i C.F. Halverson, Jr. (Eds.), *Parental descriptions of child personality: Developmental antecedents of the Big Five?* The LEA series in personality and clinical psychology. Matwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
- Arnett, J.J. (1998), Learning to Stand Alon: the Comtemporary American Transition to Adulthood in Cultural and historical Context. *Human Development*, 41, 295-315.
- Arnold, M. (1969). *Emocion y Personalidad*. Buenos Aires: Editorial Losada S.A.
- Arroyo, M. (2001). Los “mayores”: nueva edad “adulta” en el siglo XXI. En Fundación Caixa Galicia. *Familia, Juventud y Nuestros Mayores: la actitud proactiva* (pp.277-296). Agencia Gráfica.
- Bachorowski, J.A. i Newman, J.P.(1990). Impulsive motor behavior: Effects of personality and goal salience. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58 (3), 512-518.
- Báguena, M.J., Belloch, A. (1985). *Extraversión, psicoticismo y dimensiones emocionales de la personalidad*. Valencia: Promolibro.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Barefoot, J.C., Dahlstrom W.G. i Williams, R.B. (1983). Hostility, CHD incidence, and total mortality: a 25-year follow-up study of 255 physicians. *Psychosomatic Medicine*, 45 (1), 59-63.
- Baron, R.M. (1988). An ecological framework for establishing a dual mode theory of social knowing. In D.Bar-tal i A. W. Kruglanski (Eds.), *The Social Psychology of Kknowledge* (pp. 48-82). Cambridge University Press.
- Barrick, M.R. i Mount, M.K. (1991). The Big Five personality dimensions and job performance: A meta-analysis. *Personal Psychology*, 44, 1-26.

- Bart-Tal D. i Raviv, A. (1979). Consistency in helping-behavior measures. *Child Development*, 50, 1235-1238.
- Batson, C.D. (1983). Sociobiologia and the role of religion in promoting prosocial behavior: an alternative view. *Journal of personality and Social Psychology*, 45, 1380-1385.
- Batson, C.D. (1987). Prosocial motivation: is it ever truly altruistic? In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology*. (pp.65-122). Orlando, FL: Academic press.
- Belloch Fuster, A. (1989). Personalidad: una realidad construida. En Ibàñez. E., Pelechano V. *Personalidad* (pp.205-240).Madrid. Alhambra, Ed.
- Bengtson, V.L.; Reedy, M.N., i Gordon, C. (1985). *Aging and self-conceptions*. New York, N.Y: Springer Publishing Company, Inc.
- Bercheid, E., Walster, E. i Bohmstedt, G. (1973). The happy American body: a survey report. *Psychology Today*, 7 (6), 119-131.
- Bergman, S.J. (1991). Men's psychological development: A relational perspective. *Work in progress*, nº 48. The Stone Center, Wellesley College, MA.
- Berkman, L.F. i Syme, S.L.(1979). Social networks, host resistance and mortality: A nine-year follow-up study of Alameda County residents. *American Journal of Epidemiology*, 109, 186-204.
- Bermúdez, J. (1989). *Psicología de la Personalidad*. UNED. Madrid.
- Bermúdez, J.; Pérez, A.M.; Sanjuán, P. (2003). *Psicología de la Personalidad: Teoría e investigación*. UNED, Madrid.
- Berndt, T.J. i Perry, T.B. (1990). Distintive features and effects of early adolescent friendships. En R. Montemayor, G.R. Adams i T.P. Gullotta (Eds.), *From childhood to adolescence: A transitional period?* Newbury Park, CA:Sage.
- Bernstein, E.M. i Putnam F.W. (1986). Development, reliability and validity of a dissociation scale. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 174, 727-735.
- Berryman, J.C., Hargreaves, D., Herbert, M. i Taylor, A. (1991). *Developmental Psychology and You*. London: Routhledge.
- Blanchard-Fields, F. (1997). The role of emotion in social cognition across the adult life span. En *Annual Review of Gerontology and Geriatrics*, 17.
- Block J. i Block J.H. (1973). Egon development and the provenance of thought: A longitudinal study of ego and cognitive development in young children (Grant nº MH16080).*Progress Report for the National institute of Mental Health*.
- Blum, L.A. (1980). *Friendship, altruism and morality*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Brooks, J.H. i DuBois, D.L. (1995). Individual and enviromental predictors of adjustment during the first year of College. *Journal of College Student Development*, 36 (4), 347-360.
- Bühler, C. (1968b). The development structure of goal setting in group and individual studies. En C. Bühler i F. Massarek (Eds.), *The course of human life*. Nueva York: Springer.
- Bush A. i Ploming R. (1984). *Temperament: Early developing personality traits*. Hillsdale, NJ:Erlbaum.

- Caprara G.V., Barbaranelli C., Borgogni L. (2001). *Cuestionario "Big Five"*. Madrid: TEA ediciones.
- Carmichael, C.M., McGue, M. (1994). A longitudinal family study of personality change and stability. *Journal of Personality*, 62 (1), 1-20.
- Carstensen, L.L. (1992). Social and emotional patterns in adulthood: Support for socioemotional selectivity theory. *Psychology and aging*, 7, 331-338.
- Carstensen, L.L. (1993). Motivation for social contact across the life span: A theory of socioemotional selectivity. En J.C. Jacobs (Ed.). *Nebraska Symposium on Motivation* (pp.209-254). Lincoln: University of Nebraska Press.
- Carstensen, L., Graff, J.; Levenson, R.W. i Gottman, J.M. (1996). Affect in intimate relationships: The developmental course of marriage. In C. Magai i S.H. McFadden (Eds.), *Handbook of emotion, adult development and aging*. San Diego: Academic Press.
- Carvajal, S.C., Clair, S.D., Nash, S.G i Evans, R.I. (1998). Relating optimism, hope, and self-esteem to social influences in deterring substance use in adolescents. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 17 (4), 443-465.
- Casares, J. (1975). *Diccionario ideológico de la lengua española*. Barcelona: Gustavo Gil, 1975.
- Caspi, A., Bem, D.J., i Elder, G.H. Jr (1989). Continuities consequences of interactional styles across the life course. *Journal of Personality*, 57, 375-406.
- Cattell.R.B. (1943). The description of personality: Basic traits resolved into clusters. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 38, 476-506.
- Cattell, R.B. (1945). The principal trait clusters for describing personality. *Psychological Bulletin*, 42, 129-161.
- Cattell, R.B. (1946). *The description and measurement of personality*. Yonkers-on-Hudson, NY: World Book.
- Cattell, R.B. (1957). *Personality and motivation: structure and measurement*. Yonkers-on-Hudson, N.Y: World Book.
- Cattell (1965). *The scientific analysis of personality*. Chicago: Aldine.
- Cattell, R.B., Eber, H.W. & Tatsuoka, M.M. (1980). *Handbook for the Sixteen Personality Questionnaire (16PF)*. Champaign, IL: Institute for Personality and Ability Testing.
- Cheng, C.; Bond, M.H. i Chang, S. C. (1995). The perception of ideal best friends by Chinese adolescents. *International Journal of Psychology*, 30 (1), 91-108.
- Chisholm, L. i Hurrelmann, K. (1995). Adolescence in Modern Europe: Pluralized Transitions Patterns and their Implications for Personal and Social Risks. *Journal of Adolescence*, 18, 129-158.
- Church A.T., Katigbak M.S. i Reyes, J.A.S. (1996). Toward a taxonomy of trait adjectives in Filipino: comparing personality lexicons across cultures. *European Journal of Personality*, vol. 10, 3-24.
- Clark, L.A. (1993). *Manual for the Schedule for Nonadaptive and Adaptive Personality (SNAP)*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

- Clark L.A., Vorhies, L. i McEwen, J.L. (1994). Personality disorder symptomatology from the five model perspective. In P.T. Costa, Jr. & T.A. Widiger (Eds.). *Personality disorders and the five-factor model of personality* (pp. 95-116). Washington, DC: American Psychological Association.
- Clark, L.A. i Watson, D. (1991). Theoretical and emirical issues in differentiating depression from anxiety. In J. Becker i A. Kleinman (Eds.). *Advances in mood disorders: Vol.1. Psychological aspects* (pp.221-245). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Clausen, J.A. i Jones, C.J. (1998). Predicting personality stability across the life span: The role of competence and work and family commitments. *Journal of Adult Development*, 5 (2), 73-83.
- Clemente, A. (1996). *Psicologia del Desarrollo Adulto*. Madrid: Narcea S.A.
- Clemente, A. i Gimeno, A. (2000). *Inventario de Interrelaciones de personalidad con sucesos vitales y referentes sociales*. Valencia. C.S.V.
- Coan, R.W. (1974). *The optimal personality*. New York: Columbia University Press.
- Cohen, L.H. i Syme, L. (1986). *Social support and health*. New York: Academic Press.
- Cohn, L.D. (1991). Sex differences in the course of personality development: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 109, 252-266.
- Colston, L., Haper, S. i Mitchener Colston, W. (1995). Volunteering to promote fitness and caring: A motive for linking college students with mature adults. *Activities. Adaptation and aging*, 20 (1), 79-90.
- Córdoba, A.I. (1999). Sucesos Evolutivos y sus Efectos Psicològicos desde la perspectiva del propio sujeto. **Tesis Doctoral**. Facultad de Psicología. Valencia.
- Córdoba, A.I. (2002). Psicología del desarrollo adulto y del envejecimiento. *Proyecto docente*. Facultad de Psicología. Valencia.
- Cosmides L. i Tooby, J.(1992). Cognitive adaptations for socail exchange. In J.H. Bartok, L. Cosmides i J. Tooby (Eds.). *The adapted mind: Evolutionary psychology and the generation of culture* (pp. 163-228). New York: Oxford University Press.
- Costa, P.T., Busch, C.M., Zonderman, A.D.,& McCrae, R.R. (1986). Correlations of MMPI factor scales with measures of the five-factor model of personality. *Journal of Personality Assessment*, 50, 640-650.
- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1976). Age differences in personality traits: A cluster analysis approach. *Journal of Gerontology*, 31, 564-570.
- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1978). Objective personality assessment. En M. Storandt, I.C. Siegler i M.F. Elias (Eds.). *The clinical psychology of aging* (pp.119-143). New York: Plenum Press.
- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1980). Still stable after all these years: Personality as a key to some issues in adulthood and old age. En P.B. Baltes i O.G. (Eds.), *Life Span Development and Behavior* (vol.3). New York:Academic Press.
- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1984). Personality as a lifelong determinant of well-being. In C. Malatesta i C. Izard (Eds.). *Affective processes in adult development and aging*. (pp.141-157). Beverly Hills, CA: Sage.
- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1985). *The NEO Personality Inventory Manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.

- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1988). Personality in adulthood: a six-year longitudinal study of self-reports and spouse ratings on NEO Personality Inventory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 653-663.
- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1990). Personality disorders and the five-factor model of personality. *Journal of Personality Disorders*, 4, 362-371.
- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO- FIVE-Factor Inventory (NEO-FFI)*. Professional manual. Odessa: FL: Psychological Assessment Resources.
- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1992). The five-factor model of personality and its relevance to personality disorders. *Journal of Personality Disorders*, 6, 343-359.
- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1992b). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, 13, 6, 653-665.
- Costa, P.T. i McCrae, R.R.(1994). Set like plaster? Evidence for stability of adult personality. En T.F. Heatherton i J.L. Weinberg, (Eds.), *Can personality change?*. Washington, D.C: American Association Books.
- Costa, P.T., Fleg, J.L., McCrae, R.R. i Lakatta, E.G.(1982). Neuroticism, coronary artery disease, and chest pain complaints: Cross sectional and longitudinal studies. *Experimental Aging Research*, 8 (1), 37-44.
- Cross, S. i Markus, H. (1991). Possible selves across the life span. *Human Development*, 34, 250-255.
- Csikszentmihalyi, M. (1990a). *Flow: The psychology of optimal experience*. New York: Harper & Row.
- Csikszentmihalyi, M. (1993). *The evolving self: a psychology for the third millennium*. New York : Harper Perennial.
- Csikszentmihalyi, M. i Larson, R. (1984). *Being adolescent. Conflict and Growth in the teenage years*. New York: Basic Books.
- Cumming, E. i Henry, W.E. (1961). *Growig old: The process of disengagement*. Nueva York: Basic Books, Inc.
- Davis, C., Katzman, D.K. i Kirsh, C.(1999).Compulsive physical activity in adolescents with anorexia nervosa. A psychobehavioral spiral of pathology. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 187 (6), 336-342.
- De Miguel, A. (1996a). Modelos Cognitivos (I). Procesamiento de información y cognitivismo asimilados. En V. Pelechano, (Coord.), *Psicología de la Personalidad. Teorías*. (vol.1). Barcelona: Ariel, S.A.
- De Miguel, A. (1996b).El análisis de la motivación no consciente: freud y los primeros disidentes. Neopsicoanálisis. En V. Pelechano, (Coord.), *Psicología de la Personalidad. Teorías*. (vol.1). Barcelona: Ariel, S.A.
- Depue, R.A., Krauss S.P. i Spont, M.R. (1987). A two-dimensional threshold model of seasonal bipolar affective disorder. En D.Magnusson i A. Öhman (Eds.), *Psychopathology: An international perspective* (pp. 95-123). Orlando, FL: Academic press.
- De Raad, B. (1995). The psycholexical approach to the structure of interpersonal traits. *European Journal of Personality*, vol.9. 89-102.

- DeStAubin, E. i McAdams, D.P. (1995). The relations of generative concern and generative action to personality traits, satisfaction/happiness with life, and ego development. *Journal of Adult Development*, 2 (2), 99-112.
- Di Blas, L. I Forzi, M. (1998). An alternative taxonomic study of personality-descriptive adjectives in the italian language. *European Journal of Personality*, vol. 12. 75-101.
- Diehl, M, Elnick, A.B., Bourbeau, L.S. i Labouvie Vief, G. (1998). Adult attachment styles: Their relations to family context and personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74 (6), 1656-1669.
- Digman, J.M. (1990). Personality structure: Emergence of the five-factor model. *Annual Review of Psychology*, 41, pp. 417-440.
- Digman, J.M. (1994). Historical antecedents of the Five-Factor Model. En P.T. Costa Jr. I T. Widiger (Eds.), *Personality disorders and the five-factor model of personality*. Washington, D.C.: American Psychological Association.
- Digman, J.M. i Inouye, J. (1986). Further specification of the five robust factors of personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 116-123.
- Digman, J.M i Takemoto-Chock, N.K. (1981) Factors in the natural language of personality: Rea-analysis, comparision, and interpretation of six major studies. *Multivariate Behavioral Research*, 16, 147-170.
- Dunn, J. i Munn, P.(1986). Siblings and the development of prosocials haviors. *International Journal of Behavioral Development*, 9, 265-284.
- Durá, E. (1994). El sistema afectivo-motivacional: el modelo de los cinco grandes. En J. Sánchez-Cánovas i M.P. Sánchez López (Eds.). *Psicología diferencial: Diversidad e individualidad humanas*. Madrid: Editorial Centro de Estudios Ramón Areces, S.A.
- Ecuyer, L.E. (1992). An experiential-developmentalframework and methodology to study the transformation of self-concept from infancy to old age. En T.M. Kipka i R.P.Lipka (Eds.), *The self definitional and methodological issues*. New York: S.U. of N.Y. Press.
- Eisenberg, N., Fabes, R.A., & Miller, P.A. (in press). The evolutionary and neurological roots of prosocial behavior. In L. Ellis & Hoffman (Eds.). *Evolution, the brain, and criminal behavior: explorations in biosocial criminology*.
- Eisenberg, N., Shell, R., Pasternak, J., Lennon, R., Beller, R. i Mathy, R.M. (1987). Prosocial development inmiddle childhood: a loingitudinal study. *Developmental Psychology*, 23, 712-718.
- Eisenberg N. i Mussen, P.(1989). *The roots of prosocial behavior in children*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Eisenberg, N., Wolchik, S.A, Goldberg, L., Engel I. i Pasternack, J.F.(1992). *Parental values, reinforcement, and young children's prosocial behavior: A longitudinal study*. Manuscrit submitted for editorial review.
- Elkind, D. (1968). Cognitive development in adolescence. En J.F. Adams. *Understanding adolescence*. Boston: Allyn and Bacon, Inc.
- Elkind, D. (1976), *Child development and education: a piagetian perspective*. New York: Oxford University Express.

- Ellis, A. (1962; 1987). *Reason and emotion in psychotherapy*. New York: Lyle Stuart.
- Emmons, R.A. i Diener, E. (1986). Influence of impulsivity and sociability on subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 1211-1215.
- Endler, N. i Magnusson, D. (1976). *International psychology and personality*, LEAM Hillsdale. N.Jersey, 1976.
- Erik E.H., Erikson, J.M. i Kivnick, H.Q. (1986). *Involvement in old age*. New York: W.W.Norton.
- Erikson, E.H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton and Company, Inc.
- Erikson, E.H. (1980). *Identity and the life cycle*. New York: Norton.
- Eysenck, H. J. (1952). *The scientific study of personality*. London: Routhledge and Kegan Paul.
- Eysenck, H. J. (1959). *Manual of the Maudsley Personality Inventori*. San Diego. CA.: Educational and Industrial Testing Service.
- Eysenck, H. J. (1960). The structure of human personality. London: Routhledge and Kegan Paul.
- Eysenck, H. J. (1967). *The biological basis of personality*. Springfield, IL: Thomas.
- Eysenck, H. J. (1981). Personality and aging: An exploratory analysis. *Journal of Social Behavior and personality*, 3 (1), 11-21.
- Eysenck, H.J. (1990). Biological dimensions of personality. En L.A. Pervin (Ed.), *Handbook of personality. Theory and research*, pp.244-276. Nueva York: Guildford.
- Eysenck, H.J. (1991). Dimensions of personality: 16, 5 or 3? criteria for a taxonomic paradigm. *Personality and Individual Differences*, 12, 773-90.
- Eysenck, H.J. (1994). Cancer, personality and stress: Prediction and prevention. *Advances in Behaviour Research and Therapy*, 16 (3), 167-215.
- Eysenck, H. J. i Eysenck, S.B.G. (1968; 1975). *Manual of the Eysenck Personality Inventory*. San Diego, CA: Educational and Industrial Testing Services.
- Eysenck, H. J. i Eysenck, S.B.G. (1969). Personality structure and measurement. London. Routhledge and Kegan Paul.
- Eysenck, H. J. & Eysenck, M.W. (1985). *Personality and individual differences*. New York: Plenum Press.
- Fancher, R.E. (1990). *Pioners of psychology*. New York: Norton.
- Fees, B.S., Martin, P. I Poon, L.W. (1999). A model of loneliness in older adults. *Journals of Gerontology Series B Psychological Sciences and Social Sciences*, 54 (4), 231-239.
- Fernández-Ballesteros, R., Izal, M., Montorio, I., González J.L. i Díaz, P. (1991). *Evaluación e Intervención Psicológica en la Vejez*. Barcelona: Martinez Roca.
- Feshbach, N.D. (1978). Studies of empathic behavior in children. In B. A. Maher (Ed.), *Progress in experimental personality research* (vol.8, pp. 1-47). New York: Academic Press.

- Festinger, L. (1950). Informal social communication. *Psychological Review*, 57, 271-292.
- Field, D. (1997) i Millsap, R.E. (1991). Personality in advanced old age: continuity or change?. *Journal of Gerontology*, 43 (4), 100-106.
- Fiske, D.W. (1949). Consistency of the factorial structure of personality ratings from different sources. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 44, 329-344.
- Fox N.A. i Davidson, R.J. (1984). Hemispheric substrates of affect: a developmental model. In N.A. Fox i R.J. Davidson (Eds.), *The psychology of affective development* (pp. 353-382). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Friedman, M. i Rosenman, R.H. (1974). *Type A behavior and our heart*. New York: Knopf.
- Furnham, A.F. (1984). Personality and values. *Personality and Individual Differences*, 5 (4), 483-485.
- Gatz, M. i Zarit, S.H. (1999). A good old age: Paradox or possibility. En V.L. Bengtson i K.W. Schaie (Eds.). *Handbook of Theories of Aging*. New York, NY: Springer Publishing Company, Inc.
- Goldberg, L.R. (1980). *Some ruminations about the structure of individual differences: Developing a common lexicon for the major characteristics of human personality*. Reunión anual de la Western Psychological Association, Honolulu.
- Goldberg, L.R. (1981). Language and individual differences: The search of universality in personality lexicons. En L. Wheeler (Ed.), *Review of Personality and Social Psychology*, 2, pp. 141-165. Beverly Hills, CA: Sage.
- Goldberg, L.R. (1990). An alternative "Description of Personality": The Big-Five Factors Structure. *Journal of personality and Social psychology*, 59 (6), 1216-1229.
- Goldberg, L.R. (1992). The development of markers for the Big-Five factor structure. *Psychological Assessment*, 4, 1, 26-42.
- Goldberg, L.R. (1993). The Structure of Phenotypic Personality Traits. *American Psychologist*, 48 (1), 26-34.
- Goldberg, L.R. (1993b). The structure of personality traits: vertical and horizontal aspects. En D.C. Funder, R.D. Parke, C. Tomlinson-Keasey, & K. Widaman (Eds.), *Studying lives through time: personality and development* (pp. 169-88). Washington, D.C.: American Psychological Association.
- Gough, H.G. (1957). *Manual for the California Psychological Inventory*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Gough, H.G. (1960). Theory and measurement of socialization. *Journal of Consulting Psychology*, 24, 23-30.
- Gough, H.G. (1987). *California Psychological Inventory Administrator's guide*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologist Press.
- Gough, H.G. i Peterson, D.R. (1952). The identification and measurement of predispositional factors in crime and delinquency. *Journal of Consulting Psychology*, 16, 207-212.
- Gray, J.E. (1973). Dimensions of Personality and meaning in self ratings of personality. *British Journal of Social and Clinical Psychology*, 12 (3), 319-322.

- Graziano, W.G. (1994). The development of agreeableness as a dimension of personality. In C.F. Halverson, G.A. Kohnstamm, i R.P. Martin (Eds.). *The developing structure of temperament and personality from infancy to adulthood* (pp. 339-354). Hillsdale, N.J. Erlbaum.
- Graziano W.G. i Eisenberg N.H. (1997). Agreeableness: A dimension of personality. En *Handbook of Personality Psychology*. Hogan, Johnson i Briggs (Eds.). San Diego: Acadèmic Press.
- Grotenvant, H.D. i Cooper, C.R. (1985). Patterns of interaction in family relationships and development in of identity exploration in adolesce. *Child Development*, 56, 415-428.
- Grotenvant, H.D. i Durrett. (1980). Occupational Knowlwdgw and career development in adolescence. *Journal of Vocational Behavior*, 17, 171-182.
- Guildford, J.P.(1975). Factors and factors of personality. *Psychological Bulletin*, 82, 802-814.
- Guilford, J.P. & Braly, K.W. (1930). Extroversion and introversion. *Psychological Bulletin*, 27, 96-107.
- Guilford, J.P. i Guilford, R.B. (1934). An analysis of the factors in a typical test of introversion-extroversion. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 28, 377-399.
- Guilford, J.P. i Guilford, R.B. (1936). Personality factors. S, E i M and their measurement. *Journal of Psychology*, 2, 109-127.
- Guilford, J.P. i Zimmerman, W.S. (1949). *The Guilford-Zimmerman Temperament Survey: Manual*. Beverly Hills, CA: Sheridan Supply.
- Guilford, J.S., Zimmerman, W.S. i Guilford, J.P. (1976). *The Guilford-Zimmerman Temperament Survey Handbook*. San Diego, CA: educational and industrial Testing Service.
- Haan, N. (1981). Common dimensions of personality development: early adolescence to middle life. En D.H. Eichorn, et al. (Eds.), *Present and past in middle life*. New York: Academic press.
- Haan, N., Millsap, R. i Hartka, E. (1996). As time goes by: change and stability in personality over fifty years. *Psychology and Aging*, 1, 220-232.
- Hagberg, B, Samuelsson, G., Lindderg, B. I Dehlin, O. (1991). Stability and change of personality in old age and relation to survival. *Journal og Gerontology* 46 (6), 285-291.
- Hathaway, M.S.R. i McKinley, J.C.(1943). *The Minnesota Multiphasic Personality Inventory*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Havinghurst, R. J. (1968). Personality and patterns aging. *Gerontologist*, 8, 20-23.
- Herzog, A.R. i Markus, H.R. (1999). The self-concept in Life Span and aging research. En V. L. Bengtson i K.W. Schaie (Eds.), *Handbook of Therories og Aging*. New York, NY: Springer Publishing Company, Inc.
- Hoffman, M.L. (1981). Is altruism part of human nature? *Journal of Personalty and Social Psychology*, 40, 121-137.

- Hoffman, M.L. (1984). Interaction of affect and cognition in empathy. En C.E. Izard, J. Kagan, & R.B. Zajonc (Eds.), *Emotions, cognition, and behavior* (pp. 103-131). Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Hoffman, L., Paris, S.G. i Hall, E. (1995). *Psicología del Desarrollo Hoy*. Madrid: McGraw-Hill.
- Hogan R.T. (1983). *A socioanalytic theory of personality*. En M. Page (Ed.). Nebraska Symposium on Motivation: Personality-Current theory and research (pp: 58-59). Lincoln: University of Nebraska Press.
- Hogan R.T. (1986). *Hogan Personality Inventory Manual*. Minneapolis: National Computer Systems.
- Hogan J. i Ones, D:S. (1997). Conscientiousness and integrity at work. En *Handbook of Personality psychology*. Hogan, Johnson i Briggs (Eds.). San Diego: Academic Press.
- Horney, K. (1945). *Our inner conflicts*. New York: Norton.
- Ibàñez, E. (1989). Individuo, Persona y Personalidad. En Ibàñez. i Pelechano (eds.) *Personalidad* (pp.241-262). Madrid: Alhambra, Ed.
- Ibàñez, E. i Belloch, A. (1983). Interaccionismo y psicología de la personalidad. *Anàlisis y Modificación de conducta*, 20, 47-68.
- Ibàñez, E. i Galdón, M.J. (1985) Una historia interminable de la psicología de la personalidad. En Bàguena i Belloch (eds.), *Extraversión, Psicoticismo y dimensiones emocionales de la personalidad*. Valencia: Ed. Promolibro.
- Izard, C.E; Ackerman, B.P. (1998). Emotions and self-concept across the life span. En K.W. Schai i M.P. Lawton (Eds.). *Annual review of gerontology and geriatrics.*, vol.17: Focus on emotion and adult development.. New York, Ny: Springer Publishing Co, Inc.
- Jackson, D.N. (1984). *Personality Research Form Manual* (3rd. Ed.). Port Huron, MI: Research Psychologist Press.
- Jacques, E. (1967). The mid-life crisis. En R. Owen (Ed.), *Middle age*. London:BBC.
- Jensen-Cambell, L.A. Graziano, W.G. & West, S.G. (1995).Dominance, prosocial orientation, and female preferences: Do nice guys finish last? *Journal of Personally and Social Psychology*, 68, 427-440.
- Jerram K.L. i Coleman, P.G. (1999). The big five personality traits and reporting of health problems and health behaviour in old age. *British Journal of Health Psychology*, 4 (2), 181-192.
- John, O.P. (1990). The "Big Five" factor taxonomy: Dimensions of personality in the natural language and in questionnaires. En LA Pervin (Ed.), *Handbook of personality: Theory and research* . New York: Guilford.
- John, O.P., Angleiter, A. i Ostendorf, F. (1988). The lexical approach to personality: A historical review if trait taxonomy research. *European Journal of Personality*, 2, 171-203.
- Johnson, S.M. (1999). Emotionally focused couple therapy: Straight to the heart. En J. M. Donovan (Ed.). *Short term couple therapy. The Guilford family therapy series*. New York, NY: the Guilford Press.

- Johnson, J. A. i Ostendorf, F. (1993). Clarification of the five factor model with the abridged big-five dimensional circumplex. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 824-835.
- Johnson, S.M. i Page, S. (1991). Subject age and gender as predictors of life stress, attributional style, and personal adjustment. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 23 (4), 475-478.
- Jones, C.L. i Meredith, W. (1996). Patterns of personality change across the lifespan. *Psychology and Aging*, 11, 57-65.
- Kalish, R.A. (1983). *La vejez: perspectivas sobre el desarrollo humano*. Madrid: Pirámide.
- Kimmel, D.C. i Weiner, I.B. (1998). *La adolescencia. Una transición del desarrollo*. Barcelona. Editorial Ariel.
- Kinsbourne, M. i Bemporad, B. (1984) Lateralization of emotion: a model and the evidence. In N.A: Fox & R.J. Davidson (Eds.). *The psychology of affective development* (pp. 259-292). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ketcham, D. (1990). About Long Island: *The loneliness of divorce*. The New York Time.
- Kelly, G.A. *The psychology of personal constructs*. New York: Norton.
- Koening, H.G., Kvale, J.N. i Ferrel, C. (1988). Religion and well-being in later life. *Gerontologist*, 28 (1), 18-28.
- Kogan, N. (1990). Personality and Aging. En Birren, J.E. and Schaie, K.W. (Eds.). *Handbook of Psychology*, 330-346. San Diego, CA: Academic.
- Konner, M. (1975). Relations among infants and juvenils in comparative perspective. In M. Lewis i L.A. Rosenblum (Eds.). *Friendship and peer relations* (pp. 100-130). New York: Wiley.
- Labouvie-Vief, G. (1997). Cognitive-emotional integration in adulthood. En K.W. Schaie i M.P. Lawton (Eds.), *Annual Review of Gerontology and Geriatrics*, vol. 17. New York: Springer Publishing Company, Inc.
- Labouvie-Vief, G. (1999). Emotions in adulthood. En V.L. Bengtson i K.W. Schaie i (Eds.), *Handbook of Theories of Aging*. New York, NY: Springer Publishing Company, Inc.
- Labouvie-Vief, G, Diehl, M. , Chiodo, L.M. i Coyle, N. (1995). Representations of self and parents over life span, *Journal of Adult Development*, 2, 207-222.
- Leary, T. (1957). *Interpersonal diagnosis of personality*. New York : Ronald Press.
- Levinson, D. (1986). A conception of adult development. *American Psychologist*, 41(1), 3-13.
- Linderman, A.K. (1999). Quest fir ideal weight: costs and consequences. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 31 (8), 1135-1140.
- Livson, N. i Peskin, H. (1980). Perspectives on adolescence from longitudinal research. In J. Adelson (Ed.), *Handbook of adolescent psychology*. New York: Wiley.
- Loehlin, J.C. (1992). *Genes and enviroment in personality*. Austin: University of Texas Press.
- Loehlin, J.C. i Nichols R.C. (1976). *Heredity, Enviorement, and Personality*. Austin: University of Texas Press.

- Macdermid, S.M., DeHaan, L.G. i Heilbrun, G. (1996). Generativity in multiple roles. *Journal of Adult Development*, 3 (3), 145-158.
- Magnusson, (1981). *Hacia una psicología de las situaciones: una perspectiva interaccionista*. Segunda conferencia sobre Psicología Interaccionista. Estocolmo.
- Maltby, J. (1997). Personality correlates of religiosity among adults in the republic of Ireland. *Psychological Reports*, 81(3), 827-831.
- Maltby, J. i Lewis, C.A. (1997). The reliability and validity of a short scale of attitude towards Christianity among U.S.A., English, Republic of Ireland and Northern Ireland adults. *Personality and Individual Differences*, 22(5), 649-654.
- Mansfield, E.D. i McAdams, D.P. (1996). Generativity and themes of agency and community in adult autobiography. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22 (7), 721-731.
- Marcia, J. E. (1966). Identity six years after: a follow-up study. *Journal of Youth and Adolescence*, 5, 145-160.
- Marcia, J. E. (1980). Ego identity. En J. Adelson (Ed.), *Handbook of Adolescent Psychology*, New York: Wiley.
- Marshall G.N., et al. (1994). The five-factor Model of Personality as a Framework for Personality-Health Research. *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 67, nº 2, 278-286.
- Marshall, G.N., Wortman, C.B., Vickers, Jr.R.R, Kusulas, W. i Hervig, L.K.(1994); The Five-Factor Model of personality as a framework for personality-health research, *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 278-286.
- Maslow, A.H. (1968). *Towards a Psychology of Being*. Litton Educational Publishing. (Traducció al castellà. El hombre autorrealizado, Ed. Kairós, Barcelona, 1972).
- Maslow, A.H. (1970). *Motivation and Personality* (2ª ed.). Nueva York: Harper & Row, Publishers.
- Matthews K.A., Batson C.D., Horn, J. i Rosenman R.H., (1981). "Principles in his nature which interest him in the fortune of others...": The heritability of empathic concern for others. *Journal of Personality*,
- Matthews, K.A. (1992). Myths and realities of menopause. *Psychosomatic Medicine*, 54, 1-9.
- Matthews, G; Derryberry, D. i Siegel, G.J. (2000): Personality and emotion: cognitive sciences perspectives. En S.E. Hampson (Ed.), *Advances in personality psychology*. Vol. 1 (pp.199-237). East Sussex: Psychology Press.
- Mayer, J.D. & Gaschke, Y.N.(1988). The experience and meta-experience of mood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 102-111.
- McCrae, R.R. (1993,1994). Openness to experience as a basic dimension of personality. *Imagination, Cognition and Personality*, 13, 39-55.
- McCrae, R.R. (1994). Openness to experience: expanding the boundaries of Factor V. *European Journal of Personality*, 8, 251-272.
- McCrae, R.R. i Costa, P.T. Jr. (1985a). *Openness to experience*. En R. Hogan i W. H. Jones (Eds.). Vol.1, pp.145-172. Greenwich, CT: JAI Press.

- McCrae, R.R. i Costa, P.T. Jr. (1985). Updating Norman's "adequate taxonomy": Intelligenced and personality dimensions in natural language and in questionnaires. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 710-721.
- McCrae, R.R. i Costa, P.T. Jr. (1987). Validation of a five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 81-90.
- McCrae, R.R. i Costa, P.T. Jr. (1988). Age, personality and the spontaneous selfconcept. *Journal of Gerontology: Social Science*, 43, 177-185.
- McCrae, R.R. i Costa, P.T. Jr. (1989a). Reinterpreting the Myers-Briggs Type Indicator from the perspective of the five-factor model of personality. *Journal of Personality*, 57, 17-40.
- McCrae, R.R. i Costa, P.T. Jr. (1989b). The structure of interpersonal traits: Wiggins' circumplex and the five-factor model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 586-595.
- McCrae R.R. i Costa P.T. Jr. (1990; 2003). *Personality in Adulthood*. New York: Guilford Press.
- Mccrae R.R. i Costa, P.T. Jr. (1995). Trait explanations in psychology, *European Journal of Personality*, 4, 231-252.
- McCrae R.R. i Costa P.T. Jr. (1997) Conceptions and correlates of Openness to experience. En *Handbook of Personality Psychology*. Hogan, Johnson i Briggs (Eds.). San Diego: Acadèmic Press.
- McCrae R.R. i Costa P.T. Jr. i Terracciano, A. (????) et al. Personality trait development from Age 12 to Age 18: Longitudinal, Cross-Sectional, and Cross-Cultural Analyses. *Journal of Personality and Social Psychology*, vol.83, núm.6, 1456-1468.
- McCrae R.R. i John, O.P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of Personality*, 60, 175-215.
- Mederos, A. i Puente, A. (1996). *La vejez*. Madrid: Acento Editorial.
- Medvedova, L. (1998). Personality dimensions "Little Five" and their relationships with coping strategies in early adolescence. *Studia Psychologica*, 40 (4), 261-265.
- Meehl, P.E. (1975). Hedonic capacity: Some conjectures. *Bulletin of Menninger Clínic*, 39, 295-307.
- Meléndez, J.C. (1996). La autopercepcion negativa y su desarrollo con la edad. *Revista Geriátrica*, 12 (8), 40-43.
- Midlarsky, E. i Hannah, M.E.(1985). Competence, reticence, and helping by children and adolescents. *Development Psychology*, 21, 534-541.
- Mihura, J.L., Gunderson, J., Meyer G.J. i Bel-Bahar T. (2003). Correspondence among observer ratings of Rorschch, Big Five Model, and DSM-IV Personality Disorder Constructs. *Journal of Personality Assesment*, 81(1), 20-39.
- Miller, J.D. i Lynam, D.R. (2003). Psychopathy and the Five-Factor Model of Personality: A Replication and Extention. *Journal of Personality Assessment*, 81(2), 168-178.
- Millon, T. (1998). *Trastornos de la Personalidad. Más allá del DSM-IV*. Barcelona: Masson.

- Mischel, (1969). Continuity and change in Personality. *American Psychology*, 24, 1012-1018.
- Mischel, (1973). Toward a cognitive social learning reconceptualization of Personality. *Psychological Review*, 80, 252-283.
- Moore B.S. i Eisenberg, N.(1984). The development of altruism. In G. Whitehurst (Eds.), *Annals of child development* (pp.107-174). Greenwich, CT: JAI press.
- Motlis, J. (1985). *El dado de la vejez y sus seis caras*. Madrid: Altalena.
- Mount, M.K. y Barrick, M.R. (1998). Five reasons why the “Big Five” article has been frequently cited. *Personnel Psychology*, 51 (4), 849-857.
- Murstein, B.I. (1980). Mate selection in the 1970th. *Journal of Marriage and Family*, 42, 777-792.
- Musick, M.A., Blazer, D.G. i Hays, J.C. (2000). Religious activity, Alcohol use and depression in a sample of elderly Baptist. *Research on Aging*, 22 (2), 91-116.
- Nathanson, C.A. i Lorenz,G.(1982). Women and health: The social dimensions of biomedical data. En J.Z. Giele (Ed.). *Women in the middle years*. New York: Wiley.
- Neugarten, B.L. (1974). *Personality in the middle and late life*. New York: Atherton Press.
- Neugarten, B.L. (1977). Personality and aging. En. J.E. Birren i K.W. Schaies. (Eds.). *Handbook of the personality of aging*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Norman, W.T. (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes: Replied factor structur inpeer nomination personality ratings. *Journal of Abnormal and Social psychology*, 66, 6, 574-583.
- Norman, W.T. (1967). 2.800 Personality trait descriptors: Normative operating characteristics for a university population. *Research Report*, 08310-1-t. Departement of psychology. University of Michigan.
- Oliner, S.P. i Oliner P.M. (1988). *The altruistic personality: Rescuers of Jews in Nazi Europe*. New york: Free Press.
- Palacios, J. (2001). Psicología Evolutiva: Concepto, Enfoques, Controversias y Métodos. En J. Palacios, A. Marchesi y C. Coll (Eds.), *Desarrollo Psicológico y Educación*. Tomo I. Psicología Evolutiva (pp. 23-78). Alianza Editorial: Madrid.
- Papalia, D.E. i Olds S.W. (1997). *Desarrollo humano*. Cuarta Edición. Santafé de Bogotá. Colombia: McGraw-Hill Interamericana, S.A.
- Pelechano, V. (1973). *Personalidad y parámetros*. Tres escuelas y un modelo. Barcelona: Vicens Vives.
- Pelechano, V. (1993). *Personalidad. Un análisis histórico-conceptual*. Valencia: Promolibro.
- Pelechano, V. (1996). El análisis lingüístico contemporáneo: Los grandes. En Pelechano, Báguena i al. *Psicología de la Personalidad*. Barcelona: Ariel.
- Pelechano, V. i Ibàñez, E. (1989). *Personalidad*. Madrid: Alhambra.
- Pelechano, V., Báguena, M.J., García, L., i De Miguel, A. (1996). *Psicología de la Personalidad*. Ariel Psicología: Barcelona.
- Penner, L.A. i Fritzche, B.A. 1993. *Measuring the prosocial personality: four construct valididty studies*. Annual meeting of American Psychological Association, Toronto, Canadá.

- Pervin, L.A. (1970). *Personality: Theory, Assessment and Research*. New York: John Wiley & sons. Inc.(traducció al castellà DDB, Desclée de Brouwer. Bilbao, 1979)
- Pervin, L.A. (1994). Personality, stability, personality change and the question of process. En T.F. Heatherton i G.J.L. Weinberger (Eds.), *Can personality change?*, Washington, D.C., American Psychological Association.
- Pettigrew T.F. (1997) Personality an Social Structure: Social Psychological Contributions. En *Handbook of Personality psychology*. Hogan, Johnson i Briggs (Eds.). San Diego: Acadèmic Press.
- Pinillos, J.L. (1975). *Principios de Psicología*. Madrid: Alianza Editorial.
- Quevedo-Aguado M.P., et al. (1996). Linguistic descriptors of personality in the Spanish language: a first taxonomic study. *European Journal of Personality*, vol. 10, 25-34.
- Radke-Yarrow, M., Zahn-Waxler, C. i Chapman, M. (1983). Children's prosocial dispositions and behaviors. In P.H. Mussen (Eds.). *Handbook of child psychology*, vol.4. Socialization, personality, and social development (pp. 469-545). New York: Wiley.
- Radke-Yarrow, M., Zahn-Waxler, C.(1984). Roots, motives, and patterns in childre'ns prosocial behaviors. In E. Staub, D. Bar-Tal, J. Karylowski, i J. Reykowski (Eds.), *Development and maintenance of prosocial behavior: International perspectives* (pp. 81-99). New York: Plenum Press.
- Reinke, B.J., Holmes, D.S. i Harris, R.L.(1985), The timing of psychological changes in womwn's live: the 25 to 45. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 1353-1364.
- Renken, B., Egeland B., Marvinney, D., Manglsdorf, S. i Sroufe, L.A. (1989). Early childhood antecedents of aggresion and passive-withdrawal in early elementary school. *Journal of personality*, 57, 257-282.
- Roback, A. A. (1927). *The psychology of character*. New York: Harcourt, Brace.
- Roberts B.W. et al. (2003). Work Experiences and Personality Development in Young Adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol.84, núm. 3, 582-593.
- Robson, R. K. i Moss, H.A. (1970). Patterns and detrmnants of maternal attachment. *Journal of Pediatrics*, 77, 976-985.
- Rogers, C.R. (1961). *On becoming a person: a therapist's view of psychotherapy*. Boston: Houghton-Miffling.
- Rogers, C. (1978). *Fundamentos de un enfoque centrado en la persona*. (Conferencia pronunciada por C. Rogers en la UAM. 3/4/78) En Orientación Psicològica y Psicoterapia. Narcea Ediciones. Madrid.
- Rothbart, M.K. (1989). Biological processes in temperament. In G.A. Kornstramm, J. Bates i M.K. Rothbart (Eds.), *Handbook of temperament in chilhood* (pp. 77-110). Sussex, England: Wiley.
- Rosenman, R.H. (1978). The interview method of assessment of coronary-prone behavior pattern. En T.M. Dembroski, S.M. Weiss, J.L. Shields, S.G. Haynes i M. Feinleib (Eds.). *Coronary-prone behavior* (pp. 55-69). New York: Springer-Verlag.

- Rushton, J.P. Fulker, D.W. Neale, M.C., Nias, D.K.B i Eysenck, H.J. (1986). Altruism and aggression: The heritability of individuals differences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 1192-1198.
- Rush, J.C., Pecoock A.C., i Milkovich, G.T. (1980) Career stages: a partial test of levinson's model of life/career stages. *Journal of Vocational Behavior*, 16, 347-359.
- Sanjuán Suárez, P. (2003). Estructura psicológica de la Personalidad II: el modelo de los cinco factores. En *Psicología de la Personalidad: Teoría e Investigación*. Universidad Nacional de Educación a Distancia.
- Schwartz, S.H. i Howard, J.A. (1984). Internalized values as motivators of altruism. In E. Staub, D. Bar-Tal, J. Karylowski & R. reyKowsky (Eds.). *International perspectives on positive development* (pp. 229-255). New York: plenum press.
- Seligman M.E.P. (2002). *Authentic Hapiness*. Seligman Ed. (Traducció en castellà : Vergara Editor, Barcelona, 2003.)
- Serra, E., González, A. i Oller, A. (1989). *Desarrollo adulto: Sucesos evolutivos a lo largo de la vida*. Valencia: Grupo Editor Univ.
- Small, S.A., Zeldin, R.S. i Saving-Williams, R.C.(1983). In search of personality traits: a multimethod analysis of naturally occurring prosocial and dominance behavior. *Journal of Personality*, 51, 1-16.
- Smith D. i Snell, W.(1996). Golberg's bipolar measure of the Big-Five personality dimensions: reliability and validity. *European Journal of Personality*, vol. 10, 283-299.
- Soldz S. i Vaillant, G.E. (1999). The Big five personality traits and the life course: A longitudinal study. *Journal of research in personality*, 33 (2), 208-232.
- Sorensen, R. C. (1973) *Adolescent sexuality in contemporary America*. New york: World.
- Staats, A. W. (1975). *Social Behaviourisme*. Homewood. Ill. Dorsey.
- Staats, A.W. (1980). Behavioural interaction and interactional Psychology. Teories of personality: similarities, differences, and the need for unification. *Br. J. Psychology* 71, 205-220.
- Staub, E.(1974). Helping a distressed persona: Social, personality, and stimulus determinants. In L. Berkowitz (Ed.). *Advances in experimental social psychology* (vol. 7, pp.293-341). New york: Academic Press.
- Staub, E.(1978). *Positive social behavior and morality: social and personal influences* (vol. 1). New York: Academic Press.
- Staub, E.(1986). A conception of the determinants and development of altruism and aggression: Motives, the self, and the environment. In C. Zahn-Waxler, E.M. Cummings, & R. Iannotti (eds.), *Altruism and aggression: Biological and social origins* (pp. 135-164). Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Sutherland, E.H. Critique of Sheldom's 'Variety of Delinquent Youth'. *American Sociological Review*, 16, 10-23.
- Szirmák, Z. i De Raad, B. (1994). Taxonomy and structure of Hungarian personality traits. *European Journal of Personality*, vol. 8., 95-117.

- Tellegen, A.(1982). *Brief manual for the Differential Personality Questionnary*. University of Minnesota. Minneapolis.
- Tellegen, A. (1985). Structures of mood and personality and their relevance to assessing anxiety, with an emphasis on self-report. En A.H. Tuma & J.D. Maser (Eds.), *Anxiety and the anxiety disorders* (pp. 681-706). Hilldale, NJ: Erlbaum.
- Tellegen, A., Lykken, D.T., Bouchard, T.J., Jr. Wilcox, K.J., Segal, N.L. i Rich, S. (1988). Personality similarity in twins eared apart and together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 1031-1039.
- Tett, R.P. , Jackson, D.N. i Rothstein, M. (1991). Personality measures as predictors of job performance: A meta-analytic review. *Personnel Psychology*, 44, 703-742.
- Triandis H. C. (1997) Cross-cultural Perspectives on Personality. En *Handbook of Personality psychology*. Hogan, Johnson i Briggs (Eds.). San Diego: Acadèmic Press.
- Tupes, E.C. i Christal, R.E. (1961; 1992). Recurrent personality factors based on trait ratings. *Journal of Personality*, 60, 225-251. (Trell original publicat en 1961, USAF ASD Tech.Rep. No.61-97. Lackland Air Force Base, TX: US Airforce.
- Underwood, B. i Moore, B. (1982). Perspective-taking and altruïsme. *Psychological Bulletin*, 91, 143-173.
- Watson, D. (1988b). The vicissitudes of mood measurement: Effects of varying descriptors, time frames, and response formats on measures of positive and negative affect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 128-141.
- Watson D. i Clark L.A. (1984). Negative affectivity: The disposition to experience aversive emotional states. *Psychological Bulletin*, 96, 465-490.
- Watson D. i Clark L.A. (1997) Extraversion and its positive Emotional Core. En *Handbook of Personality psychology*. Hogan, Johnson i Briggs (Eds.). San Diego: Acadèmic Press.
- Watson D., Clark, L.A. i Carey, G. (1988). Positive and negative affectivity and their relation to anxiety and depressive disorders. *Journal of Abnormal Psychology*, 97, 346-353.
- Watson, D., Clark, L.A., McIntyre, C.W. i Hamaker, S. (1992). Affect, Personality and Social Activity. *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 63. núm. 6, 1011-1025.
- Watson, D. i Tellegen, A. (1985). Towad a consensual structure of mood. *Psychological Bulletin*, 98, 219-235.
- Weintberger, G.J.L. *Can personality change?* En T.F. Heatherton i G.J.L. Weinberger (Eds.), Washington, D.C., American Psychological Association.
- West, S.G. i Graziano, W.G.(1989). Long term stablility of personality: An introduction. *Journal of Personality*, 57, 175-193.
- White, R.W. (1959). Motivation reconsidered: The concept of competence. *Psychological Review*, 66, 297-333.
- Whitebourne, S.K. i Weinstock, C.S. (1986). *Adult Development*. 2nd. Ed. N.Y.: Praeger Publishers.

- Whiting B.B. i Whiting, J.W.M.(1975). *Children of six cultures*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wiebe D. J. i Smith T.W. Personality and Health: progress and problems in psychosomatics. En *Handbook of Personality psychology*. Hogan, Johnson i Briggs (Eds.). San Diego: Acadèmic Press.
- Wiggins, J.S: (1979). Apsychological taxonomy of trait-descriptive terms: the interpersonal domain. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 395-412.
- Wiggins, J.S. (1980). Cicumplex models of interpersonal behavior. In L. Weeler (Eds.), *Review of personality and Social Psychology*, vol. 2, pp.265-294. Beverly Hills, CA: Sage.
- Wiggins, J.S. (1991). Agency and communion as conceptual coorsinates for understanding and measurement of interpersonal behavior. In D. Cicchetti & W. Grove (Eds.). *Thinking critically in psychology: essays in honor of Paul E. Meehl* (pp.89-113). New york: Cambridge University press.
- Wiggins, J.S., i Broughton, R. (1985). The Interpersonal Circle: a structural model for the integration of personality research. In R. Hogan i W.H. Jones (Eds.), *Perspectives in personality* (vol.1, pp. 1-47). Greenwich, CT: JAI Press.
- Wiggins J. S., Trapnell P.D. (1997). Personality Structure: The return of the Big Five. En *Handbook of Personality Psychology*. Hogan, Johnson i Briggs (Eds.). San Diego: Acadèmic Press.
- Wolman, B.B. *Teorias y sistemas contemporáneos en Psicología* (1968). Ediciones Martinez Roca, Barcelona. (versió original en Harper & Brothers, New York, 1960)
- Wrightsman, L.S. (1988). *Personality Development in Adulthood*. London: SAGE Publications, Inc.
- Zahn-Waxler, C., Robinson, J.L. i Emde. R.N. (1992). The development of empathy in twins. *Developmental psychology*, 28, 1038-1047.
- Zajonc R.B. i Marcus, H. (1984). Affect and cognition: the hard interface. In C.E. Izard, J. Kagan i R.B. Zajons (Eds.). *Emotions, cognition and behavior* (pp. 73-102). Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Zeldin, R.S., Small, S.A., i Savin-Williams, R.C. (1982). Prosocial interactions in two mixed-sex adolescent groups. *Child Development*, 53, 1492-1498.
- Zuckerman, M., Kuhlman, D.M. i Camac, C. (1988). What lies beyond E and N?. Factor analyses of scales believed to measure basic dimesions of personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 96-107.
- Zuckerman, M. (1991). *Psychobiology of personality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Zuckerman, M. (1994). Impulsive unsocialized sensation seeking: The biological foundations of a basic dimension of personality. En JE Bates & TD Wachs (Eds.), *Temperament: Individual differences at the interface of biology and behavior* (pp. 219-55). Washington, D.C.: American Psychological Association.
- Zuckerman, M., Kuhlman, D.M. & Camac, C. 1988). What lies beyond E and N? Factor analyses of scales believed to measure basic dimensions of personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 96-197.